

Notes du mont Royal

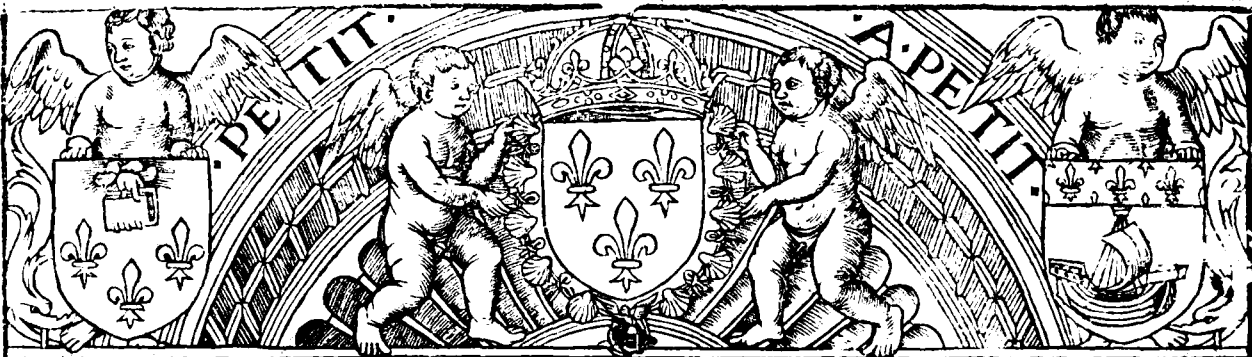
www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

Tunc me possidet Chorus Colmek

156

FLAVII IO

SEPHI ANTIQVITATVM

Iudaicarum libri XX, ad vetera exemplaria diligenter recogniti.

DE BELLO IYDAICO libri VII, ex collatione Græcorum codicum castigatiores quàm vnquam ante redditi.

CONTRA APPIONEM libri II, pro corruptis. antea, iam ex Græco itidem non solum emendati, sed etiam suppleti.

DE IMPERIO RATIONIS siue DE MACHABAEIS liber vnus à DES. ERASMO Roterdamo recognitus.

Cum indice copiosissimo.

Sole pour perierre contents

Vaneunt Luteciæ in AEdibus Ioannis Parui sub signo Lilii aurei in via ad diuum Iacobum.

M. D. XXXV.

De La Mère Pâleur

REVERENDO PATRI AC DOMINO D
AEGIDIO REMO, EPISCOPO CHIEMENSI, SIGIS-
mundus Gelenius S. P. D.

Amdudum anxius fui ornatissime patet: ne forte
diuturnum hoc meum silētium suspectum esset,
tuāque per benigna erga me beneficentia ob in-
gratitudinis opinionem indignus fuisse iudicārer.
Sed vt hic scrupulus eximeretur, quārenti nulla
ad hoc temporis sese obtulit occasio: partim quod
nudis tantummodo literis ac vulgari salutatiōne
optime meritum patronum compellare, leuius
quā pro mea erga te deuotione officium duce-
rem: partim etiam, quod ex quo primum te hanc dignitatem, cuius ipse iau-
tuum es ornamentum, recens adeptum intellexi, adeo nihil per locorum di-
stantiā mihi de rebus tuis cognoscere contigit, vt iam de incolumitāte quo-
que tua sollicitus esse inciperem. At postquam nunc tandē summa cum ani-
mi voluptate fausta tibi ac secunda, ita vt optabam, accepi omnia: quum cō-
modum literārīi laboris nonnihil exantlassē, visum est oportunum tempus
vt grati animi significationem saltem aliquam darem: quandoquidem ne in
solidum referendā gratiā par sim, meritorum tuorum magnitudo effecit.
Nam cum pręsens FLAVII IOSEPHI instrueretur editio, cōferendi ac re-
cognoscendi onus impositum eo facilius passus sum, quod semper cum au-
toris fidem eximiam atque eruditionem, tum operis ipsius vtilitatem, pluri-
mi fecerim. Homo enim, si quis alter, in aliena lingua disertus priscas qui-
dem illas gentis suā res, quā tum sola in terris vnus veridei cultum re-
tinebat, ex diuinis Hebræorum prophetarū literis Græce transcripsit, quæ
vero deinceps vsque ad suā ætatem nō ita vetusta memoria celebrata sunt:
accurate conquisita prodidit, ac postremum bello Iudaico gesta, quum illis
non interfuisset solum, sed bona quoq; ex parte pręfuisset, hac parte vel ipsi
Thucydidi præferendus: Vicerit ille sane nostrum hunc eloquentia, nimi-
rum in patria lingua, certe non pari felicitate res gessit ac gestas scripsit. At
IOSEPHVS vt Atticissimo scriptori concedat, nemini tamen Asiaticorum
styli elegantia secūsus est: quod vero ad belli decora attinet, nullius eius tē-
poris Iudæorum tot exstant stratagemata, tam fortia facinora, tam multa
denique præclara consilia: quibus Romanos victores primo quidem pro sua
in patriam pietate diu remoratus est, mox ineluctabilem fatorum ordinem
prælagiens, eosdem iam captus adiuvit etiā, ne parum grāus erga spectatiss-
imę virtutis suę, diuinę, cuiusdā animi, admiratores haberetur & quod in-
ter præcipua ducendum est, quā præclare de IESV domino ac seruatore
nostro eiusque discipulis senserit, monumentis suis satis testatum reliquit:
vnde in Christianorum scriptōrum catalogum à D. Hieronymo cooptari
meruit. Aliud agentem me admiratio viri incōparabilis in laudes eius trans-
uersum abripuit, alioqui notiores quā vt præconis opus habeant, maiores
quā vt hic pro dignitate referri queant. Igitur Antiquitātum interpreta-
tionem ad vetera exemplaria Latina duntaxat, ob Græcorum inopiam con-

EPIST. DEDICATORIA

tulimus: comperimusque ut minus mendarum (fortassis ob argumentū vulgatus) quā in belli Iudaici historia: ita stylum interpretis tanto inelegantiorē ut haudquā credam ab eodem utrunque opus latinitate donatum: vel hac coniectura, quod in concionibus, quum Iosephus ubique sui similis sit, quoties in opere Antiquitatum incidunt, miram balbutiem videbis, contra in sequētis operis orationibus interpretes, Rufinus opinor, propius Iosephum adsequitur, eiusque declamatoriam quandam facultatem longe magis quam ille alter, quisquis est, exprimit: id quod euidentius apparet in duabus: altera libro tertio, ubi dissuadet mortē sibi consciscendam: altera septimo, ubi eandem rem verso stylo suadet: hoc ex Eleazari cuiusdam persona, illud vero ex sua. Hos autem. vii. libros ad duos Græcos codices, vnum ab Ornatis. præfule Georgio Arminiaco, Rutenorum episcopo, alterū ab eximie docto viro Ioanne Croto, exhibitos, contulimus: hisque adiuti tot mēdas sustulimus ut facilius sit lectori ex vnius cuiusvis paginæ collatione de ea re existimationem facere, quā mihi omnia loca restituta annumerare: quorum plurima à librariis corrupta, quædam etiam interpretis hallucinatione non satis feliciter reddita, est ubi exemplar quoque deprauatius eum sequutum, deprehēdimus. Tantundem aut aliquanto plus præstitum est in deprauatis. antea contra Appionem libris: atque hi nunc primum, ni fallor, inoffense percurri poterunt. Sermonis vero de Machabæis castigationem, vnico illi non solum Germaniæ totius sed etiam sui temporis ornamento DES. BRASMO ROTTERODAMO debemus. Ceterum hoc quicquid est operis tibi potissimum præsul amplius. dedico, vel quod ipse plurimis (ut dixi) ac maximis tuæ benignitati beneficiis deuinctus sim: vel quod te historiarum cognitione in primis delectari, atque hanc nec fide narrationis, nec rerum cognitu dignarū copia vlli cedere, certo sciam: denique multum operi commendationis accessurum videbam, si doctis. præsulis calculo approbatum fuerit, cuius & auctoritas magna, & nomen apud omnes Musarum ac bonarum literarū myrtas merito sit perquam gratiosum. Quis (enim de quo tu modo aliquam eruditionis opinionem concepisses) in te amici officium desiderauit: quam tu nunquā hoc genus homines demerendi occasionem pretermisisti: Et eius sane peculiaris tuæ laudis, sicut aliarum quoque multarum exempla proferrem nonnulla, ni verere ne in faciem hæc commemorans, adulationis specie pudorem tuum offenderem. Nec mirum si doctis & studiosis apud te premiū est, quum tā opere inter utrosque præmineas *αὐγαστορ ὁμοιορ* ut est in veteri proverbio. Itaque ecclesiæ quidem tuæ, quod talis episcopus contigit, gratulor hanc felicitatem: tibi vero Antistes Optime dignam tuis virtutibus opto precorque: quando quidem presens inferior tuis meritis meo erga te affectui videtur. Vale patrone vnice, & nostros conatus æqui bonique cōsule: meque inter cliētulos locū aliquem, ita ut cœpi, obtinere patere. Basilæ
Calendis Ianuariis, Anno domini M D. XXXIIII.

INDEX ABSOLV

tissimus omnium quæ in vniuerso hoc opere continentur secundum ordinem Alphabæti, certumq; numerum paginarum, nunc demum Per Hieronymum Rûpeum Metis- nensem conscriptus. Cui additæ sunt (quamuis præter illorum con- fuerudinem qui huiuscemodi indi- ces conscribere) nonnullæ dictio- num aut hebræarum, aut græcarum, & nonnunquam latinarum Anno- tationes: sicut in rei progressu (dei beneficio) patēbit.

A.

A Aron virga floruit ac nouum fructum producens extem- plo fronduit 77 Est autem Aaron Hebraice idem, quod mons seu montanus sed, si plura cupis de hac virga legere, conseras te ad Bibliorum librum qui dicitur Nu- meri. cap. 17.
 Aaron eligitur in sacerdotem 63.
 Aaron in ignem viuis cum Core & aliis quinquaginta coniectus est, so- lus tamen ipse Aaron (dei gratia) illæsus ē medio igni producit 77.
 Aaron contra leges patrias à fratre suo Mose sacerdotiū habuisse exis- timabatur, idēq; Moses male au- diebat. 74.
 Aaron pontifex primus vitulum, aut arietem, aut huiusmodi aliud offer- ri deo instituit. 195.
 Abel Hebraice idem est quod latine, nihil hoc; vanitas 4
 Abel à fratre occisus 738
 Abennerigus rex suam filiam Amicos nuncupatam puero Izati sibi com- mendato, atq; in sua castra (vt tu- tor à fratribus esset) misso, collo- cauit 730
 Aber martyr 738
 Abia Arabiæ rex ad bellū excitatur ab Izatis Achius atq; subiectus 472
 Abia Arabiæ rex precibus & subsidis ac multo comœatu sibi oblato excitatus, Izatem regē iuadet ibidē
 Abiather Achimelech filius, solus ex suorū omniū affiniū & parentū oc- cisione remāsit. Fuit enim occisus Achimelech cū turba tres ēetrum penē & quinque progenitorū 139
 Abiather pōtifici supplicat vt de ven- turis deū orando consulat 146
 Abia mortuo succedit Asa 200. de hac re vide Biblioz. Paralip. c. 14
 Abieu & Nadab interitus 65
 Abibalus rex & eius filius Hiramus cui imperiū regimen reliquit 700
 Abigail nomine Celebs 150

Abimelech 111
 Abimelech sese excusauit pro Sara 16
 Abimelech & Sichimitarum discor- dia 111
 Abimelech rex Isaac per inuidiam expulit 20
 Abilai frater Ioab 149
 Abbarus pontifex 403
 Abdagades dux 444
 Abda 703
 Abirom 74
 Abdemonus vir Tyrius 700
 Abdon. Hilonis filius. 113. Significat autem Hebr. seruum domini
 Abner principis: exercitus Saul præ- secti: & totius militiæ imperato- ris, atq; Ioab bellum 149
 Abner interitū, ægerrime fert Dauid 121. de hoc autē Abner. si plura vi- dere cupis recurre ad Bibl. lib. 2. Regū. illic, n. tota eius historia est
 Abner funèralia honoratissima cē- lebrat 152
 Abner in Hebro cū magna omnium tristitia & præcipuē Dauidis sepe- litur 152
 Abner cū suo populo deuincitur 145
 Abner & Ioab interempti 151
 Abraham à græcis ἀβραμ dulcio- ris & suauis sermonis gratia sic inflexum 10
 Abraham adoptauit Iot filium fra- tris sui, sibiq; tanquam proprium adiunxit 12
 Abraham Arithmeticam & Astrolo- giam contulit Aegyptiis 113
 Abraham & Iot diuortium atq; à se inuicem separatio ibidē
 Abraham vicus fuit de nomine Abra- hami regis sic dictus, 13
 Abraham γενεαλογία. de genera- tio ne & origine Dauidis sermo 12
 Abraham sapientia ibidem
 Abraham obedientia 17
 Abraham allocutio ad filiū suū Isaac 18
 Abraham oratio pro Rebecca 20
 Abisac cōcubinas patris violat 164
 Absalom ex arbore pendens confo- ditur 165
 Absalom tyrannidis princeps 562
 Absalom tumulus 165
 Absalom quomodo effugerit patris sui iram 161 de quo (si plura cupis) vide 2 Regum librum.
 Absalom à patre reuocatur postquā defuit sanguinis circa cor seruire immodico laborare ac postquā fu- it animo pacatiori
 Absalom omni pulchritudine corpo- ris ceteros facile antēibat 166
 Achaiia 516
 Accaron vrbs 120. 104
 Accaron Mulca, dei nomen 211

Acharon hebraice dicitur quod Græ- cis hyusquamos. 62. est autē hyus- quamos herba quædam quæ à qui- busdam latinis faba apollinaris di- ci solet, coliculū habens ad cuius si- militudinē ille factus erat quæ. S.
 PONTIFEX in sua corona vers- sus fronte. gestabat
 Achab rex, Helix propheta occurrit, eūq; vbi semel cognouit tanquā deum adorauit 203
 Achab plenā egit penitentiam 205
 Achab plena historia cuius partē hic apposui, partem tibi legēdam reliqui ibidē.
 Achab filius, homo malignus 211
 Achab septuaginta filios habuit, q; occisi fuerunt Hicū iussu 219
 Achab oppugnado Syros sagitta per- cussus occiditur 209
 Achab Rex (vt Helias, prophetarat) repente moritur 212
 Achab, regi Ioram fratri suo succedit qui sane malignitate alterū quan- tumuis sceleratum superauit ibidē
 Achab machabæus martyr 739
 Achar Zebedai filius ex tribu iu- da 97
 Achimelech 139
 Acusilaus historiographus Argiuis cuius testimonio Iosephus vtitur 8
 Acrabetera regio 549
 Acra mons 634
 Acmes epistola 405
 Adam, primus de terra factus 5
 Adā quomodo interpretetur hebrai- ce, & quare sic dictus sit. 3. de quo vide Biblia in lib. Paralip.
 Adam, & per eum omnis homo qua- poena fuerit multatus 4
 Adar quid sit apud Hebræos 267
 Adar quid sit apud Macedonas 267
 Adadus qui & Adner dictus est Syro- rum rex Helisæo insidiatus acer- rimum bellum præparat aduersus Ioram 214
 Adadi supradictorum regis bellum contra Achab 205
 Adiabeni 473
 AEdificiorū incredibilis altitudo atq; adeo tota corporis dimensio ad- mirabilis. 373
 Adonai hebraice idē est quod latine dominus 103
 Adonias sibi vxorē petiit Abisac 179
 Adonias occiditur ibidē.
 Adulescentes miseri Herodis filii à patre morte multantur 391
 Adura vrbs quam Roboam Salomo- nis filius præter alias multas ædi- ficauit 197
 Agar regis mors 131 significat autem Hebraice Agar tectum

INDEX

Agar ancille AEgyptiæ in Saram cō-	Agrippa ad Tyberiu properat	Alexander Magnus
temptus is significat autem Heb.	Agrippæ fidei & regimini committit	Alexandri somnium
peregrinam	Tyberius suum nepotem ibidē.	Alexandro occurrūt principesacerde
Agatharchides cum cæteris Græcis	Agrippa accusatur ab Euthycho	tū & multi alii viri primates
Iosepho traxit	Agrippa apprehenditur ibidē.	Alexander deo sacrificat
AEgyptii ad Cæsarem fugantur	Agrippa in custodia vincetus datur nis	Alexandri summa benignitas erga lu
AEgyptiorum aliqui, Iudæi primotue	hilominus benigne tractatur	dæos ibidem.
re ob prouinciarii consuetudine	AEmilius Regulus Hispanus Cordus	Alexander cum persecutionem pate
AEgyptus & Syrenæa ciuitas aliquan	benis Caium statuit aut per alios,	retur à Iudæis in eos conuersus bo
do sub eodem regno fuere ibidem	aut (si alii decissent) per se interfu	nam eorum partem fugauit, bo
AEgyptiis Gabinius Ptolomæum re	cere	nam extemplo iugulauit, multos
stituit	Agrippæ accusationes aduersus He	quoq; eorū in custodias dari iussit
AEgyptum incredibilis fames totis	rodem quartum	quod, danno & crudelissimis tormē
panē octo annis secundum expo	Agrippa, vinculis solutus τερραχης	tis eorum dolorem ad suam ipsius
sitionem Iosephi, oppressit	creatur, id est quartam imperii par	atque concubinae delectationem
AEgyptiorum reges omnes ad soces	tem possidens	prorogaret
rum vsq; Salomonis cur dicti sint	Agrippæ calliditas qua ipse utebatur	Alexander Polyhistor cuius testimo
Pharaones	in lenatu	nio vitur Iosephus. 18. vnde & no
AEgyptus ex omni parte munitiss	Agrippæ regis nauigatio in Iudæ	men Hebraicum habuisse credide
ma ideōq; omnium tutissima	am	rim ab auxilio prestando
significat autem Hebr. tribulatio	Agrippa Iudæos ab iniuria Doritas	Alexander quare dictus sit Crucida à
nem & angustia	rum retractos in pristinam potesta	Iudæis
AEgypti regina & AEthiopie	tem asserit, multosq; eorum sacer	Alexander Aristobuli filius magnam
AEgypti & Phari vniuersa ac plena	dotes instituit	Romanis fecit iniuriam cum eos
descriptio	Agrippæ clementiam in Simonem ca	tam temere trucidaret
AEgyptus à parte quadam Syene di	lumniatorem	Alexandri morientis consilium
sta quæ limite, solummodo quo	Agrippe laudes	Alexandra rebus Iudææ potitur
dā ab AEthiopia, distinguitur sye	Agrippæ inimicitia & similitates cū	Alexandra non multo post nonum
næa terra à nostris poetis præfer	Marlo	annum sui regni, vitæ autem septua
tim à Martiali passim dicitur ibidē	Agrippa	gesimū tertium occidit
AEgyptus maxima imperii pars atq;	Agrippæ proles	Alexander iniior cōprehenditur
omnium fertilissima	Agrippa iunior Agrippæ maioris fi	Alexander iunior patris iussu tractus
AEgyptiorum incontinentia	lius	in Cæsareā laqueo perimitur
AEgyptus Danaï frater quandoq; Se	Agrippa Romæ apud Claudiu Cæ	Alexander nescio quis τὸ ὄνομα ἔχει
rhosis dictus est. 700. fuit autem	laræ nutritus	gni principatū affectans dolosas ac
Danaus ille, Belli filius, qui cum	Agrippa rex omnibus luce charior	callidas deceptiōes confinxit simul
diutius regnasset huic AEgypto	verba facien ad populum alui dor	labat. n. se verū esse Herodis filiū
fratri suo regnum reliquit petutq;	lore correptus decidit, atq; in suam	ideōq; se illi iure optimo success
Achaia, vnde Achaia Danaa &	regiam transportatus post quatuor,	surum
Achaia ipsi, Danaï dicti sūt	aut quinque dies magno omnium	Alexander hic nescio quis commenti
AEgypti à Cæsare superati	fletu, ac animorum graui conster	tius in gias perpetuo cū impurissi
AEgypti limites	natione perit	mo nautarū genere acturus mittis
AEgyptus Mesris quondam dicta fuit	Agrippa volens scire quem erga se	tur ab Augusto, eiusq; socii rei tā fal
& hinc Mesriæ omnes AEgyptii	populus animum haberet vna aut	se nō modo adiutores sed cōscii
appellantur	altera hora ante suum obitum ve	quoq; trucidantur
Aerodia Agrippæ soror & coniunx	lutipræmonitus per fenestram cas	Alexander Philometor
herodis	put (vt populum spectaret) emisit,	Alexander Zebena
Aerodiadis honestissima ac verè Ca	vidensq; tam tristem & consterna	Alexander pseudoco. id est Alexan
toniana responsio qua satis fecit	tum lingua miseratione perculsus	dri filius commentitius
Cæsari multa munera volēti dona	animam tradidit	Alexandræ & Cleopatraz cōspiratio in
re quāq; munera repudiavit ibidē	Agrippa iunior partem quoq; habuit	Herodem
Aggerum summæ proceritatis ædi	Tetrarchiæ quam habuit Agrippa	Alexandræ summa temeritas eiusq; mora
ficatio	maior ē vinculis solutus	que temeritatē sexpenumero con
Aggeres successi	Agrippa fundæ ictu læduntur	sequi aut cōcomitari solet
Agrippa qui Herodis nomē apud Cæ	Agrippæ regis oratio	Alexandri iunioris responsio contra
sarem detulerat, causa apud eundē	Agrippa Drusillæ & felici filius	patris accusationem
obtinuit	Agrippina Germanici, Cæsaris fratris	Alexandri crudelitas
Agrippa cum Herode amorem rein	filia, Neronis mater, Claudiu Cæ	Alexandrinus portus
tegrat & in eius gratiā redit	sarem maritum suum veneni vi ē	Alicarnassēorū decretū sub sacerdos
Agrippæ nauigatio	medio sustulit	te Mēnone Aristidis factō filio
Agrippæ magnanimitas & regia ma	Agrippium	Albinus pontifex
gnificencia	Alani in Mediam & Armeniam pro	Albino Iudææ prefide quanta fuerit
Agrippæ creditor Herennias	rumpunt	malorum impunitas

INDEX

Amasia bellum in inimicos	223	Antiochus Gazicenus Syriæ rector	418
Amelochitæ viri nimium pugnaces	53	Antiochus rex quare fuerit occisus	409.413
Amenophis rex deos videre concupiscit	708	Antipater dolo cognito accusatur quod venenum patri Herodi parasset	398
Amenophis regno suo expulsus est	709	Antipatri delatiões pro fratribus pendendis	519
Amicos Izati nubit	470	Antipatrum incredibili odio omnes prosequerantur	525
Amon quid sonet Hebraice	16.334	Antipater Herodis filius ex Doride	526
Amonitis regio	112	Antipas Herodis filius ex malthace Samaritide, qui antipater quoque dicitur est	526
Ammaus locus quidam sic dictus in Iudæa	683	Antipater Samarites	528
Ammaus vox Hebraica est, quomodo autem interpretetur secundum Hebraicam ethymologiam vide fol. 599		Antipatri doli in archelau & Philippum	529
Ammonitarum & Moabitum contra Iosaphat crudelissima pugna atque insolens victoria	207	Antipater Roma euocatur ibidem	
Ammonitæ & Moabitæ mirabili certamine à Iosaphat fuerunt superati	210	Antipater sui male conscius dolet Phærorum mortem ibidem	
Amphitheatrum	368	Antipater ad patrem ingreditur	530
Amraphelus princeps cum Assyriis contra Sodomitas	13	Antipater ab Herode accusatur apud Varum ibidem	
Amasias patrem vlscitur præ nimia gloria factus Idolatra	223	Antipater pro se respicitur	531
Amasias Zoræ patri perempto succedit	224	Antipater pro Antipa	536
Amasias occiditur	224	Antonia urbs incenditur	541
Anania aliquando vocatus fuit à rege Babyloniorum Sadrach. Significat autem Hebraice idem quod nubes domini	743	Antoniae urbis fundamenta diruntur	638
Ananias Danielis socius	ibidem	Antonia per celebri ritu fuerat ad fores regis Hierosolymitanæ inscripta	638
Ananelus ab Herode sacerdos constituitur	352	Antonia Drusi maioris coniux	433
Ananias pontifex interficitur	562.652	Antoniae dignitas	ibidem
Ananus pontifex	612	Antonii epistola ad Hyrcanum	338
Anileus Mithridatem pontis regem superat	446	Antonii edictum ad Tyrios	340
Anathema 705, vocat autem hoc in loco Iosephus anathema deuotionis à deuotio proprie usurpato ac de testatione, hinc diuus Paulus in epistolis suis ait se factum esse Anathema. Omnibus detestabilem quod cuiuscuq; cupiditati resisteret & in melius (quoad posuerit) flexerit & alibi cum optat illum Anathema fieri qui aliud appetierit quam sacra Bibliorum scripta dictum autem est in uerbo abavati 14. 17. quod deuotio est in hac significatione usurpatum in qua etiam apud Ouid. legimus, ubi ait: Illi ego deuotio (quem mens intelligit) libum		Antonii execranda libido	352
Anna post multas preces peperit Samsuelem 118. de qua Anna si plura cupis videre, vide Bibl. in Reg. c. 1.		Antonii & Cleopatras incredibilis amor	510
Anaxagoras	729	Apelleus mens	489
Ananias Ionas pontifex	465	Apollonius Mollon	721
Anilai & Asinei fratrum gesta	442	Apollonia urbs	496
Anuli & Bases	58	Apollo Dorienis deus	719
		Appion Alexandrinus videri ac dici affectabat	715
		Appionis enormes & prodigiosæ fictiones	718.719
		Apio legatus Alexandrinorum Iudæos mirummodum execratur quod Cæsaris statuam in templo collocari non luerint	439
		Aquila aurea 532 Aquila aurea de qua hic loquitur Iosephus illi fortassis simillima erat quam Cicero Catilinæ obicit asseruatam sibi domi & rem profanam tanquam sacram adorare, ac ad mala præsertim perpetranda precibus obtundere, quasque ad Manlium coniuratum missam esse manifestum ait, erat alioquin Aquila aurea vexillum quoddam. Erat & alia multa hoc nomine appellata, de quibus diligenter Vegetius in lib. de re mili.	
			et m

INDEX

Arabaneſth quid fuerit apud Moſe	16	autem hic nō pro loci (vt opinor)	Asarcha Hebraice, penthecoſte Græ-
Aradia inſula	11	principatu uſurpatur, ſed pro qua-	ce: latini verbo Græco pro ſuouē-
Arameni populi quidam ſic dicti quos		dam dignitate quæ paulo inferior	tes penthecoſten quoque vocant
nunc Græci οὐραγοὶ vocant	ibidē	erat præfectura, cum hæc in Topar-	67
Areth	739	chias tāquam ſuperius in inferiora	Ascalon 120 fuit autē Ascalon vrbs
Aretas arabum rex	415	diuidatur.	nobilis Paleſtinæ quæ & ipſa anti-
Ariochus rex pro Aſſyriis contra So-		Archelaus Herodi patri ſuccedit	quitus vna fuit de quinq; Satrapis
domitæ	13	407	Philuſtinorum, ſeparata quidem tri-
Aries bellica machina	584-415	Archelai ſomnium	bui Iudæ per ſortem, tamen nō reſ-
Ariſteus pro abſoluendis Iudæis regi		Archelaus in Viennā delegatur ibidē	tenta ab ea quia eius Satrapia hæ-
ſupplicat, quare ab omnib; iuſtus &		Archelaus mox vt illā toparchian ſu-	bitatotes ſuperare nequiuir
prius exiſtimatus eſt 272 ideōque		ſcepit Iozanum de Pontificatu de-	Ascalonitæ
Ariſtæi nomen ſibi fuit inditū & pi-		iecit, eiſque fratrem Eleazarum	129
509 enim ſuperlatiuū Græcum, op-		Pontificatui præfecit	Ascalonibus Nymphæa ſeu amœniſ-
timum ſignificat.		419	ſimos lacus Herodes dedit, necnon
Ariſtobulus matrem ſuam & fratres		Archelaus Herodi in regni guberna-	& balneas, periftylia, tā opere quā
in cuſtodiam, in carceres conuenien-		tione vnanimi omniū fauore, mi-	magnitudine miranda conſtituit
dos, dedit	314	ro populi fragore, atque applauſu,	515
Ariſtobulus vnū ex fratribus ſuis per		militum, ducūmq; gratia facile ſibi	Ascenaz
inſidias iniecit	315	conciliata, ſuccceſſit	10
Ariſtobulus ditiffimus	324	Archelai verba ad populū ſibi applau-	Ascinæzi quondam dicebantur qui
Ariſtobulus (cum Pompeius in Dama-		dentem, atque congratulantem	nunc à Græcis Rhegini dicuntur
ſcum perueniſſet) & inferiorē Syriā		408	10
percurrifſet) miſit legatos ex Aegy-		Archelaus ad Cæſarem nauigat	Asphaltites lacus Lyberienſis
pto ad ipſum Pōpeiu donis verē re-		409	618
gius ad eundē perferendis onuſtos,		Argenti tanta olim fuit copia Hiero-	Asphaltites palus quæ prius erat val-
cum quibus vitis quædā mittebatur		ſolymis quanta & lapidum	lis
cum racemis aureis quingentorum		192	14
propē talentorum	324	Armais à tratre ſuo Danao Aegypti	Aspar lacus
Ariſtobuli filia Antipatro colloca-		procurator conſtituitur	297
tur	526	Arphaxadæi quondam dicebātur qui	Aſtrologiam & Geometriam nullus
Ariſtobuli mors	315	a nobis nūc Chaldaei paſſim dicun-	primū edifcere potuit, niſi qui ſex-
Ariſtobuli pulchritudinem miraba-		tur	centesimum annum eſſet naſtus,
tur Gellius: atq; Mariammes & re-		Artabanus	quem ætatis curſum multi (deo
gis concubitus	532	424	annuente) attingebant
Ariſtobulus Herodis dolis ſubuerſus		Artabanus auxilium implorat ab Iza-	8
moritur	353	te	Assyrii poſtquam vicerunt Sodomo-
Ariſtobulo Herodes ſacerdotium tra-		Artabanus Parthus	rum reges, qui in Aſſyria dominari
didit	353	438	volebant, ex regali principatu de-
Ariſtobulis Armeniæ præſes creatur		Artabanus rex filium habuit nomine	poſitos tributarios eos fecere
477		Bardanem, cui regnum ſuum relis-	13
Ariſtobulus regnum inuaſit	502	quit	Aſſyriorum & eorūdem principis ma-
Ariſtobulus Roma elapſus eſt	496	Arcus dei, Iris putatur	gna ſtrages
Ariſtobulus iterū comprehenditur &		6	232
Romā vincitū reducit	327	Armenia vbi arcæ ſolutæ reliquæ or-	Aſſyriorum rex, Rafin regem cum ſuo
Ariſtoteliſ ſententia de quodam viro		ſtenduntur	exercitu circumueniens interfecit
Iudæo	704	Artinoe regina	227
Arbores fructiſeras nūquam incidere		274	Aſſyriorum rex Teglatphalaſſar om-
religionis antiquæ fuit	93	Artaxerxes rex magnus	nes Iſraelitas, totam Galaatidem
Arca domini dei noſtri	185	266	regionē, multasque alias nationes
Arcades	695	Artaxerxis epiſtola ad omnes ab Ins-	ſubiungauit, ſuoque regno adiunxit.
Arce, arum, populi Agrippæ ſubditi, cō-		dia vſque ad Aethiopiam, centum	226
iuncti Raphaneis, tam terræ termi-		vigintiſeptem prouinciarum du-	Assyriorum rex Salmanaſar caſtrame-
nis, quā vitæ conditione, quā lo-		ces ibidem, de qua epiſtola vide bi-	tatur
quidē ſub eodem rege ſunt		bl. in libro qui dicitur Heſter c. 16	229
779		Artaxerxes templum violatur	Assyriorum rex Sennacherib
Archelaus accuſatur	419	267	230
Archelai regis aſtutia	521	Artis ferrariæ primus inuentor	Aſſueri conuiuium
Archelai nauigatio	535	5	261
Archelaus Herodis filius ex Maltha-		Arx ſeu (vt verbo Græco vtat) Acro-	Athrongæus homo admodū ignobis-
ce Samaritide	526	polis Gamata oppugnatur	lis, nulla virtute morali præditus
Archelaus non regno, ſed τῆς τοπάρχας		601	nec vllius exiſtimationis, hō, vt pos-
χῆρα ornatus eſt 417 τοπάρχας		Asina humana voce loquitur	te qui paſtor ouium fuiſſet, tantum
		80	fortunarum vi, & corporis vaſtita-
		Asa rex	te, & robore quodam agreſti conſ-
		210	ſiſſus auſus eſt in regni potentiam
		Asacher pedum velocitate & corpo-	conſpirare
		ris agilitate, non ſolum ſupra homi-	414
		nes, ſed ſupra equos atq; ipſos cer-	Athiopiz rex Tarachen
		uos, de quo vere illud quod de Ca-	231 dicta
		milla Vergilius protulit, dici poſſet.	autem eſt Græce Athiopia à vehe-
		per ſumma volare Culmina & in-	menti ſolis ardore, vnde Cus quaſi
		tactas nunquam laſiſſet aſtiſas	nigredo ab Hebræis quoque dicta
		149	eſt.
		Asachel	Auaris ciuitas aliquando à ſolis paſto-
		170	ribus habitata
		Asarcha	709

INDEX

Auleum cateræq; parietū vestes tam mirabili artificio factæ, vt omnibus elementis colores earū responderent, figura: aut omnibus cōpositis ex quatuor elemētis quæ in hoc mūdo inferiori continentur 637
 Augusto succedit Tybērius 423
 Augusti Caesaris tēplū atq; Aræ 368
 Aula regis Hierosolymitani & eius ab solutissima descriptio 635
 Augustus mēsis nomē, Hebraice Se-debath, Macedonice lochos, Græce *Ἰουλιανὸς* 78
 Azarias pontifex 225
 Azarias Danielis socius 243
 Azarias ab Assyriorū rege abdēnago vocabatur 243
 Azymorum solennitas quæ pascha dicitur 76. 235
 Azymorum dies 422
 Azoti vrbs 120
 Azotum 104

B

Baal Tyriorū deus & Achab 120
 202. 219
 Baal dei tēplum primo constructū est à Dotholia & Iorā qui id fecerūt, vt deo patrio iniuriā facerent 221
 Baal deo tyri, Iezabel Ithobaal regis Tyri & Sidonis filia templum aedificat 202
 Baasa rex 201
 Baasa propheta 201
 Baasan omne genus atq; tōta progēnies (vt Simon prophetarat) ē mēdio à Zamaria equorum principe tollitur ibidem
 Baasan acta 201
 Babæ liberi pūniuntur 364
 Babel vir iustus 141
 Babel Hebraicæ confusioem significat 9
 Babyloniorū rex Baladas, ad Ezechia legatos mittit portantes munera per quæ amicitiam vtriusq; confirmari petebat 233
 Babyloniorū regum successio 245
 Babylonica turris descriptio eiusque constructio 9
 Babylō à Cyro & Dario capta ē 247
 Bacchides demetri dux 298
 Bacchides regis Antiochi epiphaniis amicus à Demetrio mittitur in Iudæam 294
 Bacchides vbi peruenit ad Iudæā, ad ipsum Iudam fratresque suos perrexit vt illum primò circumveniret ibidem
 Bacchides à Iuda deiectus populo incipit concionari ibidem
 Bacchides sacramentum transgreditur ibidem

Bacchides Iudā cognito loco vbi castrametabatur in cautū opprimit, atq; eius milites in fugā vertit 295
 Bacchides Iudam superat atq; interimit ibid.
 Bacchidis & Ionathæ bella 296
 Bacchides Ionatham obsidet 297
 Bachi filius Baraia 181
 Bagatheus & theodestus eunuchi 265
 Bala famula Rachelis, Iacob collocatur 23
 Balaam diuinatio de populo israelitico 81
 Balaam asina locuta est 80
 Balaam verba ad Balach 81
 Balach rex Moabitarum 80
 Balleas assyriorum rex 13
 Baliorum rex 13
 Baladas rex Babyloniorum 233
 Ballas Sodomitarum rex 13
 Ballas Assyriorum quoq; rex 13
 Balath vrbs a Salomone condita 191
 Balneæ quondam gymnasia appellabantur, & sane merito: *γυμνασια* enim exercitiū est *απο το γυμναζεσθαι*. exercere, & inde *ο γυμνασις* qui in quacunque re aliōs instruit & exercet, in nulla autē re magis corpora exercentur quā in balneis, quod vel manifeste ex ipsa sudoris exuberantia colligi potest 515
 Balaneotæ populi 516
 Balsama vni tantū terræ Iudææ hiericū nomine appellatæ concessa fuerunt 356
 Balthasar qui Daniel aliquādo presertim apud Babylonios vocatus est 247
 Barathias vir magnæ autoritatis in Republica 227
 Baris quid fuerit apud antiquos 202
 Baris mons 7
 Baruch scriba & discipulus Hieremie de medio tollitur cū suis scriptis 236
 Bardan Artabani filius postquam regni paterni gubernationē à patre suo suscepisset, Romanos bello infestare parabat, quod ne fieret, parthi cum interemerunt dederuntq; regni moderatiōē fratri suo Dostarzi 472
 Bardana Romanis bellū intulit 472
 Barbarorum insidia 335
 Barzaphanes satrapa parthorū 502
 Berezel 167
 Berofus historiographus 252. 243
 Beronice postquam spreuerat aiazū & felicem maritos, tertio quoque Palemonē Lycis regem ob immo dicam coeundi voluptatem, & frequens veneret actus desyderiū, repudiavit 476

Berofus Chaldaus Græce astrologus prodidit atque totā ipsorum Chaldaeorum philosophiam 701
 Bassus 137
 Beseleel vri filius de tribu Iuda 58
 Bellum contra Israelitas 54
 Bellum contra latrones 46
 bathiel filius Nachor
 Batus mensura septuaginta sextario rum capax 182
 Banach 181
 Banaia rex 170
 Banaia genere sacerdos plerosque trucidat 172
 Bafan 181
 Benjamin tribus quare fuerit deleta 104
 Benjamin quasi reus captus 35
 Beniamita 201
 Beronice mater Agrippæ 432
 Berofus 33
 Berofus chaldaus 33
 Berofus chaldaica illustravit 8
 Berematim urbem Isaac Abraham filius cepit 21
 Burrus princeps militiæ 472
 Bersabeæ puteus Iuda siue Simeonis 16. erat autem vicus magnus vicefimo à chebron miliario vergens ad austrum in quo & Romanorum militum presidium positum est à quo loco terminus Iudææ terræ incipientes tēdebatur vsq; ad Dan cuiusque iuxta paneadē cernitur, diximus autē Bersabeæ esse puteū quoniam hoc significat vox illa apud hebræos quæ admodum & apud nostros poetastyx iurisiurandi lacus de qua Ari. in prin. metaphisicorum. sic quoq; Bersabeæ puteus iurisiurandi fuit eo quod illic Abraham & Isaac fœdus iurantes serierint cum Abimelech
 Bethel ciuitas vbi Saul cum suo exercitu morabatur 127
 Bethel hebraicæ hostias significat 22
 fuit autem bethel vicus in duodecimo ab Aelia lapide ad dexterā ciuitiū Neapolim, quæ primo Luza, amygdalum vocabatur, post autē Iacob bethel de nominauit, fuit & aelia vrbs nomine Luza quæ cecidit in sortem filiorum Ioseph iuxta Sichem in tertio lapide Neapoleos, sed de hac non loquitur hic Iosephus 422
 Bethlehem ciuitas David in sorte tribus Iudæ 197. fuit autē hæc ciuitas in qua dominus noster atque saluator natus est, in sexto miliario ab Aelia contra meridianam plagam iuxta viam quæ ducit cunctes chebron, vbi & sepulchrum Iesse

INDEX

& David ostenditur. & mille circiter passibus procul, turris Ader. i. gregie quoddam vaticinio dominice natiuitatis cōscios faciens. hoc enim vox illa Hebraice sonat. appellatur autem hæc semper Bethlechem iudæ, ad differentiam alterius quæ est de tribu Zabulon.

Bethsamis vicus 291. fuit quoque ciuitas sacerdotalis in tribu Beniamin quæ in hunc vsque diem monstratur redeuntibus ab Eleutropoli in Nicopolim, vndecimo miliario contra orientalem plagam, dicitur autem à Græcis *Βηθσαμ*

Bethsura incenditur, & omne masculinum eiusdem vrbis quod excessit pueritiam iugulatur 29

Bibasse quid sit 190

Biblia legunt ducenta præputia 135

Biblia à Iosepho dissentiant in nomine 216

Biblia quas historias non contineat 267

Bibliorum translatio & eorum interpres septuaginta 271

Biblon vrbis ab Herode resecta & restituta 515

Birziton villa, prope quam Iudas castrametatus est 295

Bithynia ciuitas 501

bitthoravrbis quam Salomō cōdidit 190

Booz ingēris cuiusdam columnæ nomen erat 184

Booz Ruth uxorem duxit 117

Bobus terram, & non pluribus seminibus eandem terram saturandam tantam quæ ex religione acceptum constanter obseruauit antiquitas 88

Bocchor rex 713

Bocchoris Aegypti quondam rex 711

Bocchor vicus quidam erat non longe distans à Hierosolymis 165

Bocchorus de tribu Beniamin 169

Bos deus 708

Bos cornupeta 92

Botrus quæ ciuitas, & à quo fuerit asedificata 202

Brachus 461

Britannicus & Octauia liberos habuit Claudius Cæsar ex Messalina uxore quam ipse interfecit, habuit & aliam filiam vocatam Antoniam sed ex alia quoque uxore dicta Petronia 477

Britannicus clam à Nerone interfecutus est 477

Brutus & Cassius cum Antonio & Cæsare pugnarunt 500

C

Cain hebraice possessionem generaliter sumptam significat quemadmodum et *κατμήα* aut *κατμήα* apud græcos 4

Chadam militum princeps 158

Chacad filius Samad 181

Cadmus milesius 695

C. Caligula cōiuratione opprimitur, erat enim qui in eum cōspiraret 449

C. Cæsar sexto. Pro Herode ad Hyrcanum mittit 499

C. Cæsaris munera pro dedicatione vrbis cæsareæ 379

C. cæsaris & agrippæ literæ pro ludæis missæ ad prouinciarum præfides atque earumdem archetypus 381

C. cæsaris herodisq; reconciliatio 389

C. cæsar quater imperator, quinque consul, ab ineunte penè Aetate ad finem vsque dictator verba fecit de iure hyrcani alexandri principis sacerdotum, & gentis iudaicæ rectoris 334

C. cæsaris & Arabum gesta 386

C. domitius caluinus 344

C. asinius ibidem

C. norbonii flacci epistola pro ludæis 381

C. cæsaris decreta pro hyrcano 333

C. cæsar munificentiam magnam erga herodem ostendit 513, 369

C. cæsar de Aegyptius nobilem viatoriam reportauit 330

C. cæsar hyrcano sacerdotii principatum contulit ibidem

C. cæsar Antipatrum ciuitate Rodonauit atque eiusdem *τηκελα* ciuitatem munitate 330

C. Cæsar reddit Herodi ciuitates quas ille Cleopatraz insidius, perderat. 362

Caii literæ ad Petronium 442

Caii magna crudelitas & arrogantia 448

Caii mors omnibus grata atque exoptata 449

Caii diligentia aduersus admonitiones phariseorum 439

Caii magna atque incomparabilis doctrina & ingenium 460

Caius tam erat superbus ut se dei magni fratrem in medio templo, omnibus astantibus iactaret atque alia multa verba & facta flagitiosa faceret atque committeret quæ tibi legenda reliqui sol. 448

Caius magnam fecit stragem 449

Chaius lethali vulnere laesus genu flexo decidit, omnesque circumstantes procubentem, aut pedibus, aut gladiis, aut manibus ita oppresserunt ut ex tempore inuitus animam redderet 454

Calani populi sic dicti, Iudæi quoque vocati sunt, non quod iudæi aut natione, aut patria, aut religione sint. sed quod illam regionem incolant

quæ hoc nomen sortita sit 704

Caleph & iesus 71

Callias 684

Chalcis ciuitas 324

Chaldæi olim dicebantur arphaxadæi 11

Chaldæorum discipulæ multe nationes 695

Chaldæi geometriam & astrologiam in Aegypto disseminarunt. Aegyptii autem ad græcos transtulerunt 13

Canaculi ruina 508

Chananeorum dynasta qui patria lingua iustus rex appellatus est, Hierosolymorum conditor primus & primus itidem sacrificiorum institutor 634

Chariathiarum ciuitas bethsamitis cōfinis 121

Cham filii & eorum progenies innumere rabiles 10

Cambyles quantum regnarit 251

Cāpania regio & eius dicæarchia 448

Campus magnus 618

Chanaan terræ natura 100

Chananæi populi 11. sunt autem sic dicti à chananza regione, chananza autem regio sic dicta est à chā idolo Moab illic collocato, illius vero regionis terminus quæ vergit in Sidonem Lisa est ab hebræis dictus

Chananæus filius cham 11

Candelabra 185

Canthari Arci 184

Catheus filius Chanaam 11

Capernaum fons amoenissimus 597

Cumani exilium 976

Cappadocia quæ apud antiquos fuerat appellata 10

Cappadoces olim dicti sunt moschisni 10

Capitulum pro eo quod frequentius latini caput dicunt 706, 521

Captiuus manus succinduntur 649

Charra ciuitas 12

Castella in ambitu murorum 651

Castellani 683

Castomachi vrbis diruitur 292

Cassius à 329 vsque ad 340

Cuspius factus in iudæam mittitur 468

Chareas claudio inimicus 462

Chereas & lupus morte multatur 463

Chareas Caio insidias parauit 449

Cæsarea quid sit apud Rom. 10

Cæsar ingreditur templi adyta 666

Cæsarem, Germani vlti sunt 455

Cæsariensium odium in Iosephum 592

Cæsonia caii coniunx 459

Cæsonia coniunx caligulæ cum suis filiis occiditur ibid.

Cæforum innuerabilis multitudo 207

Cecinna deficit à vitellio 626

Chelesyria quid 704

INDEX

Gelæ armigeri habentes Tagma. i.
(vt Hispanorū mos fert) in aciem
semper dispositi dum belligeran-
dū est, nihil aliud enim est τὰ γυ-
μα quam ordo, acies, cōuberniū.
atq; etiam solet vsurpari pro toto
agmine, sed hic pro bene constru-
cta acie capitur τὰ γοι enim (vnde
illud descendit) militū auctores at-
que imperatores dicuntur 455
Cestius cum multis ex Antiochia co-
piis Iudæos omnia depopulaturus
inuadit 566
Cestii callidū ac maturū consiliū 568
Cestio exercitus ductori nō bene suc-
cedit 568
Cestius aufugit ibidem
Cenex de tribu Iuda 107
Cherubim duo 184
Cherubim 177
Cethim filius Iani 10
Cilicia olim dicta est tharsus 10
Cynocephalus pro deo colitur & a-
doratur 708
Cyprus 515
Cyprus insula olim cethima dicta 10
Cythis 10
Ciuitas omnium prima 5
Ciuitates fugitiuorum 84
Ciuitas Hierosolymorū triplici muro
erat circūuallata 633
Circūcisio variarū gentium 198
Cyrus rex, Iudæorum captiuitatem re-
laxat 250
Cyri regis epistola ad Syriæ Satrapas
ibidem
Cizicē tota historia à 316 vsq; ad 330
Cythara quot chordis sit satis cano-
ra 171
Codolochomorū Assyriorū dux 14
Coniugium & eius solennitas 72
Coniurati voce in curiam emissi ex-
agitantur 452
Cophinum flumen 12
Core cum ducentis & quinquaginta
excursus est 75
Core inuidia in Mosē & tota eius
historia 74
Corui (dei gratia) pascūt Heliā 202
Certamen quinquennale 379
Chærilus poeta antiquissimus 703
Corona pontificis 62
Corona aurea 185
Corus mensuræ species est cōtinens
quadraginta quinq; modios cōes. at
tēcos vero decem tantum 367
Colium Balaam aduersus Israel 82
Colloliū virginū indumētum erat ta-
lare & manicatū veluti pudicas vir-
gines decebat 161
Cultus diuini religio vera et abso-
luta 742
Cursæi appellati sunt Aegypti 10

Cusardus Assyriorū rex castra posuit
contra Hebræos 107
Claudius quō suscepit imperiū 457
Claudius in imperatorem a militibus
deligitur 460. 461
Claudi perturbatio magna 460
Claudii obitus 477
Claudi op amorē Agrippinæ vxoris
Alteram vxorem interfecit nomi-
ne Messalinam 477
Chlearchus Arist. discipulus & peripa-
teticorum nulli secundus 704
Cleopatraz malitia & Herodis vir-
tus 355
Cleopatre & Antonii incredibilis a-
mor 510
Cleopatra 716
Cleopatraz nuptiæ & Antiochi 280
Crassus 329
Crassi gesta apud Parthos, Iudæos, &
Cæteras nationes 328
Cratæra 185
Crocodilus pro deo adoratur & co-
latur 708
Crucida quis fuerit apud Iudæos 319

D

Agon Palæstinorū deus cū ma-
gno honore in ciuitate quæ di-
cebatur Azotū erat collocatus, in
cuius solius honorem palæstini om-
nes cōgerebant diuitias 119
Damascus vrbs ab Herode nobilita-
ta & refecta 515
Damascus vrbs sic dicta. vnde Nico-
laus histor. ille damascenus dictus
est 324. 493
Damascus locus in quo Abrahamus
regnavit 13
Damascenus N. historiographus 12
Damasceni Iudæorum decem milia
interemerunt vnde maximam sibi
gloriam reportarunt 569
Danaus 713
Dannaus filium habuit nomine Ie-
sum 480
Dan hebraice dicitur quicquid a deo
iudicatum est 23
Dan ciuitas 107. & eiusdē de popu-
latio 201
Dan vnus ex fontibus Iordanis 14
Daniel propheta & eius loci 243
Daniel propheta quādoq; dictus fuit
a Babyloniorū rege Balthasar 243
Daniel propheta regi Nabuchodo-
nosor somnium aperit 244
Daniel propheta & eius cognati in
ignem coniciuntur & dei gratia
post multas horas incolumes ac sal-
ui ex medio igni prodierunt 245
Daniel propheta in lacū leonūq; spe-
luncā mittitur 248

Daniel propheta scripturam expla-
nat. 47
Danielis prophetae auctoritas 248
Daniel φαντασισ κοπος quasi φαν-
τασμοματα σκοπεω apparue-
runt. n. illic multa & mira la. uæ ac
prodigiosi aspectus corpora 249
Danitæ populi 101
Daphne Syriæ locus vbi Saturnus mi-
litiæ præfectus atque militū impe-
rator fuit 394
Darius Iustaspis filius regnum ex om-
nium consensu suscepit post mortē
Magorum 252
Darius questionē suis cubiculariis ac
domesticis proposuit 252
Darii munificentia in Iudæos 253
Darii epistola ad præfectos 256
Darda filius Samad vnus ex peruersis
mis habitus est 181
Datan & Abirom a Mosē iusta ra-
tione persecutionem patiuntur 732
Datan 75
Davidis γενεαλογια. i. de generatiōe
origene dauidis sermo 117
David filius iessæ pastor ouium in regē
inunctus eligitur 132
Davidis μενομαχια. i. duellū quod a
solis geri solet 133
Davidis & Ionathæ iusiurandum 137
David Abigail duxit vxorem 143
David sex filios ex totidem vxoribus
habuit 150
David amore bethsabæ capitur 158
David Absalom reuocat 162
Davidis luctus super Absalom 167
David secum semper habuit viros for-
tissimos 171
David quantum & eum quanta laude
vixerit 178
Davidis sepulchro opulentissimi the-
sauri fuerunt reconditi 178
Davidis sepulchrum vndique confos-
sum patet 311
David patientissimus 732
David omnium Iudæorū primus hiero-
solymerum regnum habuit & gu-
bernavit 674
Dauidicum castellum 634
David templum ædificauit in monte
Moraim vbi Abraham filiū suum
Isaac immolare dei iussu parabat ni-
si qui iusserat deus omnipotens (no-
lens mortē peccatoris: sed tantū vo-
lens quid abraham erga se haberet
animi cognoscere) obstitisset 17
David rex periculū mortis quod sape
munero a Saul sibi imminebat, effu-
git. post autem cum dei gratia ita
seuiterque haberet, vt facile de Sas-
ul David quod vellet statueret &
efficeret, ne verbo quidem tam

INDEX

pernitiosum aduersarium læsit 135
 Davidis sepultura 310
 David fidei publicæ atq; adeo totius
 religionis custos constituitur 151
 David iudiciens interitum Abner gra-
 uissime ingemuit duplicesq; ad sy-
 dera palmas tendens, deo gratias
 egit 151
 David Epytaphia elegiaca et miserā-
 da iubet apponi sepulchro Abner
 Amici sui 151
 Debora prophetissa quæ chananzos
 liberauit a captiuitate 108
 Dei nostri I E S V C H R I S T I fra-
 ter Iacobus dilapidatur 480
 Dei opificium in homine forman-
 do 732
 Dei miraculum in bello quod gere-
 bat Ptolemæus Phiscō in Iudæos,
 cum enim soluisset atque irrita-
 set bestias syluestres inebriatas in
 illos, dei gratia, in seipsum & in
 suos amicos bestiarum suum furorem
 conuerterunt 715
 Dei summa providentia erga Petro-
 num 442
 Delphicum templum. i. apollinis, ex-
 arsit 720
 Demetrius occiditur 299
 Demetrii & philippi fratrum duellū 319
 Demetrii gesta contra iudam 293
 Demetrii regis epistola ad fratrem suū
 Lesthenium 303
 Demetrius phaleræus 715
 Demetrius a parthis capitatur 309
 Deorum proprie est imperare, consu-
 lere, gubernare, prouidere, nō ho-
 minum 436 quod vel Scythi ip-
 sis, aut Garamantibus persuasum
 esse cicero libro (vt opinor) ter-
 tio de legibus asserit ideoq; nemo
 est qui nō censeat honorandos es-
 se deos vt Arist. testatur in lib. 1. 5
 ὁ μὲν Ἀναξαγόρας cū dicit hoc nō
 esse problema an di sint venerā-
 di quandoquidem in vtranque par-
 tem verti nequit, cum nemo sit tā
 demens qui id neget 436
 Descriptio turris Babylonice 9
 Deus verba fecit ad Abraham 14
 Deus obedientia potius quā super-
 stitiosa sacrificiorum religione de-
 lectatur 131
 Diagoras 729
 Diaphantes regius notarius supra om-
 nes astutus ad aliorum effigendā
 literā atque ad id propē natus ho-
 mo audacissimus vt cuiuslibet ma-
 nus literas percallide imitaretur
 & ob id postremo occisus est 523
 Dionisio Tripolitano deterior 324
 hoc casit in prouerbiū ex summa

illius hominis malitia desumptum
 Diluuii tempus 6
 Diluuiū quādiu durarit super terrā 7
 Diluuii qui & quot scriptores mētio-
 nem fecerint 7
 Diocles historiographus 246
 Dina filia Iacob 25
 Dinæ stuprū à fratribus vindicatū 26
 Diophantus ἰατρὸς ὁ γερμανός 388
 Diglath 4
 Dineas qui postea Aretas dictus est
 Obodæ in regni gubernatione suc-
 cedit 387
 Dissidium magnum ob pontificatum
 exortum 480
 Distros quid sit apud Macedōas 267
 Domicius populi rector 627
 Domitianus 681
 Dora ciuitas in phænicie iuxta montē
 Carmelum 496. 719
 Doriensium deus Apollo 719
 Doris Antipatri mater 528
 Doris ex Herodis vxoribus vna 501
 339
 Dorotheus 176
 Dosithei summa perfidia erga Hyrcā-
 num 359
 Dotham vrbs 213 dicta quoq; & do-
 thaim, est autem dothaim locus vbi
 Ioseph fratres suos pecora pascen-
 tes inuenit, ostenditur locus ille ho-
 die in duodecimo à Sebaste milia-
 rio contra Aquilonis plagam
 Demetrius regie Bibliothecæ præfe-
 ctus 272
 Demetrius Gadanensis 495
 Demetrii epistola ad regē pro tran-
 scribendis libris iudaicis 273
 Demetrii epistola ad Ptolemæum de
 eadem re. 299
 Demetrius capitatur 307
 Duellū plusquā ciuile vtpote quod
 inter fratres gestum sit 319
 Draconis leges 695
 Drusilla felici nupta fuit 476
 Drusilla postea cōtempto Aziato fe-
 licis nuptias secuta est 478
 Drusilla Aziato nupta 476
 Drusus turris sic appellata à druso
 Cæsaris priuigno 368
 Drusus Tyberii frater 432
 Drusi antonia coniunx 433

E

E Bal locus vbi Iesus (vt Moses
 prædixerat) exercitū distribuit
 100
 Eban vnus ex vndecim Davidis fi-
 liis 153
 Ebron ciuitas antiquissima quam ha-
 bitabit lot 13

Edom apud hebræos idem est quod
 apud nos rubrum, fuit autē Edom
 cognomentum Esau 26
 Eglon rex Moabitarum ab Aoch iu-
 uene fortissimo interemptus est;
 quod Israelitas dura seruitute affli-
 geret 108 fuit quoque Eglon ci-
 uitas quæ alias Odolla dicta in tri-
 bu Iudæ sed de hac non loquitur
 iosephes
 Elam persarū principes Elimitas pri-
 mus instituit 11
 Elana ciuitas & eius situs 191
 Eleazari pontificis & sacerdotū prin-
 cipis epistola ad regē Ptolemæum
 pro Iudæis 274
 Eleazarus latronum princeps 475
 Eleazarus quidam insigni fortitudine
 excellens 585
 Eleazarus suadet zelotis ab Idumæis
 petere auxilium 608
 Eleazarus sicariorum princeps 685
 Eleazari oratio ad deum 735
 Eleazarus quidam dæmones in cor-
 poribus hominum inclusos abige-
 bat 181
 Eleazarus pontifex 1
 Eleazarus filius ananiz potifex 480
 Eleazari filius Dodi 178
 Elæon mons 631
 Eliel vnus ex vndecim filiis Davidis
 153
 Eli sacerdotis tota historia 119
 Eli sacerdos 119. 139
 Eli quos filios & quibus moribus ac
 vita prædictos habuerit 117. 139
 Elidenfes 516
 Elisal vnus ex vndecim filiis Davi-
 dis 153
 Elimelech 171
 Eliseus 367
 Elonis filium habuit Ada 20
 Elon socer Esau 20
 Elon filius zabulon 39
 Ellum vnus ex vndecim Davidis fi-
 liis 153
 Elon de tribu zabulon post Absa-
 nem 113
 Enarettes delator 388
 Ennaphin vnus ex vndecim filiis Da-
 uidis 153
 Endor ciuitas 144
 Epaphroditus bonarum literarum a-
 matissimus huius historie scribēdæ
 Iosepho author & impulsor fuit 1
 Ephesiorum decretum sub Indice
 Menophito prima die mensis Arte-
 misii 337
 Epiphanes 249 dictus autem est epi-
 phanes quasi præclarus ab ἐπιφανής
 quod est illustro ostendo, inde ἐπι-
 φανής, illustris

INDEX

Ephorus historicus 8
 Ephor vestimenti genus 62
 Epiphania 11
 Epilogus seu brevis complexio omnium quæ à Iosepho totis 20 libris dicta sunt 483
 Ephraim 161. Erat autem locus iuxta desertum ad quem venit dominus deus noster IESVS CHRISTVS cum discipulis suis 5
 Ephraim Heb. restitutione significatur 104
 Ephraimitæ 104
 Ephrata locus sic ductus 25
 Ephraim regio vbi sepultus est Gedon principatu (quem administrabat) deposito 111
 Ephron agrum suum vendidit Abraham 19
 est autem & ciuitas Ephraim ab hoc nomine Ephraim sic appellata, i tribu iudæ contra septentrionem in vicinissimo ab Alia miliano
 Esaiæ liber 743
 Esau maximum habebat affectum erga filium suum Isaac 20.5
 Esau 21
 Esau quando dictus est Edom 26
 Esau patris benedictio præcipitur 20
 Esau cum Iacob habitacula pariter, principatum vendidit 26.26
 Esau venatio 21
 Esau Berseremah (Ismaelis patri filia) duxit uxorem ibidem.
 Esseni & pharisæi 570
 Essenorum ἑσσηνοὶ ihereset & instituta 541.421
 Essum hebraicè, το λογικον græcè, latine rationale dicitur 620
 Eschon puteus 20
 Esdras scriba acceptis à Xerxe literis venit Hierosolymam 258
 Esdras sacerdos 758
 Esdras consulto Achanomio abdicat alienigenas sacerdotum: & leuitarum uxores 257
 Esdras illos criminatur qui præter legem consuetudines alienigenas duxissent uxores 259
 Esdras moritur 256
 Esdras Phoenicia, disposuit 8
 Esau omnium videntium mater interpretatur 3
 Esau, & per eam omnis femina quæ peccata fuerit mulctata 4 & Genesios. capi. 3.
 Esau quomodo fuerit inducta et Paradiso expulsa ibidem & Genesios. c. 3.
 Esau Rex Medianarum cum aliis quatuor eiusdem patriæ regibus, & cum suis exercitibus, perit 84
 Esau & Esau 11
 Esau ab Esau dicti sunt nihilominus tamen Gerulii quoque appella-

bantur ibidem
 Eunuchi tres qui odium filiorum in patrem Herodem confiatum confessi sunt 383
 Euphrates foras Hebra. sonat Dispersionem 4
 Euratus cois 523
 Eurycles delator filiorum Herodis 387.522
 Euphrates flumen iuxta quod Narchaon Aegyptiorum rex castra posuit Medos & Babylonios debellaturus 235
 Euphrates vnus ex quatuor fluminibus Paradisi. 4. & Genesios. c. 2
 Eulychus Agrippam accusat 434
 Eutychus quidam furti reus atque delationis factus est 432
 Euxinus pontus in quo Ionas à cetis est euomitur 223
 Exortatio pathetica qua boni imperatores solent suos milites reigrauitate confortatos & magno timore percussos erigere ac excitare, quali quondam dicitur vnus ingenuissimus, omnium tamen (quos terra tulit) deformissimus Thireus 688
 Ezechias sacrificia à longo tempore intermissa reuocat 228
 Ezechiel 234.743
 Ezro vnus ex quatuor filiis Ruben 38

F

Fabius Centurio Hierosolymorum muros conscendit Pompeiorum obsequente 494
 Fabrica totius templi quæto artificio constat, & quam sumptuose fuerit ipsum templum constructum 183
 Fadius Theodam occidit 474
 Fadius vir præclarus, & integra eius historia 469
 Fames maxima Claudio rege 67
 Faustus Cornelius Sylla filius primus murum ausus transcedere, & post eum Centuriones duo 494
 Fanum 636
 Felix Pallantis frater Præses Iudææ constituitur 476
 Felici nubit Drusilla 476
 Felix superatur 506
 Filii Sem quot & qui fuerint. quorum aliquos recensimus, alios vero legemtori reliquimus videndo fol. 11
 Filios fratris defuncti quis sit accepturus 90
 Filios pro parentibus non esse puniendos 92
 Funeralium virtus 725
 Furus secutus est Faustum 494
 Furtum 91
 Flumina quatuor paradisi ab vno tota tam terram irrigare derivata, quorum

nomina tam Græca quam Hebraica inuenies partim in hoc nostro Indice, secundum ordinem alphabeti partim fol. 4
 Flumen inter Raphanxas & arces est, quod cum sit omnium maximum & sæpe exundet: nihilominus sex & 10 quoque die deficit, locumque non sic cum ac si nunquam fuisset illic aqua, relinquit: & post supradictos dies incipit more solito fluere, vocaturque à Iudæis Sabbaticus, nomine desumptum à sacro Iudæorum septimo die sabbato dicto 679
 Florus bellum excitat, & ad bellum omnes inflammat 553
 Flori dolus 554
 Flori execranda perfidia 552
 Flori malicia insignis 482
 Frater fratrem in templo ob sacrilegii controuersiam interficit 268
 Fratrum intestinum bellum 312

G

Gabaa tribus Benjamin 105
 Gabanitarum aliorum casu territi fœdus feriunt cum Hebræis 98
 Gaber 181
 Gabinus gesta contra Alexandrum 327
 Gadara ciuitas 496
 Gad filius Iacob 23
 Gad propheta David 173
 Gadarensum fuga 617
 Gadarensum tredecim milia occiderunt ibidem
 Gadiani se dedunt Vespasiano 616
 Galaad mons vbi, & unde sic dictus sit 25
 Galaaditis regio ibidem
 Gallium ciuitas 143
 Galilæi deficiunt ab Herode 348
 Galilæi ab Herode quomodo fuerint subingati 349
 Galilæa terra admodum fertilis & opulenta 576
 Galilææ terræ plenissima descriptio ibidem
 Gallus agnomine Cestius 552
 Galba imperator 620
 Galba mors 622
 Galgala loci nomen est apud Hebræos significans libertatem. 97.169
 dicitur autem hic locus ab aliquibus Golgol, est autem ad orientalem plagam cis Iordanem, vbi IESVS secundum populum circūcidit, & pascha celebrauit, & vbi deficiente manna triticeis panibus coepit vti Israel
 Est autem secundo ab Hiericute miliarum, vbi multæ antiquitatis reliquie etiam nunc conspiciuntur, fuit & alia galgala iuxta Bethel sed non hæc cuius meminit Iosephus loco suo præscripto

INDEX

Gaza captus fuit, & Gazæorum mille superati	317	cum timore, atq; horrendæ omniū perturbationes fuerunt	603	sternitur	317
Gaza vrbs	120	Gobolitis, Idumæa dicta est	27	H	
Gedeon quomodo populum ab Amalechitis liberavit	109	Godoli principi Iudæorum ab alio principe nomine Nabuzardan illata mors	241	Heber pater lectam Iudæorum proavus	12
Gedeon	109	Godoliz interitus, in cuius causa Ismaelis malicia fuit	242	Heber filius Sala agno Iudei denominationem accipientes Hebræi dicti sunt. II. aut potius (quod alii malunt) ab Hebræis. I. transitor, transierunt enim pedibus siccis mare rubrum & Iordanem	
Gedeoni per somnium deus apparuit ibidem		Goliath	133	Hebræorum bellū cōtra Chananzæos infœliciter tamen gestum	73
Gedeoni cōsulit deus quò facilius vincat hostes etiam cum paruo admodū exercitu, illo tamē ex potu aquæ delecto, qui modus examinandi hominum animos tunc primo inuentus fuit	110	Gotharzes quāprimum successit fratri suo Bardani in regni gubernatione à Parthis deicitur, eiusque principatus alteri eiusdē fratri, nomine Vo-logesi datur	472	Hebræi Ischa mulierem appellant	3
Gedolasi filius de tribu Manassæ præ nimio honore quē ab hostibus habebat, nō ausus suas segetes in arcam portare, domi corcularibus confraeta frumentorū siliqua, grana excutiebatur, hoc aut potius ut pauperibus subueniret quam ut sibi, quo facto dei gratiam promeruit	ibidem	Gotholiz reginæ nex	221	Hebræorum sermo incipit	11
Gellius Antonii amicissimus	352	Gnidius Agatharchides historicus	271	Hebræis pepercit regis edictum cum secrete se aduersus Israelitas haberet	40
Gemalæ vrbs situs	598	Guta oppidum munissimū capitur à Machera	348	Hebræorum dux & patronus Moyses cum videret omnes Hebræos ab Aegypto circumclusos & loci asperitate detentos (non enim poterant transire mare rubrum nec hostium alio modo effugere manus) cepit deo supplicare pro toto populo ut ostenderet eis viam qua progredierentur	49
Genesar terrarum omniū Iudaicarū fertilissima	597	Grachus princeps quorundam militū	413	Hebræis mare rubrum dei (gratia sola virgæ percussione viam tribuit, terra que repente qua cuncti transgrederentur, patuit	ibidem
Germanicus veneno perit	424	Grandinis oppressio	47	Hebræi ciuitas quam cum aliis tabernaculis Esau & Iacob fratres, Isaac filii, diuiserunt	26
Germanici & Claudii mater Antonia	432	Gratus miles	460. 537	Hebron vrbs & edificata à Roboā	197
Germanus angurii & omnium interpres	434	Græci ditionum dulcorem tantum perquirentes, aurumque delectationem captantes, utpote qui Asiaticas nimiumque teretes aures ad sermonem haberent, omnia quantumvis aspera ac barbara vocabula Attico sermoni apta reddebant	10	Hecataeus Historicus	12
Germanici laus	435	Græci nō fuerunt nimis antiqui, nec literarū cognitionem oportune consequi potuerūt quāvis se à Cadmo & Phœnicibus didicisse gloriētur & ita factū esse ut apud eos Hebræorū facta non sint celebrata	696. 694	Helechana vir leuita Ramatha ciuitatem inhabitans Duas habuit uxores, quæ autem illæ fuerint, aut quarum nomina atq; progenies vis de folio	118
Germani ad Casarem vlscendū armanantur	455	Græci aliena pro suis vsurpantes venditabant	9	Helena Adiabænorum regina, Moabazii autem & soror & coniunx cum suo filio ad Iudaismum conuersa	470
Germanorum in theatrum irruentiū impetus	456	Græcorum omnia noua	694	Helene monumentum	633
Germani pacata iam sanguinis circa cor ebullitione, quiescunt, & à cœpto impetu desistunt	457	Græcorum erroris causa	695	Helias Probat suum deū experimento, ut in eius cultum prophanos (qui omnes in montē Achab conuocati erant) inducat	203
Gentium omniū & linguarum discretio ac diuisio	9	Græci nō fuerunt nimis antiqui, nec literarū cognitionem oportune consequi potuerūt quāvis se à Cadmo & Phœnicibus didicisse gloriētur & ita factū esse ut apud eos Hebræorū facta non sint celebrata	696. 694	Helias habitus	211
Gerasenorū mille iuvenes occisi	620	Græci Historici vsq; ad deū fuerunt leues ut tunc se mira gloria dignos atq; longe verissimo putarent cū quædam aliter, quā alii dixissent, conscriberent	695	Helias propheta factus est	205
Gerasenus nouæ coniurationis princeps	620	Græcorum simplicitas in scribendo antea facta ut cum nec interfuerint, credant tamen cuius referent, omniaq; tradant tanquam verissima quæ sibi velut per somnium accepta ex quouis sciscitantes persuaserunt	696	Heliam corui pauperunt	202
Gerisus quid sit	4	Græcorum scriptorum catalogus	70	Helias Iussu cuncti pseudopropheta perimuntur	204
Geth ciuitas	144	Grypus (quo nomine Antonius quoq; aliquando appellatus est, insidijs atq; prodicione Herodiani pro-		Helias, deum omnipotentem orante, imber (quem ipse Achab prædixerat) vberimus decidit	ibidem
Gatham vnus ex quinque Eliphaz filius	27			Helias propheta deus apparuit	211
Getho vrbs	120			Helias flammam ardentem de celo suis precibus impetrauit, ut illos viuos exureret qui se vi apprehensum ad regē ducere volebāt	ibid.
Getholiz reginæ dignissimus interitus	220			Helias iterum milites impuros id se	
Getūh populi, alio nomine dicti Eui lei	11				
Gigantū sobolē qui subuerterint	14				
Gigantum proles vbi fuerit	171				
Gyon paradisi fluius	4				
Gimon propheta mittitur ad Baalam	201				
Gison Hebraice, latine maceries dicitur	185				
Giscala à Tito capitur vbi admirabilis emulatus mulierū, vagitus infancium, senū querelæ, plebis strepitus					

INDEX

missos ut eum de monte (in quo erant deciderent ad regem; vel nolentem adducerent simili priori flamma de coelo veniente exurit	ibidem.	Pontificis filia	ibidem	Herodis & filiorum suorum reconciliatio	379
Helias de suis inimicis vlciscitur	211	Herodis pompa funebris	334	Herodes Agonotheta dictus est.	381.
Heliam tertio rex Achab ad se venire iussit missusq; (ut eum vel nolentem adduceret) tribunum pleb. cum suo satellitio, qui, cum ad Heliam venisset non vi, sed precibus id facile impetrauit sicq; cum Helia ad regem incolumis rediit	212	Herodis dissimulatio	354	erat autem Agonotheta qualis τὸ ἀγωνοθέτης ἑστίν. certaminis dispositio, seu praefectus: & qui praemium in quolibet ludo certantibus proponebat sic quoq; dicebatur	
Helias regi Achab mortem mox adiuturam ob singularem eius nequitiam praedicat	ibidem	Herodes tam vehementi amore prosequabatur uxorem, ut penes ab omnibus infans existimaretur	354	Herodes fratri suo succenset	382
Heliae finem ac eius vitam a corpore separationem nemo potuit comprehendere, fuit enim inuisibiliter ad coelum delatus	212	Herodis summa virtus	355	Herodi sui filii venena parabant	337
Helisai propheta	212	Herodes Cleopatram interficere diu multumq; cogitavit, amicorumq; precibus restitit	356	Herodis & Pherorae filii reconciliatio	385
Helisaeus hostes ad regem Ioram deducit	214	Herodes Cleopatram in Aegyptum duxit	ibidem	Herodis amici se ipsi inuicem accusabant salutis suae iam prope disidentes	384
Helisai sepulchrum tam diuinam habuit virtutem, ut mortuos superimpositos, viuos redderet	223	Herodis fuga in Idumaeam	341	Herodis obsoles Antrigonus et Hierosolyma	345
Helum urbs ab Roboam aedificata	197	Herodes Sebastiam aedificauit	365	Herodis sepultura	407
Helmoad	11	Herodes theatra & quinquennialia Hierosolymis instituit	305	Herodi Caesar diadema in signum magni honoris imposuit. scilicet erat autem diadema regium quoddam ornamentum quo caput obuinciri solebat παραδιδέσθαι. i. ab eo quod est ligare & obuincire dictum, fuit quoq; reginarum ut Plutarchus testatur, sed de hoc vide Baysum i libello de re vestiaria	fo. 7
Hemisanza apud Babylonios quid sit	61	Herodes Catalogum. i. militum delictum facit contra Arabas	357	Herodes non modo in Tyrone omnesq; militum Principes, sed in suos quoq; filios fuit crudelis	525
Hercules a lybia auxiliatus venit filiis Abrahae, quo facto filiam Iaphran, Heczam nomine duxit uxorem	19	Herodis eiusque filiorum dissidium	384. 376	Herodis splendidissima munera quibus donat Archelaum discedentem	522
Heremus Capito	432	Herodes impius in duos legitimos filios	376	Herodes indigentibus frumenta erogauit	515
Herennius Agrippae creditor	431	Herodis summa prudentia	31	Herodis filii uincti	524
Hereses tres in populo Iudaico	306	Herodem in bello Machera iuuat	335	Herodes filios suos suffocari iussit	525
Herodes reconciliatur	390	Herodis uxor Doris	501	Herodis bene ac pie facta partium in nostro hoc indice secundum ordinem Alp. recensimus, partim reliquias videnda	fo. 514
Herodes iterum accusat filios & simul eos condemnat	390. 391	Herodes ad Antonium properat	335	Herodes tropaeum instituit. 365. est autem tropaeum quod ex inimicorum potestate in nostra bellico iure reddit ab eo quod graece est trepho dictum.	
Herodes Tyronem atq; alios primates in custodiam dari iubet	391	Herodes tam graue & tam immaturum telum effugit, ut pro miraculo habitum sit, & sic existimatus fuerit Theophilus. i. dei amator	336	Herodes in regem eligitur	344. 331
Herodes Aristobulum & Alexandrum filios in laqueo vita finire voluit	392	Herodes tandem laeditur	336	Herodes accepto regno omnes occidit in concilio tunc inuentos cum Hyrcano, praeter Samaeum quem (ob nimiam eius iniustitiam) vinctum dilegebat	332
Herodes apud amicos accusat Pleroram & eius uxorem	396	Herodes cum fratre suo a M. Antonio Iudaeae Tetrarcha constituitur	336	Herodion arx munitissima de nomine Herodis victoria, sic dicta	503
Herodis morbi immedicabiles	405	id est tenens quartam principatus partem	340	Herodium	515
Herodis testamentum	407	Herodes tota Galilaea potitus est	346	Hermippus	705
Herodis mors quando, & quandiu idem regnauit	407	Herodis industria contra latrones ibi.	ibidem.	Hesdras sacerdos tempore Xerxis apud Babylonios in magna fuit exultatione quod vnus totam Moysi legem tenere crederetur quo nomine gratiam regis Xerxi promeritus in eam se ipse insinuat	252
Herodes Tyberiadem condidit	423	Herodis nuptiae	ibidem.		
Herodis vniuersum genus	429	Herodes templum defendit a militibus	350		
Herodi pontificem creandi potestas data fuit	470	Herodis magnificentia erga Aristobulum	352		
Herodes Syriae praeficitur	500	Herodes Hyrcanum Dosithaei perfidia falsum atq; sua ipsius spe frustratum interimit	360		
Herodes Romam nauigat	504	Herodes Caesaris gratia atq; fauore promeritus ab eo honoratur	361		
Herodes cum Romanis Hierosolymam vadit	506	Herodes etiam in amicos sauit	364		
Herodis victoria	509. 506	Herodes persecutionem a decem ciuibus qui contra se conspirarant passus est	366		
Herodis bona fortuna	509	Herodes populi gratiam. (ut qui popularis esset) meruit	367		
Herodis uxores, liberi, & conubia	526	Herodes sacerdotis cuiusdam filiam duxit uxorem	368		
Herodes Herodis filius ex Mariamine		Herodis concio	511		
		Herodes filios suos Romam mittit	368		
		Herodes hoc iuris omnibus in fures esse voluit ut tanquam serui, deprehensi venderentur	373		
		Herodes iterum occurrit Agrippae venientem Asian	374		
		Herodes redit Hierosolymam	376		

INDEX

- Hester plenam egit poenitentia 264
Hester ad regem supplicatura ingre-
ditur 264
Hester accusat Aman 265
Hidus 240
Hieus occidit sacerdotes 219
Hieus in regem inunctus 217
Hircus pro deo colitur 708
Hieremias ex extremo periculo re-
demptus spernitur 236
Hieremias quod magis in Iudaea pro-
phetabat eo minus audiebatur
quemadmodum & Ezechiel in Chal-
dea 237
Hieremias victus semel atq; iterum
depræhensus adducitur 238
Hieremias 677. i. Carmen me-
stum ac flebile 253
Hieremias propheta 238
Hiericho urbis oblidio 97
Hiericuntis situs 618
Hiericuntini fontis immutatio ibid.
Hieroboam quomodo peccauit cum
recessit à deo sacrificans vitulas
aureas 195
Hieroboam abducentis populum in
Idolatriam, verba 195
Hieronymus Aegyptius Hist. phoeni-
ciam totam disposuit 8
Hierosolyma 712
Hierosolyma prius dicta 1870. & fu-
it, quid autem id sit vide in liter. I. libi.
Hierosolymis tanta fuit quondam Ar-
geni. opia quanta & lapidum 192
Hierosolyma à Babylonis Rege, de-
cem & octo menses magni ho-
stium studio & virtute obsessa fuit
238
Hierosolymitanos summa indigentia
& victus poenuria, nec non & pe-
stis contagio miseranda oppressit
238
Hierosolymorum reges quot & quæ-
dam singuli regarunt 240
Hierosolymam repetentium Iudæo-
rum numerus 254
Hierosolymam duæ tantum tribus
redeunt 258
Hierosolymorum excidium & templi
duratio 285
Hierosolymorum pugna 502
Hierosolymi iterum oppugnatur 555
Hierosolymorum templum à sedito-
ris occupatur ibid.
Hierosolymorum ciuitatis plenissima
descriptio 634
Hierosolyma sita erat super duos col-
les sibi inuicem oppositos, quorum
naturam, nomina, descriptionemq;
perfectam vide fo. cod.
Hierosolymitanos iterum tam gra-
uis oppressit calamitas, ac fames
excratida vt primo frumenti sin-
guli modii vix no talento empti
haberetur, post, magis ac magis in-
ualecente fame herbas ac radices
corrodere coacti sint, quinimo
(quod absurdum est) stercoreum re-
ceptacula & cloacas tanquam au-
ri fodinas perscrutantes exhausce-
runt 654
Hierosolyma floruit à rege Dauide
qui primus Iudæus in ea regnavit
vsq; ad extremum excidium, annos
mille centum septuaginta nouem 694
Hierosolyma urbs à Babylonis po-
stremo diruitur 674
Hierosolyma quadiu floruit à primo
conditore vsq; ad extremum exci-
dium 674
Hierosolyma semel capta die sabbat-
ticum Iudæi nec alios propellere
nec se defendere ob religionis
sanctimoniam audebant 271
Hierosolyma sacra & inuiolabilis ci-
uitas 299
Hierusalem quam prouinciales Hie-
rosolymam vocare solent omnium
ciuitatum munitissima 706
Hierosolymis omnium principum &
Leuitarum sit congregatio 176
Hierosolymis quandiu regnarit Da-
uid post dominum quod habuit in
Hebron tribus Iudæ 178
Hieroboam filium habuit nomine
Nadab 201
Hierosolymorum rex Iosaphat 207
Hierusalem destruitur à Chaldeis
238
Hierusalem iterum atque iterum ex-
pugnatur 153
Hippia urbs à Roboam ædificata
197
Hippeni eiusdem ciues atq; incolæ
564
Hispani ab antiquissimis viris nō mo-
do Hebræis, sed cæteris etiam qui
Hebræis confines erant, Iobeli di-
cti sunt quoniam ab Iobelo origi-
nem duxisse creduntur 10 post au-
tem pro nationum varietate, varia
sortiti sunt appellationem, ab aliis
enim Ibures, ab aliis Iberi, ab aliis
Hesperii, & eorum patria hesperia
ab Hespero stella occidentali, sic
dicta: à cæteris omnibus Hispani
dicuntur
Hispani & Galli Græcis & Hebræis
antiquissimis. vt optimi quique hi-
storiciographi Hispania urbem tan-
tum vnā esse existimarent, qui tan-
tam partē orientalis terræ noscun-
tur inhabitare, de moribus autē eius
(quantumcūq; fingeret) Hispaniæ
nil plane consequi aut comminisci
potuerunt 698
Hispani & Romani iudē populi quon-
dam fuerunt qui nunc Hispani dis-
cuntur Romani tunc temporis dis-
cebantur 714
Historiarū quæ in Bibliis continetur
finis 310
Historiographi quid capient 1
Hyrcanus pontifex declaratur 495
Hyrcanus à Iosepho genitus 282
Hyrcani adolescentis summa pruden-
tia & astutia 282
Hyrcanus ducenta humana corpora,
quorum centum virginum erant, cen-
tum aut puerorum dans pro singulis
talentum vnum, coemit 283
Hyrcanus centum peuros (quos coeme-
rat regi dedit & totidem puellas re-
gine 283
Hyrcano deus locutus est 313
Hyrcano contumelia irrogata ibid.
Hyrcani mors & laus 314
Hyrcanus obsidet Samariam 312
Hyrcanus pauper & tenax 324
Hyrcanus Herodem ad concilium vo-
cat 332
Hyrcano à Parthis detecto aures sunt
precisæ 343
Hyrcani triumphus & sordus quod cum
Romanis iniuit 311
Hycsos gentis cuiusdam nomen est,
Arabes quidam esse putant, alii as-
sios: sed qui sint ignotum est te-
merunt tamen (quicumque hi fue-
runt Aegyptium annos. 511. dictis
que sic sunt, vel à voce Hebræica
Hyc. rex & Sos. pastor, aut pas-
tores, vel (quod magis puto) à vo-
ce Aegyptiaca Hyc quæ captiuū aut
captiuos significat quemadmodum
& Hac dum sono densio profertur
699
Historia vera est illa qua omnes scri-
ptores eadem prorsus referunt, qua
re nulla est vera Historia apud Græ-
cos quandoquidem mendaces & le-
ues & nullius fidei, & neoterici cum
sint vetera tamen etiam non facta
tanquam facta referunt, alii autem
meliori (si diis placet) natura præ-
diti, illa secus dicunt. & sic fit vt nun-
quam veram conscripserint Histos-
riam 695
Homicidium & eius supplicium
88
Homeri poemate in Græcia nulla in-
uenitur conscriptio, vetustior
694
Homerus post bella Troiana fuit, vnde
patet Græcos non satis maturē
litteras cognouisse, falsamq; esse illa-
m qua se extollunt, à Cadmo
& phœnicibus litterarum traditio-
nem 694

I N D E X

Homerus (vt fertur) nō conscripsit or- dine quo nunc habentur sua opera sed dissoluta tanquam Sybillina re- sponsa foliis oliuæ ascripta, reliquit, postea verò fuerunt qui ea diligen- ter cōcinarēt & hæc est causa quæ re in pluribus locis mira inueniatur disonantia 695	Jacob cum Lia concubuit vnde pluri- mi liberi nati sunt, quos videbis fo- lio. 23	idem quod dominus saluator Iesus quidā Anani filius plebeius ho- mo ac rusticus diuino tamē veluti numine imbutus per annos septem & quinq; menses VEH HIERO SOLEMIS clamabat, necvquam vel sexcētis verberibus affectus vo- cē vultū ne simulauit cætera, mors temq; eius prodigiosam vide 668
Homo vnde primo fuerat formatus i- de qua re vide Bibl. c. 2. Geneseos	Jachimus filium habuit nomine Phi- lippum 561	Iesus Thebuti filius 672
Homicidium & eius supplicium 88	Jadon propheta increpat Hieroboam 195	Iesus 663
Huz Nachor & Malacha filius 12	Jairus 661	Iezara fons Samariæ 209
I	Jamblicus 497	Iezabel de turri præcipitata à cani- bus deuorata est 218
I Abel & interpretatur autem He- braice label, desinens	Jamnia vrbs 496	Ioab 168
Jacob 21. 738. significat autē Jacob supplantatorem	Jamnia à Romanis occupatur 618	Ioab & Abner bellum 149
Jacob sub dio in Mesopotamiam ad Laban missus iacebat 21 quam rem in Bibl. Geneseos. c. 28. latius (si cupis) videbis	Jardes saltus cuiusdā nomen est 683	Ioab occiditur in templo 179
Jacob visus est videre scalas à terra ad cælum vsq; porrectas ibidem. & Geneseos loco supradicto	Ieraphis ciuitas 227	Ioab summa industria contra hostes 158
Jacob verba dei audiuit per angelorū visionem sibi facta 21 quam rem (si alibi videre cupis) lege Bibl. Ge- neseos cap. 32	Ienathas vlciscitur fratrem in nuptiis 296	Ioab vbi moratus sit 149
Jacob benedictionem præcipit fratri suo Esau 20	hierosyla quondā dicta fuit Hieroso- lyma quasi sacrilega & profana 16; οπουλα. n. nihil aliud ē quā sa- crilegiū & ιεροσυλας sacrilegus sed postea ad euitandam nominis tur- pitudinem per mutationē & addi- tionem litterarū dicta est Hieroso- lyma & ciues ipsi Hierosolymi vo- cati sunt 712	Ioachas & Ioas 222
Jacob oratio ad Rachel 22	Iephthæ filia vnigenita & virgo 113	Ioachazam 221
Jacob nuptias Rachelis pro mercede laboris postulat 23	Iephthæ votum temerarium ibidem	Ioatham rex Ozia patri suo in regni possessione successit 226 de quo si plura scire cupis recurre ad Bibli- z. Paralip. ca. 27.
Jacob peruinū & noctem falsus Liam deformem & scædam mulierem pro formosa domum duxit ibidem	Iesæ filius maior ob ægregias corpo- ris dotes ac singulārē pulchritudinē existimatus est ab omnibus futurus rex quod imperio dignam esse tam singulārē pulchritudinem iudicaret 131 quam opinionē antiquis omni- bus fuisse vel ex illo porphirii colli- gi potest. prima quidem species di- gnior imperio est	Ioachas filius Hieu 222
IACOBVS frater IESV CHRIS- TI dilapidatus 480	Iesus & Galeph 71	Ioachim rex prophetā consulit 239
Jacob genealogia ibidem	IESVS CHRISTVS & eius sanctissima studia erga omnes, tā ante resurrectionē quā post eā, & de eius sectatoribus Apostolus, Martyribus & cæteris fidei coad- iutoribus 425	Ioas primus reparauit templum 221
Jacob offugit cū vxoribus & filius 24	Iesus Naux filius de tribu Ephraim in uenis robustissimus & callidus, iōq; ad bellum aptissimus 54	Ioas rex 221 de quo si plura visvide- re lege Bibl. z. Paralip. c. 23
Jacob exultatio ibidem	Iesus Moise mortuo ducēs exercitum diuit Hierico. 96 Erat autē Hie- rico seu (vt alii scribunt,) Hiericho vrbs quam Iordane transgressio sub- uertit Iesus rege illius interfecto: pro qua aliam ædificauit nomine Ozam de Bethel ex tribu Ephraim quam dominus deus noster admira- bili misericordia vsus saluam fecit, sed & hæc quoq; ciuiū perfidia des- tructa est, factaq; adhuc tertia alia quæ in hunc vsq; diem dicitur per- manere	Ioas occiditur, eique succedit filius As- masia 222
Jacob reuertenti in Chananæam phā- tasmata ac miræ visiones appa- runt 25	Iesus cum sociis in agros aufugit 596	Ioas infantulus in regē vngitur 220
Jacobus Sosa filius dux præstantissi- mus occiditur 671	Iesus prophetat 94	IOANNES BAPTISTA eius demq; vita, ac mors 429
Jacob cum illis phantasmatis & visio- nibus luctabatur 25	Iesus foedus amicitia inuit cū Gabao nitis 99	Ioannes Esæus 683
Jacob filii Isaac natale 19	Iesus Moisi succedit 84 est autē Iesus	Ioannes sagitta ictu interimitur 641
Jacob foelicissimus 27		Ioannes templi donaria surripit 654
Jacob filium suū Ioseph tanquā mor- tuum plangit 29		Ioannes capitur 674
Jacob filii & corū genealogia 38 de quibus (si plura cupis) vide Bib. ca. 1. Exodi		Ioānes Giscalenus infidiator Iosephi 685
Jacob languit septem & decem an- nos in Aegypto 39		Ioannes moritur 297
Jacobus & Simon Iudæ Galilæi filii 474		Ioannes cum Simone & cæteris fidei coadiutoribus in cloacas cōiectus à Romanis dexteram sibi porrigi, ac dari estlagitabat 674
Jacob quādo & quomodo obierit ibi- dem, & iridem in Bibl. Genes. c. 49		Ioannis odium in Iosephum 573
Jacob filios suos Simonē & Leui gra- uiter increpauit 732		Ioannes Læuiz filius 602
		Ioannes Giscalenus consiliorū Ana- ni proditor 607
		Ioānis vita, mors, ac progenies 489
		Iobel Hispanorū cōditor fuit vnde Io- belos Hebræi & omnium antiquissi- mi, Hisp. vocabere, 10 de quare plu- ra diximus superius in litera H.
		Ionas Annæ pontifex 465
		Ionæ prophetæ historia 224
		Ionathas à Bachide obsidetur 297
		Ionathas induitur purpura 301
		Ionathas capit Ioppen ibidē
		Ionathas Saul filius 136

I N D E X

Ionathas Nabatheos expugnat	306	indigentibus quandoq; vendebat,		Iudas Sepphoræ filius & alter Mara-	
Jonathan perimitur	308	quandoq; etiam gratis erogabat		gali Matthias Sophistæ qui quod	
Ionathæ victoria	307	39		perfecte leges patrias scire, ac in-	
Ionathæ epistola ad Spartiatas	206	Ioseph quādo, & quō obieret	ibidē.	telligere crederentur, magni nomi-	
Ionathæ oratio ad patrem suum Saul		Ioseph ossa	40	nis ac multæ existimationis apud	
pro David	135	Iosephi pater	552	omnes sui temporis fuerunt	532
Ionathæ iusiurandum	135	Iosephi mater	ibidē.	Iudas auxilia Romanorum implorat	
Ionathas sapius, verberatus tandem		Iosephus lapide vulneratur	653	295. de quo vide etiam fol. 420	
exurit iussu Vespasiani impera-		Iosephus Historiam (vel potius eorū		Iudas occubuit in pugna quam gere-	
toris	693	μειψιδας) qua fide ac diligentia, &		bat contra Bacchidem	295
Ionathas Pontifex primus Massa-		apud quos, & quibus testibus vsus,		Iudas cum vellet hostes acrius quā	
dam castellum ædificauit	686	(vt manifeste fidē faceret) cōscrip-		vnquā prius debellare, καταλογον	
Ionathas victus ducitur	693	serit	697	i. delectum militum perditissimorū	
Ionathæ obitus cui frater Simon suc-		Iosephus eorum quæ scripsit, partim		fecit. 413. hi enim cum nullas	
cessit	307	fuit operator, partim (vt eius vers-		habeant fortunas quarum dulcore	
Ionii populi sic à græcis dicti quia &		bo vtar) inspector existens & om-		& suauitate detenti, vitam cupiant	
illi & omnes Helladici à Iano prin-		nino eorū quæ dicta vel gesta sunt		prorogare & tutari, spe earum pa-	
cipium habuerunt vnde & mare		nihil ignorans	ibidē.	randarum facilius sese vel pericu-	
quoq; Ionicum dictum est	10	Iosephi lepidē dicta in Appionē	719	lis sexcentis exponunt, qua homi-	
Ioppe vrbs capitur. 566. Est autem		Iosephus Simonis filius	569	num sentina (vsus eodem Iudæ cō-	
Ioppe vrbs maritima Palæstinæ		Iosephus matthiæ filius quis	ibidē.	filio) Catilina comitatus: à Cicero	
& vetustissima, vt pote quæ ante		Iosephus quot annis natus Historiam		ne & ab aliis omnibus male audies-	
diluuiū condita fuerit: in qua saxū		Iudaicam conscripserit	483	bat de qua re extat Ciceronis ora-	
monstratur ad quod Andromadæ		Iosephus de Hebræis verba incipit		tionem in eundem	
filia Cepæi cum exponeretur cœ-		facere	11.12.	Iudas forte primus ædificauit vrbes;	
ro, dicitur alligata		Iosephus Salomes vir	517	re vera autem Roboam Salomonis	
Ioppenfes	301	Ioseph à Chalcidis Herode rege pon-		filius	197
Ioram obiit sagitta laesus ab Hieo		tificatu priuatur Ananōq; Ananisi		Iudas Militiæ princeps. 227. de quo	
217		lio pōtificatus possessio datur	474.	(si plura scire cupis) vide Biblia in	
Ioram bellum acerrimum gessit con-		479.		lib. iudicum. c. 1.	
tra Moabitas	212	Iosephi eruditio summa nec non et		Iudaici belli exordium	552
Ioram succedit Iosaphat	213	incredibilis diligentia in conscri-		Iudæorum principalia festa, ac sacrifi-	
Iordanis fons. 617. 618. est autem Ior-		benda hac Historia	483	ciorum genera. 7. de quibus vide	
dan amœnus Iudæ flumens oritur		Iosephus magnam est passus persecu-		etiam Bibliorū Deuteron. c. 16.	
autem teste Plinio è fonte Panea		tionem à Iudæis	572	Iudæorum tres hereses	304
de abluensq; bonam partem Ga-		Iosephus huius Historiæ scriptor	569	Iudæorū reliquæ ex captiuitate Na-	
lilæ in mare mortuū descendit.		Iosephus alio atq; alio impetu oppri-		buzardam	241
Iosander iurisperiti cuiusdā filius	573	mitur	572	Iudæi suum templum atque adeo totā	
Iosaphat	208	Iosephus Tyberiadem & Sepphorim		tam religionem pollutam ex im-	
Iosaphat post annos suæ vitæ sexas-		sibi recuperat, pacato omni impe-		molatione ab alienigenis præter	
ginta, imperii autē quinq; vita de-		tupolari & insidiatorum male-		consuetudinem facta existimantes;	
tungitur ei; succedit Ioram	313	volentia	573	bellum graue ineunt	552
Iosippus in Iudæa periit	236	Iosephi Callidū & astutissimū consi-		Iudæorum dolus in milites Roma-	
Iosæ regis laus	234	lium	586	nos	632
Iosæ mors	235	Iosephus in hostium potestatem se		Iudæi Alexandriam liberare	715
Iosue mittit exploratores	95	tradit	590	Iudæi apud Cyrenem tanquam pecus	
Ioseph somnia & eorundem expo-		Iosephi præsagium vnum atq; alte-		des iugulantur	693
sitio	27	rum	592	Iudæos quā magna & quā incre-	
Ioseph carceri mōcipatur atq; i cister-		Iosephus Hist. ex genere Macha-		dibilis fames oppresserit	663
nam mittitur. 30. De qua re vide		ba orum fuit	382	Iudæorum laudes amplissimæ	715
Biblio. Genesios. capi. 37.		Iosephi scripta quot annorum Histo-		Iudæorum tria millia perierunt	693
Ioseph à præfecto carceris humanissi-		riam contineant	2.483	Iudæorum fuga.	632
me tractatur	30	Iosephus iuuenis quidā sic dictus	280	Iudæorum excursus in Romam.	640
Ioseph A Egypto præficitur	32	Iosephi legatio ad Ptolemæum	281	Iudæi ignem amplissimum iniiciunt	
Ioseph vxor & filii	ibidē.	Iosephus Hyrcanum genuit	282	in machinas & tentoria Romanorū	
Iosephus confirmat se vidisse statuā		Iozarus pōtificatu depositus fuit	422	rum	641
salis in quam cōuersa est vxor Lot		Iubal primus Musicen coluit	5.	Iudæi victoriam de Arabibus repor-	
cum deo displiceret habendo cu-		Iubilæi lex	69	runt	356
rā vrbs quā ipse deus odisset ideo		Iudas Hierosolymam occupat	289	Iudæi vsque adeo fuerunt religiosi &	
q; eam inflammasset	19	Iudas Effazus propheta nunquam		sue fidei amatores vt supersticiosos	
Ioseph venditus	29	in eis quæ prædicebat inmendatio		statuarum honores procul ablega-	
Ioseph fame inualecente frumenta		dephæni	143	rent. 717. quod solummodo apud	

INDEX

Romanos honoris & gloriæ popularis cupido viguit & inter pri- mos honores locum habuit nuls lus enim inter Romanos statum promeruit qui sibi quamprimum erigi non iuberet, præter Cicero- nem qui cum & humanarum & di- uinarum rerum esset conscius tam fuitiles honores posthabitos esse voluit cum vel iniuto oberuderetur, de quo vide orationes in Cas- tiliam	Iudeorum comitia in Titum & eius milites 649	Iudeorum per multi transfuge à suis ad Romanos deficiunt 659	Iudei tam bona fide erant prædixi, & tanta māsuetudine vt ob id nul- quam non bene audirent nulquā que nō bene acciperetur quāpluri- mæ enim eorū ciuitates ob id ex tributariis liberæ factæ sunt vt res- fert Hecateus Hist. 715	Iudeorum hereses quatuor 421	Iudeorum circuncisio quo tempo- re, nec non & Arabum 17	Iudeorum studia & eorundem vine di modus 697	Iudeorum inuidia contra Hyrcanū 313	Iudei iterum, primo eminus & lon- ga protectione, post cominus Ara- bas vicerunt. 358	Iudeorum tāta fuit religio cultus di- mini vt vere impossibile crederetur diem vnum sine solito cultu præ- terire, idēque mori potius parati erant quā solitum religionis sa- crificium non implere 364	Iudeorum ad Agrippam oratio pro sua ipsorum libertate tetanda. 374	Iudeis libertas a Romanis concessa 375	Iudei a Pylato ob perpetuam & pu- ram religionis culturam, cedentes 424	Iudeorum libertatem perturbantiū accusatio ibidem	Iudei præ nimia victoria insolentes atque ideo remissiores facti in- cauti ab Artemone, cum magnis & defecatis copis inuadente oppri- muntur 357	Iudeorum bellum contra Timotheū & omnes Tyrios 290	Iudeorū bona pars ab Antonio pro- sternitur 502	Iudeorum mors 393	Iudei ē carcere solvuntur 407	Iudei viui comburuntur 405	Iudeorum seditio propter oblatam sibi auream aquilam 408	Iudeorum circiter tria milia in tem- plo caduntur 409	Iudeorum alia atque alia strages 413	Iudei aduersus Archelaum Romanū veniunt 416	Iudeorum bona pars ab Antonio prosternitur 502	Iucundus & tyrannus accusati 523	Iudei totam Syriam deuastarunt 563	Iudeorum miseranda strages 563	Iudeorum tredecim milia prosternuntur 564	Iudeorum cades iterum atque iterum restauratur ac reintegratur 564	Iudeorum alia perniciēs in regno Agrippæ ibidem	Iudeorum quinquagies mille in Ale- xandria occubuerunt 565	Iudeorum constantia 439	Iudeorum innumerabilis turba occur- ruit 447	Iudeorum viginti milia perierūt sub seditione, tempore Azymorum a militē constata 474	Iudeorum Pontificum catalogus ac plena nomenclatura 481	Iudeorum & Samaritarum discepta- tio 300	Iudei illos non admittebant in nu- merum suorum qui aliud idioma a suo addicerent. 483. fuerūt nīhi- lominus per multi Hebræi (ē qui bus noster Iosephus est vnus) mul- tarū linguarū peritissimi sed illas, nulla opera adhibita vel studio quin potius lōga cōsuetudine quæ illis eum alienigenis sapientibus ro intercedebat cōsecuti sunt	Iudei irruunt in Romanos 631	Iudeorū ἱδουμαίων, atque adeo totius rei moderamen quale ante captiuitatem & post fuerit 256	Iudei multos inimicorum trucidant 267	Iudeorum duces eliguntur 569	Iudeæ descriptio 577	Iudeæ vndecim sortes ibidem	Iudeorum & Arabum anceps certa- men 356	Iudeæ oratio ad socios 288	Iudeæ victoria 289	Iudeæ alia victoria ibidem	Iudeæ victoria de Thimotheo 290	Iudeæ alia, atque alia victoria 291	Iudeæ audax facinus 296	Iudeæ mors 296	Iudea tota Historia & quoties trium- pharit, & quoties de eo triumphas- tum sit 290	Iulia Caesaris vxor. 527. 427.	Iulii Caesaris mors in medio Sena- tu illata à Cassio & Bruto cum tā- tum tenuisset tres annos & men- ses sex principatum 33	Iudei cum Philadelphinis magnam habebāt dicertationem de finibus vnius vici em nomen erat Meas 469. Vocat autem hic Iosephus vi- cum quem nos pagū seu villam di- cimus in qua significatione frequen- ter vsurpatum apud cultissimum la- tini sermonis authorem Iulium Caesarem inuenies. nos autem vici nomine vtimur cum id dicere vo- luimus quod doctissimi quique res- gionem vocant	Iulianus agnomine & nomine Mars- cus Antonius Iudeæ procurator Chiliarchas congregat. 665. Vos- cat autē Iosephus chiliarchas quos latine Tribunos plebis appellas- mus χιλιαρχοί. nīdem est quod Tribunatū dūco: & inde χιλιαρχ- ος: omnia tamen hæc desumpta sunt à nomine χιλιας quod est numerus mille cōtinens, quem multum numerū frequentius chi- liarchæ dūcere consueuerunt	Iuliani incredibilis fortitudo 658	Iuliani casus ibidem.	Iuppiter olympius quem phidias Athe- niensis fecerat 448	Iuppiter templum habuit quod Capi- tolium à Romanis dicebatur 448	Iuppiter & Iuno eius coniūx 515	Iuuenū quadraginta admirabilis con- stantia. ἰουβηταί. ἡρώδης. 404	Ibidum natura 43	Idumæa à Ioram defecit. 217. est aus- tem idumæa regio Syriæ inter Ara- biam & Phoeniciam.	Idumæorum plena Historia 608	Idumææ ciuitates capiuntur 488	Idumæorum atq; Amonitarum con- tra Iudam & Iudæ (qui primus au- thor erat cōtentionis) contra eos- dem bellum 290	Idumæi. 685. sunt autem dicti idus mei ab idumæa regione Elau quæ ex eo quod ille Edōm vocabas- tur nomen accepit, est autem circa urbem Petram quæ nūc à quibus- dam ecclesiasticis Gabalene dici- tur.	In sensatos non verbis sed verberibus puniendos esse censuit antiqui- tas. 718. Vocat autem hic in sensa- tos illos penē qui cū brutis potius
---	---	---	--	------------------------------	--	---	--	---	--	---	---	---	--	--	---	--	-------------------	-------------------------------	----------------------------	---	--	---	--	---	----------------------------------	---------------------------------------	--------------------------------	--	---	--	---	-------------------------	---	---	--	---	--	------------------------------	--	--	------------------------------	----------------------	-----------------------------	--	----------------------------	--------------------	----------------------------	------------------------------------	--	-------------------------	----------------	---	--------------------------------	---	---	---	------------------------------------	-----------------------	---	--	---------------------------------	---	------------------	--	------------------------------	--------------------------------	--	--	--

La

Kisseus, mensis nomen est quem
Macedones Apollaxon vo-
care consueverunt 289

L Aban 21.22
Labani in Iacob defraudatio 24
Laban in eundem persecutio ibidē
Lachis vrbs quam Roboam Salomo
 nis filius ædificauit 197
Laminæ auræ 58
Lapides duodecim 62
Lasthenes cognatus Alexandri
 303
Latrocinia crebra in templo facta as
 liæque multo indigniora perpetrata. 478
Laodicia 501
Laodicensibus aquæductum Herod
 es tanquā rem maximè dignā
 concessit 515
Leges bellorum 92
Letro aliàs Rahuel verba fecit ad
 Mosem 55
Lex mulierum parientium 69
Lex septimi anni ibidē
Lex Iubilæi ibidem
Lex percussorum 91
Lex de spoliis & præda diuidenda
 147
Lex noua Herodis in fures 373
Lex qua prohibentur liberi seruis in
 gali matrimonio cōiungi 89
Libanus mons 463
Liberius Maximus, procurator fuit
 cui Cæsar demādarat provinciam
 diuidendi ac distrahendi totā tērr
 ram Iudæorum 683
Lidæ populi quomodo ab antiquis
 fuerint appellati 11
Lyddas à Romanis occupatur 618
Linguarum atque gentium varietas
 & confusio vnde. 9. de qua re vi
 de Biblia Genesios.c.II.,
Lysanias rex atque Malichus Arabs
 Cleopatrz nimia sacritia fuerunt
 precepti 517
Lysias dux 293
Lysimachus enormia mendacia & vt
 vno verbo dicam hominum fidem
 excedentia supra oēs.n. alios scri
 ptos studio contra dicendi detē
 tus fingeat ac pro veris falsum vē
 ditabat 711
Locustarum cæterarumque bestiarū
 nec non & germinum ac frugum
 deuastatio 47
 λογικὴ græce, Hebraice Hefsin, la
 tine rationale 62
Longinus imperator cū maximo ex
 ercitu venit in Hierosolymam
 469
Lorica in templo Hierosolymorum
 sacerdotes à populo dirimebat
 618
Lot angelos domini dei nostri domi
 suæ suscepit. 15. quam rem lector

M Achabæus	777
Machabæi oratio	ibidè
Macedones quid vocent Distros	
267	
Macedones populi	10
Macheræ insolentia	507
Macherus à seditionis captus	565
Macherus	681
Machir	738
Magi	478
Magog Magogas populos instituit	9
Malogranata & tintinabula	61
Malichus princeps belli ab Antipas	
tro constitutus	495
Malichus interficitur	501
Magus quidam	479
Mauna quid	53
Manachemus Esenus	370
Manasseus Damascenus	7
Manasses	32
Manasses constituitur sacerdos	269
Manasses prohibetur à fratre accedere ad altare. 268. in quo so. (ne fallaris) scias falsum esse numerum	
Manasses aut ab uxore separari aut sacrarium nunquam ingredi cogitur	ibidem
Menethon totam Aegyptum descripsit	8. 678
Manus in pariete, diuina permissione apparuit ducens quædam syllabarum lineamenta	245
Marzon vrbs à Græcis Samaria dicta	202
Mare Aeneum	184
Maria repudians Archelaum coniugata est ac collocata Demetrio Alexandrino genere Iudæo fortunæ ac naturæ omni penè dotē pradiro, ex quo filium sustulit nomine Agrippam	476
Maris rubri diuissio	49
Maria Moscos soror	58

INDEX

Maria nupsit Archelao Chelciae filio, conubii auctore atq; duce suo patre Agrippa, ex quo Maria filia suscepit nomine Beronicem	476	Maria nupsit Archelao Chelciae filio, conubii auctore atq; duce suo patre Agrippa, ex quo Maria filia suscepit nomine Beronicem	476
Marianus turre sic dicta de nomine mariammes reginae	635	Marianus turre sic dicta de nomine mariammes reginae	635
Mariamme veneficiorum conscia	528	Mariamme veneficiorum conscia	528
Mariamme venefici fuit accusata	393	Mariamme venefici fuit accusata	393
Mariamme moritur	ibidem.	Mariamme moritur	ibidem.
Mariamme ubi de suo interitu Herodis edictum audiuit Soemo regis secreta mulieribus aperiente per turbata decedit	362	Mariamme ubi de suo interitu Herodis edictum audiuit Soemo regis secreta mulieribus aperiente per turbata decedit	362
Marissa ciuitas potentissima	343	Marissa ciuitas potentissima	343
Mardochaeus & eius luctus. 263. de quo si plura cupis cognoscere recurre ad Bibliorum librum qui inscribitur Hester à secundo capite ad finem vsq; epistola quam Artaxerxes misit ad Iudaeos		Mardochaeus & eius luctus. 263. de quo si plura cupis cognoscere recurre ad Bibliorum librum qui inscribitur Hester à secundo capite ad finem vsq; epistola quam Artaxerxes misit ad Iudaeos	
Mardochaei oratio ad deum. 264. de qua vide Biblia libro supradicto. capite. 13.		Mardochaei oratio ad deum. 264. de qua vide Biblia libro supradicto. capite. 13.	
Mardochaei de festorum Iudaicorum cultu praecepta	267	Mardochaei de festorum Iudaicorum cultu praecepta	267
Mardochaeus auunculus Hester patris regi infidus eunuchorum	262	Mardochaeus auunculus Hester patris regi infidus eunuchorum	262
Mardochaeus quod praemium habuerit à rege quod salutis eius fuerit nuntius	ibidem.	Mardochaeus quod praemium habuerit à rege quod salutis eius fuerit nuntius	ibidem.
Mardochaeus purpura indutus inuoducitur	267	Mardochaeus purpura indutus inuoducitur	267
Mardochaeus exaltatur à rege ibid.		Mardochaeus exaltatur à rege ibid.	
Marfias Agrippae libertus bona deportauit nuntia suo Hero dum ei exeunti è balneis Hebraice (ne ab aliis intelligeretur) inquit, mortuus est leo, per leonem autem intelligebat Tyberium	436.	Marfias Agrippae libertus bona deportauit nuntia suo Hero dum ei exeunti è balneis Hebraice (ne ab aliis intelligeretur) inquit, mortuus est leo, per leonem autem intelligebat Tyberium	436.
Marfo interdicitur gubernatione Syriae cuius prouinciae prius praefes fuerat	469.	Marfo interdicitur gubernatione Syriae cuius prouinciae prius praefes fuerat	469.
Marfus Syriae praefes	467	Marfus Syriae praefes	467
Martyr, qui pati voluit dicitur	731	Martyr, qui pati voluit dicitur	731
Massada castellum sic dictum	342	Massada castellum sic dictum	342
Massada ciuitas ab Antigono obsessa	344	Massada ciuitas ab Antigono obsessa	344
Matathias omnes Idolorum aras deponit pugnareq; (ubi necesse haberent) diebus sabbati lussit, unde & posteris nimis anxiam esse & coactam praecorum religionem videntes mathathiae voluntatem secuti sunt	287	Matathias omnes Idolorum aras deponit pugnareq; (ubi necesse haberent) diebus sabbati lussit, unde & posteris nimis anxiam esse & coactam praecorum religionem videntes mathathiae voluntatem secuti sunt	287
Mathias à Simone occiditur	652	Mathias à Simone occiditur	652
Matathiae morituri testamentum atq; adhortatio ad filios	287	Matathiae morituri testamentum atq; adhortatio ad filios	287
Matathiae mors	287	Matathiae mors	287
Matathias Idolatram Iudaeorum condidit simul cum Apollonio	ibid.	Matathias Idolatram Iudaeorum condidit simul cum Apollonio	ibid.
Matathias filius Ioannis Antiochi mandatum contempsit	ibid.	Matathias filius Ioannis Antiochi mandatum contempsit	ibid.
Matathias seditionis auctor comburitur		Matathias seditionis auctor comburitur	
Mathias Pontifex Pontificatu deponitur	ibidem	Mathias Pontifex Pontificatu deponitur	ibidem
Mausoleum a Daniele constructum fuit	248	Mausoleum a Daniele constructum fuit	248
Mausoleum aliud ingens a Simone fabricatum est	308	Mausoleum aliud ingens a Simone fabricatum est	308
Medi populi a Graecis sic dicti. 9. 10. dicti autem sunt sic a Media Asiae Syriae maioris regione quae adiacet Persidi. Media autem dicta est a Madeo eius conditore		Medi populi a Graecis sic dicti. 9. 10. dicti autem sunt sic a Media Asiae Syriae maioris regione quae adiacet Persidi. Media autem dicta est a Madeo eius conditore	
Melchizedec idem est quod, iustus rex	14. 674	Melchizedec idem est quod, iustus rex	14. 674
Megathenes vir fortissimus, utpote qui a fortitudine nomen habuerit	246	Megathenes vir fortissimus, utpote qui a fortitudine nomen habuerit	246
Menander Ephesus	700	Menander Ephesus	700
Menander Historiographus	230	Menander Historiographus	230
Memnon Aristidis filius	337	Memnon Aristidis filius	337
Menedemus philosophus	177	Menedemus philosophus	177
Mensa regiae Hierosolymitanae qualis fuerit	637	Mensa regiae Hierosolymitanae qualis fuerit	637
Mensa aurea	185	Mensa aurea	185
Mensis primi denominatio	48	Mensis primi denominatio	48
Mensurarum & ponderum primus inuentor	5	Mensurarum & ponderum primus inuentor	5
Memnonis sepulchrum	546	Memnonis sepulchrum	546
Mesirum. i. Aegyptus	10	Mesirum. i. Aegyptus	10
Messabazan genus vestimenti fuit apud Hebraeos quod Moses Arabae vocauit Babylonii autem Hemfancam	61	Messabazan genus vestimenti fuit apud Hebraeos quod Moses Arabae vocauit Babylonii autem Hemfancam	61
Messabatan vestis fuit sacra	67	Messabatan vestis fuit sacra	67
Messana vrbs maritima	448	Messana vrbs maritima	448
Mesopotamiae difficultas	19	Mesopotamiae difficultas	19
Meotis & Tanais paludes	684	Meotis & Tanais paludes	684
Messala	344. 566	Messala	344. 566
Michol astutia	136	Michol astutia	136
Mygdonia ciuitas dicta est quae prius Antiochia dicebatur	472	Mygdonia ciuitas dicta est quae prius Antiochia dicebatur	472
Mina quantum valuerit apud Hebraeos	328	Mina quantum valuerit apud Hebraeos	328
Mila legatus	388	Mila legatus	388
Militis seditionis in Hierosolymam factae auctoris, praedicanda impudentia	474	Militis seditionis in Hierosolymam factae auctoris, praedicanda impudentia	474
Miraculum dei super Moysen oppressum à seditionis	70	Miraculum dei super Moysen oppressum à seditionis	70
Miraculum aliud	65	Miraculum aliud	65
Misabel Danielis socius	243	Misabel Danielis socius	243
Misabel quandoque a rege Babyloniorum dictus est Misach	ibid.	Misabel quandoque a rege Babyloniorum dictus est Misach	ibid.
Misphabseth	168	Misphabseth	168
Mitra	61	Mitra	61
Mithridates ex partibus parthorum perfuga dimittitur	497	Mithridates ex partibus parthorum perfuga dimittitur	497
Mithridatis victoria	446	Mithridatis victoria	446
Mithridates Pergamenus	330	Mithridates Pergamenus	330
Moab filius Loth	36	Moab filius Loth	36
Moabitae populi	ibidem	Moabitae populi	ibidem
Moabitarum rex filium masculum qui regno eius successurus erat immolat. 213. de quo vide Biblia Deuterono. c. 2.		Moabitarum rex filium masculum qui regno eius successurus erat immolat. 213. de quo vide Biblia Deuterono. c. 2.	
Mocha Cappadocum	10	Mocha Cappadocum	10
Mochus Phoeniciae dispersus	9	Mochus Phoeniciae dispersus	9
Monobazus Helenae filius	470	Monobazus Helenae filius	470
Monobazus extrema senectute oppressus parum amplius suae vitae confidens filium Izatem à se conuocari iubet qui apud Abenerigum socerum suum agebat. quorum autem eum conuocari & quid deinde fecerit vide sol.	470	Monobazus extrema senectute oppressus parum amplius suae vitae confidens filium Izatem à se conuocari iubet qui apud Abenerigum socerum suum agebat. quorum autem eum conuocari & quid deinde fecerit vide sol.	470
Monobazus Iudaismum subit	472	Monobazus Iudaismum subit	472
Mons ferreus	618	Mons ferreus	618
Moraim mons. 17. est autem mons in quo CHRISTVS cum apparuit Abraham filium suum Isaac iussit immolare		Moraim mons. 17. est autem mons in quo CHRISTVS cum apparuit Abraham filium suum Isaac iussit immolare	
Moria soror Moysi moritur	78	Moria soror Moysi moritur	78
Moses omnia quae facta sunt a domino deo sex diebus facta esse testatur septimo autem die eum quiesuisse, de qua re vide Biblia Genesis. c. 2.		Moses omnia quae facta sunt a domino deo sex diebus facta esse testatur septimo autem die eum quiesuisse, de qua re vide Biblia Genesis. c. 2.	
Moses quomodo conscenderit in montem Sina & Iudaeis dederit leges quas a domino deo optimo Max. acceperat	56	Moses quomodo conscenderit in montem Sina & Iudaeis dederit leges quas a domino deo optimo Max. acceperat	56
Moses tribum Levi constituit illaq; voluit esse purissimam ac sacrosanctam atq; ei instituit omnia necessaria ne illi necessitate coacti profanis vterentur, aut ad victum, aut ad corporis habitum	63.	Moses tribum Levi constituit illaq; voluit esse purissimam ac sacrosanctam atq; ei instituit omnia necessaria ne illi necessitate coacti profanis vterentur, aut ad victum, aut ad corporis habitum	63.
Mosis liber inuentus	234.	Mosis liber inuentus	234.
Moses Ecclesian. i. eorum concilium congregationemque conuocat, in unumque conuenire iubet, dicitur autem Ecclesia a verbo graeco συναγωγη. i. concionor quod ut fiat multos congregari ac in unum conuenire oportet	93	Moses Ecclesian. i. eorum concilium congregationemque conuocat, in unumque conuenire iubet, dicitur autem Ecclesia a verbo graeco συναγωγη. i. concionor quod ut fiat multos congregari ac in unum conuenire oportet	93
Mosis tabulae in qua arca sitae sunt, & qualis sit illa arca	60. 61. 63.	Mosis tabulae in qua arca sitae sunt, & qualis sit illa arca	60. 61. 63.
Mosis educatio eiusque nominis etymologia	45	Mosis educatio eiusque nominis etymologia	45
Moses pharaonis diadema proculcat	ibidem	Moses pharaonis diadema proculcat	ibidem
Moses filiam Aethiopiae vocatam Tharbin ducit uxorem	47	Moses filiam Aethiopiae vocatam Tharbin ducit uxorem	47
Mosis virga Magorum virgas conuersum	50.	Mosis virga Magorum virgas conuersum	50.
Mosis confidentia	52	Mosis confidentia	52
Mosis oratio ad populum in montem Sinam conuocatum	52	Mosis oratio ad populum in montem Sinam conuocatum	52
Mosis praecepta decem	57.	Mosis praecepta decem	57.
Mosis duae tabulae	57.	Mosis duae tabulae	57.
Moses bellicosos recenset	78	Moses bellicosos recenset	78
Moses verba fecit ad Core		Moses verba fecit ad Core	

INDEX

Mosis alia oratio	75	do	234	rare existimabat. adeo agitabatur	
Moses vixit cētū & viginti annos	9	Muris ignis iniiciebatur more anti-		furiis & propria scelerum conscien-	
Moses Iosue successorem facit		quo: nostris autē temporibus adēo		tia	47
84		(malum) nequitia accreuit vt non		Nero succedit Claudio mortuo	
Moses hereditare filiar, defuncti fra-		solum in muros sed in tecta atq;		550	
tris, conitituit	85	adeo in medios hominum vultus		Neronis mors	620
Mosis oratio ad populum Israel ante		tedæ ac lampades ardentes ini-		Netiras & Philippus ex vico Galis-	
mortem	85	ciantur. 665.641.649.567.585.		lar Ruma denominato orti omni-	
Moses legem scriptam dedit populo		285.562.		nium ea tempestate viucentium fot-	
86		<i>musices funtor fubal</i>		tissimi	585
Moses etiam si multæ essent ciuita-		<i>fo N</i>		Nicanor aduersus Iudam destinatus	
tes vnum tamē solum voluit esse				perit	295.294
templum & vnum solū altare nō		N Aama mulier ammonitis ma-		Nicanor pacem suadens vulneratur	
fuctum sed ex lapidibus indolatis		ter Robaam. 194. vbi anno		639	
& naturalibus constructum	86	tandum tibi est solum hoc falsum		Nicodemus filium habuit Gorionē	
Mosis prophetia	94	esse vbi enim. 1. esse debuit. 2. est.		563	
Mosi seditionem instruit frater Gore		Nabal vir stultissimus atq; ideò cru-		Nicolaus Damascenus historiogra-	
ob sacerdotium	74	delissimus	141.142	phus	8. 12. 311. 278. 156. 322
Mosem voluerunt dilapidare Iudæi		Nabal uiri crudelissimi mors	142	409. 389.	
ibidem.		Nabal nominis etymologia	ibidē.	Nicolaus pro Archelao verba facit	
Mosi dominus deus prophetat vt &		Nabathæi superantur	497	411. 417.	
ipse id aperiat plebi	72	Nabath Azarinus	205. 208	Nicolaus Sylæum accusat	389
Moses & eius prælagium	40	Naboth fuit dilapidatus	205	Nicomedes	324
Moses eiectus atq; expositus totos		Nabuchodonosor somnū valde mi-		Niger occiditur	614
tres menses	41	rabile, eiusq; explicatio à deo ha-		Nymphius Tigillinus	620
Moses septimus ab Abraham	42	bita: quorum omnium sub mane		Niniæ regnum	224
Mosis pulchritudo	42	oblitus Magos conuocat	243	Nisibis terra quædam Parthorum	
Moses vidit rubum ardentem	44	Nabuchodonosor secundi magnifi-		472. 443. est, autem Nisibis	
Mosis verba ad deum	45	centia. 245. sed de vtroque (si plu-		oppidum quoddam iuxta Euphra-	
Moses cum sua vxore & filiis Aegy-		ra vis videre) recurre ad Bibliorum		tem fluium qui Nedam ciuitatē	
ptum petit	45	librum qui in scribitur Iudith capi-		tem supradictam cingit.	
Mosis oratio ad deum	46	1. & 2.		Noach Hebræi dicūt Noe, voxor	
Moses quare sic sit appellatus qui pri-		Nachor fratris Abrahæ genealo-		autem Græci qui Hebraica nomi-	
us Osarsiph dicebatur: & eiusdem		gia	12	na propter lēctionis dulcorem	
nominis etymologia	710	Nadab Hieroboam filius	201	quem illi supra omnes semper as-	
Mofochini qui fuerint apud antiquos		Nadab & Abiū mors	65	sectantur immutarunt. 10. de quo	
& iidem à nostris quomodo appel-		Nazaræi Corban asserunt deo	78.	Græcorū dulcore ac nimia in lo-	
lentur	10	494		quendo petulantia alibi à nobis	
Mosollamus omnium certissimus sa-		Neemias labor ac studium in repa-		dictum abunde est	
gittarius	705	randis muris Hierosolymorū. 260.		Noarus	565
Mulieris fornicariæ merces		de quo (si plura vis) lege Biblia in li-		Noe filios tres habuit	8
87		bro Esdræ. 2.		Noe à Græcis voxor dicitur	10
Mulieribus hæc lex fuit apud Iudæos		Neemias moritur	261	Noe vineæ plantator	11
vt illarum nemini liceret templū		Neemias à Iudæis captus Xerxis re-		Noe, atq; eiusdē arcæ quā ingressus	
ingredi à partu: si marē peperis-		gis princerna	259	est reliquæ in terra Iudæ amoni-	
sent ante. xl. diem. si vero formel-		Neemias sacerdotes rogat vt relictis		atque omnium Aromatū fertilissi-	
lam ante. lxxx.	69	vicis se conferant ad urbem habi-		ma. 470. de Noe autē & eius arca	
Mulieris puerperæ leges eiusq; mun-		tandam. 261. vnde manifeste patet		vide Genescos. c. 7.	
dationes	64	vicum latine idē significare quod		Nouerca sæua & iniusta erga suos	
Mulieris iam coniunctæ matrimonio		pagus		primignos	519
atq; in adulterio deprehensæ le-		Neerda Babyloniar ciuitas admodum		Numidius Quadratus Syriæ præfes	
ges	64	populosa & ab hostibus (ob eius		475	
Mulieris cuiuscunq; prohibitus con-		situm incolarumq; magnam co-			
cubitus	64	piam) tutissima	443		
Mulier quædam per famen filiū suum		Neptalis	23		
coxit	663	Nembrod turrin edificat	9		
Mulierum parientium lex	69	Ner	129		
Mulierum adulationes	354	Neronis summa crudelitas tum in			
Mulierum blanda in persuadendo pe-		matrem & vxorem Octauiam, tum			
tulantia	361	etiam in plerosque nobiles ac pri-			
Mulieris cuiusdam summa fortitudo		mates quos sibi semper insidias pa-			

O.

Obedientia melior quam victio
ma & deo gratior. 131. Hoc
idem leges in Bibliis primo Res-
gum. c. 15.
Oblationum dedicatio in tabernacu-
culo

INDEX

Ochozias rex malignus	211	latis acreuit	283	Phariseorum strages ob insidias in eis deprahensas	395
Ochozias Achab patri succedit	209	Osiris deus fuit heliopolitanus qui mutato nomine, postea dictus est Moyses	700	Phariseorum hypocrisis ac immodica circa cultum diuinum arrogantia	ibidem
Ochozias descendens e penetralibus regis decedit	211	Otho	620	Pharisei & esseni	370
Odolla ciuitas quam Roboam Salomonis filius prater alias multas refecit 197. Est autem odolla ciuitas in tribu Iudae Eglon quoque nomine appellata, cuius regem Dauid interfecit Iesus, remanet tamen uilla, magna quidem adhuc, sed nomen tantum retinens, ceteris prius priuata. conspiciturque adhuc in uidecimo ab Eleutropoli lapide uersus orientem.		Othonis mors	622	Phariseorum & Sadduceorum controuersia	313
Og rex cum suo exercitu peremptus 79. de huius autem morte (si plura videre cupis) recurre ad Bibliorum librum qui inscribitur, Deuteronomium cap. 3.		Ozias princeps creatur	217	Paries	625
Offellus Hierosolymita	503	Ozias regis studium & praecipua exercitia	221	Parthorum lex qua est cautum ne quis audeat aut tiara uti, aut in lectulo aureo dormire prater regem	472
Olympias Herodis filia ex Maltace Samaritide	526	Ozias regis praesumptio ac percussio ibidem		Est autem tiara regum capitis tegmen, summitur quandoque pro galea, uide Baysum fol.	6
Olympicum certamen	516	Ozias mortuo Ioathan filius successit in regni possessione	226	Parentum contemptores	90
Olympus Herodis legatus	524	Ozias tota ac plena historia à 217 usque ad 230		Pharus Alexandrina	388
Olda prophetissa Salomi cuiusdam uxor	234			Pascha	48
Onias in Aegypto templum deo adificauit	300			Paschatis sacrificia 67 de quibus uide de Biblia in lib. qui inscribitur Leuiticus cap. 23	
Onias uir iustus deoque charus, quod vel ex eo facile colligitur quod omnia quae uolebat à deo impetrabat, quare obsessus à Iudeis quod nollet pro eis ad dominum deum intercedere, occiditur	323			Phaselius turris & oppidum	382
Onias pontifex oppidum condidit in stir Hierosolymae templumque magnificum intus adificauit	486			Phaselius	515
Onias templum depopulatur	693			Phaselius turris Hierosolymorum	633
Ooliab Achisamaeh filius de tribu Dan	58			Phaselitae	516
Oppida sub dirione Iudeorum	319			Pauperes ex oraculorum responsis in eremum amandantur ad euitadam urbis conflagrationem tam pestem quam fame 711. 719. huiusmodi enim homines solent propemodum sexcentis morborum generibus laborare, aeremque corruptissimum exhalare, quo etiam oraculo forte praemonita idem Gallorum regina Parisii statim à suo aduentu fieri statuit	
Ophas loci cuiusdam nomen	562			Pherecides primus, in Graecia de celestibus philosophatus est	695
Ophra terra erat quae nunc terra aurea à neotericis dici solet	191			Pedanius legatus	524. 661
Oratio sacrificiorum	64			Pentecostes sacrificium	67
Oreb rex occisus	110			Pheroras Herodis filius patri suo conciliatur	385
Ordo Ecclesiasticus	96			Pheroras crebrae suspicionis notam inuit Salomae	383
Organorum varia genera & variae eorum voces ex quibus uera symphonia & consonantia collatur	171			Pheroras & uxor eius ab Herode accusantur	396
Orsanes à Parthis perfuga dimittitur	497			Pheroras moritur. 527. 397.	
Osa dispensatoris cuiusdam nomen	201			Petronius in Syriam legatus mittitur contra Iudeos	439
Osarsiphus sacerdos genere Heliopolites sic denominatus à dei Helii politani nomine qui Osiris dictus est, postea uero Moses appellatus	678			Petronius literas à Caio accepit	442
Ossa quae omnes conuiuiae ante Hyrcanum stabant quousque conuiuium finitum fuit, & eorundem aceruus				Petronii summa prudentia ac modestia	440
				Petronius mire erga se deos cognouit faciles & propensos	442
				Petronii epistola ad Dorienses	465
				Philippi & Demetrii fratrum duellum	319
				Philo Iudeos exanimatos ac penitus exangues aduersus Caium excitat	439
				Pincerna somni habiti solutionem quaerit à Ioseph	39

INDEX

Q

Q Vadratus praefes Iudzorum diligenter persecutus est seditionis auctores, nec unquam quiescit, ut quousque omnes cruci affixit

475

Quadrati Iudzorum praefidis nomen defertur ibidem

Quintilia mimia quae in custodiam data fuerat, in tormenta conicitur

450

Quintilia mi. 450. quae agēdo Roscium ipsum manifeste referebat in perfecta corporis hypocrisis, id est actione quae in cuiusvis rei recta imitatione consistit: quamque Demosthenes in perfecto oratore potissimum primamque partem iudicavit

Quo aliqui sunt ferociiores, & magis ab animi ratione alieni eo aptiores sunt ad bellum 455 cum enim bellum res sit beluina, quod ferociiores summus eo magis coniuncti rebus beluinis. Ob quam rem Caesar in principio Commentariorum suorum diuidens Galliam in tres (si bene memini) partes, unam ex tribus, hominum fortissimorum esse ait, quod & ferociorum. unde colligere facile est, quod ferociiores sint homines eo & bello aptiores

R

Rab meretricis beneficentia

96

Raaaz latronum princeps

193

INDEX

Rachel promittitur Iacob	23	cecidiorum impetu cremabatur	585	Sacerdotes 69. de modo autem sa-	
Rachel Iacob vxor, viro suo collo-		Romanii milites oleo perferuenti in		cerdotum creandorum, vide Bibl.	
cat famulam Balam	23	magnis lebetibus alienis deco-		in Exodica. 29	
Rachelis pulchritudo	22	quantur ob Iudaeorum impetum		Sacerdotum & Pontificis vestimen-	
Rachelex partu mortua & in Ephra		atq; nequitiam	587	ta & litera in eis elaborata, pi-	
ta sepulta est	26	Romani iam ferè castrametati per-		cta, aut insculpta	62
Rachelis & liae diffidiū ac postea pri-		pelluntur à Iudaeis	631	Sacerdotes Hierosolymitani, qui &	
stinæ amicitiae reconciliatio	23	Romani potiti sunt primo Hierosoly		quæ eorum indumenta	638
Rachelis astutia	34	morum muro	641	Sacerdotale quodam genus annota-	
Rameffes a Rampse patre sic voca-		Romani cuiusdam equitis incredibili		tum	696
tus est qui prius Sethon diceba-		lis audacia	642	Sacerdotes	724
tur	678	Romani secundo muro potiti sunt		Sacerdotes vnius diei quam Iudaei mi-	
Ranarum & vermium plaga	46.47	643		rifice celebrabant	40
Raphanae populi	679	Romani vincuntur	657	Sacerdotes post tēpli muros sese oc-	
Raphia vrbs	496	Romani iterum inuadunt hostem		cultabant in excidio Hierosolymy-	
Raphim viro collocatur	193	660		tano	667
Rapaces principes militiae	231	Roxane & Salome filiae Herodis		Sacrificiorum duo genera	66
Ratio conscriptorum Iosephi. ubi		vna ex Phedra, altera ex Elpido su-		Sacrificia Paschatis	67
sic mallem legere quam vt in mar-		scepta	526	Sadducus	420
gine nunc legitur, conscripta nos-		Ruben	127	Sadducei atque eorundem dogmata	
stra.		Ruben pro ereptione Ioseph fratres		& instituta	428
Rationale, Graece λογισμός, Hebrae-		alloquitur	28	Sadduceorum & Phariseorum cōtro-	
ce Effin	62	Ruben noctu ad lacus venit	28	uersia	313
Ratio septimi mensis	67	Rubē oratio ad Ioseph pro fratribus		Sadducei	544
Ratio statuens	731	33		Salomonis natale	160
Ratio	632	Rufus militum imperator	413.537	Salomonis militiae principes qui	
Rahuelis filiae	44	Ruta	682	181	
Rauel alias Letro verba fecit ad		Ruth vxor Maabon, Booz vxor fa-		Salomon filiam Pharaonis duxit vxor-	
Mosen	55	cta est 116 117. de quibus plus		rem	180
Rebecca pro Iacob orat deum	21	ra in Bibl. in libro qui inscribitur		Salomonis sapientia	181
Rebellare alicui	211	Ruth à principio vsq; ad finem		Salomon à deo contra daemones ma-	
Regum eligendorum mos	88			gnam potestatem impetravit	
Regni diuisio	417			ibidem	
Rhegini populi olim dicti Aschene-				Salomon quot fecerit hostias in tem-	
zai	10			plo	187
Religio creandorum sacerdotum quan-		Saab Galilaeae, patria fuit Eleas-		Salomon quot & quas vrbes con-	
ta fuerit apud Iudaeos.	696	zari	585	diderit 190. de quibus vide Bibl.	
Regionis quae vltra Iordanem flu-		Sabachadat eunuchus	266	lib. Paral. 2. c. 8	
uium est, descriptio	576	Sabbatum Hebraeis septimanam si-		Salomon mukas gentes subiunguit &	
Remmon filii quot & qui	152	gnificat	60	biq; seruire coegit	109
Reparatio sacrificiorum	234	Sabbaticus fluiuius prodigiosi ac pe-		Salomonis obitus	194
Repedare aliquid pro eo quod est ali-		culiaris cuiusdam miraculi est a-		Salomes accusatio perniciosa	523
quod redire	429	pud Iudaeos	679	Salomes odium in filios Herodis	
Rerum conscriptio, verior apud quos-		Sabbatorum colendorum quam ma-		373	
uis barbaros populos, quam apud		gna atque adeo superstitiosa fue-		Salomen (cum Sylae Arabis amore	
Graecos	697	rit Iudaeis religio	543	capta flagraret) Alexae nubere	
Respha filia Sebeth	150	Sabbatum Hebraice idem est quod		Herodes ac Iulia Caesaris coniunx	
Res miranda	65	requies ad quā (ex dei voluntate)		compellunt	393
Rex statuam adorare iubet	245	dedicatum est 3. de cuius diei be-		Salomes filius Antipater	410
Riphaei populi dicti à Riphath à, non-		nedictione, vide Biblia Geneseos		Samaria	496
nullis quoq; Paphlagonibus voca-	10	cap. 2.		Samaritae vniuersa descriptio	576
Risam castellum	345	Sabaei à Saba dicti 11. Est autem		577	
Roas petra sic dicta	106	Saba vrbs Metropolis in Arabia		Samaria nunc Sebastia appellatur	
Roboam quas vrbes aedificauit	197	in foelicissimo monte sita, vnde bo-		366	
Roboth puteus	20	na thura adferuntur		Samaria deletur	313
Rhodus	54	Sabbatus	300	Samaritae accusantur apud Darium	
Roma sub Vespasiano multum flo-		Sabinus occupat Capitolium		257	
ruit	678	626		Samaritae Cuthae quoque dicti sunt	
Romani flammis exusti	662	Sabinus murum conscendit		255	
Romanorum duo milites capti duc-		657		Samaria obsidetur	214
cuntur	670	Sabinus occiditur	627	Samaria Graece, Hebraice Maroon	
Romanorum machinae atq; ipsi de-		Sabaea seditio	169	appellatur	293
bellatores crebro bellicorum in-		Sabuchadar eunuchus	266	Samaeus filius habuit nomine Eleazar	
		Sacerdotum vxores	69		

I N D E X

ram	585	Simon filius Iairi	661	Serpentis poena quam ei obicit ead	
Samaritanis	164	Simon Cathlae filius	ibidem	lunnam & deceptione dominus	
Samuel Saul regem creavit in eremo		Seleucus	733	deus imposuit	4
fu idens vas olæi super caput eius		Suidas Hist.	730	Sethosis quandoque Aegyptus Dana	
124		Syria	710	frater dictus est, quemadmodum &	
Samuel suos congregavit in ciuitate		Sebaste vrbs condita	514	frater eius Danaus Armais fuit ap	
Mosphat quæ interpretatur deor		Sebaste ciuitas quæ ab Agrippæ no		pellatus	700
lum respicere, quod deo (haurien		mine Agrippias quoque dicta est		Sicariorum pertinacia	692
tes aquam) sacrificarent	121	502		Sydon vrbs ab Herode nobilitata a	
Samuel senex rem domesticam filius		Secta quarta à Iuda introducta	422	q; resecta est. 518. 515. fuit autem	
suus gubernandam iniungit	122	Sedechias capitur	239	Sydô vrbs phœnicie insignis, olim	
Samuelis ortus et eius prophetie	117	Sedechie pseudoprophete argutiss		Chananeorum terminus ad A	
Samuelis oratio	121	ma & verè sophistica verba præua		quilonem respiciens, postea au	
Samuelis altera oratio ad populi	126	luerunt	209	tem regionis Iudææ facta est, ces	
Samuelis responsio ad Saul de inobe		Sedechie proles	243	sedit in sortem tribus Afer: sed nō	
dientia	131	Seditio magna	77	venit in eius possessionem quia ho	
Samuelis prophete viri sanctissimi		Seditiosorum superba responsio		stes non potuit expellere	
mors 141. de hoc & eius morte si		670		Sichimitis solis à Pelusio Aegypti, v	
copiosus vis videre recurre ad Bi		Seditiosi regiam depradantur ibidē		q; ad rubrū mare peperit Saul 130	
bliæ. 1. Reg. c. 25		Seditio magna iterum in Hierosoly		Sichele datus est Dauid	144
Samuelis umbra alloquitur Saul 145		ma oborta, omnium (sed præfer		Sichimitarum & Abimelech discor	
Samuel vir iustus populum per deum		sertim Militis) malicia constata		dia. 99. dicti autem sunt sichimitæ	
admirari nullo affectu detet (quo		474		ab vrbe sicheem quæ Græce Sichis	
omnis æquus index carere debet)		Sella vxor Lamech	5	ma latine autem sicima dicta est,	
veram coram rege referat senten		Seductio Eux mulieris	4	fuit ciuitas Iacob sed deserta ē, nihi	
tiam de sui ipsius tā vita antea		Segor quid significet apud Hebræos		lominus tamen ostēditur locus qui	
quā præfenti	126	16		dam iuxta suburbium Neapolcos	
Samuel in Bethlehem pergit vndurus		Seiani insidie	433	propter sepulchrum Ioseph, fuit au	
Dauid regem	131	Seiron Heb. capillitium siue Ca		tem subuersa hec vrbs ab Abime	
Sampson & eius facta	114	significat	20	lech & sale conspersa	
Sampson Palaestinus traditur	116	Senaar campus 9, fuit aut capus Ba		Siclus Hebræorū numisma est quæ	
Sampson loci nomen	115	byloniæ in quo turris extructa est,		tuor drachmis Atticis æquualis 64	
Sampsonis questio	115	vnde egressus Asur adificauit Ni		Sylas in vincula coniectus	466
Sanabalath ab Alexandro potestate		niue fuerunt & alii campi hoc no		Sylas reuocatur	ibidē
obtinere condendi templum	269	mine appellati, sed de hoc intelli		Sylas	396
Sanctum sanctorum	59	git Iosephus sub finem 9 cap.		Sylas damnatur	390
Saphir locus quidam sic dictus in Iu		sceli supradicti cum citat Aetium		Sylas Obeda regis procurator 520.	
da	269	Histor.		527	
Sare ætas mors & sepultura 18 de		Sennacherib (vt Berosus testatur) Af		Silua fons	634
qua re, vide Genes. ca. 23		syriorum rex à suis filius in vrbe		Silua agnomine flauus	685
Sardanorum decretum à populo re		Ninive & in tēplo Arasce perem		Symeon retento Ioseph fratres finit	
ceptum	337	ptus est	232	abire	34
Sardoniches	65	Sennacherib rex magnus	231	Simon fratri Ionathæ successit	307
Saul Cus filius 124. 129. 123		Sentius saturninus	457	Simon ad galilæam perueniens hos	
Saul de inimicis serio triumphat	126	Sentii oratio ad senatum	457	tes suos in iugam conuertit & sic	
Saul altare constituit	129	Seon rex cum toto suo exercitu oc		victoriam reportauit	290
Saul genealogia	ibidem	ciditur	79	Simonis oratio ad populum Iudæ	
Saul apprehensi Samuelis vestem la		Septem dierum series quam dominus		cum	308
cerat	131	deus I E S V S C H R I S T V S		Simon præclarum Mausolæum fas	
Saul à cacodæmonibus frequēter in		in omnibus rebus creandis obser		bricauit	308
festatus remedium quod non inue		nauit 3. de qua serie vide Genes.		Simon arcem Hierosolymitanam di	
nit apud aliquem sapientium à cy		cap. 2		ruit	309
tharista accepit	132	Sepulturam nulli mortalium quan		Simon Herodis seruus	414
Saul suo gladio interiit 147 de cur		tumus barbaro & peregrino de		Simon capitur	674
ius obitu (si plura cupis) vide Bib. in		negandam	91	Simon Gioræ occiditur	68. 685
primo Paral. ca. 10		Septimi mensis (quem Macedones		Simonis Idumæorum ducis ad Hiero	
Saul epitaphium	149	Hyperueretæum vocant) ratio		solymos oratio	610
Saul petitio à Samuele	123. 124	67		Simonis & Zelotarum pugna	621
Saul omnia quæ sibi Samuel prophe		Sephor	422	Simon victoriam reportat de Cende	
tarat vera inuenit	124	Seron vincitur	288	beo 309	
Saul à suis destitutus	127	Seruos testari non posse quemad		Simonis vxor à Zelotis capitur	622
Saul regni sorte adausus	124	modum nec militare aduersus li		Simonis interitus	309
Salus	638	beros nec pro liberis	87	Sinnabaris Assyriorum rex	13

I N D E X

Syrorum perturbatio à deo facta 215
 Syria à Iudæis tota fuit deuastata 563
 Siroborus Assyriorum rex 13
 Sisenna. nom. p. viri 496
 Sitenna 20
 Socho vrbs quam Roboam Salomonis filius præter alias multas ædificauit 197
 Socrates 729
 Sodomitarum reges quinque 13
 Sodoma oru regibus victis ab Assyriis tributum impositum est, & sic qui prius reges erant tributari facti sunt 31 sunt autem dicti Sodoma aut, Sodomita à Sodoma ciuitate, quæ impiorum scelere diuino igni consumpta est. Est autem sita iuxta mare mortuum, habet à latere Seoram vnam ex quinque Sodomorum vrbibus quæ & Segot & Zoara quoque dicitur quæ igni quoque diuino corrupta fuisset, nisi Lot deo pro ea supplicasset: cuius meminit Esaias in visione contra Moab
 Soemus primo Herodis regis secretarius fidelissimus eius arcana cædiu fideliter celauit, quandiu mulieres non frequentauit. Verum tamen ubi primum mulierum blanditus & verbis (quorum illis maxima copia est) illectus fuit omnia patefecit 361
 Soemum rex Herodes ob magnam eius perfidiam interim iussit 393
 Sol stetit 99
 Solutio somni 30
 Somni coniecturam pastor audiuit ibidem
 Sosa filius Iacobus 671
 Scythæ populi sic à Græcis appellati. quondam autem Magogæ dicti sunt, sed mutati sunt simul cum nationibus linguæ 10
 Scythopolis vrbs nomen ubi magna fuit facta Iudæorum clades 564
 Scälide 543
 Super humeralia 62
 Scaurus 324
 Scenopegia quid 187
 Spicas in iugibus semanentes non esse colligendas 88
 Stagnum Amygdalinum 649
 Strenuitas 444
 Stola sacerdotes 185
 Stola pontificis à quibus sit solita conservari 372
 Strabo Cappadox Hist. 330. 351
 313
 Stratonos turris quæ nunc Cesareanuncupatur 366. 500
 Strutium 649

T

Tabernaculi instrumenta 63
 Tabernaculorum solennitas 67
 Tabernaculum quomodo fuerit ædificatum 58
 Thadallus dux Assyriorum cum principibus aliis coadiutoribus inuadit Sodomitas 13
 Tanais & Mæotis paludes 684
 Tarichæ à Tito caduntur 596
 Theatrum 368
 Thecos vrbs quæ Roboam Salomonis filius ædificauit 197
 Temporis supputatio ab Adam ad templi usque ædificationem 183
 Templi structura & constitutio 18, de qua vide Bibl. 2. Paral. c. 3.
 Templi spoliatio 198
 Templi porticus accensæ 664
 Templi duritio atque Hierosolymorum excidium 285
 Templi restauratio ac reparatio 254. 289
 Templi obsidio 293
 Templum 366
 Templi noui ædificium 371
 Templum sic ædificatum fuit, ut transitus haberet subterraneos 373
 Templum cadibus pollutum 628
 Templum succenditur 665
 Templis statuas, imagines, aut simulachra aliqua apponi nefandissimum habebatur, unde Caius Caesaris statuas in templo collocari Iudæi non passi sunt, ut patet Ios. 439. 532
 Tempestas horrenda exorta 611
 Theosis rex Aegypti regnare cepit quamprimum expulsi pastores missique in Hierosolymam 690
 Tenebrarum caligo 47
 Theodas à fado interimitur 474
 Theodectes oculis mulctatus est 277
 Theodorus incuatos Iudæos inuasit & ideo repente decem milia interfecit, atque Alexandri sarcinas diripuit 317
 Theophrastus 700
 Theopompus quid passus sit 277
 Thermut Pharaonis filius 41
 Terentius Rufus 675
 Testes quibus est usus Iosephus in suæ huiusmodi comprobationem 698
 Testes falsi secundum legem puniendi 87
 Testem vnum non sufficere ad alterum condemnandum ibidem
 Testimonium Sibyllæ 9
 Tyberias conditur ab Herode 223
 Tyberiadis dedicatio 594
 Tyberius Augusto successit 423
 Tyberius curam sui nepotis Agrippæ committit 432

Tyberius Caesar ægritudine corripitur 435
 Tyberii insimulatio contra Caium 436
 Tyberii mors 429
 Tyberii mors Agrippæ nuntiatur 437
 Tyberius Alexandrinus permulto Iudæos (cum in Alexandria maneret) interfecit 565
 Tyberio mortuo Caius succedit in Principatus moderatione 436
 Tyberius multos Romanorum proceres extinxit 436
 Tyberii mors omnibus grata & omnium animis accepta quamuis diffimulatio latebat omnium gaudio ne quid mali succederet: gaudio rei tam miseræ propalato. 436
 Tygranes Armeniorum rex Cleopætram obsidet 502
 Tygranes Ptolomaidem obsidet 321
 Tygranæi populi à Tygrane sic denominati sunt, quos Græci Phrygas vocant 10
 Tygris paradisi fluuius est Hebraice Diglath dictus quod acutum aliquid & angustum significet, 4 sed de hoc & ceteris huiusmodi, vide Geneleos. ca. 2
 Timaus Historicus 706
 Timor & dolor 731
 Timotheus iam congregatum suum exercitum more boni imperatoris exhortatur 291
 Timotheus prope Rophon ciuitatem castrametatur adducens ex Arabia maximum mercede conductorum hominum exercitum 291
 Tyrii 700
 Tintinabula & malogranata 61
 Tyrannus 388
 Trannius & iucundus accusati 522
 Tyro atque alii primates insu Herodis comprehenduntur 391
 Tyriorum obsessio 230
 Tyronis filius 392
 Tyronis Herodem increpantis audacia 524
 Tyrus quis locus sit 284
 Tyrus ab Herode resecta 515
 Titi & Vespasiani munificentia erga deuictos Iudæos 278
 Titi oratio ad seduciosos 669
 Titus clam hostibus oppidum occupat atque in suam potestatem asserit 589
 Titi oratio ad milites 595
 Titus à Giscalensis suscipitur 603
 Titus mittitur ad Galbam 620

INDEX

Titus in Iudæam mittitur	627
Titus urbem obsidet	630
Titus iuxta urbē castrametatur	632
Titus militum temeritatē carpit	633
Titus de secundo muro non minus quam Romani triumphavit	643
Titī elegans oratio ad milites	656
Titus pugnae spectator	660
Titus ingreditur urbem	673
Titus suis telis. i. sua ipsius clementia nimia & virtute perit	643
Tityi ab Astarate debellati	700
Tubalcain vir supra omnes bellicosus	5
Tubalcain artis ferrariae primus inventor	ibidem.
Tubae argenteae	70
Thurribulum Regiae Hierosolymitanae quale fuerit	637
Turris decidit	641
Tusculum quantum à Roma distabat	433
Tribuum Iudaicarum catalogus	152
Tryphon (non notissimus ille, de quo Quintilianus in principio primi li. & Martialis, cū dicit, & faciet lucrum bibliopola Tryphō) sed alius vir ingenuus & nobilis qui princeps militariae à militibus constitutus est	309
Tryphonis viri in conuiuio praesertim, facetissimi responsum, quo ita regem Ptolemaum delectauit ut omnes extemplo Tryphoni applaudere iuberet	283
Tryphon adulator	392
Tryphon Tyrannus	487
Tryphonis summa malitia	309
Tryphonis iuxta Antiochiam bellum	304

V

Valerius Asiaticus vir consularis	457
Varus praesidiū suis ferre maturat	415
Varus iubet Antipatro ut refutet verba Nicolai contra se de patricidii suspitione facta	402
Varus Antiochiā perrexit: dum Romanam nauigauit Archelaus	409
Vasa	185
Vasa promissionis	252
Vasthiani eunuchi	262
Venenū summa vis	402
Venenum profertur	531
Venones à Parthis pulsus ob nimiam eorum barbariem	423
Venones capitur	424
Ventidius Bassus dux Romanus	344
Verba Mulieris adulterae volentis in suū concubitum inducere Ioseph, & eiusdem mulieris accusatio in eundem nolentem flecti. 29. 30.	

quae res mihi per similes videtur illi quae est apud Ouidium de Phedra & Hyppolito	
Vermium plaga	47
Vespasianus mouet exercitū contra Tarichaeos	594
Vespasianus à suis in medio inimicorum deseritur	599
Vespasiani animaduersio in exercitum	600
Vespasianus à Tyberiensibus recipitur	ibidem.
Vespasianus grauisimum vulnus ac propē lethale suscepit	595
Vespasiani & Titi munificentia erga Iudaeos deuictos	278
Vespasianus templum pacis construxit	681
Vespasiani clementia	684
Vinearum Plautandarum mos	88
Vinea inuentor & plantator primus Noe	11
Vitellius	620
Volumnius militiae magister	524
Vulpes trecentae	115
Vrias Bethsabee maritus occiditur	158
Vrias Ioathan succedit, Vrias vero Nerias	240
Vrias literae	159
Vtensile pro re qua uti possumus vsurpatur	folio. 513
Vrbs muro circumdatur	651
Vrbs funditus euertitur	644
Vxor diuortium	90
Vxorum ducendarum mos	89

X

Xanticus mensis appellabatur apud Macedonas masis ille qui Hebraeis Nisan dicebatur. 64. 67. 256. Erat autem hic mensis primus Azymorum, quem nos Aprile vocamus. Dicebatur & Xanticus dies ille quē nos per Calendas intelligimus.	
Xantico mense iuuenes qui expeditionem Iā facere poterant Aegyptum deseruerunt	48
Xaloth vicus seu ut nostri dicunt pagus quidam, à quo Ptolomaidisma gnitudo vsq; ad Bersabem protendi cognoscitur	576
Xerxes Persarum Rex aduersus Graecos (ut Choerilus antiquissimus poeta refert) militauit	703
Xerxes Dario patri defuncto successit	257
Xerxis epistola ad Satrapas Syriae pro Iudaeis	ibidem.
Xerxi defuncto Cyrus eius filius (quē Graeci Artaxerxem vocant) successit in imperii gubernatione quem	

admodū & ipse Xerxes patri Dario successerat	261
Xerxes ab atheniensibus turpiter fugatur	621
Xylophorias festū est apud Hebraeos in quo omnes homines ligna congeriebant in templum ut elca adhibita, ignis perpetuus permaneret	561
Xystus	663

Z

Zabulus Arabum potentissimus	
Z Alexandri Caput abscidit	303
Zabulon Galilaea terra	700
Zabulon validissima Galilaea vrbs incenditur	566
Zacharias Ioadae filius lapidibus obruitur	222
Zacharias & Aggeus templi concionatores	256
Zacharias accusatur à zelotis	613
Zamarias Iudaeus Babylonicus & eius mors	394
Zamarias princeps tribus Simeon uxorem habuit, Chozabimadiani tidem mulierem docis cuiusdam filiam	62
Zamarias equorum princeps	ibidē.
Zamarias Helam regem Thersa filium, viz duobus annis regni explectis interfecit	201
Zamarias totū Baalan genus (ut Simeon prophetaret) ē medio sustulit	ibidem.
Zamarias aulam regia igni apposito seq; intus recubentem concremavit	ibidem.
Zara	487
Zarassim Mardochei vxor	264
Zareas rex Athiopie	200
Zebeda us Achar filium habuit qui inuentam chlamydem regiam auream atq; variis gemmis cōspersa & intextam tetræ tumulo sepeleuit	97
Zeb rex occisus	110
zebennaei populi à zebenna regione sunt dicti	312
Zebenaeus Alexander	ibidē.
zebus princeps Sichimitarum	111
Zebulonitae	101
zelari	707
Zelotypiae lex	69
zelotis suadet Eleazarus auxilium aliunde efflagitare	608
Zelotae in urbem per insidias clandestinas Iudaeos intramittunt	611
Zelotarum crudelitas	714
zelotarum pugna Cum Simone	622
Zelotae	685
Zelotypia Herodis non paucis nocuit	517
zepha Liae ministra	23

INDEX

Zelpha filium habuit nomine Gad quod interpretatur fortuitum	23	Zepha vrbs quam Roboam creditur aedificasse	197	Zorobabel princeps Iudeorum	250
Zenodorus	369	Zephaz Dauidem prodiderunt tamē ab eo facile veniam impetrarunt	138.	Zorobabel templum atque urbem reparaturus proficiscitur	254
Zenodorus idem	386.513	Zephaz autem sunt Zephaz à Zephaz ubi nunc vicus ostenditur	in quo David fuit absconditus. fuit autem vicus ille tribus Iuda in Do roma iuxta fines Eleutheropos leos.	Zorobabel sententiam profert de mulierum natura	253
Zenonis res mirandæ ubi	319			Zorobabel itidem & de veritate sen tentiam fert ibidem.	
Zephyrium	518				
Zephyrus & eius natura	544				
Zeugma vrbs	679				
Zeutis, Regis Antiochiæ frater	279				
Zethura vrbs quam aedificauit Ro boam Salomonis filius	197	Zoara Arabiæ locus	619		
Ziba libertus Saul	168	Zoilus tyrannus	316		
		Zona	61		

TOTIVS INDIGIS
FINIS.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

QVVM PRO MEO MORE OFFICIOQVE SVCCVRRENDI scriptorum monumentis, quæ ob superioris seculi partim incitiâ partim etiam socordiam, maiore diligentiam postulât, diu græca Iosephi exemplaria perquisiuissem, quo instructior ad hanc editionem fierem, nec Antiquitatum libri vsquam reperiri quarent, dedi operam, vt saltem reliqua eius autoris opera Bellum videlicet Iudaicum; & contra Apionem; sic emitterem, vt eorum studiosis quâmaxime satisfaceret. Itaq; corrogatis è Gallia Germania atq; etiam Polonia græcis codicibus, latina ad illos conferenda curauimus, quo facilius mendæ per librariorum oscitantiam admixtæ tollerentur: alicubi etiam quæ ab interprete ipso obscurius reddita erant, clarius exprimerentur: hoc tamen obseruato, vt suus illi stylus, quum græcorum schematum admixtu peregrinum quiddam sonans, tum ex vulgaris sermonis sece nonnihil trahens, ita relinqueretur, ne centonis specië crebra interpolatio referret. Hanc autem operam non superuacuum apparebit, vel ex lectiōe non paulo quàm antehac inoffensiore simul ac dilucidior: vel, si quis certius experimentum capere velit, ex vniuersitatislibet folii ad veteres editiones collatione: præcipue vero in duobus libris contra Apionem; in quorū singulis præter alias mendas innumeras, circa finem primi atq; item circa sequentis initium plusquam centenos versus deesse deprehendimus eosdemq; restitimus. Verum etiam hæc ipsa editio vigilantiam nostrâ candido cætori abunde approbare pōt, euidentius tamē id erit, vbi græca (mō deus quod in animo est secundet) mature subsequantur. Interea præsentibus fruire ac vale, nostræq; industriæ fauere perge;

FLAVII IOSEPHI

HEBRAEI HISTORIOGRAPHI CLARISSIMI DE

Bello Iudaico libri septem, interprete Rufino Aquileiensî.

PROLOGVS.

Voniam bellum, quod cum populo Romano gessere Iudei, omnium maximum quæ nostra ætas vidit, quæq; auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus, gentesue commisisse cum gentibus: quidam, non quod rebus interfuerint, sed vana & incongrua narrantiū sermones auribus colligentes, oratorum more perscribunt: qui vero præsto fuerunt, aut Romanorum obsequio, aut odio Iudeorum contra fidem rerum falsa cōfirmant: scriptis autem eorū partim accusatio, partim laudatio continetur: nusquam vero exacta fides reperitur historiæ: idcirco statui, quæ retro Barbaris antea misî, patria lingua digesta, Græca nunc his qui Romano imperio reguntur exponere, ego Iosephus Matathie filius, Hebræus genere, sacerdos ex Hierosolymis: qui & initio cum Romanis confixi, posteaq; gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam cum hoc, vt dixi, bellum grauissimum exortum est, Romanorum quidem populum domesticus motus habebat: Iudeorū autem, qui ætate validi, & ingenio turbulenti erant, manu simul ac pecunia vigentes, adeo temporibus insolenter abusi sunt, vt pro tumultus magnitudine, hos possidendarum spes, illos amittendarum partium Orientis metus inuaderet. Quoniā Iudei quidē cunctos etiam qui trans Euphratē essent, gentiles suos, secum rebelaturos esse crediderant. Romanos autē & finitimi Galli irritabant: nec Germani quiescebāt: dissensionūq; plena erāt omnia post Neronē: & multi quidē tēporum occasione Imperiū affectabāt: lucri autē cupidine exercitus rerū nouandarū cupidi erāt. Itaq; indignū esse duxi, errantē in tātis rebus dissimulari veritatē: & Parthos quidē, ac Babylonios, Arabūq; remotissimos, & vltia Euphratē gētis nostrę incolas, itēq; Adiabenos, mea diligētiavere cognoscere, vnde cœpisset bellū quātisq; cladibus cōstitisset, quōue modo desisset: Græcos vero & Romanorū aliquos, qui militiā secuti nō essent, signētis siue adulationibus captos, ista nescire. Atqui historias audēt eas inscribere, qui præter hoc (vt mihi quidē videtur) quod nihil sani referūt, etiā de proposito decidūt. Nā dū Romanos volūt magnos ostēdere, Iudeorū res extenuāt, & in humilitatē deiiciūt. Nō autē intelligo, quonā patet magni esse videant, qui parua superauerūt. Et neq; lōgi tēporis eos pudet, quod bellū tractū est: neq; multitudinis Roma. quā i ea militia labor exercuit: neq; dum magnitudinis: quorū profecto gloria minuit, si cū multū pro hierosolymis desudauerūt, reb⁹ per eos prospere gestis aliquid deroget. Nec tñ ego cōtētiōe Romanas res extollētū, gētiles meos āplificare decreui: sed facta quidē vtrorūq; sine vlllo mēdacio prosequar: dicta vero de factis reponā, dolori atq; affectioni meę in deflētis patrię cladibus indulgēs. Nā quod domesticis dissensionibus est euer-

sa, & in

sa, & intemplum sacrosanctum innitas Romanorum manus atq; ignem Iudeorū tyranni traxere, testis est qui eam vastauit, ipse Cæsar Titus: per omne bellū miseratus quidem populum, quod à seditiosis custodiretur: sæpe autē consulto differri passus ciuitatis excidium, protracto obsidionis spatio, dūmodo belli pœniteret autores. Quod si quis me aduersus tyrānos eorūq; latrocinium accusatorie loqui putet, vel patriæ miserijs ingementem calūniari præter legem historię, dolor ueniam tribuat. Ex omnibus enim, quę Romano imperio parent, solam nostram ciuitatem cōtigit ad summum felicitatis fastigium euadere, eandēq; in extremum miseriæ deijci. Deniq; omnium post cōdita secula res aduersas, sūcum Iudeorum calamitatibus cōferantur, superatum iri non ambigo. Et horum autor nullus externus est: vnde nec fieri potest, vt à questibus temperetur. Siquis autē durior misericordiæ sit iudex, res quidem tribuat historię, lamenta vero scriptori: quanquā merito Gręcorū disertos increpauerim, qui tantis rebus sua memoria gestis, quarum cōparatione præterita olim bella exigua reddūtur, iudices resident aliorum facundię detrahentes: quorum etsi doctrinam superant, proposito vincūtur. Ipsi vero Assyriorū & Medorum gesta perscribunt, veluti minus recte à scriptoribus antiquis fuerint exposita: cum in scribendo tantū eorum viribus cedant, quātum sententię. Erat enim vnicuiq; studiū, quę vidisset facta, conscribere: quoniam & interfuisset rebus gestis, & efficaciter quod promittebat, impleret: mentiriq; apud scientes, inhonestū esse videretur. Enimuero noua quidem neq; ante cognita memorię tradere, suiq; temporis res cōmendare posteris, laude ac testimonio dignū est. Industrius autē habetur, nō qui alienam dispositionē atq; ordinem transtert, sed qui noua dicendo etiam corpus propriū conficit historię. Sed ego quidē sumptu ac labore maximo, qui cum sūm alienigena, Græcis simul & Romanis gestarum rerum memoriā repono, Ipsis autem indigenis, ad quæstum quidem ac lites, ora patent, linguęq; solutę sunt. Ad historiā vero, in qua verum dicendum est, summaq; ope negotia colligenda sunt, obmutescunt: cōcessa infirmioribus neque scientibus licētia scribendi res à principibus gestas. Honoratur itaq; apud nos historię veritas, quę à Gręcis negligitur. Ab origine quidē Iudeos repetere, qui fuerint quoue pacto ab Ægyptijs discesserint, quasq; regiones errando peragrauerint, & quas vel quoties incoluerint, & quēadmodum inde migrauerint, neq; huius esse tēporis, & præterea superuacaneum existimari: quoniā multi ante me Iudeorum de maioribus huius gētis verissima composuerunt: & nōnulli Gręcorū, quę illi scripserāt, patria voce profecuti nō multum à veritate deuiarunt: exinde autem historię principiū sumam, quo scriptores eorū & prophetę nostri deserūt. Et bellū quidem meis tēporibus gestum, latius quaq; potuero diligentia referam: quę vero ætate mea sunt antiquiora, summatim breuiterq; percurram: Quomodo Antiochus cognomēto Epiphanes, deuicta penitus Hierosolyma, cū triennium sexq; menses eā tenuisset, ab Asamonei filijs expulsus est. Deinde quod eorū posterī de regno dissentientes, ad res suas occupādas populum Romanū Pompeiūq; traxerunt: quomodoq; Herodes Antipatri filius, eorum potentię finē fecerit, auxilio Solij. Tum, quomodo Herode mortuo, plebis in eos orta seditio est, Augusto quidem imperante Romanis, Quintilio aut Varo prouinciā obtinente: Quodq; bellum anno duodecimo imperij Neronis eruperit: quamq; multa per Solium acciderint: quātāq; ad primos impet⁹ armis Iudei peruascerint: quoq; modo accolæ permunierint: & quod Nero propter acceptas Cestij ductu clades summę rei metuens, Vespasianū bello præposuerit: & quod is cum maximo filiorum Iudeam intrauerit, quantūq; Romanorum exercitū ducens: quantāq; manus auxiliorum per omnem cæsa fuerit Galilæam: & quod eius ciuitatum quasdam vi ceperit, alias deditione. Vbi etiā Romanorū in bello disciplinam, curāq; rerum, & vtriusq; Galilææ spatia, & naturā finesq; Iudeę, necnon & peculiare terrę qualitātē, lacusq; & fontes, captarūq; ciuitatum mala, cū fide sicut vidi, aut pertuli, expediā. Nec etiā misérias meas cælauerim, cū scientibus eas relaturus sūm. Deinde, quod

Autor proponit ex ordine quid in his libris dicturus

iam fessis rebus Iudeorum, Nero quidem mortem obierit: Vespasianus autem in Hierosolymam properans, imperij causa retractus sit: quæque signa de hoc ei cõtingerint, Romæque mutationes: & quod inuitus a militibus imperator declaratus sit: & quod eo disponēde reip. gratia in Ægyptum digresso, Iudeorū status seditionibus agitatus sit: quoque modo tyrānis succubuerint, eorumque inter se discordias mouerint. Et quod ex Ægypto Titus reuersus, bis Iudeorum fines ingressus sit: quoque modo exercitū, & quo in loco cõgregauerit: vel qualiter, & quoties ciuitatem affecerit ipso presente seditio. Aggressus quoque numerosos, & quantos erexerit aggeres: triumque murorū ambitum & magnitudinē, sine mensurā, & munitiōnem ciuitatis, & sani templi; dispositionē: ad hæc ar. spaciū, mensurāque; verif. sine dicā: festorum quoque dierum mores aliquos, septēque; lustrationes, & munia sacerdotum. Itemque; pōtificis vestes, sanctaque; templi cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione vel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in suos gentiles crudelitātē, Romanorūque; in alienigenas humanitātē: quotiesque; Titus, ciuitatem simul ac tēplum seruare cupiens, ad cōcordiæ fœdera dissidētes prouocauit. Disserā vero populi vulnera, & calamitates: quamque; multa mala nūc bello, nunc seditionibus, nunc fame perpeffi, postea capti sint. Nec vero aut perfugarū clades, aut captiuorū supplicia prætermittam: vel quemadmodū templum inuito Cæsare cōflagrauerit: quāque; multe opes sacrę flāma raptæ sint: ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis excidiū, & quæ præcesserant portenta, atque; prodigia, vel tyrānorum captiuitatē, vel qui seruitio abducti sunt, multitudinē: aut cui quisque; fortunę sit distributus: & quod Romani quidē belli reliquias persecuti sunt, deuictorūque; munimina funditus eruerūt, Titus vero peragrata regione cuncta restituit: eiusdemque; reditum in Italiā, ac triumphum. Hęc omnia septem libris cōprehensa, adnixus ne vituperationem a rerum scientibus & qui bello interfuerunt sustineā, studiosis veritatis magis quā voluptatis perscripsi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capita sunt digesta.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO LIBER PRIMVS.

De deuastatione Hierosolymæ ab Antiocho.

CAPVT PRIMVM.

An. lib. 12. c. 6

Vm potentes Iudeorū inter se dissiderent eo tempore, quo de tota Syria cū Ptolemæo Sexto Antiochus, qui Epiphanes dictus est, ambigebat (erat autē illis contentio de potētia, quod honoratus quisque; grauius ferret similibus subingari) Onias quidā ē pontifici bus postquā præualuit, Thobiæ filios expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Antiochum cōfugerunt, petētes, vt semet ducibus in

Iudæam irrumperet. Idque; regi persuasum est, iam pridē sic animato. Quare cū magnis militum copiis egressus, & ciuitatem fortiter expugnatam capit, & maximā eorum multitudinem, quibus Ptolemæus charior erat, interfecit. Dataque; passim militibus prædandi licentia, ipse & templum spoliauit, & quotidianæ religionis assiduitatem per annos tres, sexque menses inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemæum: acceptoque ab eo in Heliopolitana præfectura solo, ibi oppidum condidit Hierosolymis simile, templūque; ædificauit: de quibus iterū opportune referemus. Veruntamen Antiocho neque præter spem deuicta ciuitas, neque populatio, neque tantæ cædes satis fuere: sed intemperantia vitiorum, eorumque; memoria, quæ in obsidione pertulerat, Iudæos cogere cœpit, vt abrogato more patrio, nec infantes suos circūciderent, porcosque; super arā immolaret: quibus omnes quidem aduersabantur: optimus vero quisque; propterea trucidabatur. Et Bacchides præsidij ab Antiocho præpositus, ad naturalem crudeli-

tatem

An. lib. 13. c. 4

An. lib. 12. c. 7

tatem suam præceptis impijs obsecundans, omnimodam iniquitatē excessit: cum & singulatim viros honorabiles verberaret, & cōmuniter quotidie speciem captæ vr̄bis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum, qui ea patiebantur, ad vindictæ audaciam irritauit. Deniq; Matathias Asamonæi filius, vnus ex sacerdotibus, ex vico cui nomen Modin est, cum manu domestica (nam quinque filios habebat) sicis armatus, Bacchidem occidit: & statim quidem præsidiorum multitudinē verit⁹, in mōtes refugit. Multis vero ex populo sibi sociatis, recepta fiducia descendit: commissosq; prælio, superatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus, suisq; volentibus, quod ab alienigenis eos liberasset, imperans, moritur relicto Iude principatu, qui filiorū suorum natu maximus erat. Ille autem (nec enim cessaturum existimabat Antiochum) & indigenarum conflauit exercitum, & cum Romanis primus amicitiam pepigit. Antiochumque Epiphanem iterum in fines suos ingredientem, vehementissima percussum plaga represit. Adhuc autem feruente victoria, in præsidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim cæsa fuerāt: habitoq; conflictu, milites de superiori ciuitate, quæ pars iacta dicitur, ad inferiorem compellit. Fano autem potitus, & locum purgauit omnem muroq; cinxit: & vasa noua diuinis rebus curandis fabricata, in templum intulit, veluti prioribus profanatis, aramq; aliā ædificauit, & religionibus dedit initium. Sacro aut̄ ritu vix ciuitati reddito, moritur Antiochus. Regni aut̄ eius, & in Iudæos odij filius Antiochus hæres existit. Quare coactis peditum milibus quinquaginta, equitum autem prop̄e quinq; milibus, octoginta vero elephantis, mōtana Iudææ per partes aggreditur. Et Bethsurā quidem oppidum capit. In loco vero, cui Bethzachariæ nomē est, quā transitus erat angustior, Iudas cū suis copijs occurrit. Et priusquā congredierentur agmina, Eleazarus frater eius, prospecto præter alios excelso elephante, turriq; maxima & munimētis aureis ornato, illic Antiochum esse ratus à suis procul excurrit: ruptaq; hostili acie, ad elephātum vsque peruenit. Sed illum quidē, quem regem esse opinabatur, contingere, quod multum superemineret, minime potuit. Beluam vero in aluo percussam, super se deiecit, & obritus interiit: nulla alia re gesta, nisi quod magnū opus aggressus, vitam gloriæ posthabuit. Qui tamē regebat elephantum, priuatus erat. Et si casu fuisset in eo Antiochus: nihil plus Eleazaro prestitisset audacia, quā vt sola spe præclari facinoris, mortem videretur optasse. Hoc autē fratri eius, totius prælij prælagium fuit. Nam fortiter quidem Iudæi, diuq; decertarunt: sed à regijs secunda fortuna vsis, numeroq; præstātibus superati sunt: multisq; interiectis, Iudas cū cæteris in Gophniticam toparchiam refugit. Antiochus aut̄ ad Hierosolymam profectus, ibiq; dies paucos commoratus, penuria vtensiliū abstitit: relicto quidem ibi præsidio, quantum satis esse arbitrabatur: cætera vero multitudine ad hyemandum deducta in Syriam, Discesu autem regis, Iudas non quiescebat: sed accessione multorum suæ gentis animatus, aggregatis etiam quos ex prælio receperat, apud vicum Adasa cum Antiochi ducibus congreditur: factisq; fortibus in prælio cognitus, multis hostibus interfectis, occubuit. Et in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, insidijs eorum captus, qui cum Antiocho sentiebant.

De successionibus principum à Ionatha vsq; ad Aristobulū. Cap. II

CUm autē successisset ei frater Ionathas, & in alijs quæ ad indigenas pertinebant, cautius se ageret, suāq; potētiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochi quidem filio reconciliatur. Non tamen horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Nanque Tryphon tyrānus, Antiochi quidē filij tutor, sed insidijs eum captas, & præter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan, cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolemaida venisset, dolo comprehēdit. Eoq; vincto, contra Iudæam mouit exercitum. Vnde repulsus à Simone Ionathæ fratre: quodq; ab eo superatus esset, iratus, eundem Ionathā interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus intētus: Zara quidem, & Ioppen, & Iamniā capit. Euerit

autem & Accaron, subactis præsidij: aduersusq; Tryphonē Antiocho auxilium præbuit, qui Doram ante expeditionem quam in Medos fecit obsidebat. Sed regis audiatem satiare non potuit, quamvis neci Tryphonis suā quoque operam adhibuisset. Non multo enim post, Antiochus Cendebeum ex ducibus suis, ad vastandam Iudæam opprimendumq; seruitio Simonem, cum exercitu misit. Ille autem, quanquam senior erat, bellum tamen iuueniliter administrabat: & filios quidem suos cum validissimis præmisit, parte vero multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multisq; per multa loca insidijs etiā in montana dispositis, in omnibus superat. Clarissimaq; potitus victoria, pontifex declaratur: & ducetos septuaginta post annos Iudæos liberat à dominatione Macedonū. sed & ipse perijt in conuiuio, captus insidijs Ptolemæi generi sui: qui eius coniuge duobusq; filiis in custodiam conclusis, certos misit, vt Ioānem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit, interficeret. Cognito autem impetu, qui parabatur, adulescens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paternæ virtutis, & quod iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. Voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem: sed à populo reiectus est, qui maturius Hyrcanū susceperat. Et is quidem statim recessit in quoddam vltra Hierichunta castellum, quod Dagon vocatur. Hyrcanus autem paternum honorem pōtificis affectus, postquam deo sacrificia reddidit, velociter Ptolemæū petit & matri simul & fratribus adiumento futurus, castellumq; aggressus, alijs quidem rebus superior erat, iusto autē dolori cedebat. Ptolemæus enim quotiens premeretur, matrē eius fratresq; in murum productos, palam vt possent conspici, verberabat: eosdemq; precipitandos, nisi quamprimum recederet, minabatur. Vnde Hyrcanū quidem plus timor ac misericordia, quā iracundia commouebat. Mater vero eius nihil plagis aut intentata nece perterrita, manus protēdens, filium precabatur, ne vel suis fractus iniuriis, parceret impio: siquidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam immortalitate duceret meliorem, dūmodo ille pœnas eorum, quæ in domū suam contra fas admisisset, expenderet. Ioannes autē nūc obstinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modo verberari eā, lacerariq; conspiciens, effœminabatur: totusq; plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta obsidione, feriatu annus aduenit: quem septimo quoq; circuitu redeuntem apud Iudæos cessare moris est, exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiem nactus, fratribus Ioannis vnā cum matre occisis, ad Zenonem confugit, qui Corylas cognominatus est, Philadelphię tyrannum. Antiochus autem ob ea, quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudæam ducit exercitum: ibiq; assidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulchro Dauid, qui regum ditissimus fuerat, ablatisq; inde pecuniæ plus quā tribus milibus talentorum, & Antiocho persuasit, datis ei trecentis talentis ab obsidione discedere, primusq; Iudæorum priuatis opibus alere peregrina cœpit auxilia. Rursusq; tamē, quando Antiochus contra Medos bello suscepto tempus ei vindictæ præbuit, confestim aduersus ciuitates Syriæ perrexit, vacuas propugnatoribus esse ratus, quod & verum fuit. Medabam quidem, & Samæam cum proximis, necnon & Sichimam, & Garizim ipse cepit, & super his Cuthæorum gentem, adiacentia sano loca incolentium, exemplo eius quod est Hierosolymis, ædificato. Cepit autem & Idumææ non paucas alias ciuitates, & præterea Doreon, & Marisan. In Samariam vero vsque progressus, vbi nunc est Sebaste, ciuitas ab Herode rege condita, ex omni eam parte concludit: filiosq; suos Aristobulum & Antigonom obsidioni præfecit. Quibus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria qui erant intra ciuitatem venerunt, vt etiam insuetam carnem cogerentur attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant, Spondium cognominatum. Qui cum prompta eis voluntate paruisset, ab Aristobulo & Antigono superatur. Et ille quidem ad Scythopolim vsque, persequentibus eum memoratis fratribus, effugit: hi vero in Samariā reuersi, & multitudinē iterū intra murū concludunt

Ptolemæus
ab Hyrcano
obsessus

An. li. 13,
ca. 16. 17

concludūt, & expugnata ciuitate, ipsam diruūt: & habitatores eius captos, abducunt. Prosperè autem gestis ita cedētibus, alacritatem refrigescere non sinebāt: sed cum exercitu Scythopolim vsq; progressi, & ipsam peruaferunt, & agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

De Aristobulo, Antigono Iuda Essæo Alexandro Theodoro & Demetrio gesta. Cap. III

Secundarum autem rerum Ioannis, & filiorum eius, inuidia seditionem gentiliū concitauit. multiq; aduersus eos collecti non quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. Reliquū vero tempus Iohannes cum fortunatissime viueret, & optime rebus per annos triginta & tres administratis, & quinque filiis relictis, moritur: vir plane beatissimus, & qui nullam dedisset occasionem, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Denique tria vel maxime præcipua solus habebat. Nam & gētis princeps, & pontifex erat, & præterea propheta: cum quo deus ita colloquebatur vt futurorum nihil penitus ignoraret. Quinetiam de duobus maioribus filiis suis, quod rerum domini permanfuri non essent, præuidit, atque prædixit. Quorum vitæ quis fuerit exitus, narrare non indignū videtur, quātumq; à paterna felicitate diuerterint. Patre nanque mortuo, natu maior Aristobulus, translato in regnum principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octogintauno annis, ac tribus mensibus, postquam populus in eam terram deuenit, seruitio, quod apud Baby lonios sustinuit liberatus. Fratrem vero à se secundum Antigonus (nanque illum diligere videbatur) in honore pari producebat: alios autem victos custodiæ tradidit. Matrēq; itidem colligauit, anīsam aliquid de potestate contendere. Nanq; hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoq; crudelitatis processit, vt victam fame necaret. Horum autem facinororum pœnas, Antigoni fratris morte persoluit, quem plurimum amabat, quemq; regni participem habebat. Nam & hunc interemit, adductus criminationibus, per maleuolos regni compositis. Itaque primo quidem Aristobulus dictis fidem non habebat, qui & fratrem magnipenderet, & pleraq; liuore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarus rediisset, festis dieb; quos tabernaculis positis, deo celebrare mos patrius exigeret, euenit eodem tempore, vt aduersa ualido Aristobulum corripere, Antigonus vero circa festorū solenniorum finem, armatis comitatus, templum ad orandum quammaxime petiuit, plusq; in honorem fratris ascēdit ornatus. Tumq; delatores nequissimi regem adētes, & armorum pompam, & Antigoni arrogantiam, priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quodq; maxima ceterua stipatus, vt illum interficeret, eō venisset. nec enim perpeti honorem solum ex regno habere, cui regnum ipsum liceat obtinere: His paulatim, quamuis inuitus, tamen credidit Aristobulus. Ac ne vel suspicari quicquam videretur, prospiciens, & vt incerta præcaueret, suos quidē satellites in quendā subterraneum & tenebrosū locū transire iubet. Ipse autē iacebat in castello, Bari ante, post autē Antonia cognominato: & vt inermi quidem parcerēt, occiderent autē Antigonus, præcepit, si cū armis adiret. Necnō & ipsi Antigono qui præciperent misit, vt inermis veniret. Ad hæc regina satis callidū cū in fidiatoribus cōsiliū capit. Nanq; his qui ad eum missi fuerant persuadet, vt mandata quidem regis taceant, dicant vero Antigono, quod frater audisset, arma sibi eum pulcherrima in Galilæa ornatūq; bellicum fabricasse: quæ ne singulatim inspiceret, morbo impeditū fuisse: nunc autē, præsertim cum aliò discessurus sit libenter eum videret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali suspicaretur, fratris suadebat affectus) cum armis velut ostētatum se veniens, properabat. Sed vbi ad obscurum transitum, qui Stratonis pyrgus vocabatur, accessit, à satellitibus interemptus est: certūque documentum præbuit, omnem benevolentiam, iusque naturæ calumnijs cedere, nullamque optimarum affectionum tantum valere,

*Hyrcanus
decedit*

*An. lib. 13.
cap. 18*

*Antigonus
occiditur*

tum valere, vt inuidiæ perpetuo possit obſistere. In hoc autem etiam Iudam quis non recte miretur? Essæus erat genere, qui nunquam diuinando aberrauit, neq; mentitus est. Is Antigono tranſeunte per templum, mox vt eum vidit, ad notos qui aderant exclamauit (non paucos autem discipulos ſine cōſultores habebat) Papæ, nunc mihi pulchrum eſt mori, quando ante me veritas interiit, mearumq; prædictionum aliquod mendacium deprehenſum eſt. Viuit enim iſte Antigonus, qui hodie deberet occidi: Locus autem neci eius, apud Stratonis pyrgum fa-
to fuerat deſtinatus. & ille quidem ſexcentorum abhinc ſtadiorum interuallo di-
ſtat. Horæ vero diei ſunt quatuor: ſed & vaticinationem tempus effugit. Hæc lo-
cutus ſenior, mœſto vultu & mente ſolicita ſecum multa reputabat: Et paulo poſt
interfectus Antigonus nunciatur, in loco ſubterraneo, qui eodem nomine, quo
maritima Cæſarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit, quod vatem feſel-
lit. At vero Ariſtobulo conſeſtim ſceleris pœnitundine morbus ingraueſcit: ſem-
perq; facinoris cogitatione ſolicitus, perturbato animo tabeſcebat, donec mœro-
ris acerbitate viſceribus laceratis, ſubito ſanguinem vomeret. Hunc ergo vnus è
ſeruulis, eius miniſterio deſtinatus, foras efferens, prouidentia numinis errauit:
& vbi Antigonus erat occiſus, ſuper extantes adhuc cædis maculas cruorẽ inter-
fectoris effudit. Vlutatu autẽ eorum qui id conſpexerant continuo ſublato, tan-
quam puer de induſtria ſanguinem illic libaſſet, clamor ad aures regis peruenit:
cauſamq; requirebat: & cum eam prodere nullus auderet, ad reſciẽdum magis ar-
debat. Ad extremum vero minitanti, vimq; adhibenti, verum quod erat indicaue-
runt: atque ille cum lachrymis oppleſſet oculos, quãtũq; poterat ingemuſſet,
hæc dixit: Sperandum certe non erat, vt maximum dei lumen facta mea nefaria
laterent. Nam cito me vltrix cognatę cædis iuſtitia perſequitur. Quãdũ o cor-
pus improbum fratri, matriq; dānatam animam detinebis? Quãdũ paulatim
Amli. 13 illis libabo ſanguinem meum? Simul totum accipiant: neq; iam meorũ viſcerũ in
Caol. 9 ferias fortuna derideat. His dictis, illico moritur: cũ non plus anno regnaſſet.
Vxor vero fratrẽ eius vinculis diſſolutis regẽ cōſtituit Alexandrũ, qui ætate ma-
ior erat, & modestia præſtare videbatur. Sed ille poteſtatem adeptus, fratrẽ qui-
dẽ alterũ regnũ appetẽtem occidit: alterũ autẽ priuata vita cõtentũ ablatis rebus
ſecum habebat. Prælium etiã cum Ptolemæo cognomento Lathyro committit:
qui oppidum Aſochin ceperat, & multos quidem peremit hoſtium, ſed victoria
in Ptolemæi partes propenſior fuit. Poſtea vero quã ipſe pulſus à matre Cleo-
patra diſceſſit in Ægyptum, & Gadaram obſidione capit Alexander, & caſtel-
lum Amathuntis, omnium maximum quę trans Iordanem ſita erant, vbi præ-
cioſiſſima quęq; bonorum Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus
repente ſuperueniens, & proprias res recipit, & ſarcinas regis aufert, Iudæorum-
que fere decem milia interfecit. Verum Alexander receptis poſt cladem viribus,
aggreſſus maritimas regiones Raphiam capit & Gazam, itemq; Anthedonem,
quę poſtea à rege Herode Agrippias nominata eſt. His autem ſeruitio domitis,
concitatur in eum feſto die populus Iudæorum. Nam plerunq; epulę ſeditiones
accēdunt. Nec videbatur inſidias poſſe cōprimere, niſi cōductitios haberet auxi-
lio Piſidas & Cilicas: nã Syros mercenarios reſpuebat, propter ingenitam cũ Iu-
dæorũ gente diſcordiã. Ceſis autẽ ſupra octo milibus exturba rebellium, Arabiæ
bellum intulit, Ibiq; Galaaditis ac Moabitis ſubactis, tributoq; his impoſito, ad
Amathunta regreſſus eſt. Cumq; Theodorum metus ſecundis eius ſucceſſibus per-
cuſſet, caſtellũ ſine præſidio repertũ funditus eruit. Mox autem cōgreſſus cum
Oboda rege Arabũ, qui locum fraudi opportunum in Galaadenti regione occu-
pauerat, captus inſidijs totũ amiſit exercitum in vallẽ altiffimam compulſum, at-
que obrutũ multitudine camelorum. Ipſe vero elapſus in Hieroſolymam, olim
ſibi gentẽ inſenſam ad nouarũ rerum motus magnitudine cladis accēdit. Fit autẽ
etiam tunc ſuperior, crebrisq; prælijs non minus quinquaginta milibus Iudæo-
rum per ſex annos interfecit: nequaquam tamen victorijs lætabatur, quoniam
regni

regni sui vires cōsumeret. Vnde armis omiſſis, ſermone placido cum ſubiectis redire in gratiam conabatur. Illi autem inconstantiam eius morumq; varietatem intantum oderant, vt percontanti, quonam pacto eos ſedare poſſet, dicerent, ſi moreretur. Nā vix etiam mortuo daturōs veniā, qui tā multa ſclerate feciſſet. Simul etiā Demetrii auxilium, cui cognomen Acēro accerſuerunt. Qui cum his maiorum prēmiorum ſpe facile paruiſſet, veniſſetq; cum exercitu, miſcentur auxilijs eius Iudæi circa Sichimam. Vtroſq; tamē Alexander mille quidem equitibus, ſex aut peditum mercenariorū milibus excepit, cū haberet ex Iudæis quoq; propē ad decē milia bene ſibi cupientiū, aduerſæ aut partis eſſent equitum tria milia, peditūq; milia quadraginta. Et priuſquā veniretur ad manus, intercedētib; nūcijs & pręconibus, reges transfugia tentabant: Demetrius quidē Alexandri mercenarios, Alexander aut Iudęos qui Demetriū ſequerentur, obtemperaturos ſibi ſperantes. Sed cum neq; Iudæi ſacramenta, neq; fidem Græci cōtemnerēt, armis iam cominus decernebant. Superatq; pręlio Demetrius, quamuis Alexandri mercenarij multa & animoſe & fortiter geſſiſſent. Euentus autem pugne pręter ſpem cedit vtriq;. Nam neq; hi qui Demetriū acciuerant, in partib; victoris permanſerunt: & immutatę fortunę miſericordia, ſex Iudęorum milia ſe ad Alexandrū, qui in montes eſſugerat, contulerunt. Huius inclinationis momētum Demetrius ferre non potuit, ſed Alexandrū iam quidem collectis viribus pręlio ſufficere ratus, omnem vero gentē ad eū tranſire exiſtimans, mox inde digreſſus eſt. Nō tamē reliqua multitudo ob abceſſum auxiliorū ſimultates depoſuit: bello aut aſſiduo tamdiu cum Alexandro decertabat, donec pleriſq; interfectis cæteros in Bemefelim ciuitatem compulit, eaq; ſubacta in Hieroſolymam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, vt crudelitas, eius ad impietatem vſq; procederet. Octingentis enim captiuorum in media ciuitate crucifixis, mulieres earumq; filios in conſpectu matrum necauit. atque hæc potans, & cum ſuis concubinis recubans, proſpectabat. Tanta autem populū terror inuaſit, vt etiam diuerſę partis ſtudioſi proxima nocte octo milia hominum extra totam Iudęam profugerent: quorum exilij mors Alexandri ſinis fuit. Cum eiufmodi factis tandem ægreq; regni otium queſiſſet, ab armis requieuit.

An. li. 13
ca. 20Alexandri
crudelitas

De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deq; Alexandra & Hyrcano. Caput IIII

Rurſus aut ſit ei turbarum initium Antiochus, qui etiā Dionyſius dict⁹ eſt, Demetrii quidem frater, ſed eorum nouiſſimus qui Seleucum generis autorem habebant. Hunc enim timens, qui Arabas parato bello pulſarat, totū quidē ſuper Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora ſpatium, foſſa altiſſima diremit. Ante foſſam vero murū ædificauit excelſum turresq; ligneas, vt faciles aditus obſtrueret, fabricauit: nec tamē Antiochum arcere valuit. Exuſtis enim turribus foſſisq; repletis, cum ſuis copijs tranſgreſſus eſt. Vindiſtaq; poſthabita, qua deberet eum à quo prohibitus eſt vlcifci, protinus contendit in Arabas. Horum autem rex in loca ſuę nationis commodiora cedens, mox ad pugnā cum equitatu reuerſus (habebat autem numerum decem milium) imparatos ex improuiſo Antiochi milites inuadit. Valido autem pręlio commiſſo, quamdiu quidem ſupererat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eum paſſim Arabes trucidarent. Vbi vero procubuit (ſuccurrendo enim victis ſemper in periculis aderat) omnes terga dederūt, maximaq; pars eorum, cum in acie, tum in fuga abſumitur. Reliquos autem in vicum Cana delapſos, alimentorum penuria perire contigit, pręter admodū paucos. Hinc Damasceni Ptolemæo Minnæi filio inſenſū Aretā ſibi ſociant: Syriæq; Cœles regē conſtituunt. Qui bello illato Iudææ, poſtquam pugna vicit Alexandrū, pactione diſceſſit. Alexander autem Pella capta Geruſam petiuit ruruſ opum Theodori cupidus: tripliciq; ambitu circumdatiſ defenſoribus, locum expugnauit. Nec non & Gaulanen, & Seleuciam, & eam quę Antiochi

An li. 1. ca. 22

Aristobulus in
uadit regnum

chi Pharanx dicitur, sub iugum mittit. Ad hæc autem capto Gamala castello validissimo, eiusq; prefecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæam regreditur, expleto in militia triennio: lætusq; à gētilibus ob res prospere gestas excipitur. Belli autē requiem secutum est morbi principiū. Et quoniam quartano febrium recurſu fatigabatur, depulſum iri valetudinem credens, ſi rursus animum negotijs occupaffet, intempeſtiuæ militiæ ſeſe dedit: & vltra vires corpus laboribus vexans, inter ipſos tumult⁹ trigefimo & ſeptimo regni anno moritur: idq; Alexandræ coniugi ſuę reliquit: Iudæos eius vel maxime dicto obediētes fore non dubitans: quod longe ab eius crudelitate diſcrepans, & iniquitati reſiſtēs, beneuolentiam ſibi populi cōparaffet. Neque ſpes eum ſefellit. Nanq; opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quę morem gentis patrium probe norat, & qui ſacras leges temeraſſent ab initio deteſtabatur. Cum autem duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximum Hyrcanum, & propter ætatem declarat pontificem, & quod præterea ſegnior eſſet quàm vt poteſtate regia moleſtus cuiquam videretur, regem conſtituit: Minorem autē Aristobulum, priuatum viuere maluit, quod feruentioris eſſet ingenij. Iungit autem ſe eiſdem mulieris dominationi quædam Iudæorum factio, Phariſæi: qui præter alios pietatem colere putarentur, & peritiſ leges interpretari: ob eamq; cauſam magis eos ſuſpiciebat Alexandra, diuinæ religioni ſuperſtitioſe deſeruens. Illi autem paulatim ſceminæ ſimplici inſinuati, quosuis pro ſua libidine ſum mouendo, deponendo, itemq; vinciendo, ac ſoluendo, iam procuratores habebantur: prorsus vt ipſi quidem regijs commodis fruereſſent, expenſas vero ac difficultates Alexandra perferret. Sed eadem mire callebat res adminiſtrare maiores: itaque augendis copijs ſemper intenta, duplicem conflauit exercitum: neq; pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modo ſtatum ſuæ gentis roborauit, ſed etiā metuendam ſe reddidit externæ poteſtiæ. Imperabat autem alijs, verū Phariſæis ipſa vltro parebat. Deniq; Diogenem quendam inſignem virum, qui Alexandro fuerat amiciffimus, interficiūt, eius factum conſilio criminati, vt occingēti (quos ſupra memorauimus) regis iuſſu tollerentur in crucē. Nihilominus autem Alexandræ ſuadebant, vt & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuiſſet concitatus, occideret. Cumq; his nimia ſuperſtitione nihil abnuendum putaret, quos ſibi libuiſſet ea ſpecie trucidabant, donec optimus quiſq; periclitantium ad Aristobulum confugeret. Atq; ille matri perſuaſit, vt his propter dignitatem parceret, ciuitate autem pelleret quos nocentes exiſtimaret. Igitur illi quidem data ſibi copia, per regionem diſperſi ſunt. Alexandra vero in Damafcum miſſo exercitu, quoniam Ptolemæus ſine intermiſſione ciuitatem premebat, illam quidē nulla re memorabili geſta cepit. Regem autem Armeniorum Tigranem, qui admoto Ptolemai di milite, Cleopatrá circumſedebat, pactiōibus donisq; ſolicitat. Sed illum domesticarum barbarum metus, ingreſſo in Armeniam Lucullo, iam dudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Aristobulus, cum famulis ſuis, quos multos habebat, omnesq; pro ætatis fauore ſidiſſimos, vniuerſa caſtella obtinuit. & pecunia quam ibi reperit, conductis auxilijs, regem ſe declarauit. Ob hæc miſerata querelas Hyrcani mater, coniugem Aristobuli cum filijs includit apud caſtellum, quod à ſeptentrione fano adiacens, Baris antea vocabatur, vt diximus: poſtea vero Antonia cognominata eſt, imperante Antonio: quemadmodum de Auguſti & Agrippæ nomine, Sebaſte, & Agrippias, alie ciuitates appellatæ ſunt. Ante tamen Alexandra moritur, quàm in Aristobulum fratris eius Hyrcani cōtumelias vindicaret: quem deiſci regno curauerat quod ipſa nouē annos adminiſtrauit. Et heres quidem omnium ſit Hyrcan⁹, cui regnum etiam viua cōmiſerat. Verum Aristobulus viribus atque autoritate præſtabat. Habito autem inter eos circa Hierichūta de rerum ſumma conflictu, pleriq; Hyrcano relicto tranſeunt ad Aristobulū. Hyrcanus autē cum reliquis fuga peruenit

ga pertuenit in castellum Antoniam: ibiq; salutis obsides nactus (erat enim ibi in custodia, vt præmisimus, coniunx Aristobuli cum filijs) priusquam grauius aliquid accideret, ea lege in concordiam redijt, vt regnum quidem Aristobulus haberet, ipse vero cederet, quasi frater regis alijs honoribus contentus. Hoc modo in fano reconciliati, cum in conspectu circūstantis populi benignissime alter alterum complexus esset, domus permutant: & Aristobulus quidem discedit in regiam, Hircanus autem in Aristobuli domum.

De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hierosolymæ.

Caput. V.

Metus vero & alios eius inimicos præter spem dominantis occupat, & maximè Antipatrum iamdudum Aristobulo inuisum. Erat autem genere Iudæus, & nobilitate ac opibus gentis suæ princeps. Is igitur & Hyrcanum vt ad Aretam regem Arabiæ confugeret, eiusq; auxilio regnum repeteret hortabatur, & ipsi Aretæ vt Hyrcanum susciperet atq; in regnum deduceret suadebat, multum obtrectans Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanum laudibus prædicās. Simulq; admonebat, quod eum deceret regno clarissimo præsidem, iniquitate oppressis manum porrigere: Hyrcanum aut iniuriam pati, qui principatu iure successione sibi debito excidisset. Sic instructis & præparatis ambobus, nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; cursu in oppidum quod Petra dicitur saluus euasit: ea est Arabiæ regia. Ibi postquam Hyrcanum in manum regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus vt auxilium præberet, quo in regnum deduceretur, effecit. Erant autem peditum equitumq; milia quinquaginta, quib; nequaquam restitit Aristobulus: Sed primo impetu superatus, in Hierosolyma fugere cogitur: atq; omnino captus esset, nisi dux Romanorū Scaurus, aduersus horum temporibus imminens, soluisset obsidionem. Nanq; is ex Armenia quidē in Syriam missus erat à Pompeio Magno, qui cum Tigraue bellū gerebat. Sed ubi Damascus venit, recens à Metello & Lollio captam reperit: his inde submotis, cognitoq; in Iudæa quid ageretur, illuc velut ad quæstum cucurrit. Denique mox vt fines ingressus est, Iudæorum legati ad eum veniunt à fratribus, vtriusque vt sibi potius adiumento esset orantibus. Sed trecentis talentis, quæ Aristobulus ei miserat, iusticia posthabita est. Tot enim acceptis, Scaurus ad Hyrcanum & Arabes legatos mittit, Romanorum eis & Pompeij nomen intentans, nisi ab obsidione desisterent. Itaq; & Areta ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu perculsus, & Scaurus Damascus redit. Aristobulus autē, quod captus non esset, satis sibi esse nō credidit: sed omnib; quas haberet copijs collectis, persequabatur hostes: & circa locum, quē Papyrona vocant, prælio cōmisso, supra sex eorum milia cecidit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus vero & Antipater Arabum priuati auxilio, spem in aduersarios trāstulerunt. & cum Pompeius Syriam ingressus Damascus peruenisset, ad ipsum cōfugiunt. Multisq; muneribus ei datis, eadē illa quibus apud Aretā vñ fuerant allegantes, magnopere precabātur vt Aristobuli violentia dānata, regno Hyrcanum restitueret, cui tam ætate quā morib; deberetur. sed nec Aristobulus sibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum potuit ornatus cultu regio: deinde offensus obsequijs, neq; ferendū existimans abiectius quā regem deceret vtilitati seruire, à Diospoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusq; socijs hoc precantibus, Aristobulum petit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxilijs. Cum vero Pellam & Scythopolim prætergressus Coreas venisset, vnde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca iubeuntibus, cognito Aristobulum in Alexandrium confugisse (castellum est magnifice structum, in monte præcelso sitū) mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio vocaretur, periclitari potius quā parēre. Sed populum videbat horrescere: & amici monebant, vt Romanam vim cogitaret, quam sustinere non posset; Itaque horum consilijs obediens, descendit ad Pompeium, quodque iuste regnaret, multis

An. lib. 14. ca. 1

An. lib. 14. ca. 23. 4

Scaurus

An. lib. 16. ca. 6. 7

An. lib. 14. ca.
7. 8.

Faustus pri-
mus murum
transcendere
ausus.

ret, multis pro se dictis in castellum rediit. Et cum iterum descendisset proto-
catus a fratre, ac de suo iure cum eo disceptasset, denno regreditur non prohi-
bente Pompeio. Erat autem inter spem timorémque medius: & veniebat qui-
dem velut exoraturus Pompeium ut sibi cuncta permitteret, ad montem vero
revertebatur, ne quid regiæ dignitati derogare videretur. Quia tamen castel-
lis eum Pompeio cedere placebat, hisque præpositos monere literis ut decede-
rent, quibus præceperat, ut non nisi manu sua scriptis epistolis obtēperarent: in-
sa quidem facit: sed in Hierosolymam cum indignatione discessit: belloque
iam congredi cum Pompeio cogitabat. Ille autem, nec enim tempus appa-
rui dandum putavit, statim eum insequitur. Multum quippe alacritati eius ad-
diderat, circa Hiericuntem Mithridatis mors nuntiata. Vbi pinguiissima Iudææ
regio, & palmarum plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus ac-
tis robore stillantem lachrymam, ex vulneribus colligunt. Cūque illic perno-
ctasset, mane in Hierosolymam properabat. Itaque hoc eius impetu perterri-
tus Aristobulus, supplex occurrit, pecuniamque pollicitus, quodque semetipsum ei
cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat seuientem. Nec tamen quicquam
eorum quæ promissit effectum est. Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniā
missus fuerat, ne in oppidum quidem Aristobuli socij receperunt. His commotus
Pompeius, Aristobulum in custodiam collocat: ad ciuitatem vero profectus, ex-
plorabat qua ex parte facilius esset accessus. Nam & murorum eius firmitatem
oppugnari posse facile non videbat, vallēque pro mœnibus horribilem, fanū-
que illic cernebat proximum, adeo tutissima munitione circumdatum, ut etiam si
ciuitas caperetur, secundum esset hostibus in eo refugium. Hoc autem diu quid fa-
ceret hēsitante, seditio intra ciuitatem orta est: Aristobuli quidem socijs bellum
geri potius regemque liberari dignum esse consentibus: qui vero cum Hyrcano sen-
tirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum
constantiam reputantes. Denique victa pars Aristobuli, concessit in templum: &
ponte qui ab eo ciuitati iungebatur absciso, ut ad vltimum usque resisteret, instrue-
batur. Cum autem alij Romanos recepissent in ciuitatem, hisque domum regiā tra-
didissent ad hæc obtinēda Pompeius vnum ē ducibus suis Pisonē cum militibus
intromittit. Isque præsidij in ciuitate dispositis, quia nemini eorum qui in templū
confugerant pacem persuadere poterat, omnia quæ circum erant oppugnationi
parabat: Hyrcano eiusque amicis ad consilia conferenda & ad efficienda quæ iube-
ret alacriter animatis. Ipse vero ad partes septentrionales fossamque vallemque re-
plebat omni genere materiæ per milites comportando, cum per se opus esset diffi-
cillimum propter immensam altitudinem, & præterea Iudæi modis omnibus desu-
per obfisterent. Mansissetque labor imperfectus, nisi Pōpeius obseruatis diebus se-
ptimis, quibus Iudæos religio ab omni opere manus abstinere compellit, per eos
aggerem cumulare præcepisset, inhibitis à prælio militibus. Pro solo enim corpo-
re Iudæis etiam per sabbata pugnare licet. Igitur iam valle repleta, & impositis
aggeri turribus, admotisque machinis Tyro allatis, mœnia tētabat. Desuper obstā-
tes lapidibus repellebātur, cum diu turres obsidentium magnitudine simul & pul-
chritudine præstātes, vim repugnantium sustinerent. Verūtamen Romanis tunc
plurimum defatigatis, Pōpeius Iudæorum tolerantiam & in alijs admiratus est:
& præcipue, quod nihil ceremoniarū inter media tela versantes intermiserunt.
sed velut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & victimas, omnemque dei
cultū diligentissime celebrarunt: nec vel in ipso excidio cum ad aram in dies sin-
gulos trucidarent, legitimis religionis sue muneribus abstinerunt. Mense itaque
obsidionis tertio vix vna turre deiecta, in fanū irruptum est. Primus autē murum
transcendere ausus est Syllæ filius Faustus Cornelius, & post eū centuriones duo
Furius & Fabius, cū suis cohortibus. Et circūsepto vndique fano, alios aliò confu-
giētes, vel etiā paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotum, quan-
quam hostes strictis gladijs irruentes videbāt, intrepidi tamen in peragendis re-
bus

bus diuinis perseuerabant: & in ipso libandi templumq; adolendi ministerio ma-
 ctabantur, saluti quoq; præferentes religionis obsequium. Multos autem sui gen-
 tiles aduersæ partis studiosi trucidabant, plurimi seniet ipsos in rupes præcipita-
 bant. Nonnulli furibundi cunctis quæ circa murum erāt in desperatione succen-
 sis, pariter conflagrabant. Itaq; Iudæorum quidem milia duodecim occubuerūt:
 Romanorum vero perpauci: sed plures sauciati sunt. Nihil autem grauius in illa
 clade Iudæorum genti visum est, quàm sanctum illud arcanum, neque cuiquam
 prius visum alienis esse detectum. Denique Pompeius vnà cum suis comitibus in
 templum ingressus, vbi neminem præter pontificem adesse fas erat, quæ intus e-
 rant candelabra cum lychnis, & mensis in quibus libare atque adolere moris est,
 & vascula, ex auro cuncta spectauit: congestamq; pigmentorum molem, sacræq;
 pecuniæ ad duo milia talentorum. Nec tamen vel hæc vel aliud quicquam de sa-
 cro sanctis opibus sine instrumentis attigit: sed postero die post excidium purga-
 re templum ædituos iussit, & solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanū pon-
 tificem declarauit: quod se & in alijs rebus alacrem obsidionis tempore præbuis-
 set, promptamq; ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: Hyrcanus pō
ntifex declaratus
 per quæ sicut imperatorem bonum decuit, beneuolentia potius quàm timore ple-
 bem sibi conciliauit. inter captiuos etiam comprehensus Aristobuli socer idemq;
 patruus tenebatur. & illos quidem qui maxime belli causa fuissent, securi percu-
 sit: Faustum vero & qui vnà fortiter operam nauauerant præclaris præmijs donat
 & Hierosolymis tributum indicit. ablatas autem genti etiam quas in Coele Sy-
 ria ceperant ciuitates, Romano qui tunc erat præsidii parere iussit: proprijsq; tan-
 tum finibus eos circūclusit. Instaurat autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis
 Demetrii Gadarenis, etiam Gadaram, quam Iudæi subuerterant. Mediterra-
 neas præterea ciuitates ab eorum imperio liberauit, quas præuenti non excide-
 rant, Hippon & Scythopolim & Pellam & Samariam & Marisam: itemq; Azo-
 tum & Iamnam & Aretusam: necnon & maritimas, Gazam & Ioppen & Dorā,
 & quæ pridem Stratonis Pyrgus vocabatur, post autem ab Herode rege clarissi-
 mis ædificijs transformata, Cæsarea nominata est: easq; omnes indigenis ciuibus
 redditas prouinciæ Syriæ coniunxit. Huius autem & Iudææ, cunctorumq; admi-
 nistratione ad Ægypti vsq; fines & flumen Euphratem, cum duadus legionibus
 Scauro permissa, Romam ipse per Ciliciam properauit, captiuum ducens Aristo-
 bulum cum familia. Erant autem filiæ duæ totidemq; filij: quorum vnus Alexan-
 der ex itinere fugit: minor autem Antigonus cum sororibus Romam vectus est.

De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo. Cap. VI.

INterea Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram quidam regionum asperita-
 te prohibebatur accedere: quæ autem circum erant omnia vastabat, multis &
 in hoc malis afflictus. Nam exercitum fames premebat: cui tamen Hyrcanus
 per Antipatrum victui necessaria suppeditabat. Quem velut Aretæ familiarem
 etiam Scaurus ad eum legauit, vt bellum pactione deponeret. Itaq; persuasum
 est Arabi, vt CCC. talenta daret: atque ita Scaurus ex Arabia transduxit exer-
 citum. Alexander autem Aristobuli filius qui Pompeium fugerat, magna manu
 medio tempore congregata, Hyrcano grauis imminebat, Iudæamq; depopulaba-
 tur. Quem quidem mature debellare posse credebat: quoniam disturbatum quo-
 que à Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinus
 in Syriam missus qui Scauro successerat, cum in alijs fortem se præbuisset, tum
 etiam in Alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille impetum veritus, &
 ampliorem militum manum congregabat: donec facta sunt decem milia peditū,
 & mille quingenti equites: locaq; opportuna muris, hoc est Alexandrium & Hyr-
 canium, & Machæronta non longe ab Arabiæ montibus, muniebat. Igitur Ga-
 binus cum parte copiarum præmisso Marco Antonio, ipse cum toto exercitu se-
 quebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliaque Iudæorum multitudo, quo-
 rum Malichus & Pitholaus princeps erant: iunctis cum Marco Antonio viri-

T z bus suis;

bus suis, Alexandro obuiam processerunt: neque ita multo post aderat cum suis copijs Gabinus. Alexander autem quod tum in vnum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abcessit. Cúmque Hierosolymis appropinquasset coactus prælio decertauit: amicisque sex milibus, quorum tria viua capta sunt, tria vero prostrata, cum reliquis effugit. Gabinus autem vbi Alexandrium castellum venit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa delictorum venia conabatur eos ante prælium sibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, plerisque interfectis, reliquos in castellum concludit. In hoc prælio dux Marcus Antonius multa præclare gessit: & quamvis semper & vbique vir fortis apparuisset, tamen tunc etiam suum vicit exemplum. Gabinus autem relictis qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, & intactas quidem confirmare subuersas, autem erigere curabat. Denique iussu eius & Scythopolis habitari cœpit, & Samaria & Anthedon, & Apollonia, & Iamnia, & Raphia, & Marisa, & Dora, & Gadara, & Azotus, aliæque multæ, lætis ciuibus atque incolis ad eas concurrentibus. His autem recte dispositis regressus Alexandrium, vehementius vrgebat obsidium. Qua re territus Alexander, omnibus desperatis legatos ad eum misit, & ignosci delictis orans, & quæ sibi parent castella Machærunta & Hyrcanium tradere non dubitans: quinetiam Alexandrium eiusdem potestati permisit. Quæ quidem Gabinus omnia consilio matris Alexandri funditus eruit, ne rursus belli alterius receptaculum fierent. Aderat autem, quo suis Gabinium palparet obsequijs, viro suo cæterisque captiuis metuens, qui Romam fuerant abducti. Post hæc ergo Gabinus Hyrcano Hierosolymam deducto, eiq; fani cura mandata, cæteris reipu. partibus optimates præfecit. Omnemq; Iudæorum gentem in contentus quinque diuisit: vno Hierosolymis, altero Doris, iteq; tertio vt apud Amathunta respondeat, destinatis. quarto Hierico, & quinto Sephoris Galilææ cititas attributa est. Singulari autem vnus dominatione Iudæi liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non multo post euenit, vt barbarum his fieret initium elapsus Roma Aristobulus: qui magna iterum Iudæorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim dilectus erat, primū occupat Alexandrium: idq; recingere muro tentabat. Deinde cognito, quod Gabinus Sisennam & Antonium & Seruilium duces contra se cum exercitu misit, in Machærunta concedi: vulgiq; imbellis onere deposito, solos armatos prope ad octo milia militum secum duxit: inter quos & Pitholaus erat secundarum partium rector, cum mille viris ex Hierosolymis profugus. Romani autem sequebantur, habitoq; conflictu, aliquandiu cum suis Aristobulus fortiter dimicando perseuerabat, donec vi Romanorum subacti, cæsa sunt virorum quinque milia. prope vero ad duo milia in quendam tumultum confugerunt. Cæterique mille cum Aristobulo, perrupta Romanorum acie, in Machærunta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima vespere tētendisset, sperabat quidem aliam se manum perinducias belli posse contrahere, castellumq; bene munire. Impetum autem Romanorum, supra quàm poterat, per biduum remoratus postremo capitur: & cum Antigono filio qui Romæ secum fuerat vinctus, ad Gabinium atque inde Romam perductus est. Sed illum quidem senatus carceri inclusit. Filios autem eius in Iudæam transmisit, quia Gabinus scripserat per epistolas, id pro traditione castellorum coningi Aristobuli spondisse. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemæus impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate, petebat Ægyptum, Hyrcano & Antipatro amicis vsus ad omnia quæ militiæ necessitas exigebat. Nam & pecunijs & armis eum & frumento Antipater & auxilijs adiunxit. Et Iudæis in ea parte vias, quæ Pelusium ducerent, obseruantibus, transmittere Gabinium persuasit. Alia vero Syria discessu Gabinijs cōmota, & Iudæos iterū Alexander Aristobuli filius ad defectionem reduxit: & maxima multitudine conflata, Romanos omnes, qui per eam terram degerēt, obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinus metuens (iam enim ex

Ægypto

An. li. 14. c. 11

An. li. 14. c. 12
Elabitur Roma
ma aristobulus

Iterum aristobulus
capitur & Romam re
ducitur

Ægypto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis dissidentium præmisso Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro autem milia triginta remanserāt, & ille ad bellum promptus erat. Itaq; ad pugnam egreditur. Occurrūt autem Iudæi, & circa montem Itaburium congressi, decem milia sternuntur: cæteram vero multitudinem fuga disperſit. Et Gabinius ad Hierosolymā reuerſus (id enim Antipater voluit) rempubli. eius composuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat: & Mithridatē & Orsanē à Parthis perfugas clām dimittit: eosq; militibus aufugisse dixit. Interea Crassus ei successor datus, Syriam suscepit. Is in Parthicæ militiæ sumptum, & omne aliud aurum templi, quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pompeius temperauerat, duo milia talentorū. Euphratem vero transgressus, & ipse perit & exercitus eius: de quibus non est huius temporis commemorare. Post Crassum autē, Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quæſito, in Iudæā festinabat: captisq; Taricheis, prope ad tria milia Iudæorum abducit in seruitiū. Occidit autem etiam Pitholaum, seditiosos Aristobuli colligentem, cuius necis suator erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis foemina, nomine Cypris: vnde filios quatuor, Phaselum, & regem Herodem, & Iosephū, & Pheroram, & Salomen filiam habebat, Cum autem omnium, qui vbique potentes essent, amicitiam hospitij familiaritateq; conquireret, præcipue regem Arabū per affinitatem sibi sociauit: eiusq; fidei commendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendum susceperat. Cassius autem, compulſo ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuerſus est, Parthos transitū prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

De Aristobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem Cap. VII.

Cæsar autem post senatus & Pompeij fugam trans mare Ionium, rebus omnibus Romaq; potius, solutum vinculis Aristobulum, cum duabus cohortibus velociter ad Syriam misit: & hanc facillime & cuncta Iudææ proxima, per illum subijci posse ratus. Verum & spem Cæsaris & Aristobuli alacritatem præuenit inuidia. Nam veneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquandiu etiam sepultura in solo patrio carebat, corpusq; mortui seruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudæis missum est in monumentis regalibus sepeliendum. Occiditur autem Alexander quoque filius eius, à Scipione secuturi percussus Antiochiæ, secundum Pompeij literas, accusatione pro tribunali prius habita super his, quæ in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minnæi filius, qui Chalcidem sub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcefferet, mittit Ascalonem: atque ille abstractum ab Aristobuli coniuge Antigonom, eiusq; sorores, adducit ad patrem. Amore autem captus, minore earum coniugio suo copulat, ob eamq; postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto filio: huiusq; affinitatis gratia, fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autem, Pompeio mortuo, in clientelam Cæsaris sese contulit, & quia Mithridates Pergamenus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Ægyptum, apud Ascalonem morabatur, non solum Arabas, quamuis hospes esset, auxilium ferre persuasit: verum & ipse armata Iudæorum tria circiter milia secum mouit. Excitauit autem præsidio Syriæ quoque potentes, & incolam Libani Ptolemæum, & Iamblichum, & Ptolemæum alterum, quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter inchoarunt. Iamq; fretus Mithridates auctis propter Antipatrum copijs, Pelusium proficiscitur. Et quia transire vetaretur, ciuitatem obsidebat: Antipater vero & in hac oppugnatione clarius enituit. Efrac̃to enim ex parte sua muro, primus in ciuitatem cum suis insiluit. & Pelusium quidem captū est: vltcrius autem eos progredi nō sinebant Iudæi Ægyptij, terrarum incolæ, quæ apellantur Oniæ. Quibustamē Antipater non modo ne obstarent, verum etiam victui necessaria præberent militi persuasit. Vnde factum est, vt nec Memphis

ad manus venirent, vltroq; sese traderent Mithridati, atque ille Delta iam peragrato pugnam cum cæteris commisit Ægyptijs, in loco cui nomen est Iudæorū Castra: eumq; in acie omni dextro cornu periculo liberauit Antipater, circūgrefsus fluminis ripam. Leuū enim cornu contra se positum superabat. Facto autē in eos impetu qui Mithridatem persequerētur, multos occidit: tamq; diu reliquos fugientes agebat, donec etiam castris eorum potitus est, octoginta tātum de suorum numero amissis. Octingētos autem ferē Mithridates cum fugeret, perdidit. Præter spem vero seruatus ex prælio, vacuus inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum spe & laudibus incitatum ad subeūda pro se pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus, multaq; perpeffus vulnera, toto corpore gerebat signa virtutis. Post autem quādo rebus in Ægypto compositis, ad Syriam redijt, & Romana cum ciuitate simul & immunitate donauit: alijsq; rebus honorando, amicissimeq; tractando, dignum æmulatione reddidit: eiusdemq; gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

De accusationibus Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani
& Herode bellum mouente. Cap. VIII.

Antigonus
Aristobuli
filius

Eodem vero tempore, Antigonus quoque Aristobuli filius, cum venisset ad Cæsarem, maioris præter opinionem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeij veneno quantum putabatur perempti, & crudelitatis in fratrem accusare Scipionem, nullumq; inuidiæ dolorem admiscere miserijs, vltra hæc Hyrcanum & Antipatrum crimina batur, veluti se patrio loco cum fratribus iniquissime pellerent, multisq; gentem iniurijs afficerent, dummodo satiarentur: quodq; in Ægyptum auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed timore veteris discordiæ miserint, & vt amorem Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, veste proiecta, multitudinem vulnerum demonstrabat. & qua fide quidem Cæsarem coluisset, verbis non esse opus dixit: nam corpus etiam se tacēte clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hostis Romanorum sit filius, & fugitiui Romanorum nouarumq; rerum studium votumq; seditiosum patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conetur, boniq; aliquid adipisci tentet: quem hoc solum oporteret contentum esse, quod viueret. Nanque nunc cum non propter inopiam desiderare facultates: sed vt in eos qui dedissent, Iudæorum seditiones accenderet. Quæ vbi Cæsar audiuit, Hyrcanum quidem pontificatu digniorem esse pronūciauit. Antipatro autem cuius vellet potestatis detulit optionem. Qui permissio dignitatis modo ipsi qui daret, Iudææ procurator declaratus est. Et præter hoc impetravit, vt subuersa patriæ moenia renouare sibi liceret. Et hos quidem honores Cæsar incidendos in capitolium misit, vt iustitiæ suæ virtutisque signum Antipatri memoriæ traderetur. Antipater vero vbi de Syria Cæsarem prosecutus est, in Iudæam reuersus, ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat: omniaq; lustrando, ne quid in illis regionibus barbarum esset, nunc interminando, nunc etiā suadendo curabat: vnumquēq; admonens, quod si cum Hyrcano sentirent, in otio atq; opulentia victuri essent, fortunisque suis & cōmuni pace potituri: sin spe vana ducerentur eorū, qui priuati quæstus gratia res novas optarent, se quidem nō procuratorem sed dominum omnium, Hyrcanum vero tyrannū pro rege, itemq; Romanos & Cæsarem hostes pro amicis & rectoribus habituri: nec enim passiuros huius potestatem labefactari, quem ipsi regem constituissent. Sed quamuis hæc diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum segniorem videret, neq; tam efficacem quā regni posceret sollicitudo, statum prouinciæ componebat. Et Phaselum quidem, natu maximū filiorum suorum, militibus præpositum, Hierosolymis eiusq; territorio præfecit: Herodem vero ætate posteriorem, nimisq; adulescentem, Galilææ destinat, similia curaturū: qui cum natura strenuus esset, cito materiam

An. li. 14. c. 16

teriam vbi animi magnitudinem exereret, inuenit: captumq; latronū principem Bzechiā, quē prādari maximo agmine continentia Syriæ deprehendit, ipsum aliosq; latrones multos interfecit. Ea; res adeo grata fuit Syris, vt per vicos atque oppida caneretur Herodes, veluti per eum pace reddita, & possessionibus restitutis. Ex huius deniq; operis gloria, Sexto etiam Cæsari propinquo magni Cæsaris, & Syriam tunc administranti, est cognitus. Quin & Phaselus fratris indolem contentione bona superare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosolymis habitantium: atque illam quidem ciuitatem possidens, nihil autem contumeliose per insolentiam potestatis admittens. hinc & Antipater obsequijs regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beneuolus Hyrcano fuit. Verum fieri non potest, vt liuorem quisquam in secundis rebus effugiat. Nanq; Hyrcanus, quāuis & antea tacite sua sponte mordebatur adulescentium gloria, maximeq; rebus ab Herode bene gestis, & crebris nuntijs laudes eius per singula facta prædicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regias infestare solent, quibusq; Antipatri eiusque filiorum probitas officiebat, instigabatur: dicentibus quod Antipatro & filijs eius rebus traditis, solo cōtentus & hac potestate vacuo regis nomine sederet. Et quamdiu sic errabit, vt in se reges producat? Nec enim eos vel simulare iam procurationem, sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis præter Iudeorum legem tantam multitudinem permisset Herodes: illumq; nisi regnet, sed adhuc priuatus sit, ad iudicium venire debere, rationem tam ipsi regi quā patris legibus redditurum, quæ indemnatos occidi non sinerent. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem iracundia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri: atque ille & patris monitu, & quod ei fiduciam res gestæ darent, firmata prius Galilæa præsidijs, ad regem proficiscitur. Ibat tamen cum forti cāterua, ne vel derogare videretur Hyrcano, si plures duceret, vel inuidiæ nudus pateret. Sextus autem Cæsar adulescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehenso mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifeste denunciarent, vt homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret, per se quoque id cupiens, absolutio- nem decernit. Atq; is inuito rege euasisse ratus, Damascum recessit ad Sextum, nequaquam paratus obedire si denuo fuisset accitus. Rursumq; ab improbis irritabatur Hyrcanus, qui dicerent iratum Herodem abiisse, & vt se contra ipsum instrueret, properasse. Hæc aut rex vera esse existimans, quid ageret nesciebat: quoniam potentio- rem inimicum videbat. Cum vero à Sexto Cæsare dux militum per Syriam itemq; per Samariam declaratus esset Herodes, neque solum propter gentis fauorem, sed etiam viribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iam iamq; illum contra se credens cum exercitu esse venturum. Neq; opinione deceptus est. Namq; Herodes intentatæ sibi accusationis iracundia, cōflata militum multitudinem in Hierosolymā ducebat, vt Hyrcanum regno deponeret. Idq; fecisset, ni pariter egressi pater & frater fregissent eius impetum, deprecantes vt & ipse vindictam nimis tātum, solaq; indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potentia processisset: ac si propterea quod in iudicium vocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratias ageret, neque tristibus quidē paria referret, salutivero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda viderentur, iniquitatem militiæ consideraret: neq; omnino de victoria bene speraret, qui cum rege congressurus esset domestica consuetudine iuncto, & de se bene merito: sæuo autem nunquam, nisi quod maleuolorū consilijs impulsus, vmbra ei tātum iniquitatis intentasset. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, (uasq; vires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apamiam bellumq; domesticum oritur: quoniam Cæcilius Bassus fauore Pompeii, Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusq; militem occupauerat. Alij vero Cæsaris duces, mortis eius vlciscendæ gratia, cūctis

*Sex Cæsar
pro Herode
ad Hyrcanum
mittit*

*Sex Cæsar
dolo necatum*

T 4 viribus

viribus Bassum petebant. Quibus tam interempti, quàm superstitis Cæsaris causa, quod ambobus esset amicus. Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia successor ante dicti Sexti venit Marcus.

De Romanorum dissidijs post mortem Cæsaris & insidijs

Malichi

Cap.

IX

*Antilib. 14
cap. 20*

Eodem tempore magnum bellum inter Romanos conflatur, dolo Cassij & Bruti Cæsare interfecto, postquàm triennium septemq; menses tenuit principatum. Maximo autem motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quisq; ducebatur ad id, quod existimabat esse commodius. Itaq; Cassius Syriam petit, occupaturus militem, qui Apamiam circumsidebat: vbi & Marcum & dissidentes cohortes, Basso conciliauit, simulq; obsidione liberauit Apamiam. Ipse vero exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactionum. Cum autem Iudæos quoq; septingenta talenta iussisset conferre, minas eius veritus Antipater, filijs suis & alijs amicis mature pecuniæ cogendæ curam distribuit, & inter eos Malicho cuidam ex amicis: adeo necessitas vrgebat. Primus autem Herodes Cassij fauorem promeruit, qui ex Galilæa parte sua, talenta centum attulit, proptereaq; inter eximios amicos numerabatur. At vero cæteros tarditatis arguens Cassius, ipsis ciuitatibus irascebatur. Eoq; Gophnam & Ammaum, & duas alias ciuitates ex vilioribus depopulatus, ibat quidem quasi Malichum interfecturus, quod remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & cæterarum ciuitatū interitum repressit Antipater, centum ilico talentis Cassio delinito. Nequaquã tamen Malichus post abitū Cassij, beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quæ sæpenumero memorabat sui seruatore fuisse, periculū moliebatur, iniquitatis suæ impedimentum abolere festinās. Itaq; Antipater & vires eius & calliditatē metuens, flumē transit Iordanē, aduiscendas insidias collecturus exercitū. Deprehensus autē Malichus Antipatri filios impudētia superat. Nam & Phaselū apud Hierosolymā præsidij appositū, & Herodem, qui custodiam curabat armorum, multis excusationibus & sacramētis circūuētos impellit, vt ipsis intercedētibus recōciliaretur Antipatro: atq; ita denuo per Antipatrū exorato Marco, tunc in Syria militem regente, seruatus est: qui Malichū statuerat occidere, quod nouis rebus studuisset. Cæsare vero adulescente & Antonio cum Bruto & Cassio bellū gerentibus, Marcus & Cassius exercitu de Syria cōflato, quod magnū momentum, vbi vix poposcit, Herodes fuisset, ipsum quidē totius Syriæ procuratorē præficiunt, equitū illi manu peditūq; attributa: si autem bellū desisset, regnū quoq; Iudææ Cassius se eidē delaturum esse pollicitus est. Euenit autē, vt Antipatro & spes & fortitudo filii, causa mortis fieret. Horum enim metu Malich⁹, ministro quodam regio pecunia corrupto, mixtū ei veneno poculum dari persuadet. Atque ille qui dem iniustitiæ Malichi præmium fuit post conuiuium mortuus, vir & alias strenuus rebusq; administrandis idoneus, & qui regnum recuperatum conseruasset Hyrcano. Malichus autem infensum propter suspicionem veneni populum, negando placabat: simulq; vt validior esset, armatorum sibi copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitrabatur, quin etiam mox cū exercitu necis paternæ ultor adueniret. Sed Phaseli fratris cōsilio, qui cum palàm minime persequendū esse dicebat ne vulgi seditio concitaretur, & purgantem se tunc Malichū patienter admisit, & suspicione liberum esse concedens, clarissimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuersus autē in Samariam, & ciuitatem cōposuit seditione turbarā, perq; dies festos in Hierosolymā remeabat, præmissis ac comitātibus armatis: cui Hyrcanus, ita suadente ob metū Malicho, denunciat, ne alienigenas superinducat indigenis festū pure casteq; celebrātibus. Herodes autē, & ipso qui præceperat, causaq; contempta, nocte ingressus est. Iterumq; Malichus ad eum veniēs, Antipatrum flebat. Cōtraq; ille se falli, cum vix animi dolorem premeret, simulabat, & tamē de nece patris apud Cassium per epistolas quæstus est, cui

*Herodes Sy
rie præficitur*

est, cui propterea Malichus inuisus erat. Itaque non modo vt mortem patris videretur ei rescriptum: sed etiam tribunis quibus præerat, vt in causa iusta Herodem opem ferrent, occulte præcepit. Et quoniam capta Laodicia, vndique ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis, ipse quidem hoc ultioni tempus destinauerat. Malichus autem id Tyri fore suspicabatur: & filium suum tunc apud Tyrios obsidem, statuit subducere, & ipse in Iudæam fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat, vt etiam maiora cogitaret: nam & Iudæorum gentem contra Romanos excitaturum se credidit, dum bello aduersus Antonium Cassius occupabatur, deiectionq; Hyrcano facillime regnaturum. Sed profecto irridebat eius spēs fatale decretum. Etenim quod intenderet animum suspicatus Herodes, & ipsum & Hyrcanum ad cœnam vocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuiuij specie mittit. Sed res erat, vt tribunis prædiceret ad insidias egredi: atque illi præceptorum Cassii memores, ad littus ciuitati proximum armati gladijs occurrunt, ibiq; circumseptum Malichum multis vulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus: vixq; anima recepta, Herodem percontabatur, quis Malichum occidisset. Et cum e tribunis vnus respondisset, Cassii præceptum, planè, inquit, & me & patriam meam Cassius seruat incolumem: qui amborum insidiatorem peremit. Vtrum autem ex animo dixerit, an quod timore factum probaret, incertum est. Sed enim Malichum hoc modo vltus est Herodes.

Malichus interficitur

De Herode accusato & vindicato

Cap.

X

Postquam vero Cassius excessit e Syria, iterum Hierosolymis orta seditio est cum Felix in Phaselum mouisset exercitum, & in Herodem, fratris pœna vellet necem Malichi vindicare. Casu autem Herodes cum Fabio Romano duce apud Damascum habitabat: & ne cupiens auxilio foret, morbo impediabatur. Interea Phaselus etiam sine cuiusquam auxilio superauit Felicem: probrumq; ingrati obiciebat Hyrcano, qui & Felici studuisset, fratremq; Malichi castella occupate permisisset. Iam enim multa tenuerat, omniumq; tutissimum Massadam. Nec tamen ei quicquam contra vim Herodis potuit sufficere, qui mox vt conuuluit, & alia recepit, & illum ex Massada supplicem dimisit, & Marionem Tyriorum tyrannum ex Galilæa pepulit: tria enim castella possederat: Tyriisq; quos ceperat, vitam concessit omnibus: nonnullos etiā donatos abire iussit, vnā & sibi ciuitatis benetolentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriæ tyrannos præfecerat: sed ob Herodis inimicitias etiam Antigonus Aristobuli secum ducebat, & Ptolemæum, propter Fabium, quem Antigonus sibi pectunia sociatum, adiutorem incepti habebat. Cuncta vero socer Ptolemæus Antigono subministrabat. Contra quos Herodes instructus, in aditu Iudææ commisso prælio, victoria potitur: fugatoq; Antigono, redit in Hierosolymam, pro merito gestæ rei omnibus charus, vt etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius familiaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatem. Namque is Herodes iampridem ex indigenis habuerat uxorem, non ignobilem, quæ Doris vocabatur, & Antipatrum ex ea susceperat filium. Tunc autem duxerat Alexandri, cuius pater fuit Aristobulus, filiam Mariammen, Hyrcani neptem ex filia, atque inde regi familiaris erat. Sed vbi Cassio circa Philippos interfecto, Cæsar in Italiam, & Antonius in Asiam discesserunt: legatis ab aliis ciuitatibus ad Antonium missis in Bithyniam, etiam Iudæorum optimates accusatum veniunt Phaselum & Herodem: quod illis rerum summam vi possidentibus, nomen tantum honorabile superesset Hyrcano. Ad quæ Herodes qui præsto erat magna pecunia placatum sic Antonium affecit, vt ne verbum quidem inimicorum eius pateretur audire. & tunc quidem ita digressi sunt. Cum autem denuo Iudæorum primates centum viri, Antiochiæ proximam Daphnen ad Antonium venissent, amoris Cleopatæ iam seruientem, delecti à ceteris, qui eloquentia & dignitate præstabant, aduersus fratres accusationem

Felix superatur

Antiochia cap. 21

accusationem proponunt. Respondebat autem Messala, causæ defensor, astante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde utrisque partibus Antonius percotabatur Hyrcanum, quoniam essent regendis rebus aptissimi. Cumque is Herodem, eiusque fratres alios prætulisset, voluptate repletus (nam & hospes eorum paternus erat, humanissimeque ab Antipatro susceptus, eo tempore, quo in iudeam cum Gabinio venerat) tetrarchas ambos declarat, totius eis Iudeæ procuratorum ne permissa. Legatis autem id ægre ferentibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiam penè occidit. Ceteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Denique mille legati iterum Tyrum missi sunt, ubi commorabatur Antonius, in Hierosolymam paratus irruere. Et contra eos vociferantes, magistratus Tyriorum directus est, data ei licentia, ut quos comprehendisset, occideret: præceptoque, ut eorum potestatem confirmare curaret, qui tetrarchæ ipsius essent Antonij suffragio constituti. Ante hæc autem Herodes usque ad littus cum Hyrcano progressus, multis eos admonebat, ne & sibi interitus, & patriæ belli causa fieret, dum inconsiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne ferentibus, Antonius missis armatis, multos occidit: multos etiam vulneravit. Quorum & saucios cura, & mortuos sepultura Hyrcanus dignatus est. Non tamen ideo qui effugerant, quiescebant: perturbatio enim civitatem, Antonium irritabant, ut etiam quos in vinculis haberet, occideret.

Iudæi ab Antonio occisi

De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis
ac fortuna

Cap.

XI

*An. lib. 14
cap. 22*

Pugna Hierosolymis

Pacori doli

Barzapharne autem Parthorum satrapa Syriam biennio post cum regis filio Pacoro detinente, Lysanias patris suis mortui successor Ptolemæi Minnæ filij, mille satrapæ talenta pollicitus & mulieres quingentas, ei persuadet ut Antigonom in regnum induceret, Hyrcanumque deponerent. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima loca perrexit, Barzafarnem autem itinere mediterraneo iussit irrumper. Sed maritimorum Tyrij Pacorum excluderunt, cum Ptolemaidenes eum & Sidonij recepissent. Ille autem quendam regium pincer nam, cognominem suum, equitatus ei parte attributa, ad Iudeam iussit accedere, & exploraturum hostium consilium, & ubi usus exegisset, præsidio futurum Antigono. quibus Carmelum populantibus multi Iudæi ultro ad Antigonom confluent, ad expeditionem alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos præmittit, ubi commissa pugna, depulsisque hostibus & effugatis, Hierosolymam cursu petebant: auctique multitudine, usque ad regiam processerunt. Excepti autem ab Hyrcano & Phaselo, forti acie in foro confligunt. Ibi quoque hostes in fugam verfos, pars Herodis in fanum concludit: custodesque his sexaginta viros apponit, per ædes proximas collocatos. Sed hos quidem infensus fratribus populus, igne consumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obtruncat: inque dies singulos inuicem sese per insidias incur santibus, assidue cædes erant. Instante vero die festo, qui Pentecoste vocatur, omnia circa templum, totaque civitas plebe rustica repleta est, & pleraque armata. Et Phaselus quidem muros, Herodes autem cum paucis domum regiam custodiebat. Inuasique de inproviso hostibus in suburbano, complures quidem peremit, omnes autem in fugam vertit. Et hos in civitate, alios in fanum, alios in extremum vallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admitti. Exoratus autem Phaselus & civitate & hospitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, prætextu quidem componende seditionis venientem, re autem vera ut adiuvaret Antigonom. Denique Phaselum dolo perpulit, ut ad Barzafarnem legatus de pace proficisceretur: quamvis multa dissuadente Herode, atque ut insidiatorem occideret, ne se eius fallacijs dederet, admonente: natura enim barbaros fidem negligere. Exijt etiam Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisque relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros vocant, cum ceteris Phaselum prosequabatur.

prosequēbatur. Sed vbi ad Galilæam venerūt,,indigenas quidem dissidentes atque armatos offendūt:satrapam vero cōueniunt satis callide & officijs amicitiaē dolos tegentem. Denique postquam dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autē in maritimum quendam locum deducti,cui nomen est Ecdipon, fraudē intelligūt. Ibi enim de promissis mille talentis audierūt:& quod Antigonus plerasq; mulieres ex his quas ipsi haberēt,inter quingētas Parthis deuouisset:quod que sibi semper à barbaris præsternerentur insidiæ,ac olim capti essent,nisi mora fuisset:dum Hierosolymis caperetur Herodes,ne sibi præsciū quæ de his agerētur,caueret. Hæc iam non verba erant solum,nam & custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen Phaselus Hyrcanum deserere non sustinuit,quamuis eum sæpius moneret Offilius vt fugeret:cui Saramalla Syrorum tunc ditissimus dixerat,quemadmodum essent omnia de insidijs constituta. Sed conuenire satrapam maluit,atque in os exprobrare,quod se insidijs appetisset.ac maxime quia pecuniæ causa talis extitisset,cum plus ipse pro salute daturus esset,quam pro regno promississet Antigonus. Ad hæc Parthus subdola satisfactione iureq; iurando suspicionem deprecatus,perrexit ad Pacorum:statimq; à Parthis qui remanserant,quibusq; iussum erat,Phaselus atque Hyrcanus comprehenduntur,perituri simul ac perfidiam execrantes. At interim pincerna ad hoc missus,Herodem capere moliebatur:eumq; fallere,vt extra murum procederet, sicut sibi mandatum fuerat,conabatur. Ille autem suspectos habere solitus barbaros,& tunc minime dubitās in hostes incidisse literas quæ insidias indicarent,prodire nolebat:quanquam satis idoneam causam Pacorus obtenderet,epistolas portantibus obuiam ire debere:nec enim ab hostibus esse captos,aut quicquam de insidijs, sed quæ Phaselus gessisset,his contineri. Iamdudum autem ab alijs audierat Herodes, fratrem suum Phaselum esse correptum:& Hyrcani filia Mariamne prudentissima foeminarum,multis eū precibus ne prodiret orabat,nēue se crederet manifestis iam conatibus barbarorum. Adhuc autē Pacoro cum socijs deliberante, quonam modo clām patraret insidias,nec enim fieri posse,vt tantæ sapientiæ vir ex aperto circūueniretur,nocte Herodes cum propinquissimis sibi, ad Idumæam ignaris hostibus proficiscitur. Eo cognito, Parthi eum persequēbātur. Et ille matrem quidem fratresq; suos,desponsatamq; puellam cum matre,minimoq; fratre prætereundum iter iussit. Ipse autem caute cum famulis suis barbaros retentabat: multisque per omnes cōflictus interemptis,ad castellum Massada properabat. Gratiore autem in fuga Parthis Iudæos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquandiu etiam acie decertauerunt. Vbi Herodes victoria potitus,cum multos interfecisset,ipsumq; locum in memoriam præclari facinoris ædificatum, locupletissima exornauit regia, arcemque in eo munitissimam condidit,ac de suo nomine Herodion vocauit. Et tunc quidem cum fugeret,multos sibi adiungebat. Postea vero quā Thresam Idumææ peruenit,occurrit ei frater Iosephus,turbamq; sequentium diminui persuadet:nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat autem supra quā nouem milium multitudo. Itaq; paruit Herodes eius cōsilio,& imparēs quidem necessitati per Idumæam dimisit cum viatico,lectissimos autem maximeq; necessarios tenuit,atq; ita in castellum receptus est. Deinde octingentis ibi relictis qui mulieres defenderent, itemq; commeatu, qui satis esset obsessis, ipse in Petram ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi autem apud Hierosolymam in prædam versi,in fugientium domos ac regiam irruebant, solis Hyrcani pecuniis abstinentes:quæ trecenta talenta superabant,aliorum vero spe minores inueniebantur:quoniam Herodes iam pridem barbarorum perfidiam suspiciās,quicquid erat in opibus preciosum,in Idumæam multo ante comportauerat:eiusque locorum itidem quisq; fecerat. Veruntamen postquam præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt,vt omnem terram illam bello implacato replerent, Mariasa quoq; ciuitate vastatā:nec solum Antigonum regem constituerent,verū etiam Phaselum

Victoria
Herodis

Herodion

Phaselum & Hyrcanum vinctos ei traderent verberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas detibus truncat, ut ne solutus quidem mutatis rebus unquam pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phaseli vero virtute praeventus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet ad saxum fracto capite interiit: atque ita probato, quod verum Herodis frater esset, Hyrcanusque degenerasset, viriliter moritur: dignum antea acta vita obitum asscutus. Fertur tamen & aliud, quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed veluti curandi eius causa, missus ab Antigono medicus, venenis malis vulnus expleverit, eoque illum pacto peremerit. Vtrumvis autem verius sit, praeclarum habet initium. Denique aiunt eum, priusquam efflaret animam, cognito ex quadam muliercula, quod Herodes evasisset, dixisse: Nunc bono animo discedam, qui ultorem inimicorum viuum relinquerim. Ille quidem hunc exitum habuit. Parthi autem, quamquam mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus tamen cum Antigono apud Hierosolymam compositis, vinctum in Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obstinatus in Arabiam, velut adhuc viuo fratre suo, festinabat: ut pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phaselo sperabat avaritiam barbarorum. Et enim cogitabat, si Arabs minus memor fuisset paternae amicitiae, animoque liberali parcior, vel mutuum ab eo sumere, quod redemptionis causa praebere: pignori opposito ipsius filio, quem redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum: trecentaque talenta dare decreverat, interpositis precationi Tyrijs. Sed profecto studium fortuna praevenerat, & Phaselo mortuo, nequicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen vel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Denique Malichus rex eorum, praemissis qui hoc admonerent, quamprimum reverti eum ex sinibus suis iubet, simulatione quidem Parthos per legatos petisse, ut Herodem Arabia pelleret: certa vero causa fuit, quod vicem Antipatro debitam, negare proposuerat, neque pro beneficijs ab eo perceptis, aliquid eius filijs gratiae rependere, consolationis egentibus. Impudentiae vero suasores habebat, qui Antipatri vellent abiurare deposita. Erant autem circa eum potentissimi. Proinde Herodes, ubi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehendit, unde amicissimos existimabat, eaque respondit nunciis, quae dolor impetravit, Aegyptum versus recedit. Et prima quidem vespere in quoddam agreste fanum, dum post se relictos reciperet, divertit. Postero autem die, cum Rhinocolorum pervenisset, fratris ei mors nunciatur. Acceptoque tanto luctu, quantum curarum aestum deposuit, ibat ulterius. Itaque Arabem sero facti poenituit: & qui revocarent eum, quem contumeliose tractauerat, velociter misit. Herodes autem in Pelusium pervenerat: ibique transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, retores adit: & illi famam viri dignitatemque reueriti, Alexandriam eum prosequuntur. Ingressus autem civitatem, a Cleopatra honorifice susceptus est, ducem sibi militum fore eum, ad ea quae parabat, existimante. Posthabitis autem reginae precibus, neque hiemis asperitatem, neque marina discrimina, quo minus navigaret Romam, extimuit. Circa Pamphylia vero periclitatus, maiore oneris parte reiecta, vix in Rhodum vehementer bello Cassii vexatam, salus evadit. Amicorum autem suorum, Ptolemæi & Saphinii receptus hospitio, licet rei pecuniariae premeretur inopia, maximam tamen aedificat navim triremem: eaque cum amicis delatus Brundisium, atque inde continuo Romam profectus, familiaritatis paternae gratia, primum convenit Antonium: eique tam suas quam totius generis clades exponit: quodque affectibus suis in castello relictis, atque obsidione cinctis, ad eum hyeme supplex navigasset. Itaque tantae miserationis causam miseratus Antonius, & memoria quidem iunctae cum Antipatro dexteræ, tum vero ipsius qui aderat, contemplatione virtutis, etiam tunc eum regem constituere proposuit Iudaeorum, quem ipse tetrarcham antea fecerat. Non minus autem, quam favore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hunc enim & seditiosum, & Romanis inimicum esse arbitrabatur. Cæsarem quidem habebat, multo quam ipse

Herodes Romam navigat

quàm ipse paratins renouantem Antipatri expeditiones, quas in Ægypto cum eius patre pertulerat: & hospitium & in rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipsius quoque Herodis strenuitatem cerneret. Veruntamen & senatum conuocabat, ubi Messala, & post eum Atratinus, astante Herode, patris eius merita, & ipsius circa populum Romanum fidem prosequerentur, quo simul hostem Antigonum demonstrarent: non solum quod intra breue tempus is dissidere cœpisset, verum etiam quod antea quoque populo Romano despecto, Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autem cōmoto senatu, cum Antonius etiam bello cōtra Parthos gerendo vtile esse diceret Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoq; senatu, Antonius quidem & Cæsar egrediebantur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum alijs magistratibus antecederent, cæsuri hostias, decretumq; senatus in Capitolio reposituri. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium cœnatum est,

De bello Herodis è Roma redeuntis, pro Hierosolyma & contra latrones. Cap. XII.

Eodem vero tempore, Antigonus apud Massadam inclusos obsidebat, alijs quidem victui necessarijs abundantes, aquę autem inopes. Vnde Iosephus quoque frater Herodis cum ducentis familiaribus suis ad Arabas confugere cogitabat: audito, quod eorum quę in Herodem commiserat, Malichum pœniteret: castellumq; reliquisset, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimū imbrīū contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis, fugiendi causa non erat, adeo vt etiam vltro in Antigoni militem eruptiones auderent: multosq; nunc aperto prælio, nunc insidijs neci darent: non tamen illis omnia pro voto cedebant, sed ipsi quoque interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, prohibitum missus Parthos à Syria, post illos in Iudæam venit: verbo quidem, vt Iosepho & qui vnā obsidebantur, ferret auxilium: re autem vera, aut pecunias auferret Antigono. Itaque cum non longe ab Hierosolymis tendisset, quęstu expletus, ipse quidem cum maxima exercitus parte discessit. Silonem vero cum paucis, ne furtum deprehēderetur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem, sperans iterum Parthos sibi adiumento fore, Silonem interim placabat: vt pendente spe, nihil inquietaret. Iam vero naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes, non parua manu coacta externorum atque gentiliū per Galilæam aduersus Antigonum properabat, Ventidij & Silonis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio missus, vt Herodem in regnum deducerent persuasit. Horum autem Ventidius quidem turbas in ciuitatibus, quę propter Parthos euenerant, componebat, Silonem vero Antigonus in Iudæa mercede corruerat. Non tamen Herodes opis egebat: in dies enim singulos, quo magis iter promouebat, augebantur eius copię. nam præter paucos, omnis ei Galilæa consensit. & propositum habebat præmium necessarium Massadam, vt primum affectus suos obsidione liberaret, sed impedimento fuit Ioppe. Hęc enim prius, quod hostilis esset, eximenda videbatur: ne dum ipse peteret Hierosolymam, receptaculum à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iungit agmina, inuenisse gaudens resistendi occasionem, quod eum persecutio premeret Iudæorum. Hos autē Herodes paruę manus excursionē perterritos, mature in fugam vertit: & Silonem male repugnātem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos liberaturus ad Massadam festinabat: dum indigenarū alios amicitia paterna sibi sociaret, alios ipsius gloria, nonnullos vtriusque beneficijs debita vicissitudo: plurimos tamen spes, vt à rege certissimo. Iamq; validissimas quæsierat militum copias: sed Antigonus iter eius impediēbat, loca insidijs opportuna præoccupans, vnde nullū aut minimum afferebat hostibus detrimētum. Herodes autem facile receptis ex Massada pignorib; suis & rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se Silonis milites, & multi ex ciuitate iunxerunt, virium eius timore percussī, Castris autem

An. li. 14. c. 23

An. li. 14. c. 24

positis ad occidentalem regionem oppidi, custodes eius partis, ipsum sagittis & iaculis impetebant: ab alijs vero per cuneos excurrentibus, primæ frontis acies tentabantur. Herodes autem primo circa muros præconis voce declarari iussit, populi se bono, & salutis ciuitatis aduenisse: poenasq; ab nullo quamuis manifesto inimico repetiturum, sed discordissimis etiam offensus obliuionem daturum. Deinde cum allocutionibus contrarijs pars Antigoni obstaret, quo minus aut præcones exaudire, aut voluntatem mutare quispiam posset, quod reliquum erat suis imperat murorum defensores deturbare: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam verterunt. Ibiq; tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessarijs acclamarent, pecuniamq; alimentis poscerent, atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (Nam ciuitati proxima deserta erant, ita omnibus ab Antigono ante prouisus) & incitabat exercitum, & ipse recedere conabatur. Herodes autem non solum duces, qui Siloni parerent, sed etiam milites ubi essent plurimi conueniendo, rogabat, ne se destituerent, quem scirent à Cæsare & Antonio, & senatu deductum, in vno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hæc precatus, ipse agros adit: tantamq; his exhibuit copiam commeatus, ut Silonis omnes accusationes perimeret: simulq; prospiciens, ne vel in posterum ministrare desineret, accolæ Samariæ per epistolas ammonerebat (Nam ciuitas eius se clientelæ dederat) ut alimenta & vinum, & oleum, & pecora in Hierichunta deferrent. Hoc ubi audiuit Antigonus, statim qui frumentatu hostes prohiberent, atque insidijs opprimerent, per agros dimittit. Illiq; iussis obediunt, & magna iam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant, si qui exportarent vitui necessaria speculantes. Non tamen Herodes ociosus erat: sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, & quinque Iudæorum, quibus permixti erant etiā mercede conducti trecenti, præterea paucis equitibus Hierichunta peruenit: & ciuitatem quidem vacuum habitatoribus reperit, quingentos vero cum mulieribus ac familijs, montium occupasse cacumina, & hos quidem captos dimisit: Romani autem in reliquam ciuitatem irruunt, eamq; diripere, cum plenas domos offendissent omnigenis opibus. Rex autem apud Hierichunta præsidio collocato, reuersus est: Romanumq; militem in his quæ sibi accesserant ciuitatibus, hoc est, Idumæa, & Galilæa, & Samaria, hyematurum dimisit. Antigonus quoque Silonis corruptione meruit, ut exercitus partem Lyddenses susciperent in Antigoni gratiam. Et Romani quidem armorum cura soluti, rebus omnibus abundabant. Herodes autem non quiescebat, sed Idumæam duobus milibus peditum, & quadringentis equitibus, misso etiam fratre suo Iosepho, communiuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipse autem, matrem cum alijs quos ex Massada liberauerat affectibus suis in Samariam translata, ibique tutissime collocata. ut cætera Galilææ subuerteret, atque Antigoni præsidia expelleret, proficiscitur. Cumque Sephorim, licet vehementissime ningeret, peruenisset, facillime ciuitatem capit, custodibus eius ante aggressionem fuga dilapsis: ibique suis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia commeatus) aduersus latrones in speluncis agentes direxit animus: qui pleraque illius regionis incurstantes, non minoribus quam belli cladibus incolas afficiebant. Præmissis autem tribus peditum cohortibus, unaq; ala equitum in vicum Arbelam, ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec tamen eius incursum hostes extimere, sed armati obuiam procedebant, peritiam bellatoris sui, & ferocitatem latronis. Deniq; prælio commisso, dextro ipsorum cornu, sinistram Herodis in fugam pellitur. Ille autem de suo dextro circungressus, velociter subuenit. & suos quidem à fuga retrahit: irruendo autem in hostes, impetum persequentium refrenabat, donec à fronte pugnantes violentiæ concesserunt: qui tamen eos usq; ad Iordanem cædendo persequeretur: & magna fugientium parte perempta, cæteri trans fluuium disiecti sunt: & Galilæa metu est purgata, nisi quod in speluncis

Herodes cum
Romanis Hierichunta vadit

An. li. 14. c. 24

Victoriæ
Herodis

in speluncis latitantes reliquerant, eorumq; causa diutius ibi remorandum fuit. Quemobrem primum laboris fructum militibus rependebat, centum quinquaginta argenti drachmas singulis diuidendo: eorūq; ducibus multiplicatam summam ad hyberna mittendo. Pheroræ autem fratri minimo scripsit, ut & foro venalium consuleret, muroq; castellum Alexandrium cingeret: quæ ab illo curata sunt. Interea circum Athenas versabatur Antonius. Ventidius autem ad bellum contra Parthos Silonem atque Herodem accersit: mandato eis per epistolas, ut Iudææ statum ante componerent. Sed Herodes, libenter ad Ventidium Silonem dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum. Illi autem speluncæ in præruptis montibus erant, vndique inaccessæ, transuersosq; tantum ac perangustos alicuius habebant: saxumq; ab earum fronte vsque ad fauces altissimas pertingebat, rectum vallibus imminens, ut aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremo autem placuit, ut molimine vteretur satis incauto. Etenim valentissimus quisque demissus arculis exponebatur in ostia speluncarum. Hiq; cum familijs eos mactabant, ignemq; repugnantibus iniiciebant. Cumq; aliquos ex his conseruare vellet Herodes, ut ad se accederent, voce præconis edixit. Sed illorum neq; voluntarius se quiqua ei tradidit: sed & quos vis coegerat, multi mortem captiuitati prætulērunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orantes cum matre pueros, ut egressi sibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: Iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quenque filiorum trucidabat. Herodes autem in specula hæc prospiciens, & dolore conficiebatur: & ut filijs parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam mitior factus, iniuper humilem animum Herodi exprobrauit. Et post filios occidit uxorem: decessitq; desuper mortuis, postremo semetipsum præcipitem misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis, Herodes relicta exercitus parte, quantum ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur, eiq; parti Ptolemæo præposito, in Samariam redijt: scoutatorum quidem tria milia sexcentos vero equites in Antigonom ducens. Tuncq; propter eius abcessum naçti licentiam, quibus Galilæam turbare mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggressi, nec opinantem interficiunt. Agros autem vastabant, in paludes atque in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis Herodes mature iuccurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte contumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa multam exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam vero Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro, Ventidius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia duarumq; legionum, aduersus Antigonom mittit Herodi. Eorum autem ducem Machæram, ut se adiutum veniret, per epistolas rogauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa cōquestus, & pecuniam dare pollicitus. Sed is: nec enim ad quod missus fuerat, negligendum putabat, cum præsertim plura daret Herodes: in proditione quidem ei no paruit, simulata vero amicitia res Antigoni exploratum perrexit, non admissio Herodis consilio, dissuadentis id fieri. Antigonus autem, quia præsensit quid cogitaret, ciuitatem ei clausit, & tanquam hostem proturbabat ex mœnibus, donec Machæram incepti puduit, & in Amathuntem ad Herodem recessit. Iratus autem quod res aliter cesserat, quocunque Iudæos offendisset interficiebat, ut nec vel Herodianis parceret: sed ut Antigonianis, omnibus abutebatur. Hæc cum ægre ferret Herodes in Machæram quidem vindicare voluit, tanquam in hostem: iracundiam vero repressit, & ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Machære iniquitatem. Ille autem de licta sua reputans, velociter regem consequitur: utq; in gratiam secum redeat, multis precibus efficit. Neque tamen Herodes à proposito suo reuocatus est quominus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis viribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem validissimam ciuitatem, acrius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspiciens demonstrandæ virtutis, & ut magis magisque

Ab. li. 14. c. 5

Machæra in solentia

placeret Antonio. Deniq; mox vt ad eum venit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, magna; prædæ parte sibi destinata: vt Antonius quidem quanquam eius virtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumq; ad honores eius spemq; regni adderet: Antiochus vero tradere Samosatam cogeretur.

De Morte Iosephi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso.

Cap. XIII.

Anli. 14. c. 25

D Vm hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem suum, qui omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, vt nihil ante reditum suum aduersus Antigonom moueret, quia non firmum esset auxilium Machæræ, quantum ex delictis superioribus appareret. Verum Iosephus, vbi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorum, Hierichunta cum quinque cohortibus à Machæra secum missis petit, vt maturo messiu tempore frumenta diripiat. Incursum autem hostium per montana atque aspera loca oppressus, & ipse cadit, magnam viri fortis in ea pugna gloriam cõsecutus, & omnes Romani milites pereunt. Recens aut lecte de Syria cohortes erant, nec vetera norum quenquam permixtum habebant, qui belli imperitis opitulari posset. Antigonus autem victoria minime contentus fuit, sed eò processit iracundiæ, vt mortuum quoque Iosephum verberaret. Denique nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamuis quinquaginta talenta Pheroras frater precium redemptionis offerret. Tanta vero nouitas post Antigoni victoriam Galilææ res occupauit, vt qui partibus eius magis fauerent, productos optimates Herodis studiosis lacu submergerent: multa; in Idumæa quoque mutarentur, vbi Machæra castelli cuiusdam instaurabat mœnia, cuius nomen est Githa. Nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatis Antonius, & præposito Syria Sosio iussu vt Herodem quoque aduersus Antigonom adiunaret, discessit in Ægyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudæam præmissis, quarum Herodes vteretur auxilio, ipse cum cætera manu militum sequebatur. Herodi autem degenti prope Daphnen Antiochiæ, mortem fratris somnia manifesta significant. Cumq; turbatus profluisset è stratis, ecce nuncij cladis intrabant: quare præ dolore paululum quæstus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, vltra vires iter accelerans. Et vbi ad Libanum venit, octingentos montis accolæ assumit auxilio, vnamq; his iungit Romanorum cohortem. Cum quibus, non expectata luce, Galilæam ingressus est, hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum auertit. & assidue quidæ castellum oppugnare tentabat: sed prius quàm id caperet, asperrima hyeme coactus, in vicum proximum recepit exercitum, paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis præsidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, vt castellum nocte desereret. Iamq; per Hierichunta properans ibat, vt quamprimum interfectores fratris sui posset vlcisci, vbi etiam mirabilis ei monitricque similis casus euenit: vnde præter spem liberatus, opinionem quod deo charus esset adeptus est. Nam cum multi honorati vespera illa apud eum cœnauissent, postquam dimisso conuiuio omnes egressi sunt confestim cœnaculum concidit. Id autem commune sibi tam periculorum quàm salutis præsagium, quantum ad futurum bellum pertineret, esse coniiciens mane primo castra mouet, hostiumq; sex circiter milia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina. & manum quidem cum Romanis conferere non satis fidebāt lapidibus autem ac telis eos, dummodo plurimos sauciarent, eminus appetebant vbi Herodes quoque ipse præteriens, latus iaculo vulneratur. Antigonus autem se nō solū audacia suorum, sed etiam multitudine superiorem videri cupiens, Pappum quendam ex contubernalibus suis cum manu militum in Samariam mittit quibus quidem Machæra erat præmium victoriæ. Herodes vero terram peruagatus hostilem, quinque municipia capit, duoque habitatorum milia consumit. Exustisque domibus, ad exercitum redit, circa vicum qui appellatur Cana tendit.

De ruina cœnacu-
li

Pappus dux
Antigoni

dentem . In dies autem singulos magna ei multitudo Iudæorum vel ex ipsa Hierichunte, vel ex alijs regionibus accedebat : cum hos odium moueret Antigoni alios ipsius Herodis præclara facinora . Enimuero multos ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat . Hoc autem congredi festinante, Pappi milites neque multitudine hostium, neque impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt . Sed vbi agmina confixerunt, cæteri quidem paulisper restiterunt. Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculosius dimicans, dummodo eius vlcisceretur autores, aduersam acie facillime superat . Deinde semper integros aggrediendo, vniuersos in fugam vertit. Erat enim plurima occumbentium strages, cum alij quidem in vicum vnde venerant compellerentur, nouissimus autem ipse instaret, atque infinitos occideret, Postremo ruens inter fugientes hostes in vicum irrupit : cum omnes domus armatis essent refertæ, plenæque propugnatorum desuper tecta : & quoniam foris deprehenso facillime superabat, disturbando ædes intus abditos extrahebat, alios conuulsis obrutos fastigijs, multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruinam, cum gladijs armati milites excipiebant. Tantaque cadauerum per omnes vias multitudo cōgregata est, vt etiam victoribus ipsis transitus obstrueretur . Hanc plagam hostes adeo non tulerunt, vt confluentium turba, conspectis qui in vico perissent, fuga discederent. Statimq; successu fretus Herodes ad Hierosolymam perrexisset, nisi eum hyemis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficiendæ victoriæ fuit impedimentum, & ne penitus opprimeretur Antigonus obstitit, qui ciuitatem iam deserere cogitabat. Herodes autem ad vesperam, cum lassos amicos rescindi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauatum ibat. Siquidem vnus tantum puer eum sequebatur . Et priusquam in balneum perueniret, obuius eis quidam ex hostibus gladio armatus excurrit, deinde alter & tertius & plures . Et hi confugerant armati ex acie in balneum, sed percussit etiam tum metu ac latitantes vt regem viderunt, illum quidem stupore debilitati ac trementes, cum inermis esset prætereunt : exitus vero quâ fugerent cursu petebant . Itaque cum alius casu, qui eos comprehenderet nullus adesset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiunt. Postero autem die Pappum quidem, Antigoni militum ducem, abscisso capite obtruncat : idq; Pheroræ magistro exercitus fratri suo mittit in perempti fratris ultionem. nanque Pappus erat qui Iosephum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit, Hierosolymam repetijt : murisq; admoto milite annus tertius agebatur, ex quo Romæ rex fuerat declaratus pro templo castra posuit, quâ facilius erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo, suburbanisq; diuisis, tres quidem leuare aggeres, & super eos turres ædificare iubet. Relictis autē qui operibus instarent impigerrimis amicorum, ipse in Samariam vadit, vxorem ac cepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam, sibi desponsatam, vt diximus : & dum obsidet, subcisiua opera nuptias curaturus : quippe iam hostes despiciebat. Igitur vbi eam duxit, ad Hierosolymam redit, auctus militum copijs : eiq; Sosius cum magna manu equitum peditumq; sociatur : qua mediterraneo itinere præmissa, ipse per Phoenicem iter fecit. Vniuerso autem exercitu congregato, ad peditū legiones vndecim, equitumq; sex milia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda, propè à septentrionali muro castra collocarūt : Herodes quidem senatusconsulto fretus, quo rex fuerat declaratus : Sosius vero Antonio, à quo milites quibus præerat asciret missos Herodis auxilio. Iudæorum autem intra ciuitatem agentium populus varie turbatus erat . Nam circa templum infirmior multitudo conueniens, furore agebatur, multaq; veluti diuinitus de temporibus dictitabat : & qui audaciores essent, in cætuas conglobati, multis modis latrocinabantur : maxime ex locis oppido proximis victui necessaria diripientes, neque aut equis aut viris alimenta relinquebant . Bellatorum autem constantiores, obsidentibus oppositi, è muris opus aggerum prohibebant, & contra instru-

*victoria
Herodis*

*Bona fortuna
Herodis.*

Pappus occiditur.

An. li. 14. c. 12

menta oppugnantium, semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla re autem æque ac in cuniculis superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam vero alimentorum longinquis transfectionibus adiunari disposuit. Ac pugnae intenti, quamuis omnem modum audaciæ supergrederentur, Romanorum tamen peritia vincebatur. Nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, configebant. Ex improviso autem Romanis per cuniculos inter medios emergentibus, prius quam muri aliqua pars dirueretur, alteram eius vicem muniebant. Prorsus autem neque manibus neque machinis deficiebant, quoniam usque ad vltimum repugnare decreuerant. Denique tanto exercitu circumsidente, per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his, quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia fano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima vbique mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: Herodis vero manu Iudaica summo intenta studio, ne quis penitus ex aduersarijs euaderet. Maestabantur autem quam plurimi, & per angustiores vicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiam confugissent: nec vlla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Denique licet rex ubiq; mittens rogaret ut parcerent, nemo tamen dexteram continuit: sed veluti furentes, omnem persequabantur ætatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neque priorem neque præsentem fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij prosternitur. Ille autem nihil eum tantæ mutationis causa miseratus, & intemperanter derisit, & Antigonom appellauit: neque tamen etiam custodia liberum dimisit ut sceminam. Itaque ille quidem victus asservabatur. Herodes autem quum iam hostes vicisset, ut externa quoq; auxilia compesceret prouidebat. Visendi enim templi, sanctorumque eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamque rem, hos minis alios precibus, nonnullos armis etiam refrenabat: acerbiorum, quam si victus fuisset, existimans sibi fore victoriam, si quod videri nefas esset, culpa sua visum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sosium, si vacuefacto viris & pecunijs oppido, Romani regem se solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuium cede, totius orbis terræ imperium, vile precium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente, ut pro labore obsidionis prædandi licetiam milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurum se asseuerauit. Atque ita redemptis patriæ reliquijs, promissa compleuit. Nam & militum quæque liberaliter, & pro merito duces, ipsumque Sosium regia largitate donauit, ut nemo egens pecunijs abiret. Post hæc Sosius aurea corona deo dedicata, ex Hierosolymis remeavit, Antonio victum Antigonom ducens. & illum quidem vana spe vitæ cupidum usque ad vltimum diem, ignauia digna securis excepit. Rex autem Herodes discreta multitudo ciuitatis, suarum quidem partium studiosos, quo magis beneuolos sibi faceret, honorifice tractabat: Antigonianos autem neci tradebat. Et cum pecunia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet Antonio eiusque comitibus misit. Non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatras amore corruptus, in omni re cupidini cesserat. Etenim Cleopatra, ubi tanta cognationem suam scuitia persecuta est, ut neque propinquus sanguine superesset, cedis rabiem contulit in extraneos: Syrorumque optimates apud Antonium criminando suadebat eos interfici, ut eo modo cuiusque possessiones dominio suo facilius quæreret. Postea vero quam in Iudeos atque Arabes usque extendit auaritiâ, ut reges eorum Herodes & Malichus interirent, occulte moliebatur. Cui cum verbotenus annuisset Antonius, occidere quidem bonos viros tantosque reges iniustum esse duxit: verum inter amicos ultra non habuit: sed multa terra ex eorum præcisa finibus, & quod erat in Hierichunte palmetum in quo balsamum gignitur, & ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum

Anli. 15. cap. 1

Amor Antos
nil & Cleo
patra.

Eleutherum ipsi dedit. Quorū potita dominio, ad Euphratem vsq; Parthis bellum inferentem prosecuta Antonium, per Apamiam & Damascum in Iudæam venit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus infensum eius animum mitigasset: tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamq; omnibus obsequijs placans, Pelusium vsque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat, captiuumq; Artabazen Tigranis filium dono Cleopatrz dūcebat. Nam cum pecunijs omniq; præda, Parthus illi statim condonatus est.

De insidijs Cleopatrz in Herodem, & Herodis prælio contra Arabes, & ingenti terræmotu.

Cap. XIII

Concitato autem bello Actiaco, Herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat, & alijs per Iudæam turbis liberatus, & Hyrcanio potitus, quem vicum Antigoni soror tenebat: veruntamen à Cleopatra callide, ne periculi Antonij particeps fieret, interclusus est. Regibus enim, vt diximus, insidias tendens, bellum in Arabas vt Herodi committeret, persuadet Antonio. quos si vicisset, Arabiæ: sin autem victus esset, Iudææ domina constitueretur: alterumq; potentium per alterum pessundaret. Sed hoc eius consilium Herodi feliciter cessit. Nam primum in Syros hostes ducens, magnum quem conflauerat equitatum, circa Diospolim in eos mittit, & quamvis fortiter resistentes, superauit. Qui cū iam victi essent, magno motu Arabes suscitantur: & infinita manus in Syriæ Coeles Canathan cōgregati, expectabant Iudæos. Vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellū consultius administrare tentabat, castraque muro cingi præcipiebat. Non tamen ei paruit multitudo, sed priore victoria freti Arabas impetunt. Et prima coitione in fugam versos vrgebant: in persecutione vero insidijs periclitatur Herodes, Canathesibus ab Athenione immisiss, qui ex Cleopatrz ducibus semper ei fuerat inimicus. Namq; horum incurſu recreati Arabes, pugnam repetunt: iunctisq; agminibus circa saxosa loca & denia. Herodis militē fugant, plurimis eadē prostratis. Qui vero ex prælio seruati sunt, invicem Ormiz am cōfugiunt. Vbi etiam castra eorū cum hominibus circumuenta Arabes, sicut erant plena ceperunt. Neq; multo post accepta clade, Herodes aderat cū auxilijs, seruis quā vsus poposcit. Huius ei vulneris causa fuit, præpositorū militibus contumacia, quod iussis obedire noluerunt. Non enim repentino commisso prælio vllum Athenio insidiandi tempus habuisset. Rursus tamen vlt⁹ est Arabas, assiduis fines eorum incurſionibus infestans: quodq; semel victus est, sæpe rependit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, septimo regni anno & Actiaco bello feruente. Nāq; veris initio terra mota, infinita quidem pecorū, triginta vero hominum milia peremit, cum exercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tendebat: ibiq; Arabas in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuncijs graui⁹ semper aliquid affingens. Vnde velut omni subuersa Iudæa, terrę obrinendæ spe, quia neminem superesse credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad se venerant à Iudæis. Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudinem, tam magnitudine quam assiduitate calamitatū fractam, ad repugnandum incitare tentabat, hæc dicens: Rationem habere non videtur, cur vos præſens formido perculerit, Nam diuinę quidem indignationis plagas moerori vobis esse non miror. Ignauum est autem per peti idem, etiam cum incurſus hominum repellendi sunt. Ego enim tantum ab est vt hostes post terræmotum pertimescam, quod magis putauerim deum hanc illis illecebram immisisse, vt pœnas redderent. Non enim tantum manu armisque freti, quantum nostris calamitatibus veniunt. Fallax autem spes est, quę nō suis viribus nititur, sed alienis aduersus. Neq; vero vel secundæ res vel contrarię apud homines certæ sunt: sed in vtranque partem videas fortunam nutare vicissim, & exempla vobis propria demonstrabunt. Nempe prælio superiore victores, post

An. lib. 25
ca. 16

Herodis
concio

V 4

res, post

res, post ab hostibus victi sumus. & nunc ergo, quantum æstimare licet, illi capientur, victores se fore credentes. Nimis enim confidens incautus est: metus aut pro uidentiam docet. Itaque mihi quidem, hoc ipsum quod timetis, fiduciam suggerit. Nam cum ferociores quam opus erat fuistis, & præter voluntatem meam in hostes egressi estis, Athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc aut vestra cunctatio, & minus alacer animus, ut videtur, certam mihi victoriam spondet. Conuenit tamen ante prælium sic esse affectos, in ipso autem opere virtutem exercere: conscleratisque hostibus planum facere, quod neque humanum aliquod malum, neque ira coelestis unquam deprimit fortitudinem Iudæorum, donec spiritum vitæ ducunt, vel eorum quisquam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties penè captiuos abduxit. Nihil autem vos terreat rerum anima carentium metus: neque arbitremini, terræ concussionem, alicuius futuræ cladis esse portentum. Naturalia nanque sunt elementorum quoque vitia: nullumque damnum inferunt nisi quod ex ipsis euenerit. Nam pestilentia quidem, vel famis vel terræmotus signum aliquod, tardius fortasse præcesserit: ipsa vero cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Cæterum quid nobis amplius, quam terræ concussio, bellum nocere poterit etiam victis? imò enim uero maximum imminentis excidii monstrum non sponte sua, neque alienis manibus inimicis accidit, qui legatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt, talesque deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamque dexteram, sed continuo pœnas dabunt: si patrio repleti spiritu, in vindictam violati fœderis animos excitemus. Pergite quisque non pro conitigibus, neque pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi: sed legatorum cædis ultores. Illi melius quam nos qui viuimus exercitum regent: vobisque mihi obedientibus, periclitabor ipse pro cæteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinem vestram sustineri non posse, nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites, ubi eos alaceres vidit, sacra deo celebravit: deinde cum exercitu Iordanem flumiū transgressus est. Castris autem Philadelphiæ positis, hand procul ad hostibus, quasi de interiacente castello contenderet, pugnam eminens iritabat, quamprimum cupiens congregari. Nam & hostes præmiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidem regij facile repulerunt, collemque tenuerunt. Ipse vero quotidie producto ad prælium milite, instructaque acie, Arabes laceſſebat. Cum autem nemo contra procederet (quædam enim eos vehemens formido tenebat, & ante multitudinem dux Althemus timore obriguerat) vallum eorum disturbat, ipse aggressus: eoque modo coacti ad pugnam confusis ordinibus, mixti que cum equitibus pedites egrediuntur: etsi multitudine superiores, Iudæis tamen alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret victoriæ desperatio. Et quamdiu quidem restiterunt, non magna eorum cædes facta est: ubi vero terga nudauerunt: multi à Iudæis, multi vero à semetipsis conculcati perierunt. Denique milia quinque in fuga ceciderunt, ceteraque multitudo in vallum compulsæ est, eosque statim circūseptos obsidebat Herodes. Et licet armis propè adesset excidium, tamen aque penuria vehementer urgebat. Cum rex arrogantius eorum legatos despiceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret: denique ardente siti, catervatim exeuntes, ultro se Iudæis tradebant, adeo ut quinque diebus quatuor milia vincerentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum septem milia circiter sternit. tam magna plaga ultus Arabiam, extincto virorum eius spiritu, tantum profecit, ut eius patronus ab ea gente optaretur.

Herodes exaltatus in regnum.

Cap.

XV

Anlib. 15
cap. 7

MOx aut illum excepit desueta rerum sollicitudo propter amicitiam Antonij, post victoriam Cæsaris apud Actium. Veruntamen plus timoris habebat, quam ipse patiebatur. Nec enim Cæsar victum iudicabat Antonium, donec Herodes cum eo superesset. Itaque rex periculis decreuit occurrere, Rhodumque transmissus,

missus vbi Cæsar, eo tempore morabatur, adiit eum sine diademate, veste quidē cultuq; priuato, sed fastu regio: neque dissimulata veritate coram eo hæc dixit: Ego quidem Cæsar, rex factus ab Antonio, fateor vtilem me fuisse regem Antonio. Neque dissimulauerim, quod omnimodo armis quoque me grauem expertus esses, nisi Arabes prohibuissent. Veruntamen & auxilia ei pro viribus meis misi, & multa frumenti milia: sed nec accepta apud Actium plaga, bene de me meritum deserui. Nam cum auxilij minus commodarem, optimum ei consilium dedi, vnam esse dicens Cleopatraz mortem aduersorum correctionem. Quam li occidisset, & pecunias ei, & muros ad tuitionem, & exercitū, & memetipsum belli cōtra te sociū pollicebat. Sed profecto ei⁹ aures cleopatraz, amores & de⁹, qui tibi victoriam donaret, obstruxit. Vna ergo cum Antonio victus sum, & diadema cum eius fortuna deposui. Ad te autem veni, spem salutis de virtute præsumens: & vt in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar: Imo vero saluus esto, inquit, & nūc regnato certius. Nam meritis es qui plurimos regas, cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem, vt etiam felicioribus fidus permaneas: siquidem ego præclarissimam spem de tua magnanimitate michi promitto: Recte tamen fecit Antonius, qui magis Cleopatraz quam tibi paruit. Te namque lucrati sumus propter eius amentiam. Prior autem ab officijs cœpisti, quātum apparet, quem aduersus eorum gladiatores idonea auxilia misisse Ventidius perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo, Experiar autem ipse quoque bene tibi aliquid facere, vt non desideres Antonium. Huius sermonis humanitate regem ne quid de amicitia sua dubitaret horatus, & diadema ille imposuit, & indulgentiam decreto consignat: in quo multa magnifice in eius laudem commemorauit. Ille autem prius eum muneribus delinitum rogabat, vt Alexandrum quendam supplicem, ex amicis Antonij, iuberet absolui. Sed vicit iracundia Cæsar, multa illum & graua pro quo rogabatur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea vero ad Aegyptum euntem per Syriam Cæsarem, Herodes cunctis accepit regni diuitijs: tumq; primum cum eo milites recensente, circa Ptolemaidem equo vectus est, cœnamq; illi cum omnibus amicis exhibuit, atq; insuper exercitus eius epulis cuncta distribuit. Prospexit etiam vt per arida loca proficiscentibus ad Pelusium, atque inde redeuntibus aquarum copia non deesset. Nec fuit quicquam vtensilium, quod desideraret exercitus. Pro his denique meritis paruum esse Herodi regnum: tam Cæsar quā milites existimabant. Ideoque postquam venit in Aegyptum, iā Cleopatra & Antonio mortuis, non solum cæteros eius honores auxit, verum etiam regno partem finium addidit, quam Cleopatra dempserat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam, maritimarumque insuper ciuitatum Gazam, & Antedonem, & Ioppen, & Pyrgon Stratonis: & ad hæc satellites quadringentos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra Stipatores habebat. Nulla res autem magis liberalitatem Cæsar, incitabat, quam magnus animus accipientis. Post primam vero Actiada, etiam regionem quæ Trachon vocatur, eius ditioni subdidit, eique continentem Batanzam, itemque Auranitin, ex huiusmodi causa. Zenodorus qui domus Lysaniæ conductor erat, non cessauit vnquam ex regione quæ Trachon dicitur, latrones Damascenis immitte. Illi autem ad Varronem tunc rectorem Syriæ confugerunt, eumque deprecati sunt, quo suas misérias Cæsari declararet. Cæsar aut his cognitis ei rescripserat, vt latrocinium penitus curaret extinguere. Varro aut milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terrā, ipsamq; Zenodoro abstulit: quā Cæsar, ne latronū denuo cōtra Damascum receptaculum fieret, Herodi dedit, eumq; præterea totius Syriæ procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciā, ne quid eo incōsulto procuratoribus liceret amministrare præcepit: ac Zenodoro mortuo, terrā omnē quæ inter Trachonē & Galileā erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes, à Cæsare quidē post Agrippam amabatur, ab Agrippa

Responso
Cæsar

Herodi Cæsar
diadema im
ponit

vero

vero post Cæsarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem suble-
uatus animum, maximam providentiæ partem obsequio pietatis impendit.

De urbibus & ædificijs instauratis & conditis ab Herode:

Deq; munificentia, quæ usus est erga exterarum gentes,
eiusq; felicitate. Cap. XVI

An. lib. 15. ca.
10. 12. 13. 14

ITaque anno regni sui quintodecimo, & templum instauravit, & duplum terræ
spatium quàm fuerat circa templū, muro amplexus est, ingenti sumptu & ma-
gnificentia singulari. Argumento erant in ambitu fani magnæ porticus, eiq;
iunctum à septentrione castellum. Et illas quidem à fundamentis erexit. Hoc au-
tem nulla re minus, quàm regni sedes largis opibus renouatum, Antoniam voca-
uit, in honorem Antonij. Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis
extructa, duas ædes in ea maximas atque pulcherrimas, quibus nē templum qui-
dem visquam conferri posset, ædificauit: easq; amicorum vocabulis vnā Cæsa-
ream, Agrippium alteram nominauit. Nec vero solis tectis memoriam eorum &
cognomina circūscripsit, sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis exten-
dit. Nam in Samaritica regione, oppidum muro pulcherrimo per viginti stadria
circundatum, Sebasten appellauit, deductis eò sex milibus colonorum, terræque
fecundissima his attributa: ubi templum quoque maximum inter ædificia, & cir-
cū id arcem trium semis stadiorum Cæsari dedicauit, eiusdemq; oppidi habitato-
ribus præcipua legum beneficia præstitit. Ob hæc alterius terræ adiectione dona-
tus à Cæsare, aliud ei templū circa Iordanis fontē eandem marmore posuit, quī
locus appellatur Panium. Vbi montis quidam vertex in præcelsū editus, pro-
pter subiecti lateris vallem specus aperit vmbrosus, quā profundæ altitudinis ru-
pes, ad immensum liquentis guttæ receptaculum cōcēanatur, vt stagnantis aquæ
copia demittentibus aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla sufficiat.
Panium Foris autē è speluncæ radicibus oriūtur fontes: & (vt quidam putant) hoc est Ior-
danis principium. Sed veri fidem in posteribus indicabimus, Quin & apud Hierī-
cunta, inter castellum Cyprom & priores domos regias, meliores alias, & quæ cō-
modiorem vsum præberent aduenientibus fabricatas, eorundem amicorum no-
minibus vocitauit. Prorsus nō est idoneus regni locus, quem honore Cæsaris nu-
dum reliquerit. Postea vero quā fines suos templis repleuit, in prouinciam quo-
que honores eius effudit, & in multis ciuitatibus templa quæ Cæsaria vocantur,
constituit. Cum autem inter maritimas ciuitates vidisset vnā vetustate iam fef-
sam, quæ Stratonos pyrgos vocabatur, & pro loci natura munificentiæ suæ capā-
cem, totam eā candido saxo reparatam, clarissima regia decorauit, & in ea ma-
xime innatum sibi animi magnitudinem demonstrauit. Nā inter Doram & Iop-
pen, quarum media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeo fuit importuosa, vt
omnes qui ad Ægyptum ex Phœnice nauigarent, in salo fluctuare cogerentur,
minas Africi metuentes: cuius etiam mediocris aura, tantas vndarū moles ad scō-
pulos erigit, vt remeante æstu gurgitis, per aliquantum spatium maris feritas au-
geatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura, Piræo maiore portum
fabricauit, & in eius penetralib; alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quā-
quam omnis ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficultate certauit, vt firmi-
tas quidem structuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo vero tāta esset, quā
si nulla res ardua præpedisset ornatum. Metitus enim quantam diximus portui
spatium per viginti vlnas in profundum saxa demisit, quorum pleraq; pedū quin-
quaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis decem, nonnulla ve-
ro etiam maiora fuerunt. Expleto autem spatio quod vnda celabat, in ducentos
pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus ante con-
structi, vnde etiam procymia dicebantur: cæteri autem saxeo portus quo cingi-
tur muro subiecti sunt, magnis turribus interpositis, quarū maxima atq; pulcher-
rima ex nepote Cæsaris Drusum cognominata est. Crebri autem fornice ad de-
ducenda quæ portus haberet: proq; fornicibus, & circū eos, pila saxea, & lata, quæ
naues

nates egredientes exciperet, deambulatio. Aditus autem septentrionalis erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est boreas. Ad ostium vero colossi tres, ytrinque fulti columnis: quarum à leua quidem intrantibus stantes solida turris sustinet: dextra vero duo proceri lapides iuncti, & partis aduersæ turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connexæ, candido itidem lapide: parique mensura spatiorum, ciuitatis viæ tendentes in portum. Contra ostium vero portus, in colle, Cæsaris templum magnitudine simul & pulchritudine præcipuum: in eoque Cæsaris colossus non minor quam Ionis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus est, Romano autem par, & Iunoni, quæ Argis est. Opidum autem provinciae dedicauit, rebusque aduectitijs portum. Cæsari vero conditoris honorem, unde ciuitati Cæsareæ nomē imposuit. Quinetiam & cetera opera, forum, theatrum, amphitheatrum, digna vocabulo collocauit: & quinquenniali certamine instituto, nomen ei Cæsaris donauit. Primusque ipse in centesima nonagesima & secunda Olympiade maxima præmia proposuit: vt non solum victores, sed & proximi & tertii successores eorum, regalibus diuitiis potirentur. Anthedona quoque renouatam, quam bella subuerterant, Agrippium vocauit: nimiaque beneuolentia, nomen amici etiam portæ inscripsit, quam ipse in templo ædificauit, Sed nec parentes suos ita quisquam dilexit. nam & patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, fluminum arborumque ditissimam, eaque Antipatridem nuncupauit. & super Hiericunta castellum, natura tutum, & pulchritudine præcipuum, muro cinxit, atque in honorem matris Cyprum vocauit. Fratrumque Phaselo turrim cognomine Phaselidem Hierosolymis ædificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas postea declarabitur. Aliamque ciuitatem in regione quæ à Hiericunta in boream tenditur, Phaselum nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis, ne sui quidem fuit immemor: sed castellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de suo nomine Herodiu vocauit: tumulumque in mamme formam manu factum, qui stadiorum sexaginta spatio ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitum autem compleuit ædibus regijs liberalissime exornatis, vt non solum interna membrorum facies clarior esset, verum etiam foris parietes ac macerie rectæque largis infusa diuitiis elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti sumptu ex longo interuallo in duxit, perque ducentos gradus marmoris candidissimi fabricauit ascenium. Erat enim totus collis manu factus, & vehementer excelsus. Quin & aliam circa radices eius regiam, ac diuersoria, quæ & sarcinas & amicos recipere possent, ædificauit: vt pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse videretur castellum: circumscriptio vero, domus regalis. Tantis autem constructis ædificiis, animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Namque apud Tripolim & Damascum & Ptolemaidē, publicas balneas quæ gymnasia dicunt: Bibli autem murum, exedras vero & porticus, foraque & templa Beryti ac Tyri: nec non & apud Sidonem, & Damascum theatra condidit. Maritimis autem Laodicæ, sibus aque ductum: apud Ascalonā vero Nympha siue lacus ornatissimos, & balneas, item peristylia, tam opere quam magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos portusque præstitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquam regni sociæ, agris quoque donatæ sunt. Ad exhibitionem vero thermarum alijs redditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministrant egentibus: & Rhodijs ad instruendam classem pecunias sæpe multisque in locis præbuit, incensumque Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios aut Samios liberalitate? perque omnem Ioniam eorum, quæ desiderasset quisque, largitiones? Nonne etiam Athenienses, & Lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergamus, Herodis sunt plena donarijs? Nonne Antiochenum Syriæ plateam, cum plena

An. lib. 15. ca. 10. 12. & lib. 17. cap. 5

Agrippium

Antipatri

Cyprum

Phaselum

Herodium

Frumenta ab Herode egentibus administrata

plena cœni ab omnibus vitaretur, per viginti stadia proluxa, stravit polito marmore: declinandisq; imbribus, quam longa esset porticibus ornavit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum, quibus ea detulit, populorum. Quod autem Elidensibus præstitit, non solum Achaia commune, sed etiam totius orbis terrarum munus videtur, per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc deficere sumptuum videret inopia, quodq; solum ex veteri Græcia restabat collabi, non solum agonotheta ipse factus est, eo lustro, quod cum Romam navigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum redditus instituit, ut nunquam eius memoria agonotheta munere fungi desineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum siue tributorum remissiones exponere, sicut Phaselitas & Balaneotas aliaq; circa Ciliciam municipia leuavit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, ne quam pateretur inuidiam, velut maius aliquid aucuparetur, si beneficijs amplioribus afficeret ciuitates, quam qui eas haberent. Quin & corpore vltus est, quod animo conueniret. Cumq; summus venator esset, in hoc tamen ipso, equitadi peritia quæ cuperet assequebatur. Deniq; vno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum altrix illa regio, sed magis certis & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri non posset. Itaq; multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directissimus, & sagittarum librator videbatur egregius. Præter animi autem corporisq; virtutem, fortuna quoq; secunda vltus est. Raro enim contra votum eius, belli cessit euentus. Et si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut prodicione quorundam aut temeritate militum factum est.

De dissidio Herodis cum filijs Alexandro &
Aristobulo Cap. XVII

An. lib. 15. ca.
3. 8. 9. & lib.
16. cap. 13

Mors Hyrcani

A Tuero publicam ei felicitatem moerore inuidere domestici, & aduersi casus ex muliere coeperunt, quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestatem, repudiata quam prius acceperat uxorem ex Hierosolymis genus ducentem, quæ Doris vocabatur, Mariammen sibi coniunxit, Alexandri filiam Aristobuli filij; unde domus eius in discordiam venit, & antea quidem, maxime vero postquam Roma regressus est. Nam primum Antipatrum ex Doride filium, eorum causa quos à Mariamme susceperat, expulit ciuitate: solis festis diebus eum comitandi facultate concessa. Deinde autem coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum, propter insidiarum suspicionem peremit: quem captum quidem, occupata Syria, Barzafarnes abduxerat: miserati vero gentiles liberauerant, qui ultra Euphratem colebant. Et si monitis eorum paruisset, ne ad Herodem transiret, non interisset. Verum mortis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. Hoc enim fretus, multoq; amplius patriam desiderans, venit. Herodem autem commouit, non quod regnum affectaret, sed quod ipsi iure deberetur. Quinque autem filiorum quos ex Mariamme susceperat, duæ foeminae, cæteri mares erant. Horumq; minimo Romæ in studijs mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariammes suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeo succendebat Herodem, ut eorum nihil sentiret, quæ propter dilectam sibi dolerent. Tantum nanque in eum Mariammes erat odium, quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis, inimicitiarum probabiles causas, ex amore vero fiduciam, in os ei, quæ Hyrcano auctori suo fecisset obiciebat, quæq; in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim vel huic, quanquam puer erat parcebat: quem pontificem in decimo septimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. Atq; ille quidem cum sacra veste amictus ad aram accessisset festo die, populus omnis illachrymauit, & tamen noctu missus in Hiericuta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Gallis, interiit: Hec igitur Herodi Mariamme probro dabat, sortoremq; eius & matrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autem indignatione mulieres sauebāt: & quo maxime commoueretur

moueretur Herodes, inſimulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ veriſſima fingerentur, hæc accuſantes, quod in Ægyptum imaginem ſuam miſiſſet Antonio: próque immoderata libidine, abſentem ſe properaſſet oſtendere viro; mulierum cupidine inſanienti, & qui vim poſſet inferre. Id veluti fulmẽ aliquod emiſſum perturbauit Herodem, maxime quidem amoris cauſa zelotypia ſuccenſum; deinde etiam cogitantem Cleopatrz ſæuitiam, cuius gratia & Lyſanias rex, & Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amiſſione, ſed morte ſua periculum metiebatur. Itaque profecturus Iosepho Salomes ſororis ſuæ viro, quem fidum habebat, & pro affinitate benenolum, commendabat vxorem: mandato ei clãm, vt eam interficeret, ſi etiã ſe occidiſſet Antonius. Verum Iosephus non maligne, ſed regis amorẽ mulieri cupiens demonſtrare, quod ab ea nec mortuus pateretur diuelli, ſecretum ei ſermonem aperit. Et illa reuerſo Herode; multa; inter fabulas de affectu iurãte, quodq; nũquã eſſet alterius mulieris amore captus: valde, inquit, amor erga nos tuus mandatis Iosepho comprobatus eſt, quibus vt me occideret præcepisti. His auditis quæ occulta credebat, amens erat Herodes ilico: nec vnquam Iosephum mandata ſua proditurum fuiſſe ratus, niſi eam corrupiſſet, præ dolore inſaniebat. Cumq; ſtratis exiliuiſſet, in regia ſpatiatu: ibiq; tunc Salome ſoror eius arrepto tempore criminandi, ſuſpicionem de Iosepho cõfirmavit. Vnde Herodes immoderata zelotypia furens, conſeſtim vtrũque iuſſit interfici. Deinde pœnitudo ſequebatur inſaniam: & poſtquam iracundia concidit, amor iterum caleſcebat. Tanta vis autem cupidinis erat, vt ne mortuam quidem putaret eam, ſed præ ægritudine tanquam viuam alloqueretur: donec proceſſu temporis funere cognito, mœroris magnitudine eum quo ſuperſtitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ autem iracundiæ ſuccedunt filij, & immanitatem ſcleris reputantes, non aliter ſuſpectum patrem quã ſi hoſtis eſſet, habebant: idque & antea, quã diu Romæ in ſtudijs erant, & multo magis poſtquam in Indzã reuerſi ſunt. Siquidem cum ætatibus eorum, mentium quoque roborabatur affectio. Iam vero maturi coniugio, vnus amitæ ſuæ Salomes, quæ matrem amborum accuſauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum regis. Vnde acceſſit etiam libertas odio, & occaſiones ex eorum confidentia delatoribus collatæ ſunt. Itaque apertius quidam cum rege loquebantur, quod ei per vtrunque filium ſtruerentur inſidiæ: & alter quidem vltrices materni exitij ſimul cum fratre armaret manus: alter vero, hoc eſt Archelai gener, ſocero fretus etiã fugam pararet, ipſum apud Cefarem accuſaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, veluti propugnaculo ſibi futurum aduerſus filios, adducit Antipatrum ex Doride ſuſceptum: hiſq; illum præponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent, ac priuata matre æditum proficientem viderent, indignationem cohibere pro ſua nobilitate nõ poterant: ſed in ſingulis quibus offenderentur, iram prodebant. Et illi quidẽ in dies ſingulos magis magisq; negligebantur. Antipater autem etiam ſui cauſa fauorabilis erat: nam & patri blãdiri callide nouerat, & varias in fratres ſuos calũnias conferebat, quẽdam ipſe dictitans, amicos vero ſuos ad alia vulganda ſubmittẽs donec omnino ſpem regni aſcidit fratribus ſuis. In teſtamento enim ipſe aperte quoq; iam ſucceſſor fuerat declaratus. Deniq; tanquam rex etiã ad Cefarem miſſus eſt, cultuq; regio & ceteris obſequijs præter diadema vtebatur. Tempore autẽ valuit etiam ſuam matrem in cubile Mariãmes inducere: duobusq; armorũ generibus in fratres vſus, blanditijs & calũnijs, regi obrepſit, vt etiam de filiorũ morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem ſecum Romã pater abſtractũ, veneni ſibi dati reum apud Cefarẽ poſtulauit. Ille autem vix deplorandi copiã nactus & licet apud imperitiſſimũ iudicem, tamen Herode & Antipatro prudentiorẽ, delicta quidẽ patris verecunde ſuppreſſit: in ſe vero delata crimina fortiter diluit: periculorũq; ſocio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, & de ſuis iniurijs queſtus eſt: cum præter innocentij conſcientiã eloquentia iuuaretur, erat

enim acerrimus in dicendo. postremo prolocutus quod eos pater libenter occideret, crimen illi obiecit. & lachrymas quidē cunctis excussit: verum Cæsarem sic affecit, ut eorum accusationibus spretis, Herodem statim renocaret in gratiam. Hac autē lege reconciliatio facta est, ut adulescentes quidē patri in omnibus obedirent, ille autem relinqueret regnum cui vellet. Postea rex Roma reuersus, licet soluisse criminibus filios videretur, nondum tamen erat suspicionibus liberatus: quoniā argumentum odij sequebatur Antipater, etsi verecundia reconciliatoria palam proferre inimicitias nō auderet. Cum autem Ciliciā præternavigās Eleusam delatus esset, suscepit eum benignissime Archelaus, pro salute generi gratiā referens, & redintegratę cōcordię causa lætus: quippe nihil moratus amicis Romę scripserat, ut in causa dicenda suffragarentur Alexandro: & vsq; ad Zephyrium deduxit talentis triginta donatum. Postea vero quā Hierosolymā peruenit Herodes, populo cōvocato, tribusq; filiis prope astantibus causam reddit profectionis: multasq; deo gratias agit, multas etiam Cæsari, qui domus suę perturbationem sedasset: & quod regno maius esset, cōcordiam filiis præstitisset, quā ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominū & successorum iudicem cōstituit, Ego autem cum meā commoditate illi gratias refero, tresq; filios meos reges designo, huiusq; sententię meę socium primum deum fieri precor, deinde vos. Nanq; huic ætas, illis nobilitas successionem regni cōciliat, & quidem magnitudo eius etiā pluribus sufficit. Quos autem Cæsar iunxit, & pater instituit obseruate: non iniustus eos, neque disparibus, sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum lætitia, cui præter ætatem obsequitur, quantū ei quē despiciet doloris insiget. Quos autem singulis coniunctos esse oporteat propinquos atq; amicos ego distribuam, & concordię sponsores illos cōstituam: pro certo sciens, seditionum contentionūq; causas ex cōtubernalium nasci malitia: hosq; si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autē, ut non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei, in me solo ipem habeant in præsentia. Non enim regnum, sed regni honorē filiis meis trado: & iucūditate quidem quasi rectores potiētur, pondus autē rerum tamen nolim, meum est. Consideret autē quisquis vestrum ætatem meam, vitęq; institutum, necnon etiam pietatem. Nam neq; senex adeo sum, ut de me cito deliperetur: neq; voluptatibus assuetus, quę adulescētiū quoq; vitam spatio breuiore cōcludunt. Diuinitatem vero ita colimus, ut in longum nos æuū progressuros esse credamus. Quod si quis in contēptum meū filiis meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim, nō quod inuideā ex me genitis, honorifice eos haberi veto: sed quia noui hęc adulescentibus studia ferocię nutrimenta suggerere. Itaq; sic cogitent qui ad eos se applicāt, bonis quidem apud me paratum esse præmium, seditionis vero apud ipsos etiā quibus lenocinabātur, infructuosam fore malignitatem. Omnes profecto mecum, hoc est, cum filiis meis sentient. Nanq; ipsis expedit me regnantem, meq; his esse concordem. Vos autem o boni filij sacram primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras bestias saluę sunt, deinde Cæsarem qui nos reduxit in gratiam, meq; tertium qui ea quę iubere liceat rogem, fratres permanete. Iam nunc autē vobis & vestimenta & obsequia dabo regalia: Deumq; oro ut conseruet iudicium meum, si concordēs eritis. Hęc locutus, singulos benigne consalutauit, populumq; dimisit: alios conuenientia dictis eius optantes: qui vero mutationis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquam simulātes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Nanq; Alexander & Aristobulus ægre ferebant confirmatum esse Antipatro meritum, Antipater autem succensebat vel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro varietate morum, & reticere secreta nouerat, & quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autē pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid venisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operam dabant, plures autem amicorum sese explorandi causa insinabant. Itaq; omne quod dictum esset apud Alexandrum,

drum, statim apud Antipatrum erat, & ab Antipatro ad Herodem cū adiectione deferabatur. Nec vel simpliciter aliquid prolocutus, adulescens innoxius habebatur, sed cuncta eius verba in crimina vertebantur: maximaq; minimis affinegebantur, sicuti liberior paulo fuisset. Semper autem qui eum iritarent, submittēbat Antipater, vt mendacia sua veras occasiones haberent: multisq; falso vulgatis, vnum quid comprobatum fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorū quisq; aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum expromeret: nec errasset aliquis, si Antipatri vitam nialitię dixisset arcanum. Alexandri vero familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blāditijs, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorum quę contra se dicerentur siue agerentur, effecerat. Cum autem cante vnīuersa committeret, astutis etiā criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisq; personam gerens alijs delatoribus subornatis utebatur. Siquid in Alexandrum nūtiassent fauore simulato, id quod primo reprehendisset, mox otiose astruendo, regis iracundiā prouocabat: omniaq; ad insidias referebat, & vt necem patris Alexander optare videretur. Nihil enim maiorem fidem calūnijs suggerebat quā si eum purgaret Antipater. His accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu adulescentium detrahebat, tantum adijciebat Antipatro. In eandem vero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi volentes, alij pro imperio, sicut Ptolemęus amicorum clarissimus, regisq; fratres, ac tota progenies. omnia nanq; in Antipatro sita erant: & quod Alexandro fuit acerbissimum, cuncta in eorum perniciem, matris Antipatri cōsilio gerebātur. Nouerca enim sēnior erat, multoq; plus quā priuignos oderat, quos regina mater ediderat. Sed quanquam omnes, vt Antipatro magis obsequerentur, ipse inducebat: nō minus tamen pręcepta regis quenq; ab adulescentibus separabāt: qui charissimis edixerat, ne quis ad Aristobulum vel eius fratrem accederet, aut se ad eos applicaret. Non solum autē regalibus erat formidini, verumetiam externis amicis. Nulli enim regum tantum potestatis Cęsar dederat, vt fugitiuos suos quāuis ex ciuitatibus nū subiectis ei liceret educere. Adulescentes autem delata in se facinora nesciebant, hisq; propterea capiebantur in cautis. Nullus enim palām inculabatur à patre: sed affectu refrigercente paulatim intelligentes, aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patrum, & Salomen amitam, contra illos commonit Antipater, assidue velut cum vxore sermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias augebat Alexandri quoq; vxor Glaphyra, multa de sua nobilitate commemorans, cunctarūq; se quę in regno viuerent dominam esse dictitans: paternum enim genus à Temeno, maternum autem à Dario Hystaspis filio ducere: multumq; ignobilitatem despiciens sororis & vxorum Herodis: quarū quęq; propter formam, non propter nobilitatem esset electa. Nanque multas ei fuisse diximus vxores: quod liceret Iudęis more patrio plures habere, quodq; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyrę inuisus erat Alexander. Salomen autem Aristobulus, & si socrus eius erat, ipse inimicam sibi reddidit, & ante quidem propter maledicta Glaphyrę sātientem: frequenter enim humilitatem generis obijciebat vxori: quodq; ipse priuatam, reginam vero frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nuncianit. Addebat autem, quod aliorum quoque fratrum matres idem Alexander & Aristobulus, si regnum obtinuissent, textrices cum ancillis facere minitarentur, ipsos quoque vicorum scribas, scilicet irridētes, quod literarum studijs operam darent. His commota Salome, quod iracundiam cohibere non posset, Herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea videbatur contra generum dicens. Et pręter hęc alia quędam criminatio diuulgata est, quę succendit animū regis. Audiuit enim Alexandrum & Aristobulum crebro matrem implorare, casumq; eius cum gemitu atque imprecationibus conqueri: ac sępe illo quędam ex Mariammes vettimentis posterioribus diuidente cōiugibus, minitari solitos esse,

Delationes Antipatri pro fratribus perditis.

Annot. 6. c. 7.

X z quod

quod cito pro regalibus delicijs nigris vestibus induerentur. His de causis, Herodes licet constantem animum adolescentium formidaret, tamen ne spem correctionis abscideret, ad se eos vocavit: Romam enim navigaturus erat: & quasi rex paucā interminatus, pluribus quasi pater monuit: rogavitq; ut fratres diligerent, promissa priorum peccatorum venia, si post hæc meliores fierent. Illi autem criminationum invidiam deprecando, fictas eas esse dicebant, purgationisq; suæ fidem rebus ipsis posse constare: verum ipsum quoq; debere, omiſſa facilitate credēdi, aditum maledictis obſtruere. Nunquam enim calumniatores deſore, dum cui perſuadeatur extabit. Cum his eum mature placuiſſent, quippe ut patrem, præſenti metu reiecto, de poſt futuris mœrere cœperunt. Etenim cognovere Salomen ſibi eſſe inſenſam, & patrum Pheroram: vterq; autem ſc̄ui & graues erant: ſed amplius Pheroras. qui totius quidem regni præter diadema ſocius eſſet: proprios autem reditus haberet centum talentorum, totiusque trans Iordanem terræ fructus ipſe caperet, à fratre ſibi dono datæ. Quinetiam tetrarcham eum fieri beneficio Cæſaris, idem Herodes impetraverat: regaliq; coniugio dignatus erat, ſorore vxoris ſuæ nuptum ei collocata. Et poſt illius mortem, deſponderat ei filiarum ſuarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancillæ amore captus, reſugerat. Quamobrem iratus Herodes, filiam quidem nuptum dedit fratris filio, qui poſt à Parthis occiſus eſt. Mox autē morbo Pheroræ venia data, indignationem remiſit. De hoc autem erat vetus opinio, quod etiam vna regina Herodem opprimere voluiſſet veneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, ut quamvis amantiſſimus fratris eſſet Herodes, fide tamen eorum quæ audiſſet, adduceretur ad metum. Itaq; de multis qui ſuſpecti erant habita quæſtione, poſtremo ad Pheroræ amicos venit, quorū nulla quidem fuit de maleficijs aperta confeſſio, ſed quod cum amica ſubrepta in Parthos cogitaſſet effugere prodiderunt: huius autem conſilij & fugæ conſcium eſſe Ariſtobulum Salomes maritum: cui rex eam tradidit, poſtquā ſuperior adulterij cauſa peremptus eſt. ſed nec Salome criminatione libera manſerat. Nā & hanc frater Pheroras accuſabat, quod cum Sylleō procuratore Obodæ regis Arabum de nuptijs conſtituiſſet, quem inimiciſſimum Herodes habebat. Conuiſta autem & in hoc, & in omnibus, quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaq; ipſum etiam rex Pheroram criminibus ſoluit. Domus vero tempeſtas in Alexandrum tranſijt, totaq; capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regis chariſſimi, & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim vinum miniſtrare fuit cura, alteri cœnam apponere, tertius autem dormitum eum collocabat, & cum ipſo cubabat hos muneribus maximis Alexander cupiditati ſuæ ſubiecerat. Itaque poſtquam regi hæc ſunt indicata, vi tormentorum coacti, & ſtuprum ſtatim confeſſi ſunt, & quibus eſſent ad hoc promiſſis inducti aperuerunt: quomodo eos ſefelliſſet Alexander nullam in Herode ſpem habendam eſſe, improbo ſene, commemorans, & qui capillos inficeret, ut ob hoc etiam eum iuuenem putarent: verum ſe coli oportere, qui etiam inuito eo regni eſſet ſucceſſor: neque multo poſt ab inimicis pœnas repeteret, fortunatoſque amicos ſuos beatoſque faceret, ac præ cæteris ipſos. Quin & obſequia potentium Alexandro clām parere, militumque rectores, itemque ordinum principes occulte ad eum conuenire dixerunt. Hæc Herodes adeo pertimuit, ut non auderet ſtatim delata proferre: ſed exploratores die noctuque ſubmittens, dicta factaq; ſingula ſcrutabatur: & de quibus ſuſpicio eſſet, ilico trucidabat. Itaque regnum eius acerbiffima iniquitate repletum eſt. Nam pro ſuo quiſque odio vel inimicitijs, calumnias ſinxere multiq; regis iracundia cædis cupida contra aduerſarios abutebantur. & mendacio quidem confeſtim fides habebatur: erant autē criminationibus ipſis velociora ſupplicia. Deniq; accuſabatur qui modo accuſauerat: & cum eo qui ante ſe cōuiſtus eſſet, ducebatur ad pœnā. De vita nanq; periculum regis quæſtiones breuiore compendio terminabat. Ad hoc autē ſc̄uitiæ proceſſerat, ut nec eorum quen-

quam humanius aspiceret, qui accusati non essent: verū etiam amicis immitissimum sese præberet. Itaq; multis etiam regno interdixit, & in quos potestatem nō habebat, in eos dictis asperis sæuebat. Accessit malis Antipater, collectaq; propinquorum cetera, nullum criminationis genus omisit. Tantus autē ineptia suā regem commentisq; delatorum timor inualit, vt stricto instare sibi gladio videretur Alexandrum. Deniq; subito & ipsum correptum in vincula cōiecit, & in amicorum eius tormenta perrexit: multi autem tacite moriebantur, nulla voce supra conscientiam prodita. alij vero, quibus mendacium impatientia doloris extorsit, de patris eum insidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dixerunt: tempusq; obseruare, vt illo dum venaretur occiso, Romam profugerent. His tametsi verisimilia non erant, sed necessitate cruciatus ex tempore fingeantur, libēti tamen animo rex credebat, pro consolatione accipiens vincti filij, ne id fecisse videretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, vltro malis assentiendum putauit: ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, earūq; se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hāc enim etiā stupro sibi quondam esse mixtam, cum vim noctu adhibuisset inuito, iamq; libri in manibus erant Herodis: multa & grauiā de optimatibus clamātes, cum mature in Iudæam Archelaus venit, metuens genero simul ac filiæ, quibus etiam prouidentissimo consilio succurrat, regisq; minas arte dissoluit. Mox enim cū eo congressus, vbi nam est, clamat, exitiabilis gener meus? aut vbi parricidale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo: addamq; filiam meam bono marito nono? Nam etsi consilij participes non est, quia tamen eiusmodi viri coniunx fuit, inquinata est. Miro autem patientiam tuā, cuius periculum agitur, quod adhuc viuit Alexander: ergo nanq; ita ex Cappadocia properans veniebam, vt qui & illum reperirem olim dedisse supplicium, & de filia quæstionem tecum haberem, quam tui tuq; dignitatis cōtēplatione illi desponderam. At nunc de vtroq; nobis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum insidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexterās, & alter alterius iracundiæ vicarij succedamus. Talibus increpans, quāuis pertinacem, fallit Herodem. Itaq; ille quos Alexander perscripserat libros, legendos ei præbet, singulisq; capitulis insistens, cum eo deliberabat. Vnde occasione sui consilij nactus Archelaus, paulatim causas in eos qui scriptis continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem sibi credere regem videret, considerandum est, inquit, ne forte adolescentulus tot nequissimorum insidijs circumueniatur, non tu ab adolescentulo. nec enim apparere causam, cur in tantum ruerit scelus, qui & nunc regno potiretur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui ad deteriorem partem lubricum ætatis impellerent. Ab eiusmodi nanq; hominibus non solum adolescentulos falli, verum etiā senes, domosq; clarissimas totaq; regna solere subuerti. Consentiebat dictis Herodes, iramq; paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. nanq; hic erat librorum quatuor argumentum. qui vbi propensiores esse regis animum sensit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai præualere, quā honeste non posset, ex impudentia salutem quæsiuit. relictoq; Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negat se videre, quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, quibus manifeste conuinceretur regem insidijs voluisse decipere, omniumq; malorū præsentium adolescenti causa fuisse: nisi malit omisiss artibus callidis, & negandi pertinacia, de quibus insimularetur omnia confiteri, & à fratre, præsertim cui dilectus esset, veniam petere. nanque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem laturum. Paruit Archelao Pheroras, atraq; veste cum lachrymis, vt quā miserabilis appareret, instructus, ad pedes Herodis accessit: veniamq; meruit postulans. & se quidem sceleratum esse fatebatur: nanque omnia quæ sibi obijcerentur, fecisse. horum autem causam esse diminutionem mentis atque insaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaq; postquam stetit Pheroras suimet ipse

Antip. l. 6. c. 8. 9

Astutiā Archelai regis

accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, proprijs vsus exemplis: etenim se quoque à fratre multo grauiora perpessum, naturale ius dicebat anteposuisse vindictæ. Quippe in regnis, velut in magnis corporibus, semper aliquam partem pondere ipso tumescere: quâ recidi quidem non oporteret, leniter vero curari. Multa in hunc modum locutus Archelaus, Herodem quidem Pheroræ placidum reddidit. ipse autem Alexandro tadium manebat iratus, filiamque ab eo distractam secum abducturum se aiebat, donec Herodem compulit ultro pro adulescentulo deprecari, ut iterum ei filiam desponderet. Satis autem grauatim Archelaus cui vellet eam præter Alexandrum collocari permisit: maximi enim pèdere, quo iura inter se affinitatis inuiolata permaneant. Rege autem sibi filium ab eo donatum affirmante, nisi matrimonium diremisset, quod & liberos iam haberent, vxor quoque ab adulescente diligeretur: quæ si remaneret, peccatorum foret obliuio: si vero discederet, causa de omnibus desperandi: molliorem namque fieri audaciam, si domesticis affectionibus distrahatur: vix tandem cessit, vnaque & ipse redijt cum adulescente in gratiam, & patrem eius reduxit. Procul dubio tamen eum Romam mitti debere ait, cum Cæsare collocaturum: de omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Vtrum igitur Archelai consilium, quo generum periculo liberauit, peractum erat, & redintegrata cõcordia in epulis & humanitate conuictus familiariter versabantur. Abeuntem autem muneribus talentorum septuaginta, solio quoque aureo gemmis ornato, & eunuchis, & cõcubina donat Herodes, quæ Pannychis vocabatur: itemque amicorum eius quæque pro merito. quin & cognati regis omnes, iussu eius Archelao dona spensidissima dederunt: eumque tam ipse quam optimates Antiochiam usque persecuti sunt. Non multo post quidam in Iudæam venit, Archelai consilij multo potentior: qui non solum reconciliationem gratiæ Alexandro quæ sitam fecit irritam: verum etiam causa fuit ut periret. Laco erat genere nomine Eurycles ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblati, velut eorum quæ aucuparetur illecebra, cum statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatem nihil esse ducebat, nisi regum sanguine comparasset. Itaque regem adulatione falsisque de ipso laudibus, & sermonis calliditate circumuenit: maturèque perspecto eius ingenio, dictis simul & factis quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nam & rex & omnes eius comites libenter ciuem Spartæ patriæ causa, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquam fragilitatem domus animaduertit fratrumque inimicitias, & quemadmodum pater in singulos esset animatus, Antipatri quidem hospitio præuentus erat. Simulata vero amicitia fallebat Alexandrum, olim se & Archelai socium esse mentitus, quo etiam citius quasi probatus obrepit. Moxque ab eo fratri quoque Aristobulo commendatus est. Pertentatis autem personis omnibus aliam alio modo subibat: ac primum fit Antipatri mercenarius, & Alexandri proditor: illum exprobrando castigans, quod cum fratrum sit maximus, spei suæ negligat insidiatores: Alexandrum vero, quod regina creatus, & regiæ vir coniugis, filium priuatæ mulieris pateretur regno succedere, præsertim cum haberet magnam occasionem Archelaum: quæ quidem adulescenti bona fide suadere videbatur, quod amicitiam simulasset Archelai. Vnde nec Alexander quicquā metuens, & de Antipatro quæ se mouerent apud eum querebatur: & quod nihil mirum faceret Herodes, si cum matrem illorum interemerit, ipsis quoque regnum eius auferret. quorum causa Eurycles & miserari eos & cõdolere simulans, etiā Aristobulum ad ea dicenda pellexit: atque ita querelis in patrem utroque deuincto, referens ad Antipatrum secreta discedit: affecto quoque insidiarum mendacio, quas ei fratres parasse affirmabat, ac pene iam strictis gladijs in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: & ad extremum necis Alexandri & Aristobuli redempta opera, ipse accusatoris partibus fungitur. Cumque adisset Herodem, vitam ei se rependere pro beneficijs

An. lib. 16. c. 31
Eurycles

beneficijs sibi delatis, & lucem referre dixit pro hospitio: olim Alexandrum exa-
cuisse in eum gladium, & confirmasse dextram: verum sceleri tanto fuisse impedi-
mento, quod societatem facinoris assimulasset. Alexandrum enim dicere, non be-
ne secum Herodem actum putare, quod regnum obtinisset alienum, & post ma-
tris eorum necem principatum eius dilacerasset, nisi etiam degenerem cooptaret
hæredem, autumq; ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Proinde semet
Hyrcani manes & Mariammes ultum ire. Nec enim decere successionem regni
ab huiusmodi patre sine cæde suscipere: multis autem rebus ad hoc excitari quo-
tidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate a-
liorum fiat mentio, sine ratione se contumelijs affici, patre dicente, solus genero-
sus Alexander, & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. in venationibus quoq;
offendere, si taceat: si vero laudet, cauillatorem appellari. & prorsus vbiq; im-
mitē sibi patrem inueniri, soliꝫ Antipatro indulgentem: ob quē vel emori non
recusare, nisi ex voto insidiæ successissent: sin eum occidisset, primū salutis occa-
sionem fore Archelæum socerum suum, ad quem facile possit effugere: deinde Cæ-
sarem, qui nunc vsque ignoraret mores Herodis, nec enim sic ei ad statutum vt
antea, patris præsentia formidando, nec de suis tantum criminibus locuturum, sed
primum totius gentis ærumnas, & quod ad necem vsque tributis opprimeret vul-
gatum. Deinde in quibus delicijs, quibusq; actibus partæ sanguine pecunię cō-
sumptæ sint, & qui vel quales ex illis fuerint locupletati, quę causa ciuitatis af-
flictæ: ibi autem lamentaturum & aui & matris necem, omniaq; scelera regis re-
tecturum: quibus cognitis, nemo se iudicauerit parricidam. His Eurycles in Ale-
xandrum falso delatis, Antipatri laudes prosequabatur, illum solum qui patrem
diligere esse confirmans, quiq; adhuc insidias retardasset. Rex autem nondum
præteritæ suspicionis dolore compresso, intolerabilis iracundiæ feritate turbatur.
Iterumq; hoc tempus nactus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit, *Incundus & Tyrannius accusati*
qui eos dicerent cum Incundo & Tyrannio clām colloqui solitos esse, equitum
regis olim principibus, tunc vero propter quasdam offensiones ordinibus motis.
Hac denique indignatione succensus, cōfestim eos tormentis Herodes subdidit.
Illi autem nihil eorum se, quę crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata
est quædam velut ad præfectum castelli Alexandrij ab Alexandro scripta epi-
stola, deprecante, vt cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrem
interfecissent: tamq; armis quàm alijs subsidijs eos vti permetteret. Hanc Ale-
xander Diophanti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo audā-
cissimus, & cuiuslibet manus literas imitari per callidus. Itaque multis sæpe fal-
so conscriptis, ob hoc postremo occisus est. torto autem castelli præfecto, nec eius
indicio quicquam Herodes eorum, quę delata erant, verum esse cognouit. Sed
quamuis nullum documentum validum proferretur, filios tamen asseruari præce-
pit. Euryclem vero domus suæ pestem, ac totius sceleris fabricatorem, bene de se
meritum datoremq; salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autē
prius quam certa fama nuntiaret, ad Archelæū properat: aususque dicere, quod
Herodem reconciliaffet Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. Deinde in A-
chaiam trāsgressus, ad similia facinora mala quęsitis abusus est. Postremo apud
Cæsarē accusatus, quod dissensionibus, repleuisset Achaiam, & ciuitates spolia-
ret, in exilium mittitur: atq; hoc eum modo poenæ Alexandri & Aristobuli perse-
cutæ sunt. Hoc loco dignum est Cum Euaratum huic Spartiatæ conferre. Nā-
que his cum amicissimus esset Alexandro, eodemq; tempore quo Eurycles ibidem
erat aduenisset, percōtanti regi super his quæ ille insimularet, iuratus nihil se ab
adulescentibus audisse affirmavit. Nec tamen id quicquam miseris profuit apud
Herodem, solis maledictis aures paratissimas aperientem: eumq; gratiosissimū
sibi iudicantē, qui secum eadē crederet: iisdemq; moueretur. Incitabat præterea
Salome crudelitātē eius in filios. Nam ad hanc Aristobulus, quo periculis inuol-
ueret, quam & socrum habebat & amitam, monitum miserat, vt saluti suæ con-
fugeret

fuleret: quasi rex eam decreuisset occidere, iterum insimulatam, quorum ante fuerat accusata, quod Sylæo Arabi nubere cupiens, quæ sciret eius inimicum, occulte illi secreta regis nunciaret. Et hoc fuit extremum, quo tanquam tempestate oppressi adulescentes, non secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus contedit ad regem, eiq; monita Aristobuli prodiit: atq; ille ulterius durare non passus, utrunq; filium vinxit, & separatos asseruari præcepit. Deinde Volumnium militiæ magistrum, & ex amicis suis Olympum, descripta ferentes indicia, proficisci iussit ad Cæsarem: qui postquam Romam naui delati, regis literas reddiderunt, vehementer quidem Cæsar ob adulescentes indoluit, verum potestatem in filios à patre auferendam non duxit. Deniq; rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrij, melius tamen facturum dicens, si in communi consensu propinquorum suorum provinciæq; rectorum de insidijs quæreretur: eosq; si delato crimini reperiret astrictos, occideret. si vero fugam tantum esse meditados, mediocri supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: cumq; Berytū, quod Cæsar iusserat, peruenisset, cogit iudicium. Præfuderunt autem rectores, quibus à Cæsare scriptum fuerat, Saturninus & Pedanius legati, & cum his Volumnius procurator, itemq; propinqui regis & amici, necnō & Salome & Pheroras, & post hos optimates Syriæ, præter Archelaum regem: nanq; hunc Herodes, quod Alexandri socer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem satis provido consilio in iudiciū non produxit: sciebat enim quod si tantum visi fuissent, omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si vero etiam dicendi copiam nacti essent, facillime Alexander obiecta dilueret. Igitur illi quidē custodiebantur in Platane, vico Sidoniorum. Exorsus autem rex, veluti cum præsentibus ageret, commovebatur. & insidias quidem timide obijciebat: nam probationibus deficiebat maledicta vero & probra & iniurias, & peccata plurima in se admissa prosequabatur: eaq; morte graviora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contradiceret, semetipsum argui miserabiliter questus, acerbamq; victoriā vincere, singulos sententiam proterre rogat in filios. & primus Saturninus condemnandos esse adulescentulos, sed non morte pronunciauit. nec enim fas esse, cum tres ipse astantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis visum est, eosq; nonnulli alij secuti sunt. Tristem vero sententiam primus Volumnius dixit, cunctiq; post eum Herodis æmulatione, vel odio: neq; indignatione quisquam necandos esse adulescentes iudicauit. Tunc autem vniuersa Iudæa & Syria, suspensa quidē operiebatur huius tragœdiæ finem: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usq; processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde naui Cæsaream deuectos, quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea vetus quidam regis miles, Tiro nomine, qui & filium habebat Alexandro assuetum atque amicum, & ipse diligebat adulescentulos: præ nimia indignatione mentis postremo circumiens clamitabat conculcatam esse iusticiam, veritatem periisse, naturam esse confusam, vitamq; hominum iniquitatis esse plenam, & omnia quæ dolor contemptori vitæ dictasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire: mihi vero inquit, omnium videris esse infelicissimus, qui contra charissimos nequissimis credas. Siquidē Pheroras & Salome fidē apud te aduersus filios tuos habēt, quos sæpe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neq; aduertis hoc eos agere, ut iustis successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile regem optantes, Veruntamen cogita, ne ille quoque militibus odiosus sit, propter cædem omnium fratrum. Nullus enim est, qui non adulescentium misereatur, principum aut plurimi etiam palam graviter ferunt. Hæc dicens, simul eos quibus res indigna videretur nominabat. Rex aut statim illos & ipsum cum filio comprehendere iubet. Ibiq; tum alius quidam regius tonsor, nomine Tryphon, nescio qua exagitat insania, semetipsum indicas proflit: ac mihi quoque Tiro, inquit, iste persuasit, ut occasione tondendi nouacula te occiderem: magnaq; inde Alexandrū daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Tironē eiusq; filium, & tonsorem

Filij Hero
dis vincti;

An. lib. 16.
cap. 13

Audacia Ti
ronis incre
pantis Hero
dem

An. lib. 16
cap. 13
Tryphon rei
gis tonsor

forem subdidit quæstioni. Cumq; illi pernegarent, tonfor autem amplius nichil diceret, Tironem vehementius torqueri iussit: tumq; filius eius, patris miseratione commotus, cuncta se regi, si eum sibi condonasset, indicaturum promisit. Eoque relaxato, ipsius occidendi patrem suum habuisse voluntatem dixit, impulsus ab Alexandro. Hoc autem quibusdam fictum ab adolescente videbatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli verum esse affirmabant. Herodes tamen & militum principibus & Tyrone pro concione accusatis ita in eos armauit populum ut ibidem cum tonfore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios vero in Sebasten missos, quæ non longo à Cæsarea intervallo distaret, præfocari iubet, eaque re mature perfecta, in castellum Alexandrium mortuos asportari, cum Alexandro materno auo sepeliendos. Hic finis Aristobulo & Alexandro vitæ fuit.

Filios suos Herodes offocari præcipit

De conspiratione Antipatri contra patrem

Caput XVIII

Antipatrum vero, cum iam sine controuersia successionem regni speraret. in tolerabile gentis excepit odium, cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conseruisse calumnias: nihiloq; minus timor eum non mediocris sollicitabat, crescente sobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filij duo, Tigranes & Alexander: itemq; Aristobulo ex berenice Salomes filia, Herodes & agrippa & aristobulus, filiaq; Herodias & Mariæ. Sed Glaphyram quidem Herodes cum dote sua in Cappadociam dimisit, postquam Alexandrum interfecit: Berenicen autem Aristobuli coniugē, auunculo Antipatri nuptum dedit: ut enim Salomen, quam infensam habebat, sibi reconciliaret Antipater, istas nuptias excogitauit. Idem vero etiam Pheroram muneribus alijsq; obsequijs, atque amicos præterea Cæsaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecunias. Saturninum enim cum alijs omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat cunctis, quo plura donabat, velut opes tantas non munificentia largiretur, sed metu consumeret. Itaq; eueniebat, ut nec accipientium benivolentia quicquam profecerit: quibusq; nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quotidie largio erat, cum præter spem videret orbos pueros ab Herode curari: quantumque illum peremptorum cædis pœniteret, prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis atque amicis suis, & pupillis astantibus cum lachrymis opplesset oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quædam tristis eripuit, ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar itaq; ut & si patet infortunatissimus fui, auus tamen sum prouidentior, & à quibus post me regantur, amicissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis necessarius: tuo vero Antipater filio, Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbatæ. Sororem vero eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meum, neq; id quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumq; nepotum copulare nuptias, atq; hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aspicere. Postquā hæc locutus est, fleuit, & puerorum dexteris iunxit, benignissimeq; consalutatis singulis dimisit consiliū. Statim dirigit Antipater, quantoq; dolore affectus esset neminem latuit pupillorum. Namq; honorem apud patrem quoq; sibi derogatum existimabat: iterumq; de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filijs præter Archelaum etiā Pheroram tetrarcham adiutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suū, & orbitatis miserationem, qua tota gens fledebatur, quanto viuientium puerorum studio, & quanta memoria mortuorum ipsius scelere tenerentur Iudæi: Itaq; omnimodo dirimere sponsalia statuit, & callide quidē patri surrepere timuit, sæuienti acriterq; vigilanti ad inspicadū. palā vero cum supplex adire ausus est, coramq; deprecari, ne se honore primaret, quo dignū esse indicasset, nudumq; regis nomen habere vellet, regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim posse retinere

Odium omnium in Antipatrum Anabaz cap. 21

*vxores &
proles Hero-
dis earumque
coniugia*

tinere dominatum, si præter avum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filio
socer esset adiunctus. Instantissime vero precabatur, quia numerosa esset regia.
progenies, nuptias permutari. Nouem nanque regi vxores erant, sed harum se-
ptem vnde filios suscepit, ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex
Mariamme pontificis filia: itemq; Antipam & Archelaum ex Malthace Sama-
ritide, filiamq; Olympiadem, quam frater eius Iosephus habuerat: ex Hierosoly-
mitide vero Cleopatra Herodem & Philippum, necnō ex Pallade Phaselum.
Habebat autem filias quoque alias, Roxanen & Salomen, vnam ex Phædra, &
alteram ex Elpide: duasq; vxores sine filiis, consobrinam & fratris filiā: & præter
has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamme. Cum igitur tanta pro-
lis copia superesset, aliter nuptias iūgi postulabat Antipater. Rex autem perspe-
cto eius animo, quid de pupillis cogitaret, vehemēter iratus est: quippe filiorum
quos interfecerat casum reputans, reputabat, ne etiam hi quandoque criminatio-
num Antipatri præmium fierent. Sed tunc quidem sæuioribus dictis eum prote-
lat. Postea vero blanditijs eius adductus, sponsalia reformauit: ac primum ipsi
Antipatro Aristobuli filiam collocat, filium vero eius iungit filij Pheroræ. Hinc
licebat advertere, quātum Antipatri valuerit adulatio, quod idem in simili cau-
sa impetrare Salome non potuit. Hanc enim quamuis soror esset, atque hoc sæpe
intercedente Iulia vxore Cæsaris postulasset, Arabi Syllæo nubere non passus
est: sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi ab hoc studio destitisset. posteaq; inui-
tam alexæ cuidam ex amicis suis in matrimonium dedit: eiusq; filiarū vnam Ale-
xandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariamæ
vna, sororis filium habebat Antipatrum, altera fratris Phaselum. Sic interrup-
pta pupillorum spe Antipater, & pro sua commoditate affinitatibus iunctis, ex-
pectatione certa nitebatur: adiectaque malignitati fiducia, nequaquam erat to-
lerabilis: nam quia singulorum odium vitare nō poterat, securitatem sibi ex ter-
rore quærebat: cum præterea Pheroras ei veluti iam confirmato regi obsecunda-
ret. Quin & mulierum conflata in aula conflictio, nonas turbas excitabat. Et
enim Phæroræ vxor cum matre ac sorore sua, necnon & matre Antipatri, multa
in regia insolenter agebat, ausa etiam duas regis filias contumeliose tractare:
cui rei maxime ab Antipatro erat obiecta. Itaque cum illi inuisæ essent, alias
quidem morigeras habebant: sola vero Salome aduersabatur eorum concordie:
quodque non bono regis coirent, apud ipsum insimulabat. Cognita vero eius
delatione mulieres, quodque Herodes ægre tulisset aperto quidem conuentu &
familiaritate abstinerunt, contra vero & discordare inter se rege audiente si-
mulabant: cum his adeo colluderet Antipater, vt palām Pheroram minime du-
bitaret offendere: occultos autem coetus & nocturnas comessationes agebant:
earumq; consensionem fecit observatio firmiorem, cum horum nihil ignoraret
Salome, sed Herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeq;
aduersus Pheroræ coniugem, quod eam præter cæteras accusaret Salome, aduo-
cato cognatorum amicorumq; concilio, & alia multa mulieri & filiarum contu-
melias crimini dedit, quodq; Phariseis mercedem cōtra se præbuisset, fratremq;
sibi hostem reddidisset expugnatum venenis. Postremo conuersus ad Pheroram,
vtrum, ait, se fratrem an vxorem vellet optare? Cumq; ille se citius vita dixisset
quām coniuge cariturum, incertus quid ageret, ad Antipatrum sermonem con-
tulit: ac ne cum Pherora, vel eius coniuge, aut quouis alio, qui ad eam pertine-
ret, vnquam colloqueretur edixit. Verum ille palām præcepta custodiens, in oc-
culto cum his pernoctabat: metuensque observationem Salomes, per amicos
in Italia degentes, vt Romam proficisceretur, effecit: ipsorum perlatis literis,
vbi Antipatrum aliquanto post tempore ad Cæsarem mitti oportere perscri-
berent. Igitur Herodes nihil moratus, eum misit: cunctis quæ vsui forent, ma-
gnæque pecunia liberaliter instructum, testamentumque vnā portandum ei
dedit, in quo rex ipse Antipater inscriptus erat, & Antipatri successor Hero-
des, ex

*An. lib. 17
cap. 3*

*An. lib. 17
cap. 4*

des, ex Mariamne pontificis filia procreatus. Quin & Syllæus Arabs itidem Romam, neglecto Cæsaris præcepto, nauigauit, de his cum Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autem cum Areta rege suo certamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat & Soemum in Petra oppido potentissimum, redemptoque Fabato procuratore Cæsaris fautore utebatur etiam in Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Syllæo alienauit: ac per eum quæ Cæsar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset, accusabat apud Cæsarem Fabatum, dispensatorem esse dicens, non quæ ipsi, sed quæ Herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autem apud Herodem in honore maximo habebatur, secretorum Syllæi proditor factus est: regique indicauit, quod Syllæus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset, eumque asseruari aporteret. Neque rex id facere dubitauit: quoniam Corinthus iste, licet in aula regis esset educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripit, sed etiam duos alios arabas iussit apud eum repertos, vnum Syllæi amicū, alterum Phylarchum. Qui subditi quæstioni, magna pecunia Corintho ut Herodem occideret, persuasisse confessi sunt: atque etiam à Saturnino Syriæ rectore interrogati, Romam transmissi sunt.

De veneno Herodi parato, & quomodo compertum sit. Cap. XIX

AT Herodes Pheroræ vehementius imminabat, ut repudiaret uxorem: neque quomodo mulierem plecteret inueniebat, quā multas in eam odij causas haberet, donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modū indignat⁹ eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam recessit, iuratus vnū sibi exilij finem fore mortem Herodis, neque ad eum reuersurum esse dum viveret. Denique nec ægrotum quamuis sæpe accitus fratrem visere voluit, cū quibusdam mandatis eū quasi moriturus vellet instruere. Sed ille quidē præter spem conualuit. Postmodum autē Pheroras in morbū incidit, tumque Herodis patientia demonstrata est. Nam & venit ad eum, & humanissime curatum voluit: sed morbum superare non quinit: intra dies enim paucos est mortuus. Quem licet vsque ad vltimū vitæ diem dilexisset Herodes, tamen quod illum quoque veneno peremisset, fama vulgatum est. Verum eius corpore in Hierosolymā deportato, luctū maximum cunctę genti denunciavit, clarissimamque funus sepultura dignatus est. Vnus quidē interfector Alexandri & Aristobuli, hunc exitū vitæ sortitus est. Transiit autē in Antipatrum autorem poena sceleris, ex interitu Pherorę nacta principiū. Quidam enim ex eius libertis, cū regem tristes adiissent, fratrem ipsius Pherorā veneno interceptum esse dicebāt. Nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suam, nō eo quo solēbat modo cōditū: eoque sumpto illum morbo protinus esse correptū. Venisse autē ante biduū, matris ac sororis eius accitu quandam veneficam mulierculā ex Arabia, ut venenum Pherorę conficeret amatoriu: & pro amatorio dedisse mortiferū Syllæi cōsilio: nanque illi notum fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas & nonnullas libertinas quæstioni subiecit. Ibiq; tū exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cœli terręq; rector, in matre Antipatri, quę horū nobis malorū causā est, vindicet. Hoc rex initiū nactus, persequabatur vltērius indaginē veritatis. Mulier vero & matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusque mulieribus, & occultos eorum conuentus aperuit: quodque Pheroras & Antipater redeuntes à rege, tota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarum hæc indicauit. Cum autem ancillæ separatim singulę torquerētur, patuit omnium dicta congruere, qua de causa Romam quidem Antipater ex composito, Pheroras vero trans flumen secedere curauisset. Nam sæpe illos in sermone dixisse, quod post Alexandrum & aristobulum ad ipsos eorumque coniuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariamne eiusque filijs minime pepercisset: ideoque melius esse, ab hac belua quam longissime fugere. Sæpe autem dixisse mat

Pheroras
Mortuus
An. lib. 27
cap. 5

tri Antipatrum

tri Antipatrum conquerentem, quod cum ipse iam eanus esset, pater in dies singulos iuvenesceret, seque fortasse priusquam regnare incipiat moriturum: aut si unquam ille decesserit, (quando autem istud futurum?) voluptatem sibi successionis omnino fore brevissimam. Pullulare præterea hydræ capita, hoc est Alexandri & Aristobuli filios: sibi autem filiorum quoque spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum quenquam post mortem suam regni successorem, sed Mariamnes filium scripsisset heredem. qua quidem in re prorsus eum senectute delirare, si testamento suo standum arbitraretur. se nanque ut ex eius progenie nemo superesset curaturum. Quinetiam cum omnes patres, quibus inuisi unquam filij fuerunt, odio vincat: plus tamen eum etiam fratres odisse. Denique nuper sibi, necum Pherora colloqueretur, centum talenta donasse: atque cum Pheroras diceret, quid enim per nos lædebatur? respondisse Antipatrum, utinam cunctis ablatis nudos se dummodo viuos relinqueret. Verum hoc nequaquam fieri posse, ut tam pestiferam bestiam quisquam effugiat, sub qua nec amicis esse palam liceret. Denique nunc occulte, inquit, conuenimus: licebit autem aperte, si virorum spiritum manusque habeamus, Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt, & quod Pheroras cum illis Petram fugere cogitasset. Ut omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum est. De his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrem furor eius erumpit: eamque omni ornatu, quem illi donauerat, spoliata, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat, & ad omnes suspiciones excitabatur: multosque in nocentes, metu ne quæ nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tormentis comperit, necandi sui causa ex Ægypto Antipatrum venenum malum petiisse, per quendam Antiphili amicum: idque ab eo Antipatri auunculum accepisse Thendionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater, ut Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pheroram vero venenum uxori suæ dedisse seruandum. Itaque hanc euocatam, statim rex quod acceperat afferre iubet. Illa vero quasi allatura egressa, de tecto se precipitem dedit, ut eo modo probationes & regis tormenta præueniret. Sed dei prouidentia, sicut apparet, quæ ab Antipatro penas repeteret, non in caput, sed in diuersam delata partem, periculum mortis euasit. Portataque ad regem, ubi resipiscere potuit (nam casus eam perturbauerat) quam obrem se præcipitasset interrogata, adiurante rege, quod vera dicenti remitteret omne supplicium: si non falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neque sepulturæ quicquam relinqueret: paulisper tacuit. deinde, quid, inquit, secreta custodio, cum Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit seruituta? Audi rex, & tecum deus testis mihi veritatis, qui falli non potest. Cum Pheroræ morituro lachrymans assiderem, tunc ille me ad se vocauit: En multum, inquit, coniunx de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret: inuisum habui, & necare cogitavi: qui tanto nunc mei, quamuis nec dum mortui, dolore confunditur. Sed ego quidem impietatis precium fero: tu vero quod in eum seruas, relictum nobis ab Antipatro venenum, huc affer propere, meque vidente consume, ne ad inferos quoque ulticem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussit attuli, & magnam quidem veneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modicum vero mihi propter dubios casus, & quæ te metuerem, reseruavi. His dictis, illa quidem omnino paululum quiddam veneni habentem pyxidem profert: rex vero in matrem fratremque Antiphili contulit questionem. Verum hi quoque Antiphilum ex Ægypto attulisse pyxidem fatebantur, illumque venenum à fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepisse dicebant. Totum autem regnum circumeuntes Alexandri & Aristobuli manes, ipsi erant incertarum rerum exploratores atque indices, & à suspicionibus remotissimos ad probationes trahebant. Denique etiam pontificis filiam Mariammen: conscientiam esse maleficiorum patuit. Hoc enim

Antipater
Samarites

Mariamne
beneficiorum
conscia

enim tortis eius fratribus demonstratum est . Rex autem matris audaciam filij quoque poena coercuit . Nam quem illa pepererat Herodem , patri successorem scriptum ex testamento deleuit .

De Antipatri in Herodem malignis studijs deprehensus & vltis . Cap. X X .

Post hæc etiam Bathylus , nouissima consiliorum Antipatri fides documentis accessit . Nanq; is erat quidem libertus eius : aliud autem venenum ferēs ,

*Bathylus ap-
prehensus*

hoc est , aspidum virus , aduenerat , aliorumq; serpētum succos : vt si prius fuisset inualidum , hoc se Pheroras cum sua coniuge in regē armaret . Idem vero præter susceptam contra salutem patris audaciam , velut operā subciuiam , habebat epistolas aduersum fratres compositas ab Antipatro . Erant autem Romę in studijs Archelaus & Philippus , iam adulescētuli , magniq; animi , regis filij , quos Antipater velut imminentes spei suæ remouere festinans , quasdam in eos literas ipse finxit , amicorum nomine Romę degentium . Nonnullis autem corruptis scribere persuasit , quod multis patrem maledictis carperent , ac de Alexandri & Aristobuli nece manifeste quererentur , seq; accitos esse grauitè ferrēt : iam enim pater eos redire præceperat , idq; maxime sollicitabat Antipatrum . Quinetiam prius quam proficisceretur , in Iudæa constitutus Antipater , eiusdē modi contra eos Romę literas mercabatur : patremq; adeundo vitandę suspitionis causa , fratres purgare simulabat : quædam falso scripta , quædam vero adulescentiæ peccata esse commemorans . Quo quidem tempore scriptoribus epistolarum , quas in fratrum perniciem simulabat , plurimis pecunijs datis , sumptuum cōfundere tentabat indicia , vestem preciosam variaq; stragula , poculaq; argentea necnon & aurea cōparando , aliaq; plurima instrumenta , vt preciorum magnitudine mercedes falsarijs erogatas cēlaret . Denique ducenta talenta retulit expensa , & eorum maxima fuit occasio causa Syllei . Vniuersis autem malis eius tūc minoribus maiore contactis , cum omnia quidem tormēta de parricididio , epistolæ vero de iteratis fratricidijs conclamarent , nemo tamē ex Iudæa venientium , quo loco fortunę domus essent ei nunciavit , quamuis inter scelus probatum & ipsius reditum septem mensium interualla fluxissent . Ita erat inuisus omnibus . Fortasse autem etiam quibus indicandi voluntas fuit , per interfectorum fratrum manes obmutescebant . Deniq; Roma literas misit , continuo se venturum esse , quodq; honorifice dimissus esset à Cæsare nuncios . Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans : timensq; ne si quid præscisset , forte caueret , ipse quoq; literis benivolentiam simulans , & alia familiarissime scripsit , & vt reuerſionem suam maturaret orauit . Nam si properasset , matris suæ quoq; offensionem posset componere , quam expulsam esse non ignorauit Antipater . Primā quidem iam de morte Pheroræ susceperat epistolam apud Tarentum , eumq; vehementer luxerat : id autem nonnullis de patruo laudabile videbatur : sed quantū intelligi datur : causa doloris erat , quod insidiæ pro voto non cesserant : neque tam Pheroram flebat quàm maleficiorum ministrum , Præterea metus eum quidam ob ea quæ confecerat occupabat , ne quando forte deprehēderetur venenum . Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita , quā supra memorauimus , statim quidem festinabat : sed postquam in Celenderim delatus est , subit eum quædam materni casus cogitatio , anima iam per semetipsam dininante . Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant , ne prius patrem conueniret , quàm pro certo cognosceret , quibus ex causis matrem suam repudiasset : nanque timere , ne forte criminibus matris adderetur . Minus autem prudentes , & visendę patriæ cupidi magis , quàm quid Antipatro esset vtile considerantes , vt properaret monebant , ne ex ipsa mora & patri causam prauę suspitionis , & occasionem præberet calumniantibus . Nunc enim si quid motum est , in absentem esse factum : nec enim præſente illo quenquā id ausurum fuisse . Absurdum autem videri , propter suspiciones incertas certis bonis carere , neque mature se patri reddere , ab eoque regnum accipere , quod solo ipso niteretur . Paruit hijs Antipater , impellente fortuna , transmissusque in

*Doli Antipatri
in Archelaum
& Philippum*

*An. l. i. c. a. 8.
Antipater euo-
catur Romę*

*Male sibi con-
scijs Antipa-
ter dolet Phe-
rorę mortem*

I Sebastum

Sebastum Cæsariæ portum defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo cum omnes eum deuitarēt, nullusq; auderet accedere. Nam etsi semper æque inuisus erat, odio tamen ut proderetur tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solusq; de se quid ageret Antipater ignorabat. Nec enim vel clarius eo quisquam deductus est, cum Romam nauigaret, vel ignobilius inde susceptus est. Enimvero clades ille domesticas intelligens, calliditate cælabat, metuq; penè mortuus, vultu confidentiam simulabat. Et neq; fugæ spes vlla erat, neq; circumstantibus malis emergere poterat: certumq; nihil ei de domo, ne ibi quidem nuntiabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes eum pertentabat hilarior, aut nihil esse deprehensum, aut si quid esset, hoc sese impudentia sua diluaturum ac dolis, quæ sola instrumenta salutis haberet. Itaq; his armatus, sine amicis in regiam venit, qui à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Forte autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatisq; audacia, velut eius salutandi causa, propius accedebat: cum ille obiecta manu, & capite declinato, exclamat: Et hoc parricidæ est, ut me amplexari velis, qui tot maleficijs inuolutus sis. dispercas, impium caput: neque me attingas, priusquam criminibus te exuas. dabo enim tibi iudicium & indicem, qui opportune præsto est, Varum. Abi, & quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupefactus Antipater quia respondere nihil potuit, reuersus est. Cum autem ad eum venisset mater & vxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tūmque recepta mente, quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autem die rex adhibito propinquorum atque amicorum concilio, Antipatri quoque amicos vocat. Ipse autem cum Varo residens, cunctos indices iussit adduci, in quibus erant etiam serui matris Antipatri quidam pridem comprehensi, qui ab ea literas ad eū deportauerunt huiuscemodi: Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum venias, nisi aliquod auxilium à Cæsare impetraueris. Itaque his vnà cum alijs introductis, ingreditur Antipater. Cumque pronus ante pedes patris cecidisset: oro, inquit, pater, ne quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium, si tu velis. Ille autem magna voce imperato ei silentio, ad Varum locutus est: Quod & tu Vare, & quiuis iustus index, Antipatrum morte dignum iudicauerit, certe scio. Vereor autem ne mea quoque tibi sit inuisa fortuna, omnique calamitate dignum deputes, qui tales filios genuerim. Atqui hoc tibi magis miserandus videri debeat, quod erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adulescentulis regnum detuleram, eosque Romæ educatos amicos Cæsaris feceram: sed quos alijs inuidendos regibus æmulandisque constitui, meæ salutis hostes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim, quod iuuenis & successor meus futurus esset, maxime securitas quærebatur. at vero hic belua, patientia mea supra quàm satis erat expletus, in me satietatem suam profudit: eique diu viuere sum visus, meamq; senectutem grauitè tulit, rexque fieri non nisi parricidio passus est. quæ quidem profecto noui qua ratione cogitauit: quod eum ex agro abiectum reduxerim, & exclusis quos mihi regina pepererat filijs, regni mei vicarium declarauerim. Equidem tibi Vare confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irritaui, qui Antipatri gratia spes eorum iustas abrui. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus. cui viuus etiam potestatem meam penè concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quinquaginta reditus talentorum, sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper Romam quoq; nauigaturo dedi trecenta talēta, quemq; solum ex omni familia mea, tanquam patris seruatorem, Cæsari commendauī. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipater admiserunt, quod die de his

Antipater ad
patrem ingre-
ditur

Herodes apud
Varum accen-
sat Antipatrum

de his habui tale indicium, quale demonstravit huius insidias: etiā approbō, quia ausus est aliquid parricida, rursumque veritatem dolis sperat obtegere: tibi Vare ca-
 uendum. nam ego istam beluam noui: & quā sit verisimilia dicturus, iam nunc
 prospicio, fletusque simulatos. Hic est qui me quōdam monebat, ut vitium Alexan-
 drum cauerem, neque meum corpus omnibus crederem. Hic est qui vique ad cubile
 meum solebat ingredi, & circumspicere ne quis mihi forte parasset insidias. Hic
 somni mei custos erat, & securitatis dator, qui consolaretur luctum peremptorū,
 & viuentium fratrum beneuolentiā diiudicaret: hic propugnator & satelles meus.
 Cum eius calliditas Vare in mentem venerit, & quemadmodum singula simulaf-
 set, vix me credo viuere, tamque grauem insidiatorem quo pacto effugerim miror.
 Veruntamen quia fortuna quēdam excitat cōtra me domum meam, mihiq; ami-
 cissimi semper infensū sunt, ego quidem fatorum iniquitatem flebo, & mecum ip-
 se solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiā
 si per oēs filios meos indicia ventura sint. Hęc dicēs, ipse quidē interrupto sermo-
 ne tacuit, dolore cōfusus. Nicolao autē vni ex amicis probationes iussit exponere.
 Inter hęc autem Antipater sublato capite, cum prostratus ante patris pedes ma-
 neret, exclamat: Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida
 quem tu semper seruatore me habuisse commemoras? Aut si ficta, ut dicis, simu-
 lataque mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc adeo demens fui, ut nō in-
 telligerem, quod si homines lateret, tanti sceleris cogitatio, cōlestem latere iudi-
 cem omnino non posset, qui vbiq; pręsto esset, & cūcta conspiceret? An fratrum
 exitus ignorabam, quos ob id deus ultus est, quia de te male tractauerant? Quid
 autem fuit cur me tua salus offenderet. Spes regni. Sed regnabam. Odij suspicio.
 Sed diligebam. An ex te metus aliquis. Quin tui seruans, alijs timēdus eram. Sed
 egestas causa fuit. Multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potesta-
 tem. Si autem omnium hominum perditissimus essem, immanisq; bestię animum
 gererem, certe mansueti patris beneficijs vinceret: quem, sicut tu dixisti, reduce-
 ris, totq; filijs anteposueris, vitusq; regem declaraueris, aliorumq; bonorum ma-
 gnitudine reddideris inuidendum. O me miserum, acerbissimamque peregrina-
 tionem meam, quā longum liori tempus magnumque insidiantibus spatium
 prębui. Sed tamen tibi pater tuisque rebus abieram, ne Syllæus tuam contem-
 neret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, & princeps orbis terrę Cæ-
 sar, qui me patris amatorem sæpe vocitabat, Accipe pater has eius literas. hæ fi-
 ctis in me criminationibus veriores. his me defendo. hæ affectus erga te mei ar-
 gumenta certissima. Recordare quā inuitus hinc nauigauerim, latentes in re-
 gno contra me inimicitias non ignorans. Tu pater imprudens me perdidisti, tu
 compulisti ut darem accusandi tempus inuidiæ. Verum ad indicia veniam. Ecce
 adsum, terra marique nihil vsquam parricida perpeffus. Sed nondum me hoc ar-
 gumento diligas. nam & apud deum, & apud te pater, cōdemnatum me esse scio.
 Condemnatus autem de precor, ne aliorum tormentis fidem habeas: in me feta-
 tur ignis, per viscera mea pergant instrumenta pœnarum, ne parcas scelesto cor-
 pori. Nam si parricida sum, tormentorum expers mori non debeo. Talia cum
 lachrynis atque vlulatu vociferans, & omnes alios, & Varum ad misericordiā
 pronocauit: solum autem Herodem, quo minus fieret, iracundia continebat, do-
 cumentis veris intentum. Ibi autem Nicolaus, iussu regis multa de Antipa-
 tri calliditate pręfatus, & misericordiæ spem abstulit, & atrocissimam accusatio-
 nem instituit, cūcta quidem regni maleficia illi ascribens: maxime vero fra-
 trum interitum, quos ipsius calumnijs interfectos esse demonstrans, etiam super-
 stitijs eum insidiari quasi successionis captatoribus affirmabat. Nam qui pa-
 tri venenum parasset, multo minus à fratribus abstineret. Cum autem ad venē-
 ni probationem venisset, per ordinem proferebat indicia, etiam de Pherora cri-
 men exaggerans, veluti illum quoque Antipater fratricidam fecisset, corruptis-
 que regis amicissimis, scelestę omnem domum repleuisset. Atque ita multis alijs

Respondet
Antipater

Profertur me
venenum

dictis & probatis peroravit. Varus autem cum respondere iussisset Antipatrum, & ille nihil amplius elocutus, quàm, deus testis est innocentie mee, silensq; iaceret, venenum petijt, idq; cuiusdam damnatorum capitis ex custodijs bibendum dedit: eoq; statim mortuo, quædam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in consilio Cæsari scripsit: posteroq; die inde discessit. Nihilq; minus rex Antipatro vinculis tradito, cladis, suæ nuntios ad Cæsarem misit. Post hæc Salomen appetisse insidijs arguebatur Antipater. Quidam enim è servis Antiphili Roma venerat, epistolas ferens cuiusdam Acmes nomine, ancillæ Iuliæ: quibus ad regem scriptis, indicauerat Salomes epistola inter literas Iuliæ reperta, clam ei benevolentie causa misisse. Ipsius autem Salomes epistolis & maledicta in regem acerbissima, & accusatio maxima continebantur. Sed hæc ab Antipatro erant fictæ: isq; Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaserat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum scripta id prodidit, cuius verba hæc sūt Sicut voluisti patri tuo scripsi, & alias epistolas misi, certo sciens, regem sorori suæ minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epistola & quæ in Salomē sunt composita deprehensis, regem subiit cogitatio, ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus: quodq; penè sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaque non est ultra cunctatus, quo minus ab eo sumeret omnium causa supplicium: sed ne propositis satisficeret, gravi morbo impeditus est. De Acme tamen ancilla, & in Salomen fictione conficta, dedit literas ad Cæsarem, ac propterea testamento mutato, exemit nomen Antipatri, regemq; scripsit Antipan, præteritis Archelao & Philippo natu maioribus. nam & hos Antipater insinulauerat. Cæsari autē post alia pecuniaria munera mille talenta, & vxori eius ac filijs, itemq; amicis & libertis, propè quinquaginta: cæterisq; omnibus agrorum & pecuniarum non parum distribuit, ac sorore Salomen clarissimis donis honoravit. In testamento quidem ista correxit.

*Epistola Ac-
mes ad Antipa-
trum*

De Aquila aurea, morteq; Antipatris & Herodis. Cap. XXI.

An. li. 17. ca. 8

MOrbus autem ingrauescebat, quod eum senectus pariter ac mæror vrgeret, & annos iam septuaginta natus esset: & filiorum cladib; animum adeo habebat afflictum, vt nec bona valetudine quicquam iucunditatis admitteret. Acriorem autem faciebat ægritudinem, quod Antipater viueret. Hunc enim non opere superuacuo, sed cum ipse cõualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate Iosophistæ duo, qui summe scire leges patrias videbantur, & propterea per omnem gentem maxima gloria prædicabantur: Iudas filius Sepphoræ, & alter Margali Matthias. Hos non pauci adolescentium sectabantur, cum leges exponerent, & in dies singulos puberum exercitum congregabant. Qui cum regem audissent mærore ac morbo tabescere, apud notos loquebantur, opportunum iam tempus esse, vt deus vindicaretur, fabricataq; aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit, imagines aut vultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulacrum haberi. Hec propterea dicebatur, quod supra maximam portam templi rex aquilam collocauerat auream. Eamq; tunc monebant Iosophistæ vt tollerent pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patrijs mori non recusare: sic enim decedentibus, & animam immortalem, & bonarum rerum sensum perseruare perpetuo: minus autem fortes & sapientiæ suæ ne scios amare animam imperitia: magisq; morbo cupere, quàm virtute defungi. Dñ hec illi differerent, rumor subito peruagatur, regem ferè iam mori: vnde etiã cõfidentius adolescentes coronam adorti sunt: ipsosq; meridie, cum plurima multitudo versaretur in templo, crassis demissi funibus, aquilam ex tecto auream securibus abscedebant. Qua re statim regis duci nunciata, non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: & prope ad quadraginta iuuenes comprehensos, regi exhibuit. Qui primum interrogati, an aquilam ipsi auream cõcidere ausi essent;

fecisse

fecisse confessi sunt: deinde quo iubente, lege patria responderunt. Cum vero, quid exultarent tantum, quibus mors immineret, ab his quæreretur: quia post mortem bonis plurimis frui speraret, asseruerunt. His itaq; rex commotus, magnitudine iracundiæ morbum superat, atque in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, & quod occasione legis patriæ quædam maiora teneas sent, velut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autem metuens, ne per multos quæstio iret, precabatur, vt primum facinoris suasoribus, deinde in eo deprehensis pœnæ subditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipsos rex qui funibus demissi erant cum sophistis viros incendi, & relios quos qui vnâ comprehensi sunt, obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum varijs doloribus differebatur. Nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis partem. affiduis autem vexabatur coli tormentis, pedesq; tanquam ex intercutis vitio tumuerant. Quia & inflatio ventriculi, putredoq; virilis membri veritatem generans, ac præterea creber anhelitus, & irrupta cum suspiria membrorumq; omnium contractio fatigabat: vt qui hæc ad diuinitatem referrent, vltionem eâ esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum tot morborum cruciatibus luctaretur, vitæ tamen cupidus erat, & remedijs excogitatis salutem sperabat. Deniq; Iordanem transgressus, apud Calliroen aquis calidis utebatur, quæ in laeum feracem bituminis, qui Asphaltites vocatur, effluentes, pro dulcedine potui sunt. Ibi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori fauori placuerat, in solium plenum demersum ita dissolutum est, vt etiâ lumina quasi mortuis resoluta torqueret. deinde perturbatis qui cum curabant, ad clamorem quidem illorû respicere visus est. desperata vero salute, militibus quinquagenas drachmas, multaq; pecuniam rectoribus atq; amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hierichuntam venisset, atra iam bili correptus, & penè ipsi morti minitabatur, factumq; nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusque vici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome sorore & Alexa marito eius ad se vocatissicio, inquit, mortem meâ festis gaudijs celebraturos esse Iudæos. Verum per alios lugeri potero, & præclarissimos honores sepulturæ assequi, si quæ præcipio feceritis: Hos viros qui habentur in custodia, cum animam efflauero, statim militibus circumdatos occidite: vt etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisq; domus illachrymet. Et simul his mandatis, legatorum quos Româ miserat epistolæ sunt allatæ, quibus Acmen ancillâ Iuliæ iulii Cæsaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum esse, indicabatur. Quin et si pater eum in exilium dare mallet, id quoque permisisse Cæsarem, scriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, doloribusq; rursum victus (nam inedia tussisq; pariter violētia distēdebatur) fatum præuenire conatus est: sumptoque malo, etiâ cultellum poposcit: sectum enim comedere cōsueuerat. Deinde circūspecto ne quis arbiter impediret, tanquam se percussurus dexterâ sustulit. Cum vero Achiabus cōsobrinus eius accurrisset, manūq; continuisset, vlulatus maximus in regia statim, quasi rex mortuus esset, excitatus est. Eoq; propere audito, Antipater fiduciâ recepit: letusq; iam custodes promissa etiâ pecunia, rogabat, vt se solueret, atq; dimitterent: quod eorū princeps nō solum ne fieret oblitus, sed etiâ regi velociter nūciauit. Ille aut fortius exclamans, quàm vires ægrotatis valebāt, cōtinuo satellitibus missis, occidit Antipatrum: mortuūq; sepeliri præcepit in Hyrcanio. Deinde rursum corrigi testamentū, & successorem quidē Archelaū natum maximū Antipæ fratrem scripsit, tetrarchā vero Antipam. Post interitum autem filij quinq; diebus exactis moritur: annos quidē trigintaquatuor, ex quo interfecit Antigonom, regno potitus: triginta vero & septem, postquam rex à Romanis declaratus est. Et in alijs quidem omnibus, secunda fortuna vsus est, ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quæsierat, tanto conseruatum tempore, filijs suis reliquit. In rebꝫ autem domesticis infelicissimus fuit. Salome aut, ante-

An. li. 17. c. 11.

quam resciret mortem regis exercitus, cum marito progressa, victos absoluit, quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium, & vnumquēq; iussisse domum dimitti. Atque ita post horum abitum militibus indicatur. Quibus in cōcionem cum alia turba in amphitheatrum apud Hiericūta collectis, Ptolemæus anuli regis custos, quo signare solitus erat, & fortunatum illum cœpit dicere, & multitudinem consolari. Relictamq; ab eo militibus epistolam recitauit, in qua multum rogabat, vt beneuolo animo successorem suū fouerent. Deinde post epistolam testamentum legebat, in quo Philippū quidem heredem Trachonis, proximarumq; regionum: tetrarcham vero, sicut supra diximus, Antipam: regem autem Archelaum scripserat: eidemq; anulum ad Cæsarem ferre mandauerat, assignatamq; regni administrati notitiam. Omnium nanq; dispositionum suarū dominum & confirmatorem Cæsarem esse voluit, cætera vero seruari iuxta superius testamentum. Quo perlecto, cōfestim clamor secutus est omnium Archelao gratulantium: militesq; per cuneos & populus adeuntes, suamque promittebant, deiq; beneuolentiam precabantur. Hinc ad sepeliendum regem operam contulerunt. Nihil autem munificentiae prætermisit Archelaus, sed omnem ornatum ex tulit regium in funeris pompa ducendum. Lectus quippe totus erat gemmis auroq; distinctus, thorax autem purpuravariatus, corpusq; super eum velatum itidē purpura. Capiti autem diadema erat impositum: corona vero desuper aurea, sceptrumq; in dextera, & circa lectum filij cum propinquis, præterea satellites agmenq; Thracium, Germaniq; & Galli, velut ad bellum instructi omnes antecedeabant. Cætera vero militum manus armata, ducesq; suos ordinūq; principes sequebantur decenter. Quingēti autem serui ac liberti odores ferebant: corpus aut per ducenta stadia portatum est in castellum Herodion: ibiq; secūdum ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem regis hic finis fuit.

Ep̃a funebri
Herodis

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO LIBER SECVNDVS.

De successoribus Herodis, & vltione direptæ aureæ Aquilæ.
CAPVT SECVNDVM.

An. li. 17. c. 12.

Vrbarum autem nouarum principium fuit Archelao Romam proficiscendi necessitas. Diebus enim septē in lugendo patrē consumptis, epulisq; feralibus prolixè populo exhibitis (Hic autem mos apud Iudæos necessario multos ad inopiam redegit: nam qui cum neglexerat, impius æstimabatur) candida veste indutus, procedit ad templum. Ibiq; varijs fauoribus except⁹ à plebe, ipse quoq; in excelsō tribunali, solioq; aureo residens, humanissime vulgus admisit: eisq; & quod sepulturam patris sedulo curauissent, gratias agit, & quod sibi quasi certo iā regi, magnos honores habuissent. Verum se tamen ait non potestate solum interim, sed etiam ipso regis nomine temperare, donec à Cæsare sibi fuerit confirmata successio, qui etiam testamento rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco enim se apud Hiericunta voluntati exercitus restitisse, cum sibi diadema voluisset imponere. Cæterum alacritate ac beneuolentia, æque militibus ac populo plenam se vicissitudinem relaturum, si ab his, quorum etiam esset imperium, certus rex declaratus fuisset: studiumq; sibi esse, vt erga illos rebus omnib⁹ patre melior appareret. His gaudia multitudo, statim eius mentem magnis tentare petitionibus cœpit. Nāq; alij tributa lenari, alij vectigalia tolli, quidā solui custodias

dias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostijs, cū amicis erat in epulis. Ecce autem subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi, vbi communis lectus de rege cessauit, propria lamenta suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter absisam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, fletuq; iusto & planctu ciuitas personabat, virorum causa videlicet, quos pro templo ac legibus patrijs interiisse dicebant. Eorum autem mortis pœnas, ab illis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse clamitabant: ac primum, quem is constituerat pontificem reiiciendum, aliumq; pietate præstantem, magisq; purū optari debere. Quibus etsi mouebatur Archelaus ad vltionem, tamen eum profectionis festinatio continebat, metuentē, ne si multitudinem reddidisset inimicā, motu eius impeditur. Quamobrē monēdo magis quā vi experiebatur sedare turbatos: missosq; magistro militum, vt quiescerent, eos rogabat. Sed illum seditionis autores, vbi ad templū venit, priusquam verbum faceret, lapidibus proturbarūt: & alijs post eum mulcendi sui gratia missis, multos enim legabat Archelaus, iracūde omnia responderunt: neque si numero aucti fuissent, ociosi fore videbantur. Itaque instante azymorum die festo, qui apud Iudæos Pascha vocitatur, plurima victima rū copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit: cū illi qui sophistas lugebant, in templo consisterēt, nutrimenta seditioni quærentes. Hoc autē metu Archelaus, antequam omnem populum morbus iste corrūperet, cohortem militum & tribunū qui etiam seditionis principes comprehenderēt, eō dirigit: contra quos omne vulgus excitatū, multos lapidum ictibus interfecit, saucius vero tribunus vix elabatur. Et illi quidem statim, veluti nihil mali actum esset, ad celebrāda sacra cōuersi sunt. Sed Archelao sine cæde iam multitudo comprimi non posse videbatur. Quamobrem totū illis immisit exercitū, pedites per ciuitatem simul omnes, equitesq; per campum: qui cū sacrificijs occupatos singulos inuasissent, propē ad tria milia hominū occidunt: reliquam vero manū per montes proximis disiecerunt, Præcones autem sequebantur Archelaū, iussu eius vnumquemque vt domum recederet admonēdo. Itaque cuncti neglecta diei festiuitate, abiere. ipse autem cum matre, necnon & Popla, & Ptolemæo, & Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itemq; rerum familiarium curatore. Vnā vero egressa est cum filiis iuxta Salome, fratrisque regis filij, generq; specie velut Archelao ab obtinendam successionem adiumento futuri: certa vero causa, quæ contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæsareæ obuiam Sabinus Syriæ procurator, ad Iudæam veniens, ad pecunias custodiendas Herodis. Quem vltius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neque ad arces venire properauit, neque thesauros paternæ pecuniæ clausit Archelao: sed vsque ad cognitionem Cæsaris se otiosum esse pollicitus, apud Cæsaream cōmorabatur. Postea vero quā sibi obstantium vnus Antiochiam petijt, alter, hoc est, Archelaus Romā nauigauit, mature profectus in Hierosolymam, regiam tenet: custodumque principibus, itemq; dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarū discutere conabatur, & arces occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorū custodes erant, sed in obseruando singula quæque perseuerabant, causam custodiæ magis Cæsari, quā Archelao tribuentes. Ad hoc autē Antipas quoque de regno certabat, posteriore superius Herodis testamentū firmitus esse defendens, in quo rex ipse Antipas fuerat scriptus: eique se tam Salome quā multi alij cognati, qui cū Archelao nauigant, suffragio fore promiserant. Ducebat autē secum matrē, fratremq; Nicolai Ptolemæū, in quo pro fide apud Herodem probata, nō nihil videbatur esse momēti. Nāq; illi fuerat amicorū charissim⁹. Oratori autē Irenæo propter dicēdi acrimoniam plurimū confidebat: vnde etiā qui se mor-

*Nauigatio
Archelai*

*Antip. 7
ca. 13*

nuerant, vt Archelao pro ætatis merito & secundi testamēti voluntate cederet, audiendos esse non censuit. Romæ vero migraverunt ad eum cunctorum studia propinquorum, quibus intus erat Archelaus, quiq; præcipue liberi omnes suiq; iuris esse cupiebāt: & aut romano magistratu administrari, aut si hoc nō impetrarent, Antipam regem habere. Ad hoc etiam Sabini ope nitebatur Antipas, qui Archelaum per epistolas accusauerat apud Cæsarem, Antipam vero multū laudauerat. Itaque digesta crimina Salome & cæteri qui cum ea sentirent Cæsari tradiderunt: & post eos Archelaus gestorum suorū p̄scripta capitula, patrisq; anulum per Ptolemæum, rationesq; administrationis intromisit ad Cæsarem. Ille autem secum præmeditans ea, quæ ab vtrâq; parte dicerentur, vbi & regni magnitudinem, multitudinemq; redditum animaduertit, atq; insuper Herodis familiam numerosam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium vocat, in quo tunc primum ex Agrippa ac filia sua natū Caium sedere iussit, filiū adoptiuū: atq; ita partibus prosequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (nanque is erat orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusationem proposuit insimulans Archelaum, quasi verbis quidem de regno videretur cōtendere, re autem vera iam dudum rex esset effectus, & apud aures modo Cæsaris canillaretur, quem iudicem successionis expectare noluisse. Nam post Herodis mortem, quibusdam vt diadema sibi imponerent subornatis, regis eum more in solio aureo residentem, partim ordines militiæ permutasse, partim condonasse promotiones: & insuper his omnia annuisse populo, quæ velut à rege impetranda petiisset: maxime morumq; reos criminū, quos pater suus vinxerat, absoluisse, qui cum ista fecisset, modo regni vmbra à domino postulaturus venisset, cuius tibi corpus ipse rapuisset, vt non rerum sed vocabulorum dominum esse Cæsarem demonstraret. Ad hæc ei, quod etiam luctū patris assimulasset, obiciebat: cum interdiu quidem personam cōponeret in morem, noctu vero ad commensationes vique potaret. Denique seditionem vulgi ex hac indignatione conflata esse dicebat. Totius enim orationis suæ vires, eorum multitudine qui circa templum cæsi fuerant, astruebat. Hos enim ad diē festum quidem venisse: ad hostias vero, quas ipsi mactandas venerant, crudeliter esse ingulatos: tantumq; in templo funerum esse congestum, quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile congestisset. Itaque huius crudelitatis Herode præscio, ne spe quidem regni vnquam eum dignum esse visum, nisi cum sanæ mentis inops erat, animo deterius ægrotante quàm corpore, & quem in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: præsertim qui priore testamento successorem scriptum incusare nihil posset, quod incolumi corpore, omnique vitio purgata mente fecisset. Vt tamen quis firmitus esse ponat morbo laborantis arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate, multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore, si acciperet a Cæsare principatum, qui antequam acciperet, tantum populum peremisset? Multa in hunc modum prosecutus Antipater, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitis, perorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante omnia cædem in templo necessario factam esse perdocuit: nam quorum necis argueretur, non regni solum, sed etiam ipsius iudicis, id est, Cæsaris hostes fuisse: aliorum autem criminum suasores aduersarios ipsos demonstrauit. Secundum vero testamentum idcirco ratum manere postulabat, quod Herodes in eo successoris sui firmatorem Cæsarem constituisset. Nam qui tantum sciret, vt rerum domino potestate sua cederet, nec vnquam in hæredis errasse iudicio, sed sano corde quem constitueret elegisse, qui per quem constitui deberet ignorauit. Cum autem omnibus expositis, etiam Nicolaus perorasset, in medium progressus Archelaus, ad genua Cæsaris accedit ocyus. Quo perbegnine Cæsar erecto, quod paterna quidem successionē dignus esset, ostendit: certum vero nihil pronuncianit. Sed illo die dimisso con-

so concilio, secum ipse de cognitis deliberabat, vtrum ex his qui testamento cōtinerētur, aliquem regni oporteret constitui successorem, an toti familiæ distribui principatum. Multitudo enim personarum egere subsidio videbatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudæos & Sabinianos

Caput.

11

SEd antequam de his quicquam statueretur à Cæsare, mater Archelai Mal-
thace, morbo correpta moritur. Et variæ literæ de Syria perlatæ sunt, Iudæos
defecisse nunciantes: quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam post-
quā Archelaus nauigarat, ascendit, vt incensores seditionis prohiberet. Et quia
multitudo cessatura non videbatur, ex tribus quas è Syria duxerat secum legio-
nibus, vnam in ciuitate reliquit: atque ita in Antiochiam ipse remeant. At Sabi-
nus cū postea in Hierosolymam venisset, causas nouarū rerum Iudæis præbuit:
modo vim custodibus, vt sibi arces traderent, adhibendo, nunc maligne regis ex-
quirendo pecunias. Nō autem solis relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiā
seruorum suorum multitudine, quos etiam omnes armatos auaritiæ ministros ha-
bebat. Festo autem quinquagesimo die, quæ pentecoste à Iudæis vocatur, septies
septē diebus exactis rediens, ex eorum numero vocabulū naçta, non religionis
solennitas populum sed indignatio congregauit. Deniq; cōcursus infinitæ multi-
tudinis ex Galilæa, itemq; Idumæa & Hiericunte, transq; Iordanem positis regio-
nibus, factus est: cū indigena ex ipsa ciuitate populus Iudæorū, & numero simul
& alacritate præstaret: & tripartita manu terna castra collocauerunt, vna in se-
ptentrionali regione tēpli, altera in meridionali Hippodromum versus, tertiāq;
in occiduo prope regiā tractu: circumsessosq; Romanos vndique obsidebant. Sa-
binus autem multitudine pariter, eorūq; spiritu perterritus, crebris quidē Varum
nūcijs precabatur, vt quā mature ferret auxilium, quasi occisione delenda le-
gione, si quid morę interuenisset. Ipse vero in altissimā castelli turrim, quæ Pha-
selus vocabatur, euadit, fratris Herodis cognominem, quem Parthi necauerunt.
Hinc legionarijs, vt in hostes irruerent, signum dabat. Nam præ timore nec ad
eos quibus ipse præerat, descēdere audebat. Eius autē præcepto milites obediētes
in templum volant, vehementiq; cum Iudæis pugna configunt: in qua dū nemo
desuper adiuuaret, imperitos belli peritia superabant. Postea vero quā multi
Iudæi porticibus occupatis, à vertice telis eos appetebant, plurimi conterebātur:
& neq; ex alto iaculantes vlçisci facile poterant, neq; cominus dimicantes fere-
bant. ab vtriq; tamen afflicti succedunt porticus, opere, magnitudine atq; or-
natu mirabiles. ibiq; tum multi flamma subito comprehensi aut ea consumeban-
tur, aut in hostes delilientes ab ipsis occidebātur: alij retrorsum cedentes præcipi-
tabantur ex muro: nōnulli desperata salute, incendiij periculū suis gladijs præue-
niebant. Qui tamen ex mœnibus obrepando in Romanos fecissent impetū, me-
tu attoniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut interēptis, aut timo-
re disiectis, thesauro dei defensoribus destituto manus milites attulerunt, & qua-
draginta ex eo taienta diripuerunt: quorum quæ furto sublata non sunt, conquisiuit
Sabinus. At Iudæos multo plures, magisq; pugnaces, tam virorum quā opum
interitus in Romanos cōtraxit. Obsessaq; his regia minitabantur exitium, nisi
quāprimum inde secederent: Sabino, si vellet, vna cum legionē abeundi copiam
pollicētes. Quibus opitulabantur regionū plurimi, qui ad eos sponte transfuge-
rant. Pars tamen bellicosior erat, Sebastenorum tria milia, hisq; Rufus & Gra-
tus præpositi, vnus peditum rector, at vero equitum Rufus: quorum vterq; vi cor-
poris atq; prudentia, etiam si nullam manum obediētē haberent, magnū tamen
momentū belli Romanis addidissent. Itaq; Iudæi quidē instare obsidione, simul
& castelli mœnia tentantes, & ad Sabinum clamātes, vt discederet, neu impedi-
ret habituros tāto post tempore patriam libertatem. Sabinus autē quamuis opta-
ret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: sed eorum lenitatem, in
fidiarum esse illecebram suspicabatur: simulq; auxiliū Vari sperās, obsidionis
periculū

An. lib. 7
cap. 14

Rufus &
Gratus

An. lib. 7 cap. 15 periculum perferebat. Eodem tempore per Iudæam plurimis locis tumultus erat, multosq; ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in Idumæa quidem duo milia veteranorum, qui sub Herode militauerant, congregati, armisq; instructi cum regijs decertabant: quibus Achiabus regis consobrinus, ex vicis munitissimis repugnabat, campestre prælium declinando. In Sepphori autem Galilææ, Iudas filius Ezechia latronum principis, ab Herode quondam rege capti, qui tunc illas regiones vastauerat, non parua multitudine collecta, ruptisq; regijs armamentarijs, & omnibus quos circa se habebat armatis, contra potentia cupidos manus mouebat. Trans flumen quoq; Simon quidam ex regijs seruis, pulchritudine simul & vastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipse circuiens, & apud Hiericunta regiam, & multa alia magnifica diuersoria igni corruptit, facilem sibi prædam ex incendio comparans: Omnesq; habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremasset, nisi Gratus regionum peditum rector, ex Trachone sagittarios, itemq; Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditum quidē in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonem compendio præuenit, ardua valle fugientem, & ex transuerso percussus in ceruice deiecit. Incensæ sunt aut & quæcunq; Iordani proximæ fuerunt sedes regiæ, apud Betharantes, quorundam aliorū manu conflata ex locis vltioribus. Tūc etiam pastor quidam, cui nomen erat Athrongæus, regnum affectare ausus est: quod ut speraret, vi corporis animæq; fiducia mortem contemnens impulsus est, ac præterea fratrum sibi similium robore, quorum singulis tāquā ducibus & satrapis attributa manu armatorum, ad incursum utebatur. Ipse autem veluti rex maiora negotia procurabat. Et tum qui dem etiam diadema sibi imposuit. Nō paruo autem post tempore, cum fratribus suis vastando territoria, & occidendo præcipue Romanos, itemq; regios, perseueravit: cum nec Iudæorum quisquam effugeret qui lucrum aliquod ferens venisset in manus. Ausi sunt etiam apud Amauntem repertum Romanorum agmen circūuenire, qui frumenta legionem atque arma portabant. vbi Arium quidem centurionem & quadraginta fortissimos iaculis confecere: cæteri vero in eodem periculo constituti, auxilio Grati qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indigenas, itemq; alienigenas per omne bellū gestis, post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt: natus quidem maximus, ab Archelao, duo vero qui ætate sequebantur, in manus Grati ac Ptolemæi delati. Nam quartus Archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrociniali bello cunctam inflammabant Iudæam.

De quodam pastore Athrongæo
840

De Vari gestis circa Iudæos crucifixos

Cap.

III

An. lib. 7 cap. 16

Varus autem, acceptis Sabini & principum literis, toti legionem metuens, opem his ferre properabat. Itaque cum duabus reliquis legionibus, & quatuor alis equitum in Ptolemaida profectus, eodem regum atque optimatum auxilia conuenire iussit. Ad hæc à Berytijs etiam, cum per eorum transiret oppidum, mille & quingentos accepit armatos. Vbi vero in Ptolemaidem tam cætera manus auxiliorum, quàm propter Herodis inimicitias Aretas rex Arabum non cum exiguo numero equitum peditumq; peruenit, statim exercitus partem in Galilæam, quæ Ptolemaidem propinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore præposito. Qui mox & aduersus quos ierat, omnes in fugam vertit, & Sepphori ciuitate capta, ipsam quidem incendit, incolas vero eius seruitio subiugauit. Varns aut ipse cum omni exercitu Samaria potit, ciuitate quidem abstinuit quod inter aliorū turbas, nihil eam mouisse deprehendit: castris aut ad vicum positis, qui appellatur Arun, Ptolemæi possessionem propterea direptam ab Arabibus, qui & amicis Herodis insensu erant, inde ad Sappho progreditur, alterum vicum tutissimum quem similiter, omnesq; redditus ibi repertos depopulati sunt. Cædis autem ignisq; plena erant omnia, nec prædationi Arabum quicquam obstabat.

bat. Exusta est & Ammaus iussu Vari, necem Arii cæterorumq; indigne feren-
tis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cū exer-
citu, solo visu Iudeorum castra disiecit: & alij quidē per agros abire fugiētes:
qui vero intra ciuitatem degebant, suscepto eo, seditionis causas in alios confe-
rebant, nihil quidem se penitus mouisse dicentes, sed propter diem festum rece-
ptā necessario multitudinem, in ciuitate obsessos esse potius cū Romanis, quam
cū dissidentibus conspirasse. Ante vero obuiam ei venerant Iosephus, Archelai
consobrinus, & cum Grato Rufus, ducentes exercitum regium, & Sebastenos, &
Romanos milites ornatos habitu consueto. Sabinus enim nec in os Vari venire
passus, iam dudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum ad-
uersus autores tumultus per agros dimisit exercitum: multisq; sibi exhibitis, quos
minus turbulentos innenisset, custodiæ tradidit: maxime vero nocentium propē
ad duo milia cruci suffixit. Adhuc autem circa Idumæam superesse decem arma-
torū milia nunciato, confestim Arabas domum abire iubet: quod eos nō auxiliā-
tium more vti militia, sed pro sua libidine, & supra quā ipse vellet, agros vasta-
re perspexit: suis autē comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verum il-
li se Varo priusquam in manus veniretur, Achiabi consilio tradiderunt. Varus
autē multitudini venia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At ille
cū ignouisset cæteris, in nonnullos regis cognatos cerant enim quidam inter eos
Herodis propinqui) animaduertit, quod omnino contra regem suum arma cepis-
sent. Varus autē hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eademq; le-
gione, quæ dudū in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam redijt.

De Ethnarcha Iudeorum instituto

Cap.

IIII

Romæ autem Archelao alia rursus cum Iudæis causa conflata est: qui ante
seditionem permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberum petitori. An. 17. 44. 17
Erant autē numero quinquaginta qui venerant, & astabant eis plusquā octo mi-
lia Iudeorum Romæ degentiū. Itaq; conuocato à Cæsare optimatum Romano-
rum amicorumq; concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuatum ipsius
erat ædificium admirandis opibus exornatum, multitudo quidē Iudeorum cō-
stitit cum legatis, contraq; Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab
vtraque parte secreti erant. Nam & cum Archelao stare propter odium atque in-
uidiam recusabant, & cum accusatoribus conspici pudore Cæsaris prohibeban-
tur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus
ex causis præmissus à Varo, vt & Archelao subueniret, & si regnum Herodis ne-
potibus eius distribui placuisset, partem aliquam mereretur. Iussis autem accusa-
toribus exponere, quænam contra leges fecisset Herodes: primum non se regem,
sed omnium qui vsquam fuissent, tyrannorum crudelissimum tolerasse dicebat.
Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, vt beatiore
mortui putarentur. Non enim tormentis solum eum lacerasse corpora subie-
ctorum, sed etiam gentis suæ ciuitatibus deformatis exterius ornauisse, populisq;
alienis Iudææ sanguinem condonasse. Pro antiqua vero felicitate ac patrijs le-
gibus, nationem suam tāta egestate simul ab eo atque iniquitate repletam, pror-
sus vt plures ex Herode clades paucis annis sustinuerint, quā omni æuo maio-
res sui, postquam ex Babylone discessere, perpeSSI sunt, Xerxe tunc regnante ad
discordias concitati. Verum se tamen ad hanc mediocritatem & aduersæ fortu-
næ consuetudinem processisse, vt etiam successionem voluntariam acerbissimæ
seruitutis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem
appellassent nihil morati, & vnā cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro
eius successore vota celebrassent. Illum autem quasi metueret, ne non certus
eius filius videretur, à cæde trium milium ciuium regni sumpsisse primordia: &
quia principatum meruerit, tot immolasse deo hominum victimas, tot festo die
templum cadaueribus impleuisse. Recte igitur eos, qui de tantis malis super-
essent, aliquando respexisse calamitates suas, & belli lege cupere vulneribus ex-
cipiendis

cupiendis ora præbere: atque ab Romanis precari, ut Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: neque quod ex ea natione restaret, his obijcerent, à quibus crudelissime lacerabatur: sed patriam suam coniungi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari decernerent: hoc enim modo probatū iri, Iudæos qui nunc veluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire nosse. Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione cōclusa est. Cum autem surrexisset contra Nicolaus, primum criminibus quæ in reges erant proposita, dissolutis, nationem cœpit arguere: quia neque gubernari facilis esset, naturaque regibus vix pareret. vna etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerant, insimulabat. Sed tum quidem partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post, mediam regni partem sub ethnarchiæ nomine dedit Archelao: etiam regem, si se dignum præbuisset, facturum esse pollicitus. Reliquam vero dimidiam in duas tetrarchias diuisit, duobusque alijs Herodis filijs attribuit: vnam Philippo, alteram Antipæ qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat trans flumen regio, & Galilæa, quarum ducenta talenta redditus erant. Batanæa vero & Trachon, & Auranitis, & quædam partes domus Zenonis, circa Iamniâ, Philippo destinatæ sunt: quæ talentorum centum redditus ministrabant. Archelai vero ethnarchia Idumæam, omnemque Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatam, pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret ei traditæ sunt, Stratonis pyrgus, & Sebaſte, & Ioppe, & Hierosolyma. Cæteras autem, Gazam & Gadaram & Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditus Archelai, quadringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relicta erant, Iamniæ dominâ & Azoti & Phaselidis idem Cæsar constituit: regionemque apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta redditus colligebantur. Domum vero eius ethnarchiæ subdidit Archelai. Cum autem cæteris quoque Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias virgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easque nuptum Pheroræ filijs collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiâ sibi relictas, ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine, quibusdam rebus vilissimis propter honorem defuncti.

De subditicio falsoque Alexandro eoque deprehenso Cap. V

An. lib. 17
cap. 18

Interea quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam libertinum Romanorum in Sidoniorum oppido educatus, illum se formæ similitudine, quem Herodes necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Romam venit. Huius autem facinoris habebat socium quendam gētilem suum, omnes regni actus optime scientem: à quo instructus, affirmabat eorum se misericordia, qui sui atque Aristobuli occidendi causa missi fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudæos sefellerat, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melumque inde transmissus, ibique ampliore questu cumulat, etiam hospites suos magna verisimilitudine Romam secum nauigare perlexerat. postremo delatus Dicearchiam, multisque muneribus ab Iudæis eius loci donatus, quasi rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudo, ut qui Alexandrum illum viderant, planeque nouerant, hunc eum esse iurarent. Igitur omnes etiam Romæ Iudæi, visendi eius studio circumfusi properabant: & infinita multitudo per vicorum angustias, quocunque ferebatur, conueniebat. Tanta namque dementia multos ceperat, ut illum sella portarent, ac regale obsequium proprijs ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri vultum optime sciens (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) & si priusquam videret hominem, fallaciam similitudinis aduerterat, hilariori tamen animi spei nihil indulgendum putauit: & Celadum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret, misit, ut ad se adolescentem deduceret. Qui illo cōspecto, statim personę differentiam

differentiam coniectura apprehendit. Maxime vero, vbi corporis eius duritiam, & seruilem formam considerauit, intellexit omne commentum. valde autem cō motus est dictorum eius audacia: de Aristobulo enim percontantibus, saluū quidem illum esse commerabat: consulto vero non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: minus enim se circūueniri posse disiunctos. Itaque ab alijs ei separato vitam dixit à Cēsare prēmium fore: si tantę fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollicitus, ad Cēsarem sequitur: & Iudęum indicat, qui formę suę similitudine abusus esset ad quęstum. Tanta enim dona ex cinitatibus eum singulis abstulisse docuit, quanta viuus Alexander non accepisset. Risit his Cēsar: & falsum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inseruit, suasorem vero eius interfici iussit. Melijs autem sumptuum detrimentum pro amentię precio satis esse iudicauit.

De Archelai exilio

Caput VI.

Ethnarchia vero suscepta, memor discordię superioris Archelaus, non solū Iudęis, sed etiam Samariensibus crudeliter abusus est. Nonoq; principatus sui anno legatis contra se ab vtrisque ad Cēsarem missis, ipse quidem in exilium pellitur Viennam Gallię ciuitatē: patrimonium vero eius filio Cēsaris ad indicatur: quem quidem priusquam euocaretur ad Cēsarem huiusmodi somniū vidisse cōmemorant: Nouem spicas plenas & maximas à bobus comedi somniauerat: accitos deinde vates, Chaldeorūq; nonnullos, quidnam illo putarent indicari somnio, consuluerat. Alijs autem aliter interpretātib. Simon quidā Essenus genere, dixerat spicas annos arbitrari, bouesq; rerum mutationes: eo quod agros arando verterent ac mutarent. Ideoq; regnaturū quidem illum esse tot annos, quot significasset numerus aristarum: varias autem rerum mutationes expectum, esse moriturum. Hisq; auditis, Archelaus quinq; diebus post, ad causam dicendam est euocatus. Dignum autē memoria duxi, etiam coniugis eius Glaphyrę somnium, Archelai filię Cappadocum regis, referre: quam cū Alexāder prius habuisset vxorē, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, à quo ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortem Iubę regi Libyę nuptā, eoq; defuncto domum reuersam, domiq; apud patrem in viduitate degentē, Ethnarges Archelaus vbi conspexit, ad hoc amoris accensus est, vt eam statim repudiata cōiuge sua Mariamme, sibi copularet. Hęc igitur breui tēpore postquam in Iudęam reddijt, videre viua est superstantem sibi Alexandrum dicere: Satis fuerat tibi Libycum matrimoniū: sed tu illo non cōtenta, rursus ad meos penates reuerteris audissimaviri tertij, & quod grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. Equidem non dissimulabo cōtumeliam, teq; licet inuitam recuperabo. Atq; hoc exposito somnio, vix biduum superuixit.

Anali. 17. c. 19

Interpretatio somnii.

De Simone Galilæo. De tribus sectis apud Iudęos

Cap. VII.

Igitur Archelai finibus in prouinciam redactis, procurator Coponius quidam Ięques Romanus missus est, ea sibi à Cēsare potestate mandata. Hoc disceptante Galilęus quidā, Simon nomine, defectionis arguebatur: quia indigenas increparet, si tributum Romanis pendere paterentur, dominosq; post deū ferre mortales. Erat autē proprię sectę sophista nulla in re similis alijs. Etenim tria sunt apud Iudęos genera philosophię. Horum vnum Phariseę profitentē, alterum Sadducei, tertium vero, quod etiam probabilius habetur, Esseni colunt, gente quidem Iudęi, verum inter se mutuo amore coniunctissimi: & qui pręter ceteros voluptates quidem quasi maleficia vitarent: continentiam vero seruare, neq; cupiditati succumbere, virtutem maximā ducerent. Itaq; nuptias quidem fastidiunt, alienos vero filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter institunt: non quia coniugia vel humani generis successionem censeant perimendam: sed quia cauendam putent intemperantiam fœminarum, nullam earum vni viro fidem seruare credentes. Quin & ditium

Anali. 18. c. 19

Essenorum doctrina.

Z tiarum

tiarum contemptores sunt, rerumque apud eos communicatio admirationi habetur, neque inuenias alteri alterum opulentia præstare: legemque sibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari vellent, bona contubernio publicaret: Ita enim fore, ne vel paupertatis humilitas, vel diuitiarum dignitas appareret: sed pernixtis facultatibus, velut inter fratres, vnum esset omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, & si quis vel inuitus vnctus fuerit, munditijs corpus absterget: quoniam squalorem decorem putant, dummodo semper in veste sint candida. Designatos autem communium rerum procuratores habent, & ad usus omnium singulos in diuisos. Non est autem illis vna ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferunt: & aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Denique tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante viderunt. Hinc est, quod cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neque præterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum vestimenta cæteraque vniuersa necessaria tueatur. Amictus autem cultusque corporis omnibus pueris, in metu & sub cura magistri agentibus, par est. Nec vero vestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino consiliis prioribus, aut longi temporis usu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut vendunt: sed egenti quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet: quamuis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libnerit accipiendi quod opus sit. Præcipue circa deum religiosi sunt. Næque ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quædam vota celebrant, quasi ut oriantur precantes. Deinde ad quas venerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumque ad horam quintam studiose fuerint operati, rursus in vnum congregantur: linteisque præcincti velaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac lustratione facta in eadem secreta coeunt, quo neminem alterius sectæ hominem aspirare concessum est, ipsique purificati, velut in sanctum quoddam templum in coenaculum veniunt: quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidam panes ordine, vnum aut vasculum ex vno pulmento singulis cocus apponit. Deinde voce cibum sacerdos anteuenit: neque gustare quenquam fas est, nisi prius deo celebretur oratio. Post finem quoque prandij vota repetunt. Nam & cum incipiunt, & cum desinunt, quasi datorem victus, deum laudibus canunt. Tunc veluti sacris illis depositis vestimentis, in opere usque ad vesperam versantur. Similiterque inde reuersi coenant, confedentibus etiam hospitibus, si quos forte interuenisse repperint. Neque vero clamor vnquam tectum illud, neque tumultus inquietat: cum etiam loquendi ordine alijs alij cedant: eorumque silentium, extra tectum constitutis arcanum quoddam videatur venerabile. Cuius quidem rei perpetua sobrietas causa est, quodque apud eos edendi aut potandi modus saturitate definitur. Sed quamuis aliarum rerum nihil sine præcepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est in inuando & miserendo, sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuique licet, & indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdictum. Iidem iracundiæ moderatores iusti sunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius vitant. Iam enim mendacij condemnatum arbitrantur, cui sine deo non creditur. Summum autem studium veterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quæ animæ & corpori expédiant, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicæ, quamque vim propriam singuli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Sectæ vero suæ studiosis non itatim cum eis vna collectio: sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuique eundem victus ordinem tribuunt: dolabellam quoque, & quod prædictum est perizoma, & albam vestem tradentes. Cum vero processu temporis experimentum continentiae dederit, accedit etiam ad communem cibum: &

bum: & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in conuietum assumitur. Post ostensionem quippe continentie, duobus annis alij mores eius probantur. Cumq; dignus apparuerit, tunc demum in consortium assumitur. Prius vero quam incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere deum, deinceps quoque erga homines seruare iustitiam, & neque propria sponte nocere cuiquam, neque ex præcepto obesse: quin immo iniquos omnes odisse, & collaborare semper iusticie sectatorib; fidem omnibus seruare, maxime vero principibus. Neque enim abique voluntate dei, cuiquam posse principatus potentiam contingere. Si vero ipse ceteris præsit, nunquam se ab usum viribus potestatis ad contumeliam subiectoru, sed neque veste aut ambizioso aliquo ornatu reliquis eminere, veritatem semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus vero à furto, & animam puram seruare ab iniustis compendijs: & neq; aliquid de mysterijs consecratis celare, neque profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quispiam morte compellat. Super hæc autem addunt, nihil se de dogmatibus aliud quam ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum ire simul & dogmatis sui libros & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant, & quasi præmuniunt accedentes. Deprehensos vero in peccatis, à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerunq; morte consumitur. Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neque capere ab alijs oblatum cibum potest. herbas vero pecudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerunq; miserati, extremum spiritum agentes receperunt: sufficientem pro peccatis eoru, quæ usq; ad mortem adduxerit, poenâ luisset censentes. In iudicijs vero sunt diligentissimi atq; iustissimi. Disceptant autem non minus quam centum in vnum coacti: quod autem ab his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post deum magna legislatoris est: ita vt si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus vero obedire & plurimum quorumque decreto, probabile arbitrantur officium. Cum simul deniq; sederint decem, nullus vnus nonem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum, vel in dexteram sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Indæis diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie præparant, ne videlicet illo die ignem accendant: sed neque vas aliquod transponere audent, imò nec alium purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam vno pede altam *σκαυτή*, hoc est, illa dolabella quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa veste sese diligentissime contingentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere ventris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idque ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, vt quasi ab immunditia diluantur. Discernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinencie tempora, in ordines quatuor: tantumque hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus æstimantur, vt si aliquos eorum contigerint, quasi à contrectatu alienigenæ diluantur. Viuunt autem quâ longissime, ita vt plurimi eorum usque ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem victus, vt equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum: cruciatus siquidem vincunt firmitate consilij. Mortem vero, si cum decore obitunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negotijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artum confractiones & ignes, ac per tormenta omnigena transeuntes, vt videlicet vel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, vel ciborum quippiam quod non solent ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quinimo cruciatibus subdentes, & eis qui tormenta admovent illudentes, constantes animas cum

quadā hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eas essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiāque eorum non esse perpetuam: animas autē immortales semper manere, & de æthere subtilissimo commeātes, quasi carceribus ita corporibus implicari, velut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum vero fuerint à carnalibus releuatæ vinculis, quasi de servitute longissima liberatas, ita ilico lætari eas, sublimēque ferri. Et quidem bonas, concinentes in hoc Græcorū sententijs, pronunciant vltra Oceanum degere, vbi eis sit reposita perfructio: illic quippe esse regionem, quæ neque imbribus, neque nivibus, neque æstibus, aggrauetur: sed quam Oceano oriens Zephyrus, & leniter aspirans amœnet. Malis autem animabus procellosa loca & hyberna delegant, plena gemitibus exercendarum sine fine poenarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos Heroas & semideos vocauerunt, beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdā commentati sunt, Sisyphos videlicet, & Tātalos, & Ixiones, & Tityos: principio quidem immortales esse animas existimantes, ob adhortationem utique virtutis dehortationēque nequitie: bonos quippe fieri in huius vitæ conuersatione meliores, per spem bonorum etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari æstimantes: quoniam & si in huius vitæ spatio lauerint, post obitum tamen sint immortalia tormēta passuri. Hæc sunt ergo, quæ Esseni de diuinitate animæ philosophantur planè illecebram inenitabilem eis, qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis, qui etiam futura nosse promittāt, sacris videlicet libris, & varijs sanctificationibus, prophetarūque dictis à primis ætatibus adhærentes: raro autem accidit, ut prædictiones eorum frustratio consequatur. Est autem aliud etiam Essenorum collegium, cibos quidem & mores legesque similes cum prioribus habens, distans vero opinione de coniugio. Maximam siquidem vitæ hominum partem, successionem scilicet, amputare eos qui abstineant nuptijs arbitrantur: quippe si in eandē omnes velint ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione conueniunt, ut per triennium explorent valetudinem foeminarum: & si constanti purgatione apparuerint idoneę partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit: ut ostendant, quod nuptias non voluptatis, sed liberorum causa inierint. Lauantibus autem foeminis, ita ut viris perizomatium inest amictus: Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Pharisei dicunt, qui certiores legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habent, ut fato & deo vniuersa deputent: & quid evel agere quæ iusta sunt, vel negligere, secundum maiorem partem esse in hominibus profitentur: adiungere tamen in singulis & fatum, Animam autem omnem quidem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum autem interminabili supplicio cruciari. Sadducei porro, secundus ordo, fatum omnino negant: & deum extra omnem mali patrationem inspectionemque constituunt. Aiunt autem electioni hominum vel bonum vel malum esse propositum: & secundum volūtatē propriā, alterutrum vnicuique cōtingere. Animarum autem generaliter vel supplicia denegant vel honores. Et Pharisei quidem sociabiles, & qui studeant se mutua dilectione complecti: Sadducei vero & inter se feris moribus discrepantes, & conuersatio eorum circa externos inhumana: Hæc sunt quæ de Iudeorum philosophia dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

Pharisei

Sadducei

De Pilati regimine Caput VIII.

Anli. 18. c. 5.

ARechetai ethnarchia in provinciam redacta, reliqui, id est, Philippus & Herodes, qui cognominabatur Antipas, tetrarchias suas regebant. Salome enim moriens Iulio Augusti coniugi toparchiam quam rexerat, & Iamnam, & in Phaselide

in Phaselide palmeta testamento reliquit. Delato autem ad Tyberium Iulæ filium Romano imperio post mortem scilicet Augusti, qui præfuit rebus annis septem & quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manentes in tetrarchijs suis Herodes ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos, è quibus Iordanis flumen exoritur, in Paneade condidit ciuitatem, quam Cæsaream vocitauit: aliamq; in inferiore Ganlanite, quam Iuliadem nominauit. Herodes vero in Galilæa Tiberiadem, in Peræa autem cognominem Iulæ. Missus autem à Tiberio in Iudæam Pilatus cum curandam accepisset regionem, nocte intempesta opertas in Hierosolymam intulit imagines Cæsaris, quæ res post triduum grandem inter Iudæos suscitauit tumultum: nam qui aderant stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suas viderent. nullum enim fas esse dicunt collocari in vrbe simulacrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant, subito etiam ex agris multitudo confluit. Euntes autem ilico Cæsaream ad Pilatum, intentissime deprecabantur, vt ab Hierosolymis auferrentur imagines, & eis iura patriæ seruari. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa domum eius proni corruerunt: & immobiles quinque diebus continuis noctibusque mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens, studio magno conuocat multitudinem Iudæorum, quasi qui eis vellet dare responsum: cum subito milites accepto signo (sic enim iam fuerat præparatum) armati circumsteterunt Iudæos: circumdatæque triplici acie, Iudæi quidem stuporis erant pleni, videntes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denuncians trucidaturum se omnes, nisi imagines Cæsaris susciperent, annuit militibus vt educerent gladios. Iudæi autem quasi vno consilio omnes subito corruerunt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus pararunt, vociferantes vniuersos se interfici magis velle quàm legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde vero conturbationem alteram commouebat: Est apud eos sacer thesaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autem inducenda aqua ab stadijs trecentis, ob hoc itaque vulgi oriebantur querelæ: ita vt etiam Pilati qui Hierosolymam venerat, cum clamore circumdarent tribunal. Ille autem præuiderat tumultum eorum: siquidem populo permiscuit armatos milites, qui tunc essent priuatorum vestibus induti: præcepitque vt gladijs quidem non vterentur, fustibus autem acclamantes ferirent. Sicque compositis rebus, dat ex tribunali signum, confestimq; cædebantur Iudæi: quorum multi quidem plagis, multi vero se inuicem conculcantes, in fuga misera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo cōticit: atque ob hoc accusator Herodis tetrarcha Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tyberium venit. Illo autem non suscipiente accusationem, residens Romæ & reliquorum quidem potentium notitias ambiebat: maximis autem colebat officijs Germanici filium Caium, cū adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularum apparatus, quib; eum demerebatur, ad vltimum extensis manibus, aperte deum cœpit precari, celeriter illum mortuo Tyberio dominum cunctorum videre. Hoc cum quidam è familiaribus eius Tyberio nunciasset, statim concludi iussit Agrippam: qui & sub grandi ærumna, vsque ad mortem Tyberij, in carcere per menses sex tenebatur. Sed defuncto eo, post regnum annorum duorum & viginti, sed mensium, trium dierum, succedens in imperium C. Cæsar absoluit Agrippam vinculis, & tetrarchiam Philippiam enim is decesserat) ei tradidit, regemq; appellauit. Cum venisset autem in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiam suscitauit. Iritabat autem eum maxime in spem regni Herodias vxor, exprobrans ei socordiam, & dicens, quia per id quod noluerat ad Cæsarem nauigare, careret potestate maiore: nam cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes venit ad Caium, à quo ob auaritiam vehementer increpitus, ad Hispaniam fugit: secutus

Z ; cum

An. li. 18. ca. 59

De C. Caligula

An. li. 18. ca. 34

eum quippe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius C. Cæsar adiecit. Atque ita Herodes quidem in Hispania, peregrinante secum etiam vxore, decessit.

De superbia Caij & Petronio præside.

Caput IX.

An. 118. c. 15.

Situs Ptolemaidos

Sepulchrum Memnonis

CAius vero Cæsar intantum contumeliose abusus est fortuna, vt etiam & deū se putaret, & vellet vocari. Patriam quoque suam multorum nobilium cede truncatit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudæam: Petronium denique cum exercitu Hierosolymam misit, præciens vt in templo statuas eius locaret: quas nisi susciperent Iudæi, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquā vero multitudinem captiuaret. Permonebat autem hoc profecto deum. Et Petronius quidem, cum tribus legionibus, multisq; e Syria auxiliariis properabat in Iudæam ex Antiochia. Iudæorum vero quidam non credebant famę bellum nuncianti, qui vero credebant, nihil de resistendo poterant comminisci. Celeriter autem in omnes peruadit metus, nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno campo sita: circūdatur autem montibus ab orientali plaga per sexaginta stadia disparatis, sed ad Galilæā pertinentibus: à meridiana autem Carmelo, qui abest stadijs centumviginti: à septentrionali quoque monte qui est altissimus, quem vocant incolæ scalam Tyriorum: & hic autem distat stadijs centum. Ab ea autem vrbe distans duobus stadijs præterlabitur fluuiolus, quem vocant Belem, exiguus prorsus: cui prope est sepulchrū Memnonis, habens iuxta se centum ferè cubitorum spatium, sed admiratione dignissimum: Est enim specie vallis rotundę, vitream emittēs arenam: quam cum exhauserint multæ naues, pariter accedentes, locus idem rursus impletur. Vt siquidem quasi dedita opera, conuehunt illuc de circūstantibus supercilijs arenā istam, vtique communem: locus autem metalli, statim in vitrum quod suscepit mutat. Mirabilis quoque mihi illud videtur, quod iam conuersę arenę in vitrum, quęcunq; pars super margines loci insus fuerit iacta, in cōmunem arenam denno cōuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis est. Iudæi autem cum mulieribus & filijs collecti in campum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplicabant, principio ob patrias leges, deinceps vero etiam pro suo statu: Ille autem ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitū quidem & statuas in Ptolemaide reliquit: procedens autē in Galilæam, & conuocans in Tyberiadem tam populum Iudæorū quā omnes eorum nobiles, & vim Romani exercitus cœpit exponere, & minas Cæsaribus: his addēs, quod & contumeliosa esset supplicatio Iudæorū: cum omnes siquidem gentes quę parerent imperio Romano, in suis vrbib; inter reliquos deos, imagines quoque Cæsaribus locauissent, soli Iudæi istud abnuerent. hoc siquidem quasi ab imperio deficere esset, etiam cum iniuria præidentis Illis vero contra hæc legem morēsque patrios allegantibus: & quia ne dei quidem simulacrum, nedum hominis, nec solum in templo, sed neque in profano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare: arripiens dictum Petronius respōdit: Sed & mihi domini mei lex seruanda est. si eam quippe transgrediar, vobisquę parcam, iuste animaduersionem subibo. Impugnabit sanē vos, non Petronius, sed ille à quo sum missus. nam & ipse æque ad vos cogor implere quę iussa sunt. Ad hæc tota multitudo vnanimiter succlamauit, ante legis temerationem omnē se libēter subire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugna-re ergo aduersus Cæsarem estis parati? Responderunt Iudæi, pro Cæsare quidem & populo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autem in templo imagines æstimet collocandas, debere eum totam Iudæorum gentem prius immolare: præbere se quippe ingulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere voluisset. Ad hæc admiratio Petronium miseratioq; peruasit, intuentem & insuperabilem religionem virorum, & tantum vulgus ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus recesserunt. Postridie autem ac deinceps sum-

mares

mates eorū priuatim viritimque compellans, populum quoque publice alloquēs nunc quasi consulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollens & virtutem Romanam & indignationem Cæsaris: inter hæc etiam suam necessitatē, cui essent exequenda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimenta cedētib⁹, cum videret etiam semetē regionis intercipi (ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta penē continuis diebus multitudo in vrbe otiosa morabatur) ad vltimum conuocatis omnibus, ait, sibi met periculosam rem se velle aggredi. Aut enim, inquit, deo cooperante placabo Cæsarem, ac vobiscum saluabor libenter: aut illo in vltionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atque ita dimissis turbis, multa pro eo vota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide renocauit exercitum, atque illinc confestim misit ad Cæsarem, referens & quo apparatu in Iudæam irruisset, & quod tota gens supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum viris etiam provinciam esse perdendam. Seruare si quidem ipsos legem patriam, & nouis præceptis vehementer obsistere. His epistolis respondit Caius immodice, comminans Petronio mortem, quoniam iussio num suarum segnis executor fuisset. Sed scriptorum talium vectores per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri: alij autem exitium C. Cæsaris nuntiantes, prospere nauigauerunt: denique ante septem & viginti dies epistolas Petronius accepit, finem Cæsaris indicantes, quā illi peruenirent, qui comminantia scripta portarent.

De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte

Cap. X

An. 19. c. 13

CAio igitur per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensib⁹ sex, rapitur in regnum ab eo exercitu qui Romæ erat, Claudius. Senatus autem, referentibus consulibus Sentio Saturnino & Pomponio Secundo, mandat tribus cohortibus vrbis ut essent præsidio ciuitati, & ipse frequens in capitolium conuenit: & propter immanitatem Caij, bellum agi cum Claudio decernebat, volens imperium ad optimates reducere: ut sicut olim, ad regendum dignissimi eligerentur. Accidit interim ut Agrippa adueniret: quem cum & senatus in concilium & in castra Claudius euocasset, ut scilicet eo strenuo adiutore vteretur in quibus res posceret: videns Agrippa Claudium iam esse opibus Cæsarem, ad eum perrexit: quem ille ilico legatum ad senatum misit, indicantem suum propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquum esse, si militum erga se studia tam religiosa desereret, imò tutam aliter suam nō esse fortunam: iam enim ad inuidiam tatis fore, quod in regnum vocatus sit. Deinde ad ministrare paratum esse rempub. non ut aliquis tyrannus, sed ut princeps benignus: sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negotijs communem omnium stare sententiam. nam & si non natura esset modestus, locuples tamen moderandæ postetatis exemplum Caij morte esse propositum. Quæ cum detulisset Agrippa respondit curia, quasi quæ militi suo bonisque consilijs fideret, nolle se subire voluntariam seruitutem. Sed accepto patrū responso Claudius rursus misit Agrippam, nuntiantem eis, se non posse adduci ut eos proderet, quorum consensu in imperium esset accitus. Intuitum autem se initurum esse pugnam aduersus eos, cum quibus confluere minime vellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo confligerent. neque enim fas esse, propter illorum peruersitatem, patriam civili cæde foedari. Et Agrippa quidem ista senatui nuntiavit. Inter hæc vnus ex illis militibus, qui cum patribus erant, educens gladium: Commilitones, inquit: quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, & concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos? maxime cum habeamus imperatorem quem in nulla re culpæ possumus, & ad quem cum iustis magis allegationibus quā cum armis egredi debeamus. Hæc dicens, per mediam egressus est curiam, omnibus se milibus consecutis. Hoc exemplo optimates deserti, in magno mœtu esse cœperunt. ac deinceps videntes sibi aduersationem tutam non esse, secuti milites, ad Claudium transferunt. Occurrebāt autē

Z 4

cis

eis pro muris strictis gladijs hi qui fortunę regis ambitiosius adlabantur: & penę accidit vt progressi quinque interficerentur, ante scilicet quā militum impetū Cæsar agnosceret: nisi accurrens Agrippa, imminentis ei facinoris periculum nuntiasset: dicens quod nisi coercuisset exercitum, iam in sanguinē ciuium furem, confestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium, fieret que solitudinis imperator. Hęc audiens Claudius, cōtinuit militum impetū. Suscepit autē in castris ad venientē senatū, & indulgenti honore complexus, egressus cū patribus confestim obtulit deo victimas, vt mos est pro imperio supplicari. Agrippā quoque protinus donat regno paterno vniverso, adiiciens ei etiā illa quę Augustus Herodi donauerat, Trachonitidē scilicet & Auranitidem: præter hęc autē aliud quoque regnū, quod Lysanię vocabatur. Et populo quidē donationem hanc per edictum indicauit. Patribus autē præcepit, vt incisam æreis tabulis in Capitolio collocarent. Donat autē etiam fratrem eius Herodē, qui gener eiusdem erat, Berenicę iūctus reginę Chalcidis. Opinione autē celerius Agrippæ dati regni census maximus affluebat: qua sanē pecunia, non ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murum Hierosolymis circundare cœpit, qualis, si potuisset absolui, inefficacem prorsus obsidionem Romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impleteret opus, decessit in Cæsarea. Regnavit autē annis tribus. Ante quoque cū Tetrarchiam regeret, alijs tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit filias tres ē Cypride natas Beronicen, Mariammen atque Drusillam: filium autē ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam. qui cum admodum paruulus esset, Claudius regnū in prouinciam redegit, in cuius procurationem missus est Cestius Festus: post hunc autē Tiberius Alexander: qui nihil de consuetudine patriæ immutantes, gentem in pace tenuerunt. Post hęc vero & Herodes, qui regnabat in Chalcide, decessit, relinquens ex fratris quidē filia Berenice filios duos, Beronicianum & Hyrcanū: ex priore autē Mariamme, Aristobulum. Alius quoque eius frater Aristobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Iotapa. Hi quidē erant (sicut diximus) liberi Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autē & Aristobulus nati fuerant Herodi ē Mariamme, quos ipse parens occidit. Alexandri autem posteri in maiori Armenia regnauerunt.

An. lib. 19
cap. 5

An. lib. 16
cap. 7. 8

De varijs tumultibus in Iudæa & Samaria.

Cap. XI

Post obitum autem Herodis, qui regnavit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in patrum sui regno constituit. Alterius autem prouincię suscepit curā post Alexandrum Cumanus, sub quo oriri cœperunt tumultus, & denuo Iudæos calamitas comprehendit. Conueniente quippe multitudine ad diem festū azymorum in Hierosolymā, stante cohorte Romana super porticum tēpli (armati quippe milites semper custodiebant festos dies, ne quid conuenientes populi nouare auderent) vnus ē militibus reductis turpiter vestimentis inclinans posteriora sua obuertit ad faciem Iudæorum: & ad hunc habitū vocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri, ita vt circumstarent Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autē inconsulti iuuenes, & quasi natura apti ad seditiones mouendas, in rixā grauissimam profiliebant: cōtinuo quippe saxa rapientes, percutiebant milites. Tunc veritus Cumanus, ne totius in eum vulgi impet⁹ fieret, plures euocauit armatos: qui cum essent porticibus immissi, metus grauis incidit Iudæis. statimque in fugam versū, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressus de constipatione obtritio facta est, vt conculcatione mutua super decem milia hominum cōsumpta sint. Facta est autē vniversę genti luctuosa festiuitas, & plāctus per domos singulas perionabat. Successit autē huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta Bethorō quippe, per viam publicam, Stephanus quidam seruus Cæsaris supellectilem quandam vehibat, quę ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autē ad inquisitionē mittens, eos qui in proximis vicis essent, vinctos ad se adduci iussit,

ci iussit, obijciens quod latrones illos non comprehendissent: qua occasione, quidam militum invico quodam libros sacræ legis offensos discidit atq; combussit. Iudæi aut quasi totam religionem inflammata viderent, vndiq; confluerunt: & velut machinamento aliquo: ita vi superstitionis attracti, omnes ad vnâ eucationem ad Cumanum Cæsaream concurrunt: precantes vt militem, qui tantam contumeliam deo legique eius intulisset, non relinqueret impunitum. Ad hæc ille (videbat enim multitudinem nequaquam quieturam, nisi aliqua esset satisfactio sedata) adiudicatum militem per medium populum ad supplicium iussit abduci: sicque Iudæi placatis animis recesserunt. Denuo autem Galilæorum & Samaritanorum conflictus exoritur. In vico enim, quem Geman vocant, qui est in magno Samariæ cōposito situs, quidam Galilæus de numero Iudæorum ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex Galilæa regione concurrerunt, vt cum Samaritanis confligerent. Horum aut nobiliores cōuenerunt ad Cumanum, rogantes, vt antequam grauis calamitas oriretur, transiret in Galilæam: & in eos, qui autores essent homicidij, vindicaret. Cumanus vero his negotijs quæ habebat in manibus postponens illorum petitiones, sine effectu precatores remisit. Nunciato igitur homicidio Hierosolymam, omnis multitudo cōmota est: & relicta diei solennitate, in Samariam vulgus impetum fecit, sine vlllo duce, nec cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes. Latrocinij autem eorum & tumultus, quidam Dinæ filius Eleazarus, & Alexander, principes erant: qui in Acrabatenæ regioni cōterminos irruentes, promiscuam edidere cædem, & à nullius ætatis exitio temperantes, vicos etiam inflammauerunt. Cumanus autem hæc audiens, adducit secum vnâ equitum alam, quæ vocatur Sebastenorum, vt auxilio his qui vastabantur esset: sicque eorum multos qui Eleazarum erant secuti comprehendit, plures quoque interfecit. Ad reliquam autem multitudinem, qui in vastandos Samaritanorum fines irruerant, principes gentis de Hierosolymis concurrerunt: opertique cilicij, & aspersis cinere capitibus precabantur, vt ab incepto desinerent: nec propter exercendam in Samaritanos ultionem, ad Hierosolymæ perniciem Romanos cōmouerent: misererentur aut patriæ suæ atq; templi, filiorumque & coniugum propriarum, neque omnia pariter in discrimen adducerent, neque ob vnus Galilæi vindictam cuncta disperderent. His acquiescentes Iudæi, à negotio recesserunt. Multi autem per idem tempus in latrocinia conspirabant: sicut ferè solet insolentia crescere rebus quietis: per quæ in omni regione agebantur rapinæ, & audaciss. quisque reliquis vim afferebat. Tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum venerunt, vindicari de his qui regionem eorum deprædati fuerant postulantes. Præsto autem fuerant etiam Iudeorum nobiles: & Ionathas, filius Anani, princeps sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritanis fuisse, qui primi homicidium perpetrassent: causam tamen calamitatum postea secularum præbuisse Cumanum, qui inter principia autores cædis noluisse vlcisci. Tunc Quadratus vtramque partem interim distulit, dicens se cum ad ipsas regiones venisset, diligenter singula inquisiturum, deinceps vero progressus Cæsaream, eos omnes quos Cumanus viuos ceperat, in crucem sustulit. Inde cum Lyddam venisset, denuo audiuit Samaritanorum querelas, & accitos Iudæorum decem & octo viros, quos cognouit pugnae fuisse participes, securi percussit. Duos autem principes sacerdotum, Ionathan & Ananiam, eiusque filium Ananum, & nonnullos alios Iudæos nobiles ad Cæsarem misit, similiter autem & Samaritarum nobilissimos quoque. Præcepit etiam Cumano, & Celeri tribuno, Romam nauigare, reddituros Claudio rationem, pro his quæ in regione gesserant. His ita compositis à Lydda ascendebat Hierosolymam: & inueniens multitudinem festiuitatem azymorum celebrantem sine vlla conturbatione, Antiochiam rediit. Romæ autem Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, Iudeorum causam magna contentione defendens: siquidem & Cumano multi potentium

*Deconspiratio
ne latronum*

*Claudio mor-
tuo Nero suc-
cedit*

tium aderant) pronuncians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici: Cumanum aut in exiliū deportari. Celerem autem tribunū vinctum Hierosolymam missum, Iudæis ad supplicium tradidit, vt per urbem tract⁹, capite plecteretur. Posthæc Felicem Pallatis fratrem misit ad Iudæos, qui & eorum prouinciam cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippam vero de Chalcide in regnum maius transtulit, tradens ei illā quoque prouinciam, quæ Felicis fuisset. Erat aut ista Trachonitis & Batanæa, & Gaulanitis. Addidit aut regnum etiam Iysanię, & tetrarchiam, quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit: successorem regni Neronem relinquens, quem suadelis Agrippinæ vxoris suæ in imperium cooptauerat, & qui dem cū legitimum haberet filium, Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octauiam filiam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opum, abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum, atque vxorem, matrēque interfecerit, post quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit, atque vt ad vltimum per amentiam ad histrionum opera scenamque peruenerit, quoniam scio esse narratione molestum, silentio præterite melius puto.

De tumultibus in Iudæa sub Felice.

Cap.

XII

*An. lib. 20
cap. II*

Sicarii

*An. li. 20
cap. 12*

*De Aegypto
pseudopro-
pheta*

Conuertar aut ad narranda, quæ ab eo aduersus Iudæos gesta sunt. Minorem igitur Armeniam regnandam Aristobulo dedit, Herodis filio. Regno aut Agrippæ quatuor vrbes addidit cum agris ad singulas pertinētibus: in Peræa scilicet regione, Abilam & Iuliadem: in Galilæa autem Tarichæam & Tiberiadē. Reliqua aut Iudææ Felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per viginti annos regionem fuerat depredatus, aliosque cum eo multos cepit, vinctosque Romam misit: Aliorumque quos in crucem sustulit, latronum vel in communione sceleris deprehensorum popularium, fuit penē innumerabilis multitudo. Sic autē regione purgata, aliud gen⁹ latrocinatium in Hierosolymis oriebatur. Hi autem sicarii vocabantur, die claro, & in media ciuitate passim quosque interficientes. Potissimum vero diebus solennitate festiuis immiscebantur vulgo, sicas sub veste gestantes. His inimicos interficiebāt: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebantur, qua fraude extra suspicionem manebant, diuque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quotidie plurimi cædebantur, atque ipsi calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello, per singula momenta omnes mortem opperiebantur. Circumspiciebant autem eminus quosque appropinquantēs: & neque amicis suis fidere poterant, dum tamen in medijs suspicionibus atque custodijs nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est, cædem quidem abstinentiū, sed consilijs magis impiorum, quæ pars non minus quā sicariorum felicitatem vrbis statumque corruptit. Seductores nanque homines & circumuectores, sub specie religionis nouis rebus studentes, vulgus insanire fecerunt. nam in solitudines egrediebantur, promittentes deum signa eis ostēsurum libertatis. Contra quos Felix (videbantur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga Iudæos afflixit Aegyptius quidam pseudopropheta. Adueniens quippe in prouinciam, magus cum esset, prophetæ opinionem sibi arrogans, triginta ferme milia hominum congregauit, quos vana seductione deceperat. Et circumducens eos de solitudine in montem qui vocatur Oliuarum, inde in Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsoque Romanorum præsidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur aut stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Præuidit sanē eius impetum Felix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudæorum reliqua multitudo iuuabat, iniit con-

flictum

flictum. Et Ægyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipso fuerant, cōprehēsi atque vinculis traditi sunt. Reliqua vero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis vero his etiā, sicut ferē in ægro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant: & quāsi ad libertatem vocabant, mortem apertissimam cōminantes his, qui Romanorum principatui obedire voluissent: vt vel reluctantes auerterent eos, qui spontaneam ferret seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumque potentiū domos, eosq; insuper trucidabant: inflam- An. lib. 20
mabant etiā vicos, ita vt desperatione eorū tota Iudæa protinus impleretur. Et cap. 13
hoc quidem bellū indies ingrauescebat. alter autē tumultus ortus est circa Cæsaream, inter Iudæos scilicet qui ibi permixti habitabant, & Syros, seditione commota. Hi siquidem postulabant, vt eorum fieret ciuitas, Iudæū eius fuisse conditorē dicentes: erat autē rex Herodes. Æmuli vero, conditorem quidem confitebatur Iudæum, ipsam vero ciuitatē fuisse gētiliū vindicabant. Neque enim illic statuas & fana potuisse constitui, si ad Iudæos eam conditor pertinere voluisset. Ob has ergo causas inter se populus vterque iurgabat. Procedebat autē vique ad arma contentio: & quotidie ad confligendum audaces quique partis alterutræ proficiebant. Neque enim Iudæorū seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: & Græcis turpissimū videbatur, Iudæis inferiores videri. Præstabāt autē hi quidē diuitijs & corporū viribus. Græci vero auxilio militū: magna siquidem pars Romanæ manus, de Syria illo fuerat cōgregata: & quāsi cognati, ad auxiliandū parati erant Syris. Præfecti autē militum curabant comprimere tumultū: & pugna-
ces quosq; comprehensos, taureis vlciscebantur ac vinculis. nec tamen supplicia cōprehensorum, impedimentū aut timorē reliquis inferebant: imò magis hoc ipso in seditionis irritabantur augmentū. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosque vrbe discedere: nō parentium aut immissis militibus interfecit non paucos, quorum etiā bona direpta sunt. manēte autem seditione, nobiles vtriusq; partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos. Successit autē ei Festus, & hos qui maxime infestabāt prouinciam solícite persecutus, latronum plurimos comprehendit atq; interfecit.

De præsidibus Iudææ Albino & Floro.

Cap. XIII.

Verum successor huius Albinus non eodem modo negotijs præfuit. neque enim fuit aliqua malignitatis species, quā ille præterierit. Deniq; non solum An. lib. 20
lū causis ciuilibus furabatur & diripiebat bona singulorū, neq; solū tribu- cap. 15
torū addimentis in commune gentem grauabat: sed etiam quos ab latrocinia decuriones ciuitatū comprehenderunt, vel qui à prioribus iudicibus in custodijs erant relictī, accepta à cognatis eorū pecunia, liberauit: & is solum qui non dedisset, in carceribus quāsi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorū quoque qui res nonare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sanē qui erāt opulenti, Albinum largitione redimebant, vt eis tumultum monētibus non indignaretur: pars autē popularis quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisque ergo improborum cohorte propria circumdatus, ipse quidē inter cæteros quāsi princeps latronū & tyrannus eminebat: stipatoribus vero suis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, vt hi quidem quorum vastabantur domus, tacerent: illi autē qui extra incōmodum stetissent, metu ne similia paterentur, etiā officijs ambirent eos, quos constabat dignos esse supplicijs, in cōmune autem omnium fuit intercepta fiducia, & erat tunc multiplex dominatio, & semina captiuitatis futurę iam ab illo tempore spargebantur. Cum sanē eiusmodi morum fuisset Albinus, tamen succedens ei Gessius Florus optimum eum per comparisonem sui fecit videri. Ille siquidem plura occulte & cū An. lib. 20
fraude nocuerat: Gessius vero iniquitates suas in vniuersam gentem, tam palām cap. 1
quāsi gloriaretur exercuit, ac velut non ad regendā prouinciam, sed ad damnatorum penas

rum poenas carnifex missus, neq; rapinarum vllum morem, neque afflictionum pretermisit. In miseris aut crudelissimus erat, in turpibus vero impudentissimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia veritatem, neq; commentus est callidiores nocendi vias. Huic siquidem viritim illatis dispendijs lucra quærere exiguum visum est: sed totas simul dispoliabat vrbes, & labes populis inferebat, tantum non voce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædarum acciperet portionem. Denique ob illius auaritiam cōtigis totam penè deseri regionem, ita vt plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias cōmigrarent. Donec autem in Syria Cestius Gallus prouinciam regebat, neque ausus quispiam Iudæorum est aduersum Florum ad eū mittere legatos. Cū vero instante Azymorum solennitate ipse Hierosolymam venisset, occurrens multitudo, quæ facile tricies centenorū milium fuit precabatur, vt gētis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illam prouinciæ Florū vt eijceret clamitabat. Qui tamen quū sub populi ore esset, & Gallo assisteret, nō solum nihil mouebatur, sed voces illas etiam deridebat. Cestius tamen cōpescens impetum populi, & edicens quod deinceps placatiorem eis Florum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit aut eum vsque ad Cæsaream Florus, illudens mendacijs, & Iudæorum genti bellum sedulo comminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultari posse credebat. Pace siquidem permanente, habiturum se apud Cæsarem acculatores Iudæos: verum si defectionem negociatus fuisset, maiore utique malo abducendam à se esse inuidiam peccatorum minorum. Igitur vt gens ab Romano abrumperetur imperio, sedulo indies augebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Cæsarienses gentiles victores extitere, decretumq; istud contestantes literas attulerunt: perq; hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodetimo scilicet anno regni Neronis, septimo decimo autem regni Agrippæ, mense Maio.

De Floro sæuiente in Iudæos Cæsarienses & Hierosolymitas, Cap. XIIII

Exordium belli Iudaici **A**D magnitudinem autem excitatorum de eo malorum, nequaquam idoneas causas habuisse deprehenditur. In Cæsarea siquidē habitantes Iudæi, habebant synagogam prope locū, cuius erat dominus gentilis quidā Cæsariēsis. & frequenter quidem egerant, vt ad eorū ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius preciū quā res meruerat offerentes. dominus aut loci preces eorum despexisse non cōtentus, ad maiorem dolorem ædificauit in loco tabernas, ita vt angustum eis transitum & prorsus coarctatum relinqueret. Primum igitur feruētiores aliqui iuuenum prosilientes, ædificationem vetabant. Cum vero Florus hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudæorū nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Ioannes publicanus, inflectunt Florum oblatione octo talentorum, vt ædificationem vetaret. Ille autem ob capiendum tantummodo, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia statim de Cæsarea egressus est, venitq; in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugne spatium Iudæorum summatis vendidisset. Sequenti autem die, Iudæorum sabbato, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Cæsariēsis vas samium ante ingressum eorum ponēs, alites immolabat. Hoc factum Iudæos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locum ipsum dicebant fuisse pollutum. pars autem Iudæorum quæ erat constantior atque moderatior, denuo indicibus esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentute turgentes Iudæi, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cæsariēsum tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagogæ foribus immolaret: sicq; continuo est pugna commissa. Intervenienti autem Lucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum, vas illud quidem quod positum fuerat

Perfidia Flori

tum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cum vero superatus esset præ Cæsariensium violentia, Iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in Nabata: regio quædam eorum hoc nomine appellatur, dirempta à Cæsarea stadiis sexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum venerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admonentes. Ille vero ilico comprehensos eos vinciri iussit, arguens cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauissima indignatio nascebatur: veruntamen adhuc iram suam frenabant. Florus vero, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decem & septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impensæ Cæsaris flagitaret. Tunc vero statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum, maximis vocibus nomen Cæsaris appellabant, ut à tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autem seditiosorum, in Florum maledicta iacebant vltima: & canistrum circumferentes stipem eius nomine postulabant, quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxilijs. His autem omnibus nihil est à cupiditate deterritus, sed multo magis ad deprædandum iritatus est. Denique cum deberet Cæsaream veniens ignem belli illic nascentis extinguere, causasque tumultum submouere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus: tamē cum exercitu equitum atque peditum Hierosolymam contendit, ut Romanis armis ad quod volebat vteretur, ac timore & minis urbem circundaret. Tunc populus lenire eius impetum volens, obuiam militibus processit, cum solitis utique fauoribus, & Florum honorare officijs paratus. Ille vero præmittens cum equitibus L. centurionem, nomine Capitonem, discedere eos iussit: Neue eum, in quem tam grauiamaledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si viri sunt fortes, animique constantis, etiam in præsentem effundere contumelias: nec solum in verbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere: His dictis exterrita multitudo, simul etiam militibus, qui cum Capitone venerant, in medium vulgus irruentibus, diffugerunt antequam Florum salutarent, aut militibus officia consueta redderent. Discedentes igitur in domos, cum metu atque humilitate peruigilem duxere noctem. Florus autem tunc quidem deguit in regia, postridie autem aduersum eos extructo tribunali sublimius resedit: conuenientesque sacerdotum principes, & ciuitatis vniuersa nobilitas, astiterunt tribunali. His præcepit Florus, ut omnes qui maledicta in eum succlamassent, protinus dederent: edicens in ipsos esse, nisi reos produxerint, vindicandum. Ad hæc respondent Iudæi, populum quidem pacifica quæque sentire, illis vero qui errauissent in verbis, veniam conferendam postulabant. In tanta siquidem multitudine, nihil esse mirandum, offendi aliquos temerarios, & per ætatem insipientes: esse autem impossibile, eorum qui deliquerint, discrimē agitari, cum & singulos nimirum poeniteat, & præ timore ad negandum sint parati. Debere tamen illum, si consuleret gentis quieti, & vellet Romano imperio seruare urbem, magis propter multos innoxios dare veniam etiā paucis delinquentibus, quam propter paucos improbos perturbare multitudinem tantam bonorū. Ad hæc vero ille magna indignatione inflā matus, militibus exclamauit, ut forum rerū venalium, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarent. Illi vero ad lucri sui cupidiniem addita auctoritate rectoris, non solum illum diripuerunt locum in quem fuerant immissi, sed in vniuersas insilientes domos, interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angiporta omnia, & cedes eorum, qui cōprehēdebantur: direptionis quoque nulla species præteribatur. Multos autē etiam nobilium cōprehendentes adduxerunt ad Florū, quos ille verberibus laniatos in crucem sustulit. Denique omnis numerus illo interfectorū die cum paruulis & mulieribus (neque enim vel lactantibus pepercerant) fuit sexcenti & triginta. Grauiorem autē faciebat calamitatem videri nouitas Romanæ calamitatis: quod enim nemo vnquā prius, tūc

*Florus bellum
inflammat*

Florus ausus est, ut viros scilicet equestri ordinis pro tribunali flagellis cederet ac patibulis affigeret: quorum etsi origo Iudæa, tamen Romana dignitas erat.

De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori. Cap. XV.

Per idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus: ut Alexandrum, qui Ægyptum procurabat missus à Nerone, iure hospitis conueniret. Germanam autem suam Berenicen, Hierosolymis inuentam, & iniquitatem militum videntem, gravis ob hoc angor inuaserat. & frequenter quidem præfectos equitum suorum, custodisque corporis mittens ad Florum precabatur ut à cæde desineret. ille vero neque in multitudinem interfectorum, neque in nobilitatem precatricis, sed tantum in lucra sua, quæ de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militum etiam aduersum reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosque multabant atque trucidabant, sed etiam ipsam, nisi confugisset in aulam, interfecissent. Ibi autem peruigilem noctem cum intēta custodia egit, verens utique irruptionem militum. Venerat autem Hierosolymam, ut vota deo solueret: His enim qui morbo vel alijs necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoque vino, & capillos radere. Quem morem Berenice regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal stetit, deprecans Florum: & præter quod nihil honoris habitum est, etiam de vita sua periclitata est. Hæc autem facta sunt sextodecimo die mensis Maij. Postridie autem conueniens multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant, querebantur: potissimum autem inuidiosæ in Florum voces erant: quod veriti primates quique & pontifices, disruptis vestibus, & viritim singulos comprehendentes, postulabant, ut ab his verbis, quorum causa mala tanta pertulerant, desinerent, neque in maiorem indignationem Florum mouerent. Sicque sedata est multitudo, tam reuerentia precantium, quam spe quod nequaquam Florus ultra in eos sæuiret. Ille autem videns multitudinis tumultum fuisse compressum,angebatur: & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaque vnum ait argumentum fore, quod nihil ulterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obtiniam procederet militibus de Cæsarea venientibus: veniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuocassent populum ad occurrendum, mandat centurionibus, ut nullam salutationem redderent obuiantibus Iudæis: ad quod si offensus petulanter quippiam essent locuti, statim in eos vterentur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in templo, precabantur ut occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes solenniter salutarent. His hortationibus seditiosi quique abnuebant, & ob interfectorum dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tūc vero omnes sacerdotes omnesque leuitæ, sacra vasa proferentes ornatumque templi, ci-tharistæ etiam & cantores cum musicis organis procidebant ante multitudinem, & obnixissime precabantur, ut illum templi honorem custoditum esse vellēt, neque ad direptionem vasorum sacrorum Romanos contumelijs incitarent. Erat autem videre ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis vestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosque nobilium cōpellare, ac denuo in commune multitudinem precari, ne ob modicum peccatum patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatem vel militibus esse de Iudæorum salutatione tribuendam, vel illis quæ acciderant correctionem, si in præsentī procedere cessarent? At contrā, si officiose susceperent solenniter venientes, auferri Floro occasionem pugne: ipsos vero saluare patriam suam, & prouidere ne quid ultra quā pertulerant, experirentur. His addunt, quod paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consilium suam deberent autoritatem transferre. Tali hortatu multitudinē inflectentes, etiam ipsos seditionis autores quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cū quiete omni populo sequente,

Dolus Flori

lo sequente, militibus obuiam prodierunt. Iamq; cominus factos salutauerunt: illis autem nihil respondentibus, seditiosi Iudæorum aduersum Florum, cuius hæc fierent consilijs, succlamauerunt. Confestimque milites comprehendentes eos, cædere fustibus adorti sunt: atque in fugam verfos persequentes equites proculcabant. Corruiebant autem multi quidem cum à Romanis cæderentur, plures autem cum se mutuò propellerent. In ipsiis autem portis gravis facta est compressio, & vnoquoque alterum præuenire cupiente tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium vero erat durus interitus. Suffocatu enim atque conculcatu miseri disperibant, & nequæ ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderate, eos quos comprehendissent cædentes: & per ingressum qui Bezetha vocatur detrudebant multitudinē, transire cupientes vt Antoniam & templum obtinerent. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secum erant, & in arcem transire nitebatur. Frustratus tamen est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, & per tecta euadentes obruebant saxi Romanos. Qui cum superne venientibus sagittis vincerentur, nec possent defendere multitudinem quæ per angustos arctabatur ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autem verentes, ne superveniens denuo Florus templum occuparet, per Antoniam extemplo ascendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes interciderunt, quatenus auaritiam Flori desperatione compescerent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, proque his in Antoniam transgredi niteretur, vbi intercisas porticus vidit, ab impetu conqueuit. Et conuocans sacerdotum principes atque curiam, se quidem ait vrbe digredi: præsidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi voluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si vnā tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quæ cum ciuibz paulo ante confixerat: ob ea siquidem quæ pertulere populum illis militibus infensum esse: cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæsaream regressus est.

Gravis oppressio populi

Seditiosi templū occupant

De Politiano tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum Romanis hortantis.

Cap. XVI.

Aliud autem denuo pugnae consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudæos defectionis criminatus est: impudenti mendacio, illos perpetrasse, dicens, quæcunque eos pertulisse constabat. Nec sanè principes Hierosolymorum quæ gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Berenice ad Cestium de his quæ Florus inique in vrbe egerat retulerunt. Ille autem susceptis literis partis vtriusque, quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdā quidem videbatur, cum exercitu in Iudæam Cestium ire debere, & aut vindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudæos eorumque accolas. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis præire, qui & negotia & consilia Iudæorum posset ei fideliter nunciare. mittit ergo tribunum Politianum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippæ circa Iamnam occurrens, & à quo fuisset missus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudæorum etiam pontifices, & reliqui nobiles, eorumque curia adesse curauerant, vt circa regem scilicet officia nouarent. Postea vero quā illum congrua humanitate coluerunt, conquesti sunt quā potuerunt flebiliter de calamitatibus proprijs, & inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, vafre tamen inuectionem suam in Iudæos transtulit, quorum maxime miserebatur, volens scilicet frenare eorum motus: vt per hoc ipsum quod viderentur nihil perpessi iniuriæ, ab ultionis desinerent appetitu. Ad hæc ergo quicumque egregij erant, & propter sua prædia desiderabant quietem, intelligebant regis redargutionem esse plenam benignitatis. Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadijs obuiam progressus, officiose Agrippam & Politianum suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquus quoque populus ad lamenta

Aa z conuersus,

*Politianus hor-
tatur populum
ad concordiam.*

*Oratio regis
Agrippæ*

conuersus, precabatur Agrippam ut genti consuleret. Succlamabant etiam Pol-
tiano, ut ingrederetur urbem, videretque quæ essent à Floro gesta: & ita ostende-
bant forum desertum domosque vastatas. deinceps vero per Agrippam suaseri
Politiano, ut is cum vno tantum famulo ad Siloam usque totam circuiret ciui-
tatem: quatenus ipsis cognosceret oculis, Iudæos omnibus quidem alijs parere
Romanis, soli autem Floro aduersari propter magnitudinem in eos factæ crude-
litatis. Ille igitur cum circuisset urbem, & mansuetudinis populi sufficiens docu-
mentum teneret, ascendit in templum, quod etiam multitudinem conuocauit: &
cum plurimis verbis fidem eorum circa Romanos collaudasset, multa etiam ad
conseruationem pacis hortatus, adorauit deum eiusque sancta: in eo tamen consi-
stens loco, in quo licebat per religionem: sicque regressus ad Cestium est. vulgus
autem Iudæorum, ad regem pontificesque conuersus petebat, ut legati aduersum
Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta cæde tacentes suspicionem suæ
defectionis præberent: visum iri quippe eos principes capiendorum armorum fuis-
se, nisi præuenientes ostendissent illum esse qui dedisset exordium. constabat au-
tem multitudinem non esse quieturam, si legationem aliquis impedisset. Ad hæc
Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat:
despicere autem Iudæos in bella commotos, neque sibi expedire cernebat. ad-
nucata igitur concione Agrippa in xystum, & in suggesto constituens germa-
nam suam Berenicen, in Asamonzorum domo (ea siquidem xysto imminebat
contra superiorem partem urbis: nam xysto templum erat ponte coniunctum)
huiusmodi orationem habuit: Si quidem viderem vos omnes ad pugnandum cum
Romanis esse incitatos, neque populi puriorem sincerissimamque partem pacem
velle seruare, neque processissem ad vos, neque consulere confisus essem: superua-
cua quippe de vtilibus oratio est, quando omnium auditorum conspirat ad dete-
riora consensus. Quoniam vero aliquos quidem ætas, malorum belli nescios fa-
cit, quosdam vero inconsiderata spes libertatis: nonnullos vero auaritia succen-
dit, & in confusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ip-
si ab hoc errore corrigantur, & non per paucorum improba consilia etiam boni
dispereant, existimaui oportere, ut omnibus vobis in vnum coactis ea exponerem
quæ arbitror expedire. Perstrepat autem nemo, si non ea audierit quæ ipsius fert
libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irremocabiliter incitati, licebit et-
iam post meos monitus manere in pristina voluntate. mea autem etiam ad illos
qui audire cupiunt intercipietur oratio, nisi ab omnibus vobis silentium præbea-
tur. Noui quidem quod multi & iniurias procurantium prouincias, & præconia
libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem priusquam discutiam qui sitis,
& contra quos bellum suscipere tentetis, primum separabo causas, quas conexas
putatis. Si enim violatores vestros cupitis vlcisci, cur libertatem magna laude su-
stollitis? Si vero istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum re-
ctores querela. illis siquidem vel moderatissime agentibus, nihilominus turpe erit
seruire. Considerate autem singillatim, & videte quam exigua sit materia bello-
rum. Et primum quidem ipsa rectorum consideranda sunt crimina. Colere siqui-
dem officijs, non exasperare oportet iurgijs potestatem. Cum vero modicorum
peccatorum exprobrationes maximas facitis, aduersum vos profecto eos quibus
infertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & quod antea clanculo & cum
quadam verecundia nocebant, palam vos confidenterque populantur. nihil autem
ita plagas coercet ut patientia, & violatorum quies violentibus iniicit pudorem.
Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur, esse grauiter molestos,
non tamen etiam Romani omnes violant vos, neque ipse Cæsar, aduersum quem
pugnare vultis. Neque enim ex præcepto illorum improbus ad vos quisquam ve-
nit: neque possunt illi, quæ in oriente geruntur, positi in occidentem conspiciere. sed
neque facile ea quæ hic fiunt, illic audiuntur. est autem importunissimum, & pro-
pter exiguas causas, tantis, & ea de quibus querimur nescientibus, velle consige-
re. Et

re. Et quidem nostrorum criminum cito erit futura correctio. neq; enim vnus atque idem provincie semper curam tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autem semel bellum, neq; deponere facile est absque magnis calamitatibus, neque sustinere. Libertatis vero bona sitientibus providendum atq; certandum est, vt principio non ea careat. molesta enim est nouitas seruitutis: quam ne vtiq; subeas, iustum suscipi certamē videtur. Qui verō semel subiectus est, & deinceps deficit, cōtumax magis seruus quā amator libertatis ostēditur. Tunc igitur oportuit omnia agere, ne susceperetur Romani, cum in provinciam Pompeius intraret. Maiores vero nostri eorumq; reges, pecunia, corporib; animis multo vobis meliores, exiguæ parti potentie Romanę oblistere nequiverunt. vos autem qui hæreditariam obediētiā suscepistis, rebus autem oībus illis qui primi parvum longe inferiores estis, cōtra omne Romanū regnū oblistere posse arbitramini? Et Athenienses quidem, qui ob Græcorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradidere, qui superbissimum illum Xerxē per terram nauigantem, per mare vero ambulātem, & cuius classem non cāperet amplitudo pelagi, latiorē autem Europa duceret exercitum, hunc inquam cum vna naue fugientem gloriosissime persecuti sunt: circa partem autem Salaminam, qui tantas opes Asiæ confregere, nunc tamen seruit Romanis, & illam regiam Græciæ ciuitatem administrant Italiæ iussiones. Lacedæmonij quoque post Thermopylas, & Plateas, & Agēsilaum Asiam perferutatum, eisdem dominos venerantur. Macedones vero, qui adhuc penē imaginantur Philippum videre cum Alexandro promittentem sibi orbis imperium, ferunt tamen rerum mutationem, & adorant eos, ad quos fortuna migravit. Alię quoq; multę gentes ad libertatem fiducia subnixę, & multo maiores, cesserunt tamen & obediunt: vos autem soli seruire dedignamini his, quibus videtis vniuersa esse subiecta. Quibus exercitibus, quibus confiditis armis? Vbi est classis vestra, quę pertinetur Romanorum maria? Vbi autem qui expensis possint sufficere thesauri. Cōtra Ægyptios forte aut Arabas existimatis vos bellum mouere. Non circūspicitis Romanorū imperiū. Non metimini vestram imbecillitatem. Nōne scitis vestram ciuitatem à conterminis gentibus frequenter esse superatam. illorum autem virtus per totum orbem, inuicta percurrit, imō etiam hoc orbe plus aliquid quæsierunt. Neque enim sufficit eis ad orientem quidem totus Euphrates, ad septentrionem vero Ister, neque in meridie solitudine tenuis perferutata Libya, neq; in occidente Gades: sed vltra oceanum alium quæsierunt orbē, & vsq; ad Britannias, inaccessas prius, arma & exercitū transfulerunt. Quid ergo. Vōsne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Græcis. postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus. Quæ vos fiducia aduersum Romanos erigit. Sed dicet aliquis, seruire molestissimum est. At quanto magis id Græcis, qui vniuersis sub sole habitantibus videbatur præstare nobilitate: & tam latam quondam provinciam possidentes, nunc bis ternis fascibus Romanorum obediunt. totidem autem etiam Macedones obsequuntur, qui certe multo vobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autē quingentę Asię ciuitates. nunquid non absque vllō præsidio, vni tantummodo rectori parent, & fascibus consulis obsequuntur. Quid autem pergam enumerare Hæniuchos, & Colchos, & Taurorum gentem: Bosphoranos quoque, & habitantes circa Ponti littora nationes, Mæoticasq; gentes. apud quas nimirum olim neque domesticus aliquis dominus noſcebatur: nunc vero militum subiiciuntur tantum tribus milibus, & quadraginta naues longæ, in nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem Bithynia, & Cappadocia, & Pamphyliorum gens, Lydi quoque & Cilices pro libertate dicere valerent. tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thraces. quinque quidem diebus in latum, septem autem in longum commeabilem provinciam possidentes, asperiorēque multo quā vestra est, ac multis partibus fortiorē, altissimōque gelu eos qui irruerint retardantem, duobus milibus Romanorum in præsidio manentibus obsequuntur

Athenienses

Lacedæmonij

Macedones

Britanni

Galli

Germani

Græci

Arabes

Asia

Hæniocchi

Colchi

Tauri

Bosphorani

Mæotici

Lydi

Thraces

Illyrici Dal
mata

Galli

Germani

Britanni

Carthaginienses

Cyreni.
Marmaride

Æthiopes

quantur. Post hos Illyrici vsq; ad Dalmatiam, & Istro tenus incolentes, duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetus compescunt. Dacorum. Ipsi quoque Dalmatæ, qui tam multa pro libertate conati, sæpiusq; capti, rursus cum maioribus opibus rebellant, nunc sub vna Romanorū legione agunt quietem. Veruntamen si aliquos magnæ causæ ad defectionem incitare deberet, Gallos potissimum oporteret assurgere, quos videlicet tantis munimentis natura cinxisset: ab orientali plaga Alpium montibus, à septentrionali Rheno flumine, meridie Pyrenæis montibus, ab occidente vero Oceano. sed tali munitione gaudentes, trecentis & quindecim gentibus numerosi, fontes autem (vt ita dixerim) felicitatis domesticæ habentes, omnibusque bonis totum penè orbem irrigantes, ferunt nihilominus vectigales esse Romanorum, ac felicitatem suam in eorum felicitate reponere: idque sanè ipsum, non per animorum molliem, nec propter ignobilitatem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnauerunt) sed Romanorum admirati sunt horrueruntque cum virtute fortunam, qua illi plura sæpe obtinuerunt quàm bellis. denique sub mille & ducentis militibus seruiunt, quibus penè plures habuerunt ciuitates. Neque Hispanis nascens in agris aurum, pro libertate bella gerentibus profuit, neq; tanto terrarum marisq; spatio à Roma diremptæ gētes, Lusitani scilicet & pugnaces Cætabri: nec vicinus oceanus, etiam accolis suis fragore terribilis: sed vltra columnas Herculis prolatis armis, & per ipsas nubes Pyrenæorum montium eluctati vertices, ditioni suæ hos quoque subdiderunt Romani: atque ita bellicosus gentibus, tantoque (vt dixi) spatio diremptis, legio in præsidio vna satis est. Quis vestrum non audiuit multitudinem Germanorum, virtutem quoque & magnitudines corporum (vt arbitror) sæpe vidistis. siquidem vbique Romani earum gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem spatijs regionem incolentes, spiritus autem maiores corporibus gerentes, & animam quidem cōtemptricem mortis, indignationes autem vehementiores feris, nunc Rhenum limitem habent: & octo Romanorum legionibus domantur: & seruiunt quidem qui capti sunt, reliqua autem eorum gens vniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Considerate autem etiam Britannorum muros, qui Hierosolymæ confiditis muris. Illos siquidem circumdatos Oceano, & penè non minorem quàm noster orbis est habitantes, Romani nauigantes redegerunt in ditionem suam: quatuorq; legiones tantæ magnitudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere? quando etiam Parthi, bellicosissimum genus, tantis prius populis imperantes, & tam magnis opibus circumdati, obsides tamen mittunt Romanis: estq; cernere, sub specie pacis seruientem in Italia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis penè, qui sub sole incolunt, Romanorum arma venerantibus, vos soli bellum geretis. Neque Carthaginensium considerabitis finem, qui magnum illum Annibalem iactantes, & ex nobili Phœnicum stirpe venientes, tamen sub Scipionis dextera corruerunt. Sed neque Cyrenæi Lacedæmone oriundi, neque Marmaridarum genus vsque ad Dipsadem protentum, neque terribiles etiam audientibus Syrtes. Nasamonæ quoque & Mauri, & innumerabilis multitudo Numidarum virtutes impedire Romanas. Sed tertiam partem orbis terrarum, cuius neque numerare quidem nationes facile est, quæ scilicet ab Atlantico mari & columnis Herculis vsque ad rubrum mare infinitos numero & locis Æthiopas continet, totam tamen ceperunt armis: & præter fruges annuas, quibus Romanam multitudinem octo mensibus pascunt, alia quoq; vectigalia pendunt, expensas quoque deuotissimi imperio ministrant, nihil de his quæ iubentur, sicut vos, contumeliosum putantes. & quidem vna cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare? Romanā: cum eā possitis de vicina vobis Ægypto diligenter inspicere. Hæc enim cum vsq; ad Æthiopas porrigatur, opulentāq; Arabiam, contigua quoq; sit Indiæ, quinquaginta & septingentis myriadas incolarum habēs, præter Alexandrinorum plebem tamen

vectigalia

uestigalia, quorum magnitudinem de censu singulorum capitum aestimari licet de votissime penditans, Romanū non dedignatur imperiū: & certe quā magnum stimulum defectionis habēs, Alexandriam scilicet, multitudine & diuitijs abundante, magnitudine quoq; non imparem. Habet siquidem in longitudine stadia triginta, in latitudine vero nō minus quā decē: tributorū vero multo amplius per mēses singulos infert, quā vos toto anno penditis: & præter pecuniam, quatuor mensium Romanæ plebi annonam ministrat. Munitur autē vndiq; aut in cōmeabili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut cœnosis paludibus, quorum tamen omniū nihil Romana fortuna fortius fuit. Duæ etiam legiones ciuitati insidentes, profundam Ægyptum cum illa Macedonum nobilitate frenāt. Quos igitur in bella de solitudinib⁹ aliquibus socios assumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani sunt: nisi forte quis vestrum spes suas vltra Euphratem porrigat, & Adiabenorū regionem gentiles suos aestimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum darēt, Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuendę cum Romanis amicitie, & arbitrabitur fœdus esse temeratū, si quis de his qui subiecti sunt eius imperio, aduersum Romanos in bello procedat. Superest igitur vt ad diuinum confugiatur auxiliū. verum & hoc apud Romanos est. sine deo quippe impossibile esset imperium tale consistere. Considerate autē, quemadmodum hæc ipsa erga ipsam religionem immoderatio, etiā si cum longe inferioribus bellum geratis, tamen ad dispensandum sit vobis difficillima, atque eadem trāsgrediendo offendatis deum. per quē cum auxiliaturum putatis. Si enim seruetis sabbatorum consuetudinem, & ad nullum actū moueamini, facile profecto capiemini. Sic quippe etiam maiores vestri experti sunt, hos maxime dies Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi qui oppugnabātur, otia gerebant. Transgredientes autē in bello legem patriam, nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna siquidem nunc vobis intentio est, ne quid de patria institutione soluatur. Quemadmodum autē aduocabitis in adiutorium deum, si cultū ei debitum sponte violetis? Assumunt autem singuli quique bellum, vel diuinę virtuti, vel humanis opibus confidentes. Cum vero vtraque hæc, quantū ad ipsam pertinet consequentiam, deseruntur, in manifestam vtique captiuitatem volentes pugnare proiliunt. Quid autē prohibet propriis manibus filios vestros coniugesq; laniare, & hanc pulcherrimam inflāmare patriā? Erumpentes si quidem in furem, lucrabimini vel ignominiam superatorū. Bonum est o amici, bonum est, dum adhuc stat navis in portu, præcauere tēpestatem futurā, & non eo tempore, quo in medias irrueris procellas, trepidare. His siquidem qui in improvisa mala inciderint, superest vt digni vel miseratione videantur: qui vero se in apertum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Nisi forte aliquis vestrum aestimet secundum pacta conflictum ire Romanos, aut postquā vicerint, moderate vobiscum acturos, & non in exemplum aliarum gentium scaram hanc urbem inflāmaturos, interfecturos autem vniuersum vestrū genus. Neque enim qui superfueritis armis, vsquam locum fugę habebitis, vniuersis scilicet gentibus, vel iam habentibus Romanos dominos, vel habere metuentibus. Periculum autem non solum vos manebit, sed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes Iudæos. Neq; enim est in toto orbe populus, in quo non vestra portio sit: quos certe omnes vobis rebellātibus, cæde crudelissima diuersi quique conficiēt, & propter paucorum virorum praua consilia, vniuersæ vrbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autem venia eos qui talia patrauerint, quod sint nimirum vestro vitio coacti. Si vero eadem exequi superfederint, considerate quā impium sit, aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autem vos misratio, & si non filiorum vestrorum atque coniugum, saltem istius ciuitatis, quæ mater vrbium vestrę regionis vocatur. Parcite mœnibus sacris, parcite venerabilib⁹ adytis, templumq; vobis & sancta sanctorū seruate. neq; enim vltorius victores Ro-

mani his abstinebunt, quibus primo parentes nullam receperunt gratiam. Ego testor quidem sancta vestra, sacrosq; angelos dei, patriamq; communem, quod nihil eorum consiliorū, quę vobis viderim expedire, subtraxerim. vos aut decernentes quę oportet, mecum in pace degetis: si vero protuleritis iras, absq; me periculis subdemini, His dictis, astante etiam sorore lachrymauit, & multam partem de eorum impetu lachrymis infregit. Succlamabant aut, non se aduersum Romanos, sed aduersum Florum, ob ea quę pertulissent, bellum gerere. Ad quos rex Agrippa: Sed opera vestra, inquit, talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantium. Neque enim Cæsari vectigal dedistis, & Antonianas porticus incendistis. Sopiētis autem causam defectionis, si & porticus denuo construatis, & tributa reddere maturetis. Neque enim Flori hoc præsidium est, aut pecuniam Floro dabit. His consultis populus acquieuit, & cum rege ac Berenice ascendentes in templū, porticus ædificare adorti sunt. Per vicos autem & regiones principes quique decurionesq; dispersi, vectigal colligebāt: celeriterq; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum) redacta sunt. Et belli quidē imminentes minas, eo tunc more Agrippa compescuit. Deinceps, vero persuadere populo tentabat, vt parerent Floro, donec successor ei à Cæsare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa, nec à verborum in regem contumelijs temperauit, sed protinus cum vrbe pepulerunt: auctq; sunt nonnulli seditiosorum etiam saxa in eum iacere. Rex autem videns tumultuantium irreuocabilem impetum, & cōquerendo quod contumelijs esset affectus, principes quidem eorum vnā cum alijs potentibus misit ad Florum Cæsaream, vt ipse ex eis eligeret, qui de tota regione vectigal exigerent. ipse vero discessit in regnum.

Rex Agrippa Hierosolymis pellitur

De cœpta rebellionē Iudæorum contra Romanos Cap. XVII

PER idem tempus quidam eorum qui bellum maxime monebant, congregati irruebāt in quoddam præsidium, quod vocabatur Massada: & oculte eo per uaso, Romanos omnes interfecerūt: alios autem de suis posuerunt custodes. In templo quoque Hierosolymorum, Eleazarus quidam, filius Ananiæ pontificis, iuuenis audacissimus, dux illo tēpore militum, persuasit his qui sacrificijs ministrabant, vt nullius munus aut hostia, qui non esset de Iudæorum gente suscipere retur. Id autem erat Romani belli seminarium atq; materia. Reiecit siquidem hostias Cæsaris, quę pro Romano populo offerri solitę erant. Plurimum aut super hoc pontificibus, alijsq; nobilibus deprecatis, vt non præterirent eum morē, quo supplicabatur pro regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem & suę multitudini confidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium, eorum voluntates iuuabat: maxime autem aspiciebant in Eleazarum, qui per idem tempus, vt dixi, princeps erat. Conuenientes igitur potentes quique cum pontificibus, & Phariseorum nobilissimis, & videntes quam grauibus malis pergerent subijcere ciuitatem, decreuerunt seditiosorum animos experiri: & ante portā quę ærea vocatur, concionem aduocantes (erat autem in interiori parte templi posita, quę respicit ad solis exortum) ac primo quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti, & quod tam graue bellum patrię commouerent: deinceps irrationabilitatem causę ipsius arguebant, dicentes, maiores quidem eorū ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium, semperque eorum qui foris essent populorum munera suscepisse: & nō solum non prohibuisse aliquorum hostias (id siquidem esse impiissimum) sed etiam eas quę viscerentur permanerentq; ad præsens vsque tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocasse. at nunc eos qui Romana arma iritarent, & desponderent eorum bella, nouum statuere morem religionis, atque cum periculis etiam ream facere ciuitatem impietatis videri: siquidem ea sit, in qua præter solos Iudæos, nullus alius immolet externus, neq; ad orandum sinatur accedere. Et siquidē circa vnus alicuius priuati personā lex ferretur eiusmodi, posset nimirū iure nos inhumanitatis arguere: nūc aut despiciuntur Romani, & indicatur Cæsar profanus. Vnde verendum esse, ne qui

Eleazarus auctor nouę conspirationis

qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre: fiatque vere extra principatum ciuitas, nisi celerius respicientes reddiderint hostias ac priusquam ad eos, in quorum contumeliam id tentatum est, huius ausus perueniat fama. Simul autem ista dicentes, producebant in medium scientissimos morum paternorum, sacerdotes quoque, narraturos quodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium his quae dicebantur, sed neque procedebat in medium altaris ministri, ut belli materiam praeparantes. Videntes igitur nobiles quique seditionem eo iam processisse, ut eorum non posset autoritate compesci, & Romanorum armorum periculum se primos esse sensuros, in quantum poterant consulentes, amoliri causas parabant. & legatos quidem alios ad Florum miserunt, quorum erat princeps filius Ananiae Simon: alios autem ad Agrippam, inter quos nobilissimi Saulus & Antipas & Costobarus erant, qui etiam regem propinquitate tangebant. Precabatur autem utrunque, ut cum exercitu ascenderent in ciuitatem, & seditionem opprimerent, priusquam ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus nuncius fuit, volensque inflammare bellum, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter utrisque parcens, scilicet deficientibus & ijs aduersum quos bellum monebatur, volensque & Romanis conseruare Iudaeos, & Iudaeis templum atque patriam, ad haec autem nec sibi conducere tale conturbationem sciens, misit in auxilium populo equites ter mille, Aurantias scilicet, & Baranços & Trachonitas sub praefecto equitum Dario, duce vero Philip-po Iachimi filio. His ergo venientibus, optimates quique cum pontificibus & omni multitudine quae optabat quietem, superiorem occupant ciuitatem: inferiorem siquidem & templum, seditiosorum manus tenebat. Missilibus igitur & fundis indefinenter utebantur, & continua erat emissio sagittarum ex utraque scilicet parte. erat autem quando ex insidijs procurentes cominus dimicabant. Prestabant autem audacia quidem seditiosi, belli vero scientia regij. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere, profanatoresque eius expellere. Seditiosus vero qui cum Eleazaro agebant, ut praeter ea quae obtinebant, etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur dies grauis utriusque partis caedes fiebat, & neutri de eo loco quem tenebat depellabatur. Deinceps vero adueniente ea festiuitate, quae Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis perseverat) aduersarios quidem a cultu religionis excluderunt. inter infirmiores autem vulgum irrumpentes multi sicariorum (sic enim vocant latrones, gladios in sinibus gerentes) recepti audacissime prosequerentur opus quod adorti erant. Regij autem audacia & multitudine vincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt, cum isti protinus irruentes, Ananiae pontificis domum, & Agrippae ac Berenices palatium inflammauerunt, post quod ignem archiuo intulerunt, volentes omnia creditorum documenta disperdere, ne esset unde ratio creditae pecuniae pateret, utque omnem sibi debitorum adiungerent multitudinem, & aduersum locupletes, egenis praebere insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo chartarum publicarum custodibus, ignem aedibus iniecerunt: atque ita incensis ciuitatis neruis, in hostes iruebant. Quo loco pontificum atque nobilium quidam in cloacis latuerunt, quidam cum regijs in superiorem regiam confugerunt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias pontifex, & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippam functos legatione diximus. Tunc ergo victoria & inflammatione contenti cessauerunt. Postridie autem, quintadecima scilicet die Augusti mensis, fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo praesidio agentes, per biduum obsessos, ceperunt atque interfecerunt, praesidiumque incederunt. Postea vero transierunt in regiam, ad quam confugere Agrippae milites: & in quatuor partes agmen suum diuidentes, muros euertere moliebantur. eorum vero qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium: sed

Committitur
pugna

Antonia ca-
pta incenditur

tivum: sed distributi per propugnacula & turres, subeuntes interficiebant, ac frequentes omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem conflictus nec nocte cessabat: seditiosis videlicet existimantibus in desperationem cogi eos qui in præsidio erant, propter inopiam victus: regijs vero credentibus, oppugnatores suos cessuros labori. Interea Manahemus quidam, filius Iudæ Galilæi, callidissimi illius sophistæ qui quondam sub Cyrenio exprobrauerat Iudæis quod post deum subijcerentur Romanis: assumptis quibusdam nobilibus, perrexit in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis erat. eoq; perrupto, populares aliosq; latrones diligenter armavit. hisq; vtēs stipatoribus, veluti rex Hierosolymam reuertitur: factusq; princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinarum aut inopia erat, nec poterat palam suffodere muros, superne hostibus tela iacentib⁹. cuniculum igitur longe coeptum sub vnam turrim agentes, suspenderunt eam materie subiecta: ac postea in sustinētia ligna igne immisso egressi sunt. Sicq; subijcibus exustis, turris quidem extemplo emota est. alter autem murus intus ædificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorū præsentientes, forte etiam de cōcussione turris, alium sibi murum celerius ædificauerunt. Inter hæc autē hi quidem qui oppugnabant, & statim se victores credebant, cum vidissent alium murum, stupore defecti sunt: regij tamen ad Manahemum aliosq; seditionis principes mittebant, precantes vt eis discedere liceret. Quod cum solis regijs eiusq; religionis reliquis Manahemus annuisset, protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relictī erant, grādis animi occupavit defectus. Neque enim vj cōtra tantam multitudinem pares erāt: & precari vt exire liceret, ignominiam iudicabāt: quanquam & si permitteretur, nequaquam tutum putabant. Derelinqentes igitur inferiorē locum, qui Stratopedō vocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum vna appellabatur Hippicos, alia Phaselus, tertia Mariamme. Hi vero qui cum Manahemo erant, protinus irruentes in ea loca ē quibus milites fugerant, si quos eorum cōprehenderent trucidantes, omnem reliquum apparatū diripientes, Stratopedum incenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

*Stratopedon
incenditur*

De cæde Ananiæ pontificis Manahemi & militum Romanorum. Cap. XVIII

*Ananias Pontifex
interficatur* Sequenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regis domus latens capitur, & à latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumsidētes aut etiam turres seditiosi, custodiebant ne quis militum posset effugere. Manahemum aut & munitorū locorum destructio, & pontificis Ananiæ mors, in crudelitatem erexit: & neminem parem sibi in negociis arbitrans, intolerabilis erat tyrannus. In sutrexerunt aut duo de sociis Eleazaris: & mutuo collocti, quod nō deceret à Romanis desiderio libertatis deficientes, eandem populari suo prodere, dominumq; ferre, & si non violentum, tamen seip̄s humiliorē: nam si oporteat cunctis aliq̄ præesse, quemuis magis alium quā illū decere: atq; ita pacti, adoriuntur eum in tēplo. magno enim fastu adoraturus accesserat, regali habitu indutus, & studiosos sui in armis habebat. Cū igitur hi qui circa Eleazarū erant, in illum profuissent, reliquus quoq; populus rapiens saxa lapidavit sophistam: existimantes quod illo perempto tota seditio solueretur. Paululum aut stipatores Manahemi resistentes, post quam viderunt totam aduersum se multitudinē irruere, quisque quò potuit diffugit. Et cædes quidem erat eorum qui comprehēsi sunt, perscrutatio aut latentium sequebatur: pauciq; ex eis clam in Massadam perfugerūt: cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui postea etiā in Massada tyrannidem egit. Ipsum aut Manahemum, cum confugisset in locū qui Ophlas vocatur, atq; illic humiliter delitesceret, capientes extraxerūt in publicū, multisq; tormentis excruciatum interfecerunt. Similiter aut sub eo agentes principes, præcipuumq; tyrannidis eius adiutorem Absalomon nomine. Et populus quidem, sicut dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis correctionem

nis correctionem futuram. Hi vero non vt comprimerent bellum, sed vt cū maiori licentia gererent, interfecerunt Manahemū. Deniq; cum populus multum precaretur, vt oppugnationem militum relaxarent, vehementius insisterant: donec vltius resistere non valentes, Metilius Romanorū p̄fectus & reliqui mittunt ad Eleazarū, precantes vt solam eorum paciſceretur vitam: arma autem & reliqua quę haberent, ipsi tradentibus sumeret. Qui p̄cationem ilico arripientes, remittunt ad eos Gorionem Nicodemi filium, & Ananiam Sadduceū, & Iudam Ionathæ, scilicet eis dextras & sacramentum duros. Quibus actis, deducebat milites Metilius: sed quādiu Romani arma retinebant, nemo aduersus eos seditiosorum fraudis aliquid molitus est. postea vero quā secundū p̄actiones omnes scuta gladiosq; posuerunt, neque quicquam vltius suspicantes discedebāt, facto in eos impetu stipatores Eleazari, comprehensos trucidabant, neq; resistētes neque supplicātes, solas aut p̄actiones & iuramenta quę dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt, p̄ter Metilium, Hunc enim deprecantem, & vsq; ad circuncisionē Iudaizare se promittentem, seruauerunt solum. Detrimentum aut Romanis quidem erat leue: ex copijs siquidem amplissimis pauci fuerunt interempti: Iudæorum aut captiuitatis illud exordium videbatur. Videntes autem graues iam instare causas bellorum, urbem autem tali facinore fuisse resperſam, ex quo nimirū diuina indignatio imminabat, etiam si à Romanis nulla vltio timeretur, lugebant publice, & tristitia ciuitas premebatur. moderati aut quique, quasi pro seditiosis causas reddituri, turbabantur. siquidē sabbato illam cædem contigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionē à sanctis quoq; operibus agunt quietem.

De Iudæorum maxime strage Cæsareæ & in omni Syria Cap. XIX

Eodem autem die, eademq; hora, quasi aliqua cœlesti prouidentia, Cæsariē ses quoq; Iudæos apud se habitantes trucidauerunt: ita vt vno tempore super viginti milia hominum caderentur, & cunctis Iudæis vacuata Cæsareā remaneret. Nā & eos qui effugerant cōprehendentes Florus, vinctos in arenam deduxit. Post Cæsariensem vero cladem, tota gens efferata est. Diuisiq; Iudæi Syrorum vicos ac finitimas ciuitates protinus vastauerunt: id est, Philadelphiam, & Gebonitin, & Gerasam, & Pellam, & Scythopolim. Deinceps vero irruerunt & in Gadaram & Hippon & Gaulanitidem: & alia quidem subruentes loca, alia vero inflammantes, etiam in Gedasam Tyrionum & Ptolemaidem, Gabā quoque, Cæsareamq; tendebant. Obstitit autem eorū incursui neq; Sebaſte, neq; Aſcalon: sed his quoque flāma vastatis, Anthedona & Gazam euerterunt. Multa aut circa fines harum ciuitatum diripiebātur, vici scilicet & agri, eorumq; qui capiebantur virorū immensa cædes fiebat. neq; tamen Syri minorem numero multitudinē de Iudæorū gente vastabant: sed etiam eos qui in ciuitatibus erant comprehensos dispergebant, non solum ob vetus odium, sed vt discrimen imminens p̄uenirent. Grauis ergo conturbatio totam Syriam peruaſerat, & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: vnaq; alterutris salū erat, si p̄uenissent alteros cæde faciendā: & dies quidē ducebantur in sanguine, noctes autem molestiores formido faciebat. Nam licet viderentur amoliri Iudæos, tamen etiam aliarū gentium Iudaizantes cogebantur habere suspectos: & ob hoc ipsum quod in eis videbatur ambiguum, neq; temere eos placebat interfici, & rursus ob ipsam religionis cōmixtionem quasi penitus externos timebant. Prouocabat autem ad cædes aduersæ partis, etiam illos qui prius fuerant mansueti, auaritia, siquidem substantias cæſorum passim diripiebant: & quasi victores eorum prædam, quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset, quasi scilicet plures virtute superasset. Erat autē cernere ciuitates plenas cadaveribus insepultis, & inhumatos passim iacere cum paruulis senes, fœminas autem neque pudenda contactas. Et omnis quidem prouincia plena erat inenarrabilem calamitatum. maiorum autem metus quā quæ peracta erant, facinororum

Syria a Iudæis vastata

Miseranda strages Iudæorum

*Tredecim mi-
lia Iudeorum
interimuntur*

rum imminebat. Et hæcenus quidem Iudæis aduersum alienigenas conflictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines, etiam Iudæos qui illic habitabant, experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirantes, & consanguinitatem vtilitati propriæ postponentes, aduersum Iudæos cum gentilibus dimicabant. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit auditas. Denique Scythopolitæ veriti ne ciuitatem noctu adirent, & magna sua calamitate ciuibz excusaret defectionem, edixerunt eis, vt si vellent inter eos firmare consensum, & circa alienigenas ostendere fidē, transirent cum omnibus filiis suis in lucum, quibus quæ fuerat iussa sine suspitione facientibus, diebus quidem secutis duobus quieuerunt Scythopolitæ. tertia vero nocte exploratores, alios incantos, alios vero dormientes inuadunt, subitoq; omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim milia: postque eorum bona cuncta diripuerunt. Dignum autē etiam videtur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam, non ignobilis viri, filius erat, fortitudine quoq; corporis & audacia animi insignissimis: quibus vtriusque ad incōmoda suæ gentis abusus est. Multos siquidem Iudæorum propinquos Scythopoli, quotidie obtruncabat, & frequenter integros cuneos fudit, ita vt toti⁹ aciei momentum solus existeret. Comprehendit autē eum digna ciuili cæde pœna. Nam cum Scythopolitæ circumfusi Iudæis, passim per lucum eos iaculis configerent, educto Simō gladio, in nullum quidem hostium impetum fecit. nihil enim se in tanta multitudine promoturum videbat. Exclamans autē miserabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ gessi patior: quippe qui tam multa cæde ciuiū meorū, benignitati erga vos nostræ fidē feci. digne enim nobis externa gens infida est qui in nostrū genus tanta impietate deliquimus. morior ergo quasi profan⁹ proprijs manibus: neque enim decet hostili manu cadere. iste autem ipse finis mihi & sceleris digna pœna, & idoneū virtutis decus erit: vt nemo scilicet hostium de meo interitu gloriatur, neq; insultet cadenti. Hæc dicens, miserantibus simul ac furentibus oculis circumspicit omnē familiam suā, erat autē ei vxor & filij, & prouecti in senectutē parentes. ille igitur primū quidem patrem à cæsarie comprehendens, & super eū stans ense penetravit: post quem non sanē inuitā matrē suā interfecit. super hos autem coniugi, & filiis intulit ferrum, singulis sanē horū penē occurrentibus gladio, & hostes præuenire cupientibus. cum vero omnem suam necessitudinem trucidasset, cæsis superstans extulit dexteram, vt neminē posset latere, & totum in viscera sua ensē demersit: dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atque animi firmitatem, cæterum quantum ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno fine consumptus.

*Iterum cedes
Iudeorum*

De Iudæorum alia graui interfectione Cap. XX

*Iudeorum per-
niciēs in re-
gno Agrippæ*

AD cædem autē quæ in Scythopoli facta est, reliquæ quoque vrbes in Iudæos apud se habitâtes irruebāt: & duo milia quingentos Ascalonitæ, Ptolemais autē duo milia interfecit. Vinxerunt quoq; non paucos Tyrij: multosq; trucidauerunt: plures autē eorum vinctos custodijs tradidere. Hippeni quoque & Gadarenses similiter audacissimos quidem amoliebantur, terribiles autē solcite adseruabāt. Rēliquæ quoque vrbes aduersum Iudæos singulæ, prout habebant, vel timore vel odio mouebātur. Soli autē antiocheni, & Sidonij, & Apameni, suis cohabitatoribus pepercerunt: & neque interfecere quempiam Iudæorū, neque vinctulis tradiderunt. forte autē & propter multitudinem suam despexerunt eorum si qui motus fuissent. mihi autem videntur magis erga eos miseratione moti, quos vtique nihil moliri videbant. Geraseni autē neque in eos qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredivolentes vsque ad fines suos deduxerunt. Excitata est autē etiam in regno Agrippæ aduersum Iudæos perniciēs. Ipse siquidem perrexerat ad Cestium Gallum Antiochiam, relicta administratio- ne cuidam ex amicis, nomine Noaro, Soemo regi genere propinquo. Venerunt autem de Batanæa regione septuaginta numero viri, & nobilitate & prudentia ciuium suorum præstantissimi, poscendi præsidij gratia: vt si qui scilicet apud eos quoque

quoque motus fierent, haberent idoneam custodiam, per quam possent insurgen-
tes quosque comprimere. Hos Noarus, quosdam armatos de regijs præmittens,
interfecit in itinere omnes. Ausus autem est tale facinus præter consilium Agrip-
pæ: & propter nimiam auaritiam impie in gentiles suos agere non recusans, re-
gnum omne corrumpit, perseverans post tale scilicet principium in totum genus ex-
ercere iniquitatem: donec discussis Agrippa rebus animadvertere quidem in eum
veritus est propter propinquitatem Soemi, procuranda tamen eum regione sum-
motuit. Seditiosi autem capto præsidio, quod appellatur Cyprus imminens fini-
bus Hiericuntis, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt.
Per eisdem dies etiam in Machæronte multitudo Iudeorum persuadebat in præ-
sidio relictis Romanis, deserere castellum, eisq; tradere. Illi autem quod rogaban-
tur cogi metuentes, pacti sunt cum eis discessionem suam: & accipientes fidem,
tradunt præsidium, quod diligentibus coeperunt Machærontij custodijs obtinere.

Iudæi Alexandriæ occisi

Cap. XXI.

IN Alexandria autem semper quidē erat incolis aduersum Iudeos seditio, iam
ab illo tempore, ex quo strenuis Alexander contra Ægyptios vius Iudeis, præ-
mium societatis tradidit eis, & habitandi apud Alexandria facultatem, & ius
ciuitatis æquale cum gentibus: permanebat autem eis honor iste apud successo-
res quoque Alexandri: denique & in parte vrbis locum eis proprium deputaue-
runt, quatenus haberent conuersationem per omnia mundiorem à communione
scilicet gentium sequestratam: præstiteruntque eis, ut etiam Macedones appella-
rentur. deinceps vero cum in ditionem Romanorum Ægyptus venisset, neq; Cæ-
sar primus, neque post eum quispiam, honores quos Alexander Iudæis decreue-
rat minuit. conflictus autem eorum aduersus Græcos penè continuus erat: & iu-
dicibus in multos quotidie ab vtraque parte animadvertentibus, seditio accēde-
batur. Tunc verò cum & apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus.
Nam cum Alexandrini in cōcionem venissent, ut ordinarent pro certis ne-
gotijs legationem ad Neronem ferendam, concurrerunt in amphitheatrum per-
mixti Græcis plurimi Iudeorum. Quos cum vidissent æmuli, extemplo clama-
re coeperunt, Iudeos hostes & exploratores esse: ac deinceps insipientes intulerunt
eisdem manus: & reliqui quidem fugientes dissipati sunt, tres vero ex his compre-
henso, trahebant quasi viuos incensuri. Commoti sunt autem vniuersi Iudæi ad
opem ferendam: & primum quidem in Græcos saxa iaciebant, postea vero etiam
facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, comminantes quod in ipso lo-
co tantum simul populū concremarent: & penè minas impleissent rebus, nisi iras
eorum compressisset Tyberius Alexander, magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse
coercendi principium ab armis sumpsit, sed nobiles eorum quosq; submittens, hor-
tabatur ut desinerent, neque aduersum se milites Romanos commouerent. Sedi-
tiosi autem benignam deprecationem ridentes. Tyberium contumelijs appete-
bant. Qui postquam vidit absq; magna calamitate tumultuosos non posse com-
pesci, immisit in eos duas Romanorum legiones, quæ in ciuitate erāt: & cum his
alios quinq; milia milites, casu ad Iudeorum interitum de Libya venientes: præ-
cepitq; ut non solum interficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosq; in-
flāmarent. Qui protinus concurrentes in locum qui vocatur Delta (illic quippe
erat Iudeorū multitudo collecta) exequabantur strenue iussa, nec sanè sine crue-
ta victoria. Conglobati enim Iudæi his quos melius armatos habebant, in fron-
te positis, aliquandiu quidem restiterunt: semel vero in fugam versi mactabātur:
nec vnus erat exitij modus, cum alij sub diuo atq; in campo deprehenderētur, in
ædes autem alij concluderentur, & eas quoq; succenderent Romani, vnā etiā di-
ripiendo quæ in his reperissent: cum neque illos aut infantum misericordia, aut
reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates pari cede sequerēt. Vnde totus
quidē ille locus sanguine redundabat: quinquaginta vero cōgesta sunt milia mor-
tuum: nec tamen saltem reliquæ remansissent, nisi ad preces se contulissent,

Bb eorumq;

*Cessant se-
ptuaginta**Machærus a se
ditiis capitur**Seditio Alexan-
drie orta**Iudei Alexan-
drie occisi a
Tib. Alexan.**Strages Iudeo-
rum quinquas-
cies mille*

eorumq; misertus Alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem, quibus erat consuetum obedire præceptis, primo eius nutu necibus pepercerunt: populares autem Alexandrini, propter odij magnitudinem difficulter ab incepto renocabantur, vixq; à cadaveribus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis castus euenit.

De strage Cestij in Iudæos

Caput XXII.

*Cestius popu-
labundus inua-
dit Iudæam*

*Zabulon incen-
ditur*

Ioppe capitur

Cestio vero iam quiescendum esse non videbatur, infensis vbique Iudæis: sed duodecimam legionem integram ex Antiochia secum ducēs, & ex reliquis bina milia lecta peditum, & quatuor alas equitum: in superq; regum auxilia, hoc est, Antiochi duo milia equitum & peditum tria milia, sagittarios omnes, Agrippæ vero tantundem peditum & equitum mille, cum & Soemus sequeretur, IIII. milibus comitatus, quorum tertia pars equitū erat, pluresq; sagittarij, Ptolemaida progressus est. Plurimi autem ex ciuitatibus auxilio cōuenere, peritia quidem militibus inferiores, quod autem scientiæ deerat, in Iudæos odio, itemq; alacritate supplentes. Aderat autem ipse quoq; Agrippa Cestio, & eorum quæ conducebant simul & itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius in validissimam Galilææ ciuitatem contendit Zabulon, quæ appellatur virorum, & ab Iudæorum finibus Ptolemaida discernit. Cumq; offendisset eam ciuibus destitutam (in montes enim multitudo refugerat) omnigenum autem rerum plenam, illas quidem militibus diripiendas concessit: ipsum vero oppidum, quamuis admiratus esset eius pulchritudinem, quippe domus habebat similiter vt apud Tyrum & Sidona & Berytum ædificatas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid inuenisset obuiam depopulatus est: inflammatisq; etiam circum eam poutis vicis, in Ptolemaida reuertit. Syris autem adhuc prædæ inhererentibus, & præcipue Berytijs, recepta Iudæi fiducia (Cestium enim recessisse cognouerant) repete in eos qui remanserant irruunt, & propè ad duo milia cédunt. Cestius autem ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Cæsaream peruenit: in Ioppen vero partem præmisit exercitus cum præceptis huiusmodi, vt oppidum custodirent, si eo potiri possent: aut si oppidani impetum præsensissent, tam suum quam ceterorum militum præstolarentur aduētum. Illorum igitur alij mari, alij terra profecti, vtrinq; Ioppen facillime capiunt: ita vt ne fugæ quidem habitatores copiam reperirent, nedū ad pugnam se pararent. Aggressi aut cunctos interficiunt cum familijs, de reptaq; ciuitatē incendunt. Intersectorum aut numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo & in finitimā Samariæ Narbatenē toparchiā non paucos misit equites, qui & partem finium vëdicauerunt, magnāq; indigenarum multitudinem peremerunt: direptisq; patrimonijs, etiam vicos igni dederunt.

De pugna Cestij contra Hierosolimam

Caput XXIII.

IN Galilæam quoq; misit Cēsennium Gallum, ductorem duodecimæ legionis: ei q; tantā militum manū attribuit, quantā genti expugnandæ sufficere posse credebatur. eum validissima Galilææ ciuitas Sephoris cū fauore suscepit, Huiusq; prudens cōsiliū secutæ ciuitates aliæ, quiescebāt. Qui vero seditionibus & latrocinijs operam dabāt, in Galilææ montē vndiq; medium recessere, qui est cōtra Sephorim, & vocatur Asamon. Aduersus eos Gallus ducebatur exercitus. Illi autē quādiu superiores erāt, facile Romanos ad se ascendētes arcebāt, & ex his plures quā ducētos interfecerunt. vbi vero eos viderunt circūacto itinere ad celsiora progressos, mature victoriā concesserunt: & neq; pugnā minus armati ferebant, neq; si terga dedissent, equitū poterāt manus effugere: adeo vt pauci locis asperis delitescerēt, amplius vero quā duo milia trucidarentur. Gallus igitur cū nihil iam tentari nonitatis apud Galilæā videret, Cæsareā cum exercitu remeabat. Cestius vero cum omni manu reuersus, in Antipatridem perrexit. Cognitoq; nō parū multitudinē Iudæorū in turrim quæ Aphēcivocabatur esse collectā, qui cū his cōgrederentur præmisit. Sed priusquam in manus venirent, Iudæi metu dispersi sunt: eorumq; castra iam desolata milites adorti, cū vicis circūpositis incēderūt.

Ex An

Ex Antipatride autem Cestius in Lyddam profectus, vacuum viris ciuitatem offendit. nam propter scenopegiorum dies festos, in Hierosolymam populus omnis ascenderat. quinquaginta vero quos ibi comprehendit occisis, exustoq; oppido, vltius procedebat: perq; Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomē est Gabao castra ponit, distante ab Hierosolymis stadijs quinquaginta. Iudæi vero cum iam ciuitati propinquare bellum viderent, omissis dierum festorum solenni- bus, ad arma properabāt: satisq; freti multitudine, incompōiti ad pugnam & cū clamore profiliebant, ne dierum quidem septem habita ratione feriatorum. erat enim sabbatum, quod apud eos religione maxima curabatur. idem autē furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat, in prēlio quoq; superiores effecit. Tanto nāq; impetu Romanos aggressi sunt, vt eorum & aciem perrumperēt, viaq; aperta cādibus in medios ruerent: ac nisi ei militum parti, quę necdum locū amiserat, equites ex circuitu subuenissent, quique nondum defecerant pedites, in periculo totus Cestij exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti & quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, ceteri equites erant: Iudæi vero viginti- duo. fortissimi autem videbantur Monobazi regis Adiabenę propinqui, Monobazus & Cenedæus, & post hos Peraita Niger, & Silas Babylonius, qui ad Iudęos ab Agrippa rege transfugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi Iudæi, ad ciuitatem reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron ascendentes Gioræ filius Simon inuadit, multosq; postremi agminis coactores lanauit: ac multos carros cum sarcinis captos, in ciuitatem reduxit. Cestio vero in agris tri- duo commorante, Iudęi locis superioribus occupatis, obseruabant eius transitum neq; cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci cōpissent.

De obsidione Hierosolymę à Cestio, & strage.

Cap. XXIIII

ITaq; dum Agrippa, infinita hostium multitudine montes amplexa, ne Roma- nos quidē à periculo tutos esse perspiceret, verbis Iudęos experiri decreuit, vel omnes sibi parituros existimans, vt bello desisterent: vel si qui aduersarētur, re- uocandos qui ab eorum sententia discreparēt. Misit igitur ex comitibus suis Bor- cæum & Phœbum, quos illis sciebat notissimos: vt à Cestio fœdus amicitie, cer- tamq; pro peccatis à populo Ro. veniam pollicerentur, si proiectis armis, secum sentire voluissent. Verum seditiosi metu, ne cuncta multitudo spe securitatis ad Agrippam sese conferret, legatos obtruncare statuerunt: & Phœbum quidē prius quam verbum faceret, peremerunt: nam Borcæus vulneratus effugit: populares autem, hoc indigne ferentes factum, cædendo fustibus atq; lapidibus in oppidum compulerunt. Cestius vero, quia intestinam eorum discordiam, opportunum ad irruendum tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: inq; fugam versos, vsq; ad Hierosolymam persecutus est. Castris autē in loco positis, qui appellatur Sco- pus, interuallo septem stadiorum à ciuitate discedens, nihil per triduum aduersus oppidum conabatur: sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In vicos autem circa ciuitatem, non paruam militum manum ad rapiendā frumēta dimi- sit. Quarto autem die, qui tricesimus mensis erat Octobris, ordinatum in oppidū introduxit exercitum. Populus quidem à seditiosis custodiebatur: ipsi autem Ro- manorum disciplina territi, exterioribus cessere partibus ciuitatis, & in partē in- teriorem tēpli refugerunt, Cestius vero transgressus Bezethā, quę sic vocatur, & Cēnopolim & forū quod appellatur materiariū incendit. deinde cum ad superio- rem ciuitatē venisset, prope aulā regiā castra posuit. Et si tunc voluisset intra mu- ros violenter irrumperē, ciuitatē ilico possedisset, belloq; finē dedisset. sed Tyrā- nus & Priscus prefectus castrorū & plures equitū magistri, à Floro pecunia cor- rupti, conatum eius auerterūt: & Iudęos intolerandis repleri cladibus contigit. Interea plurimi popularium nobilissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestiū quasi portas ei patefacturi, vocabant. ille autē & ira fastidiens, & quod nō satis eis cre- dendū putaret, tamdiu id neglexit, donec prodicione cōperta, seditiosi Ananum quidem cum cēters, de muro deiectis lapidibus se riendo, in domos suas refugere

Bb z cogerunt

coegerunt: ipsi vero per turreis dispositi, murum tentantibus repugnabant. Per dies igitur quinque Romanis vndiq; tentantibus frustrabatur conatus. sexto autem Cestius cum plurimis selectis, itemq; sagittarijs, à septentrionali tractu templum aggreditur, Iudæis ex porticu resistentibus. qui frequenter quidem Romanos ad murum adeuntes auertere, postremo autem repulsi telorum multitudine, recesserunt. itaq; Romanorum qui anteibant, scutis suis muro nixi, & qui eos sequebantur, alijs ac per ordinem alijs similiter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testudinem contexuerunt. vnde sagittæ in eam delatæ, irritè delabebantur: & sine aliqua noxa milites moenia suffodiebant: templiq; portas incendere moliebantur. vehemens autem seditiosus stupor intraerat, iamq; multi ex ciuitate diffugiebant, veluti continuo caperetur. His autem populus alacrior efficiebatur: & quantū nequissimi cadebant, tantum vt ipsi portas aperirent, Cestiumq; tanquam de se optime meritum, reciperet, appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseverasset, statim ciuitatem obtinuisset. sed credo iam tūc infestus deus pessimis, eiusq; sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Deniq; Cestius, neq; animis populi, neque obsessorum desperatione perspecta, repente militem reuocat: & sine vlla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniuste discessit. inopinata vero eius fuga, latronum fiduciam recreauit: insecutiq; nouissimos aliquot equitum, peditumq; peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die vltius recedendo, magis hostes prouocauit: iamq; postremos affecuti multos necabant, tum vtraq; itineris parte vallata, in transuersos tela iactabant. & neque in eos se retorquere, à quibus à tergo sauciabantur, nouissimi audebant, quādam infinitam multitudinem insequi existimantes: neque à lateribus instantium vim repellere sufficiebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemque interrumpere formidarent: viderent autem Iudæos leues, & ad excurrendum faciles esse. vnde eueniebat, vt multa mala perpererentur, cum nihil contra inimicis noceret. Tota igitur via perculsi, deiectique agmine sternebantur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Æmilius Lucundus alæ præfectus vix in Gabao peruenirent, vbi castra prius posuerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius biduum commoratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium vidisset numerum, & omnia circum loca plena Iudæis, tarditatem sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. Itaque pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari præcepit: occisisque mulis atque asinis alijsque iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferrent (hæc enim velut vsui futura seruabat, maxime quia timebat ne Iudæis contra se capta prodesse) Bethoron versus antecedeat exercitum. At Iudæi latioribus quidem locis minus instabant: contractos vero in angustias atque descensus, alij ab exitu prohibebant, alij postremos agminis trudebant in vallem: fusaque omnis multitudo per itineris iuga, militem sagittis operiebat. vbi etiam peditibus, quo pacto sibi met subuenirent, hæsitantibus, equitum periculum promptius erat. nec enim ordinate viam prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent, ascensus ardui prohibebat equitantibus inuij. iaculatoribus aut rupes ac valles tenebantur: in quas deiecti qui aberrassent consumebantur: nullusq; locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Itaq; incerti quid agerent, ad vlulatus, quod desperati solent, fletusq; conuersi sunt: quibus resonabat Iudæorum exhortatio, cum clamore lætantium pariter atq; sequietium. totusq; penè qui cum Cestio fuerat, perisset exercitus, nisi nox aduenisset: qua Romani quidem in Bethoron confugerunt, Iudæi vero obsessis circum omnibus locis, eorum transitus custodiebant. Deniq; vbi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propè ad quadringentos omnium fortissimos milites, tectorum fastigijs imposuit. hisq; præcepit, vigilum qui in castris excubarent, signa clamare: vt eo modo Iudæi omnem illic militum numerum arbitrarentur

Clades exercitus Cestii

Cestii fuga

Callidū Cestii consilium

arbitrarentur remanere. ipse autem cum ceteris otiose vsq; ad triginta stadia progreditur. Vnde mane cum Iudei locum in quo Romani tetenderant desolatum vidissent, in quadringentos à quibus decepti fuerant concurrerunt. & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium persequi properabant. sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregisset, die vehementius quoq; fugiebat: adeo vt metu perculsi milites, machinas siue tormenta muralia, itemq; balistas, multaq; alia instrumenta relinquerent: quibus tunc ablati Iudei rursus contra illos qui ea reliquerant vsi sunt. Insequendo autem Romanos, Antipatridem vsq; venerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntēs & machinas secum asportarunt mortuosq; spoliarunt, & prædam quæ remanserat collegerunt: & præna canentes in metropolim remearunt, suis quidem paucis amissis Romanorum autem & auxiliarium quinq; milibus peditum ac trecentis, itemq; nongentis & octoginta equitibus interemptis. Hæc quidem Nouembris mens octauo die gesta sunt, anno. xij. Neronis principatus.

De Damascenorum sæuitia in Iudeos, deq; Iosephi studijs in Galilæa.

Caput XXV.

Post Cestij vero casus aduersos, nobilium Iudeorum multi, tanquam è nauipessum itura, ex ciuitate enatabant. Denique Costobarus & Saulus fratres, vnà cum Philippo Iachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippæ, inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui vero cum his in aula regia fuerat obsessus Antipas, fuga despecta, quemadmodum à seditiosis interceptus sit, alias indicabimus. Cestius autem Saulum & ceteros in Achaïam ad Neronem misit, & propriam necessitatem indicaturos, & belli causas deriuaturos in Florum. sperauit enim, & iram in illum excitaturum iri, & sua pericula summoneda. Tunc autem Damasceni, cede Romanorum cognita, Iudeos apud se degentes opprimere studuerunt: & cum eos in publicis thermis collectos haberent (nanq; id olim propter suspiciones meditabantur) facilem quidē sui conatus exitum fore putabant. verebantur autem mulieres suas, ferè omnes præter paucas Iudaizantes, & eorū religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas celandi, quid agerent. Iudeorū autem decem milia, quippe vt in angusto loco, atq; omnes incrimis aggressi, vna hora sine metu ingulauerunt. Qui vero Cestium fugauerant, in Hierosolymam reuersi, quos adhuc Romanorum studiosos inuenissent, partim vi, partim blanditijs sibi etiam sociabant: & in templum congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus, Gorionis filius, & pontifex Ananias: omnia quæ in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximeq; vt ciuitatis muros erigerent: Filiū nanq; Simonis Eleazarum, quāuis Romanorū prædā, & ereptas Cestio pecunias, & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatibus præposuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia viderent efferri, eiusq; studiosos siue imitatores, satellitum more versari. verum paulatim Eleazarus, ambitione pecuniæ, itemq; astutia persuasit populo, vt in omnibus sibi parerent. In Idumæam vero quos mitterent, alios militum duces optarunt, Iesum filium Sapphæ, vndem è pontificibus, & Eleazarum noui pontificis filiū. Nigro autē mandauerunt, qui tunc Idumæā regebat, ex regione trās Iordanem posita genus ducēs, vnde Peraites cognominabatur, vt ducibus obtemperaret. Sed ne alias quidē regiones omittendas putabāt. nanq; in Hiericuntē Iosephus filius Simonis, & trās flumē Manasses, & Tamnam Ioannes Essæus, toporchias administraturi missi sunt. huic autē Lydda, & Ioppe, & Ammaus erat additæ. Gophniticæ autē & Acrabatene regionū Ioannes, filius Ananiæ, rector designatus est: & vtriusq; Galilææ Iosephus, Matthiæ filius. huius autē præfecturæ iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatū quæ ibi fuere. Aliorū igitur rectorum, pro alacritate ac prudentia sua, quisq; res sibi creditas administrabat. Iosephus autē, cum in Galilæā venisset, primū curæ habuit, indigenarū sibi conciliare beneuolentiam: multa sciens ea cōfici posse, licet in alijs peccauisset. Deinde considerato,

Damasceni Iudeos decem milia intermiserunt

Eliguntur duces Iudeorum

Iosephus huius historie scriptor.

quod potētissimos quidem amicos haberet si eos participes potestatis fecisset, omnem vero multitudinem si pleraque per indigenas & conuictos fieri pręciperet, septuaginta de senioribus eius gentis prudētissimos elegit: eosque rectores totius Galilę constituit: septem vero per singulas ciuitates minorum litium iudices. nam maiora negotia causasque capitales ad se referre iussit, & illos septuaginta. cęterū disposito per ciuitates iure quo inter se vterentur, etiam quemadmodum extrinsecus tuti essent animaduertit: certusque in Galilęam Romanos esse venturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est, Iotapatam, & Bersabee, & Selamin: nec non & Perea, & Iapha, & Sigoph, & montē cui nomen est Itaburio, & Taricheas, & Tyberiada: ad hęc etiam circa Genesar lacum speluncas in ea quę inferior Galilęa vocabatur muniuit. Superioris autem Galilęę Petram quę Achabrorum dicitur, & Seph, & Iamnith, & Mero: in Gaulanide vero Seleuciam, & Soganen, & Gamalam munitione circumdedit. Solis autem Sepphoritis permisit, vt murum sibi metipsis fabricarent: quod eos pecuniosos esse, & ad bellū pręptos etiam sine pręcepto videret. Similiter autem Giscalam, Iosephi iussu per se muro cinxit Ioānes Leuie filius. Cęteris autem castellis omnibus, ipse Iosephus intererat, iubēdo simul atque opem ferendo. Quin & exercitum ex Galilęa, supra centum milia virorum comparauit: quos omnes vndique collectis armis veteribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorum inuictam esse virtutem, quod dicto essent audiētes rectoribus suis, & armorum exercitationi operam darent. doctrinam quidem urgente necessitate despexit: parendi autem facultatem ratus regentium multitudine posse contingere, ita vt Romani solent, diuisit exercitum: pluresque fecit ordinum principes. Diuersisque militum generibus constitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis subdidit: & insuper his ipsis rectores, maiorum rerum administratores dedit. Docebatque signorum disciplinas, & prouocationes reuocationesque buccinarum, & principia cornuum, & circūductiones, & quemadmodum oporteret laborantibus succurrere fortiores, & cū defatigatis partiri pericula: quęque ad fortitudinem animi, corporisque tolerantiam pertinerent, instituebat. Maxime vero eos erudiebat ad bellum, viquequaque Romanorum referens disciplinam: & quod cum viris essent pręliaturi, qui & viribus corporis, & animi obstinatione, totū penē orbem terrę superassent. His addidit, quo pacto belli tempore suis essent parituri pręceptis, iam nunc periculū se facturum, si cōsuetis delictis, hoc est, furtis & latrocinij & rapinis abstinuissent: sed neque aut gētilibus fraudem facerent, aut consuetissimorum damna proprium questum putarent. Illa enim bella optime administrari, quorum milites bonam conscientiam gererent: qui vero per se prauī fuissent, his non solum inimicos, sed etiā deum hostem futurum. Multa in hunc modum admonēdo perseuerabat. Et iam quidem quantum pręlio parandum esset, cōstatum erat. Nam sexaginta peditū milia, ducentos quinquaginta equites, ac pręter hos etiam mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor milia quingentos: nec non & sexcentos circa se electos custodes corporis, atque satellites. Exceptis autem mercenariis, facile cęteri milites à ciuitatibus alebantur. Nāque singule quas enumerauimus, cū mediam sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis victum tenebant: vt pars armis, atque alia pars faciendis operibus dirimeretur, & armati securitatem rependerent suggerentibus commeatum.

De Iosephi periculis & euasione, & Ioannis Giscalei malicia. Cap. XXVI.

Iosepho autem hoc modo administranti Galilęam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Leuie filius noīe Ioannes, callidissimus, ac dolis plenus: & nequitia quidē nobilissimus omnium, antea vero pauper, & aliquandiu malicie sue impedimentum passus inopiam, facile mentiri paratus, mirusque fidē adhibere mendacio: & qui fallaciam virtutem putaret, eaque aduersus amicissimos vteretur: simulator humanitatis, & spe lucri appetentissimus cędiū: qui semper quidem immoderata concupisset, spem vero leuioribus maleficijs aluisset. Latro enim

enim erat, sui moris, ac solitari⁹, deinde etiam comitatū inuenit audaciæ, primo quidem paruum, ampliore autem proficiens. Curæ autem habebat, neminem ignauum asciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorūq; peritia præstarent, hos eligebat: donec quadringētorum virorum cateruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finibus & vicis erant. Isq; omnē Galilæam depopulabatur: & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hūc igitur iam dudū regendi milites cupientem, & maiora desiderantem, diu pecuniæ retardabat inopia. cumq; videret Iosephum sua industria lætari, persuadet ei primum, vt fabricandi muri patriæ sollicitudinem sibi committeret. in qua re quæstus magnos à locupletib⁹ fecit. Deinde callidissima fraude cōposita, velut oleo, quod non à gentilibus suis tractatum esset, vti cauerent omnes apud Syriam Iudæi, vt ad confinia oleum mitteretur depoposcit. nummoque Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris, eodem pretio amphoræ dimidium vendebat. cumq; Galilæa ferax esset olei, maximeq; illo tempore magna vbertate redundaret, in ea loca vbi erat penuria solus multūq; mittendo, infinitā summam pecuniæ congregauit: qua mox in eū vsus est, qui hoc sibi beneficiū præstitisset. Deniq; existimans si Iosephum deposuisset, rectorem se Galilææ futurum, quibus præerat latronibus imperauit prædam vehementius exercere: quo multis rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidiis alicubi rectorem perimeret, si cui ferret auxilium, aut si latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iam dudū autē rumores dissipauerat, quod res Galilææ Iosephus Romanis prodere cogitaret: multaq; in hunc modum ad eius perniciem comparabat. Itaq; illo tempore, cū quidam ex vico Damaritarū, in magno campo custodias agentes, Ptolemæum Agrippæ & Berenices procuratorem aggressi, omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erant non paucæ vestes pretiosæ, plurimæq; argentea pocula, & sexcenti aurei, neque hanc prædam occulte administrare potuissent, omnia Tarichæas ad Iosephum cōportarunt. Ille autem reprehensiuo lentia, quam regijs intulissent, reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimū iubet: paratus eas dominis oportune remittere. vnde maximum ei periculum comparatum est. nanque raptores earum, quia prædæ nullam partem accepissent, egre ferentes, & perspicientes quod Iosephus cogitauerat laborē suum regibus condonare, per vicos nocte discurrent, omnibusq; prædicant Iosephū proditorem esse: eodemq; tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adeo vt centū armatorum milia cōtra Iosephum prima luce concurrerent. Deniq; multitudo quidem. in circo apud Tarichæas cōgregata, plurima per iracundiam cōclamabat, partim deponi, partim cōcremari vociferans proditorem: plerosque autem incitabat Iohannes, & cum eo Iesus quidam Sapphæ filius, tunc magistratus Tiberiadis. Iosephi igitur amici & satellites, tantę multitudinis incuriu perterriti, omnes præter quatuor diffugerunt. Ipse vero dormiens, propè cum iam ignis admo- ueretur exurgit: & monentibus eū quatuor qui remanserant vt fugeret, neque solitudine sua, neq; illorū qui contra se venerant copijs perturbatus, in cōspectū illorū profilit, veste discissa, infusoque capiti puluere, auersisque post tergum manibus suoque cernici gladio annexo. Hęc autem amicos ei, maxime Tarichæas ad misericordiam commouerant. rustica vero plebs, & finitimorum, quibus molestior videbatur, nō sine maledictis eum iubebāt publicas proferre pecunias & factā prodicionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorū de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturū: & impetrandę venię causa fecisse omnia, quę misericordiam prouocarent. At illius ista humilitas cōsiliū præstruebat & contra se indignantes arte circumueniens, vt super his, vnde irascerentur, inter se ipsū discordarent, omnia cōfessurum se pollicetur. Deinde sibi loquendi facultate cōcessa, ego, inquit, has pecunias neq; agrippę remittere cogitabā, neq; in propria lucra cōuertere: absit enim: vt amicū putē vnquā, qui vobis sit inimic⁹: aut quęstū ex re capiā, quę vos cōmuniter læderet. Sed quia videbā ō Tarichæa

*Impetus Iudæ
orum contra
Iosephum*

tæ, maxime ciuitatem vestram munitionis egere, & ad extruenda mœnia minus
 habere pecuniæ, timebãq; Tiberiensem populũ, & alias ciuitates raptis pecuniis
 inhiantes, pedetentim eas retinere decreui, vt vos muro circumdarẽ. Si hoc nõ vi-
 detur, profero quę ablata sunt, & diripiẽda propono. Sin recte consului, bene de
 vobis meritũ coerctetis. Hæc Tarichæatæ quidẽ ab eo dicta, cũ fauore receperũt:
 Tiberienses vero cũ alijs deprauando, insuper etiã minitabantur: vtrique autem
 relicto Iosepho, inter se litigabãt. Ille aut̃ fretus iam secum sentientibus (erant
 enim propẽ ad quadraginta milia Tarichæatæ) cũ multitudine liberius loqueba-
 tur: multumq; in eorum temeritatem inuectus, ex præsentī quidem pecunia Ta-
 richæam ait esse muniendã: curæ autem sibi fore similiter, vt etiã ceteræ tutę sint
 ciuitates. nec enim pecunias de fore, si cõcordare velint in eos, vnde parãdę sunt,
 & non in eum moueantur, qui parat. Itaque tum alia quidem multitudo, quę de-
 cepta fuerat, quamuis irata recedebat, duo vero armatorũ milia impetũ in eum
 fecere. Cumq; se ille tecto ante recepisset, instabant ei minitantes. Iterum autem
 Iosephus in hos quoque altera fraude vtitur. cũq; ad fastigium culminis euasis-
 set, cõpresso dextera strepitu, nescire ait se, quid peterẽt sibi præstari: voces enim
 se non exaudire confusas. omnia vero quę iuberent esse facturum, si aliquos in-
 tromississent, qui secum otiose colloquerentur. His auditis, ilico nobiliores cum
 magistratibus ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas ædiũ partes inductos,
 clauis ianua tamdiu verberauit, quoad omnium viscera nudata sunt, circumsta-
 bat aut̃ interim populus, existimans eos prolixis allegationibus concertare, cum
 subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos dimiit. vnde tanto terrore qui
 minabantur affecti sunt, vt proiectis armis aufugerent. Ob hæc Iohannis etiam
 atque etiam crescebat inuidia, aliasq; nihilominus Iosepho moliebatur insidias
 morboq; simulato per epistolam postulauit, vt sibi medicinæ gratia Tiberiensib;
 aquis calidis vti permetteret. Iosephus aut̃, quia nondum ei suspectus erat in-
 sidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, vt & hospitium, & utensilia Iohanni
 præberent. Quibus ille potitus, biduo post cuius rei causa venerat agebat, & his
 fraude circumuentis, alijs vero pecunia corruptis, vt Iosephum defererẽt, persua-
 sit. His aut̃ cognitis Silas quem Iosephus custodię præposuerat, propere de insi-
 dijs ei scripsit: atque ille accepta epistola, noctuq; itinere maturato, matutinus
 ad Tiberiadem peruenit. Et cætera quidẽ multitudo obuiam ei processit. Iohan-
 nes autem, quamuis eũ contra se venturũ esse suspicaretur, tamen misso quodã
 ex notis, infirmitate simulata, quod lectulo detineretur, obsequio sese defuisse
 mandauit, Tiberiensibus autem à Iosepho in stadium congregatis, vt ad eos quę
 sibi scripta fuerant loqueretur, missis armatis Iohãnes iussit eum interfici. Quos
 cum iam nudare gladios peripexisset, populus exclamauit: atq; ita conuersus ad
 eius vocem Iosephus, vbi ferrum propẽ ingulo suo imminere prospexit, in littus
 desiliit: è tumulto, excelsò cubitis sex, in quo verba faciẽs cum populo steterat: a-
 scensaq; inde nauicula cum duobus satellibus suis, quę illuc applicuerat, in me-
 dium lacum refugit. milites vero eius, ilico raptis armis, contra insidiatores ir-
 ruebant. Mox autem veritus Iosephus, ne bello intestino concitato, propter pau-
 corũ inuidiam ciuitas consumeretur, nuncium suis misit, qui eos moneret, vt pro-
 priæ tantum saluti consulerent: neque vero quenquam vel occiderent, vel argue-
 rent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes, conqueuerunt. qui vero circum ci-
 uitatem per agros habitabant, auditis insidijs, & quis earum fabricator esset, cõ-
 tra Iohannem veniebant. sed ille primus in Giscala patriam suam fuga rece-
 ptus est. At Galilæi totis iam ciuitatibus ad Iosephum cõfluebant, & cum mul-
 ta essent armatorum milia congregata, qui se aduersus Iohannem communem
 insidiatorem adesse clamabant, vnaq; cum eo ciuitatem, quę illum suscepisset,
 ignibus tradituros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolentiam, im-
 petum aut̃ cohibendum esse dicebat: prudentia magis inimicos vincere cupiens,
 quàm perimere. His vero, qui de singulis ciuitatibus cum Iohanne rebellassent,
 nominatim

Iterum fit im-
 petus in Iose-
 phum

Iosephus nix
 gladium insi-
 diantis euadit

Fuga insidia-
 toris

nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisque populus indicabat, præconū voce denunciabat, intra quinq; dies eorum qui Iohannem non reliquissent, patrimonia diripienda, domosq; eorum cum familijs exturendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt. cum reliquis autem Iohannes propè mille Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis: ac per nuncios in Hierosolymam clām missos, Iosephum accusabat, quod magnum exercitum collegisset: iamq; nisi præueniatur vi, tyrānus metropoleos venturus esset. Verū ea populus quidem præsciens, negligebat: liuore aut potentes, nonnulliq; magistratum clām pecunias ad comparandos mercenarios milites misere Iohanni, vt per eos bellum cum Iosepho gereret. decretumq; inter se conceperunt, quo idem Iosephus militum administratione decederet: non tamen id satis esse credebant: ideoq; duo milia & quingentos armatos, & quatuor miserunt nobiles viros: iurisperiti filium Iosandrū, & Ananiam Sadducæum, & Simonem & Iudam Ionathæ filios, omnes eloquentia validissimos: vt eorum scilicet monitu, auerteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis: & siquidem ipse sponte sua veniret, patgeretur eum rationem reddere: sin remanere contenderet, pro hoste haberent. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum venturum esse perscripserūt, causam vero non indicauerunt, quoniam secretū fuit inimicorū eius consiliū. vnde factum est, vt quia præcauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transirent: hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Giscala, & Tiberias: quas tamen cōtinuo sine armis recepit. captos autem quatuor duces consilij armatorumq; fortissimos, remisit Hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione cōmotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

Tiberias à Iosepho recuperatur & Sepphoris. Cap. XXVII

Iohannem vero iam intra muros Giscalæ, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tiberias, habitatoribus Agrippam regem vocantibus. Et cum ille constituto die ad eos non venisset, pauciq; Romani equites ibi tum comparuissent, à Iosepho defecerunt. Hisq; apud Tarichæas cognitis, Iosephus qui milites frumentatum miserat, neque solus egredi contra desertores, neque se continere patiebatur, metuens ne dum ipse tardaret, regii ciuitatem occuparent. nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. itaq; dolo eos qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichæarum claudi iussit, ne quis consiliū suum illis proderet, contra quos suscipiebatur. omnibus aut scaphis quas in lacu comperit congregatis (ducentæ autem & triginta fuerunt, quaterniq; nautæ non amplius singulis inerant) mature ad Tiberiadem nauigat. cumque tanto ab ea distaret spatio, vnde facile videri nō posset, inanibus scaphis in salo relictis, septem ipse solos inermes satellites secum habens, propius vt conspiceretur accessit. Quem cum inimici adhuc maledicentēs ei ex muro cōspexissent, metu perterriti, & scaphas armatorum esse plenas existimantes, arma proijciunt, manusq; supplices agentes, vt ciuitati parceret precabantur. Iosephus aut, postquam multis eos minis & exprobrationibus castigauit, primū quod bello contra populū Ro. suscepto, intestinis dissensionibus vires suas ante consumerent, inimicorūque vota complerent: deinde, quod securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent, ciuitatemque non erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: nō repudiaturū se ait, si qui sibi satisfacerent: quibus interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem Tiberiensium potentissimi descenderunt. his aut in vnam receptis nauiculam piscatoriam, & procul abductis, alios quinquaginta senatores venire iussit, maxime nobiles, velut illi quoq; fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atq; alios obtentu fœderis euocabat: vtq; mature Tarichæas recurrerēt, gubernatoribus nauium repletarum imperabat quosque auexissent, in carcerem collocarent: donec omnem curiam, quæ sexcetos haberet

beret viros, duoq; milia populariū comprehensa in Tarichæas scaphis abduxit. Reliquis autem vociferantibus, Clitum quendā esse præcipuū defectionis autorem, iramq; ipsius poena illius precantibus satiari, nullum quidem Iosephus volebat occidere: suorum vero satellitum quendam Leuiam egredi iussit, qui Cliti manus abscideret. Cum vero is præ timore solum se globo inimicorum cōmissurum negaret, eaq; causa indignari Iosephum stantem in scapha videret, ipsumq; vel le descendere, ac de se supplicium sumere, vt saltem vnā manum sibi concederet, orabat. neque hoc abnuente Iosepho, dūmodo alterā sibi met Clitus ipse præcideret, educto ille dextera gladio, leuiam sibi truncavit. tantus eum timor Iosephi inuaserat. Ioseph⁹ vacuis scaphis, & satellitib⁹ vacuis scaphis, & satellitibus septem, populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociavit. Paucis autē diebus post, Giscalam quæ cum Sepphoritis defecerat, militibus depreḡdari permisit: omnemq; prædam conquistam popularibus reddidit. Similiter etiā Sepphoritis & Tiberiensibus. Nam & hos captos rapinarum damno corrigere voluit: & redhibitione rerum rursus eos ad benevolentiam reuocare.

Quomodo Hierosolymitæ bello se præparauerint: deq; Simonis Gioræ tyrannide. Cap. XXVIII

HActenus apud Galilæā motus erat: iamq; ab intestinis dissensionibus quiescentes, aduersus Romanos instruebantur. Hierosolymis autē Ananus pontifex & potentiores, qui non cū Romanorum parte sentirent, muros instaurare properabant: multaq; bellica instrumenta, perq; omne oppidum sagittæ, aliaq; arma fabricabantur: & exercitationibus iussis manus iuuenum operam dabat. Erātq; vniuersa plena tumultus, magnaq; tristitia moderatos occupauerat: multiq; futuras clades prospicientes, fletum cohibere non poterant: infestaq; pacem cupientibus omnia videbantur. Belli autem incentoribus, quæ illis placerēt ex tempore fingebātur: statusq; iam tunc quasi peritura ciuitatis erat, antequam Romani venirent. Anano autem apparatus belli omittere cura fuit: & seditioforum, quos Zelotas vocabant, amātiā ad vtiliora conuertere: qui tamen victus est, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena toparchia Gioræ filius Simon, multis nouarum rerum cupidus congregatis, ad rapinas conuersus, nō solum in domos locupletum irrūpebat, verum etiam corpora verberibus conficiebat iamque tunc palā tyrannidem inceptabat. Ab Anano autē missis aduersus eū militibus magistratum, ad latrones qui erant Masadæ, cum his quos habebat, effugit: ibiq; manēs, donec Ananus & alii eius inimici perempti sunt, Idumæam cum cæteris populabatur: adeo vt magistratus eius gētis, propter cædium multitudinem & prædarum assiduitatem, collecto milite, vicos præsidij tuerentur. Et Iudeorum quidem res ita se habebant.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO LIBER TERTIVS

De Vespasiani ducis aduentu, & clade duplici Iudeorum. Cap. I

Eronem autē, vbi res apud Iudæam non prospere gestas accepit, latēs quidē, quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte autē superbiam simulans vltro etiam indignabatur: magisq; ducis negligētia, quā virtute hostiū quæ cōtigerāt facta esse dicebat: decere se putās, propter pondus imperii tristiora contēnere, viderique malis omnibus superiore animum gerere. veruntamen curis arguebatur mentis eius perturbatio, cū deliberaret cuinam cōmotum crederet orientem, qui vnā & Iudæos rebellantes vlcisceretur, proximasque his

his nationes simili morbo correptas anteciperet. Inuenit igitur solum Vespasianum his necessitatibus parem, & qui tanti belli magnitudinem suscipere posset, virum ab adulescentia vsque ad senectutem bellis exercitatum, & qui populo Romano iam pridem pacasset Occidentem, Germanorum tumultu concussum : armisq; ante illud tempus incognitam Britanniam vëdicasset. vnde patri quoque ipsius Claudio præstiterat, vt sine proprio sudore triumpharet. Itaque his omnibus fretus, ætatemq; illius cum peritiâ stabilem cernens, obsidesq; fidei liberos, eorumq; florem manus esse paternæ prudētis, iam tum fortasse de tota republ. deo aliquid ordinante, mittit cum ad regendos exercitus in Syria cōstitutos, multis pro tempore blandimentis atq; obsequijs animum, qualia necessitas imperare cōsuevit. Ille aut protinus ex Achaia, vbi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexandriam, vt inde quintam itemq; decimam legiones moueret. ipse vero transmissus ad Hellespontum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibiq; Romanas vires, multaq; à vicinis regibus auxilia congregauit. At Iudæi post malam Cestij pugnam insperata felicitate sublatis, animorum impetus cohibere non poterant: sed tanquam fortuna eos exagitante perciti, bellum vltius producebant. Denique omni, quâta fuit, manu pugnacissima congregata, Ascalonem petierunt. ea est ciuitas antiqua, septingentorum & viginti stadiorum spatio ab Hierosolyma distans & Iudæis semper inuisa: quæ res fecit, vt etiâ tunc primis eorum incursumbus propior videretur. tres aut viros aggressionis duces habebant, & corporibus & prudentia præstantissimos: Nigrum Peraitam, & Silam Babylium, & Iohannem Essenum. Ascalon vero validissimo quidem muro cincta erat, sed vacua penè præsidijs. vna enim cohors eam peditum, & vna equitum ala tuebatur, cui præfectus erat Antoni⁹. Illi igitur ira multa velocius itinere peracto, ac si ex propinquo venirent, præsto erant. Antonius vero (nec enim eorum fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neque multitudinem veritus vel audaciam, primas hostium coitiones fortiter sustinuit: murumq; properantes aggredi refrenauit. Itaq; Iudæi, qui cum peritioribus imperiti, & pedites cum equitibus, cum stipatis aut inordinatis, leuiterq; armati cum instructis, plusq; indignationi quam consilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligantur. nam vt semel eorum primæ ab equitibus turbatæ sunt acies, fugam petunt: & murum versus se à tergo vrgentibus incidentes, suimet ipsi hostes erant: donec omnes incursumbus equitum victi, per totum campum dispersi sunt, qui fuit plurimus, totusq; habilis equitantibus: quod quidem Romanos inuit, vt magna cede Iudæos prosternerent. nam & fugientes præuertendo, cursum in eos flectebat: & quos occupassent, curriculo trahendo infinitos peremere. Alij vero alios quocumq; se vertissent circumdatos, exagitantés facile iaculis opprimebant. Et iudæis quidem propria multitudo, per desperationem salutis, solitudo videbatur. Romani vero licet ad pugnam pauci essent, rebus tamen secundis animati, etiâ superfluere se putabant. Et illi quidem res aduersas superare certantes, dum pudet cito fugere, mutari fortunam sperant, Romani aut, in his quæ prospere agerent minime delassati, ad maiorem usq; diei partem pugnam protrahunt, donec Iudæorum quidem perempta sunt decem milia, duosq; duces Iohannes & Silas, cæteri vero pleriq; saucij, cum Nigro, qui vn⁹ restabat ex ducibus, in opidum Idumææ quod Sallis dicitur cōfugere. nonnulli tamen etiâ Romanorum in illo prælio vulnerati sunt. Sed non Iudæorum spiritus clade tanta sedatus est, multoque magis eorum dolor incitauit audaciâ: & contemnentes quantum ante pedes mortuorum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladem alteram illiciebantur. denique paruo tempore intermisso, quod ne curandis quidem vulneribus satis esset, cunctisq; aggregatis viribus, maiore cum indignatione, multoque plures ascalonem recurrebant, eadem se præter imperitiâ aliaq; belli vitia, comitate fortuna. Etenim cum Antoni⁹ qua transituri fuerat, posuisset insidias, ex improviso in eas delapsi, & ab

equitibus

equitibus circūdati, prius quā se ad pugnam componerent, iterū super octo milia procubuerunt, cæteri vero omnes aufugerunt: cumq; his Niger multis dū fugeret magni animi facinoribus demonstratis. & quoniā hostes instarent, in turrim quādā tutissimā compelluntur cuiusdā vici, cui nomen est Bezedel. Antonius vero cū suis, ne vel moras circum turrim, quę inexpugnabilis esset, diu tererēt, vel duce hostium fortissimū viuum relinquerent, ignem muro supponunt. turriq; inflā mata, Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro consumpto, ille aut in castelli specus intimum ex turri saltu demissus euasit: triduoq; post socijs cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudioq; insperato repleuit omnes Iudeos, tanquam dei providentia dux eis in posterum reseruat. At Vespasianus Antiochiam exercitu adducto, quę Syrię metropolis est, magnitudine simul aliaq; felicitate sine dubio tertium inter omnes quę in Romano orbe sunt locum obtinens, vbi etiam aduentū suum regem Agrippā cum omni manu propria offenderat præstolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac aut ciuitate occurrerunt ei Sepphoritę ciues oppidum Galilęę colentes, soli mēte pacata: qui tam suę salutis providentia solliciti, quā Romanorū virium gnari, etiam prius quā Vespasianus veniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextrasque iunxerant, præsidiumq; militare susceperant. tunc quoque benignissime duce suscepto, alacri animo etiam cōtra gentiles suos auxilia promiserunt: Quibus interim Vespasianus præsidij causa poscentibus, equitum peditumq; tantum numerum tradidit, quantum ob stare posse arbitrabatur incurribus, si quid Iudęi cō mouere tentassent. non enim minimum esse videbatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilęę maximam & in loco tutissimo conditam, totiusq; gentis futuram præsidio.

Descriptio Galilęę, Samaritę, & Iudęę. Cap. II

DVę sunt aut Galilęę, quę superior & inferior appellantur, easq; Phœnice & Syria cingunt. Discernit vero ab occidente Ptolemais territorij sui finibus, & quondam Galilęeorū, nunc aut Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta est Gabaa ciuitas equitū, quę sic appellatur, eo quod equites ab Hero de rege dimissi, coloni eō deducebantur. A meridie autem Samaritis & Scythopolis, vsque ad flumen Iordanē. Ab oriēte vero Hippene & Gadaris, sed & Golanitis definit, qui etiam regni Agrippę fines sunt. Septentrionalis aut eius tractus Tyro, itemq; Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilęę longitudo à Tiberiade vsque ad Zabulon, cui vicina est in locis maritimis Ptolemais, protenditur. Latitudine aut patet à vico Xaloth, qui in magno compositus est, vsque ad Bersabem: vnde etiam superioris Galilęę latitudo incipit vsq; ad Baca vicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo vero eius à Thella vico Iordani proximo vsque ad Meroth extenditur. Sed cū tanta sint vtręque magnitudine, tantisq; gentibus alienigenis cinctę, semper tamen omnibus belli periculis restiterunt. nam & pugnaces sunt ab infantia Galilęi, & omni tēpore pluri, neque aut formido vnquam viros aut eorum penuria regiones illas occupauit: quoniam totę opimę ac fertiles sunt, omniumq; generum arboribus cōsitę, vt etiā minime agriculturę studiosos vbertate sua prouocent. denique exultę sunt ab incolis totę, nec pars vlla est earum otiosa: quin & ciuitates ibi crebrę sunt, & vbiq; multitudo vicorū propter opulentiam populosa, vt qui sit minimus, supra quindecim milia colonorum habeat: prorsus vt etiam si quis magnitudine minorem Galilęam dixerit, quam trans fluuium regionem, viribus tamen eam prætulerit. hęc enim vniuersa colitur, tota fructuum ferax: at illa quę trās flumen est, licet multo maior sit, pleraque tamen aspera atque deserta est, & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Perę sanē mollicies & ingenium fructuosum, campos habet cum varijs arboribus cōsitos, tum maxime oliuetis ac vineis & palmetis exultos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aque perennis, quoties illi Sirio estuante defecerint. Et longitudo quidem eius est à Macherunte

Fertilitas
Galilęę

Regionis, ul
tra Iordanem
descriptio

chærunte in Pellam: latitudo vero à Philadelphia vsq; ad Iordanem. Et Pella quidem quam supra diximus, septentrionalis eius est tractus: occiduus vero Iordanis: meridianum autem Moabitis regio terminat. ab oriente autem Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itemq; Gerasis clauditur. Samaritensis autem regio, inter Iudæā quidem & Galilæam sita est: incipiēs enim à vico in planicie posito, cui nomē est Ginæa, in Acrabatenam definit toparchiā: sed natura nihil à Iudæa discrepat. nam & utrūq; montosū sunt & campestres, agroq; colendo molles atq; opimæ, necnon & arboribus plenæ: pomisq; tam sylvestribus quàm mansuetis abundant, eo quod natura sunt aridæ, imbriumq; satis habent. dulces autem per eas supra modum aquę sunt: boniq; graminis copia præter alias earum pecora lactis abundant: quodq; maximum virtutis atq; opulentię specimen est, utraq; viris referta est. Harum confinium est Anuath vicus, qui etiā Borceos appellatur, Iudæę limes à septentrione. Meridiana vero pars eius, si in longitudine metiare, adiacenti vico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iardan. Latitudo sanè à Iordane flumine vsq; ad Ioppen explicatur. Media vero eius est Hierosolyma: vnde quidam non sine ratione, vmbilicum eius terrę, eam urbem vocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa delicijs caret, ad Ptolemaidem vsque locis extenta maritimis. In vndecim autem sortes diuisa est: quarum prima est tanquā regia Hierosolyma, præ cæteris inter oēs accolæ emines, velut caput in corpore. alijs vero post hanc toparchiæ sunt distributę. Gophna est secunda, & post eam Acrabata. adhuc Thamna, & Lydda, itemq; Ammaus, & Pella, & Idumęa & Engadda, & Herodium, & Hiericus: deinde Iamnia & Ioppe finitimis præ sunt. & præter has Gamalitica, & Gaulanitis, & Batanęa, & Trachonitis: quę etiam regni Agrippę partes sunt. Eadem vero terra incipiens à monte Libano & fontibus Iordanis, vsq; ad Tyberiadi proximum lacum latitudine panditur. à vico autem, qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit: & habitatur ab incolis Iudæis Syrisq; permixtis.

Samarie descriptio

Iudæa descriptio

Vndecim Iudæa sortes

De auxilio Sepphoritis misso & Romanorum disciplina militari.

Caput. III.

DE Iudæa quidem, & quibus esset cincta regionibus, quàm maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis hoc est equites mille, sexq; milia peditum, Placido eos regente tribuno, castris in magno campo positis bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendę causā, equitatus vero in castris degebat. vtrinque autem assidue prodeundo, & circa eam regionem loca omnia incurfando, magnis incommodis Iosephum eiusque socios, quamuis quietos, afficiebant. & præterea ciuitates extrinsecus deprædabantur: ciniūmque conatus, si quando excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Iosephus tamen aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quam ipse, antequam à Galilæis deficeret, ita muris cinxerat, ut Romanis quoque esset inuicta. vnde etiam spe frustratus est, cum nec vi nec suasu Sepphoritas in suas partes pertrahere potuisset: magisque in Iudæa bellum accendit Romanis indigne ferentibus insidias, & propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent: qui tamen cum mortem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: ignis vero & sanguis Galilæam totam repleuerat, nec quisquam expers eius acerbitatis aut cladis erat. vnam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communierat. Titus autem Alexandriā transmissus ex Achaia citius quàm per hyemem sperabatur, manum militum cuius causā missus fuerat suscepit: contentoque vsus itinere, mature ad Ptolemaidem peruenit. Cumq; ibi patrem suum reperisset, duabus quas secum habebat legionibus cerant autem nobilissimę quinta & decima) iunxit etiam quam ille adduxit quintamdecimam. Eas autem seque-

Cc bantur

bantur decem & octo cohortes: quibus accessere ex Cæsarea quinq; cum vna ala equitum, & alę quinque Syrorum equitum. decem autem cohortium singulę mille pedites habebant: in cæteris vero tredecim sexcenti pedites, & centeni viceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à regibus congregatum est. Antiochus enim & Agrippa & Soemus, bina milia peditum, & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiæ quoque rex Malchus, præter quinq; milia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarij: vt tota manus computata cum regijs, sexaginta milia circiter peditum equitumq; colligeret, præter callones: qui plurimi sequebantur, & meditationi bellicæ assueti nihil à pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent, belli autem pericula cum ipsi experirentur, & neque peritia neque viribus, à quoquam nisi à dominis vincerentur. Qua quidem in re nimis admirandā quis existimauerit Romanorum prouidentiam, ita seruos instituētium, vt non solum vitæ ministerio, sed belli etiam necessitatibus vtilis sint. Quod si quis eorum aliā quoque respexerit militiæ disciplinam, profecto cognoscet tātum eos imperium non fortunæ munere, sed propria virtute quæsisse. Armis enim vti non in bello incipiunt: neq; solum, si necesse sit, manus mouent, cum in pacis otio cessauerint: sed armis veluti natura cohærentes, nullas capiunt exercitationis inducias, nec tempora præstolantur. Meditationes autem eorum nihil à vera contentione discrepant: sed in dies singulos militum quique omnibus armis, tanquam in procinctu positus, exercetur: quo etiam facillime prælia tolerant. neque enim ordo neglectus eos à consueta dispositione dispergit, neque metus stupefacit, neq; lassitudo exhaurit. vnde sequitur vt semper superent, quos non itidem cōfirmatos inuenierint. Nec errauerit si quis eorum meditationes confictus esse dixerit sine sanguine, contraq; prælia meditationes cum sanguine. nam ne repentino quidem hostium in cursu opprimi possunt: sed quocunq; in hostilem terram irruperint, non nisi permunitis castris prælio decernunt. quæ quidem non leui opere, neque iniquo loco erigunt, nec omnes inordinate describunt: sed si quidem inæquale solū fuerit, complanatur: quatuor vero angulis eorum dimensio designatur. nam & fabrorum multitudo, & ferramentorum copia quę vsus extruccionis postulat, sequitur exercitum. Et interior quidem pars castrorum tabernaculis distribuitur, ambitus autem eorum extrinsecus muri faciem præfert: ordinatis etiā turribus pari spatio dispositis: quarum interualla catapultis atq; balistis, & alijs machinis saxa intorquentibus, omnibusq; instrumentis missilium complent, vt cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. portas autem quatuor ædificant, tam iumentis aditu faciles, quàm ipsi, siquid vrgeat, intrò currentibus latas. intus autē castra vici spatijs interpositis dirimunt, mediāq; rectorum tabernacula collocāt & inter hæc ducis maximi diuum templo simillimum: prorsus vt quasi repentina quædam ciuitas existat: forum quoq; & opificum stationes, & sedes militum primatibus, ordinūq; principibus, vbi si qua sit inter alios ambiguitas iudicent. Ipse vero ambitus, & omnia quæ in eo sunt, multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius communitur. qui si res vrgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, parique spatio lata. Armis autem septi, per cōubernia cum decore atq; otio in tentorijs agunt: omniaq; ab his ordinate etiam alia cautēq; per contubernia expediuntur: veluti si ligno aquæue opus sit aut frumento. nec enim cœna vel prandium cum voluerit, in potestate cuiusq; est, simul autem omnibus somnus est, excubias & vigilandi tempora buccinæ significant, neq; est omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad cēturiones, illi vero ad tribunos conueniunt salutatum: cum quibus ad summū omnium ducem vniuersi ordinum principes. ille autem his signum aliāq; dat ex more præcepta proferenda subiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quò opus est, ac vniuersi pariter incurrūt itemq; sese recipiūt. Cum autem castris egredientum est, tuba indicium facit: nemoq; otiosus est. sed vel solo nutu moniti, taberna-

cula tollunt, omniaq; ad profectiorem instruant. deinde iterum tuba ut sint parati significat. illi autem cum mulos & iumenta sarcinis oneraverint, velut in curuli certamine signum expectant. Castra vero incendunt, eo quod sibi alia munire facile sit, & ne quando hostibus eadē visui sint. Et tñ tertio quoq; tubæ signo indicant, ut exeatur: urgendo aliqua ex causa morātes, ne quis ordinem deserat. Dexteris duci præco astans, si ad bellum parati sunt, voce patria ter percōratur. illiq; toties alacri & magna voce paratos esse se respondent, interrogātemq; præveniunt: & Martio quodam spiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otiose & cum omni decore progredientes ambulant, suum quique ordinem velut in bello custodias: pedites quidem thoracibus & galeis septi, & utroque latere gladijs accincti. levis autem gladius mulo est longior, cum dexter mensuram palmæ non excedat. qui vero ducem stipant lecti pedites scuta & lanceas gestāt cætera manus hastas & clypeos longos, ferramq; & corbem & farciculum & securim; necnon & habenam & falcem & catenam, triduiq; viaticum, ut parum inter sit inter onusta iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior, & contus in manu, transversusq; ad equi latus clypeus: ternaque in pharetra vel amplius dependent lata cuspide iacula, nihil ab hastis magnitudine differētia. Cassides vero & thoracas pedibus habēt similes: nulloq; armorū genere ab equitum alis discrepant lecti, qui circum ducem versantur. Agmina autē semper cui sorte id obtigerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones, itemq; armorum varietas. Nihil vero nec in præliis inconsultum aut subitum agunt: sed omnia semper sequuntur facta sententiam: opusq; adhibetur ante decretis. vnde aut minime peccant: aut si peccaverint, facilis est errati correctio. Fortunæ autem successibus meliores consiliorum, etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: quasi bonum quidem fortuitum ad rem inconsulte gerendam illiciat: quæ vero ante cogitata fuerint, etiam si aduersus casus exceperit, bene iam meditados exhibeant ad cauendum ne idem rursus eveniat: & honorum quidem fortuitarum non is autor sit cui contigerint, tristiū vero quæ præter sententiam acciderint, saltem recte consulta videantur esse solatium. Armorum quidem exercitatione comparant, ut non modo corpora, sed animi quoque militum fortiores sint. maior autem illis est ex timore diligentia. nanque lege apud eos non desertionis solum, verum etiam minimæ negligentiae sunt capitales: ducēque magis quā ipsæ leges terribiles. nanque bonos honorando, redimūt ne in coercendis noxijs videantur crudeles. Tāto autem obsequio rectoribus parent, ut & in pace ornamento sint, & in acie corpus vnum totius conspiciatur exercitus. sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisque ad signa, & ad opera manibus: vnde facere quidem semper strenui sunt, pati vero tardissimi. nec est vbi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sensere ducum, aut difficultatem regionum sed ne fortunæ quidem succubere. nam & ea certiores putant esse victoriam. Quorum igitur actus à consilijs incipiunt, consultaque adeo strenuus exequitur exercitus, quid mirum si Euphrates ab oriente, & Oceanus ab occidente, itemque à meridiano tractu Africæ fertilissima regio, & à septentrione Rhenus atq; Danubius sunt imperij limites, cum minorem esse possidentibus possessionem recte quis dixerit? Hæc ergo prosecutus sum, non tā proposito laudandi Romanos, quā solatio deuictorum, & ut novarum rerum cupidos deterrerem, fortasse autem & ad experientiam proderunt bonarum artium studiosis, Romanæ instituta militiæ nescientibus: redeo tamen vnde digressus sum.

Impetus Placidi aduersus Iotapatam

Caput 11112

VEspasianus quidem vnā cum Tito filio in Ptolemaide interim degenis, ordinabat exercitū. At verò Galilæam peruaferat Placidus, vbi maximam eorum quos comprehendisset multitudinem, interemit: hæc autē fuit Galilæorum

Cc 3 læorum

laeorum imbecillior turba, animisque deficiens: pugnacissimos autem ut vidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus comunierat, in Iotapatam, quę omnium tutissima erat, impetum vertit: existimans eam repentino aggressu facillime captum iri, magnamque & sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quasi metu cessuris alijs etiam, si quę validissima esset, occupatam vidissent. Multum tamen opinione deceptus est: Iotapatam enim, cum eius impetum presensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt: congressique cum Romanis ex improviso plurimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe ut pro salute patrię, item cõ legum liberorumque dimicantes) in fugam eos vertunt, multosque sauciant, septem solum interfectis: quia neque inordinate pugna decesserant, septisque vndique corporibus leniter fuerant vulnerati: cum Iudęi quoque magis eminus iaculari, quam manus conferere inermes cum armatis confiderent: ex ipsis autem Iudęis tres ceciderunt, paucis præterea sauciatis: Placidus igitur ab oppido repulsus confugit.

Galilęa à Vespasiano inuaditur. Cap. V.

Vespasianus vero ipse Galilęam cupiens inuadere. Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueverunt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent, iteque sagittarios præire iussit, ad repetinos incursus hostium cohibendos, & ut suspectas atque opportunas insidijs sylvas scrutarentur: hos sequebatur Romani peditatus equitatusque pars: post quos e singulis centurijs deni armaturam suam ferentes, mensurasque castrorum. post hos stratores viarum ibant, qui aggeris maligna corrigeret, ac alpera complanarent, sylvasque obstantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde istas, itemque subiectorum sibi rectorum sarcinas, & tutelę causa multos cum his equites ordinauit. post quos ipse veniebat, lectos pedites equitesque, necnon & lancearios secum ducens, equitumque præterea suorum agmine comitatus. de singulis enim turmis proprios centum & viginti equites deputatos habebat. hos sequebantur, qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portaret, deinde rectores, itemque præfecti cohortibus tribuni, stipati lectis militibus. & post hos circum aquilam signa alia, quę omnibus apud Romanos agminibus præest, quod & vniuersarum animarum regnum habeat, & sit validissima. itaque illam & principatus insignie putant, & omen victorię, quoscunque bello perierint. sacras vero signorum effigies sequebantur cornicines, & post eos acies, in latitudinem semis digesta militibus. hisque adhærebat ex more quidam centurio, disciplinę atque ordinis custos. Serui autem singularum legionum cuncti cum peditibus erant, simul aliisque iumentis vehentes militum sarcinas. postremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogebant armati pedites, equitumque non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilęę peruenit: ibique positis castris, quamuis promptos ad bellum milites continebat, vna & ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumque indulgendo poenitudinis, si quis ante prælium voluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaque multos quidem rebelliones fugere vel solus fecit ducis aspectus: metum vero vniuersis incussit. Iosephi enim loci, qui non longe à Sepphori castra posuerant, vbi bellum appropinquare cognouerunt, & iamiamque Romanos prælio secum congressuros, non modo ante pugnam, sed antequam hostes omnino conspicerent, fuga disiecti sunt. cum paucis autem relictus Iosephus, vbi animaduertit neque se ad excipiendos hostes sufficientem manum habere, & Iudęorum animos concidisse: ac, si fides his haberetur, plerisque libenter ad hostes defectum ire: iam tum quidem bello omni abstinebat: quàm longissime autem periculis abesse decreuit: abductisque qui secum remanserant, in Tyberiada confugit.

Gadare

Gadaræ expugnatio

Caput VI.

Vespasianus autem Gadarenſium ciuitatem aggreſſus, primo impetu capir, quod eam pugnaci multitudine vacuam reperiret. Deinde hinc trãſgreſſus interius cunctos puberes interfecit, cū Romanos odio gentis, & cladis memoria quam pertulerat Ceſtius, nullius ætatis miſericordia commoueret. Incendit autem non ſolum ciuitatem, ſed etiam omnes circum vicos, & oppidula quædam penitus deſolata, nonnulla quorum habitatores ipſe cepiſſet. Iosephus aut, quam tuitionis cauſa optauerat ciuitatem, ipſe metu repleuit. Nam Tyberienſes nunquam eum, niſi de omni bello deſperaiſſet, in fugam verſum iri credebāt: neque in hoc eos voluntatis eius fallebat opinio. videbat enim res Iudæorum quorſum euaderent: vnamq; illos viam ſalutis habere, ſi propoſitum mutaiſſent. Ipſe vero, quamuis adhuc ſibi ſperaret à Romanis veniam tribuendam, mori tamen ſæpe maluiſſet, quàm prodita patria, cum dedecore adminiſtrationis ſibi creditæ apud illos feliciter agere, contra quos fuerat miſſus. Decreuit igitur Hieroſolymam primatibus, quemadmodum ſeſe res haberent, cum fide perſcribere: ne vel nimis extollendo vires hoſtium, timiditatis mox argueretur: vel minus aliquid nunciando, fortaiſſe coepti etiam poenitētes ad ferociam reuocaret: vtq; ſi ſœdus eis placeret, cito reſcriberent: aut ſi bellandum eſſet, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac epiſtola ſcripta, mature mittit qui Hieroſolymam literas ferret.

Iotapatæ obſidio,

Caput VII.

Vespasianus autem Iotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hoſtium reſugiſſe cognouerat, & prætera validiſſimum hoc eorum eſſe receptaculum) præmittit pedites cum equitibus, qui mōtanum iter coæquarēt, ſaxis aſperum, ac peditibus quoque difficile, omnino vero equitibus inuium. Et hi quidem quatrinduo fecere quod iuſſum eſt, latamq; aperuere exercitui viā. quinto autem die, qui menſis Maij vigeliſmus & primus erat, prior Iosephus in Iotapatam ex Tyberide venit, abiectosq; Iudæorum ſpiritus erigit. Cum vero trãſitum eius Veſpaſiano quidam tranſfuga nūciaſſet, vtq; mox ciuitatem peteret incitaret, veluti cum ea totam Iudæam capere poſſet, ſi Iosephum ſubiugaiſſet: hoc ille nuncio pro maxima felicitate percepto, dei prouidentia factum ratus, vt qui hoſtium prudentiſſimus videretur, vltro ſe etiam in cuſtodiam traderet voluntariam ſtatim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, vnaq; decadarchum Ebnitum, tam manu quàm prudentia virum inſignem, circumuallare ciuitatem iuſſit, ne clām inde Iosephus elaberetur. poſtero autem die cuncta manu comitatus ipſe conſequitur, & poſt meridiem vſq; acto itinere, ad Iotapatam peruenit. adductoq; in ſeptētrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulo caſtra ponit, diſtante ab oppido ſtadijs ſeptem. Conſulto autem quàm maxime conſpici ab hoſtibus affectabat, vt viſu attoniti turbarentur. quod etiam factum eſt: eoſque tantus continuo ſtupor inuaſit, vt muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulando fatigatos, ciuitatem ſtatim aggredi piguit: ob eam cauſam duplici acie circumdato oppido, tertium extrinſecus agmen equitum poſuere, omnes Iudæis exitus obſtruentes. ſed ea res illos in ſalutis deſperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil eſt neceſſitate pugnacius. Itaque poſtridie impetu in muros facto, Iudæi primo quidem locis ſuis manentes, Romanis caſtra ante muros habentibus reſiſtebant. poſtea vero quàm Veſpaſianus & ſagittarios & funditores, omnemq; iaculatorum multitudinem adhibitam, miſſilibus in eos permiſit vti: atque ipſe cum peditibus in aduerſum collem, vnde murus expugnabilis erat, niti cœpit: tunc ciuitati metuens Iosephus, & cum eo cuncta Iudæorum proſiluit multitudo: omnesque in Romanos pariter irruentes, procul à muris eos deterruere, multa manu ſimul & audacia patrando facinora. neque minora tamen patiebantur quàm faciebant. nam quantum ipſos ſulutis deſperatio, tantum pudor incendebat Romanos. & hos quidem peritia cum fortitudine,

Situs Iotapata

illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Deniq; cum toto die pugnatū fuisset, prēlium nox diremit: in quo Romanorum plurimis fauciatis, tredecim interfecti sunt: Iudæorum autem cum sexcenti essent vulnerati, septem & decem ceciderunt. Nihilōq; minus, Romanis postridie iterum irruentibus occurrūt: multoq; fortius restiterunt: ex eo scilicet fiduciam nacti, quod eos pridie præter spem sustinuerant. sed eos quoq; pugnaciores experti sunt, quod eorum iracundiam pudor incenderat, vinci credentium, nisi cito vicissent. Itaq; per dies quinq; Romanis minime ab aggressione cessantibus, etiam Iotapatenorum excursus agebatur, muriq; fortius oppugnabātur. & neq; Iudæi vires hostium formidabant, neq; Romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim Iotapata paulominus tota rupes est, ex alijs quidem partibus vndiq; vallibus immensū præceps: vt earū altitudinem oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab vna verotantum Boreæ parte adiri potest, vbi per tranūersum latus desinentis montis ædificata est: quod quidem ipsum muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inaccessa essent hostibus superiora cacumina. alijs vero circum montibus tecta, prius quā in eam perueniretur, à nullo poterat conspici. Iotapata quidem sic erat communita. Vespasianus autem & cum natura loci simul certandum putans & cum audacia Iudæorum, incipere obsidionem acriter statuit: aduocatisque rectoribus sibi subditis, de aggrēssu deliberabant. Cumq; aggerem fieri placuisset, qua parte murus facilis erat accessui, totum ad comparandam materiam misit exercitum: oppidoq; propinquis montibus excisis, magnaq; vi lignorum & lapidum comportata, cratibusque ad euitanda iacula desuper missa per vallos dispositis, his protecti aggerem construebant. nulla autem noxa vel minima telorum erat, quæ de muro iacerēt. His autem alij terram ex propinquis tumulis eruentes, sine intermissione suppeditabant: cunctisq; trifariam distributis, nullus erat otiosus. At Iudæi super eorum tegmina saxa ingentia & omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minime penetrarent, magnos tamen crepitus dabāt, & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium circumpositis (erant autem omnes centum sexaginta) in eos qui super murum astarent, iussit tela contendere: simulque ex catapultis lanceæ percurrerant, saxaq; tormentis ingentia mittebantur, ignisq; & sagittarum frequentissima multitudo, quæ non solum murū, sed etiā totum intra iactū earum spatium Iudæis inaccessum fecere. Arabum enim sagittariorum manus, & iaculatores, itemq; funditores & omnes machinæ tela iaciebant. Neque tamen his Iudæi prohibiti, ne desuper propugnarent, quieti erant: sed excurrēdo per cuneos more latronum, tegmina operantium detrahebant, nudatosq; feriebant: & vbi illi cessissent, aggerem dissipabant, vallorumq; munimenta cum cratibus igni tradebant: donec Vespasianus cognito, huius damni causam ex distributione operum contigisse, quod interiecta spatia Iudæis locum aggrediendi præberent, adunauit tegmina: coniunctisq; pariter viribus obreptiones hostium præpedite sunt. Erecto autem propemodum aggere, pauloq; minus equato propugnaculis, indignum esse ratus Iosephus, nihil contra moliri, quod oppido salutis foret, conuocat fabros murumq; altius iubet extolli. cum illi tam multis obstātibus iaculis minime ædificare posse affirmarent, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria recentia extendi præcepit, quæ missos tormentis lapides sinuata susceperent, quibusq; repulsa tela cætera dilaberentur, & ignis humore languesceret. hisq; ante fabros oppositis, illi murum die noctuq; operando, ad viginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, minisq; validdissimis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus magnum mœrorem comparauit, tam Iosephi molitione, quā oppidanorū obstinatione perterritis.

Obsidio Iotapatenorum à Vespasiano, & diligentia Iosephi. deq;
Iudæorum excursionē in Romanos.

Cap. VIII.

AT Vespasianus & calliditate consilij, & hostium audacia magis iritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia, Romanos ultro incurfabāt: inq; dies singulos praelia cateruatim, & cuiusque modi latrocinales doli, & eorū quæ castus obtulisset rapinæ, aliorumq; incendia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, statuit obsidere ciuitatem, vt eam vsui necessariorum penuria caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si ad finem vsque in eadē pertinacia durauissent, fame consumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores expugnatu fore, si post interuallū rursus anxij incubuisset. Itaq; omnes exitus eorum asseruari præcepit. Illi autem frumēti quidem, aliarumq; omnium rerum intus habebant copiam, præter salem. aquæ vero penuria eos affligebat: quia neque fons erat intra ciuitatem, & imbre cōtentis habitatoribus, rara est in illo tractu æstiuis mensibus pluvia. quo tempore obsessi etiā hoc vehementius afficiebantur, quod arcendæ siti fuerat excogitatum: quodq; fieri, velut omnis aqua iam defecisset, ægre ferebant. Iosephus enim, cum & ciuitatem videret abundare alijs rebus, fortesque animo viros esse, quo longiorem Romanis obsidionem faceret, quā sperabant, iam tum potum mensura ciuib; ministrabat. illis autē conseruari aquam penuria grauius esse videbatur: amplioremq; cupiditatem mouebat, quod ius bibendi liberum non haberent: ac velut ad extremā sitim peruentum esset, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere nō poterant, qui ex aduerso colle trans murum in vnum eos confluere locum, & aquæ mensuram accipere prospectabant: quod etiam balistarum peruenientibus telis, plurimos occidebant. Vespasianus quidem non multo post, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditum iri ciuitatem sperabat. Iosephus autem, vt hanc eius spem frangeret, iussit quā plurimos per murorum minas demersa vndis atque humida vestimenta suspendere, vt omnes repente aqua perfluerent. ex quo mœror simul Romanis ac timor erat, cum tantū aquæ viderent eos ludibrio cōsumere, quos potu indigere credebant. Denique dux belli etiam ipse, quia penuria ciuitatem posse capere desperasset, iterum consilium ad vim atque arma conuertit: Iudæis quoque id maxime cupientibus: quod nec se, nec ciuitatem saluam fore credebant, & priusquam fame vel siti perirent, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quo sibi copia pararetur, per quandā vallem deniam, proptereaq; minus curiose habitam à custodibus, excogitauit. mittendo enim per occiduas eius partes literas ad quos vellet Iudæos extra ciuitatem degentes, ab his omnia vni necessaria, & quæ in ciuitate defecerant, accipiebat, mandato cōmeantibus, vt plerunq; ad excubias reperent, tergavelleribus tecti: quo si qui eos nocte vidissent, canum similitudine fallerētur, idq; factitatum est, donec eius fraudem vigilēs persenserūt, vallemq; cinxerunt. Itaque tunc Iosephus non diu ciuitatem iustinare posse prospiciens, suamque pariter salutem, si vellet remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat. verum id populus sensit, & circa eū susus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recuberēt. ipsum enim saluti esse ciuitati manentē, velut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. quod si etiam capiantur, eundē solatio fore. decere autem illū nec inimicos fugere, nec amicos deserere, aut quasi ex nauis tempestate oppressa desilire, qui ad eam tranquillo mari venisset. ipsum enim magis demersurum esse ciuitatē, cum iam nemo audebit hostibus repugnare, si discessisset cui cōsiderent. Iosephus autem quod sibi caueret occultās, illorū cōmodo se exitum parare dicebat. nam intra ciuitatem manendo, neq; seruatis grāde aliquid se profuturū: & si caperentur, vnā cum his esse frustra periturum, obsidione vero liberatum, extrinsecus maximo eis emolumento fore. mature enim congregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturum. nunc autē non videre, quid apud eos residens vtilitatis afferret, nisi quod Romanos ad obsidionem magis incitaret, vt se caperent magnipēdentes. quē si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populum Iosephus, sed hoc

circumfistere se magis incendit: deniq; pueri & senes, itemq; mulierculæ cum infantibus flentes, ad eius pedes accidebant, eumq; omnes complexi tenebant, & ut fortunę socius sibi remaneret, cū vlulatibus supplicabant: non inuidia salutis eius, quantum ego arbitror, sed propria spe. nihil enim se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. ille autem siquidem paruisset, hæc preces esse ratus: custodiam vero, si per vim cogeretur (multum enim propositum discessus etiā querelarum misericordia fregerat) remanere statuit. communiq; desperatione ciuitatis armatus, & nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrumq; vitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patratro facinore in memoriam posteritatis occumbere: ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis ergo egressus, disiectis custodibus, vsque ad Romanorum castra excurrebat: & nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebant, discerpere: nunc operibus ignem immittere. posteroq; die similiter ac tertio & per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatigabatur. Sed Vespasianus Romanos his excursibus male affectos aspiciens (nam & terga dare Iudæis pudebat, & fugientes insequi armorum pondere tardabantur: cum Iudæi semper aliquid agentes, priusquā paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, ut eorum impetum declinarent, neue cum hominibus mortis audis manum cōsererent. Nihil esse forti⁹ desperatis. restingui autem illorum impetus, si proposito frustrētur, quasi flammam si materiam non inueniat. ad hoc oportere Romanos cautius quærere victoriā, augendæ possessionis causa, non ex necessitate pugnātes. Per sagittarios autem Arabum & Syriæ & funditores, perq; saxa tormentis emissa plerunq; repellebat Iudæos. nulla enim telorū machina quiescebat. Illi autem his quidem male accepti cedebant: verum eminus missa intra iactum subeuntes, sæuius Romanis instabāt: cum neque corpori, neque animæ parcerent: sed per vicem vtrinq; pugnant, suorum quisque laborantibus subuenientes.

De oppugnatione Vespasiani cōtra Iotapatā, ariete, & alijs tormentis bellicis

Caput

IX

Igitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumq; incur-
Aries sibus obsideri, cum prope iam muris aggeres æquarentur, arietem admouere decreuit. Est autem aries, immensa materia, malo nauiß assimilis: cuius summum graui ferro solidatum est, in arietis effigiem fabricato, vnde etiam nomen accepit. dependet autem funibus medius ex trabe alia, velut ex trutina, palis vtrinq; sultus, bene fundatis. retrorsum autem magna virorum multitudine repulsus, hisdemque simul rursus impellentibus missus, in fronte prominente ferro mœnia percutit, nec est vlla tam valida turris, aut murorum ambitus adeo latus, ut & si priores ictus fortiter sustinuerit, assiduos vincat. Ad huius periculum rei duci Romano transire placuit, vi capere oppidum properanti: quoniam perniciofa videbatur obsidio, Iudæis minime quiescentibus. Itaque Romani quidem balistis cæterisq; missilium machinis, ut facilius ferirentur qui de muris obstare tentassent, propius adhibitis utebantur: neque sagittarij aut funditores longius aberant. cum vero ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi arietem applicabant cratibus de super itēque pellibus septum, tam pro sui defensione quā machinæ. Et primo quidem impetu mœnia concussa sunt: clamorque oppidanorum, velut iam capti essent, maximus factus est. Iosephus autem eundem locum sæpe feriri, neque multo post murum disturbatum iri prospiciens, quo commento vim machinæ paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, quā semper impetum arietis ferri viderent, demitti iussit ex muro: ut eo modo secundi ictus errarent, aut etiam excepta vulnera laxitas frustraretur. Quæ quidem res multum Romanis morę attulit. nam quocunque hi machinam conuertissent, contra illi qui super murum stabant, palearum traducentes saccos, ictibus supponebant: nihilque murus repercussione lædebatur, donec etiam Romani aduersus hoc aliud machinati sunt: proceris enim contis expeditis,

peditis, in his summis falces quibus saccos abscinderent alligantur: cum autem hoc modo efficax esset opus arietis, ac murus (quia recens edificatus erat) dictis cederet, quod reliquum erat, Iosephus eiusque socii ad ignis auxilium se contulerunt: accensumque totum quod arida fuit materia, tribus ex locis pariter inflamarunt, unaqueque machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concremarunt. Illi vero non sine malo subveniebant, audacia simulacorum territi, & ne ad iumento essent, flammis procurrentibus impediti: quæ aridum nactæ forpitem, & præterea bitumen ac picem, necnon etiam sulfur, opinione citius volitabant: opereque Romanorum multo labore curata, vnius horæ spatio pelsam dederat. Hic etiam vir quidam Iudæus, prædicatione ac memoria dignus iunctus est, Samuilus Eleazarus, cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim saxum ingens, alte sublatum, tantæ vi super arietem ex muro demisit, ut machinæ caput abrumperet, idque ex medijs hostibus saltu ad eos delatus auferret, nulloque metu reportaret ad murum. postremo tanquam signum quò tela mitterent, hostibus propositus, nudo corpore quinque sagittarum vulneribus fixus est: earumque nulla respecta, ubi murum ascendit vnde iam videri ab omnibus poterat, sua audacia ibi constitit, contractusque dolore plagarum cum ariete decidit. Post hunc fortissimi extiterunt duo fratres Netiras & Philippus de vico Ruma Galilæi, qui cum super milites decimæ legionis profuissent, tanto impetu vique irruerunt, ut & aciem Romanorum petrumperent, quique aduersum ierant, omnes in fugam verterent. præter hos Iosephus quoque & cætera multitudo, raptis ignibus machinas & refugia, cum operibus quintæ itemque decimæ, eius quæ terga dederat legionis, incendunt. cæteri autem qui mox consecuti sunt, & instrumenta & omne genus materiæ obruerunt. Rursus autem Romani sub vesperam, erectum arietem ad eam muri partem, quæ pridem quassata fuerat, appulere: ibique propugnatorum quidam Vespasiani plantam sagitta percussam leniter vulnerat, quia vis teli spatio defecisset. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit. his enim qui propè aderant viso sanguine perterritis, per omnem fama cucurrit exercitus: relictæque obsidione, plerique cum stupore arque formidine ad ducem belli concurrebant: & ante omnes Titus aderat, metuens patri. Vnde contigit ut & benevolentia circa rectorem, & filij trepidatio confunderet multitudinem. facile tamen pater & timore filium, & perturbatione liberavit exercitum. superato enim dolore vulneris, & ab omnibus qui sui causa pertimuerunt conspici studens, bellum in Iudæos sæuius incitavit. nam velut ultor quisque imperatoris omne periculum adire cupiebat: & clamore alius alium adhortantes, murum petebant. Iosephus autem cum suis, licet assiduus balistarum itemque tormetorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur à muro: sed flammis & ferro & saxis eos appetebant, qui arietem protecti cratibus impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi, quos ipsi contra videre non possent. nam & suis ignibus colucebant, tanquam si dies esset, & certum erant hostibus signum quo tela dirigerent: machinisque procul non apparētibus, missilia cauere non poterāt. Ergo propterea tam catapultatū quàm iaculorum vi simul multi transfigebantur missaque machinis saxa & murorum minas auferebant, & frangebant angulos turrium. virorum autem nulli tam fortiter constipati erant, ut non usque ad extremam aciem saxi magnitudine ac violentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machinæ vis quantum valeat, ex his quæ illa nocte contigerunt. in muro cui dam ex circumstantibus Iosepho, saxo percusso caput autulsum est, eiusque ad tertium stadiū veluti funda excussa caluaria. Interdum quoque prægnātis foemine transiecto utero, ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormento vis fuit. Ergo machinis terribior erat impetus & missiliū strepitus. crebri autem mortui, cum per muros deicerentur, sonabant. & acerbissimus quidē intus excitabatur mulierum clamor: extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totusque ambitus

De Eleazaro
quodam forti-
tudine insigni

Machina Ro-
mae incense

Vespasianus
vulneratur

ambitus muri, ad quem pugnabatur, sanguine confluebat, iamq; ascendi poterat congestione cadaverum. montes aut resonantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi nocti defuit, quod vel auribus vel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam sauciati sunt, & tamen vix circa matutinas vigilias murus assiduæ machinarum ictibus cessit. Tumq; illi quidem corporibus atq; armis eam partem quæ deiecta fuerat, priusquam Romani pontes apponerent, munierunt.

De iterata impugnatione Iotapatenorum

Cap.

X

MANē autem Vespasianus ad occupandam civitatem iam ducebat exercitū, ex nocturno labore paululum recreatum. Idemq; cupiens de cōversa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis depositos trifariam collocat: ut tecti armis dirutum latus undique obsiderent, contosq; prætenderent: & cum pōtes admoneri cōpissent, ipsi priores introirent. post illos autem pedites validissimos ordinavit. reliquam vero equitū multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quis fugiens excidium civitatis lateret. deinde qui hos sequeretur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: funditores quoq; similiter, & appositos machinis. Alijs autem integris muri partibus scalas applicare præcepit: ut qui hos prohibere tentassent, de iectæ partis defensionem relinquerent: cæteri q; omnibus simul telis oppressi, violentiæ irrupētium cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum quidem integrum labore fatigatos itemq; senes disposuit, quasi lædi non possent in parte vero collapsa validum & potentissimum quemque, senosq; ante omnes viros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunta sortitus est: hisque præcepit, ut agminum ululatibus ne metu quaterentur, aures obstruerent: contra sagittarum vero multitudinem communiti protegerentur desuper scutis: paulatimq; recederent, donec sagittarii pharetras exinanirent. Si vero pontes à Romanis apponerentur, ipsos profilire mandavit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: vnumquenq; vero ita certare debere, non quasi conservandam tueretur, sed quasi perditam iam patriam vindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugesq; suas propemodum ab hostibus capi: vimq; futuræ cladis iam nunc collectam in autores eius effundere. ita quidem in utroq; disposuit. Civitatis autem vulgus imbellē, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie videre circumdatum (nullus enim ad pugnam translatus fuerat à custodijs) strictisq; gladijs ad partem muri deiectam hostes instare. armisq; montana loca omnia desuper collucere, atque Arabum quendam sagittariis tela suggere, tunc extremo ululatu quasi capta vrbe consonuerunt, non ut impendere mala, sed ut adesse iam crederes. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effeminaient, intra domos cum in terminatione concludit, silere iussas, ipse vero ad partem muri quæ sibi obtigerat transiit. & scalas quidem applicantibus animū non intendit, sed tantum speculabatur impetum sagittarū. Simul autem ac tubicines uniuersarum legionum consonuerunt, & grauiter infremuit exercitus: signoq; dato, missis undique sagittis lux obscurari cōpuit: Iosephi socii memores præceptorū, & aduersus clamorem obstructis auribus, & contra sagittarum vulnera corporibus communitis, cum admonerentur pontium machinæ, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occupant: eosq; ascendere nitētes prælio deturbant, varia manuum itemq; animi facinora demonstrantes: & ne vel in extremis calamitatibus deteriores illis viderentur, qui sine periculo fortes contra se essent, curabant. nec prius à Romanis diuellebantur, quàm vel caderēt vel occiderent. Itaq; iudæis perpetuo dimicantibus, cum nec vnde mutarent propugnatores haberent, defessis autem Romanorū assidue substituerentur: proque his quos violentia repulissent, alii succederent: inuicem se adhortati latera copulant: protectique de super longioribus scutis, inexpugnabilis globus effecti sunt: totaq;

Astutissimum
Iosephi con
siliū

acie velut vno corpore repellendo Iudæos, in muro iam pedem ponebant. Tum Iosephus, his rerum angustiis consilio necessitatis adhibito, machinis excogitatis cum desperatione stimulatur: feruentiq; oleo perfundi milites iubet, scutorum coniunctione defensos. id autem Iudæi multi, qui & paratum haberent, & plurimū, cito Romanis infundūt: ipsis etiā in eos ahenis missis calore bullientibus. Hæc res Romanorum ardentium aciem dissipauit, & cum dolore sæuissimo deuolvebantur à muro. siquidem facile à vertice ad pedes vsq; sub armatura oleum per totum corpus fluebat, carnemq; nō secus ac flamma de pascēbatur: quod natura facile calefceret, seroq; pro sui pinguedine refrigeret, thoracibus autem & galeis illigatis incendiij fuga non erat. nunc autem salientes, nunc incuruati dolore, de pontibus decidebant. ad suos autem contranitentes tutò recedere nō poterant, quoniam facile ab insequentibus vulnerabantur. Sed neque Romanis virtus in rebus aduersis, nec Iudæis prudētia defuit. Romani enim licet oleo perfusi mirabilia pati viderentur, tamen in eos qui perfuderant ferebantur, præcedētem quisque incurfando, tanquam ipse impetum retardaret. Iudæi vero progressum eorum dolo altero deceperunt, cum sceno græco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabentes retrahebantur, vt neque fugientium quisquam, neque aggredientium firmo posset eniti vestigio: sed alij quidem reſupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur, multo vero super aggeres deijcerentur: & qui cecidissent, à Iudæis feriebantur: qui Romanis desilientibus conflictu iam liberi, facillime tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac perpeti pugna dux videret, subvesperam eos reuocat: quorum non paucis trucidatis, plures sunt vulnerati. ex Iotapata vero sex viris mortuis, plures quàm trecenti saucij translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunij mensis die vigesimo. At Vespasianus, eorum causa quæ acciderant, consolatus exercitum, postquam ira vidit accensum, neque tam exhortationem quàm opus deposcere, aggeres quidem altius tollit, tres vero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi, ferro vndique tectas, vt & pondere stabiles essent, neque ignibus expugnarentur: easque super aggeres collocat, iaculatoribus & sagittarijs, itemque leuioribus missilium machinis plenas, funditorum quoque fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turrium & loricas, ipsi eos qui super murum astarent facile conspicuos, telis feriebant. at illi cum neque à vertice venientes sagittas facile declinarent, neque vlciſci possent quos non viderent: altitudine quidem turriū, librata manu iacula superante: ferro autem: quo erant septæ, flammis obſtante: ob hæc defensionem muri deserunt: oppugnationemq; tentantibus prompte occurrunt. Et Iotapatēni quidem ita resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neque contra mali quicquam hostibus facerent, quod eos sine periculo prohibere non poterant.

Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito

Cap. XI

His autē diebus, Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatē euocatus, cui nomen est Iapha, nouas res affectantē, & propterea, quod Iotapatēnos præter spem restitisse audierat, inſoleſcētem, mittit eo Traianum decimæ legionis rectorem, dās ei duo milia peditum & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset (nam præter naturam qua tutum erat etiam muro duplici cingebatur) habitatores vero eius vidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his committit: eosque paulisper relictos, in fugam vertit: quos vestigijs consecuti Romani, exterioris muri ambitum quò confugerant: cum ipsis irrūpunt. secundum autem murum petentibus, ciues sui clauſere ciuitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profecto autem deus Galilæorū clades Romanis donabat, qui etiam tūc ciuitatis eius vniuersum populum exclusum mœnibus proprijs, ad interitum hostib⁹ dedit audissimis cædium. Multi enim simul ruentes ad portas multūq;

multumq; nominatim præpositos inclamantes, inter ipsas præces mactabantur, quibus hostes vnum murum, alterum ciues clauferant: & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorum gladijs transfigebantur, infiniti vero à Romanis interficiebantur, ne ad vlciscendum quidem recepta fiducia. nam præter hostilem metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, nō Romanos, sed Iudæos execrando, quoad omnes interiere numero hominum duodecim milia. Vnde Traianus vacuam esse ciuitatem pugnatoribus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihil eos ansuros esse existimans præ timore, imperatori excidium reservauit: eumq; per nuncios rogauit vt filiū suum Titum mitteret, finem victoriæ impositurum. ille autem laboris aliquid iuperes se ratus. cum milite filium misit, hoc est, quingentis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus sic ordinauit exercitum, vt in leuo quidē latere Traianum constitueret, ipse vero in dextro obsidioni præesset. Itaque militibus scalas muris vndique applicantibus, cum paulisper desuper Galilæi obstitisent, continuo mœnia reliquerunt. Titus vero eiusq; comites saltu demissi, mature ciuitatem obtinuerūt. Tumq; vehemēs cum his, qui se intus congregauere, pugna cōmissa est: nunc per angusta viarum irruentibus validissimis, nūc fœminis ex tectorū culminibus, quę forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidē modo vsq; ad sextam horam sustinere conflictum. absumptis autē bellatoribus, cetera multitudo, & sub diuo, & per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique virilis ætus præter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo cōgressu, numerus fuit quindecim milia: captiuorum autē duo milia CXXX Hæc Galilæis clades contigit quinto & vigesimo die Iunij mensis.

De Samaritis à Cereale deuictis

Cap.

XII

Sed ne Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remāsere. Hi namq; in monte Garizin, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant, belli autē minas eorum conuentus ac spiritus habere videbatur, nec saltem vicinorum malis corripiebantur, sed inconсульта suarum virium infirmitate, secundis Romanorum rebus exterriti, prona in tumultum voluntate pendebant. Vespasiano autem placebat motus antecapere, eorumq; imperus præuenire. Nam & si præsidijs tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant & cōspicatio timebatur. Ea; causa Cerealem quintæ legionis rectorem, cum sexcentis equitibus tribusq; peditum milibus mittit. Ille autem ad montem quidem accedere, prælioq; congredi nequaquam tutum esse duxit, quod hostes plurimi desuper essent: milites vero circumuallatis vndiq; montis radicibus, tota eos die custodiebāt. Euenit autem aquæ tunc indigētibus Samaritis, etiam graues accendi æstus (erat enim tempus æstatis neque se rebus necessarijs vulgus instruxerat) adeo vt nonnulli quidem vna de siti morerentur, multi vero eiusmodi morti seruitium præferentes, ad Romanos transfugerent: ex quibus cognito Cerealis, illos etiam qui adhuc perseuerarent, malis intraçtos, montē ascendit: & circum hostes exercitu constituto, primum eos ad fœdera hortabatur, atque vt salui esse mallent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promittens. denique quia! persuadere non posset, aggressus eos occidit omnes. Erant autem vndecim milia & sexcenti. Hęc Iunij mensis vigesimo & septimo die gesta sunt: atq; his calamitatibus Samaritæ oppressi sunt.

Iotapatæ excidium

Caput

XIII

Iotapatenis autem diu durantibus, & præter spem aduersa tolerantibus, quadragesimo quidem ac septimo die, Romanorum aggeres super murorum altitudinem sunt elati. quidam vero ad Vespasianum eodem die profugus venit, paucitatem ciuium & infirmitatem simul eorum enuncians: quodq; diturnis virgilis, & prælijs assiduis consumpti, minime quidem vltius vim ferre possent: verum dolo etiam caperentur, si quis instaret. circa extremam nanque vigiliā, quādo &

do & malorum requiem habere viderentur, & maxime defatigatos custodēs matutinus somnus occupat, dormire eos dicebat, eademq; hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano autem, quia fidem nosset inter se Iudæorum, quantaq; superbia pœnas contemnerent, transfuga suspectus erat: nam & antea quidam ex Iotapata captus, omne tormētorum genus fortiter pertulit, & cum ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidem tamen proditori coniectura faciebat, fortasse illum vera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quæ fuerat indicata, silentio muros petebat: primusq; incēdebat Titus cum vno è tribunis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem vigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, & post eos Sextus Cerealis tribunus, & Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce vero occupata, cum hostes in medio oppido versarentur, iamq; plane dies esset ne tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnoq; pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebulavifus eius hebetauit, quæ casu tunc plurima se circa oppidum fuderat, donec totus irrupit exercitus: soloq; malorum periculo exuscitati sunt, morientesq; demum se perijsse crediderūt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neq; parcendi cuiquam, neq; miserendi quenquam tangebat cura. sed ex arce plebem ad prona cōpulsam facillime trucidabant, vbi loci difficultas pugnacibus quoq; negaret copiam resistendi. viarum nanq; angustijs pressi, ac per decliua dilabentes, fluente desuper bello obtebantur. Id multos etiam qui circa Iosephum lecti erant, vt manibus proprijs liberarentur incitauit. nam cum se viderent Romanorum neminem posse occidere, ne Romanorum manibus oppeterent præuenerunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicunq; tamen vigiliū primi captam ciuitatem senserant, in quandam turrē septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem restiterunt. deinde circumfusi hostium multitudinē, sero dextras dedere: hisq; instantibus, mortem suam equo animo præbuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis sine gloriari, nisi vnus ex ipsis occidisset centurio, Antonius, peremptus insidijs. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram sibi porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascenderet. cumq; is manum porrexisset incaute, hasta ille præuentum sub inguine perculit, statimq; confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremere Romani. postea vero secuti diebus scrutando latebras, per cuniculos & speluncas in omnem sæuebant gratiam, præter infantes ac foeminas. Itaq; captiui quidem mille ducenti congregati erant: quadraginta vero milia connumerata sunt excidij tempore pugnæq; superioribus mortuorum. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castellaq; eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertio decimo imperij Neronis anno, calendarum Iuliarum die.

Quomodo Iosephus captus vitam suam redemerit facto & verbis.

Caput

XIIII.

Romani vero Iosephum requirentes, & proprię indignationis causa, & quod imperatori operæ precii videbatur (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos iteq; abditos rimabantur: ille autē in exitio ciuitatis fortunę quodā vsus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quendā profundū puteum saltu demissus est, cui amplū specus adiunctū erat à latere, quod, suprà scrutantes videre non possent: vbi quadraginta insignes viros latitantes offendit, rerumq; vtiliū apparatū, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autē omnia complexis, interdiu quidē se occultauit: nocte vero rursum ascendens, vigilias explorabat, vt fugeret. Cūq; omnia vndiq; ipsius causa maxime custodirētur, neq; fallendi spes esset, in speluncam iterū descendebat: biduūq; ibi delituit. Tertia vero die, capta

Dd

quadam

Titus clam ho
stibus oppidū
capit

quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tumq; Vespasianus propere duos tribunos, Paulinum & Gallicanum, iussos pacem dare Iosepho, & hortari eum ut ascenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, postquam ad eum venerunt, fidemq; pro salute dantibus minime paruit. Ex his autem magis quæ pati meritus esset, qui plurima commisisset, quam ex naturali mäsuetudine rogantium, suspicionem colligens, velut ad pœnam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoq; tribunum Nicanorem, Iosepho notum, atq; olim cōsuetum misit. Is autem, quàm mite in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens: quodq; ipse Iosephus virtutis causa magis admirabilis, quàm inuisus duobus haberetur: essetq; imperatori studium non eum ad supplicium ducere, quod etiam sine deditioe sibi liceret exigere, sed conservare potius virum fortem: his addebat, quod nec Vespasianus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, ut rem optimam pessimæ, hoc est perfidię prætexeret amicitiam: neq; semetipsum illi, ut amicum falleret, obtemperaturū fuisse. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta hēsitante, milites quidem irati, speluncę ignem submittere properabant. sed retinebat eos belli ductor, vium Iosephum capere plurimi pendens. Nicanore autem vehementer instante, ubi etiam hostilis multitudinis minas comperit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur: quibus ei deus & futuras Iudæorū clades, & quæ Romanis essent euentura principibus, ostendit. erat autem interpretandis quoq; somnijs idoneus, & coniectare quæ ambigue diuinitus dicerentur, sciebat: qui & sacros prophetarum libros nouerat, quod & ipse sacerdos esset, & parentibus sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi deo plenus, & recentium somniorum, quæ horrenda viderat, simulacra mente complexus, occultas preces deo offert. Et quia Iudæorum, inquit, labefactari tibi rem creator placuit, fortuna vero ad Romanos tota migravit, animamq; meam, quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus sponte Romanis, & viuo. testor autem, quod non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulq; his dictis, Nicanori consentiebat. Verum qui vnā confugerant Iudæorum, postquam intellexerunt Iosephum rogantibus cedere, vniuersi circumstantes clamabant, certe plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ Iudæis deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemq; pateris intueri seruientem? quàm cito tui oblitus es? quàm multos pro libertate mori persuasisti? falsam profectō opinionem fortitudinis habebas, falsamque prudentiæ, si salutem apud eos speras, cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamen te seruari cupis. Sed quamuis te Romanorum fortuna tui obliuione perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, & dexteram tibi & gladium commodabimus. Tu vero si quidem sponte moriare, dux Iudæorum: si vero inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intentatis ei gladijs, occidendum illum cominabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus, & se dei præceptorum proditorem esse ratus, si ea non renunciasset morte præuentus, argumentis eos philosophiæ necessario tractare incipit. Et quid enim tantopere, inquit, o socij propriæ cædis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam, in dissensionem vocamus, mutatum me esse quispiam dicet, sed Romani hoc sciunt. Optimum in bello mori, sed lege belli, hoc est à victoribus trucidari: Proinde si quidem Romanorum ferrum deprecor, vere meo gladio meaque manu sum dignus. sin illi hosti suo parcendum putant, quando iustius nos ipsi nobis pepercerimus. Quippe stolidum est ea circa nos admittere, pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor, pugnando tamen, & illorum manibus qui eam præripuere: nunc autem neque prælio nobis obstant, neque nos interficiunt, Itidem autem timidus est habendus, qui mori nō vult cum opus est, & qui vult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere, nempe mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus. Verum seruitutem dicet aliquis.

Iosephus se dedit.

cet aliquis. Valde quidem nunc liberi sumus. At viri fortis est semet occidere. Imò vero ignauissimi quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante vim turbinis nauem sponte submergit. Quin etiam propria manu perire, à communi omnium animalium natura discrepat, eoq; modo in creatore nostrum deum summū scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria vel per se moriatur. Siquidem naturę lex validissima, vt velint viuere, in omnibus sita est: idcirco & qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, & quos nostros insidiatores putamus pœna persequimur. Deum vero indigne ferre non arbitramini, cum donum eius homo despiciat. Ab illo enim accepimus vt essemus: rursumq; vt esse desinamus, illi reddendū est. Corpora qui dem cūctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima vero semper immortalis est: deiq; particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit aut male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit, cum se latuisse quem læserit æstimabit. Et seruos quidem fugientes vlcisci, iustum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipsi vero deum fugientes, & optimum deum, impie facere non videbimur. An ignoratis quod eorum qui lege naturę vita exeunt, acceptumq; deo debitū soluunt, cum id qui dedit recipere voluerit, perpetua laus domusq; ac familia stabiles sunt. purę autem & quę inuocantes exaudiant animę, retinent locū in cœlo adeptę sanctissimum: atque inde rursum, voluentibus seculis, casta corpora iubentur incolere. Quorum vero manus in seipsos insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suicipit. pater autem illorum deus autores iniurię per nepotes vlciscitur. Hinc & deo inuisum est, & à sapientissimo legis nostrę conditore coercetur. Deniq; si qui se occiderint, apud nos quidem vsque ad solis occasum insepultos abijci decretum est, cum etiam hostes sepeliri fas esse ducamus: apud alios autem & dextrę iubentur abscindi eiusmodi mortuorū, quę in ipsos armatę sunt: quoniam vt corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarent. Pulchrum est igitur, o socij, iusta sentire: neque humanis cladibus addere, vt creatorem omnium impietate lædamus, si salui esse volumus, salui simus. nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis virtutem operibus demonstrauimus. sin mori placet, ab his occidi perpulchrum est qui nos ceperint. Non miraboro ego in hostium locum, vt ipse mei proditor fiam. multo enim stolidior sum quam qui ad hostes vltro profugiunt. siquidem illi salutis suę causa id faciunt: ego vero interitus, & quidem mei. Romanorum tamen insidias votis expeto, nam si me & post iunctas dextras perimant, magno animo paratoque moriar, mendacij perfidiam pro victorię solatio mecum auferens. Multa quidem in hunc modum Iosephus, vt à cæde propria socios dehortaretur, dicebat. Illi autem obstructis auribus desperatione, qua se iamdudum morti deuouerant, concitantur: & alij aliunde cum gladijs accurrētes, ignauiam exprobrabant: & quasi eū mox percussurus, quiq; adoriebatur. Ille autem cum alium nominatim vocaret, aliū vultu ducis intueretur, alterius dexteram prehenderet, alium precibus exoraret, varia mentis affectione (vt in tali necessitate) distractus, ferrum omnium à cæde sua prohibebat, non secus vt ferę bestię circūclusę, ad eum semper qui se contineret, ora conuertens. Illorū autem, qui ducē in extrema quoq; clade reuerendū putabant, debilitabantur dextrę, gladij; de manibus elabebantur multi cū manus ei afferrent, sponte frameas dimittebant. Iosepho autē non defuit in desperatione consiliū, sed fredus dei providentiā, salutem in periculū mittit. Et quoniā mori decretū est, inquit, agite, cędes mutuas sortiamur: & cui obtigerit, manu sequentis occūbat, atq; ita omniū fortuna perambulet: neq; sua se quis dextera feriat. iniustum est enim ceteris interēptis, ex alijs quenquam, si pœnituerit, saluū esse. Visus est vera dicere, & quod persuasit agitur: vt fors cuiq; obtigit, paratam ei qui sequeretur necem suā prębebat, quasi mox etiam duce perituro. cum Iosepho enim perire, vita dulcius æstimabat. Remansit autem ipse cum altero, siue

fortuna dici poterat, siue dei prouidentia. Consultoq; prospiciens, ne vel sorte gra-
uaretur, vel si nouissimus recessisset, gentilis cæde polleretur: illi quidem, fide in-
terposita, ut uiueret persuasit: ipse vero hoc modo & Romanorum & domestico
bello liberatus, ad Vespasianum per Nicanorem ducebatur. Omnes autem Ro-
mani visendi eius gratia occurrerant: & cum se circa ducem premeret multitudo,
varius tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, alijs minitantibus, nō
nullis autem propius eum videre certantibus. Et qui longius quidem aberant, hos-
tem interficiendū esse clamabant: qui vero propius erant, facta eius reputantes,
mutatione stupecebant. Rectorum autem nemo fuit, qui licet ante irascetur no-
mini eius, viri aspectu non mitior factus sit. Titum vero præter alios & fortis Io-
sephi animus in calamitatibus, & ætatis eius misericordia capiebat: qualisq; pri-
dem fuisset in prælijs reminiscenti, & qualis nūc sit in hostium manibus positus
intuenti, succurrebat quanta esset fortunæ potentia, quamq; velox belli momen-
tum. humanarum autem rerum nihil firmum atq; perpetuum. quāobrem multos
ad miserationem Iosephi pertraxit: plurimaq; salutis eius pars Titus extitit apud
patrem. Vespasianus tamen, quasi missurus eum Cæsari, ut cautissime custodire-
tur præcepit. Quo audito, Iosephus aliquid ei soli se dicere velle ait. Summotisq;
ab illo omnibus alijs præter filium Titum, ac duos amicos: Tu quidē, inquit, Ve-
spasiane, tantum hoc putas, Iosephum te habere captiuium: ego autem maiorum
ad te nuncius venio, præmissus à deo: alioquin Iudæorum legem sciebam, & quē
admodum duces exercituum mori deceret. Ad Neronem ne mittis? quid ita? qua-
si qui Neroni vsq; ad te successuri sunt, mancant. Tu es Cæsar Vespasiane & im-
perator, atq; hic filius tuus: me autem colligatum arctius tibi asseruato: nam do-
minus quidem non mei solius es tu Cæsar, verum etiam terræ marisq;, at totius ho-
minum generis. me autem ad maiorem pœnam custodiri oportet, si ex tēpore &
subito in dominū ista conſingo. His dictis Vespasianus statim quidem fidem nō
habere videbatur, eaq; Iosephum existimabat salutis gratia comminisci, paula-
tim vero ad credendum impellebatur, iam pridem illum excitante ad imperium
deo, sceptraq; multis præmonstrante alijs portentis. Sed & in alijs verum esse Io-
sephum deprehenderat. Altero nanq; amicorum qui secretis intererant, admirari
dicente, quē admodū (nisi hæc deliramenta sint) neq; Iotapatenis de excidio, neq;
sibi de captiuitate quicquam diuinasset, ut à se iram depelleret: Iosephus Iotapa-
tenis ait se prædixisse, quod post diem septimum & quadragesimum eos maneret
exitium, quodq; ipsum Romani viuum essent in custodia retenturi. Hæc in secre-
to quæſita, Vespasianus ubi vera esse comperit, à captiuis, etiam quæ de se dixis-
set credibilia cœperat existimare: sed neq; custodiam Iosepho nec vincula remit-
tebat: vestimentis autem alijsq; muneribus eum donare benignissimeq; fouere nō
desinebat, etiam Tito magnam honori eius operam commodante. Quarto autē
die mensis Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca maritima Cæ-
saream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, & quæ maiorem incolarum partē
Græcos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigenæ omni fauore ac beni-
gnitate suscipiunt, affectu quidem quo Romanos diligere, plus autem illorum
qui excisi fuerant odio: vnde etiam multi simul, ut de Iosepho supplicium sume-
ret, cum clamore precabantur. Vespasianus autem de ista quidem petitione, ve-
lut ab inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dissoluit. legionum ve-
ro duas quidem hyematum apud Cæsaream posuit, quod opportunam videret ef-
se ciuitatem. Decimam vero & quintam Scythopolim misit, ne totius exercitus
molestia Cæsaream premeret. Erat autem illa quoq; aprica per hyemem, quan-
tum æstatis caloribus æstuosa, ut in planitie sita atq; maritima.

*Iosephi præsa-
gium.*

Item aliud

*Cæsariensium
odium in Iose-
phum.*

Ioppe denuo capitur.

Caput XV.

DUm hæc aut aguntur, collecta nō exigua multitudo, qui vel ab hostibus se-
ditione defecerant, vel ex ciuitatibus euerſis effugerat, Ioppen sibi recepta-
culo

culo renouant, quam antea vastauerat Cestius. Et quia terra quā vastauerat arcebantur, migrandum in mare censuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam ac Phœnicen, itemq; in Ægyptum comiteantes, plurimos latrocinij prædabantur: omnibusq; nauigij inuium faciebant illarū partium pelagus. Sed Vespasianus cognito quid constituissent, equites in Ioppen necnon & pedites mittit: hiq; nocte in ciuitatem, quod incustodita erat, ingressi sunt. Eius autem habitatores, postquā irruptionem præfenserant, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petierunt: & in his, vltra contiguum sagittæ spatium, pernoctauere. Cum vero Ioppe natura esset importuosa (nanq; in asperum ceteraq; arduū littus desinit, ac summis vtrinq; cornibus leuiter incuruum, quæ vaste supersunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: vbi etiam nūc Andromedæ catenarum signis extantibus, fabulæ veteris fides ostenditur: aduersus autem aquilo feriens littora, summos in obiectas cautes fluctus affligit, solitudineq; inturiorem efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppenis, prima luce violētus, quem illac nauigantes Melamboream vocant, status incumbit: & alias quidem naues inter se, alias vero collisit in scopulos. multæ autem cum magna vi aduerso æstu niterentur ad pelagus (nam & littus saxis infestum, & hostes in eo constitutos timebāt) sublatæ in sublime gurgite mergebantur: & neq; fugæ vspiam locus erat, neq; manentibus spes salutis: cum & mari ventorum, & ciuitate Romanorum violentia pellerentur. Itaq; multi vlulatus collisis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum autem fluctibus pars obruti, pars naufragijs implicati moriebantur. nonnulli autem ferro se interficientes, velut id satius esset, mare præueniebant: plurimi autem euecti fluctibus, scopulis carpebantur: vt & pelagus sanguine redundaret, omnisq; ora maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad littus appulso, in eo stantes Romani milites trucidarent. eiektorū autem corporum quatuor milia ducenta fuerūt. Ita captam nullo prælio ciuitatem Romani funditus erunt. Ioppe quidem hoc modo breui tempore bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eò piratæ confluerent, castris in arce munitis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: vt hi quidem locis suis manentes, eadem castra defenderent: equites vero omne circum territorium peragrantes ad fines Ioppes, vicos & oppidula simul exurerent. Illi igitur præceptis obedientes, in dies singulos incurſando, exindebant totas regiones atque vastabant. Vbi vero Iotapatæ apud Hierosolymam casus nunciatus est, primo quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis, & quod nemo qui se vidisse diceret quæ iactabatur aduenerat, non credebant. nec enim vel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium prædicabat, velox nuncia tristium: paulatimque per finitimos veritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quin etiam rebus gestis plura quæ facta non erant affingebantur: & in excidio ciuitatis perēptus dicebatur esse Iosephus: quæ res maximo luctu repleuit Hierosolymam: & per singulas domos, itemque cognationes, amissorum quisque lugebatur à suis: luctus vero ducis publicus erat. & hi quidem hospites, alij propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres flebant: Iosephum autem vniuersi, adeo vt per dies triginta nunquam lamenta in ciuitate cessarent, magnaq; mercede conducerentur tibicines nœniarum. Tempore autem veritate reuelata, vbi de Iotapata quidem vt res habebat, fictum vero quod de Iosephi morte vulgabatur, eūque viuere & cum Romanis esse compertum est, ac supra captiui fortunam à duobus honorari: tantam in eum viuum iracūdiam, quantam prius cum mortuum crederent benevolentiam, conceperunt. Et ab alijs quidem ignauie, apud alios proditiōis arguebatur: totaque in eum ciuitas plena erat indignatione, atq; contumelijs. Vltro autem his vulneribus excitabantur, magisque accendebantur rebus aduersis: & offensio quæ prudentibus ne similia perferant cautionis & custodiæ causam præbet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: & maiorum semper incipiebat ex fine principium. denique maiore in Romanos impetu ferebantur,

Ioppes situs.

bantur, velut in Iosephum pariter vindicaturi. Hierosolymorum quidem habitatores eiuscemodi turbis agitabantur.

Deditio Tyberiadis.

Caput XVI.

Vespasianus autem studio visendi regnum Agrippæ (nam & ipse rex intibat, rectorem cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos agras partes regni compescere) motis ex Cæsarea maritima castris, in eam quæ Philippi dicitur Cæsareâ demigravit: ibique per dies viginti milite recreato, ipse quoque rerum gestarum gratias deo referens in epulis erat. Postquam vero Tyberiada quidem novas res cupere, ac deficere Tarichæas audiuit (ad regnum autem Agrippæ utraque pertinebat) decreto apud se undique Iudeos excindere, opportunum esse credidit adversus eos exercitum ducere, simul ut Agrippæ hospitio vicem rependeret, potestati eius civitatibus creditis. Igitur filium suum Titum in Cæsareâ ut inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem civitas Decapoleos maxima, & Tyberiadi vicina est. Quò cum ipse venisset, ibi filium præstolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus progressus, ad trigesimum à Tyberiade stadium in quadam mansione conspicua novarum rerum studiosis, cui nomen est Enabris, castra ponit: atque hinc decadarchum Valerianum cum equitibus quinquaginta mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret. audierat enim, quod pacem populus desideraret: à nonnullis autem ad bellum eum cogentibus, seditionem pateretur. Itaque Valerianus ubi muro appropinquavit, & ipse de equo desiliit, & suos comites idem facere iussit: ne laceffendi prælii causa, potius venisse videretur. Sed priusquam verbum faceret, armati excurrere in eum seditionosi, qui erant validiores, rectore quodam nomine Iesu, Tobie filio, latrocinialis agminis principe. Valerianus autem, neque præter mandata ducis prælio congregatum ratus, etiam si de victoria certus esset: pugnamque periculosam esse, si cum multis pauci, & instructis imparati confingerent, inopinata præterea Iudeorum stupefactus audacia, & ipse pedes refugit, & quinque alij similiter equis relictis: quos Iesus eiusque socij, veluti pugna non insidijs captos, læti in oppidum adduxerunt. Id autem veriti seniores, & qui eminere in populo videbantur, in Romano castra profugiunt: adhibitoque sibi rege, ad Vespasiani genua suppliciter accedunt, ne se despiceret obsecrantes: neve quæ paucorum esset, totius esse civitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret: magisque vultum iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad foedus venire properantes, nunc usque ne id facerent asseruati fuissent. His eorum precibus, quamquam toti civitati propter equorum rapinam infensus esset, indulgit. nam & Agrippam videbat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus eiusque socij, tutum sibi non esse rati apud Tyberiada consistere, ad Tarichæas confugiunt. Posteroque die Vespasianus in arcem præmittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacem cuperent, experiretur. cognito autem populum eadem sentire quæ supplices, ad civitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis, cum faustis ominationibus obviam prodeunt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum vero militem angusti aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex meridiano latere iussit, eoque pacto dilatavit ingressum: ut præda tamen & iniurijs abstinerent, in gratiam regis edixit: eiusdemque causa muris pepercit, spondentis habitatores eius posthac cum reliquis fore concordēs: aliisque modis malis affectam civitatem ex dissensione recreavit.

Tyberiadis deditio.

Vespasianus a Tiberiensibus recipitur.

Tarichæarum obsidio.

Caput XVII.

Vespasianus movet exercitum contra Tarichæas.

Deinde ab ea digressus, iter ipsam & Tarichæas castra posuit, muroque firmavit, belli sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis turbatum cupiens multitudo ad Tarichæas conflueret, munitione confixa civitatis, & lacu qui Genesar ab indigenis appellatur. Etenim civitatem ita ut Tyberias sub monte posita, qua lacu non alluebat undique muro validissimo, sed minore tamen quam Tyberiada, Iosephus cinxerat:

cinzerat. nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarū itemq; viriū copia cōmunierat: Tarichæis vero largitatis eius reliquæ profecerunt. Scaphas autem plurimas, in lactu paratas habebant: vt in eas videlicet, si terrestri prælio vincerentur, refugerent: simulq; ad nauale bellū, si opus esset, instructas. Romanis autē castra muniētibus, Iesus eiusq; socij neq; multitudine hostiū, neque disciplina militiæ perterriti, cursu in eos irruunt: primoq; impetu disiectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua ædificij dissipata, vbi armatos cōgregari viderunt, antequam mali aliquid paterentur, ad suos refugiunt: ebsq; insecuti Romani, ad nauigia cōpulere. Et illi quidē tantū protecti, vnde Romanos contingere missilibus possent, anchoras iaciunt: & sicut acies assolent, densatis inter se nauibus, aduersis hostes in terra cōstitutos, nauali prælio decertabant. Audito autē Vespasians magnā eorū multitudinem in proxima ciuitati planicie congregatam, filiū suum cum sexcentis equitibus lectis eō mittit. Qui cum infinitum hostiū numerū reperisset, patri quidē maioribus auxilijs opus esse mādauit. Ipse vero equitum plerosq; etiam priusquam subsidia venirent alacres esse videns, cum nonnulli eorum multitudinem Iudæorum formidarent, vnde exaudiri posset constitit: & ō Romani, ait, pulchrum est nanq; in principio sermonis admonere vos generis vestri, vt qui cum quibus pugnaturi simus sciatis: nostras enim manus nemo vnuquam toto orbe hostis vlius euasit: Iudæi vero, vt etiam pro his dicamus aliquid ad hoc vsque tempus victi non defatigantur: itaq; oportet illis in aduersis rebus constanter dimicantibus, etiam non in secundis perseuerantius laborare: aperta quidem fronte vobis plurimum alacritatis inesse conspiciens, gaudeo: vereor autem, ne cui vestrum tanta timorem multitudo hostium latenter incutiat. Igitur quisq; iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodq; Iudæi, licet satis sint audaces, mortemq; contemnant, incompōiti tamen bellorumq; imperiti sunt: vulgus recte potius quā exercitus appellandi. de vestra vero peritia atq; ordinatione referre quid opus est? Nēpe id circo soli armis exercemur, pacis etiam tēpore, vt ne in bello nos cū hostibus numero cōferamus. nam quod perpetuæ militiæ commodum, si pares cū rudibus congrēdiamur? Quin reputare, quod armati cum inermibus, & equites cū peditibus, & ducis tuti consilio cū vagis neq; rectorem habentibus decertabitis: quodq; nos hæc virtutes multo plures efficiant, multum autē vitia de hostiū numero detrahant. Nec sola hominū multitudo, quamvis pugnacissimi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si vel in paucis sit fortitudo: hi enim & ordinari faciles sunt, & sibimet subuenire: numerosæ autē copiæ plus in commodi ex semetipsis, quā ex hostibus capiunt. Itaque Iudæos audacia & ferocitas ac desperatio sine mentis sæuitia ducunt: quæ rebus secundis aliquantum valent. minimis vero offensionibus extinguuntur. nos autem virtus regit, & morigera voluntas, itemq; fortitudo, quæ & in prospera fortuna viget, nec ad finem vsque inter aduersa decipitur. Ad hoc maiores nobis sunt, quā Iudæis, catuq; cerataminis. nā si illi pro libertate ac patria belli pericula sustinēt, quid est nobis inclyta fama præstantius! & ne post orbis terræ imperiū videamur hostiū aduersariorum loco Iudæos habere? Præterea considerate, quod ne patiendi quidem alicuius intolerabilis mali metus est. multos enim eosque in proximo adiutores habemus. Rapere autē victoriam possumus: & quos a patre mitti nobis speramus auxilio, cōuenit antecapere, vt & maior sit & socium non habeat virtutis effectus. Equidem puto nūc de me ac patre meo vobisq; pariter iudicium fieri, si ille quidem rebus ante gloriose gestis dignus fuit, ego vero eius sum filius, vosq; milites mei. nam illi vincere consuetū est. ego vero reuerti ad eum perpetiar victus? quo pacto asit vos nō puduerit, duce vestro periculis occurrente, non superare? appertam enim pericula, mihi credite, primusq; in hostes irrumpā. nemo autē vestrum a me discesserit, persuasum habens, impetū meum sustētari ope diuina: & manifestissime præsumite, quod multo plus mixti hostibus efficiemus, quā si extrinsecus pugnarem. Postquā Titus hæc prosequutus est, diuina quædā alacritas militibus incidit

*Oratio Titus
ad milites*

bus incidit. Et quia Traianū aduenire cū CCC. equitibus ante præliū cōtigit, ægre ferebant, tanquam minueretur victoria societate. Misit aut Vespasianus & Antonium Silonem cum duobus milibus sagittariorum, vt occupato monte, qui ex aduerso erat oppido, murorū propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita vt præceptum fuerat, circumuenti sunt, ex ea parte subuenire tentantes. Titus aut primus perrexit citato equo in hostes, & post eum ceteri cum clamore, tanto spatio fuli, quantum aduersa acies occupauerat, vnde multo etiam plures quàm erant apparuerunt. Iudæi vero, licet incurſu eorum & disciplina cōteriti, paulisper quidem primos sustinere congressus. Perculsi autem contis, equorumq; impetu deturbati conculcabātur: atq; ita multis passim peremptis disperduntur, & in ciuitatē, vt quisq; velocitatis habebat, effugiunt. Titus aut aliquos à tergo instans, alios per tranſitum occidebat, nōnullos cursu antecapiens, ictu ora trāſuerberabat. multos aut, aliū super aliū lapsos inuoluens, cōficiebat: omnesq; ad mœnia confugientes præueniens, detorquebat ad campū, donec vi multitudinis elapsi, in oppidū confugerunt. Excepit aut illos acerba diffensio. nanq; indigenis, & fortunarum suarum & ciuitatis gratia, & ab initio bellum gestum, maximeq; quod male pugnatū fuerat, non placebat. sed populus aduenarū qui plurimus esset vim adhibebat, & inter se discordantium clamor erat: veluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat Hoc tempus est, quid moramur cōmilitones? deo nobis dedente Iudæos, suscipite victoriā. Nō auditis clamores? qui manus nostras euasere, discordant: habemus ciuitatem, si modo properamus. Veruntamen cū velocitate animis opus est. nihil enim magnum effici sine periculo consuevit. non solum aut hostiū concordiam, quos cito necessitas in gratiam reuocabit, sed etiam nostrorum auxilia præuenire debemus: vt præter victoriā, qua tantas copias pauci superamus, etiā ciuitate soli potiamur. Simul his dictis cōscendit equū, atq; ad lacum decurrit, & per eum propere ciuitatem ingreditur, quem ceteri cōsecuti sunt. paupor aut eius audaciæ murorū defensores inuasit. & pugnare quidem, vel prohibere veniētem, nemo sustinuit. relictis aut excubijs, Iesus quidem cū socijs in agros effugit: alij vero decurrentes ad lacū, in manus hostiū contra venientiū incidebant. mactabantur aut alij cū scaphas scanderent, itemq; alij, cū iam prouectas assequi narranto conarentur: plurimaq; per ciuitatē fiebat hominū cædes, aduenarū quidē resistentiū, qui nō effugissent: indigenarū vero sine pugna, quoniā spes eos foederis, & conscientia quod belli consilium non habuerant, à prælio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis, miseratus indigenas ab internitione requieuit. At qui in lacum confugerant, vbi ciuitatem captam viderunt, quā longissime ab hostibus recesserūt. Titus vero missis equitibus res gestas patri nunciat. Quibus ille cōpertis, quod necesse fuit, & filij virtute admodū lætus, & facinoris claritudine (maxima enim belli pars videbatur exempta) tum quidē statim circundari ciuitatem custodibus iussit, ne quis ex ea subterfugeret. cædēq; euaderet. postero aut die cum descendisset ad lacū, rates aduersus illos, qui eō refugerant, fabricari iussit. quæ tam materiarum copia, quā artificum multitudine mature contextæ sunt.

De lacu Genesar. & fontibus Iordanis.

Cap.

XVIII

Lacus aut Genesar quidem à terra cōtinente appellatur. quadraginta vero stadijs in latitudine patens, centūq; in longitudine, aquæ dulcis est atq; potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & vndique in litora ac arena desinens, purus est, ac præter hoc temperatus ad hauriendū. & fluctio quidē siue fonte lenior est. semper aut frigidior, quā lacus diffusio patitur, manet: æstiuisq; noctibus eius aquæ sub diuo perflatę, nequaquam estibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Varia aut sunt in eo pisciū genera, ab alteri⁹ loci piscibus tam sapore quam specie discreta: mediusq; flumio Iordane secatur. Ceterū Iordanis fons Paniū esse videtur: sed re vera huc terra conditus fertur ex ea quæ

Iesus cum
alijs fugit

Ceduntur Te
richi a Tito

quæ vocatur Phiale. Hæc autem est, quæ in Trachonitidem ascenditur ad centesimum vigesimum stadium à Cæsarea, ad dexteram non longe à via. Et proprie quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferens. Semper autem intra eius labra cohibetur vnda, nunquam deficiens vel exuberans. Cumque interim hoc esse Iordanis principium nesciretur, à tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo deprehensum est. Is namque missis in Phialen paleis, inuenit eas apud Panium redditas, unde antea fluius nasci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Panij, regijs opibus & Agrippæ diuitiis magnificentius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex hoc antro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes secatur cœnosas: centum autem viginti aliis præteritis stadiis, post oppidum Iuliada, Genesar lacum medium transe mensus, deinde multam per solitudinem in Asphaltiten lacum exit. Ad Genesar vero lacum eiusdem nominis terra prætenditur, natura simul & pulchritudine admirabilis. Nullum enim ipsa pro vbertate sui negat arbutum, totamque plantis conseruere cultores. cœli vero temperies etiam diuersis aptissima est. nuces enim, quæ arborum maxime frigorebus gaudent, infinite florescunt: ubi etiam palmæ, quas nutrit calor æstius: has iuxta ficus & olæ, quibus aura mollior destinata est: ut naturæ magnificentiam hanc esse quis dixerit, vim adhibentis ut in vnum conueniant inter se repugnantia, anni que temporum contentionem bonam, veluti singula peculiari studio terræ fauerent. non enim solum nutrit præter opinionem poma varia, sed etiam seruat, egregia quidem, & quodammodo regnantia. Vuas sanè & caricas sine intermissione decem mensibus suggerit, cæteros vero fructus, anni spatio senescētes. Nam præter aeris lenitatem, & fonte quoque irrigatur vberissimo, qui Capernaum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli venam esse Nili fluminis opinantur, quod similes coracino Alexandrino generat pisces. Longitudo autem regionis secundum littora cognominis lacus triginta stadiis extenditur, & latitudo viginti. Horum quidem natura eiusmodi est.

Mira fertilitas terra Genesara

Fons Capernaum

Taricheorum excidium.

Cap.

XIX

VEspasianus autem perfectis ratibus, imposita manu militum, quanta in eos qui lacu effugerat satis esset, vna prouehitur. Illi autem neque compulsi ad terram euadendi facultatem habebant, infestis omnibus, neque nautali bello pari conditione pugnandi. nam & scaphæ paræ, atque piraticæ aduersus rates infirmæ erant: & cum pauci singulis vherentur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metuebant. Veruntamen circum rates nauigando, nonnunquam etiam propè accedendo, lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiâ irritando feriebant: plus autem ipsis utroque modo nocebatur. nec enim saxi quicquam præter crebros sonitus agebant, quoniam contra septos armis iaciebantur, contiguique sagittis eorum efficiebantur: & si accedere propius ausi fuissent, priusquam facerent aliquid, patiebantur, cumque ipsis nauigiis mergebantur. Multos autem vulnera inferre tentantium, qui pilis contingi possent, alios desiliendo in scaphas Romani gladiis transfigebant: nonnullos, concurrentibus inter se ratibus in medio deprehenso, cum nauiculis capiebant. Submersorum autem qui capita sustulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus occupabantur: & si desperatione compulsi inimicis adnatare tentassent, eis vel manus vel capita truncabantur, plurimusque passim ac varius erat interitus eorum: donec in fugam versi, cæteri terræ appulsi sunt, circumclusi nauiculis suis. Exclusi autem multi quidem in ipso lacu telis configebantur, multos vero in terram egressos peremerunt Romani. Mixtum autem sanguine, plenumque cadaueribus cerneret totum lacum. nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppressit & facies. nam littora quidem naufragijs simul plena erant, & corporibus tumidis, calescentes autem ac tabefacti mortui, cœli tractum corrumpebant, ut non Iudæis solum ille casus miserabilis videretur, verum etiam autoribus ipsis esset inuisus. Iste qui de illius prælii naualis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere, sex milia

sex milia & quingenti. At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali apud Tarichæas residens, aduenam populum ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse videbatur: & an hi quoque seruandi essent, cum rectoribus deliberabat. his aut affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram: nec enim dimissos quiescere posse homines, qui & patrijs carerent, vimque adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent: Vespasianus salute quidem indignos esse eos, contraque seruatores suos nonerat euasuros: sed de eorum mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpeffuros suspicabatur indigenas, tot apud se supplices obtruncari: fideque interposita deditis vim pigebat afferre: verum ab amicis superabatur, nihil in Iudæos non licere dicentibus: quodque utile esset, honesto debere præponi, cum vtrumque obtineri non posset. Indubitata igitur concessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire permisit. Cumque illi facile his que cupierant credidissent, & quod iussum fuerat comitati, neque pecunijs suis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada usque viam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eosque in ciuitate conclusos, mox insecutus Vespasianus omnes in stadio constituit. Et seniores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iussit occidi: iuuenum aut validissimos sex milia lectos, ad Isthmon Neroni transmisit. ceteram vero multitudinem triginta milia & quadringentos vendidit, præter alios quos Agrippæ donauerat. nam his qui ex eius regno essent, facere quod vellet ipse permisit. verum & istos rex vendidit. Reliquum vulgus erant Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni, pluresque Gadaritæ, seditiosi & fugitini, & quibus probra pacis bellum conciliant. capti sunt autem sexto idus Septembris.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO LIBER QVARTVS

Obsidio Gamalensium

Caput

I.

Gamale situs

Vicunque aut Galilæorum Iotapatis excisis à Romanis defecerat, hi se ad eos postquam Tarichæatæ superati sunt, applicabant: omnia que romani castella & ciuitates ceperat, præter Giscalâ, & qui montem Itaburiû occuparat. Cuius aut rebellat gamala ciuitas, contra Tarichæas posita supra lacum, quæ ad fines pertinebat Agrippæ, itæque Sogane & Seleucia. Et hæc quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Sogane superioris partis cui nomen est Gaulana: & inferioris Gamala. Seleucia vero ad lacum Semechonitæ, triginta latum, & sexaginta stadijs longum, paludesque suas ad Daphnen usque tendentem: Quæ regio cum alias sit deliciosa, præcipue tamen fontes habet, qui minorem (quem sic appellant) Iordanem alentes, sub aureo Iouis templo in maiorem deducunt, Soganem quidem ac Seleuciâ colentes, in principio defectionis Agrippa sibi fœdere sociauerat: Gamala vero ei non cedebat, freta locorum difficultate, amplius quam Iotapata. Iugum namque asperum, ex alto monte deductum, mediam ceruicem erigit: & ubi supereminet, in longitudinem tenditur: tantum contra decline, quantum à tergo, ut cameli similitudinem præferat: unde nomen etiam duxit: nisi quod expressam vocabuli significationem indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in valles inuias scinditur: Pars vero qua de monte pender, paululum difficultatem refugit. verum & hæc partem, per obliquum excisa fossa, indigenæ inuiam fecerant. Domus autem crebræ per prona erant edificatæ, nimioque præcipitio casuræ similis ciuitas intra se decurrebat, in meridiem vergens. Australis vero collis immensa editus altitudine, usum arcis sine muro ciuitati præbebat, rupesque superior ad profundam pertinens vallem, Fons autem intra muros erat, in quem oppidum desinebat. Quamuis autem natura

natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cum murorum eam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci cōfidentes erant, quā Iotapateni: sed multo pauciores, minusq; pugnaces: situsq; freti difficultate, plures se hostibus putabant, nam plena erat ciuitas, multis in eam, quod esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoque præmissis ad obsidionem, per menses septem restitere. Vespasianus autem profectus ex Ammaunte, vbi pro Tiberiade posuerat castra (Ammaus autem, si quis nomen interpretetur, aquæ calidæ vocantur: Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis corporum vitijs idoneus) Gamalam peruenit. & totam quidem ciuitatem ita vt diximus positam, custodia circunuallare nequibat. qua vero fieri posset, excubias collocauit: montēq; occupat superiorem: in quo milites castris, ita vt assolet, muro circundatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et a parte quidem Orientis summo supra ciuitatem loco turris erat: vbi & quintadecima legio, necnon & quinta contra mediam ciuitatē operabatur: fossas autem decima repleuit & vallis. inter hæc Agrippam regem, cum accessisset ad muros, eorumq; defensoribus de traditione loqui tentaret, funditorum quidā ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiarib⁹ suis circunseptus est. Romanos autem ira simul ob regem, sui⁹q; metus ad obsidionem protinus incitauit: nullum Iudæos crudelitatis modum in alienigenas atque hostes prætermisum ire credentes, qui circa gētilem suum, & eorum quæ ipsis conduceret suam forem, tam immanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudine, operisq; consuetudine cito perfectis, machinas applicabant. Chares autem & Iosephus (nāque ipsi erant oppidanorum potentissimi) armatos licet metu percussos ordinare: & quanquā non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quib⁹ aqua itemq; alia vñi necessaria non sufficerent, adhortati tamen eos ad mœnia prodixerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. balistis autem tormentisq; percussī, in oppidū recesserunt. Itaq; Romani tribus ex locis aggressi, murū arietibus quatunt: & qua deiectus fuerat, insusū magno cū armorum strepitu ac tubarū sonitu, ipsi quoq; insuper vlulantes cū oppidanis confligebāt, illi autem ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne vltra progredierentur obstrahāt. Cæterū vi & multitudine superati, vndiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incūbunt: illosq; impingendo per decliua, locorū difficultate & angustia depressos interficiebāt. Romani autem cum neq; à vertice imminentibus repugnare, neque in partem aliquā euadere possent, pronos eos vrgentibus hostibus, in domos hostiū plano contiguas refugiebant. sed hæ repletæ labeantur, quod pondus sustinere nō poterant: vnaq; deiecta multas inferiores, itēq; illæ alias deturbabāt. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quāuis subūdere tectā viderēt, tamen eō conuolabant. atq; ita multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci vero subterfugientes, parte corporis opprimebantur. Plurimi autem puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses pro se fieri existimabant: propriaq; incōmoda negligētes, magis instabant: hostesq; in sua tectā vrgendo compellebant. qui vero per angustos viarū cliuos cecidissent, eos telis detuper missis interficiebāt. Et ruinæ quidem lapidum copiam, ferrum vero eis mortui hostes dabant. cæsorū enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur. Multi iam procūbentibus tectis, semet inde proijciendo moriebantur, tergaq; dantibus, ne fuga quidem facilis erat. viarū nanq; ignorantia, & caligine pulueris alius aliū nō agnoscētes pererrabant, & circa se sternebantur. Sed illi quidem vix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, sæuissimo dolore percussus, cum super militem ruere ciuitatem videret, propriæ tui tionis oblitus, clām paulatim superiore in oppido locūprehendit: ibiq; inter media pericula cum paucis omnino relinquitur. nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad

Aque calidæ

Agrippa sub.
de iactu iesusVespasianus
inter hostes
relictus

*Vespasianus
solatur exerci-
tum*

tus, ad Mutianum pridē in Syriam missus. Et dare quidem terga, neque tutum, neque honestum sibi putabat. rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriæ virtutis memoria, quasi deo repletus, corpora sociorum atque arma condensat, & cū his bellum vnā à vertice defluens sustinebat: & neque virorū neq; telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remiserunt. illis autē iam infirmius oppugnantibus, ipse pedem referens, non prius terga ostendit, quā extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, & inter eos Ebutius decarchus, vir non eo tantum prælio quo periit, sed vbiq; antea fortissimus comprobatus, quiq; plurimis malis Iudæos affecisset. In ea pugna centurio quidā nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autē habitatoribus dum cœnarent, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam & ipse Syrus erat, & hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusq; mactatis ad Romanos saluus cum militibus euadit. Vespasianus autē mœrere exercitum aduersis casibus videns, quodq; nullam interim tantam experti fuerant cladem: huiusq; rei magis eos pudere, quod solum ducem in periculis reliquissent: consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem vel initio culpasse videretur. Oportere autē inquires, quæ communia essent fortiter ferre, naturam belli cogitantes, quodq; nusquam eueniat sine cruore victoria, iterumq; habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudæorum milibus interfectis, exiguam pro his stipem se inimicæ pependisse, fortunæ. Atq; vt iactātium esse, nimis secundis rebus inolescere, ita esse ignauorū, in offensionibus trepidare. velox enim est, inquit, in vtrunque mutatio: & ille vir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoq; infelicitate gestis: vt idem scilicet maneat, rectis consilijs peccata corrigens. Quanquam ea quæ nunc acciderunt, neque mollitia nostra, neq; Iudæorum virtus effecit. nam & illis pugne melioris, & nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Qua in re nimirum quis reprehenderit alacritatis vestræ temeritatem. nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neq; in summo vertice cōstituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem vobis & stabilem pugnam reuocare. nunc autem immoderata festinatione vincendi, quā id incaute fieret, non curastis. Inconsultus autem & furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiāq; perficimus, Barbarisq; conueniens, & quo Iudæi maxime possidentur. Oportet igitur nos ad propriā virtutem recurrere: atque indignę offensioni irasci potius quam mœrere. Optimum autem quisque de sua manu solatium querat. ita enim fiet, vt & amissos vlciscamur, & in eos à quibus preempti sunt, vindicemus. Ipse autem, ita vt nunc feci, experiar eque ac vos pugnando primus ad bella pergere, & nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitum. At Gamalenses bene gestare, paulisper animos erexere: quæ nulla ratione, magna magnificeque prouenerat. mox autem reputantes ablatam sibi esse fœderis ipem, quodq; minime possent effugere (iam enim victus eos defecerat) vehementer dolebant, animosq; remiserant. Nec tamen quatenus valebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, qui erant fortissimi, quā integras, ceteri amplexi custodiebant. Romanis autem construendis aggeres, iterumq; tentantibus irruptionem, multi ex ciuitate per valles denias, qua nulli custodes erant, & per cloacas diffugiebant: eos, qui metu ne caperentur ibi remanerent, inopia consumebat. solis enim vndique alimenta qui pugnare possent, congerebantur. Sed illi quidem in huiusmodi calamitatibus perdurabant.

Itaburius mons occupatur à Placido

Capit

II

Vespasianus autem inter curas obsidionis, subcisiuū opus aggreditur aduersus eos qui montem Itaburium occupauerat, inter campum magnū & Scythopolim situm: cuius altitudo quidem triginta stadijs consurgens, septentrionali

trionali tractu inaccessa est. in vertice autem, viginti stadiorum planicies patet, tota muro circūdata. Hunc autem tantum ambitum quadraginta diebus ædificauerat Iosephus: & alias ei materias, & aquas suggerentibus locis inferioribus, solum enim incolæ pluuialem habebant. Magna igitur in eo multitudo congregata, Vespasianus Placidum cum sexcentis equitibus mittit. Huic autem subeundi quidem montis ratio nulla erat. multos autem fœderis ac veniæ spe hortabatur ad pacem: & descendebant ad eum ipsi quoque insidias molientes. nam & Placidus eo studio mitissime cū his loquebatur, vt eos in planicie caperet: illique tanquam dictis obediētes, ad eum veniebant, vt incautum aggredierentur. Vicit tamen astutia Placidi, coepto enim à Iudæis prælio, assimulat fugam: & postquam insequentes ad magnam partem campi pellexit, reflectit in eos equitum manus: plurimisque in terga versis, aliquos interfecit. semotam vero multitudinem ceteram, ab ascensu prohibet. Itaque alij quidam Itaburio relicto, in Hierosolymā refugiebant. indigenæ autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, & se, & montem Placido tradiderunt.

Excidium Gamalæ.

Capit. III.

A Pud Gamalam vero degentium audacissimi quique fuga dispersi latebant, imbelles autem fame corrumpēbantur. At vero pugnantium manus obsidione sustinebat, donec euenit secundo & vigesimo die mensis Octobris, vt tres ex decimaquinta legione milites, circa matutinas vigilias editissimam præ cæteris turrim, quæ in sua parte fuerat, subirent: eamque occulte suffoderent: cum apppositi ei custodes neque aduētes eos (nox enim erat) nec postquam adiere, sensissent. Iisdem autem milites, cauendo ne strepitus fieret, quique saxis durissimis euolutis, resiliunt. subitoque turris cum magno fragore edecidit, vnaque custodes præcipitantur. At vero qui per alias custodias erant, perturbati fugiebant: multosque euadere ausos, peremere Romani: inter quos etiam Iosephum, super dirutā muri partē quidam iaculo percussum, interfecit. Intus autē in ciuitate degentibus, sono concussis, multus erat pavor, atque discursus, tanquam omnes essent hostes ingressi. tuncque Chares ægrotus & iacens defecit: cum timoris magnitudo morbum eius plurimum intulisset ad mortem. Romani tamen prioris cladis memores, usque ad vigesimam & tertiam diem (supradicti mensis, oppidum non sunt ingressi). Titus autē (iam enim aderat) indignatione vulneris, quod Romanos se absente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otiose in ciuitatem introiuit. eoque prætergresso, vigilantes quidem ubi senserunt, ad arma cum clamore properabant. cognito autem intus constituti eius ingressu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum ululatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrentes, sine intermissione trucidabātur. qui vero prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerent, Romanorum præsidij incidebant. ubique autem infinitus erat morientium gemitus: perque prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Vespasianus induxit exercitū: Erat autē saxosus & accessu difficillimus vertex, in immensum editus, & vndique circumpositi multitudine præceps: vnde Romanos ad se aduētes partim telis partim saxis euolutis arcebant Iudæi, cum ipsos in excelso loco positos nullę sagittę contingerent. Verum ad eorum interitum, diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidē tela in eos ferens, ipsorum autem à Romanis repellēs, & obliqua traducens: vt neque in præruptis consistere propter violentiam flatus possent, cum nihil esset immobile, neque hostes ad se accedentes videre. Itaque supergressi Romani, eos circumueniunt: & alios quidem repugnantes antecapiebant, alios mandantes. in omnes autem vehementius sauebant, illorum memoria quos in primo aggressu perdiderant. Multi autem vndique circumclusi, desperatione salutis, filios & coniuges, & semetipsos in vallem præcipientes dabant, quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autem, vt ipsorum in se qui capti fuerant, immanitate lenior existeret iracundia Romanorum. ab his enim quatuor milia perēpta

Ee sunt: qui

sunt: qui vero se præcipitauerunt, quinq; milia sunt reperti. Neq; quisquam, præter duas mulieres, saluus euasit: quæ sorores erāt, Philippi filix: qui Philippus Iachimo genitus erat, insigni viro, & qui sub Agrippa rege dux exercitus fuerat. seruatae sunt autem, quod excidij tempore Romanorum impetum latuere. nec enim vel infantibus pepercere, quorum multos singuli raptos ex arce proieciēbāt. Gamala quidem hoc modo excisa est, tertio & vigesimo die mensis Octobris: quæ vigesimo & primo die mensis Septembris coeperat rebellare.

Gisala à Tito capitur.

Caput IIII.

Iohannes

Iamq; solum Gisala oppidulum Galilææ restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quod erant pleriq; agricolæ, spemq; suam semper in fructibus collocauerant. non parux autem manus latrocinialis permixtione corrupti erant, quo morbo etiam nonnulli cipiū laborabant. Hos autem ad defectionem impellebat, atq; constabat, Leuix cuiusdam filius, nomine Iohānes: homo veneficus, & fallax, variusq; moribus, & immoderata sperare promptus, mirorq; modo quæ sperasset efficiens: atq; omnibus iam cognitus, quod affectandæ sibi potentiæ causa bellum amaret. Huic apud Gisala seditioforum turba parebat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de traditione missurus, Romanorū tamen congressum in parte belli præstolabatur. At Vespasianus contra hos quidem Titum cum equitib; mille, decimam vero legionem circa Scythopolim mittit: cum reliquis autem duabus Cæsaream ipse regreditur, dandam his ex labore continuo requiem putans, ex ciuitatum copijs: eorumq; corpora, itemq; animos ad futura certamina existimans esse refouēdos. nec enim exiguum sibi laborem superesse de Hierosolymis præuidebat, quæ & regalis esset ciuitas, & cunctæ nationi præstaret. His autem qui ex bello fugissent in eam consipientibus, etiā naturalis munitio, itemq; murorum eius constructio, nō minimam ei solitudinem cōparabat: cum virorum spiritum & audaciam, & sine muris inexpugnabile esse cogitaret: ob eamq; rem milites, velut athletas, ante certamina oportere curari. Tuo autem ciuitas Gisalæ equitando enim ad eam accesserat) aggressione capi facilis videbatur: sciens tñ quod ea vi capta, passim à militib; populus absumeretur (namq; satiatus erat ipse iam cēdibus) miserans multitudinē etiam ipse sine ullo discrimine cum nocentibus intereūtem, pactione magis subigere ciuitatem volebat. Itaq; plenis hominum muris, quorum pleriq; perditæ factionis erant, mirari se ait, quonam freti consilio, cūctis iam ciuitatibus captis, illi soli Romanorum arma operirentur, cum viderent, multo quidem munitiora oppida vno impetu fuisse subuersa: securos autem fortunis suis potiri, qui Romanorū dextris credidissent: quas quidem etiam nunc illis ait se porrigere, neq; ob insolentiam succedere, quia spei libertatis ignoscendum putaret: non tamen, etiam si quis impossibilia velle perseveraret. Quod si dictis humanissimis non paruissent, fidēq; dextris nō habuissent, experturos arma crudelia: iam iamq; cognituros esse, mœnia sua ludum fore machinis Romanorū: quibus fidentes, soli ex Galilæis sese ostentarent arrogātes esse captiuos. His dictis, popularium quidem neminē non modo respondere, sed ne ad murum quidem licuit ascendere: quia totum latrones occupauerant: & custodes erant portis appositī, ne quis vel ad foedus prodiret, vel equitum quenquam in ciuitatem reciperet. Iohannes autem accipere se conditiones ait, & aut persuasum, aut necessitatem belli renitentibus adhibitorum. Illum tamen diem Iudæorum legi oportere concedi: quoniam sicut arma monere, ita etiam de pace conuenire netas haberēt. Nam & Romanos scire, quod ab omni cessaret opere dierum septem circūitio, quā si temerassent, non minus coactos quā qui cogere, piaculum commissuros, ipsumq; Titum: nullum enim illi ex mora esse dispēdium formidandum, quod vnius noctis spatium propter fugæ cōsilium ceperit, præsertim cum id obseruare circumsedentem nemo prohibeat: sibi aut magnum esse lucrum, nulla in re despicere patrios mores. Et illū decere, qui pacem

pacem non sperantibus indulget, legem quoq; seruare seruatis. His Titum Iohānes fallere conabantur, non tantum pro septimi diei religione, quantum pro sua salute sollicitus. verebatur autē, ne statim capta ciuitate, solus destitueretur, qui totam in nocte ac fuga vitæ spem collocasset. Verum profecto dei nutu, in excidium Hierosolymorum Iohannem saluum esse cupientis, factum est vt non solū induciarum causationem Titus admitteret, verumetiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad Cydoessam, qui mediterraneus est Tyriorum vicus validissimus, Galileis semper exosus. Noctē autem Iohannes, cum nullas Romanorum excubias circa oppidum videret, arrepta occasione, nō solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familijs abductis, in Hierosolymam fugiebat. Sed vsq; ad vigesimum quidem stadium fieri posse videbatur, vt mulieres ac pueros, aliamq; multitudinem secum duceret, homo quē captiuitatis, itēq; salutis metus vrgeret. vltra vero procedente eo, relinquebatur: & oriebatur atrox remanentium fletus. quanto enim quisq; lōgius à suis aberat, tātō propiorē se hostibus esse credebat. Iamq; affore qui se caperent existimātes, necessario pauitabant: & ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant velut instantibus quos fugissent: multiq; simul ruebāt, & circa viam plurimos certamen præcedentium cōterebat. Miserabile autem fœminarum & infantū erat exitium. Aut si quam iactarent vocem, nonnullē viros aut propinquos, vt se operirent, orabant. Sed Iohānis exhortatio superabat, vt seipsos seruaret inclamantis: eoq; confugerent, vnde pro remanentibus etiam si raperentur, pœnas à Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant, vt cuiq; virium fuit, cito dispersa est. Luce vero facta Titus ad muros aderat, fœderis causa: populus autem portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes, tanquam benemerito, & qui custodia ciuitatem liberasset, acclamabant: simulq; Iohannis fugam significantes, vt & sibi parceret obsecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui superessent, vlcisceretur. Ille autē precibus populi postulatus, equitū partem vt Iohannem persequeretur, mittit. Sed cum quidem occupare nequiuere, quod antequam venerant, in Hierosolymam sese receperat. vnā vero fugientium propē ad duo milia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quā tria milia circūactos reducunt. Titus autē indigne ferebat, non statim à Iohanne pœnas fraudis exactas. irato vero animo satis esse quod spe deciderat ad solatium putans, captiuorum & qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: iussisq; militibus minimam muri partem iure possessionis abrumpere, minitendo magis quā puniēdo reprimebat perturbatē ciuitatis autores. Multos enim propter odia domestica, vel proprias inimicitias, delatores innocentīe fore credebat, si dignos pœna discerneret: meliusq; noxium relinquere me suspēsū, quā immeritum quenquam cum eo perdere, existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurum, vel metu supplicij, vel quod erubesceret præteritorum criminū venia: sine causā vero morientium pœnas, nullo modo corrigi posse. Præsidij tamen ciuitatem circūdedit, quæ tam nouarum rerum studiosos compescerent, quā pro pace sentientes quos ibi relicturus erat, maiore fiducia firmarent. Galilæa quidem tota, postquam multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Titus recipitur à Giscalensis.

Occisi bis milia fugientes.

Hierosolymitani excidij initium.

Cap. v.

A Pud Hierosolymam vero, ad Iohannis introitū, omnis populus erat effusus & circa singulos, qui vnā cōfugerāt, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent, percontabantur. Illorum autē feruens quidem adhuc atq; interruptus anhelitus, necessitatem significabat. Veruntamen in malis quoq; sibi arrogabant: non Romanorum vim fuisse dicentes, sed sponte venisse, vt cum his ex tutiori loco pugnarent. inconsultorum enim atq; inutilium esse hominum, incaute pro Giscalis & inualidis oppidulis periclitari, cum arma vigoremq; oporteat pro metropoli suscipere, atq; seruare: significando tamen excidium Giscalorū.

Ee z rum,

*Intestina sedi-
tio*

rum, etiam quam dicebant honestam discessionem suam, ut multi fugam esse intelligerent, prodiderunt. Auditis autem quæ captivi pertulere, non mediocri populum perturbatio tenuit, magnumque id esse argumentum proprii reputabant excidii. At Iohannes eorum quidem quos fugientes reliquerat causa minus erubescibat. singulos autem circuiens, spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens, propriasque vires extollens, & imperitorum ea canillatione inscitiam decipiens, quod etiam si pennas sumerent, nunquam Hierosolymorum moenia transgredierentur Romani, qui pro Galilæorum vicis tanta mala pertulissent, atque in eorum muris machinas contriuisent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus. prudentiorum autem atque seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, velut iam perditam civitatem lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At vero per territorium manus agrestium, ante seditionem quæ Hierosolymis orta est, discordare iam coeperat. Titus enim à Giscala Cæsaream, Vespasianus autem à Cæsarea Iamnam & Azotum profectus, utranque subegit: impositisque illic præsedibus, reuertebatur, maximam ducens eorum multitudinem, qui se foedere sociauerant. Singulas autem civitates tumultus bellumque intestinum exagitabat: quantumque à Ro. respirassent, in semetipsos manus vertebant: cum inter amatores belli ac pacis cupidos esset sana contentio: dudumque discordium pertinacia primo inter domos accenderetur: deinde inter se amicissimi populi dissiderent: & ad similia volentes quisque conveniens, aperte iam coacta multitudine rebellaret. Itaque dissensiones quidem apud omnes erant: novitatis autem armorumque cupienter senibus ac sobrijs iuventute atque audacia præstabant. Primo autem indigenarum singuli prædari coeperunt: deinde ex composito confertis cuneis, per territorium latrocinabantur: ut quod ad crudelitatem atque iniustitiam spectat, nihil à Romanis gentiles abessent: atque ipsis qui vastabantur, illatum à Romanis excidium levius videretur. Civitatum vero custodes, partim quia defatigari pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimo erant male affectis auxilio: donec rapinarum societate undique congregati collegiorum latrocinium principes, atque in agmen conflati Hierosolymis irrumpunt. quæ civitas à nullo regebatur: & more patrio gentiles omnes sine observatione recipiebat: tunc precipue cunctis existimantibus, universos qui superinfluere, adiumento ex benevolentia venire. Quæ quidem res etiam sine dissensione civitatem postea pessum dedit, eo quod iners & inutilis multitudo, quæ pugnacibus sufficere possent, alimenta consumpsit: hisque præter bellum etiam seditionem, famemque comparavit: alijque latrones ex agris eò transgressi, ac multo sævioribus quos intus inuenire sociati, nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim rapinis & expoliationibus metuebantur audaciam, sed usque ad cædes ruebāt: non clam, neque per noctem, aut quolibet homines, verum luce palam nobilissimos quosque adoriendo. Nam primum Antipam regij generis virum, & adeo potētissimum civium, ut etiam publicos thesauros fidei suæ permittos haberet, comprehensum custodiæ tradiderunt: post hunc etiam Leuiam quendam, insignem virum, & Sopham filium Ragueelis, regalis similiter utrunque familiæ, omnesque præterea, qui præstare alijs videbantur. Grauis autem metus populum possidebat: & velut capta civitate, salutem propriam quisque curabat. Illi autem clausorum vinculis non fuisse contenti, neque tutum arbitrabantur ea potentia viros diutius custodire. nam & ipsos, & domos eorum, non paucis viris frequentari, ac per hoc ad vlciscendum esse idoneos, & præterea rebellaturum fortasse populum, iniquitate commotum. Decreto igitur eos occidi, mittunt quendam de suo numero Iohannem, ad cædes promptissimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumque alij decem armati gladijs, secuti ad carcerem, ibi quos reperissent interficiunt. Fingebant autem huius immanissimi sceleris causam, cum Romanis eos de traditione civitatis collocutos fuisse, communisque libertatis proditores interemissee dicebāt: prorsus, ut audacia sua tanquam servatores civitatis, ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autem

*Primores
occisi*

populum

populum quidem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos vero insolentiae progredi, ut in eorum esset arbitrio etiam pontificum designatio. denique familijs abrogatis, unde per successionem pontifices creabantur, incognitos atque ignobiles continebantur, ut impiorum facinororum socios haberent. nam qui supra meritum summos honores adepti erant, his obediebant necessario, qui tibi eos praestiterant: quoniam & dignitate praeditos, varijs machinis fictisque sermonibus committebant, opportunitatem sibi ex eorum, qui se prohibere poterant, contentione captantes: donec hominum persecutione fatiati, in diuinitatem contumelias transtulerunt, pedibusque pollutis in sanctum locum introire coeperunt. Iam vero populo contra eos concitato (namque autor erat Ananus, a quo maximus pontifex, itemque sapientissimus, & qui fortassis ciuitatem conseruasset, si insidiatorum manus potuisset effugere) illi templum dei aduersus populi turbam, castellum ac profugium sibi fecere, quod pro domicilio habebant tyrannidis. Acerbis autem malis admiscebatur etiam catillatio, quae praeter ceteris eorum factis erat dolori. tentando enim, quanto metu populus teneretur, suasque vires explorando, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (ut diximus) ex familijs successio deberetur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur. nam & olim sorte pontificatum deferri solitum fuisse dicebant. re autem vera, legis erat abrogatio firmiter, per eos qui ad potentiam sibi designandorum magistratuum licentiam compararent. Itaque una sacrarum tribunum accita quae Eniachin appellatur, pontificem sortiebantur: casuque fors exit homini, per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est, Phani cuiusdam, filio Samuelis, ex vico Aphthasi, non solum non ex pontificibus orto, sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem penitus nescienti. Denique inuitum eum rure abstractum, ut in scena fieri solet, aliena ornauere persona: induitumque sacra veste, quid facere deberet, subito instituebant: ludumque & iocum esse tantum nefas arbitrabantur. ceteri vero sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lachrymas vix tenebant, honoresque sacrorum solui grauiter ingemebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intenderant. nam qui praestare ceteris videbantur, Gorion Iosephi filius, & Simeon Gamalielis, tam ungulos circumcunctes, quam simul vniuersos in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irent, sanctumque locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi, Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in coetibus exprobrando eius segnitiam, contra Zelotas excitauerunt. ita enim se ipsi vocabant, uti bonarum professionum aemuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concionem populo congregato, cunctisque indignantibus occupationes sanctorum, itemque rapinas & caedes, nondum autem promptis ad vlciscendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim verum erat) Zelotae putabantur, stans inter eos medius Ananus, & ad legem crebro respectans, cum lachrymis opplesset oculos: Equidem, inquit mori potius deberem, quam dei domicilium videre tantis refertum piaculis: atque inaccessa & sancta loca sceleratorum pedibus frequentari: verum tamen sacerdotali veste amictus, & sanctissimum venerabilium nominum ferens, viuo: atque animae amore teneor, nec pro senectute quidem mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, & tanquam in solitudine animam meam solam dabo pro deo. nam quid opus est viuere in populo, clades suas minime sentiente, & apud quos mala praesentia nemo prohibet? siquidem spoliati patimini, ac verberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto quisquam prosequitur interemptos. O acerbam dominationem. Quid de tyrannis querar? Numquid non a vobis vestra potentia nutriti sunt? Nunquid non despectis qui primi erant, cum adhuc pauci essent, vos dum tacetis, plures eos fecistis? atque illis armatis quiescentes, in vosmetipsos arma vertistis. cum primos eorum conatus opportuisset infringi, quando cognatos conuicijs appetebant. Vos autem negligendo, ad depredationem

*Phanes rusti-
cus pontificatus
adeptus est.*

*Oratio Anani
pontificis.*

Ecce

prædationem

prædationem noxios iritastis, quia vastatarum ædium nulla ratio erat. Itaque iam domini ipsi rapiebantur, eisq; cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. Illi autem à vobis proditos, etiam vinculis affecere: non dico quales & quantos, sed quod non accusatos, indēnatos, vinctos nemo adiuuit. restabat eosdem videre trucidari: hoc etiam vidimus: velut è grege brutorum animalium cū præcipua quæque duceretur hostia, ne vocem quidem quisquam emisit, nedum dexteram mouit. Patiemiini ergo, patiemiini, etiam sancta conculcari videntes? Cumq; omnes audaciæ gradus nefarijs hominibus subieceritis, eorum præstantiā reueremini? nunc enim profecto ad maiora procederent, si quid maius quod euerterent, inueniretur. Tenetur quidem munitissimus ciuitatis locus, sanum appellatione, re arx quædam siue castellum. Tanta igitur contra vos tyrannide munita, & inimicis super verticem positus, vt videtis, quid cogitatis? aut quibus vestras sententias applicatis? An Romanos expectatis, vt sanctis vestris opitulentur? Ita quidem se nostræ ciuitatis habet res, eoq; iam calamitatis ventum est, vt misereatur nostri etiam hostis. Non exurgetis o miseri respectisq; vulneribus vestris, quod etiam feras bestias facere videmus, non vltum ibitis in hos, qui vos perensere? Non suas quisq; recordabitur clades, & ante oculos positus quæ pertulerit, ad vltionem animos acuet? Perijt apud vos (nisi fallor) affectionum omnium carissima, & maxime naturalis, cupiditas libertatis, seruitutis autem ac dominorum amantes facti sumus, tanquam subingari à maioribus didicerimus. Atque illi quidem multa & maxima bella, vt in libertate viuerent, pertulerunt, ne aut Ægyptiorum aut Medorum potentia cederent, dummodo ne facerent quæ iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, vtrum commode an contra incommode non referam, palam quid habet causæ, nisi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros ferimus tyrannos? Quanquam externis obedientes, ad fortunam semel id referunt, cuius iniuria victi sunt. at vero pessimis suorum cedere, ignaorum est, & cupientium seruiendi. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, non vos celabo, quid dum loquor interuenerit, mentemque retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quam isti nos affecere. Quo pacto autem non lachrymis dignum sit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentiliū vero spolia, qui nobilitatem huius maximæ omnium ciuitatis compilarunt: eosque viros trucidatos videri, quibus etiam illi post victoriam obtemperassent? Et Romanos quidem, nunquam transgredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratæ quicquam consuetudinis præterire: sanctorum autem ambitum, quamvis procul aspectum perhorrescere: quosdam vero in his locis natos, ac sub nostris moribus educatos, & qui Iudæi vocentur, inter media sancta deambulare, manibus adhuc suis gentili cæde calentibus? Quis igitur externum bellum metuat, ex comparatione domestici? Multo nobis æquior est hostis. nam si proprie rebus sunt aptanda vocabula, fortasse reperietur, legum quidem cōseruatores nobis fuisse Romanos, hostes vero intus haberi. Verum hos insidiatores libertatis exitio deberi, neq; facinorum eorum dignum excogitari posse supplicium certum est: idemq; omnibus vobis, & ante orationem meam esse perstiterim, atq; ipsis vos rebus quas pertulistis, in eos esse commotos. pleriq; autem fortasse multitudinem eorum, atq; audaciam reformidant: & præterea quod in loco superiore consistunt. Sed hæc vt vestra negligentia constata sunt, ita nunc magis proficiet si morabimur. nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eo quod nequissimus quisq; ad similes profugiat: & audaciam plus accendit, quod nullum adhuc eius impedimentū interuenit: locoq; superiore vtentur, & quidem cum apparatu, si his tempus demus. Quod si aduersus eos ire cōpetimus, humiliores erunt, mihi credite, cōscientia: & celsioris loci beneficium, reputatio scelerū perdet. Fortasse aut dei pariter spreta maiestas, in ipsos tela retorserit, suisq; missilibus consumen-
tur impij.

tur impij. Videant nos tantummodo, & delecti sunt: quanquam pulchrum est, vt etiam si quod periculum immineat, pro sacris ianuis moriamur: ac si non liberis, & coniugibus, pro deo tamen eiusq; sanctis animas profundamus. Præbebo autem manum, atque sententiam: & neq; consiliū vobis vllum deerit ad cautionē, neque me corpori meo parcere videbitis. His Ananus contra zelotas populum hortabatur: non quidem nesciēs iam expugnari vix posse propter multitudinem ac iuventutem animorumq; pertinaciam, multoq; magis propter conscientiam commissorum: nec enim concessum iri veniam his, quæ perpetrauerāt, sperabāt: veruntamen quiduis perpeti præstabilius existimabat, quàm in tanta rerum perturbatione reipub. negligere. Populus autē duci se clamabat in eos, contra quos rogabatur: & ad subeunda quisque pericula promptus erat. Sed dum Anan⁹ magis idoneos discerneret, atq; ordinaret ad prælium, zelotē cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi nunciarent habebant) in pontificem cōmouentur: ac modo per cuneos modo simul vniversi profiliunt: neq; obuiō cuiquam parcebatur. Cito autem & Ananus populum congregauit, multitudine quidem superiorem: armis vero cōstipatis, non erant zelotæ inferiores. alacritas vero, quod deerat, in vtrisque supplebat. nam & ciues, armis iram conceperant fortiores: & qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciam. quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi zelotas eximerent: hi vero nisi vicissent, nullum se non subituros esse supplicium. Manus autem conseruere, pro ducibus obedientes motibus animorū. Et primo quidē, in ciuitate ac pro templo, eminuis missis lapidibus, semet inuicem appetebant. si vero aliqua pars terga vertisset, victores gladiis utebantur: cumq; plurimi sauciarentur, multæ cædes vtroque fiebant. Et populares quidem in domos referebantur à suis. zelotarum autem quicumq; vulneratus fuisset in templū ascendebat, sacram humū cruore perfundens: vt solo eorum sanguine violatam religionem recte quis dixerit. Semper quidem latrones excurrendo in congressionibus præualebant. Irati vero populares, proficiente quotidie numero suo, cum desides increparent, quique à tergo sequebantur, non aperiendo fugientibus viam inuitos eos repugnare compellerent, vniversos quidem suos in hostes conuertunt. illis autem, quia vim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrupit vnā cum socijs Ananus. Vnde factum est, vt eos, quod ambitu exteriori expulsi essent, metus inuaderet: ideoq; in murū interiorem fuga recepti, mature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem sacris manus afferre non placebat, hostibus quoque desuper tela torquētib; nefas esse existimanti, etiam si vicisset, non lustratum prius populum introducere. ex omni autē suorum multitudi-
ne sex ferē armatorum milia sortitus, custodes eos in porticibus collocat. his autem qui succederent, in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autem honestorum ab optimabus ad id electi, mercede conductos pauperes vice sua præstidij destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Iohannes, quem ex Giscalio effugisse prædiximus. is enim dolis plenus, & vehementem dominationis cupiditatem mente circumferens, iam dudum rebus communibus moliebatur insidias. Itaque tunc eadem quæ populus sentire se simulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capienti consilium, quàm noctibus peragranti custodias: omniaque secreta Zelotis renunciabat: nullumq; populi consilium non, priusquam caperetur, inimici sciebāt eius indicio. immoderatis vero & Ananum, & populi principes placabat obsequijs, ne in aliquā suspicionem veniret affectans. Sed hæc eius honorificentia in contrarium vertebatur. erat enim ex adulationum varietate suspectior: eoque ipso quod etiam non accitus assiduus erat, arcanorum proditor habebatur. etenim perspiciebat Ananus, omnia sua consilia hostes intelligere: & quæ Iohannes faceret, suspicionem proditoris habebant. submouere autem illum non erat facile, neq; possibile, quod malitia præualeret: ac præter hoc multorū non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrociniū succin-

ctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum benevolentiae causa peti: nihilque dubitans, & fidem populo se servaturum iuravit, neque factum eius inimicis ullū, neque consilium proditurum: vnaque deponendis rebellibus, & manu & voluntate operam collaturum. Itaque Ananus eiusque socii, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspicione suis eum consilijs adhibebant: moxque ab iisdem concordiae causa legatus intromittitur ad Zelotas. curae namque habebant, ne fanum culpa sua pollueretur, neue quisquam in eo procumberet Iudaeorum. Ille autem, quasi Zelotis ac non contra pro benevolentia iurauisset, ingressus ad eos, medius constitit: & saepe quidem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, quae in eos Ananus cum socijs cogitasset. nunc autem ingens cum ipsis omnibus subitum esse discrimen, nisi diuinum quoddam praesto fuerit auxilium. nihil enim iam morari Ananum: sed persuasisse quidem populo, ad Vespasianum legatos mittere, ut ad capiendam civitatem quamprimum venire properaret, indixisse autem lustrationem postero die, ut religione simulata intro missi, vel etiam vi prelio manus consererent. se autem non videre, quamdiu aut obsidionem sustinebunt, aut cum tanta manu acie congregientur. Ad haec addebat, quod ipse dei providentia transactionis esset causa legatus. hanc enim spem Ananum his proponere, quo nihil suspicantes eos subito aggrederetur. Itaque oportere, si quis habendam vitae rationem duceret, aut obsidentibus supplicare, aut foris aliquod praesidium petere. Quos autem si victi essent, veniae spes foueret, immemores audaciae suae credere, simul ac factores poenituerit admissorum, in gratiam statim eos qui perpeSSI sunt redituros. Sed nocentium quidem saepe inuitam etiam poenitudinem fieri, levis autem iram in licentia seniore: imminere autem illis ait interfectorum amicos atque cognatos, totumque populum pro dissolutis legibus ac iudicijs indignatione flagrantem: ubi etiam si qua pars misericordiae fuerit, maiori eam irascentium turba cessuram. Talia quidem variabat Iohannes, terrorem incutiens multitudini. externum vero auxilium aperte quidem indicare quod diceret non audebat: Idumaeos autem significabat utque principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipsis eum maxime minitari confirmans.

Idumaeorum aduentus pro Hierosolymitanis & acta Cap. VI

Eleazarus
suadet zelo
tis ab Idumaeis
petendum
auxilium

ERant autem, Eleazarus Simonis filius, qui etiam praeter alios idoneus esse videbatur & recte consulere, & quae consulisset efficere, itemque Zacharias filius Amphicali, uterque a sacerdotibus genus ducens. Hi, praeter communes, etiam priuatis interminationibus cognititis, quodque Anani factio potentiae sibi comparandae causa Romanos accerceret (nam & hoc Iohannes affinxerat) diu quidem quid agerent dubitabant, angustiis temporis conclusi. populum enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant: externi vero subsidij facultatem, insidiarum sibi celeritate preceptam, priusque fore in omnia patebantur, quam auxilium quisquam ista cognosceret. aduocari tamen Idumaeos placuit. scriptaque breuiter epistola, quod circumuento populo Ananus vellet Romanis metropolim prodere, ipsi autem pro libertate dissidentes, in templo obsiderentur: minimumque temporis salutem sibi promitteret: ac nisi mature subueniret, ipsos quidem Anano atque inimicis, at vero civitatem Romanis ilico subiugandam: pleraque nuncijs ad rectores Idumaeorum referenda mandaret. Ad hoc autem lecti sunt duo viri strenui, & dicendi peritissimi, & ad persuadendum satis idonei: quodque his rebus esset utilius pedum velocitate praestantes. nam Idumaeos confestim parituros certum erat, quod barbarum cupiens & incondita esset natio, semperque ad mortis facilis atque suspensa, & rerum mutationibus leuata, minimisque petentium blanditijs ad bella propissima: & velut ad festorum quandam solenitatē, sic ad praelia properas. celeritatem autem nuntii exigebant, atque istis nihil deerat alacritatis. uterque autem Ananias vocabatur. iamque apud rectores aderat Idumaeorum. Illi autem simul epistola mandatisque attoniti, quasi furibundi circumcurrere gentem, militiamque denunciare

ciare cœperunt. Itaque mox & dicto citius multitudo cōuenerat, omnesq; pro libertate metropoleos arma rapiebant. Cōgregati autem propè ad viginti milia, cum ducibus quatuor Hierosolymam veniunt: hoc est Ioanne & Iacobo Sossæ filijs, & præterea Simone Cathlæ, & Phinea Clusoth filijs. Ananum autem profectio legatorum, itemq; vigiles eius latuit, sed non etiam impetus Idumæorum. hoc enim ante cognito, portas eis clausit, & muris custodes apposuit. non tamen visum est bello cum his congregari, sed verbis eis ante persuadere concordiam. Stans ergo in aduersa turri Iesus, post Ananū æuo pontificum maximus, Cū multæ, inquit, & variæ turbæ tenuerint ciuitatem, in nulla re sic mirāda fortuna est, vt in eo, quod pessimis etiam inopinata conspirant. etenim perditissimis hominibus contra nos auxilio venistis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocante vos metropoli venire decuisset. Et si quidem viderem consensionem vestram similem esse horum hominum qui vos rogauerunt, non existimarem impetum carere ratione, nihil enim æque ac morum cognatio concordiam firmat. Nunc vero illi quidē, si quis eorum singulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria & purgamenta totius rusticæ plebis, luxu absumptis patrimonijs suis, postquā in vicis & ciuitatibus proximis audaciam exercere, postremo in sacram ciuitatem clam influxere vt latrones, solumq; religiosum immanitate polluerunt scelerū: eosq; videas sine metu inter sancta ebrios, & auditate ventris peremptorū spolia consumentes. vestra vero multitudo armatorū que talis ornatus est, qualem deceret esse, si publico vos consilio metropolis inuitaret, in alienigenas laturos auxilia. quid igitur hoc esse quis dixerit, nisi fortunæ iniuriam: cum pro nequissimis conuenisse & integræ nationis vestræ arma videantur conspirare? Iamdudum quidem reperire nequeo, quidnā fuerit quod vos tā cito cōmouerit. nec enim sine magna causa, fieri potuisset, vt arma pro latronibus aduersus cognatum populum caperetis. quid? Romanos audistis & proditionem? his enim quidā vestrum obstrepebant nunc, liberandæ metropoleos causa venisse dicentes. vnde mirati sumus præter alia, noxiorum tale cōmentum, viros enim natura libertatis amatores, eoq; cū externis hostibus pugnare paratissimos, aliter cōtra nos efferare non poterant, quam vastatæ libertatis proditione mentita. Sed enim vos considerare oportet, qui nos insimulauerint: fidemq; in nos veritatis ex rebus communibus, non ex ficto sermone colligere. Quid enim passi, nunc demum nos dedimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his nō deficere, aut quia defecimus, cito venire in gratiam, prius quā circa nos omnia vastarentur? nanq; iam, ne volentibus quidē nobis, transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Galilæa sub iugum missa: morteq; grauiorem afferat turpitudinem, appropinquantem placare. Equidem quod in me est, pacem morti ante pono semel aut bello appetitus, postquam pugna cōmissa est, gloriosam mortem vita captiui existimo potiore. Sed vtrum nos populi principes aiunt clam misisse aliquem ad Romanos, an etiam totum populum communi suffragio? Siqui dē nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint proditionis ministri. Cum iret aliquis deprehensus est, rediens captus est, literas nacti sunt? Quæmodum aut tantam ciuium multitudinem lateremus, cum quibus omni horaueremur? Paucis autem, atq; his inclusis, qui de templo ne in ciuitatem quidē prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occulte extra ciuitatem fierent? An vero nunc cognouere, quando aursorum pœnæ reddendæ sunt? donec autem sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicabantur? Sin ad populum causam referunt, publicum habuit nempe concilium, nemo aberat concioni: ideoq; manifestior ad vos nuncius fama citius properasset. Quid autē opus erat legatos mittere, cum certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus sit dicant. Sed hæc quidem male periturorū, & instantes pœnas euitare cupientiū causationes sunt. Quin etiā si ciuitatem prodi in fatis esset, id quoq; ipsos qui nos criminantur auctores opinor: quorum audaciæ vnum malum videtur deesse proditio. Vos

tio. Vos autem oportet, quia semel cum armis adestis, primum (id quod est iustissimum) adiungere metropolim, & unam nobiscum tyrannos eximere, per quos iudicio diluta sunt: qui calcatis legibus intra suis gladiis permiserunt: denique nobiles viros non incusatos, ex medio raptos foro, primum vinculis cruciarentur: deinde non voce neque prece eorum morati, neci tradiderunt. Licet autem vobis non belli lege ingressis, horum videre argumentum, quae dixi, desolatas domos rapinis, coniuges in veste lugubri ac familias peremptorum, & per totam civitatem ululatus & fletus. nullus enim non persecutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc insanie prorupere, ut latrocinalem audaciam non solum ex agris atque alienis civitatibus in hanc, quae & caput & facies gentis est, sed in phanum etiam ex civitate transferrent. Denique hoc sibi & ad excursus & ad perfugium elegerunt, isque fides illis est eorum quae in nos comparatur: & locus toti orbi terrae venerabilis, quique ab universis alienigenis, ab extremo limite mundi venientibus, honoratur, per haec quae apud nos nata sunt portenta conculcatur. Exultant autem rebus desperatis, populos committi populis, & civitatibus civitates, gentesque in sua viscera delectum habere: cum debueritis (ut dixi) quod factum esset optimum ac deceret, nobiscum nocentes eximere: atque hanc ipsam fallaciam ultum ire, quod auxilio vos aduocare ausi sunt, quos metuere vindices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet vobis armis depositis, cognatorum habitu introire civitatem: medioque inter hostes atque auxiliares suscepto nomine, de nostris discordiis iudicare: quanquam reputate quid habebunt commodi, cum de manifestis ac tantis criminibus apud vos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne verbum quidem facere permiserunt. Ferant igitur hanc ex vestro adventu gratiam. Si vero neque nobiscum indignari neque iudicare vultis, tertium restat, ut relictis partibus, nec nostris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam etsi maxime quenquam nostrum suspicamini Romanis collocutum, observare vobis itinera licet: tumque demum tueri metropolim, cum factum aliquid huiusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si coniecti fuerint, vindicare. Non enim vos praeveniunt hostes, iuxta civitatem sedibus positus. Sin horum nihil vobis gratum aut mediocre videtur, ne portarum claustra miremini, quatenus arma portabitis. Haec quidem Iesus loquebatur. Idumaeorum autem nequaquam multitudo animum advertebat, ardens iracundia, quod non paratum habuisset introitum: proque armis inter se duces indignabatur, captivitatem esse existimantes, si ea quibusdam iubentibus deposuissent. Unus autem ducum Simon filius Cathlae, vix placato suorum tumultu, stans in eo loco unde exaudiri a pontificibus posset, non iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cunctae genti communem clausissent civitatem: & Romanos quidem fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati, Idumaeos autem ex turribus alloquantur, captaque iubeant pro libertate arma projicere: cognatisque non credentes custodiam civitatis, iudices eos discordiarum fieri velint: & alios accusando quod indemnatos ciues occiderint, ipsi totam damnent ignominia nationem. denique urbem omnibus alienigenis religionis causa patentem, nunc domesticis praecclusistis. Valde enim contra vos festinabamus, & ad gerendum cum gentilibus bellum: qui ob hoc adesse properavimus, ut vos servaremus liberos. Nempe taliter vos etiam hi quos obsidetis laedere, tamque verisimiles puto suspensiones in illos quoque colligitis. Deinde qui reperiuntur defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul universis civitatem praecclusam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare preceptis: nomenque potestis alijs, qui vos tyrannos patiuntur, annectitis. Quis cavillationem vestri sermonis tulerit, cum rerum repugnantiam videat? Etenim vobis etiam nunc Idumaeos excludentibus civitate (namque ipsi nos a patrijs sacris arcetis) recte quis eos incusaverit qui custodiuntur in templo, quod cum ausi essent plectere proditores, quos viros nobiles & innocentes pro

Oratio Simonis ducis Idumaeorum ad Hierosolymitas

pro societate facinoris dictitatis, non à vobis inceperint, sūmaq; proditiōis mēbra præciderint? Sed licet illi molliores quam res poscebat inuenti sint, nos tamen domicilium dei seruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamq; foris irruentes, quàm intus insidiantes, hostes pariter vlciscemur. Hic autem manebimtis pro muris armati, donec aut vos Romani respiciendo liberent aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

De clade Iudeorum ab Idumæis facta

Caput VII

HIs dictis Idumæorum quidem multitudo clamore consensit: Iesus autē tristis recessit, cum nec Idumæos quicquam sentire moderatū, & duplici bello oppugnari ciuitatem videret. Quippe nec Idumæorum tumor & spiritus quiescebat, indigne ferentium contumeliam, quod essent ciuitate prohibiti: & quod Zelotarum vires esse firmas crediderant, erubescuntium, postquam nihil eos sibi auxiliari posse viderent, vt iam venisse pœniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi, pœnitundinem superabat. Itaque ibidem prope murum temere tabernaculis positis, manendum esse statuere. Infinita vero hyems nocte illa venit, ventiq; violenti cum imbribus orti sunt, & crebra fulgura, horrendaq; tonitrua, concussaq; terræ vasti mugitus: certumq; erat apud omnes, hominū exitio mundi statum esse turbatum, neque paruum quid rerum hæc signa portēdere. Vna vero Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidē, irasci deum militiæ causa, existimātibus: neq; se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent, Anano autem eiusq; socijs, etiam sine prælio vicisse, deumq; pro se bellum administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorum, & quæ sui passuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verum Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus innicem sese fouebant, scutisq; contextis protecti capita, minus pluuia lædebantur: Zelotæ autē magis illorum quàm suo periculo cruciabantur: collectique deliberabant, si quam reperire subsidij machinam illis possent. Horum autem ardentioribus videbatur, vi armorum custodes inuadere: atq; ita in ciuitatem impetu facto, palam portas auxiliatoribus aperire. nam & custodes ex improviso, & quod plures inermes ac belli expertes essent, facile turbatū iri, & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi quisque propter hyemem cōtineretur. quin & si periculū aliquod interuenerit, quiduis subire satius, quàm negligere tot copias sui causa turpiter perituras. At qui prudentiores erant, vim adhiberi dissuadebant. non enim sui tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum videbant propter Idumæos diligentius custodiri: & vbi que adesse Ananum, omnibusq; horis inuisere custodias existimabant. sed hoc alijs noctibus ita habuerat. illa vero, non sua desidia requieuerat, sed vt & ipse & custodum manus fato duce intērirēt. Namq; iam nocte proiecta, & gliscēte hyeme, custodes in porticu dispositos opprimit somnus. At zelotis cōsiliū subit, vt ferris templo sacratis portarum vectes secarent. affuit autem illis, ne exaudiretur crepitus, ventorum sonus, & crebra tonitrua: fanoq; egressi, ad murum claculo veniunt, seratamq; portam, quæ versus Idumæos erat, aperiunt. Illi autem primum Ananum conari aliquid suspicati, vnusquisque dextram ad gladium quasi repugnaturi applicant mature: deinde his qui ad se uenerant agnitis, introibant. Qui quidem, si tunc manus vertere in ciuitatem voluissent, nihil obstabat quo minus simul totus populus interiret: tanta ira ferebantur. verum zelotas primo exire custodia festinabant: illis quoque multum precantibus, qui eos receperant, ne despicerent malis obsessos, quorū gratia venerant, neque his acerbius periculum importarent. captis enim custodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitassent, iam illos contineri non posse, quin si senserint congregentur, & per ascensus nitentibus se opponant. Idem igitur Idumæis visum est: iamq;

Horrenda tempestas

Idumæi clamant
& zelotis in
urbem intro
missi

estiamque in templum per ciuitatem subibant, cum suspensum Zelotæ aduentum eorum prætolarentur. Denique his ingressis, etiam ipsi confidenter ex interiori fa-
no progressi sunt, mixtiq; Idumæis in custodes irruerunt: Cæsis autem nonnullis,
quos somnus oppresserat, omnis multitudo ad clamorem vigilantium suscitata
est, raptisq; armis ad repugnandum non sine stupore properabant. Ac primū qui-
dem Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos superaturi numero con-
fidebant: vbi vero foris alios circumfundi viderent, Idumæos irrupisse sensere. Et
maior quidem parseorum, armis pariter animisque depositis in questibus erant.
pauci vero iuuenum fortiter cōmuniti, occurrendo Idumæis, aliquandiu segnio-
rem multitudinē protegebant: alij cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Il-
lorū aut auxilio venire nullus audebat, cognito Idumæos irrupisse: sed ipsi quo-
que irrita vociferantes, cum fletibus respondebant: plurimusq; mulierum vlula-
tus suscitabatur, si quando custodum quisquam in periculū aliquod incidisset.
Quin & Zelotæ Idumæorum clamorem geminabant, magisq; horribiles tempe-
stas faciebat omnium voces. Nemini aut Idumæi pepercere, quod natura crude-
lissimi ad cædes erant, & hyeme grauitur afficiebantur: proptereaq; his qui se ex-
cluserant vt inimicis utebantur, tam supplicantibus quā repugnantibus infen-
si. Multos etiam cognationē referentes, vtq; cōmune phanum reuererentur orā-
tes, gladijs transfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neque spes salutis erat.
Compulsi autem circa se, magis quā vi oppressi laniabantur, cum recedendi spa-
tium non daretur, nec interfectores a cædibus temperarent. Incerti autē quid a-
gerent, in ciuitatem se præcipitabant: miseri (vt mihi videtur) eo quod fugiebant
crudelius subeuntes exitium, donec templum exterius sanguine redūdauit. Octo
autem milia & quingentos mortuos dies inuenit. Nec tamen his Idumæorū ira
satiata est: sed versis in ciuitatē manibus, omnes domos diripiebant: quemq; for-
uito inuenissent, morti dabant. Et cæteræ quidem multitudinis cædem superna
cuam esse ducebant: Pontifices autem peruestigabant: & in illos plerique ferebā-
tur, statimq; comprehensos obtruncabant: astantesq; super eorum cadauera, nūc
Anano populi beneuolētiam, nunc Iesu quæ de muro dixerat, exprobrabant. Ad
hoc autem impietatis progressi sunt, vt etiam insepultos eos abiecērint: cum præ-
sertim Iudæis tāta sepulturæ cura sit, vt etiam indicio cruci suffixos, ad occasum
solis deponant atque sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem di-
zero excidij ciuitatis fuisse principium, & ex illo die muros euerfos remq; publi-
cam Iudæorum perijsse, quo pontificem rectoremq; salutis suæ iugulatum in me-
dia ciuitate viderunt. Erat autem & alias vir laudabilis atque iustissimus, &
præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat preditus, amplitudinem, in-
fimis amabat æquari. Libertatis aut maxime fautor erat, & is qui populi affecta-
ret imperium. Commodis autem proprijs cōmunes semper vtilitates antepone-
bat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnari: ac
prospiciebat, si pacisci vtiliter nequissent Iudæi, omnino eos perituros. vt autem
breniter dicam, cum Anano viuo ad transactionem venissent. Mirus enimerat
dicere, mirus populo persuadere quæ vellet. Iam vero impediētes bellantesq;
subegerat. Plurimum autem moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iun-
ctus erat Iesus, illo quidem cōparatione inferior, sed præstans cæteris: vt putem
desū, qui tanquam violatam ciuitatem perire flammis, purgariq; sancta vellet,
consulto defensores eorum, & qui ea charissima ducerent, amputasse. Itaque pau-
lo ante sacris indumentis amictos, ac toto orbe celeberrimæ religionis autores,
quiq; vndique in ciuitatem commeantibus venerabiles habebantur, iacere nudos
prædam canibus ac feris videres. Quos quidem viros ipsam puto gemisse virtu-
tem, tantum licuisse vitij flentem.

Ananus
pontifex

Flauij

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO LIBER QUINTVS

De altera strage, & reditu Idumæorum, Zelotarumq; crudelitate.

CAPVT PRIMVM.

Nano quidē & Iesu eiusmodi finis etuenit. Post illos vero tam Zelotę quā Idumęi passim plebem, quasi nefandorum animalium gregem, irruendo mactabant. Et vulgus quidem in quolibet loco deprehensum necabatur: correptos autem nobiles & adulescentes, vinctos in carcerem cōcludebant, spe, nonnullos eorum sibi posse sociari nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, sed cuncti mortem præoptauerant, dum modo ne aduersus patriam communem nequissime conspirarent: sæuissima tamen ante cædam verbera sustinebant, exulcerati plagis atq; tormentis. cumq; iam corpus non sufficeret cruciatibus, tandem gladium merebatur. Quos autem die cepissent, eos in custodia nocte ducebant: extractosq; inde, si quos mori contigisset, abiciebant, ut vinctis alijs locus esset. Tanta autem populum pauor occupauerat atq; formido, ut ne flere quidem palam quisquam, siue sepelire proprium funus auderet: sed ferant occulta clauorum etiam lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circum spectantes gemebant. paria namq; his qui lugebatur, etiam qui luxissent ilico patiebantur. exigua vero nocte sublatam terram manibus, corporibus iniiciebāt & nōnunquam die, si quis fuisset audacior. Duodecim autem milia hoc modo nobilium perire. Illi autem iam cædes exosi, nullo pudore iudicij vim & cognitionis cauillando imitabantur. Itaq; cum illustrium quendam Zachariam Baruch filium interficere decreuissent (irritabantur enim quod nequissimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemq; locuples) neque solum fortunarum eius direptionem sperarent, sed etiam remotum iri virum ad se deiiciendos potentem, septuaginta plebeiorum honestissimos ex præcepto conuocant, iudicum specie potestate carentes, & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis, accusant: quodque ad Vespasianum prodicionis causa misisset. Sed neque argumentum, neque vlla probatio criminis erat. ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide veritatis volebant. Zacharias autem ubi nullam spem salutis sibi relictam esse vidit, per insidias non in iudicium sed in carcerem ductus, vitæ suæ desperationem libertate non priuauit: sed exorsus veri quidem similitudinem obiectorum derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in accusatores autem oratione conuersa, omnes eorum iniquitates per ordinem prosecutus est, multa que de perturbatione rerum querebatur. Zelotæ vero obstrepentes, vix à gladijs temperabāt: speciem cauillationemque iudicij sui vsq; ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices experiri, an periculoso tempore iustitiæ memores forent. Igitur omnes septuaginta pro eo sententiam ferunt, & pro eo mori, quā sibi ascribi eius interitum maluerunt. Illo vero absoluto Zelotarum clamor tollitur, & vniuersi quidem iudicibus irascebantur, qui simulationem datæ sibi potestatis non intellexerāt. duo vero ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio templo interficiunt: & illudendo, habes, inquit, & à nobis de absolutione sententiam certiore: Eūque statim in subiectam vallem de templo proijciunt. Iudices vero, contumeliæ causa versis gladijs ferientes, templi ambitu pepulere: cædi enim eorum pepercerant, ut dilecti per ciuitatem, nuntij fierent apud omnes seruitutis. Idumæos autem iam venisse poenitebat, neque his gesta placebant. Quibus collectis Zelotarum quidam secretò indicabat vniuersa: & quæcunq; hi qui

Itorum. xii. milium nobilium trucidata.

zacharias accusatur a zelotibus

zacharias in templo occisus a zelotibus

Ff

cos aduo

*Zelotarum cru-
delitas.*

*Gorion occi-
ditur.*

*Niger occidi-
tur.*

eos aduocauerant scelerate fecissent, omnia demonstrabat: arma quidem cepisse eos, quasi Romanis à pōtificibus metropolis proderetur, reperisse autem nullum prodicionis indicium. Illos vero qui tutari eam simularent, & belli facinora auctos & tyrannidis, ab initio quidem prohibendos fuisse. Verum quia semel in societatem intestinæ cedis incidissent, finem delictis adhibendum, neq; vires hominibus suggerendas morem patrum destruentibus. Nā etsi portas grauiter ferrent sibi atq; in oppidum aditum esse p̄clusum, p̄nas ab his qui prohibuerant esse repetitas: & Ananum quidem peremptum, vna vero nocte populum totum penē consumptum. Quarum rerum multos quidem suorum p̄nitere sentirent: eorum autem viderent, à quibus rogati essent, crudelitatem immensam: ne ipsos quidem per quos salui erant erubescerentium. in oculis enim auxiliatorum pessima facinora committere, illorumq; iniurias Idumæis imputari, quatenus ea non prohibeāt, neq; ab his separentur. Debere igitur (quoniam de prodicione quæ dicta sunt, calumniam fuisse paruisset, nullusq; Romanorum impetus timeretur, aduersus ciuitatem vero inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domum recedere: malorumq; societatem vitando cuncta diluere flagitia, quorum nō sponte, sed decepti participes extitissent. Persuasum est Iudumæis. Et primum eos qui erāt in custodijs soluūt, propē ad duo milia popularium: statimq; relicta ciuitate, ad Simonem veniunt, de quo paulo post cōmemorabimus: deinde domum ex Hierosolymis abiere. Euenit autem eorum discessum vtriusq; pariter inopinatum videri. Nā & populus nescius p̄nititudinis, paululum fiducia recreatus est, velut inimicis lenatus: & Zelotarum creuit insolentia, quasi nō auxilijs caruissent, sed ijs essent liberati, quorum pudore ac reuerentia criminibus temperabāt. Deniq; nulla iam erat facinorum mora neq; cunctatio: sed festinatis quidem consilijs in rebus singulis vtebantur: quæ vero placuissent, ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime autem in viros fortes atq; insignes, cēdibus sæuebant: cum inuidia nobilitatē absumerent metu virtutum: vnamq; cautionem putarent, nullum optimatum suopereisse. Itaq; occisus est cum multis alijs Gorion, dignitate simul & genere præstans, & plus posse populum gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amatos vt nullus alius Iudæorum, quem tamen libertas præter alias virtutes perdidit. Sed ne Peraita quidem Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis gestis vir strenuus comprobatus: qui etiam sæpe vociferans, & cicatrices ostendens, per mediā ciuitatem trahebatur. Ductus vero extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat: Illi autem prius interminati, quod humum ei quam desiderabat concessuri non essent, mox etiam mortem intulere. Qui tamen cum occideretur, Romanos eis ultores imprecatus est: famemq; præter bellum ac pestilentiam, & ad hæc omnia ipsorū mutuas manus: eaq; vniuersa confirmavit apud impios deus, & quod iustissimum esset effecit, vt audaciam suam quā primū experirentur inter se dissidentes. Niger quidem occisus, quem habebant de oppressione sui metu eos lenauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; alij quod iam dudum alijs ciuibz restitissent interficiebantur: qui vero nihil offenderant, subitas pacis tempore causas excipiebant. Et qui omnino libere eos non adissent, pro contemptoribus: qui vero obsequentes, pro insidiatoribus habebantur: vnaq; maximorum criminum & mediocrium p̄na, mors erat. neque euasit quisquam, nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

De intestina discordia Hierosolymorum. Caput II.

Romani autē omnes ad ciuitatem animos intendebant, hostium dissensionē lucrum sibi esse censentes: & Vespasianū penes quem summa rei potestas erat incitabant, diuinę prouidentię dicentes auxilio in semet hostes esse conuersos: veruntamen velox esse momentum, & Iudæos cito in concordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in p̄nititudinem. Ad quos Vespasianus ait: Plurimū eos quid fieri conueniat ignorare, t̄quam in theatro cupientes quantum

tes quantum armis ac manibus possent ostētare potius cum periculo, quā secū quid esset vtile reputare. Nam si statim ciuitatem aggredērētur, ipsos causam hostibus fore concordie, ac vires eorū etiam nunc vigentes in se prouocatuos. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his vsuros, domestica seditione consumptis. Deum nanq; melius quā ipsos disponere, qui sine labore Iudæos Romanis traderet, nulloq; periculo exercitui victoriam condonaret. Proinde manibus proprijs intereuntibus inimicis, maximoq; malo, hoc est, seditione turbatis, debere se potius periculorum spectatores esse, quā cum hominibus mortem appetentibus atq; intestina rabie insanientibus configere. Si quis autem putauerit victoriæ gloriam sine prælio fieri viliorem, sciat, inquit, armorum incerto exitu commodius esse commode perficere quod intendit. Neq; enim manu præclaros esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatione atq; prudentia. Simul autem dum hostes imminuerentur, etiam milites ex laboribus assiduis recreatos valentiores ductum iri. Præterea non id esse tempus, vt mature occupanda videatur victoriæ claritudo. nec enim armis fabricandis aut muris, vel auxilijs congregandis Iudæos operam dare, atq; ideo moras differentibus nocituras: sed bello domestico ac dissensione tumidos, miserabiliora pati quotidie, quā ipsi eos captos afficerent intromissi. Proinde siue quis securitatem cōsideret, sinendos esse qui semet absumerent: siue facti gloriam clariorem, nequaquam manus intestino morbo laborantibus afferendas: siquidem ratione recta diceretur, non ipsorū sed discordiæ fuisse victoriam. Hęc Vespasianus: eiq; dicenti rectores militū consentiebant: moxq; apparuit quā vtile fuisset eius consilium. Nanque in dies singulos multi ad eum consuebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis, quod omnes exitus custodibus obsidebantur. Et si quis ibi qualibet ex causa deprehensus fuisset, velut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur. qui tamē eis dedisset pecuniam, saluus abibat: & qui nō dabat, solus proditor habebatur. Restabat igitur, pecuniosis fugam redimentibus, solos pauperes ingulari. Mortui vero per omnes vias coaceruabantur innumeri, multiq; etiam transfugere cupientiū, rursus in ciuitate perire præoptabant. nam spe sepulturæ in patria mori tolerabilius videbatur. Illi autem ad hoc crudelitatis deuianerant, vt neque intus neque per itinera occisis hūmum concederent: sed veluti cum patrijs legibus etiam naturæ iura disturbare pepigissent, suaq; in homines iniustitia diuinitatem quoque pollueret, ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus autem suorum corpora, idem quod transfugis, imminabat supplicium mortis: statimq; sepultura indigebat, qui hanc alteri præstitisset: & vt breuiter dicam, nulla tam bona quā misericordia, perierat in illis cladibus mentis affectio: hisq; iritabantur noxijs, quæ miseranda vidissent, à viuis in mortuos, à mortuis in viuos iracundiam transferentes. Modum autem excedente metu, superstitibus mortui adepti requiē beatiores videbantur: & qui erant in custodijs, comparatione sui cruciatus, insepultos quoq; fortunantissimos demonstrabant. Omne quidem ab illis ius hominū calcabatur, ridebatur etiam diuinitas, prophetarumq; responsis tanquam vulgaribus fabulis illudebant. Cum vero multa contempsissent de virtute ac vitijs statuta maiorum, etiam quæ de patria olim prædicta fuerant, vera esse exitu probare. Vetus enim quidam sermo ferebatur, tunc demum ciuitatē captum iri, sancta quoq; flammis exurenda esse lege belli, cum seditio fuisset exorta, sanūq; dei proprię manus ante violassent. Quibus Zelotæ, nihil de eorum fide dubitantes, ministros se præbuerunt.

De Gadarensum deditione & strage.

Cap. III.

AT Iohannes iamdudum tyrannidem affectans, parem cum similibus honorem habere dedecus existimabat: paulatimq; sibi nequiores adiūgens, ab eorum affectione separabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, suaq; iubendo imperiosius, quod solus dominari cuperet non latebat: eiq; sociabantur nonnulli metu, alij gratia (mirus enim erat oratione atq; fallacia per-

Ef z suadere

suadere quæ vellet) multi vero propterea quod sibi tutum esse ducebant, priorum delictorū causas vni potius ascribi quàm omnibus. Ad hæc quia manu strenuus erat, & bonus consilio, satellites non paucos habebat, et si magna pars eum contrariæ factionis reliquerat. apud quos etiam liuor nō nihil valebat, grate putantes vt paulo ante pari succumberent. Plus autem metus eos, ne subvnius potestate viuerent, exagitabat. nec enim facile sperabant eum, si semel obtinuisset, deiici posse: occasionemq; in se habiturum timebant, quod in principio restitissent. Proinde quisq; bello potius quiduis pati decreuerat, quàm sponte seruiens mancipij loco perire. Hinc igitur seditio diuiditur, & Iohannes in contraria dissentientibus parte regnabat. Sed inter ipsos quidem munita omnia erant custodibus: nihilq; aut parum agebatur, si quando armis prælium lacebant. in populum vero vel maxime contentionem susceperunt, & quis maiorē prædam caperet, vtrinq; certabant. Cum tamen ciuitas trium malorum ingentium tempestate laboraret, hoc est, belli, dominationis, itemq; seditionis, eorum comparatione bellum popularibus mediocrius videbatur. denique relictis sedibus patrijs ad alienigenas profugiebant: & Romanorum beneficio salutem, quam inter suos desperauerant, assequebantur. Quartum vero præterea malum commotum est gentis exitio. Haud procul ab Hierosolymis castellum erat validissimum, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandisq; corporibus ab antiquis regibus ædificatum, quod Massada dicebatur: id occupauerant qui vocātur sicarij, quod à rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cum Romanorum exercitum otiosum esse viderent, apud Hierosolymam vero Iudæos dominatione atque discordia secessisse, maiora facinora aggrediuntur. Die festo azymorū (qui apud Hebræos ad memoriam salutis, qua ex Ægyptiorum seruitio liberati, in terram patriam deueniunt, solenniter celebratur) nocte deceptis qui sibi erant oppositi, municipium quoddam Engaddi inuasere: vbi pugna quidem Iudæos ante præuentos atque dispersos, quàm arma caperent siue concurrerent, ciuitate pepulere. eos vero qui in fuga defecerunt, mulieres videlicet ac pueros, supra septingentos interfecerunt. ædibusq; deinde compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Massada portauerunt. & illi quidem omnes circum castellum vicos, totamq; regionem populabantur, non paruo vndiq; perditorū ad eos numero in dies singulos cōfluente: simul autem concitati sunt etiam per singulos Iudææ tractus in latrocinia, qui interim quiescebant. Ac velut in corpore, si quando principale membrum tumor afficit, omnia pariter ægrotare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atque discordiam, etiam qui foris erant nequissimi prædarum inuenire licentiam. Singuli vero vicis proprijs dilaceratis, deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem & cateruatim coniurates, exercitu quidē pauciores, plures vero quàm latrocinialis conspiratio, in templa & oppida ferebantur. Et sequebatur quidem, vt in bello fieri solet, ab his eos male affici quos petiissent. verum præueniebatur ultio, cum mox latrones à præda refugerent: nullæque pars erat Iudææ, quæ non vnâ cum Hierosolymis præcellentissima ciuitate interiret. Hæc Vespasiano à transfugis indicabantur. nam licet omnes exitus à seditionis custodirentur, & cum quis ad eos accessisset interficeretur, tamen erant qui ad Romanos clam profugerent: ducemq; Romanorum opem ferre ciuitati, & reseruari populi reliquias hortarentur. multos enim, quod bene Romanis vellent, periisse, multos adhuc in periculo dicebant esse superstites. Ille autem iam tum miserans eorū calamitates, propius ad eos velut Hierosolymam obsessurus accedit, re aut vera vt ciuitatem obsidione liberaret: spe aut ante reliqua subigendi, nullūq; impedimētum extrinsecus obsidioni relinquendi. Cum igitur venisset in Gadara, transamnianæ regionis metropolim validissimam, mensis Martij quarta die ciuitate ingreditur. iam enim optimates, ignoratibus seditionis, legatos ad eum de traditione miserant, tam pacis desiderio quàm suis patrimonijs metuentes. multi enim apud Gadara locupletes habitabāt, quorum legationem inimici nesciebant,

*Gadara tradit
se Vespasiano.*

nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem se retinere posse desperabant, quod & intestinis inimicis numero inferiores erant, neq; procul abesse videbant à ciuitate Romanos. si vero fugere decreuissent, sine sanguine id facere, nullaq; à noxijs poena repetita, non honestum sibi putabant. Itaq; Dolesum comprehensum (nanq; is non dignitate solum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, sed etiam legationis autor erat) interficiunt: nimiaq; iracundia mortuo verberato, extra ciuitatem dilapsi sunt. Iam vero propius accedente Romano exercitu, Gadarensum populus Vespasiano cum acclamationibus in ciuitatem recepto, fidei dextras ab eo accepit: equitumq; & peditum præsidia contra fugitiuorum excursus. muros enim priusquàm id Romani peterent ipsi destruxerant: ut eo sibi fides esset, quod pacem diligerent, si bellum gerere ne volentes quidem posse viderentur. Vespasianus autem misso Placido cum D. equitibus ac tribus milibus peditum, aduersus eos qui ex Gadaris fugerāt, ipse cum ceteris militum copijs Cesaream regreditur. At fugitiui postquam equites repente à tergo insequentes videre, priusquam in manus venirent, in vicum quendam, cui nomen est Bethenabrin, se recepere. vbi reperta nō paucorum iuuenum multitudine, hisq; partim volentibus, partim vi armatis, temere contra Placidum eiusq; milites prosiliunt. Illi autem primo quidem impetu paululum recesserunt, ea lū- *Gadarensum* mul arte, ut eos à muro longius prouocarent. deinde loco opportuno circumdatos *fuga.* telis agentes eminus sauciabant. Itaq; fugientes quidem, ab equitibus præueniebantur Iudei, qui vero manus conseruissent, à peditibus trucidabantur, nihil plus audacię demonstrantes. condentos enim aggrediendo Romanos, armis nō secus ac muro septos, ipsi quidem telis aditum non inueniebant, neq; sufficiebāt aciem rumpere: illorum autem transfigebantur telis, & immaniſſimis feris similes ruebant vltro in ferrum, & sternebantur, alij gladijs ora percussi, alij ab equitibus dissipati: quoniam cura erat Placido, cursum eorum à vico intercludere: assidueq; prætercurrens ea parte, cedentesq; reflectens, vnà etiam libratis sagittarū ictibus utebatur: hisq; proximos interficiebat. metu vero lōge fugiētes auertebat, donec elapsi qui fortiores erant ad murum effugere. Eius autem custodes quid agerent nesciebant. Nec enim excludi Gadarenſes suorum causa patiebantur, & si eos recepissent, vnà cum his se perituros videbant. quod etiam cōtiguit. Illis enim compulſis ad murum, penè cum his Romanorum equites irrupere. Portis autem antè præclusis, admoto milite Placidus ad vesperam vsque acerrime oppugnato muro pariter ac vico potitus est: ibiq; tunc vulgus quidem iners occidebatur, fortiores vero fugam petebant. domus vero à militibus diripiebantur, & vicus igni traditus est. Qui vero inde euaserant, totam secum illam regionem ad fugam incitarunt: & extollendo proprias calamitates in maius, totumq; Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes vndique commouerunt. plurimo autem numero aucti, in Hiericunta secesserunt. hæc enim etiam tunc eorum spem salutis fonebat, quod esset valida & populosa. Placidus vero equitibus, rebusque ante prospere gestis fretus, eos inſequabatur. & vsq; ad Iordanem quidē semper quos occupabat, morti dabat. omnem vero ad flumen coactam multitudinem, fluminis impetu prohibitam, quod auctum imbribus vadum transire non poterant, aperto prælio aggreditur. Itaq; necessitas eos ad pugnam compulſit, quod fugæ lo- *Gadarenſium tredecim milia occisa.* cum non haberent: prætentique ad ripæ longitudinem, tela equitum & incursus excipiebant. à quibus multi perculsi, in fluium ceciderūt. nam qui manibus eorum cæsi sunt, tredecim milia fuerunt. alij cum vim sustinere non possent, in Iordanem sponte desilierunt. erat autem numerus infinitus. & præterea capta sunt circiter duo milia virorum ac ducenti, cum præda maxima ouium & asinorum; itemq; camelorum & boum. Iudeis quidem hoc vulnus inflictum quamuis par superioribus, maius tamen seipſo visum est: non solum quod eam totam regionem quā fugerant, cædes repleuerant, sed etiam quod refertus mortuis Iordanis peruius non erat. & Asphaltites quoq; lacus repletus erat cadaueribus, quæ per mul-

ta flumina deuoluta sunt. Placidus autem secunda fortuna usus, in vicos proximos & municipia contendit. captisq; Abila & Iuliade, & Besemoth, omnibusq; ad lacū Asphaltiten vsq;, idoneos ex transfugis vbiq; collocat. deinde milite scaphis imposito, eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans fluuium quidem tota regio Romanis cessit, & vbiq; omnia vsq; ad Macherunta deuicta sunt.

De captis oppidis quibusdam, descriptioq; ciuitatis Hiericuntinæ.

Caput

IIII.

DVm hæc aut aguntur, motus circa Galliam nunciatur, & quod Vindex vnâ cum optimatibus indigenarum à Nerone defecisset, de quibus alibi diligentius scriptum est. Vespasianum vero ad impetum belli quæ nunciata sunt incitarunt, iam tunc futura bella ciuilia totiusq; imperij pericula prospicientem: cum si partes orientis ante pacasset, minus Italiæ metuendum existimaret. obstante autem hyeme, per subactos interim vicos atq; oppida præsidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quæ vastata fuerat instaurabat. Prius tamen comitatus militum copijs quas Cæsaream adduxerat, in Antipatridem venit: ibiq; per biduum ciuitate composita, tertia die vastando, inflammando, omnemq; subuertendo circum Thamnam toparchiam, in Lyddam & Iamniâ procedebat. Et cum sese vtraq; tradidisset, constitutis illic habitatoribus idoneis in Ammaunta peruenit: occupatoq; ad metropolim earum aditu, castra muro circundat. Quinta; in his relicta legione cum cætera manu in Bethlepton toparchiam proficiscitur: eaq; & vicina regione itemq; circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis opportunis muniuit. captis autem duobus vicis in media Idumæa positis, hoc est Begabri & Caphartophan, plus quam decem milia hominum peremit: propè autem ad mille cepit. exactaq; inde cætera multitudine, non paruam militum suorum partem ibi constituit, qui omnia montana loca incurfando vastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamniam redijt: vnde per Samaritidē ac per Neapolim, quæ dicebat ab indigenis Mabortha, secundo Iunij mensis die in Coream descendit: ibiq; positis castris, postridie in Hiericunta peruenit: in qua vnus ei rectorum Traianus quem e locis trans Iordanem ducebat militem iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Hiericuntē quidem multitudo ante Romanorum aduentum in aduersam Hierosolymis montanam regionem diffugerat: non pauci autem qui remansere perimuntur. Desolatam vero offenderat ciuitatem, cui in planicie sitæ nudus mons ac sterilis imminet, idemq; longissimus. à septentrionali enim regione vsque ad Scythopolitanos agros: à meridiana vero vsque ad terram Sodomiticam & Asphaltitis lacus terminos extenditur. totus autem asper est, & quod nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Iordanem mons alius, incipiens à Iuliade ac septentrionali regione, prolixus autem in meridiem vsque ad Bacra, quæ Petram determinat Arabiæ ciuitatem. In hoc est etiam Ferreus mons appellatus, ad Moabitidem vsque longus. Inter duos autem montes regio, quæ Magnus campus vocatur, à Gennabara vico ad lacum Asphaltitem vsq; patens, habet ducentorum & triginta stadiorum longitudinem, latitudinem vero centum & viginti, mediusq; ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus, Asphaltites & Tyberienſis natura contrarij. nanq; alter salus ac sterilis est, Tyberienſis vero dulcis & fecundus. ætatisq; tempore illa planicies ardore solis incenditur, & vitioso opprimitur aeris tractu omnibus circum aridis præter Iordanem. vnde euenit, vt palmæ quæ in ripis sunt magis floreat, & fertiliores sint: minus autem, quæ lōge remotæ sunt. Ad ipsam vero Hierico largissimus fons est, rigandisq; aruis vberissimus, iuxta veterem scaturiens ciuitatem: quam Iesus Naue filius, Hebræorum ductor, primā in Chanæorum terra bello possederat. Hunc fontē aliquādo ferunt non solū terræ atq; lignorū fructus, sed etiā fœminarū partū obtundere solitū, cunctaq; pariter morbo ac peste corrūpere. Postea vero mansuuisse, contraq; saluberrimum ac feracissimum esse factū ab Helisæo quodā propheta, qui Heliæ notus fuerat atque successerat.

Lydda & Iamnia a Ro. occupata.

Hiericuntis situs.

Ferreus mons Magnus campus

Asphaltites lacus & Tyberienſis

Immutatio fontis in Hiericunte.

cesserat. Receptus enim hospitio ab Hiericuntis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat, ipsos & omnem illam regionem perpetua gratia remuneratus est: progressusq; ad fontem, lagenam fictilem salis plenam in profluentem aquam misit. Iuxta deinde ad coelum dexteram tendens, fontique inuergens blanda libamina, ipsum quidem precabatur ut fluenta leniret, ac dulciores aquarum venas aperiret: deum vero ut fecundioribus auris flumina temperaret orabat, tamque vbertatem fructuum quam successionem proles daret indigenis, nec eos genitrix filiorum aqua deficeret, quoad iusti manerent. ad has preces ex disciplina manibus quoque multa operatus, fontem immutauit: & qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem victus ac fecunditatis autor est effectus. Denique rigationis eius tanta potentia est, ut si attigerit modo terram, sapidior sit, aquis diu perseverantibus. unde eo quae largius abutuntur, exiguum emolumentum habent, quae vero parcins, plurimum. Amplius tamen quam ceteri fontes spatium rigat. & septuaginta quidem stadiis longa, viginti autem latam planiciem permeat. optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumque irriguarum genera, tam sapore, quam nominibus varia: quarum pinguis calcibus pressae, plurimum mellis emittunt, non multum alio melle deterius: quanquam & mellis alitrix est illa regio, & opobalsami ferax, qui omnium carissimus est fructus ibi nascentium. itemque cyprum & myrobalanum gignit: ut qui diuinum esse illum tractum dixerit, non errauerit, ubi & larga & optima generatur quae sunt carissima. Sed nec in aliis ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod factum est reddit. Cuius rei causa mihi videtur esse aquarum vis laeta, & aeris calor: cum hic prouocet quae nata fuerint atque diffundat: liquor autem firmis singula radicibus stringat, viresque suggerat aestivo tempore: quo sic perusta est illa regio, ut nihil facile procedat ac pullulet. aqua tamen, si ante solis ortum hauriatur, aurae spiritu refrigerat, naturamque contrariam aeri sumit. hyeme vero contepescit, eaque meris mitissima efficitur. Tanta est autem coeli temperies, ut quo tempore in Asia Iudaeae regione ningit, lino illic tantum indigenae vestiantur. Distat autem ab Hierosolymis centumquinguenta stadiis, & ab Iordane stadiis sexaginta: totumque habet a Hierosolyma spatium desertum atque saxosum: ad Iordanem vero & lacum Asphaltiten, licet humilior, aquae tamen incultum ac sterile. Sed de Hiericho, quam sit fortunatissima, satis dictum est.

Lacus Asphaltites.

Cap.

V

Commemoratione autem dignum puto, Asphaltitis quoque naturam exponere lacus. Is enim falsus quidem ac sterilis est: nimia vero leuitate, etiam quae granissima sunt, in eum iacta fluitant. demergi autem quis in profundum nec de industria facile potest. Denique Vespasianus, qui eius visendi causa illuc venerat, iussit quosdam natandi inscios, victis post terga manibus, in altum proieci: & euenit omnibus, tanquam vi spiritus sursum repulso desuper fluitare. Ad haec mirabilis est coloris mutatio, quae ter in singulos dies superficiem vertit, & solis radiis variata resplendet. Multis autem locis vomit nigras bituminis glebas, quae super undam & habitu & magnitudine tauris sine capitibus assimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercitores accesserint, nacti quod aggestum est, ad naues trahunt: & quia letum est, repletas eas abrupte nequeunt: sed quasi religata scapha, pedet à cumulo, donec mēstruo mulieris atque vrina soluatur. Est autem utile non modo ad compages nauium, sed ad corporum etiam curationem multis remedijs admiscetur. longitudo lacus est quingentorum & octoginta stadiorum, qui ad Zoara usque Arrabiae tenditur. latitudo autem centum quinquaginta stadiis pater. hunc Sodomitica terrae vicina est: olim quidem tam fructibus quam diuitiis ciuitatum fortunata, nunc autem omnis exusta, ut quae habitatorum impietate fulminibus conflagrasset memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinque videre licet imagines, & renascentes in fructibus cineres: qui colore quidem sunt edulibus similes, car-

pentium vero manibus in fumum dissoluuntur & cinerem. Terræ quidem Sodomiticæ fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

Gerasæ deuastatio, simul de Neronis morte, Galbæ & Othonis. Cap. VI

AT Vespasianus Hierosolymorū habitatores concludi vndiq; cupiens, apud Hiericho & Adidam castellis erectis, vtrobiq; auxiliariū pariter ac Romanorum præsidia collocat. Mittit aut Gerasam. L. Annium, equitatus ei parte multisq; peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta, mille iuuenū, qui ne fugerent præuentierant, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus prædari permittit. Incensus deinde domib⁹, proximos petijt. Erat autem fuga potentium & in teritis infirmiorum: quodque occupatum fuisset, flammis dabatur: omnibusq; tā montanis locis quā tota planitie bello oppressis: apud Hierosolymam degentes exeundi copiam non habebant: cū transfugere quidem cupientes à Zelotis asseruarentur: eos vero, qui etiam tunc à Romanis dissidebant, vndiq; ciuitate vallata cohiberet exercitus. Vespasiano aut Cæsaream reuerso, & cum omnibus copijs in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus, cum per annos tredecim & octo dies imperasset. De quo referre, quemadmodū dehonestarit imperium, nequissimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indignissimis libertorum permissa republica, quodq; horū captus insidijs, ab omnibus suis senatoribus destitutus, cum quatuor libertis fidelib⁹ in suburbanum fugerit, ibiq; semet occiderit: & quod multo post tempore, qui eum deposuerant pœnas dederint: bellumq; per Galliam quo pacto desierit: & quod Galba creatus imperator, Romam redierit ab Hispania: & quemadmodum incusatus à militibus, tanquam humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, & Otho declaratus sit imperator, militesque suos contra Vitellij duxerit exercitum: necnō & Vitellij turbas, & circum capitolium pugnam: & quemadmodum Antonius Primus & Mutianus Vitellium interfecerint, & Germanorum agmina bellumq; ciuile sedauerint: hæc omnia recusari narrare, confidēs quod à multis Græcorum itemq; Romanorum ea cuncta copiose perscripta sunt. ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne intercisā pendeat historia, summatim singula designaui. Igitur Vespasianus primo quidē in Hierosolymam expeditionem differebat, expectans quonam vergeret imperium post Neronem. deinde vbi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat, prius quā ille quoque ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum & salutatum simul, & vt de Iudæis mandata acciperet. Ob easdem causas & rex Agrippa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaia, quod hyems erat, longis nauibus præteruchuntur, interfici Galbam contigit, septem mensibus post & totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperium, ac tres menses rempublicam gubernauit. Agrippa vero nihil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus vero diuino quodam impulsu, ex Achaia ad Syriam nauigat, & mature inde Cæsaream venit ad patrem. Suspensū autem de omnibus, quasi nutante Romano imperio, Iudæorū militiam negligebant. patrię quoque metuētes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

De Simone Geraseno nouæ conspirationis principe.

Cap. VII

INterea tñ bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Gioræ filius, patria Gerasenus, ætate iuuenis, sed calliditate posterior Ioanne, à quo iam pridem ciuitas possidebatur, viribus autem corporis audaciaque præstantior. ob quam ex Acrabatena quoq; toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occupant. Is aut primo quidem ita suspectus erat, vt eum ad inferius castellū cum mulieribus, quas secum adduxerat transire permitterent, ipsi excelsus incolentes. rursus aut propter necessitudinem morum, fidelis esse videbatur. nam & ductor erat prædatum exeuntibus & cum ipsis territoriū Massadæ populabatur, nec tamen eos ad maiora exhortādo metuebat

metuebat. dominandi enim cupibus magnorumq; appetens, quia mortem Anani comperit, in montana loca discessit: ac voce præconum seruis libertate promissa, itemq; liberis præmio, cunctos qui vbique fuerant nequissimos congregauit. Iamq; validis conflatis copijs, mōtanos vicos diripiebat. Semper autem accedētib; pluribus socijs, audebat etiam in humiliora loca descendere, & ciuitatibus quoque iam terribilis erat: multosq; potentium vis eius & prospere gesta sollicitabant. nec iam seruorum tantum sine latronum exercitus erat, sed multorū etiam popularium, tanquam regi, parebat obsequium, Excursus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, & in maiorem vsque Idumæam. Vicū enim cui nomen est Nain muro amplexus, ad tuitionem sui pro castello habebat. In valle autem quę appellatur Pharan, multas quidem dilatauit speluncas, multas vero paratas inuenit, atque his conditorum prædæ receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multaq; cateruæ diuersabātur: neque dubitabatur, quod in Hierosolymam copijs & apparatu præluderet. Vnde insidias veriti Zelotę, ac præuenire eum qui contra se cresceret cupientes, plerique cum armis egrediūtur. His autem Simon occurrit, commissoque prælio multos occidit, & reliquos com- *Pugna Simonis & zelotarum* pellit in oppidum. Nondum autem viribus fretus, ab obsidione deterretur. Prius autem Idumæam subiugare conatus est. Itaque cum viginti milibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæorum autem principes mature ex agris viginti- quinque ferē milibus pugnacium ciuium congregatis, pluribus autem qui sua feruarent domi relictis, propter sicariorum qui Massadæ versabantur incursus, Simonem in finibus præstolabātur: vbi conflictu habito, ac per totum diem tracto prælio neque victor neque victus abcessit. Et ipse quidem in Nain vicum, Idumęi vero domū regressi sunt. Non multo autem post, Simon cū maioribus copijs eorum fines petebat: castrisque in quodam vico cui nomen est Thecne positis, ad custodes Herodij, quod non longe aberat, de socijs suis Eleazarum misit, vt castellum sibi traderent persuasurum: quem quidem sine mora susceperunt custodes, causę nescii cur venisset. mox autem de traditione prolocutum, strictis gladiis persequēbātur: donec fugę locum non reperiens, de muro in subiectam vallem se proiecit. & ille quidem hoc modo statim moritur. Idumęis aut vires Simonis formidantibus placuit, priusquam bello congredierentur explorare hostium copias. ad hoc autem se ministrū obtulit parato animo Iacobus, vnus ē rectoribus, cogitans prodicionem. Denique profectus ab Oluro (in hoc enim vico tunc Idumęorum collectus erat exercitus) ad Simonem venit: primumq; se patriam suam traditurum esse pascitur, accepta fide quod semper ei charissimus foret. mox etiam de tota Idumæa operam pollicetur. Ob quas res humanissime apud Simonem cœnatus, amplissimisque promissis animatus, vbi ad suos rediit, primo Simonis exercitum multiplici numero mentiebatur esse maiorem. deinde rectoribus etiam paulatimq; multitudine vniuersa perterritis, vt Simonem reciperent suadebat, eiq; sine pugna rerum omnium permitterent principatum. simul autem hoc agens, & Simonem ipsum per nūcios euocabat, disiecturum se pollicitus Idumęos, quod & præstitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equū primus incendit, & cum socijs corruptionis effugit. pavor aut occupat vniuersam multitudinē, ac priusquam ad manus veniretur, domum quisque suam soluti ordine recesserunt. Simon vero præter opinionem sine sanguine Idumęam introiit: primumque aggressus ex improviso Chebrō municipium capit, in quo maxima præda potitus est, multosque fructus diripuit. Chebron autem indigenę ferunt non eius terrę modo ciuitatibus, verum etiam Ægypti Memphi antiquiorem. denique duo milia & trecenti eius connumerantur anni. hoc autem narrant Abraham quoque parenti Iudęorum fuisse domicilium, posteaquam Mesopotamię sedes reliquit eiusque posteros hinc ad Ægyptum esse profectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem sexto ab oppido stadio arbor maxima Terebinthus: *camque*

*Vxor Simonis
a zelotis
capitur*

eamque memorant ab initio mundi creati nunc usque durare. Hinc totam Simon per vasis Idumæam, non modo vicos eius & ciuitates depopulando, sed excidendo etiam territoria, nam præter armatos quadraginta eum milia sequebatur, ut his ne victui quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas & insuper iracundia, quo magis vastari contigit Idumæam. Et quemadmodum post locustas sylua cerni solet frondibus spoliata, sic etiam quæ Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinem relinquebat: & alia quidem comburendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate vel in agris natum esset conterendo calcibus, aut depascendo debebant: perque terram cultam iter agendo, faciebant eam sterili duriores, prorsus ut ne signum quidem vastatis relinqueretur, quod aliquando fuissent. Hæc omnia rursus Zelotas incitauerunt, & aperto quidem bello confligere pertimere: insidijs vero per itinera collocatis, uxorem Simonis rapiunt, eorumque præterea quos habebat in obsequio plurimos. deinde tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitatem exultantes redeunt. continuo namque sperabant, armis eum depositis pro uxore sibi supplicaturum. Illum autem non misericordia, sed ira coniugis raptæ peruasera. cumque ad muros Hierosolymorum venisset, ut fera faucia quæ percussores prendere nequisset, ita in quos reperisset, effundebat insaniam. denique olerum sarmentorumque causa progressos è porta, imberbes pariter ac seniores correptos verberabat ad necem: ut animi indignatione id solum abesse videretur, quod non etiam vesceretur corporibus mortuorum multos autem abscessis manibus dimittebat in ciuitatem, vnam perterrefaciens inimicos, & populum reuocare cupiens à nocentibus. Hisque mandabat ut dicerent, iurare Simonem per deum qui cuncta regeret, quod nisi cito sibi redderent coniugem suam, muro perrupto omnibus qui in ciuitate essent similiter vereretur, neque cuiquam ætati parceret, aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis, non modo populus, sed etiam zelotæ metu perculsi, remisissent ei mulierem. atque ita delinitus, paulisper ab assidua cede requieuit.

De Galba, Othone, Vitellio & Vespasiano Cap. VIII

Mors Galbae

Non solum autem per Iudæam erat seditio bellumque ciuile, verumetiam per Italiam. In medio namque Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho imperator cum Vitellio imperium affectante pugnabat: quem Germani ceterum tunc legiones elegerant. Habito autem apud Bebriacum Gallie cisalpinæ prælio cum Valente & Cæcina Vitellij ducibus, primo die Otho superauit, altero Vitelliani: multisque trucidatis, & aduersæ partis audita victoria, Otho apud Brixillum semet occidit, postquam biduum tresque menses imperium tenuit. Accesserunt autem Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu veniebat: dum interea Vespasianus quinto die Iunii mensis Cæsarea profectus, eas quas nondum subegerat Iudææ partes petiuit: & in montana regione, quo primum ascendit, toparchias duas Gophniticam & Acrabatenam subegit: deinde post has Bethel & Ephrem municipia: ibique præsidijs collocatis, usque Hierosolymam equitabat. multos vero tunc deprehensos necabat, multosque capiebat. Ducum autem vnus Cerealis cum equitum parte ac peditum, superiorem quæ dicitur vastabat Idumæam. & Caphetram quidem castellum ex itinere captum incendit. alterum vero quod Capharin dicitur, admoto milite obpugnabat, muro satis valido cinctum. diutius autem ibi se moraturum speranti, oppidani subito portas aperuere, & supplices ei se tradidere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquissimam tendit, sitam (ut dixi) in montanis locis, hand procul ab Hierosolymis. Vi autem irrumpens in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum puberibus interemit: oppidum vero ipsum exurit. Omnibusque iam captis, præter castella Herodium & Massadam & Macherunta, quæ à latronibus tenebantur, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda restabat.

Mors othonis

De Simonis gestis contra zelotas.

Cap.

IX

Simon

Simon autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumææ tēdit persequendas: & vndiq; circumacta natione, Hierosolymam compulit ple-
rosque fugere, cum ipse quoque ad eam sequeretur. Deinde muro eius obfesso si quem operariorum ex agris adeūtem multitudinem cepisset, interficiebat. Erat que populo foris Simon Romanis terribilior, intus Zelotæ vtriusq; sæuiore: quos etiam Galilæi nouis inuentis & audacia factionum corrumpebant. Nam & Ioā- nem ad potentiam ipsi prouexerant: & Ioannes eis pro potentia quam sibi com- parauerat, vicem referens, omnia quæ desiderarent vt facerent permittebat. In- satiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumq; locupletū perscrutatio. Cædes autem virorum & fœminarum iniuriæ, pro ludo habebantur: prædamque cum sanguine deuorantes sine aliquo metu, post facietatem muliebri libidine ca- lesebant: comptique crines, ac fœminarum veste induti, lotiq; vnguentis, & vt forma placeret, oculos illiti, non solum ornatum, sed impudentiam quoque mu- lierum imitabantur: & obscœnitate nimia nefarios coitus exigentes, vt in lupa- nari versabantur, ciuitatemq; totam impuris facinoribus profanabant. Effœmi- nantes autem vultum, dextras ad cædem promptas habebant: delicatoq; ince- su eneruati, subita incurſione bellatores fiebant: & de paludamentis verlicolori- bus eductis gladijs, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugis- sent excipiebat sæuior in cædibus Simon: quiq; intestinum enalisset tyrannū, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autem fugæ via transire cupiētibus ad Ro- manos abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorum dis- fidebant: separatiq; ab alijs, aduersum tyrannū tam liuore potentiæ quàm crude- litatis eius odio armantur. deinde pugna congressi, multos zelotarum perimunt, cæterosq; in aulam regiam compellunt, quam Grapte ædificauerat. hæc autem fuerat cognata Izatæ regis Adiabænorum. Vnā vero irrupere Idumæi, atque in- de Zelotis in sanum pulis, Ioannis pecunias prædabantur. in aula enim supradi- cta & ipse degebat, & tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autem zelotarum qui per ciuitatem dispersi erāt, ad illos qui in templum fugerant aggregati sunt: eosq; Ioannes aduersus populum & Idumæos educere cogitabat. Iltis autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna plus possent, quàm confidentia, ne de templo nocte subreperent, seq; pariter occiderent, atque oppidum concre- marent. Itaque collecti cum pontificibus deliberabāt, quonam pacto impetum præcancerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius vertit, & interitu a- cerbius excogitabant salutis remedium. nam vt Ioannem deicerent, Simonem recipere statuerunt, & cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaque decreto obtemperatur: missoque Matthia pontifice, rogam Simonem vt ad se introiret, quem sæpe timuerant. cum his autem precatore erant, etiam qui zelo- tas Hierosolymis fugerant, domus quisque suæ desiderio & fortunarum. Ille au- tem nimis superbe se dominum fore pollicitus, veluti ciuitatem liberaturus in- greditur, cum salutis eum datorem ac defensorem sui populi clamor designaret, vbivero cum suis copijs introijt, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat, quàm eos cōtra quos fuerat aduocatus, inimicos puta- bat. Iohannes autem cum multitudine zelotarum templo exire prohibitus, amis- sis etiam quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorum Simon cum socijs diri- puerat) saluē iam desperabat. Templū tamen adiuvante populo Simon aggre- ditur. Illi autem in porticibus, perque propugnacula stantes impetum propulsa- bant: multiq; ex Simonis parte oppetebant, multi faucij referebantur, quoniam zelotæ ad dexteram superiores erant. eoque ictus inpenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus possent, turres tamen quatuor maximas fabricauerant, vt ex alto videlicet missilia torquerent: vnā ad orientālē angulum, ad septentriona- lem alterā, super xystum tertiam in angulo alio cōtra ciuitatē inferiorem. Quar- ta vero turris supra verticem Pastophoriorū condita erat: vbi moris est vnum de sacerdotibus affantē post meridiem, quod septimus quisque dies inciperet, tuba

*Omnium scele-
rum licentia*

significare:

significare: rursusq; vesperi, quod desineret, nunc ferias populo, nunc ut opus faciat denunciantem. Per turres aut disposuerunt balistas saxorumq; tormenta, & sagittarios & fundarū scientes. Itaq; tunc Simon pignus ad impetus mouebatur, cum suorum plerique mollescerent: amplioribus tamē copijs fret⁹, propius accedebat. machinarū enim missilia delata longius, multos pugnantium perimebāt.

De Vespasiano in imperatorem electo

Cap.

X

PEr idem tempus Romanos quoq; seuiora mala circumueniunt. aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentē multitudinem secum trahens. Et cum cum destinata militi spatia non caperent, totam urbem pro castris habebat, oninemq; domum replevit armatis. illi autem conspectis Romanorū diuitijs oculis insuetis, & auri argentiq; stupore perfusi, vix cupidinem continebant, adeo ut in rapinas se conuerterent, & eos qui obstare conarentur, occiderent. Et in Italia quidē ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cæsaream reuertebatur, audiit Romanorum tumultus, & Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nosset, ad indignationem perductus est: dominumq; dedignabatur eum, qui veluti desertum inuasisset imperium. Dolo autē saucius cruciatum ferre non poterat, neque aliis vacare bellis, cum patria vastaretur. Veruntamen quantum ira impellebatur ad vlciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunā posse noua facere, priusquam ad Italiā, præsertim hyemis tempore ipse transiret: plusq; iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: & cū indignatione vociferātes, inculabant Romæ constitutos milites, & in deliciis agentes, qui ne famam quidem belli sustineāt, quibus libuerit decernere principatum, & spe quæstus imperatores creare. Se aut laborib⁹ tot exactis sub galeis senescentes, aliis condonare potestatem, cum apud se digniorem habeant imperio. cui si hanc amiserint, quam iustiore, vel quando referrent erga se beneuolentiæ gratiam? Tanto aut Vespasianum quā Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis qui eum declarassent ipsi præstarent. non enim se minora pertulisse bella, quam qui ex Germania venissent: neque illis qui tyrānum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen, non enim senatum populūque Romanum, Vitellii libidines pro Vespasiani pudicia perpeffuros: nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannum, aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen esse, veram in imperatore præstantiam. Ergo siue peritiæ senectutis debeatur imperium, habere se Vespasianum: siue adulescentiæ viribus, Titum. ex amborum enim ætate quod sit commodum decerpturos. Nō solum autem se ministraturos declarati imperii vires, qui tres legiones regumq; habeant auxilia: sed etiam totum orientem partemq; Europæ extra Vitellii timorem constitutam: atque insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrem atq; alium filiū: quorum alteri multos dignitate præditos iuuenes sociatum iri sperabant, alteri vero etiam urbis esset commissā præfectura: quæ pars ad imperii principia non parum valeret. Postremo si ipsi cessarent, senatum fortasse declaraturum eum principem, quem conseruatores milites dehonestarent. Hæc primo per cuneos milites loquebantur. deinde se adhortati inuicem, Vespasianum imperatorem appellant: eumq; ut in periculo constitutum imperium cōseruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquā vero imperare volebat, dignū quidem se factis existimans, priuatæ aut vitæ securitatem, clarioris fortunæ periculis anteponens. Recusanti autem rectores magis instabant: & circumfusi milites cum gladiis, mortem ei minitabantur, nisi viuere vellet ut dignus esset. diu tamen reluctatus, quod renuebat imperium postremo cum his qui se designauerant minime dissuadere posset accepit.

Ægypti descriptio & Phari

Cap.

XI

Muriano

Mutiano autem ceterisque rectoribus, qui eum ad imperiū inuenerant, & ex Aegypti limitibus. Mercitu alio vociferante, ut se in hostes omnes duceret, prius res Alexandria nas procurandas putauit: sciens Aegyptum plurimam esse partem imperij, propter frumentariam functionem: eaque si potius esset, vi quoque, si perstaret, Vitellium deiiciendum sperabat. nec enim perperurum esse populum fame oppressum. Simul etiam duas legiones, quae apud Alexandriam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionem, aduersus incerta fortunae. Nam & terra difficilis accessu, marique importuosa est: & ab occidente quidem aridam Libyam habet obiectam, à meridie vero limitem qui Syenē ab Aethiopia dirimit, nauibusque inuias Nili fluminibus cataractas, itaque ab oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem usque diffusum. Septentrionale vero munimentum habet terram usque ad Syriam, & quod dicitur Aegyptium pelagus, totum portibus carens. Hoc quidem modo Aegyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium vero & Syenem, per duo milia stadiorum porrigitur. Ex Plinthine autem ad Pelusium, nauigatio est stadiorum trium milium & sexcentorum. Nilus autem ad Elephantinem oppidum usque nauibus ascenditur. namque ulterius progredi, ut supra diximus, cataractae non sinunt. Portus autem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. nam & ostium perangustum habet, saxisque lateribus à directo cursu deflectitur: & leua quidem pars manu factis brachijs cingitur: à dextera vero Pharus obiecta insula, turrim maximam sustinet, ad trecenta usque stadia nauigantibus igne lucentem, ut quam longissime difficultatem applicandarum nauium precaueant. Circum hanc autem insulam, opere instructo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus, & aduersis obicibus fractum, asperiores facit meatum, eoque periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tutissimus est, & triginta stadijs magnus. in quem tam quae desunt illi terrae ad beatitudinem deuehuntur: quam quae superant ex bonis domesticis & indigenis, in totum orbē diuisa exportantur. Itaque non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ad totius imperij firmamentum. Proinde statim ad Tyberium Alexandrum literas dedit, qui Aegyptum & Alexandriam regebat, indicans militum alacritatem: quodque ipse (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operam atque adiuumentum eius assumeret. Alexander autem, simul ut Vespasiani legisset epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramento rogauit & populum: utriusque autem libentissime parere, virtutē viri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem permissa sibi potestate, omnia quae imperij usus exigeret, aduentui quoque principis necessaria iam parabat.

Portus Alexandrinus.

Pharus

Vespasianus Iosephum captiuitate liberat.

Cap. XII.

Opinione vero citius declaratum in oriente Vespasianum imperatorem, ubique fama nunciauit. Et vniuersae quidem ciuitates festos dies habebant, nuncijque letitiam pro eo simul & sacrificia celebrabant. legiones vero apud Moesiam Pannoniamque degentes, quae propter Vitellij audaciam paulo ante fuerant cōcitate, iussu tantum Vespasiano maiore gaudio praebuerunt. Vespasianus autem Caesaream reuersus, iam Berytum venerat, ubi multae quidem à Syria, multaeque ab alijs prouincijs legationes aderant obiam, coronas ei & gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerentes. Astitit autem rector etiam prouincię Mutianus, populorum alacritatem, iurataque per ipsum principem sacramenta renunciāns. Vbi autem Vespasiani votis obsecundante fortuna, rebusque ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare coepit, quod non sine dei prouidentia sumpsisset imperium: sed iusta quaedam fati ratio, ad eius potestatem circūduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa, & alia (multa enim sibi contigerant imperium premonstrantia) & Iosephi dicta, quibus eum Nerone uiuo uisus fuerat appellare imperatorem, admirabatur virum quem adhuc habebat in uinculis: aduocatque Mutiano cum amicis & rectoribus alijs, primum quam strenuus fuisset Iosephus, quantumque Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset exponit. deinde uaticinationes eius

Gg quas

quas ipse quidē timoris causa suspicaretur esse signēta: tempus autē diuinas fuisse & rerum exitus probauisset. Tumq; inhonestū esse ait, vt qui sibi augurasset imperium, vocisq; dei minister ac nūcius exitisset, adhuc captiui loco habere, fortunāq; sustineret aduersam: vocatumq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc autē factō, alij quidē rectores ex ea gratia quam alienigenę retulisset, preclara etiam de se speranda esse arbitrabātur. Titus vero, qui cū patre aderat, iustum est, inquit, pater vnā cum ferro etiā probro Iosephum solui, erit enim, tanquam nec initio vinctus sit, si nō dissoluerimus, sed inciderimus catenas. nanq; id agi solet in his, qui nō recte fuerint vincti. Eadem Vespasiano placebāt. & quidam interueniens securi catenas abrapit. Iosephus quidē pro his quę prędixerat, pręmio famę donatus, & de futuris iam dignus cui credendum esset habebatur.

De Vitellij morte & moribus.

Cap. XIII.

*Cecinna desit
ait a Vitellio*

Vespasianus autē responso legationibus reddito, iusteq; pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiā venit. Et quonam primum tenderet cogitās, Alexandrino itinere prestabilius esse duxit, quę Romę agerent curare. Alexandriam enim stabilem esse, Romanas autē res a Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianū cum multis equitum peditumq; copijs. qui tñ propter hyemis asperitatē veritus nauigare, per Capadocas & Phrygas ducit exercitum. Inter hęc autē Antonius Primus adducta legione tertia ex his quę apud Mœsiā morabantur (illam enim regebat prouinciam) bellum gerere cum Vitellio prope rabat. Vitellius autē cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autē Roma profectus, quāprimum circa Cremonā Gallię Antonium consequitur, quę cō finis Italię ciuitas est: ibiq; conspecta hostiū ordinatione ac multitudine pręlio quidem congredi nō audebat. discessum autē periculosum reputans, de prodicione deliberabat. Conuocatis autem cēturionibus & tribunis sibi subditis, vt transirēt ad Antonium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasianum autem vires extollens: & alterum nomen imperij tantum, alterū virtutem habere commemorās: ipsis quoq; melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumq; se multitudine superatū iri sciant, voluntate periculum preuenire. Nā Vespasianū quidem idoneū esse etiam sine ipsis ad reliqua vindicanda: Vitellium vero ne cum ipsis quidem pręsentia posse seruare. Multa loquutus in hūc modum quod voluit persuasit: & cum milite transfugit ad Antonium. Eadem vero nocte milites pœnitudo simul ac metus eius, si vicisset, a quo missi fuerāt, occupauit, eductisq; gladijs Cæcinnā obtruncare voluerunt, fecissentq; nisi his aduoluti tribuni supplicassent. quāobrem cęde quidem se abstinerunt, vinctum autem quasi proditorē Vitellio transmittendum habebant. His auditis Primus Antonius cōtinuo suos mouet, eosq; cū armis in defectores ducit. illi autē instructi ad pręlium, paulisper quidem restiterunt. mox autē loco pulsī, Cremonā fugerunt. Primus autē comitatus equitibus cursus eorū pręuertit: & ante ciuitatem circūclusam plerāq; multitudinem peremit. aggressus autē reliquos, oppidum militibus prędari permisit. in quo multi quidē hospites mercatores, multi vero indigenę periire, totusq; Vitellij exercitus, virorum triginta milia & ducenti. quin & Antonius eorum quos de Mœsia adduxerat quatuor milia & quingentos amittit. solutum autem vinctulis Cæcinnam, rerum gestarū nuncium ad Vespasianū mittit. qui ad eum intromissus & collaudatus est, & proditoris dedecus insperatis protexit honoribus. Romę autē Sabinus vbi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: collectisq; que vigilum cohortibus, nocte occupat Capitolium. luce vero facta multi nobilium sociati sunt ei, & Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendę victorię. Sed Vitellius de Primo quidē minime curabat. his autē iratus qui cum Sabino defecerāt, & nobilium sanguinē pro ingenia crudelitate sitiens, immittit Capitolio quam secū adduxerat militū manū. vbi multa ab his itēq; ab illis qui templū tenebant pugnantibus, audacter admissa sunt: postremo autē Germani, quod multitudine superabant, collē obtinuerunt. Et Domitianus quidē cū multis Romanorum

*Sabinus occu-
pat Capitoliū.*

horum viris insignibus, diuina quadam ratione saluus euasit: reliqua vero multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur. milites autem direptis donarijs, templum incendunt. Tumq; postero die cum exercitu venit Antonius, eumq; Vitellij milites extipiunt: & trifario commissio intra urbem praelio, omnes interiere. Procedit autem ebrius de palatio Vitellius, & ut assolet in extremis logiore luxu prodigę mensę refertus. tractus autem per populum, varioq; contumeliarum genere dehonestatus, in media vrbe iugulatur, octo menses ac dies quinq; potius imperio: quem si viuere diutius cōtigisset, ut opinor, eius luxurię minime sufficere potuisset imperium. aliorum vero mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hęc quidem gesta sunt die tertio mēsis Octobris. Postero autem die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur, & Antonij militibus a cæde repressis (adhuc enim hospitia perscrutādo, & Vitellij milites, & ex populo plurimos qui cum illo senierant, occidebant, examinationis diligentiam iracundia præuenientes.) Domitianum productum populo rectorem insinuat, vsque ad patris aduentum. populus autem iam timore liberatus, imperatorem prædicat Vespasianum: simulq; & illum confirmatum, & Vitellium esse deiectum festalæ læticia celebrabat.

Sabinus occiditur
Occisi quinquaginta

Domitianus populi rector

Titus mittitur contra Iudæos a patre.

Cap. XIII.

Cum autem Vespasianus Alexandria venisset, gesta ei Romę nunciata sunt & legati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt. cumq; maxima post Romam ciuitas esset, angustior multitudini videbatur. Firmato autē iam totius orbis imperio, rebusq; populi Romani præter spem conseruatis, Vespasianus in Iudæę reliquias intendit animum. Et ipse quidem exacta hyeme, Romā proficisci parabat, resq; apud Alexandriam mature compone proponebat. filium vero Titum cum selectis copijs ad excidendam Hierosolymā mittit. Qui terreno itinere Nicopolim vsq; progressus, ab Alexandria ciuitate viginti stadiorum intervallo distantem, inde militem longis nauibus imponit: Niloque flumine post Mendesium tractum, Thmuin vsq; vehitur. hinc autem egressus in terram, apud Tannin ciuitatem diuertit. vnde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusium tertia. Hic autem milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines transiit: vnaq; mansionem profectus per solitudines, ad Caij Iouis templum castra posuit. posteroq; die apud Ostracinen, quę mansio aquę inops est, ob quam causam aduentitia vtuntur indigenę. Hinc apud Rhinocoluram requiescit: & inde progressus in quartam mansionem, Raphiam venit, quę prima occurrit Syrię ciuitas. Gaza vero quintę mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonem, atque hinc Iamnam, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæsaream peruenit: decreto aptud se, alias militum copias congregare.

Titus mittitur in Iudæam

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO LIBER SEXTVS

De Triplici seditione apud Hierosolymam.

Cap. I.

Itus quidem ad eum modum quem prædiximus, emissa ultra Ægyptum ad Syriam vsq; solitudine, Cæsaream venerat. ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam vnā cū patre imperiū, quod nuper ei deus permiserat, disponente, contigit etiam seditionem, quę apud Hierosolymam erat, auctam, trifariam diuidi, & aliam partem in aliam verti. quod ut in malis optimum quis dixerit, factumq; iustitię. nam Zelotarum quidem in populum dominatio, quę autor erat excidij ciuitatis, vn-

Gg 2 de cœperit.

de coeperit, & per quos creuerit, diligenter superius declaratum est. hanc autem non errauerit quisquam, dicens seditionem in seditione esse factam. Ac veluti rabida fera, externorum penuria, in sua viscera sœuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, velut indignari simulans ob ea quæ dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidem à cædibus quiesceret: re autem vera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summæ rei desiderio, propriæq; potentie cupiditate ab alijs defecit: ascitis etiam Inda Chelcie filio, & Ezronis Simone potentissimis: præter quos erat etiã Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur: occupatoq; interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt, & abundare quidem se suis necessarijs confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati vero suorum timentes, pleriq; in locis suis otiosi manebant. Ioannes autem quãto superior erat virorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesq; habens à vertice, neq; sine metu conabatur incursum, & præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferens, quàm Eleazari partem afficiens, tamen non remittebat. crebri enim fiebant impetus, & missilium iactus, totumq; polluebatur cædibus templum Filius autem Gioræ Simon, quem rebus desperatis inuitatum, ultro sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusq; socios adoriebatur, quasi qui desuper impugnarentur. subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex prælium perferentem, lædi pariter ac lædere quantoq; vincebatur, eo quod Eleazaro esset humilior, tanto plus lædebat Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet: desuper vero ex fano iaculantes, machinis deterreret. Quippe balistis & non paucis lanceis utebatur, saxorumq; tormentis: quibus non solum bellâtes vlcisceretur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebat. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant, cum suspicione & custodibus indigenas periscutando. Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitatem, post exituri tubicina seditionis opera cõsumebantur. Missilia nanq; machinarum vi ad aram vsq; templumq; peruenientia, in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum venissent, ante ipsas hostias procubuerunt: aramq; vniuersis Græcis & Barbaris adorandam, suo sanguine imbuerunt. Indigenis autem mortuis alienigenæ, ac sacerdotibus profani milcebantur: perq; atriâ diuina, stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tantum passa es o miserrima ciuitas à Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flammis introiere? Iam enim dei locus non eras, neq; manere poteras, domesticorum funerum facta sepulchrum, & quæ fanum ciuili bello tumulum constitueras: poteris autem denno fieri, poteris, si vnquam vastatorem tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolent, lege scribendi: quod non domestici luctus, sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cætera. Ergo diuisis trifariam insidiatoribus, Eleazarus quidem eiusq; socij, qui sacras primitias conseruabant, in Ioannem ebrij ferebantur. Qui vero huic parerent, plebem diripientes in Simonem rebellabant, cum ipsi quoque Simoni contra diuersæ patris seditiosos adiumento esset ciuitas. Si quando igitur ex vtraq; parte appetebatur Ioannes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes, missis ex porticibus telis, de templo vero iaculantes, machinis vlcisceretur. Quoties autem desuper instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & lassitudine cessabant) liberius in Simonem eiusq; socios cum pluribus irruerat. Semper autem quantum in ciuitate pepulisset in fugam verios, ædes frumenti plebas omniumque utensilium incendebat: idemque hoc illo regrediente, Simon insecutus agebat: veluti consulto pro Romanis omnia corrumperent, quæ ad

obsidionem

Templi cedis
bus pollutum

Exclamatio.

obsidionem ciuitatis erant preparata, suarumq; virium nervos abscinderent. Denique contigit vnà exuri omnia circum templum, & inter proprias acies solitudinem atq; aream pugne fieri ciuitatem: concremari autem paulominus omne frumentū, quod non paucis annis sufficere potuisset obsessis: deniq; fame capti sunt, qua minime quiuissent, nisi eam sibi met comparauissent. Vndiq; autem insidiatoribus & confinibus oppugnātibus ciuitatem, medius populus velut aliquod magnum corpus lacerabatur. Senes vero ac mulierculę intestinis malis attonitę, pro Romanis vota faciebant: externumq; bellum, quo domesticis malis liberarentur expetebant. Grauis autem metus ac terror fœdissimus occupauerat: & neq; consilij capiendi tempus erat, vt voluntatē mutarent, neq; pactionis aut fugę spes cupientibus. Etenim custodiebātur omnia: dissidentesq; latronū principes quoscūque Romanis pacatos esse, vel transfugere ad eos velle sentirent, quasi communes hostes interficiebant: solumq; in occidendis vita dignis concordēs erant. Et pugnantium quidem nocte dieq; clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erāt lugentium questus. Et assiduas quidem lamentationis causas, calamitates prębebant: timor autem includebat vlulatus: atq; obmutescēte dolore pręformidine tacito gemitu cruciabantur: neq; iam aut reuerentia viuīs apud domesticos erat, neq; mortuis cura sepulturę adhibebatur. Quorum amborū hęc causa erat, quod de se quisq; desperabat. In omni enim re animos remiserant qui cū seditiosis nō erant, quasi continuo modis omnibus monituri. At vero seditiosi congesta in tumultum cadauera conculcantes dimicabant: & ex mortuis haurientes audaciam, quos sub pedibus cernerent, immanius sēuebant: semperq; aliquid in se perniciosum excogitantes, & quod visum fuisset sine miseratione facientes, nullam cedis aut crudelitatis viam prętermisere: adeo vt etiam sacris materijs ad bellica conficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itemq; pontificibus placuisset, idq; viginti cubitis altius ædificare, rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore denuxit: hoc est, ligna & magnitudine simul & directā proceritate spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his sectis, quod sufficere longitudinem reperit, turres ædificauit: & aduersus eos constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambitum contra exedram occidentalem admotas, quā solum poterant, quod alię partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatę. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis subactum iri sperauit hostes. Deus vero laborem eius inutilem demonstrauit, & priusquam in his quicquam poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, postquam partem ad se collegit exercitus, alijs vero vt ad Hierosolymam occurrerent scripsit, Cæsaream profectus est. Erant autem tres legiones, quę pridem sub eius patre Iudęam vastauerant, & duodecima, quę olim cum Cestio male pugnauerat, quęque licet per id fortitudine esset insignis, tunc tamen eorum etiam memoria quę pertulerat, alacrius ad vindictam properabat. Harum quidem quintam legionem iussit sibi per Ammaunta occurrere, decimam vero ascendere per Hiericunta. Ipse quidem cum ceteris egressus est quas regum quoq; auxilia plurā quā dudū, multiq; Syri auxiliares comitabantur. Suppletum est autem quatuor legionum quantum Vespasianus selectum cū Mutiano miserat in Italiam, ex his qui cum Tito accesserant. duo namque milia de Alexandrino exercitu lecta, tria milia vero ab Euphrate eum sequebantur, & amicorum spectatissimus beneuolentia simulq; prudentia, Tyberius Alexander, qui antea quidem Ægyptum administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quod primus incipienti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertę fortunę sociatus est: idemq; cōsultor in vsus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

Titus explorator Hierosolymę periclitatur.

Cap. II.

Progredientem vero in hostilem terrā Titum, antecede bāt regia omniaq; auxilia, post eos viarum stratores, castrorūq; metatores. Deinde rectorum far-

Gg 3 cina

cinae atque armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi vero ante machinas ibant, & secundum illos una cum lectis tribuni, & praefecti cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum virorum ordinibus dilatata. Servile autem vulgus à tergo cuiusque legionis, & ante hos sarcinae. Omnium vero novissimi mercenarii, eorumque custodes coactores agminis. Procedens autem decenter cum exercitu, ita ut mos est Romanis, in Gophnam per Samaritidem venit, quae & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc praesidijs tenebatur. Ibi autem unam moratus vespere, mane inde proficiscitur: peractaque dei mansione castra ponit in loco quem Iudaei sermone patrio Acanthonaulona vocitant, iuxta vicum quandam Gabath Saul nomine, quod significat vallē Saul, distantem ab Hierosolymis stadiis fere triginta. Hinc sexcentis prope lectis equitibus comitatus, perrexit in civitatem, quam tuta esset, Iudeorumque animos exploraturus: si forte se conspecto, priusquam ad manus veniretur, metu cederent. audierat enim quod erat verum, à seditiosis & latronibus oppressum populum desiderare quidem pacem: sed quod rebellantibus infirmior esset, nihil conari. Quādiu quidem pervia quae ad murum duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: ubi vero itinere ad turrim Psephinon declinato, transversum agmen equitum duxit, infiniti subito prosiliunt, quia Muliebres turres vocantur: & per eam quae contra monumentum Helenae porta est egressi, equitatum intercidunt. atque alios quidem etiam tunc via currentes, ne cum his qui diutius tenebant sese iungerent, à fronte oppositi, prohibuerunt: Titum vero cum paucis separant. Ille autem ultra quidem minus progredi poterat: à muro enim cuncta fossis patebant, & transversi erant horti, multique maceris impediti. ad suos autem in aggere constitutos recursus, intercedente hostili manu, desperabatur. Quorum plerique imperatoris periculum nesciebant: sed existimantes eum secum reverti, etiam ipsi fugiebant. Titus autem in sua tantum fortitudine sitam esse prospiciens spem salutis, flectit equum: & ut se sequerentur cum clamore comites adhortatus, in medios hostes irruit, ut ad suos transire festinans. Quo quidem tempore maxime intelligi potuit, & belli momenta & imperatorum pericula deum curare. Tot enim adversus Titum missilibus iactis, cum neque galea neque thorace septus esset (non bellator enim sed explorator, ut dixi, processerat) nullum in eius corpus delatum est: sed tanquam ne eum ferirent, ex industria mitterentur, omnia praeteruolabant. gladio vero semper à lateribus instantes dirimens, multosque ante ora subvertens, super cadentes agebat equum. Illorum autem clamor erat, propter audaciam Caesaris, ut cum aggredierentur, cohortatio: fugaque & discessio repentina, quocumque diverteret cursum. Huic autem se periculi participes, cum à tergo & à lateribus funderentur, adiunxerant. una enim erat unicuique spes salutis, viam cum Tito patefacere, priusquam circumventus opprimeretur. Denique duorum ex nimis pertinacibus, alter cum equo percussus est: altero vero deiecto & occiso, equus eius abductum est. Titus vero cum ceteris in castra saluus evadit. Iudeis quidem, quod aggressionem primam superiores fuerant, inconsulta spes animos extulit, magnamque his in posterum fiduciam momentum temporaneum comparavit.

De eruptionibus Iudeorum contra Romanos castrametentes Cap. III.

Cæsar autem, postquam ex Ammans legio sibi coniuncta est, nocte, luce inde disgressus ad Scopon accedit, unde iam & civitas & clara templi magnitudo conspici poterat: qua parte septentrionalem regionem civitatis contingens locus humilior, proprie Scopos nominatus est, distans à civitate stadiis septem: ibique duabus legionibus simul, quintae legioni vero retrorsum stadiis tribus castra muniri iubet. labor namque nocturni itineris attritos milites progredi visum est, ut sine formidine murum struerent. Mox autem coepto edificio, decima quoque legio per Hiericunta aderat à Vespasiano praecipue occupata: ubi quaedam pars armatorum in praesidio fuerat collocata. His autem praecipuum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra po-

nere

Titus admonet
milites urbi

nere, qua in parte mons, qui appellatur Elæon, cōtra ciuitatem ab oriente situs est, atraq; interiacente valle discernitur, cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem vero sine requie confligentium dissensionem, tum primum ingens subito bellum foris interueniens refrenauit: & cum stupore seditiosi Romanorum castra inspe-ctantes, trifariam distributa mala, inter se iniere concordiam: rationemq; inui-cem requirebant, quidnam expectarent, quidne perpassi, tres muros cōtra vitam suam paterentur opponi: belloq; tanta se fundente licentia, tanquam spectato-res bonorum operum sibiq; vtiliū residerēt mœnibus clausis, remissisq; armis ac manibus. In nosmetipsos profecto, exclamat aliquis, tantummodo fortes sumus? Romanorum autem lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atque alios cōgregantes exhortabantur: raptisq; armis, subito in legionem *Iudæi irruunt* *in Romanos* decimam ruunt: perq; vallem facto impetu, cum ingēti clamore murum ædifican-tes Romanos aggrediuntur. Uli autem in opere distributi, armis ob eam causam plerique depositis (nec enim excursum Iudæos ausuros esse credebant, & si maxi-me vellent, animos eorum seditione distractum iri arbitrabantur) præter opinio-nem perturbati sunt: atque opere quisque derelicto, confestim alij recessere: mul-ti aut ad arma properantes, priusquā se in hostes conuerterent, feriebantur. Plu-res autem Iudæis semper adiciebantur, eorum freti victoria qui præcesserant, & quod cum pauci essent, multiplex numerus & sibi & hostibus videbantur, quod secunda fortuna vterentur. Romani aut maxime ordinari cōsueti, & cum deco-re atq; præceptis bellum gerere scientes, ex perturbatione trepidabant. vnde tūc quoq; præuēti aggressione cedebant. Si quando tamen sese conuerterent ab in-sequentibus occupati, & à cursu reprimebant Iudæos, & ob impetū minus cautos feriebāt. Sēper vero excursione gliscēte magis magisq; turbati, postremo castris pulsi sunt: totaque legio tunc in periculum ventura fuisse videbatur, nisi hoc ma-ture sibi nunciato, Titus eis tulisset auxiliū: multisq; increpans ignauiam & suos à fuga reuocasset: Iudæisque à latere ipse cum his irruens, quos circa se habebat electos, multos quidem occidisset, plures vero fauciasset, omnes aut in fugam ver-tisset, atq; in vallem præcipites compulisset. Illi autem prono in loco multa mala perpassi, postquam in aduersam partem euolare, flectunt se iterum, & valle inter cedente cum Romanis dimicabāt. igitur ad medium diem ita bellatum est. Pau-lo aut post meridiem, Titus his qui secū erant in subsidio collocatis, alijsque de cohortibus aduersus excurrentes oppositis, reliquum agmen ad murum in summo montis ædificandum remisit. Iudæis autem hæc fuga esse videbatur. Cūque speculator quem in muro posuerant, amictu agitato signum dedisset, frequentis-sima multitudo tanto impetu prosiliit, vt eorum cursus inhumanissimis bestiis esset assimilis. Denique in aduersa acie stantiū nemo impetum sustinuit: sed tāquam machina percussi, continuo dissipati, pulsiq; in montem refugiunt. In ascensu au-tem medio Titus cum paucis relictus est: multumq; monentibus amicis, qui pro imperatoris reuerentia contempto periculo perdurauerant, vt mortem appetenti-bus Iudæis cederet, neque pro his in discrimen veniret, quos ante ipsum saluos es-se non oporteret: sed potius fortunā suam reputaret, quod non militis officio fun-geretur, verum & belli & orbis terræ dominus esset: neue in tanta fuga subsiste-ret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire quidem simulans, & ad se accurrenti-bus obstabat: eosq; in ora feriens, cum vi obniterentur, occidebat, & per decline repente incumbens, multitudinem proturbabat. Illi autem & viribus eius & ob-stinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugere: sed in vtrunque lat⁹ ab eo declinantes, rursus fugientes insequabantur. quos tamen aggressus à latere, ipsorum quoque impetum præpediebat. Dum hæc aguntur, etiam illos qui su-periora castra muniebant, vbi fugere inferiores videre, metus ac turba occupat: totumq; agmen dispergitur, suspicantium excursum quidem Iudæorum ferri non posse, Titum vero in fugam versum: nec enim vnquam illo manente alios fugi-turos fuisse, & tanquam Panico terrore circūdati, alius aliò ferebatur: donec qui

*Fuga Iudeo-
rum*

dam, cum in media pugna versari imperatorem vidissent, plurimum metuentes, vniuersæ legioni eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaque pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quod Cæsarem deseruissent, totis viribus in Iudeos utebatur, & semel impulsos urgebat per declinia. Illi autem paulatim recedentes pugnabant, cumque Romani plus possent, eo quod superiores erant, in vallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminerebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse vero cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaque si me nihil adderem obsequio, neque inuidia detrahentem, verum dicere oportet, ipse Cæsar bis totam legionem periculo liberauit, atque ita castra muniendi copiam militibus præbuit.

De intestina pugna azymorum diebus

Cap. IIII

*Titus castra
propius urbi
admonet*

Remisso autem paulisper bello externo, iterum intestinum seditio suscitauit Azymorumque instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim te primum tempore opinantur Iudei ab Ægyptis esse liberatos) Eleazarus quidem cum socijs portam subaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Iohannes autem die festo ad protegendas insidias usus est: & suorum quosdam ignotiores, armis, sub veste latentibus instructos, quorum plerique impuri erant, occulte inter alios fani occupandi gratia submittit. illi autem postquam intranere, vestimentis abiectis, subito armati apparuerunt. Magna vero statim turba circa templum ac tumultus erat, cum alienus quidem à seditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ vero sibi met solum insidias comparatas. Verum hi quidem relicta portarum custodia, & alij ex propugnaculis desilentes, priusquam manus confererent, in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati, & circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroque cederentur. Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuersæ factionis socios interficiebant. Et quicumque antehac insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere nocentibus, progressosque ex cloacis dimiserunt. ipsi autem interiorius templum & omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem trans ferre cupiens de Scopo, contra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: alium vero exercitum iussit totum quod erat usque muros spatium complanare. Cunctis igitur maceris ac sepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ præmunierant, omniisque opposita quamnis frugifera sylua excisa, repletum est quicquid erat cauum & vallibus impeditum. saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorem totum illum tractum à Scopo usque ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum continentia, quod olim Bethara vocabatur.

De Iudeorum dolo in Romanorum milites.

Cap. V

His denique diebus Iudei Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum haudacissimi extra muliebres (quæ sic appellatur) progressi turres, simulato quod pacis eos studiosi perpulissent, & quod timerent impetum Romanorum, ibidem versabatur, & alter sub altero vitabundi latebat. Alij vero per muros dispositi, populūque se esse simulantes, clamore pacem implorabant, foedusque pascebant: portasque se patefacturos esse pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem vociferantes, vna etiam contra suos, veluti portis eos abigerent, lapide: iaciebant. Illique se vi perripere aditus velle simulabant, & ciuibus supplicare. cumque ad Romanos sæpissimæ ire conarentur, reuersi perturbatis similes videbantur. Verum hæc eorum calliditas, apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberet paratos ad supplicium, illos vero ciuitatem sibi aperturos sperarent, opus aggredi festinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio, quia rationem non haberet. pri-

beret. pridie nāque provocatos eos ad pactionem per Iosephum, nihil mediocre sentire cognouerat. etiam tunc igitur milites manere loco suo precepit. Iam vero quidam operibus appositi, raptis armis ad portas excurrere coeperant. Hi autem qui expulsi videbantur, primo quidem cedebant: deinde ubi ad turres portæ propinquabant, cursu eos circumueniunt, & à tergo persequuntur. qui vero in muro stabant, lapidum his multitudinem, omnigenumq; telorum simul infundunt: adeo ut multos quidem necarent, plurimos vero sauciarent. nec enim facile erat à muro diffugere, alijs retro violenter instantibus. & præter hoc pudor quod retores peccauerant, itemq; metus, in delicto perseverare suadebat. Quamobrem cum hoste diu decernentes, multis vulneribus acceptis, neque paucioribus redditis, postremo eos à quibus circumuenti fuerant repulere. quos tamen recedentes usque ad Helenæ monumentum, Iudæi virgendo iaculis sequebantur. deinde insolenter fortunæ maledicentes, & Romanos vituperabant fraude pellectos: scit Titus carpit, taq; alte sublata crispantes tripudiabant, & cum lætitia vociferabantur. Milites temeritatem autem interminatio principū, & Cæsar iratus, huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidē, quos sola regit desperatio omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & insidias componēdo, eorumq; dolos fortuna prosequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicem beneuoli ac fideles: Romani vero, quib⁹ ob disciplinam & consuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contra peccant, & interperantia manuum debellantur: quod omnium est pessimū, præsentē Cæsare, sine rectore dimicantes. Certe, inquit, plurimum ingemiscunt militiæ leges, plurimum pater, cū hoc vulnus audierit. ille quod cum bellando senuerit, nunquam isto modo peccarit. leges autem, si cum in eos qui minimum quid præter ordinē mouerint, morte vindicent, nūc totum desertorem exercitum videāt. Modo autē icituros esse eos ait, qui arrogāter egere, quod apud Romanos etiam vincere sine precepto ducis, infami⁹ est. Hæc Titus ad rectores locutus cum indignatione, certus erat, qua lege in omnes erat vsurus. Et hi quidem abiecerunt animos, quasi iam iamq; iuste morituri. circumfusæ vero legiones Titum pro cōmilitonibus obsecrabant: paucorumq; temeritatem condonari cunctorum obedientiæ precabantur, emēdaturos enim peccatum præsens, futuræ compensatione virtutis. Placatus est Cæsar utilitate simul ac precibus. nāq; vnus hominis animaduersionem usq; ad factum promouendam putabat, multitudinis vero ad veniam. Militibus quidem reconciliatus est, multū monens ut post hæc prudentius agerent. ipse vero, quemadmodum Iudæorum vlcisceretur insidias, cogitabat. Interuallo autem, quod usque ad muros ciuitatis erat, per quatrīduū coequato, sarcinas aliamq; multitudinem cupiens tutò traducere, militum validissimos à septentrionali tractu in occidentem septemplex ordine contra murū prætendit, peditibus in fronte; ac post eos equitibus acie terna dispositis, medijsq; inter vtrosque sagittarijs. Excursibus autem Iudæorum tāto præsidio præclusis, impedimenta trium legionum, itemq; alia multitudo sine timore transiit. Ipse quidē Titus cū propè duobus stadijs abesset à muro, ad anguli eius partem contra turrī quæ appellatur Psephinos, castra ponit: ad quam muri ambitus ex aquilone pertinens, flectitur ad occidentem. altera vero pars exercitus eam turrī versus, quæ appellatur Hippicos, muro circumdatur, duum stadiorum spatio similiter à ciuitate discedens. decima tamen legio in Elæon monte, ubi erat, manebat.

Descriptio Hierosolymorum.

Caput VI

Ciuitas aut trino muro circumdata erat, nisi quā vallibus inijs cingebatur. Ex ea nanq; parte, vnus muri habebat ambitum. & ipsa quidem super duos colles erat cōdita, cōtrarijs frōtibus semet inspicientes, interueniēte valle discretos, in quam domus creberrimæ desinebant. collium vero alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelior, & in prolixitate directior, adeo ut quoniā tut⁹ erat castellum

Castellum castellum à David quondā rege vocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui primus
David templum ædificauerat) à nobis autem forum superius. alter autem, qui appella-
Acra tur Acra, inferiorem sustinet ciuitatem, & vndique decliuus est. Contra hunc au-
 tem tertius collis erat, natura humilior quàm Acra, & alia lata valle ante diui-
 sus, verum postea qua tempestate Asamonæi regnabant, & vallem aggeribus re-
 pluerūt, vt templo coniungerent ciuitatem, & Acræ altitudinem cæsam humilio-
 rem fecerunt, vt ex ea quoque sanum supereminens cerneretur. Vallis autē quæ
Siloa Tyropœon appellatur, quæ diximus superioris ciuitatis collem dirimi ab inferio-
 ri, vsque ad Siloam pertinet. ita enim fontem, qui dulcis est ac plurimus, vocaba-
 mus. Foris autem ciuitatis duo colles profundis vallibus cingebantur, & vtrinq;
 obstantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterant. Trium vero murorū vetustissi-
 mus quidem, propter valles imminentesq; his desuper collem quo erat conditus,
 facile capi non poterat. ad hoc autem quod loco præstabat, etiam firmissime stru-
 ctus erat. David & Salomonis, aliorumq; interea regum largissimis impēis opē-
 ri insumptis. Hac autem parte incipiēs à turri, cui nomen est Hippico, & ad eam
 quæ dicitur Xystus pertinens: deinde curiæ coniunctus, in occidentalem templi por-
 ticum desinebat. parte autem altera ad occidentem ex eodē loco ductus, per eum
Secundus qui vocatur Betilo descēdēs in Essenorum portam: deinde supra fontem Siloam
murus in meridiem flexus, atq; inde rursus in orientem versus, quā stagnum Salomonis
 est, & vsque ad locum pertinēs, quem Ophlan vocant, cum orientali porticu tē-
 pli coniungitur. Secundus autem murus, à porta quidem habebat initium, quam
Tertius mu-
rus ab Agrip-
pa additus Genath appellabant. hæc autem fuerat muri prioris. septentrionalem vero tan-
 tummodo tractum ambiēs, vsque ad Antoniam ascendebat. Tertio muro turris
 Hippicos principium dabat. vnde ad Boreæ tractum pertinens, deinde ad Pse-
 phinam turrin veniens, contra munimentū Helenæ, quæ Adiabenorum regina
 fuerat, Izatæ regis mater, & per speluncas regias in longum ductus, à turri qui-
 dem in angulo posita flectebatur contra Fullonis quod dicitur monumentum.
 cum vetere autem ambitu iunctus in Cedron vallem, quæ sic dicitur, desinebat.
 Hoc muro eam partem ciuitatis, quam ipse addiderat Agrippa cinxerat, cum es-
 set omnis antè nuda. exuberans enim multitudine, paulatim extra mœnia serpe-
 bat: tēpli q; septentrionali regione colli proxima ciuitati adiūcta non paululum
 processerat. quin & quartus collis incolebatur, cui nomen est Bezetha, situs qui-
 dem ex aduerso Antoniæ, fossis autem altissimis separatus: quæ de industria du-
 ctæ sunt, ne Antonie fundamentis colli cohæretibus, & accessui facilis sit, & mi-
 nus edita: vnde etiam fossæ altitudo plurimum turribus celsitudinis adijciebat.
 Nominata est autem pars addita ciuitati voce indigena Bezetha, quod latino
 sermone dicitur noua ciuitas. Eius autem partes incolis protegi desiderantibus,
 pater huius regis eodem nomine Agrippa, murum quidem ita vt prædiximus in-
 choarat, veritus autem Claudium Cæsarem, ne magnificentiam constructionis
 ad nouarū rerum ac discordiæ suspicionem traheret, fundamentis tantummodo
 iactis, ab opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si perfecisset muros
 vt cœperat. Saxa enim viginti cubitis longa, & decem lata contexebantur: quæ
 neque ferro facile suffodi possent, neq; machinis dimoueri: hisq; murus dilataba-
 tur. profecto autem altitudinis quoque plus habuisset, si eius magnificientia qui
 ædificium aggressus erat minime fuisset inhibita. Rursus autem idē murus, etiam
 Iudeorum studio fabricatus, ad viginti cubitos creuit. & minas quidem binis cubi-
 tis, propugnacula vero trinis habebat: totaq; altitudo ad vigintiquinque cubitos
 erigebatur. Murum autem supereminiebant turres, viginti quidem cubitis in lati-
 tudinem, viginti vero in altitudinem, quadratis angulis structæ, & sicut ipse mu-
 rus plenæ ac solidæ. præterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat tēplo
Turres mu-
rorū quot deterior. post altitudinem vero turrium solidam, viginti cubitis elatam, cellæ de
 super ac cœnacula erant, aquarumq; pluuiarum receptacula, & tortuosi latique
 singularum

singularum ascēsus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat:
 earum autem interualla cubitos ducentenos. medius vero murus in quatuordecim
 turres, & antiquis in sexaginta, diuisi erant. omne autē ciuitatis in gyro spa-
 cium trigintatribus stadijs finiebatur. Cum autem totus admirabilis esset tertius
 murus admirabilior Psephina turris ad septentrionem occidentemq; surgebat in
 angulo qua parte Titus castra posuerat. ex ea nanq; per septuaginta cubitos edi-
 ta, soie orto Arabia prospici poterat, & vsque ad mare, itemq; ad vltima finium
 Hebræorum. Erat autem octo angulis. Contra eam vero turris Hippicos, & iux-
 ta duæ, quas Herodes rex in antiquo muro ædificauerat: quæq; magnitudine siue
 pulchritudine ac firmitate, vniuersis quæ toto orbe essent, præstabāt. nā præter na-
 turalem animi liberalitatem, rex pro amore ciuitatis, operū excellentiā proprijs
 affectibus indulgebat: personisq; tribus charissimis, quarum nominibus turres ap-
 pellauit, fratri & amico, & coniugi memoriam dedicando: huic quidem, vt dixi, amoris
 causa peremptæ, ijs autem bello amissis, cum fortiter decertassent. Hip-
 picos quidem turris, amici vocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singulæ autem
 vigintiquinque cubitos in latitudine itemq; longitudine habebant, & excel-
 sae triginta cubitos erant, nusquam inanes. supra soliditatem vero saxiq; adunatam
 compaginem puteus viginti cubitis altus erat imbris excipiendis: super hunc
 autem duplici tecto domus, viginti quinque cubitis alta, inq; varia membra di-
 uisa: & desuper eam minç quidem binis propugnacula vero ternis cubitis ambie-
 bant: vt omnis altitudo ad octogintaquinque cubitos numeraretur. Secunda ve-
 ro turris, quam frattis nomine Phaselon appellauerat, æque lata fuerat ac longa,
 cubitis quadragenis: per totidem aut cubitos in pile modū facta & solida eius al-
 titudo surgebat. & super hanc decē cubitis ædita porticus erat, instructa brachijs
 itemq; propugnaculis septa. In media vero porticu supereminens alia turris sta-
 bat, in membra magnifica & balneas diuisa, ne quid regalis eiūs videretur de-
 esse: in summo aut propugnaculis minisq; erat ornata, cum omnis eius celsitudo
 propē ad nonaginta cubitos tolleretur. & specie quidem videbatur assimilis Pha-
 ri turri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem procul ostendit: ambitu vero am-
 pliore dilatabatur. tunc aut tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia
 vero turris Mariāmes (sic enim regina vocabatur) vsq; ad viginti cubitos facta,
 per viginti alios cubitos in latitudinem tendebat, & magnificentiora cæterisque
 ornatiores diuersoria sustinebat: cum id proprium, seque dignum esse rex pu-
 tauisset, vt vxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quā quæ
 virorum nominibus vocatæ sunt: sicut illæ hac munitiones erāt, cui foemina no-
 men dederat, & cuius omnis altitudo per quinquagintaquinque cubitos erigebatur.
 Sed quanquam tres turres tantę magnitudinis erāt, ex loco tamen quo erant si-
 te multo videbantur esse maiores. nam & ipse antiquus murus, in quo erant, ex-
 cellso loco fuerat coditus, & ipsius collis velut quidam vertex altius propē ad tri-
 ginta cubitos eminebat, supra quem turres positę multum sublimitatis assumpse-
 rant. Mirabilis etiam fuit lapidum magnitudo. nec enim ex vulgaribus saxis, aut
 quæ homines ferre possent, verū secto marmore candido, & singulis per viginti
 cubitos longis, latisq; decem, ac per quinque altis erant edificatę. quæ ita inter se
 copulata erāt, vt singulę turres, singula saxa viderētur, sic aut manibus artificū
 in faciem angulosq; formata, vt nusquā iūctura cōpaginis appareret. His aut in
 septentrionali parte positis, intus aula regia coniungebatur, narratione omni præ-
 stantior. Nec enim vel magnificentia, vel structura operis. aliqua ex parte supe-
 rari poterat: sed tota quidē muro per triginta cubitos edito cincta erat. æqualis
 autem distantię turribus ornatissimis ambiebat, ornata virorum receptaculis
 & cœnaculis rectorum centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit marmorum
 varietas in ea, collectis ibi plurimis quæ vbiq; rara videbantur, & fastigia simul
 procēritate trabium & ornamentorum claritudine mirabilia. membrorum etiam
 multitudo

multitudo, & innumeræ species ædificij, plenaq; omnia suppellectilis, cum pleraque in singulis ex auro essent, atq; argëto. ad hæc multæ porticus, alia per aliam in circulū flexæ, columnæq; in singulis, & quæ inter eas sub dio patebant spatia, cum essent utique viridarijs sylvisq; variata. tum prolixas ambulationes habebat, altis curipis cinctas, & cisternas vbique signorum æneorū plenas, quibus aqua effundebatur: multasq; turres mansuetarū circum latices columbarum. Sed enim neque pro merito exponi regia, qualis fuerit, potest: habetq; memoria cruciatum, referens, quantas res latrocinialis flamma consumpserit. nec enim hæc à Romanis incēsa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, vt supra memorauimus in principio dissensionis. & ab Antonia quidem omnia corripuit ignis: transijt aut in regiam, triumq; turrim tecta corripuit. Fanum aut conditum erat, vt dixi, supra durissimū collem. Et initio quidem vix templo atque areæ sufficiebat, iacens in summo planicies, quod vndique præceps erat atque decliuus. Cū aut rex Salomon, qui etiam templum ædificauerat, muro eius partem ab oriente cinxisset, vna porticus aggeri est imposita: & manebat ex alijs partibus nudum, quoad seculis posterioribus: semper aliquid aggeris accumulante populo cœquatus collis latior effectus est. Perrupto autem septentrionali quoque muro, tantū assumpsere spatium, quantum postea totius fani ambitus incluserat. Triplici aut muro colle circumdato, spe maius opus extructum est: in quo longa secula consumpta sunt, omnesq; thesauri sacri, quos toto orbe missa deo munera repleuerant, tam in superiore ambitu, quàm inferiore tēplo ædificatis: cuius quod humillimū fuit, trecentenis cubitis munierant, in quibusdā vero locis pluribus. nō tamen omnis altitudo fundamentorū videri poterat, multū vallibus obrutis, vt angustas vias oppidi cœquarent. Saza vero quadragenū cubitorum magnitudinis erant. nam & pecuniarū copia, & populi largitas, maiora dictu conabatur: quodq; nunquam posse perfici sperabatur, diuturnitate ac perseverantia explicabile videbatur. Tantis aut fundamentis digna erant opera imposita. Duplices porticus omnes, quas columnæ sustinebāt quinīs & vicens cubitis altæ, de singulis saxis marmore cādido, & laquearia cedrina protegebant. quorū naturalis magnificentia, quodq; ligno rāli erāt, apteq; cohærebāt, operæpretiū spectantibus exhibebat: nullocq; aut pictoris, aut sculptoris opere extrinsecus ornabatur. Latæ aut per triginta cubitos erant: omnisq; gyrus earū, sex mensura stadiorum cum Antonia concludebatur. Totum aut sub dio spatium variabatur, omnium quidem generū lapidibus stratum: quā vero ad secundum templum ibatur, cancellis septum saxeis ad tres cubitos altis, nimiumq; grato opere factis: vbi quis depositæ internallis columnæ stabant, legem castimonie præmonentes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in locum sanctū transire alienigenas non debere. Sanctū enim vocabatur alterū fanum, & quatuor decim gradibus ascēdebatur à primo: quadratumq; sursum erat, & proprio murō circumdatum. cuius exterior celsitudo, quamuis quadraginta cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur. interior aut viginti quinque cubitorum erat: quoniā in altiori loco per gradus edificata non tota pars interior cernebatur, colle obtecta. Post quatuordecim aut gradus, spatium erat vsque ad murum trecentis cubitis planum. Hinc rursus alij quinque gradus, & scalæ ad portas ducebant: à septentrione quidem ac meridie octo, quaternæ vtrinque videlicet, duæ vero ex oriente. Necessario nanque proprius locus, religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoq; porta opus esse videbatur. Contra primam vero, secreta erat ex aliis regionibus vna porta meridiana, & vna septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim trāsire ad mulieres non licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus foeminis, religionis causa venientibus. occidua vero pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intro propè à thesauro aduersæ magnis & pulcherrimis columnis sustinebantur. erant autem simplices, ac præter magnitudinem

tudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem, aliæ quidem auro & argento vndiq; tectæ erant, itemq; postes ac frötes: vna vero extra templum ære Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinifdenis etiam latæ post introitum vero, vbi latiores fiebant, tricenis vtrinque cubitis exedras habebant: exemplo quidem turrium longas & latas, supra vero quàm viginti cubitis celsas. singulas autem binæ columnæ duodenum cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. quæ vero supra Corinthiam posita, quò mulieres conueniebant, ab oriente aperiebatur, porta templi sine dubio maior erat. quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumque magnificentiorē: quoniam crassiori argento atque auro vestiebatur: quod quidem nouem portis infuderat Tyberij pater, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres segregabat, ad maiorem portam ducebant. nanque illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiiores. Ipsum vero templum in medio positum, hoc est, sanum sacrosanctum, duocim gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: ponē autem quadraginta cubitis angustius erat. aditus enim, veluti quibusdam humeris, vtrinque vicenum cubitorum producebantur. Prima vero eius porta septuaginta cubitis alta erat, & viginti quinque lata: neque fores habebat: cælum enim vndique conspicuum latèque patens significabat. erantque totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis per lucebat extrinsecus: aurorque circum interiorem fani partem splendida cuncta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars contignatione intersepta esset, adiacens ei prima ædes patebat in altitudinem perpetuam: perque nonaginta cubitos tollebatur, cum longa quadraginta cubitos esset, ac viginti transversa. Interior vero porta tota inaurata erat, vt dixi, & circum eam auratus paries. desuper autem habebat aureos pampinos, vnde racemi statura hominis dependebant. & quia contignatio iam intercedebat, templum exteriore humilius videbatur: & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, sexdecim vero latas. & ad hæc aulæum longitudine pari: hoc est, velum Babylonium, hyacintho, & bysso, & cocco, & purpura variatum, mirabili opere factum, neque contemplationis expers colorum permixtione, sed velut omnium rerum imaginem præferens. cocco enim videbatur imitari, & bysso terram, & hyacintho aerem, ac mare purpura: partim quidem coloribus, bysso autē ac purpura origine: quoniam byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit. eratque in eo perscripta omnis cæli ratio, præter signa. Introgressos autem inferior pars excipiebat: cuius altitudo quidem habebat sexaginta cubitos, & longitudo totidem, ac latitudo viginti. rursus autem quadraginta cubiti dimissi erant. Et prima quidē pars, ad quadraginta cubitos auulsa, hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat, candelabrum, & mēsam, & thuribulum. Scptem vero lucernæ, stellas errantes significabant: tot enim ab ipso candelabro oriebantur. Duodecim vero panes in mensa positi, signorum circulum, atque annum. Thuribulum autem per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & in hospito & inhabitabili, designabat omnia dei esse, deoque seruire. Intima vero templi pars, viginti cubitorum erat. discernebatur autem similiter velo ab exteriore, nihilque prorsus in ea erat positum: inaccessa vero, & inuiolata, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctique sanctum vocabatur. Circa latera vero inferioris templi, multa erāt membra peruia, triplici tecto suspensa: & ad vtrūque latus, ad ea introitus à porta patebat. Superior autem pars eadem membra non habebat, quo minus erat angustior, celsior autem quadraginta cubitis, nec ita vt inferior ambitiosa. Colligitur enim centum cubitorum celsitudo vniueria, cum in solo LX. cubitos habuerit. Exterior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarentur, non habebat. crustis enim aureis grauissimis vndiq; tectæ, vltra primos

Hh

ortus

Auleum.

Candelabrum
Mensa.Thuribulum
sancti sanctum

*Lorica populū
a sacerdotibus
discernens in
templo*

*Sacerdotes eos
rumq; uestes*

Arx Antonia

in templo

ortus igneo splendore lucebat: ut cum intuerentur cōtendentium oculus, quasi so-
lis radijs auerterentur. Hospitibus quidem aduentibus, procul monti nīco simi-
lis videbatur. nam ubi deauratum non erat templum, candidissimū erat. In sum-
mo autem aureis verubus horrebat acutissimis, ne ab insidentibus aibus pollue-
retur. Nonnullorum autem saxorum eius, longitudo quadragintaquinque cubito-
rum erat, altitudo quinque, & latitudo sex. Ara vero pro templo, quindecim cubi-
tis alta, lata vero & longa cubitis quadragenis, quadrataq; stans, veluti cornutis
angulis eminebat, & à meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur.
sine ferro autem constructa erat, nec vnquam eam ferrum tetigerat. Templū au-
tem aramq; cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, viq; ad cubitum sur-
gens, quę populum à sacerdotibus segregabat: Gonorrhœos, hoc est, semine fluē-
tes, itemq; leprosos tota ciuitas arcebat, & foeminis menstrua soluentibus clausa
erat. prædictum autem limitem, ne puris quidem mulieribus transgredi permitte-
batur. Viri autem, qui non per omnia casti fuissent, ab interiori aula, & qui puri
essent, à sacerdotibus prohibebantur. Qui vero ex origine sacerdotum genus du-
centes, cæcitatis causa munere non fungebātur, cum incolumibus intra limitem
aderant, partesq; generis cōsequebantur: vestibis tantum utebātur plebeijs: quo-
niam sacerdotali iolus qui sacra celebrabat, amiciebatur. Ad altare vero tem-
plumq; accedebant carentes omni vitio sacerdotes, veste quidem amicti byssina
maxime vero mero abstinētes, ac sobrij religionis metu, ne quid rem diuinam fa-
ciendo peccarent. Pontifex autem cum ipsis non tamen semper ascendeat, sed
diebus quibusq; septimis, & per singulos menses Calendis: vel si quando patria fe-
stinitas atque annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat velamine præcin-
ctus, eoq; tectus femora vsq; ad genitalia: lintheum vero habens intrinsecus de-
missum vsq; ad pedes, & hyacinthinū desuper indumentum rotundū, ex quo fim-
brię pendebant, alternis nodis aurea tintinnabula, malaq; granata sustinentes:
tintinabulis quidem tonitrua, malis vero fulgura designantibus. Pectoris autem
vestimentum vittæ cingebant, quinque variatę coloribus: hoc est, auri, purpurę,
cocci, byssi, & hyacinthi: quibus etiam vela templi diximus esse cōtexta. iisdem
autem habebat etiam epomidem tēperatam, in qua plus auri erat: & habitu qui-
dem indumento thoraci similis videbatur: duabus autē fibulis aureis, aspidum spe-
cie vinciebat: quibus inclusi erant optimi maximiq; sardoniches, scripta tribuū
gentis Iudææ nomina præferentes. ex altera vero parte, duodecim pēdebant alij
lapides, in quatuor partes terni diuisi. hoc est, sardius, topazius, smaragdus: car-
bunculus, iaspis, sapphirus: achates, amethystus, lyncuriū: onyx, beryllus, chry-
solitus. quorum singulis singula item cognomina erant scripta. Caput autem bys-
sina tiara tegebat, hyacinthi coronata. Et circa eā alia corona erat aurea, scri-
ptas ferens sacras literas, quę sunt quatuor elementa vocalia. Ea quidem veste
non semper, sed alia ambitiosa utebatur, illa vero si quando adyta introibat. so-
lus autē atq; semel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare deo mos erat. Sed
de ciuitate ac templo & moribus & legibus iterū diligētius referemus. non enim
pauca super his exponenda sunt. cæterū Antonia in angulo quidem duarum por-
ticum sita erat prioris templi, quę ad occidentem septentrionemq; spectarent. in
saxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, & vndiq; prærupto: quod
opus Herodis regis fuit, ubi maxime ingenij sui magnificentiam demonstrauit.
Primum enim à radicibus saxum ipsum leuibus crustis obtegebatur, quo & decus
adderet operi, & facile dilaberentur, qui vel ascendere vel descendere tentauis-
sent. deinde ante turris ædificium murus erat cubitorum trium. intra hunc omne
spatium Antonia in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regię latitudi-
nem ac descriptionem habebat, diuisam in omnem vsum habitationem & specie
id est, atria, & balnea, & aulās castris aptissimas: ut quantū ad vsum necessariū
pertinet, oimtas videretur, magnificentia vero palatium. instar vero turris toto
habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum cæterę
quinquaginta

quinquaginta cubitis erant altę: quę vero ad meridianum oriętalemq; angulum sita erat, septuaginta cubitis eminebat, vt ex ea totum tēplum videri posset. Quā vero porticibus iungebatur, vtrinq; descensus habebat, vnde custodes commebant. semper nanque in ea Ro. milites residebant: & cum armis appositi custodes, ne quid populus festis diebus noui committeret, obseruabant. castrum enim erat impositum oppido quidem templum, templo vero Antonia. In hac autē porticu custodes erant, & superioris ciuitatis aliud castellum, regia Herodis erat. Bezetha autem collis, ita vt dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouę ciuitatis coniungebatur, temploq; septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiēs, in pręsentia satis dixi.

Deditionem Iudęi recusant, & Romanos adoriuntur. Cap. VII.

PVgnacissima autem maximęq; dissentiens multitudo circa Simonem erat, hominum decem milia, pręter Idumęos: quinquaginta vero decem milium duces, quibus ipse quasi dominus omnium pręerat. Idumęi autem qui erant eius partium, cum essent numero quinq; milia, duces decem habebant. Horū autem principes videbantur, Sosę Iacobus, & Cathlē filius Simon. Ioannes autem qui templum occupauerat, sex armatorum milia habebat, quos viginti duces regabant: tunc autem illi accesserāt etiam Zelotarum, depositis discordijs, duo milia quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerant, & Simone Arini filio vtēbantur ducibus. His autem (vt diximus) bellum inter se gerentibus, populus erat pręmium: & plebis pars, quę non eadem quę illi committeret, ab vtriusque diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem superiorem ciuitatem, murumq; maiorem vsque ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad oriētem, & vsque ad Monobazi aulam descendit. Is rex erat Adiabenę gentis, vltra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Acrę, quę inferior est ciuitas, vsque ad Helenę regiam, quę Monobazi fuerat mater. Ioānes autem, tēplum & circum templum aliquatenus, itemq; Ophlam, & vallem quę Cedron appellatur. & alijs quę interiacebant incensis, medium bello quod inter se gerebant spatium aperuere. Nec enim castris Romanorū prope murum positis, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusq; discreti, pro sua quisque parte pugnabat: omnia faciendo, quę obsidentes optarēt. nihil enim acerbius à Romanis passi sunt, quā ipsi se tractarunt: neq; post illos ciuitas aliquid nouę calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores prius casus pertulit, antequā subuerteretur. qui vero eam debellarunt, maius aliquid perfecere. Dico enim, quod seditio ciuitatem, Romani vero seditionem cepere, quę multo erat mōenibus tutior. & res quidem aduersas suis, iustitiam vero recte quis Romanis ascriberet. intelliget autem quod dies cuique suggererit. Verūtamen his intra ciuitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, quā muros aggrediretur explorabat. Hęsistanti autem, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, quā valles erāt, & ab alio latere, prior murus machinis firmior videbatur, placuit ad Ioannis pontificis monumentum (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec secundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem, superiorem ciuitatem, & per Antoniā, templum capi posse cogitabat. Hęc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum læuum sagitta percutitur: cum propius vnā cū Iosepho accessisset: pacemq; in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cęsar ex eo, quod nec ad salutē se hortantibus abstinere: excitatur in obsidionem: simulq; suburbana militibus vastare permittit. collectaq; omni materia: iubet aggerem cōstrui. Tripartito autem exercitu ad opera:

*Nicanor pacē
suadens vulneratur.*

Hh z medios

*Machine belli
ce muris ad
note*

Filius venit

*Excursus lu
deorum in Ro
manos*

medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebat, & ante eos ballistas, aliasq; machinas atq; tormenta: quibus & excursus hostium in opera prohiberet, & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autē arboribus, momento suburbana nudata sunt: Collectis autem lignis in aggeres, cum totus operi intentus esset exercitus, nec Iudæi segnes erant. populum quidem in rapinis ac cædibus cōstitutum fiducia tunc habebat, quod respiraturus esset: illis aduersus hostes distractis, exstimantem pœnas se ab noxijs repetiturum, si Romani superassent. Ioannes autē quamuis in externos socij sui irrumperere properarent, metu tamē Simonis manebat. Verum Simon non quiescebat, proximus enim erat obsidioni; missilibus per murum dispositis, quæ pridem Romanis abstulerat, quæq; apud Antoniam capta fuerant. Sed horum possessio, propter imperitiam pleriq; non erat utilis. pauci autem à transfugis docti, male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacentibus militibus imminerebant, perq; cuneos excurrentes, manus etiam conferebant. Operantes autem crates super vallum oppositæ protegebant, omnibusq; legionibus contra excursus erant machinæ cōparatæ mirabiles. præcipue vero decimæ legionis ballistæ vehementiores, & tormenta saxorū, quibus non solum irruentes, sed etiam super murum stantes auertebantur. nam & singula saxa talenti pondus æquabant, & ultra stadij modum torquebantur. ictus autem non solum primis quos offendisset, sed aliquando posterioribus quoque intolerabilis erat. Iudæi sanè cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec tantū sono ac fremitu noscebantur, sed etiam claritudine prospiciebantur. deniq; speculatores in turribus præsidentes, prædicebant, quando impelleretur machina, saxumq; ferretur: patria lingua clamantes. filius venit. itaq; præsciebant, in quos veniret, atq; ita vitabāt: & hinc eueniebat, ut illis declinantibus, lapis irritus inter cideret. Proinde Romani excogitant, aramento decolorare lapides. tunc enim missi, non similiter incertos ictus habebatur, multosq; simul vnus impetu corrūpebant. Sed ne male quidem affecti Iudæi, aggeris intruendi Romanis copiā dabant. omni vero eos molitione atq; audacia, die noctuq; prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo & lino ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murū spatium metiuntur. nec enim alioqui id fieri poterat, quoniā desuper telis petebantur. Cūq; pares intervallo arietes inuenissent, eos applicant: propiusq; dispositis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus partibus murū pulsari iubet. Sonitu autē circūstrepente ciuitatē, clamor ingens ciuium sublatus est, itemq; seditiosos pavor inuasit. Et quia periculum cōmune vtriusq; videbatur, cōmuniter iam repugnare cogitabant, vociferantibus inter se discordibus, quia omnia pro cōmoditate hostium facerent: cum si non perpetuā concordiam sibi deus præbeat, saltem in præsentia cōtra Romanos oporteat conspirare. Simon autē præcone missio, volentibus ex templo ad murum egrediendi copiam dedit: idemq; & Ioānes, licet minus crederet, permisit. Illi autem obliti odiorū, ac discordiarum suarum, in vnum corpus coeunt: murūq; amplexi, faces inde quamplurimas iaciebant contra machinas Romanorū, contraq; impulsores arietum: eosq; sine intermissione telis petebant. audacissimi vero caternatim profluentes, machinarū tegmina dissipabāt: hisq; appositis irruentes, peritia quidē pauca, plura vero audacia perficiebant. Semper autē aderat adiumento laborantibus ipse Titus: & iuxta vtrasq; machinas equitibus ac sagittarijs ordinatis, ignem quidem ferentes prohibebat: iaculantes vero à turribus, reprimēbat, nocendi tempus arietibus faciens: & tamen murus ictibus nō cedebat, nisi quod quintæ legionis aries commonit angulū turris: murus autē stabat incolumis. nec enim statim cum turri periculū sensit, quæ multo altius eminebat, nullāq; partem muri secum trahere poterat in ruinam. Cum autē ab excursibus paululum quieuissent, obseruato Romanos per opera & castra esse dispersos, quia labore & formidine Iudæos discessisse arbitrarentur, excurrunt omnes quā turris erat Hippicus, porta latēter: igneq; operibus iniiciunt. Vsq; ad castrorū quoq; munimenta, in Romanos animati procedebāt. Ho

rum

rum autem periculo mature, & qui erant propius excitati sunt, & qui procul ab-
erant continere. Romanorum autem disciplina vincebat audaciam Iudeorum: &
quos prius offenderant in fugam versis, alijs qui colligerentur instabant. Grauis *Ignis a Iudeis*
autem circum machinas pugna commissa est, illis incendere, his incendium prohi- *iniectus machi-*
bere certantibus. incertusque clamor utrinque tollebatur, & multi qui in fronte stete- *ni Romanorum*
rant, ceciderunt. Sed Iudei confidentia superiores erant, ignisque opera tetigerat.
incensaque omnia cum instrumentis penitus essent, nisi lecti de Alexandria resti-
tissent plerique, preter opinionem sui viriliter dimicantes. nam gloriosissimis in hoc
bello prelati sunt, donec imperator equitum valentissimis comitatus, in hostes ir-
ruit: & ipse quidem duodecim repugnatores peremit: metu autem cladis eorum ce-
tera multitudine in fugam versa, omnes compulit in ciuitatem, eoque modo agge-
res liberauit incendio. In hac autem pugna, unum ex Iudeis virum capi contigit,
eumque Titus crucifigi pro muro iussit, si forte reliqui vel hoc spectaculo territi co-
cederent. Post eius vero discessum, etiam dux Idumeorum Ioannes, dum ante mu-
ros cum noto milite loquitur, a quodam Arabe pectus sagitta percussus, continuo
periit: magnumque & Iudeis luctum, & seditiosis moerorem reliquit: nam & ma-
nu promptus erat, & sapientia nobilis.

De casu turris & duorum murorum obtentu.

Cap. VIII.

NOcte vero que secuta est, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cum *Casus unius*
tres turres imperator Titus quinquagenum cubitorum construere precepisset, ut *turrium.*
his per aggeres singulos positus, hinc hostes in muro stantes facilius in fugam
verteret, una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. ingenti vero sonitu fa-
cto, metus occupauit exercitum. Conari autem aliquid Iudeos suspicati, ad arma
currebant, eaque re turba in legionibus ac tumultus erat cumque nemo quid accidisset
referre posset, diu queruli alius aliud opinabantur: nullisque interuenientibus hosti-
bus semetipsos timebant: signumque diligenter singuli a proximis requirebant, tan-
quam Iudei iam castra possiderent: Panicoque terrore capti videbantur, donec Ti-
tus, cognitis que res erant, verum cunctis indicari iussit: tandemque tumultus eo nu-
tio coquieuit. Iudei quidem cetera fortiter sustinentes, male turribus affecti sunt:
machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac sagittarijs, saxorumque tormentis in-
de feriebantur. Sed neque harum æquare ipsi poterant celsitudinem, & turres exci-
dendi spes non erat. cumque neque euerti propter grauitatem, neque incendi propter
ea quod ferro tegebantur, facile possent, ultra iactum teli fugientes, arietum im-
petus non vetabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. *Primos murum*
Itaque muro iam cedente magno arietem Romanorum, quem Iudei Nicon vocabant, *ab arietem dire-*
quod omnia vinceret, quamuis & antea defessi erant pugna & vigilijs, cum lon- *ptus*
ge ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, vel quod male consularent,
morum sibi superuacuum esse credentes, quibus alia duo munimenta superessent,
lassatique plurimi recessere. cum autem Romani, quod primum murum Nicon perripe-
rat, ascendissent, ad secundum omnes Iudei relictis custodijs refugerunt. portis au-
tem Romani qui transierunt patefactis, exercitum recepere. Et hi quidem hoc mo-
do potiti muro, quinto nonas Maii, & partem eius maximam diruunt, & septen- *Roma potiti*
trionalem ciuitatis regionem, quam ante Cestius vastauerat. Titus autem nota- *primo muro*
to quod Assyriorum castrum est, militem transfert, occupato omni quod inter Ce-
drona fuerat spatium: & ultra sagittarum iactum a secundo muro separatus, oppugna-
tionem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum Iudei, fortiter resisterunt. *Oppugnatio*
Et Ioannes quidem, eiusque socii ex Antonia & septentrionali porticu templi ab Ale- *secundi murum*
xandri monumento pugnabant. Simonis autem manus iuxta monumentum Ioan-
nis aditum clausurant, usque ad portam, qua in Hippicon turrim aqua inducebatur.
Sæpe autem profluent ex portis, cominus dimicabant: compulsique intra muros in co-
flictu quidem Romanorum disciplina, propter imperitiam vincebantur: in murali
autem certamine superabant. eos enim fortuna atque scientia, Iudeos vero audacia,
quam timor aleret, sustentabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc

Hh 3 autem;

autem, & istis suberat spes salutis, & Romanis citę victorię. neutros autem lassitudo fatigabat: sed aggressiones, murorūq; oppugnationes, & excursus crebri per cuneos diebus totis agebantur: nullaq; pręliorum species aberat, cum à prima luce incipientia vtrisq; insomnis & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatum iri murum continuo metuētibus, illis vero, ne Iudęi castra peruaderent. Itaq; in armis pernoctantes, prima luce vtriq; pugne parati erant. Et Iudęi quidem certabāt, quis esset promptior ad periculum, eoq; modo gratia emeretur apud duces suos. maxime vero Simonis eos metus ac reuerentia commonebat, eoq; modo illum singuli subiectorū colebant, vt ad semet quoq; interficiendos parati essent si hoc ille iussisset. Romanos autem ad virtutem hortabatur consuetudo vincendi, & quia vinci nō assueuerant, crebręq; militię exercitationesq; perpetuę, & imperij magnitudo: ante omnia vero Titus semper vbiq; pręsens. nam & inertia, spectante atq; opitulante Cæsare, grauissimum facinus videbatur: & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui rependeret pręmium. pręterea fructus erat, vel cognosci solum principi virum fortem: idcirco multorū maior viribus alacritas demonstrata est. Deniq; istis ipsīs diebus, validissima Iudęorum acie instructa pro mœnibus, telisq; vtrinq; missis, quidam Longinus de numero equitū ex acie Ro. progressus, in mediam aciem Iudęorum irruit: hisq; disiecti, hoc impetu duos fortissimos perimit, vnus obuiam tendentis ore percusso, alterius eodem telo quoq; priori extraxerat, transfixo latere refugientis: & ex medijs hostibus ad suos prius occurrit. Ille igitur ob virtutem insignis erat, æmuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudęi quidem negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficerent considerabant: morsq; his leuissima ducebatur, si quo interfecto hoste cecidissent. Titus autem non minus saluti militis, quā victorię consulebat: & temerarios impetus desperationem dicens, solam vero esse virtutem, si quis prudenter & caute sine proprio incommodo fortiter faceret, in ea re potius, quę periculum non haberet, viros esse pręcipiebat.

Andacia cuiusdam equitis Romani.

De Castore Iudęo Romanis illudente.

Cap. IX.

Dolus cuiusdam Castoris Iudęi

ITaque à septentrionali parte, medię turri applicat arietem: in qua Iudęus quidam versutus ac subdolus, Castor nomine, cum decem alijs militibus suis delituerat, fugatis cæteris formidine sagittarum. Hi cum pauidi sub loricis aliquandiu quieuisent, concussa turri surgunt, extentisque manibus, Castor veluti supplex Cæsarem implorabat: & voce miserabili, vt sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamque Iudęos existimans belli pœnitere, arietes quidem impulsione cessare iubet, ac sagittarios supplicibus prohibet. Castori autem quid vellet eloqui permittit. Cūque ille respondisset, ad fœdus velle descendere: Titus gratulaturum se ait, si omnes eadem sentire voluissent: paratōque animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Castoris socijs quinque itidem supplices esse simularent, cæteri nunquam se Romanis seruituros clamant, dum mori liberis liceat. Denique illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuntios admonebat, vt dum vacuum esset tempus, de rebus vrgentibus consiliū caperet: paulisper enim se illudere imperatori Romano. Simul autem hoc agens, ad pacem hortari contradicentes socios videbatur. illi autem velut ægre ferentes, in thoracas nudos fixere gladios: hisq; percussis velut interfecti ceciderunt. Titus vero eiusq; socij obstupere tāta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, vere videre non potuissent: mirabanturq; simul audaciam, & calamitatem miserabātur. Interea Castorem ad natem quidem sagitta percutit. tumq; ille telum extractum imperatori ostēdens, iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astantem Iosephū mittit, vt Castori dexteram porrigeret. verum is neq; se iturū, nihil enim sanum supplices cogitare, respondit: & amicos qui voluere ire prohibuit. Cum vero quidam ex perfugis Æneas, iturum sese dixisset ad eum, inuitante Castore, vt etiam secum in quo ferret

ferret argentū aliquid susciperet: ad hæc ille studiose aperto sinu accurrit: alter vero super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniā præcauerat, ferire non potuit: sed alium militem qui aderat, vulnerauit. Cæsar vero fallaciam reputās, intellexit misericordiam in bello nocere, minusq; decipi calliditate sœuitiā: arietisq; impulsione, iracundia fraudis, vehementius utebatur. Castor autē eiusq; socij turrim ictibus iam cedentem incendunt: perq; flammās in eiusdem missi cuniculos, iterum magni animi opinionē apud Romanos habnere, tanquā se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto postquam pri- *secundus mu-
rus a Romā
captus* mum ceperat: fugatisq; inde Iudæis, intro cum lectis mille transiit, quos circa se habebat, armatis: vbi nouā ciuitatis & lanæ venditores erant, fabriq; ærarij, vestiumq; mercatus, & ad murum angustæ viæ transuersæ tendebant. Enimvero si vel statim muri disturbasset maximam partem, vel quæ ceperat lege belli vastasset, nullum credo damnum victoriæ fuisset admixtum. nunc autem Iudæos exoratum iri sperans, cum liceret capere facilem discessioni aditum non dilatauit: nec enim quibus consulebat, insidiaturos sibi putabat.

De secundo muro his obtento à Romanis

Capitulum X

DEnique postquam ingressus est, neq; occidi quenquam permisit eorum qui comprehendebatur, neque domus incendi: sed tam seditiosis, si pugnare vellent, sine populi detrimento copiam dabat, quā ipsi populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi namq; petebant sibi ciuitatem seruari, templū vero ciuitati. At enim populum quidē ad ea quæ hortabatur & artea paratum habebat, bellicosi autē pro inertia ducebant humanitatē: Titumque imbelli animo, quod cæterā ciuitatē tenere non posset, has proponere cōditiones putabant. mortem autem populo denuntiantes, & si verbum quisquam de traditione fecisset, pacē mē nominasset, mox interficiēdum eum esse minitantes, Romanis qui introire, alij per viarum angustias obstabant, alij ex ædibus: alij murum per superiores portas egressi, pugnare cœperunt. quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserunt, relictisq; turribus in castra recesserunt. clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem, quod ab hostibus cingerentur: foris autem degentium clausis contubernalibus metuentium. crescente autem numero Iudæorum, & propter locorum peritiam viarumq; scientiam præualente, multi Romanorum trucidabantur, & ab incumbētibz pellebatur, cum magis necessitate resisterent. nec enim multis simul fugiendi copia per angustias muri patebat: omnesq; penē qui transierant, perempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa viarum sagittarijs, & vbi plus erat multitudinis astās, missilibz hostes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, vir bonus etiā in illo prælio comprobatus: durauitq; tam diu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites recessere. Romani quidem ita secundo muro potiti, ad extremum pulsi sunt. Oppidanis vero qui pugnaces erant, spiritus creuit: & secūdis rebz amentes erāt, neq; Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes, neq; vinēi se posse, si ad præliū processissent. nā quia iniquierant, officiebat eorum sententijs deus: & neq; Romanorum vim, multo maiorem illa quæ pulsa fuerat, superare cernebant: neque famē, iam iamq; serpentem. adhuc enim malis publicis alebantur, & sanguinē ciuitatis bibebant. boni autem iam dudum inopia laborabant, & penuria victus iam multi defecerant. populi tamen interitum, seditiosi pro leuamine sui ducebant: & solos eos qui pacem non probarent, saluos esse cupiebant, quiq; viuere contra Romanos optarent. contrariā vero multitudinem, velut onus quoddam, consumi gratulabantur. & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerūt, diuēctis muri partibus obiectu corporū premunitis: ac per tridū sustinere fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum vehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt. sed vi coacti, rursus quō antea refugerunt: ille autem

Tito clementia sua nocuit

*Romani rursus
sum urbe pel-
luntur*

*Titus iterum
secundo mu-
ro potitus est*

Hh 4 interim

interim muro potitus, totam eius septentrionalē partem statim deposuit: in meridiana vero per turres præsidia collocavit.

De aggeribus in tertium murum, & oratione proliza Iosephi pro deditione facienda, & fame obsessorum

Cap. XI

IAmq; tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem brevissimi temporis eius obsidio: spatiumq; consilij seditionis esse dandum, si quid disturbance secundi muri aut famis metu remitterent. nec enim diutius eis prædas posse sufficere: & ipse otio cōmode utebatur. Nam cum dies advenisset, quo militibus oportebat alimenta distribui, in conspicuo hostibus loco ductis, iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autem prolatis armis ex inuolucris muniti procedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: locaq; suburbana per multum spatium auro argētoq; lucebant. Illo autem spectaculo nihil aut iucundius suis, aut horribilius hostibus videbatur. spectantibus enim & vetera plena erant mœnia, & septentrionalis regio. quin & domos, refertas intuentibus cerneret, nullamq; ciuitatis partem quam non infusa multitudo tegebat. metus autem quamuis audacissimos ceperat, omnem simul exercitum armorumque pulchritudinem cōspicientes, & ordinationem virorum. Et fortasse ad illam speciem seditionis animos mutauissent, nisi malorum immanitate, quæ in populū cōmiserant, dandam sibi veniam à Romanis desperassent: imminente autem, si destitissent, morte supplicij, bello mori præstabili⁹ esse ducebant. præualebat etiam fatum, quod innocentes cum nocentibus, & ciuitatem cum seditionis perire decreuerat. Quatriduo per singulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autem die, cum omnia faciens Titus, nihil Iudæos pacatum cogitare sensisset, bifariam diuiso exercitu, Antoniam versus ad Ioannis monumentum aggeres inchoauit: ista parte superiorem ciuitatem captū iri cogitans, & per Antoniam templū. nāque hoc nisi cepisset, ne oppidū quidem tutum erat obtinere. In vtraque aut parte duo aggeres erigebantur, à singuli legionibus singuli. Et iuxta monumentum quidem operantes, à Iudæis & Simonis socijs infestantibus prohibebantur: ad Antoniam vero ab Ioannis socijs cum multitudine Zelotarū, non solum quia de superiore loco pugnabant, verumetiam quia machinis iam vti didicerant, paulatim enim vsus quotidianus aluit peritiam. Habebant autem balistas trecentas, & quadraginta tormenta saxorū, quibus difficiliorem aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus aut sibi saluam fore fortunā sciens, & periturā esse ciuitatē, vnā & obsidioni vehementer instabat, nec pœnitudinē Iudæis suadere cessabat: consiliumq; factis admiscens, & orationē sæpe armis efficaciorē cognoscens, tā ipsos vt saluari vellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quæ iam capta videretur, quā & Iosephū allegabat, patria lingua verba facturū, sperās eos hominis gētilis monitu aliquid remissuros. Itaque Iosephus murū circuiens, simulque extra teli iactū stans, vnde exaudiri facilius posset, multis orabat, vt sibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, neue contra hæc fierent alienigenis duriores. Romanos enim sancta reuereri, cū quibus nulla sibi societas esset, manusq; suas ad hoc vsque cohibere. ipsos vero in his edoctos, cū seruare possent, spōte ad eorum interitum ruere. quin potius viderent muros concidisse firmiores, excisis vero infirmiores superesse: Romanorūq; vires cognoscerēt sustinere nō posse hisq; seruire non esse nouum, neq; inexpertū Iudæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare, tamē id in principio decere fieri. semel aut iubditum, qui multo tempore paruisset imperio, iugū excutientē, malæ mortis cupidū non libertatis amatorem videri. Debere aut, dedignari dominos humiliores, non quorum in potestate sunt omnia. Nā quid Romanos effugisse, nisi quod propter æstus aut frigora esset inutile? imò vero trāsisse ad eos vndiq; fortunā, deumq; per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Italia. Hanc aut validissimam legem, tā feris bestijs quā hominibus esse præfinitā, potentioribus cedere: apud eosq; esse victoriā, apud quos robur fuerit armorū. Idcirco etiā maiores eorum, quanquam

multū & animis & corporibus & alijs subūdijs meliores, cessisse Romanis: quos nisi deum scissent illis fauere, nunquā perpeſſi fuissent. ipsos vero qua tūc reſtatos reſiſtere, cū ex magna parte capta ſit ciuitas: ciues autē etiam ſi muros integros haberent, excidio pariter affecti ſunt. Nec enim latere Romanos, quæ famēs teneat ciuitatem: & modo quidē conſumi populum, cōtinuo vero etiam belatores interituros: nā etſi Romani deſierint, & ab obſidione ceſſauerint, neq; ciuitatē ſtrictis gladijs irruerint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus aſſidere, quod horis ſingulis aleretur: niſi forte contra famem quoq; arma caperent ac dimicaret, ſolique poſſent etiam infortuniū ſuperare. His addebat, optimū eſſe ante intolerabilem calamitatē mutare ſententiam: dūq;liceret, ſalutare conſilium ſequi. Nec enim antea geſtorū cauſa ſuccēſere Romanos, niſi ad finē vſq; inſolentes eſſent: natura eos eſſe in imperio manſuetos, atq; iracundiæ præferre quod vtile eſt. Vtile autē putare, neq; ciuitatem vacuum viris, neq; deſertam habere provinciam: ideirco velle imperatorem cū his dexteram iungere: nec enim cuiquam ſalutē daturum ſi vi ceperit ciuitatem, præſertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autē murum quoq; tertium captū iri, priores qui capti ſunt, fidem facere. & quamuis perrumpi tutamina non poſſint, famem pro Romanis pugnaturā. His monentem Iosephum multi in muro ſtantes vituperabant, multi vero cōiicijs, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autē cum manifeſtis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles tranſiit hitorias: Omiferi, vociferans, veſtrorūq; auxiliatorum immemores, armis & manibus cum Romanis bellum geritis, quaſi quem aliū ſic vicerimus. Quando autē non deus omniū conditor, Iudæorum deſenſor eſt, ſi lædantur? Non reſpicietis? Vnde progreſſi pugnatis, quantūq; auxiliatorem violatis. Non recordamini opera diuina parentū atq; hunc ſanctum locum, quāta bella nobis aliquando peremit? Ego autem facta dei narrare auribus indignis horreſco: ſed tamen audite, vt cognoſcatis non ſolum vos Romanis, ſed etiam deo reſiſtere. Nechias, qui tūc erat rex Aegyptiorum, idemque Pharaon vocabatur, cū infinita manu deſcendit, reginamque Sarā materni noſtri generis rapuit. Quid igitur vir eius Abraham proauus noſter Armis credo vltus eſt iniuriam, Atqui ccc. & xviii. præfectos habebat, quorum ſingulis infinita multitudo parebat. An ipſe quidē quieſcere maluit abſente deo puras aut manus ad hunc locum tendens, quem vos polluiſtis, inuictum ſibi auxiliatorem ad militiam legit, Nonne ſecunda veſpera incorrupta regina remiſſa eſt ad maritum? Adorans autem quem vos gentili cæde cruetiſtis locū, ac tremens nocturnis ſomnijs Aegyptius exagitatus auſugit, auroq; & argento amariſſimos deo donauit Hebræos, Dicā translata in Aegyptū maiorum noſtrorum domicilia. Qui cū annos quadringentos tyrannis an regibus alienigenis ſubiacerent, armis ac manibus vleiſci poſſent, ſemetipſos deo potius permiſere. Quis neſcit Aegyptum repletam omni genere ſerpentium, omniſque morbo corruptam? Quis terram infructuoſam? quis Nili deſectionē, & continuas decem plagas? & ob hoc parentes noſtros cū præſidio incruentos, & ſine periculo deduci, quos deus ſibi ſacerdotes ducebat? An nō ab Aſſyriis raptam nobis ſanctā arcā, Palæſtina & Dagon ſimulacrū genuit, & tota gens quæ rapuerat? corruptis vero oculiſ corporum, ac per ea cū cibo viſceribus exhaustis, cymbalorum ac tympanorum ſono manibus noxijs reportauerunt, ſanctū placationibus expiantes? deus erat qui hæc parētibus adminiſtrabat, propterea quod omiſſis armis ac manibus, eius ſe iudicio permiſere. Rex Aſſyriorum Senacherib, cum totam ducens Aſiam ad hanc urbem caſtra poſuiſſet, num manibus humanis cecidit? nonne ab armis quieſcentes in votis erant, & angelus dei in vna nocte infinitum deleuit exercitum? poſteroq; die excitatus Aſſyrius clxxxv. milia reperit mortuorum, atq; ita cum reliquis Hebræos inermes, nec perſequentes fugiebat? Scitis etiam in Babilone ſeruitium, vbi per annos lxx. populus exulans, non ante libertatem recepit, quā eam deo Cyrus donaret: qui eos etiam eſt proſecutus, iterumq; auxilia-

tori ſuo

tori suo sacerdotum more seruiebāt. Breuiter dicam, nullū est operæpretiū quod armis parentes nostri fecerint, aut nō sine armis deo permissa potestate impetruerint. Domi autē manentes, vt placebat iudici superabant. Pugnantes vero, semper de spe deciderunt. Nam vbi rege Babyloniorum urbē obsidente, contra Hieremix prædicationem Sedechias rex noster cum eo congressus est, tam ipse captus est, quam cum templo ciuitatem vidit excindi. Atqui videte, quanto ille rex vestris ducibus, eiusq; populus vobis erat moderatior. Denique Hieremiā vociferantem, inuisos esse eos deo propter delicta quæ in eum cōmiserant, captum iri autē nisi traderent ciuitatem, neque rex neque populus interfecit. Sed vos (vt inuis gesta prætermittam, neque digne possum iniquitates vestras exponere) me, qui vobis salutem suadeā, querimini, telisq; appetitis irati, quod vos vestrorū cōmonefacio peccatorū, nec dici ea toleratis, quorū quotidie facta cōmittitis. Idē tunc fuit, cum Antiocho qui dictus est Epiphanes obsidente ciuitatē, multis modis offēsa diuinitate, maiores nostri cū armis progressi, ipsū quidē in pugna perēpti sunt, oppidū vero ab hostibus direptum est: sanctūq; per triennium sexq; menses penitus desolatū est. Et quid pluribus opus est? Ipsos Romanos quis cōtra Iudeorum gentes ad militiā prouocauit? nonne indigenarum impietas? Vnde seruire cœpinus? Nonne à seditione maiorū, quando Aristobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeiū intulit ciuitati, & Romanis deus indignos libertate subiecit? Denique tres menses obsessi, quanquam nihil quale vos in sanctum legesq; deliquerant, & maioribus ad bellum subsidijs utebantur, sese tradiderūt. Antigoni autem filij Aristobuli nescimus exitum? quo regnum obtinente, de⁹ iterum captiuitate persequabatur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Solum & Romanum adduxit exercitum. circumdati vero per sex menses obsidebantur, donec capti peccatorū suorū supplicia pependerunt: direptaq; est ab hostibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi vero sine dubio coheret excidiū. Oportet ergo, vt opinor, sacri loci possessores iudiciū deo de omnibus permittere: manusq; tunc humanas contemnere, cum à superno ipsū iudice non recedant. Vos autē quid ex his, quæ legis conditor bene dixit, egistis? Quid, quod is execratus est, prætermisistis? Quantū autē illos, qui cito periere, impietate superastis? nam occulta dedignātes peccata, hoc est furta, insidiasq; atq; adulteria, rapinis, cædibus certatis: nonasq; maleficiorū excogitastis vias. Sanctum vero templum, factum est omnium receptaculum: & indigenarum manibus pollutus est locus, quē Romani ex tam longinquo adorabant, multa per legem nostram de suis moribus derogantes. Deinde post hæc in quem fuistis impij, hunc auxiliatorem speratis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisque manibus adiutorem vestrum rogatis. Talibus rex noster precibus aduersum Assyriū supplicauit, cum magnum illum exercitum deus vna nocte prostrauit. Similia vero Assyrijs Romani committunt, vt etiam similem vltionem speretis? Nam ille quidem ab rege nostro accepta pecunia, vt vastitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando ad incendiū templi descendit: Romani autē solenne poscunt tributū, quod parentes nostri eorum parentibus pensabant, Et si hoc impetrauerint, neq; populantur ciuitatem, neque sancta omnino tangunt. Cōcedunt autem vobis familias liberas & possessiones tenere, sacrasq; leges saluas manere patiuntur. Insania est profecto, sperare deum talem circa iustos fore, qualis iniustis apparuit: præsertim qui statim vlcisci nouerit cum oportet. Denique Assyrios prima nocte, qua castra ciuitati admoerant, fregit. Quod si etiam vestram progeniem liberaret, Romanos vero dignos pœna iudicaret, confestim eis illo tempore sicut Assyrijs irasceretur, quo genti manus Pompeius attulit, quo post illum Sosius ascendit, quo Galileam Vespasianus excidit, postremo non nūc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neque Magnus, neque Sosius quicquā passi sūt & ciuitatē victoria cepertunt. Vespasianus autē ex bello quod nobiscū gessit, etiā imperiū adeptus est. Nam Tito quidem etiam fontes nunc vberiores proflunt,

qui prius

qui prius vobis artuerant. Deniq; ante eius aduentū scitis & Siloam & oēs extra ciuitatē fontes adeo defecisse, vt ad vtrunq; aqua mercaretur. nunc autē ita hostibus nostris largi sunt, vt nō modo ipsis & iumentis corū, sed etiam hortis sufficiant. Deniq; huius prodigij & ante periculū factū est in excidio ciuitatis, quando supra memoratus Baby lonius rex cū exercitu aduenit, qui & captā ciuitatem incendit & templū: quamuis vt opinor nihil tunc illi tantū, quantum vos impie nunc, cōmisissent. Itaq; s̄ctis relictis, deum fugisse putauerim: hisq; nunc adesse, quibus cū bellum geritis. An bonus quidem vir domum flagitiolam fugiet, & domesticos oderit: Desū vero malis vestris inherere arbitramini, qui etiā occulta conspiciat, & audit omnia quæ tacentur? Quid autē apud vos tacetur? quid celatur? quid non etiam inimicis planū factum est? Iniquitates enim vestræ velut in promptu neminē latent: inq; dies singulos, quis peior sit, certamen habetis, atq; ita nequitia, vt virtutem demonstrare contenditis. Veruntamen reliqua salutis via est, si v̄letis, & diuinitas cōfessis ac pœnitentibus solet sese placabilis offerre. Arma proijcite, pudeat vos patrię iam dirutæ, conuertite oculos, & aspiciate eius quam proditis pulchritudinem, quale oppidum, quale templū, quā multarū gentium munera. Quis in hæc flammās adducit? quis hæc iam nō esse desiderat? Et quid est hoc quod saluum esse debeat dignius? o duri & lapidibus stupidiore. Si hæc non veris luminibus cernitis, saltem familiarū vestrarū miseremini. Versentur in conspectu cuiusq; filij, coniuges, & parentes quos, paulo post aut bellū aut fames absumpserit. Scio quia vnā cū his periclitabitur mihi mater & cōiūx, & familia non ignobilis, domusq; olim clarissima. Et fortasse propterea me quisquā hæc suadere crediderit: Interficite illos, accipite mercedem salutis vestrę sanguinē meū. Ipse quoq; mori paratus sum, si post me respiciatis. Hæc Iosepho vociterante cum lachrymis, seditiosi quidē neq; animos flexerūt, neq; tu tam sibi mutationē fore iudicauerūt. Populus vero ad profugiendū cōmotus est, & alij possessionib⁹ suis, alij rebus charissimis exiguo pretio venūdati, aureos, ne latrones eos deprehenderēt, transglutiebant. quū vero ad Romanos elapsi fuissent, exonerato ventre habebant vsui necessaria. Titus enim plerosque per agros, quō vellet quisque pergere, dimitebat: idq; magis eos ad perfugium hortabatur, quod & intestinis malis carebant, nec Romanis seruiebant. Ioannēs autē & Simon cum socijs, ne his magis patēret exitus, quā Romanis aditus, obstruebant: & qui vel umbram suspicionis dedisset, continuo necabatur. Ditionibus quidem manere etiam sicut profugere, par causa erat perendi: nam quasi transfugere voluisset, propter patrimonium quisque occidebatur. Cum fame autem crecebat desperatio seditiosorum, & in dies singulos vtrunque malum amplius accendebatur. Et palām quidem nulla erant frumenta, irrumpentes autem scrutabantur domos. Et siquidē inuenissent aliquid: eos qui negauerant verberabant: si vero nihil inuenissent, quasi diligentius celauissent, tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miserorum, cum ea quæ solidis viribus starent, abundare cibo putarentur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis esse videbatur, statim fame morituros occidere. multi vero clām vniuersa bona sua vno frumētī modio, qui ditiores essent, itēq; pauperes ordeī permutarunt. Inclusi deinde intimis ædium reſectis, quidam summa penuria infectum triticum comedebant. panē alij conficiebant, vt necessitas metusque monuisset. Et mēsa quidē nusquam apponebatur, sed incoctū subtrahentes igni cibum diripiebant. Miserabilis autē erat victus, dignūq; lachrymis spectaculū, cum potentiores quidem plus haberent, infirmiores autem iniuriā deplorarent, quippe cum fames super omnes clades haberetur. Nihil enim sic perdit hominē vt pudor: nā quod reuerentia dignum est, in fame negligitur. Denique vxores viris, & filij parentibus, & quod miserrimū, matres cibū infantibus ex ipso ore rapiebant: & marcescētibus inter manus charissimis nemo parcebat, quin vitæ guttas auferret. Edētes vero talia nō latebant, sed vbiq; aderāt qui ista diriperēt. Nā sicubi clausam

domum

domū vidissent. eos qui intus erant, cibū capere hoc suspicabātur indicio: statimque ruptis foribus irruebant, victūq; iam contusum dentibus, ex gutture penē reuocabant, ipsos faucibus strangulantes. Pulsabantur autē senes ne cibū defenderent: lacerabantur mulieres, ea quę haberent in manibus occultentes: nullaq; miseratio vel cani erat capitis, vel infātię: sed abstractos pueros & ex buccella pēdentes, humo allidebant. Si quis autē incurrētes anteuenisset, quodq; rapturi fuerant deuorasset, tanquā læsi cruentiores erant. Acerbissimos autē cruciatus excogitabant, dūmodo alimenta reperirent: nunc excruciatēs genitaliū vias, nūc virgis acutis podices transfigēdo. horrendaq; etiam auditu quis patiebatur: in vnius panis confessionem, & vt vnum pugnū farinę abditū indicaret. Tortores autem nec esuriebant (minus enim crudele videretur, quod necessitas imperaret) exercentes autē dementiam suam, sexq; sibi dierū com meatū pręparantes, hisq; occurrentes, qui per Romanorum custodias agrestis oleris herbarūq; gratia colligēda rū nocte erepissent, cum iam se hostes euasisse credebant, quę attulissent eripiebant: multūq; supplicantibus, & horribile dei nomen implorantibus, vt aliquam partem sibi concederent eorū, quę cum periculo sibi collegissent, nihil penitē dabāt: gratūq; videbatur, si spoliati nō perirent. Hęc quidē humiliores à satellibus patiebantur. Honorati vero ac diuites ad tyrannos perducebantur, quorū alij in iudiciū falso accusati occidebantur, alij quia Romanis proderent ciuitatem. Et plerūq; delator subornatus indicabat, quod profugere voluissent. Si vero quem Simon expilasset, cum ad Ioannem remittebat: & quem Ioannes expoliasset, eum Simon excipiebat: sibi que inuicem propinabant sanguinem popularium, miserorumque cadauera patiebantur. Et dominandi quidem causa erat in vtroque dissensio, icelerum vero concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri, sibi totum vendicans, non dedisset, nequissimus videbatur. Et qui nō accepisset, velut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Singillatim quidem iniquitates eorū explanare non potero: vt autem breuiter dicam, neque aliam ciuitatem vnquā talia perpessam puto, neque vllam nationem post hominum memoriam malitia ferociorem fuisse. Postremo, etiam gēti Hebręorum maledicebant, vt minus impij viderentur in alienos. Veruntamen, quod erat, & seruos se, & conuenas & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Denique ciuitatem ipsi enertere, & Romanos inuitos hanc tristem admittere victoriā coegere: tardiusque venientem in templum ignem penē traxere. Denique cum hi ardere superiorem ciuitatem vidissent, neque doluere, neque illachrymanere: sed apud Romanos qui hęc paterentur inuenti sunt. Verum hęc quidem suo loco postea cum rerum documentis dicemus.

De Iudęis crucifixis & aggeribus combustis.

Cap. XII

Tito autem aggeres proficiebant, quamuis à muro milites male afficerentur: parte vero equitatus missa, iussit per valles ad alimenta cōportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatores, quibus iam minime pręda sufficeret: maior vero pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus. nec elām enim seditiosis fieri posse sperabant, vt cū coniugibus ac liberis diffugerent: eosq; latronibus relinquere non patiebantur vice sua iugulandos. Audaciores autē faciebat ad exeundum fames, restabatq; iam latitantes egredi, & ab hostibus capi. Deprehensi autem necessitate repugnabant, metu supplicij, seroq; videbantur supplicare: post pugnam itaque verberati, & ante mortē modis omnibus excruciatī, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis videbatur ista calamitas, cum Iudęi in dies singulos quingenti, nonnunquam etiam plures caperentur. Sed neque captos dimittere tutum erat, tantamq; asseruare multitudinem custodū videbat esse custodiam, maxime vero propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remi-

suros,

furos, tanquam similia passuros, nisi se dedidissent. Milites autem diuersis modis suffigebat, ira & odio & ludibrij causa: & propter multitudinem quam cepissent, iam spatium crucibus deerat, & corporibus cruces. Seditiosis vero tantum defuit, ut ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis cessit, ad deterrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis, & si qui erant populariū prouiores ad pacem, & quæ paterentur qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui comprehensi tenebantur, eos supplices non captiuos esse dicebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec verum cognoscere-tur inhibuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt, quasi ad verum supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem, comparatione famis requiem esse ducebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscidi precepit, eosque ad Ioannem & Simonem intromisit, ut propter calamitatem nec viderentur profugij, nec crederentur: saltem nunc desinerent admonens, ne se compellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata voluntate, & proprias animas, & patriam tantam & templum, cuius participem non habebant. simul autem aggeres circumueundo, operantes urgebat, veluti factis verba non multo post secuturus. Ad hæc in muris stantes, & ipsi Cæsari, & patri eius maledicebant, mortemque se contemnere clamabant, eamque seruituti recte præferre: multa vero mala Romanis facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, ut ipse diceret, perituros: mundumque deo templum hoc melius esse: quamuis & id seruaturus sit qui incoleret: quem ipsos quoque auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illusuros. quibus facta non adfore: finem enim dei esse. Talia conuicijs admiscētes vociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoque aderat Epiphanes, multos alios armatos secum ducens, & præterea caterua stipatus qui Macedones appellabantur, omnes statura pares & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi armis & eruditi. vnde etiam nomen habebant, plerique tamen famam gentis æquare non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri contigit, prius quam fortuna mutaretur. Ostendit autem ille quoque in senecta ætate, nullum ante mortem beatum dici oportere. Cæterum filius eius adhuc eo vigente præsens se mirari aiebat, quidnam esset quod Romanos adire pigebat muros. erat enim bellator ipse naturaque promptissimus, tantusque viribus, ut multum peccaret audacia. Cum vero Titus ad hoc subriisset, laborumque communem esse dixisset, sicut erat Antiochus cum Macedonibus in murum impetum fecit. & ipse quidem pro viribus suis ac peritia cauebat tela Iudæorum, sagittis eos appetens: adolescentes autem omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certa uerant, & ad extremum multi saucij recessere: hoc reputantes, quod etiam viris Macedonibus vincere cupientibus, fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis Maij aggeres inchoati, vix nono & vigesimo perfecti sunt, cum totos dies septem & decem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt. & vnus quidem qui erat ad Antoniam, & à quinta legione fuerat extructus, contra medium stagnum, quod Struthium vocatur: alter vero à duodecima viginti cubitis distans. Decima vero legio, quæ supra memoratis præstabat, in septentrionali parte opus erexerat, vbi stagnum est quod appellatur Amygdalon. Ab hoc autem quintadecima legio triginta discedētem cubitis aggerem fecit ad pontificis monumentū. Iam vero admotis aggeribus, Ioannes subfossa intus tera usque ad aggeres Antoniam versus, dispositis per cuniculum sudibus, opera suspendit: illataque sylua pice ac bitumine illita, igne immittit: succensis autem fulcimētis, fossa repente subsedit, cumque magno sonitu in eam aggetes decidere. ac primo quidem cum puluere fumus ex alto excitatus est, cum igne ruina cōcluderet. perescero materia qua premebatur, flamma iam clarior apparebat. Et Romanos repetini quidē facti stupor occupat: molitionē vero Iudæorum ægre ferebant: iamque se vicisse credentiū & spes eo casu refrixit, & in posterū subuenire aduersus igne minus

Manus abscidi
 multis captiuo-
 rum

Conuicia in
 deorum in T. tū
 & milites.

Struthium

Stagnum Amygdalon

Aggeres succensis

utile videbatur, etiam si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo vero post, alios etiā aggeres Simon cum socijs aggreditur. illa enim parte Romani ad motis arietibus cocutere murum coeperant. Tephthēus autē quidam ex Garſi ortus, ciuitate Galilææ, & Megassarū ex regalibus famulis Mariammes, cumq; his Adiabenus quidā, filius Nabatēi, nomen habens ex fortuna Agiras, cuius est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt. hisq; viris neq; audaciores in illo bello extra ciuitatem apparuere, neq; magis horrendi. nam velut in amicos, nō in agmen hostium excurrerent, nihil cunctati sunt aut subſtitere: sed per medios inimicos factō impetu, machinas incēdere. acti autē missilibus, & gladijs detruſi, nō prius à periculo demoti sunt, quā ignis instrumenta corripere; Sublata vero iam flāma, Romani quidē concurrenter ē castris, auxilio properabant: Iudei vero ex muro eos prohibebāt, manusq; cum his conferebāt, qui flammās extinguere conarent, proprijs corporibus nullo modo parcētes. Et illi quidē arietes igni subtrahere, cum eorū tegmina cremarentur: Iudei vero etiā per flammās eos retinere certabant. & quāuis feruens nacti essent ferrū, tamen arietes nō amittere. Hinc autē flamma tranſiit in aggeres, & auxiliantes pręueniebat incendiū, Itaq; Romani flāma circūdati, quoniā seruire posse opera desperabāt, in castra discedunt. Iudei vero magis instabant, cū semper eorū numerus cresceret, ex ciuitate accedētib; adiumentis, minusq; cautos haberent impetus, freti victoria. progressi autē vsq; ad munimēta castrorū prēlio cum eorū custodibus decertabāt. Est enim statio pro castris per vices succedentiū armatorū, & acerbissima in eos sanctio Romanorū, vt qui loco de qualibet causa cessisset, occideretur. hi pœnali exitio gloriosa morte prelata, steterunt fortiter: eorūq; necessitate simul ac pudore, plurimi fugientiū redierunt: ballistisq; in muro dispositis, ex ciuitate accedētem multitudinē prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorū corporum prouidentē. nam quoscunq; obuios habuissent, cū his congregiebant Iudei: & in spicula irruentes incaute, ipſis corporibus inimicos feriebāt. Sed neq; hi actis magis quā fiducia superabāt, & Romani plus audacię quā quod male tractarentur, cedebāt. Iam vero Titus aderat ab Antonia, quō secesserat, locū alijs aggeribus prospiciens: multūq; increpatis militibus, si cum hostiū muros obtinerent, in suis periclitaretur, & velut ex carcere contra se dimissis Iudeis, obſessorū paterentur ipſi fortunā, ipse cum electis militibus hostes à latere circūuenit: illi autem cum in ora ferirentur, cōtra eum conuersi durabant. mixta vero acie, pulſis quidē lumina, clamor vero aures exuperabat, neq; aut amicum quisquā internoſcere poterat aut inimicum. Iudeis autē non tam virium fiducia, quā tum salutis desperatione perseuerantibus, etiā Romanos pudor amorū & glorię & pręsentia periclitantis Cęsar̄is reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremū nimia ferocitate animorū, vel totam multitudinem Iudeorum fuisse rapturos, nisi pręuenito pugne momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autē aggeribus Romani mœrore tenebantur, quod tam longū laborem vna hora perdidere, & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

De muro extructo ab exercitu Romano circum Hierosolymam
triduo. Caput XIII.

Titus autē cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidē placebat, omni admoto milite vi muros experiri: adhuc enim Iudeos cū exercit⁹ parte dimicasse, vniuersū vero militis impetū tolerare nō posse, verū sagittis esse obruendos. Prudentiores autē rursus aggeres fieri suadebant: alij & sine aggeribus assideri, gressus eorum tantummodo obſeruādo, ac ne victus intro ferretur monebant, & ciuitatē fami relinquere, neq; cum hoste manu cōfigere: nec enim expugnari eorum confidentiam posse, quibus optatum est ferro procumbere, vel etiam sine hoc interficere, quę ſæuior est cupiditas. Ipſi autē Tito, cessare quidem prorsus tanto cum exercitu, honestū non videbatur: & pugnare cum his superuacuum, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri impendiorum penuria operosum

operosum indicabat, egressus vero ciuitatis obseruari, operosius. Nec enim circumdari eam propter magnitudinem locorumque difficultatē, ab exercitu posse, & præterea ad excursus incautum: contra manifestam vero viam obseruatam, occultas vias excogituros Iudeos, tam necessitate quàm locorum scientia. Si quid autē clām esset illatum, diutius obsidionem trahendam, verendumque, ne victoriæ gloriam diminuat temporis longitudo. Hęc enim cuncta quidem effici posse, sed celeritatem ante gloriā duci: debere tamen si celeritate vti velit & cautione, totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse præcludi: & Iudeos aut omnibus modis salute desperata, ciuitatē tradituros, aut fame victos facillime capiendos. aliter enim se nō posse quiescere. Verum & aggeres curaturū esse, cum infirmiores habeat qui prohibeant. Quod si cuiquam magnū opus & inextricabile videatur, cum cōsiderare debere, quod neque paruum opus Romanos decebat facere: & sine labore magnū quid perficere, ne deo quidem facile sit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidam impetus militibus incidit: ambitumque partiti, non solum rectores inter se, verum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, isque chiliarcho placere properabat: chiliarchorum vero ostentatio, ad duces usque pertinebat, ducum vero certamina Cæsar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiens, opus sæpissime inspiciebat. Cœptum enim à castris Assyriorum, vbi ipse tendebat, ad inferiorem Cenopolim murū duxit. Hinc per Cedronem ad Elæon montem reuertens, à meridie montem complectitur, vique ad saxum quod Peristereonos vocatur, eiusque proximum collem, qui super vallem imminet Siloam, ac inde ad occidentem flexo ædificio, ad vallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentum, circumdato monte, vbi Pompeius castra posuerat, ad septentrionalem redit regionem. Et cum processisset ad vicum, cui nomen est Erebinthonicus, post illum Herodis monumentum ab oriente clausum castris suis coniunxit, vnde cœperat. Murus quidem vno minus quadraginta stadiorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim ædificata sunt: eorum gyrus denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, vt id quidem dignum mēsis videretur, celeritas vero fide careret. Muro autem circūclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primam quidem vigiliam noctis ipse circuiens explorabat: secundā vero Alexandro permiserat: tertia vero obtrigit legionum ducibus. Somnos autem vigiles inter se sortiebantur, totaque nocte per castellorum spatia circuibant.

*Vrbs circumdata
tur muro*

*Ambitus muri
Castella*

De fame Hierosolymorum & secundo aggere extructo. Cap. XIIII.

Iudæis autem cum exeundi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: atque iam fames, totas domos ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atque infantibus: viarum autem angusta senibus mortuis. Adolescentes autem ac iuuenes turgidi, velut vmbra mortuorum, per fora versabantur: & vbi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neque poterant præ labore, & eos quibus aliqua vis supererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorum, & quod de ipsis erat incertum. Denique super eos quos sepelierant, multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra, priusquam fati dies veniret, & vini properabant: neque luctus in illis calamitatibus, neque fletus erat, sed fame superabantur affectis. Siccis autem oculis, & corruptis oribus, qui tardius morerentur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum vero silentium ciuitatem, plenaque mortuis nox comprehenderat, & latrones his acerbiores. domos enim, quæ tum sepulchra erant, & cadauera spoliabant, & velamina corporibus detrahentes, cum risu egrediebantur. hisque gladiorum mucrones probabant: nonnullosque iacentium adhuc spirantes, ferro experiendi causa transfuerabant. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animas vero eflantium quisque, in morte templum obtutibus intuebatur, cum viuos relinqueret

Et z seditiosos.

*Iterum extru-
tur aggeres*

seditiones. Illi autem, primo quidem sumptu publico iubebant mortuos sepeliri, cum foetorem ferre non possent: deinde quod non sufficebant, in valles eos ex muro præcipitabant. Quas circuiens Titus ubi plenas cadaueribus vidit, altâq; sanie tabefactis corporibus defluentem, ingemuit: & extentis manibus deum testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani vero, cum iam nemo seditionum auderet excurrere (nam etiam eos moror, famemq; tangebat) dies lætos agebât: frumenti, aliarumq; rerum necessariarum habentes copiam, de Syria proximisq; prouincijs. multi autem iuxta murum stantes, magnamq; alimentorum abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostium incendebant. Seditiosis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miseratus, & properans saltem hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquã difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas sylvas, opera prima consumpserant. à nonagesimo vero stadio milites alias congregabant: & ad Antoniam solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autem agmina circuiens, atq; opus vrgens, quod in manibus eos haberet latronibus ostendebat. Sed illis poenitudo plane perierat: & animis ac corporib. separati, vtrisque velut alienis utebant. Nec enim vel animas affectio mansueta, vel corpora dolor tangebat, qui etiam mortuam plebem, quasi canes lacerabant, replebantq; languentibus carcerem.

De cæde Iudæorum intra & extra Hierosolymam Cap. XV.

*Matthias a Si-
mone occidi-
tus.*

DEnique Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, excruciatum peremit. Boethi filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis & charus. Is, cum à Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Ioannes accesserat, vt adiutorem Simonem reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingressus autem ille, postquam obtinuit ciuitatem, inimicum eum æque atq; alios esse dicebat, qui pro se consilium dederat, velut hoc simplicitate suasisset: productumque eum & accusatum, quod cum Romanis sentiret, morte damnauit, ne purgationis quidem ei facultate concessa, cum tribus filijs suis. quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidi, quàm filios obsecrantem, atq; hanc pro illa, quod ciuitatem ei aperisset gratiam postulantem, vt augeter eius dolorem, nouissimum iussit interfici. Ille quidem super cæsos in conspectu suo filios iugulatur, coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Bamadi filio præceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eum iuuarent, ad quos exire voluisset. corpora vero sepeliri prohibuit. Post hos Ananias quidam pontifex, ælius Masbali, nobilis, & scriba curiæ, vir fortis, ex Ammans genus ducens: & cum his quindecim ex populo clariore necantur. Iosephi vero patrem conclusum asservabant: missosq; præcone denunciât: ne quis in ciuitate degentium vel colloqueretur cū eo, vel in vnum veniret: prodicionis metu proposito: & eos qui hæc cum illo deferrent: ante quæstionem perimebant. Ista videns quidam Indas filius Iudæ: vnus ex numero præfectorum Simonis: qui turrim ab eo sibi creditam custodiebat: fortasse quidē non nihil etiam misericordia crudeliter pereuntium, magis autem sui prouidentia conuocatis decem fidissimis contubernalium: quousq; tandem, inquit, hæc mala sustinebimus? quàmve salutis spem habemus, seruantes pessimo fidem? Ecce iam fames oppugnat, Romani vero penè intus sunt. Simon autem bene quoq; meritis infidelis est: metusq; etiam apud eum poenæ, & apud Romanos certa foederis dextera. Ergo age, tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatem. Nihil autē graue Simon patietur, si cum de se desperauerit, poenas citius pendet. His ubi decem assensu sunt, mane cæteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit, ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. ipse vero de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij præ superbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, velut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea vero, cum

*Ananias ponti-
fex occiditur
Iosephi pater.*

Titus

Titus ad murum cum armatis succederet, ante rem Simon cognouit, turrinque velociter occupat: Romanisque eos inspectantibus custodes peremit, & per murum proiecit corpora mortuorum. Ibiq; circueſ Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput vulneratur lapide, statimq; attonitus cadit. Excursus autem ad eius casum factus est Iudeorum: abreptusq; esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset qui eum protegerent. Illis autem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens. seditiosi vero, tanquam interfecto quem maxime cupiebant, cum lætitia conclamauerunt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex quo residuam multitudinem moeror tenuit, vere perisse credentem, cuius fiducia profugere cogitabant. Audito autem Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad custodes quidem, ex Iotapatis hoc ait certo se credere, nec enim uiuo potiri. Secretum autem ſcens, ad ancillas: hunc, inquit, seditiatis recepisse fructum, quod ne sepelire quidem sibi filium licuisset, à quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendacium diutius cruciauit, neque latrones refecit. Cito enim curato vulnere Iosephus resipuit: progressusq; clamabat, illos sibi non multo post vulneris poenas duros. populum autem rursus ad fidem hortabatur. unde populo quidem fiducia, seditiosis vero stupor incidit eius aspectu. Profugorum autem alij ita tim de muro necessitate profiliebant: alij velut ad pugnam cum lapidibus progredi simulant, mox ad Romanos profugiebant. Hos autem sæuior ea quam intus pertulerant fortuna conſequabatur: & fame, quam domi reliquerant, velociorem apud Romanos inueniebant ad exitum satietatem. aderant nanque inflati ex inedia, & velut morbo intercutis aquæ turgidi. deinde vacuata replentes corpora diſtrumpebantur: nisi qui periti desideria cohibuissent, paulatimq; cibum deſueto corpori obſuliſſent. Verum & eos qui hoc modo ſeruarentur, alia plaga ſuſcepit. Quidam apud Syros ex tranſſugis deprehenditur, è ſimo ventris aureos colligens. Tranſglutientes autem (vt ſupra diximus) eos veniebant, quod cunctos ſeditioſi ſcrutabantur: & maxima vis auri fuerat in ciuitate. deniq; duodecim atticis comparabant, quod antea vigintiquinque valebat. Verum hac arte per vnum detecta, totis caſtris fama percrebuit, quod auro tranſſugæ pleni venirent. Arabum autem multitudo & Syri, ſciſſis ventribus ſupplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo ſæuiorem contigisse Iudeis: vna denique nocte duorum milium patefacta ſunt viſcera. Et hac Titus iniuſtitia cognita, penè iuſſiſſet autores circumſuſo equitatu iaculis appeti, niſi magna fuiſſet multitudo noxiarum multoq; plures puniendi, quam qui fuerant interempti. Cōuocatis autem auxiliariis ducibus, itemq; militum Romanorum (nam etiā militum quosdam hæc tangebant inuidia) vtriuſq; iratus dicebat: ſi qui militum ſuorum hæc cōmitterent lucri cauſa incerti, nec arma propria quiſquam erubeſceret auro argētoq; facta: Arabes autem & Syri, primo in alieno bello licenter calamitates inferrent: deinde crudelitatem in cædibus & in Iudeos odia Romanis aſcriberent: hac enim quosdam ſuorum milites infamia participare. & his quidem mortem interminatus eſt, ſi quis in eadem poſtea repertus fuiſſet audacia. ad legiones autem mandata dedit, vt ſuſpectos inueſtigarent, atq; ad ſe deferrent. Verum profecto auaritia contemnit omne ſupplicium, ſæuiſq; hominibus lucrandi amor innatus eſt: nullaq; omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur. Imò vero hæc aliās, & modum habent, & metu ſubiugantur. Deus autem, qui damnauerat populum, omnem viam ſalutis ad interitum verterat: denique id quod cum poena interdixerat Cæſar, occulte in profugos admittebatur. Et ſi quis tranſſugiſſet, circumſpectantes ante ne quis Romanorum videret, eos ſcindebant, & ex viſceribus quæſtum nefarium trahebant. in paucis autem reperiabatur, & pleroſque ſola ſpes conſumebat. Hic quidem caſus multos tranſſugarum reduxit.

Iosephus lapi-
de vulneratus.

Mater Iosephi

De ſacrilegio circa templum & relatis ex vrbe cadaueribus & fame.

Caput

XVI.

Li 3

Ioannes

Donaria tem-
pli a Iohanne
rapta.

IOannes autem, vbi rapinæ ex populo defuere, ad sacrilegium sese conuertit: multaq; donaria templi retinens, multaq; vasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lances, & mensas, ne vrceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusq; vxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atque ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona distrahebat. ad socios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro deo, qui pro templo militarent, & ex ipso ali. Proptereaq; sacrum vinum, & oleum, quod sacerdotes sacrificijs reseruabant, tutum erat effudisse. nanque in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore vngebantur & potabant. Non equidem recuso dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani contra noxios venire tardassent, aut hiatu terræ deuorandam fuisse ciuitatem, aut dilunio perituram, aut fulmina ac Sodomæ incendia passuram. multo enim magis impiam progeniem tulit, quàm quæ illa pertulerat. denique cum eorum pertinacia desperata, totus populus interiit. Et quid opus est singulatim narrare clades? Mannæus Lazari filius, transgressus ad Titum, per vnā portam quæ sibi credita fuerat centum & quindecim milia & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die castra propè ciuitatem posita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, vsque ad calendas Iulij. hæc autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portæ, sed publicam mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. cæteros enim propinqui sepeliebant. sepultura autem fuit, elatos ex oppido proijcere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum sexcenta milia portis eiecta nunciabant: aliorum vero numerum minime posse comprehendere: cum autem pauperibus efferendis non sufficerent, congesta in maximis ædibus cadauera esse inclusa. & frumenti quidem modium venisse talento. post autem vbi muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc, necessitatis quosdam fuisse compulso, vt cloacas rimarentur, boumq; veterem finum alimentum haberent. stercusq; collectum, quod ne visui quidem tolerabile fuerat, cibus erat. Hæc Romani quidem audientes miserati sunt: seditiosos autem ne videntes quidem poenitebat, sed patiebantur vsque ad ea progredi. fatum enim eos rediderat cæcos, quod iam & ipsis imminabat & ciuitati.

Stercore boum
nesci coacti.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO LIBER SEPTIMVS.

De suffossione murorum, succensione aggerum & Sabino oppugnante murum.

CAPVT PRIMVM.

CLades quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant, cum & seditiosi magis accenderentur aduersus inclusi, postquam populum fames ipsosq; iam possederat. Quin & multitudo congestorum in ciuitate cadauerum, & visu horrenda erat, odoremq; pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantium moraretur. Nam veluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata, concubare mortuos cogebantur: & qui super eos pedem ponerent, neque miserabantur, neq; horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliam mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexterarum ad extremum bellum preparabant, tãquam exprobrantes deo (vt mihi videtur) supplicij sui tarditatem. non enim spe victorie maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem

tem quamvis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra viginti & unum dies aggeres crexerunt, attonsis omnibus ad nonaginta vsq; stadia circa oppidum lucis. Erat autem miserabilis terræ facies. nā quæ antea arboribus & paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta præcisus vndiq; arboribus cernebatur: nec vllus qui pridem Iudæam viderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc videret, continere lachrymas poterat, vel non gemere mutationem quantum pristinis derogasset. Omnia namque insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: nec si quis subito aduenisset, qui locum prius scierat, eum cognosceret, sed præsens quæreretur ciuitatem. Romanis autem ac Iudæis finitum opus aggerum, par faciebat timoris initium, nanq; hi, nisi eos quoq; exuerent, captum iri ciuitatem putabant: Romani autē, fortasse nec voluntatē sibi fore illis incensis alios parare. nam & materiæ defecerant: & labori quidem corpora militum, crebris vero offensionibus animi cesserant. Verum ciuitatis cladi- bus tristius Romani quam ciues in ea degentes afficiebantur. ad mala enim quæ hinc accidebāt, etiam pugnatoribus nihilo segnioribus utebantur. Sed eorū spes frangebatur, cum aggeres insidijs, machinæ soliditate muri, manus vero conflictus audacia repugnantium superaretur: & præcipue, quod cum seditione fameq; ac bello totq; malis præstantiores Iudæorum animos inuenirent, virorum quidem in expugnabiles esse impetus arbitrabantur, inuictam vero animorum magnitudinem quæ calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus secūdis sustineat, qui malis ad virtutem incitarentur? Illi quidē propterea cautius custodias præparabāt. Ioannis autē factio apud Antoniam, simul & quæ futura timebantur, si disjiceretur murus cauebat, & antequā arietes admouerentur operibus instabat: nisi quia conatus eorum irritus fieret. Aggressi enim cum facibus aggerem, spe decepti re- meauere. Nam primum ne concordare quidē eorū videbatur consiliū, paulatim & per interualla, & conctāter, non sine metu proficientium, neq; Iudæorum more, vt breuiter dicam. deerant enim quæ propria gentis essent, audacia, cursus, & omniū simul impetus: & vt non sine offensione recederent. Languidiores vero progressi quā solebāt, etiā Romanos solito promptiores offendere: qui corporib⁹ quidē atq; armis ita vndiq; aggeres sepsere, vt nusquam igni aditum relinquerent: animum vero ita confirmauerunt, ne quis loco antequā occumberet moueretur. nam præter omniū rerum desperationem si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut calliditati virtus cederet, aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut Iudæis Romani. Simul autem missilia pro illis faciebāt in profiliētes delata: & qui cecidisset, posteriores impediēbat, ac periculū antecedentis molliores eos efficiebat. Qui vero intra teli iactū venire pro- perassent, alij disciplina hostiū & densitate perterriti, alij confixi hastis retroce- debant: & ad extremū alius alium timiditatis arguens, re infecta reuertebantur. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudæis autē inde digressis, Romani machinas admouere: quāuis ab antonia saxis atq; igni ferroq; peterēt, & quodcunque hostibus telū necessitas attulisset. nam licet multū mœnibus Iudæi considerent, machinasq; contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Roma- nos. Illi autē Iudæis studium esse rati, ne murorū infirmitate Antonia læderetur: & fragilibus eam fundamentis suspicantes, contra certabant. Nec tamen quod feriebatur, ictib⁹ obediebat: sed ipsi quidē crebris in se missilibus iactis, cū nullis periculis desuper venientibus lassarentur, arietum opus vrgebant. cum vero infe- riores essent, ac lapidibus frangerēt, alii sentis super corpora cōcameratis, fun- damenta manibus & vectibus suffodiebant. Itaq; saxis quatuor obstinato labore concussis, quietē vtriusq; nox attulit: & in ea murus arietibus labefact⁹, ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus insidiando murū suffoderat, subside cunicu- lo repente labitur. Verū præter spem vtrorumq; animi affecti sunt. Nam Iudæi quidem quibus mœrorē esse oportebat, quod ruina præter spem acciderat, & ad- uersum

Tentata ex
pugnatio

Cesius murus

*Oratio Titi
ad milites*

uersum eam præcauti non fuerant, tanquam maneret Antonia cōfidebant. Romanorum autem inopinatam lætitiā ex celeri subuersione natā, conspectus, alius motus, quem intrinsecus Ioannes ædificauerat, cito restinxit. Verūtamen, priore faciliior oppugnatio videbatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorem, & Antonia esse infirmiolem murum qui recenserat, citoq; destrui posset arbitrabantur. Nemo tamen eū audebat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certissimum esset exitium. Titus vero spe atq; oratione pntans alacritatem pugnantium excitari, & adhortatione atque promissis sæpe quidem periculum nāci obliuia, interdum autem mortem solere contemni, in vnum congregatos fortissimos experiebatur, dicens: Commilitones, hortari quidem ad ea quæ periculum non afferunt, aperte & ipsis qui rogantur, & qui eos rogant, ignariæ reprehensionem parit. exhortatione autem opus est in solis rebus ambiguīs: quippe illa per se quēque gerere dignum est. Itaque difficileni vobis in murum esse ascensum ipse profiteor: quod autem vel maxime oporteat gloriæ cupidos pugnare cū difficillimis rebus, pulchrumq; sit cum laude mori, nec erit infructuosum si qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primum quidem vos illud hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudæorum patiens animus, & in aduersis rebus dura constantia. Romanos enim eosq; milites, quibus in pace bella discere, in bello aut vincere conuetum est, à Iudæis manu vel animo superari turpissimum est: id quæ in fine victoriæ, cum etiam dei nitamur auxilio. namque offensiones nostræ, Iudaicæ desperationes sunt. Illorum aut clades, fauore dei vestrisq; virtutibus crescunt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorumq; sine machinis casus, quid sit aliud quā in illos ira dei, nostrumq; adiumentum. Igitur non solum deterioribus inferiores videri, sed etiam diuinum præsidium prodere, vobis non conuenit. Quo pacto autem non turpe videatur, Iudæos quidem quibus non magni pudoris est vinci, qui seruire didicerint, quo minus in posterū id patiantur, mortem contemnere atque in nos medios frequenter excurrere, non victoriæ spe, sed ostentationis gratia: vos aut totius penè terræ marisq; victores, quibus etiam non vincere probro habetur, ociosos sedētes, ne semel quidem in hostes aliquid audaciter expertos, famem ac fortunam cum his armis operiti? maxime cum paruo discrimine totum possitis efficere. Deniq; in Antoniam si ascenderimus, habebimus ciuitatem. Nam & si pugnandum sit aduersum intus positos, quod non arbitror, atamen capiti ac respirationi hostiū insedere victoriam nobis plenissimam reprobmittit. Equidem prætermissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentientibus imprecor, quorum anima cum corpore sepultura damnatur. Quis enim virorum fortium nescit, quod animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimum elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat, manes quæ se bonos ac propitios heroas, vidēdos offerunt posteris suis? Quas vero morbus corporis tabesque consumpserit, & si maxime probis ac piaculis purgatæ sint, subterraneæ tenebræ operiunt, altaque obliuio suscipit, corporis simul & vitæ ac memoriæ sine circumscriptione. Quod si necessario mors homini decreta est, ad hoc aut omni morbo leuius est, ferri ministeriū, cui nō videatur ignauū negare vsui, quod debito redditurus sit. Et hæc quidem veluti seruari nequeāt, vel qui conati fuerint, profectus sum. est aut salutis spes in maximis quoque periculis, qui virilem animum gerunt. Primum enim quod decidit patet incessui: deinde totum quod ædificatū est, facillime dissolui potest. Vosque plures hoc opus aggredientes, alius alij pro adhortatione fietis atq; subsidio: vestraque obstinatio breui animos hostium frāget: ac fortasse nobis, si eam tantum cœperimus, incruentata res efficietur. Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. si vero clā, vel etiam per vim aliquid egerimus semel, quamuis paucos nō sustinebunt. Me aut profecto pudeat, nisi qui primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: & qui vixerit quidē nunc equalibus præsit: beatissimavero præmia sequantur

mia sequantur occisos. Talia dicēte Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum vero vnus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, vir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante vidisset, quantum ex habitu corporis, ne specie quidem militē esse credidisset. erat enim colore nigro, exilis habitudine: sed anima quēdā heroica in maero corpore, atque angustiore viribus suis habitabat. Cū primus itaq; surrexisset: de domo, inquit, tibi alacri animo Cæsar, & ante omnes in murum ascēdo: atq; op-
*Sabinus mu-
rum cōscendit*
 to quidem, vt vires ac voluntatem meā sequatur fortuna tua. quod si cōpto casus inuiderit, scito me non præter spem, quod res aliter cesserit, sed quod sic decreuerim, pro te moriturū. His dictis, & scutū læua manu capiti prætendens, stricto que dextera gladio, circa horam diei sextam murum petebat. sequebatur autem ex alijs, qui soli eius virtutis æmuli esse cupiebant, vñdecim viri. Multo aut omnes antecedebat diuino quodam impetu excitatus, cum de muro custodes iaculis & sagittis vñdique infinitis appeteret, atque ingentia saxa deuoluerent, quę nō nullos de vñdecim deiecerunt. Sabinus autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen ante impetū cohibuit, quam summa muri prehenderet hostesq; in fugā vteret. viribus enim eius atq; animi pertinacia territi, pluresq; ascendisse rati, non steterūt. Qua in re fortunam quis, veluti virtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat non inculauerit? Si quidem hic vir neque ab incepto errauit, & offensione lapidis cū maximo crepitu pron⁹ decidit. Vñde factū est, vt Iudæi reuerſi, vbi solum & iacentē videre, ex omni eū parte iaculis peteret. Ille vero genibus nixus, & scuto protectus, primo quidē vlciscebatur hostes, multosq; ad se appropinquantēs sauciavit: vulnerū autē multitudine remiſit dexteram: & ad extremū priusquā redderet animā sagittis est obrut⁹, vir dignus pro fortitudine qui meliori fortuna vteretur. pro mēſura vero cōepti facinoris cecidit. Cæteri aut tres penē iā ſūma tenētes, obriti lapidibus perierūt, & octo sauciati detracti, & in castra relati sunt. Hęc quidē tertia die mēſis Iulij gesta sunt.

Romani Antoniam inuadunt. & à Iudæis repelluntur Cap. II

BIduo autem poſt, viginti de numero excubantium per aggeres militum congregati, ſigniferum ordinis ſui, & duos quosdā ex ala equitum, & tubicinem vñum ad ſe vocant: nonaq; noctis hora per ruinas ad Antoniam otioſe procedunt occiſis autem primis cuſtodibus ſomno oppreſſis, murum obtinent, ac bucina ſignum dari præcipiunt: quo cæteri quidem vigiles ſubito exuſcitantur, & fugiunt priusquam multitudinem quę murum aſcenderat, cernerent. nam & timor illis, & tuba imaginem quandam, vt magnum hoſtium numerum aſcendiſſe crederet, oſtendit. Cæſar autem ſigno audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis lectorum caterua comitatus, aſcendit. Cum autem Iudæi ad templum interius confugiſſent, ipſi quoque per cuniculum irruerunt, quem Ioannes aduerſum Ramanorum aggeres aperuerat. Diſpoſitiq; amborum agminum ſeditioſi, tam Ioannis quā Simonis, arcebant eos ſumma vi atque alacritate repugnandi. ſiquidem excidij ſinem putabant, locum ſanctum penetrari Romanos, quod & his victoriæ principium fuit. Ad ipſum autem adytum validiſſima pugna committitur: his quidem templum vi occupare certantibus, Iudæis vero Antoniam verſus eos repellentibus. Et ſagittę quidem ac haſtę vtriſque inutilis erant, ſtrictis autem enſibus dimicabant. Neque conflictu diſcerni poterat, ex qua parte quiſque pugnaret, permixtis viris & propter anguſtias permutatis, cum & vocis intellēctū magnitudo confunderet, multaq; mors eſſet vtrinq;, armaq; ſimul & cadauera iacentium cōculeata frangerent præliantes. Semper autem ſi bellum fluctuans grauaret alteram partem, potiorum exhortatio & inferiorum conqueſtio naſcebatur. Neq; aut fugę aut perſecutioni locus erat: ſed propinquę mutationes cōſoligentium, & inclinationes permixtę fiebant exercitus. Qui vero inter primos ſteſſent, aut occidendi aut moriendi neceſſitatem habebant, quod refugere non dabatur, nam & poſteriores vtriuſq; partis, ſuos in fronte
*Vincuntur
Romani*
 temurgebāt

tem vrgebant, nullumq; inter dimicantes bello vacuū interuallū reliquerant. Cum autem Iudeorū animi Romanorū peritiam vincerent, iamq; omnino tota acies pelleretur (à nona enim hora noctis ad septimam vsq; diei pugnabant) hi quidem simul omnes excidij periculum pro nutrimento virtutis habebāt: Romani vero exercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisq; spes pugnatum nitebatur) satis esse visum est in præsentia, Antoniam obtinere.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine Cap. III

*Fortitudo
Iuliani*

Casus Iuliani

Iulianus vero quidam centurio ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello & armorum peritia & viribus corporis & animi spiritu omnium fortissimum ipse cognoui, vbi Romanos iam cedere & male repugnare conspexit (propter Titum autem apud Antoniam stabat) subito profiliit, iamq; Iudeos vincētes solus ad interiorem vsque templi angulum persecutus est. Fugiebat autem vnūuersa multitudo, neque vim eius neq; audaciam hominis esse opinantes. At ille per medios ruens, quos alios aliò disiecerat, ipsos quos occupasset interficiebat: eaq; facie nihil Cæsari admirabilius, aut alijs horribilius visum est. Verum & ipsum profecto fata persequiebantur, quæ ab homine vitari non possunt. Calceos namque habēs, creberrimis atque acutis clauis, vt cæteri solent milites, fixos, dū strato faxeis crustis solo curreret, labitur: magnosq; cum armorum sono deiectus, intergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidem clamor ex Antonia sublatus est, salutis eius metuentiū: Iudæi vero multis simul gladijs & hastis vndique feriebant. Ille autē multam quidem ferri vim scuto excipiebat: sæpe autē conatus erigere se, percutientium multitudine reuolutus est, & iacens tamen gladio multos perculit. nec enim cito peremptus est, quando galea & thorace omnia membra neci opportuna septus erat. namque diu ceruicem contraxerat, donec concisis alijs eius membris remisit vires, cum ei nemo auderet succurrere. Neminus autē dolor Cæsarem tenuit, vbi tantæ fortitudinis virum in conspectu tantæ multitudinis vidit occidi: & quod locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupiētem: alios autem, ne possent, metus impediēbat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum non paucos interfectorum suorum saucios reliquisset, ægre peremptus est: magna sui gloria, non apud Romanos tantum & Cæsarem, verum apud hostes quoq; relicta. Iudæi vero etiam mortui raptō corpore, Romanos in fugā versos, in Antoniā conclusere. Fortiter autem in eo prælio decertauere, Alexas quidē & Gypthæus, ex agmine Ioannis: ex parte vero Simonis, Malachias, & Mertonis filius Iudas, & Sose filius Iacobus, dux Idumæorū: Zelote vero fratres duo filij Iairi Simon & Iudas.

Fortes Iudeorum

Iosephi oratio pro deditōne Iudeorum & profugium eorum Cap. IIII

*Fundamenta
Antonie diruntur*

*Iosephus rursus hortatur
deditōnem*

Ititus autem militibus suis imperat Antoniæ fundamēta diruere, facilēq; ascēsum cuncto exercitui preparare. Ipse vero Iosepho ad se vocato (nāq; audierat eo die qui erat mensis Iulij septimus decimus, diuinā obseruantia quæ en telechismos vocatur virorū penuria defuisse, eaq; re populū nimis dolere) iterum dici Ioanni præcepit quæ ante mandauerat: quod etiam si quis eum pugnandi scēnus amor teneret, cū qua placeret ei multitudine, ad bellum progredi liceret: dū modo non vnā secum & ciuitas interiret simul & templum: sanctum tamē locum violare desineret, nēue in deum nefas admitteret. Potestatem autē haberet si vellet, sacra intermissa celebrare per Iudeos quos ipse delegisset. Itaq; Iosephus, ne soli Ioāni hæc intimarētur, sed etiam pluribus, vnde exaudiri posset constitit, & mādāta Cæsaris Hebraico sermone disseruit. Multū autē eos quo patriæ parceret precabatur, ignemq; depelleret iam templo contiguū, deoq; vota redderent cōsuetā. His dictis populus tristitia simul & silentio tenebatur. Multis autē cōuicijs tyrānus Iosepho cū execrationibus lacerato, postremo addidit, nunquā sibi excidium esse metuendū, quoniam dei ciuitas esset. Atque cum exclamatione, sanē vero, inquit Iosephus, eam purā deo conseruasti, inuiolataq; sancta mansere: nec in eum cuius

ctius speras auxilium, quicquam impium deliquisti: sed solennia sacra consequi-
tur. Et si quidem tibi quisquam quotidianū auferat cibum, impium cum hostem
putabis: deum vero, quem perpetua religione priuaueris, belli auxilio speras fu-
turum? Et Romanis peccata imputas? qui nostras leges etiā nunc tuentur: & quę
ipse intercidisti sacra, deo reddi compellūt. Quis non inopinatę mutationis cau-
sam gemat, ac defleat ciuitatem? cum alieni quidem, hostesque impietatē tuam
corrigant: tu vero Iudęus, & inter leges educatus, illis quoque in has sęuior inue-
niaris. Atqui Ioannes etiam pœnitere malorum, nō est turpe in rebus extremis:
bonumque tibi exemplum patriam seruare cupienti. propositum est, Iechonias
rex Iudęorum: qui quondam Baby lonijs bellum sibi inferentibus, sponte ciuita-
te priusquam caperetur excessit, & cum cognatione sua voluntariam captiuita-
tem sustinuit, ne hęc sancta hostib⁹ proderet, deiq; domum videret exuri. ob hoc
sacra Iudęorum commemoratione laudatur: eumque memoria transmissa per se-
cula semper noua immortalem posteris tradit. Bonum ȝ Ioannes exemplar, & si
periculum pręsto sit: ego autem veniam quoque tibi a Romanis. spondeo, dum
memineris, quod gentilis moneam, & Iudęis ista promittā, spectariq; oporteat,
qui sit autor, & vnde consilium. absit enim vnquam me ita captiuum viuere, vt
genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas, mihiq; maledi-
cis. Etiam acerbiora mereor, qui hęc aduersus fata suadeo, deiq; sententia con-
demnatos seruare contendo. Quis ignorat scripta veterum prophetarum, & res-
ponsum impendens miserrimę ciuitati? Iam tunc enim eius excidium prędixere,
cum quis homicidium gentile cœpisset. Vestrorum autem cadauerum non ciui-
tas tantum, sed etiam templum omne repletum est. Deus planē, deus ipse cum
Romanis ignem sibi lustrationis infert, totq; scelerum plenam exurit ciuitatem.
Hęc Iosepho cum fletu & lachrymis prosequente, vox eius singultibus interrup-
ta est. Et Romani quidem miserati dolorē, admirati sunt. Ioannes autem eius-
que socij magis contra Romanos iritabantur, illum quoq; capere cupientes. No-
bilium tamen plurimos commouit eius oratio. & nonnulli quidem seditiosorum
custodias formidantes, locis suis manebant, iamdudum certi de suo pariter & ci-
uitatis exitio. fuerunt autem, qui capto discessionis tempore, ad Romanos confu-
gere: in quibus erant pontifices Iosephus & Iesus. Filij vero pontificum, tres qui-
dem Ismaelis, cui apud Cyrenem fuerat caput abscisum, & Matthię quatuor: al-
terius vero Matthię vnus, qui post interitum patris aufugerat, quem Simon Gio-
rę cum tribus filijs, vt supra dictum est, interemit. Multi autem nobiles cum
pontificibus defecere: eosque imperator cum per alia humane suscepit, tum sciēs
in alienigenis moribus illis versari molestum esse, in Gophnam dimisit, vt ibi
manerent interim, multas etiam pollicitus possessiones cuique peracto bello se-
redditurum. Illi quidem in destinatum municipium læti cum omni cautione di-
scedunt. his autem in ciuitate non visis, rumor seditiosus iterum diffamatus est,
quod Romani transfugas occidissent, vt hoc metu videlicet a fuga reliquos deter-
rerent. Et paulisper quidem hęc calliditas eorum sicut antea valuit, timor au-
tem profugere cupientes inhibuit. Rursus autem postquam eos Titus reuocatos
a Gophna cum Iosepho murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Ro-
manos fugiebant. In vnum vero congregati, & ante Romanos stantes, cum la-
chrymis atq; vlulatu seditiosos rogabant, primo quidem vt in ciuitatem Roma-
nos susciperent, patriamq; seruaret. si hoc displiceret, saltem de fano exirēt, tem-
plumque sibi liberarent. nec enim aufuros sine maxima necessitate Romanos
ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multaq; in transfugas
vociferati contumacia, supra sacras portas iacula & balistas & saxorum dispo-
nere tormenta, vt omne quidem circum fanum spacium multitudine mortuorum se-
pulchro, templum vero ipsum castello simile videretur. In loca vero sancta &
in accessu, cū armis adhuc & manibus gentili cæde calentibus insiliebāt: & ad
hanc processere legis iniuriā, vt quam Iudęos indignationem oporteret exercere
si hęc

*Multi Iudęo-
rum profugis-
unt ad Roma-*

si hæc Romani admitterent: ea tunc in Iudæos propria sacra temerantes, vterentur Romani milites. Nemo sanè fuit eorum, qui non cum honore templum aspiiceret, atque adoraret: latronesq; optaret, antequam intolerandum malum cōtingeret, poenitere. Titus autem dolens vicem eorum, iterum Ioannem eiusque socios increpabat, dicens: Nonne vos ò sceleratissimi, cancello sanctum locum protexistis? Nonne literis Græcis ac nostris incisas tabulas constituistis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicatur? Nonne eos qui transissent, quâvis Romanus quis esset, vobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcastis ò nocentissimi? Aut cur templum & externi & gentilis sanguinis confusione polluistis? Testor ego patrios deos, & si quis vñquam hunc locum ante aspexit, (nunc enim neminem credo) itemque testor & exercitum meum & Iudæos qui apud me sunt, & vos ipsos, quod non ego vos violare hæc compellam: quin & si locum acies vestra mutauerit, neque accedet ad sancta quispiam Romanorum neque quicquam in eorum contumeliam faciet. seruabo autem vobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna extructis aggeribus, & excursionibus Iudæorum.

Cap.

V

*Iterum Romani
vadunt hostem*

*Titus spectator
pugne*

HÆc Iosepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non beneuolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollebātur. Titus autem, qui neque seipsum miserari eos, neque templo parcere perspiciebat, rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed vñuersum quidem his militem quod locus eum non caperet, inferre non poterat. Tricenis aut de singulis centurijs viris fortissimis lectis, etiā chiliarchis singulis millenos attribuit: hisq; duce præposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias impetum fieri. Cum aut ipse quoque in armis esset, vñq; descendere statuisset, amici eum propter periculi magnitudinem ducumq; dicta continuerunt. plus enim operis eum in Antonia præsidem militum certamini facturum esse dixerunt, quàm si periculum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se manere locutus ad milites, vt de eorū virtute iudicaret, ne aut fortis quisquam indonatus abiret, aut contra impunitus ignatus lateret, sed omnium spectator ac testis fieret ipse, qui & vlciscendi & remunerandi esset dominus: illos quidem ad aciem hora, qua supra memoratum est, dimisit. progressus autem ad speculam in Antonia quid fieret expectabat. Verum hi qui missi fuerant, non ita, vt sperabant, somno oppressos inuenere custodes: sed coortis eum clamore, confestim manus conseruere, excubitorum autem tumultu excitati cæteri cateruatim excurrere. Itaque primorum quidem impetū excipiebāt Romani: qui autem illos sequerentur, in agmen proprium incidebant, multisq; suorum velut hostibus vtebantur. vocis namque agnitionem confusus partium clamor, oculorū autem singulis nox ademerat: cum præterea quosdam furor cæcos, alios iracundia, alios timor efficeret: idcirco obuium quenque sine discretione feriebant. Romanis quidem scutorum coniunctione septis, & per globos prosilientibus, ignoratio minus nocebat: signi enim sui quisque meminerat. Iudæi vero disiecti, tam impetus, quàm recessus temere facientes, sæpe imaginem inter se hostium alijs alij demonstrabant: cum reuertentem suum quisq; per tenebras, quasi Romanum aggredientem exciperet. Denique plures à suis quàm ab hostibus sanctiati sunt, donec orto die, visu iam pugna discerneretur & in acie stantes ordine, sagittis atq; telis vterentur. Nentri vero cedebant, neque labore fatigabantur. Sed Romani quidem & sigillatim, & multi simul in conspectu imperatoris de virtute certabant: illumq; diem sibi quisque promotionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudæis autem & proprium cuiusque periculum, & quod tēplo metuerent, ministrabat audaciam: quod tyrannus stans hos rogaret, alios verberaret, & ad pugnandum interminationibus incitaret. Cominus autem plerūq; pugnatum est, sed cito & breui momento prælia mutabātur. neutra enim pars prolixum

lixum fugę spatium vel persecutionis habebat. Pro suorum autem euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere superantibus, & stare si fugerent, acclamantiũ: eratq; veluti quoddam belli theatrum. nec enim vel Titum vel alios, qui vnā erant quicquam eorum quę in pugna gerebātur latebat. Postremo nona hora noctis cœpto pręlio, quinta diei dissoluti sunt, cum neutri eo loco vnde pugna incere certa fuga cessissent, verum mediam in ancipiti pręlio victoriā reliquissent. Romanorum quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudæorum vero partis quidam Simonis, Iudas Mertonis filius, & Simō Iosif: Idumęiq; Iacobus, & Simon hic Cathlē filius, Iacobus autem Sosę: de Ioannis autē socijs Gypthęus & Alexas: & de Zelotis, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antonię fundamentis, latam viam vsque ad templum fecit. admo-
tęq; muro legiones, mox aggeres inchoabant: vnum contra interioris templi angulum, qui ad septentrionem orientemq; spectabat: alterum contra exedram, ad Aquilonis partem inter duas portas ædificatam. aliorum duorum vnum contra porticum occidentalem templi exterioris, alterum contra septentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miserijs proficiebat, cum materias à centesimovsque stadio deportarent. Interdum autem insidijs lædebantur, cum ipsi quidem vincendi facultate minime cauerent, Iudæis vero propter desperationem salutis audacioribus vterentur. Nonnulli enim equitum, quotiens ad ligna siue fœnum colligendum exissent, interea dum id facerent, equos suos frenis exutos pasci sinebant: quos Iudæi per cuneos erumpentes rapiebant. Itaque cum id crebro fieret, Cæsar existimans, quod erat verum, negligentia suorum magis quàm Iudæorum virtute rapinas contingere, tristi animaduersione cæteros ad equorum custodiam reuocare statuit: vnōque milite qui equum perdiderat morte damnato, eo metu equos suos cæteris conseruauit. Nunquam enim eos posthac in pascuā dimittebant, sed tanquam natura his connexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabant, aggeresq; erigebant. Altera vero die post eorum ascensum, multi seditiosorum, quos rapinę defecerant & fames vrgebat congregati, in præsidia Romanorum, quę Elæon montem versus collocata erant, circa vndecimam diei horam impetum faciunt. sperabant enim primo quidem inopinatos, deinde curandi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cognito illorum conatu, Romani de proprijs custodijs celeriter collecti obstabant eis, murum transcendere ac perrumpere violenter ambitum conatis. Cōflato autem vehementi pręlio, & alia multa ab vtraque parte fortiter gesta sunt cum Romani præter fortitudinem etiam bellandi peritia, Iudæi vero immoderato impetu & effrenatis animis vterentur. dux autem his pudor erat, illis necessitas. nam & amittere Iudæos, veluti laqueis irretitos, Romanis turpissimum videbatur: & illi vnā spem salutis, si murum vi perrūpere possent, habebant. & quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudæis in fugam versis, atq; in vallem coactis equo in aduersum montem à latere incitato præteruectus, rapit vnū ex hostibus fugam petentem, iuuenem & grauem corpore, & armis vndique septum, talo comprehensum. tantum se inclinauit equo currente, tantāque dexterę vim itemq; cæteri corporis, & equestris peritię demonstrauit. Iste quidem tanquam munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Cæiarem venit. Titus autem vires eius qui ceperat admiratus, & captiuo, quia murum aggredi tentauerat supplicio tradito ipse templi oppugnationem curabat, vtque aggeres mature fierent perurgebat. Inter quę Iudæi aduersis pręlijs male tractati, tumescere paulatim bello & in templi serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore assolet, membra peste occupata, præuenientes ne vltius procederet, abscindebāt. Porticus enim parte, quę ab Aquilone in orientem pertinens Antonię iungebatur, incensa, deinde ad viginti ferè cubitos abrupte, immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo autem post, prædicti mensis vicesimo & quarto die, Romani porticum in flā manere: & vsque ad quartumdecimum cubitum igne progresso, Iudæi similiter

Ancipis pugna

Aggeres exstructi

Pedanius

Porticus incensa

Lzk culmen

culmen abijciunt: neque omnino recedentes ab operibus, & Antonie continen-
tia dirimentes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaque immisso
igne, cursum eius otiose pro sua vtilitate metiebantur. Circa templum autem nū-
quam pręlia cessare: sed frequens erat paulatim contra se excurrētium pugna:
Iisdem autem diebus, quidam ex Iudæis, vir & corpore brevis, & vultu despicabi-
lis, tamq; genere quā rebus alijs vilissimus, Ionathas nomine, processus ad Io-
annis pontificis monumentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus
est, tum quem fortissimum haberent ad singulare pręlium prouocauit. At qui cō-
tra steteret, multi quidem dedignabantur: erant autem inter eos (vt assolet) etiam
qui timerent: quosdam vero non incōsulta mouebat ratio, cum mortis cupido
non debere configere. nam qui de salute desperassent, eos neque cautos impetus
habere neque deum vereri: & cum his in discrimen venire, quos neq; vincere ma-
gnū sit, & vinci cum dehonestamento periculōsum, non fortitudinis sed feroci-
tatis videri. Cum autem diu nemo procederet, multaq; Iudæus eorum timiditati
illuderet, homo arrogās & superbus, Romanus ex ala equitum nomine Pudens,
insolentiam eius exolus, foras autem etiam corporis breuitate sublatus, incon-
sulte prosiit: & cæteris commissā cum eo pugna risum prębuit, à fortuna prodit-
us. Lapsū enim Ionathas interfecit: deinde pede supra mortuum posito, læua
scutum, dextraq; cruentum gladium coruscabat: armisq; cum fremitu concussis
exercitui & iacenti insultans, spectantes Romanos increpabat: donec eum tripu-
diantem & vana iactantem, Priscus centurio sagitta transfixit: eoq; facto, & Iu-
dæorum & Romanorum clamor varius excitatus est. Ille autem dolore in verti-
ginem tortus, supra corpus hostis incubuit: belliq; felicitatem ratione carentem
quā velox ultio sequeretur ostendit.

Pudens cecidit

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam.

Caput VI.

Seditiosi vero templum tenentes aperte quidem & quotidie militibus in agge-
ribus positis repugnabant. Vicesimo autem septimo die prędicti mensis, huius
modi dolum excogitāt. Occidentalis porticus spatium, quod inter culmen & tra-
bes erat vacuum, syluis aridis, itēque sulfure ac bitumine replere. deinde ve-
lut oppressi cedebant. Quare multi quidem temerarij fugientibus instabant, &
in porticum ascendere positis scalis nitebantur. qui vero prudentiores erant, nul-
lam fugę causam Iudæis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verum porticu
repleta his qui ascenderant, ignem immittunt Iudæi. excitataq; vndique subito
flamma, Romanos & qui extra periculum steterunt ingens stupor inuasit, & de-
sperato quos incendium ceperat occupauit. flammis enim cincti semetipsos re-
trorsum in oppidum, alij vero in hostes pręcipitabant: multi spe salutis desiliē-
tes in puteos, illico debilitabantur: alios, dum conantur, pręueniebat incendium:
alij ferro flāmam anteuertebant. statim vero & alios fugientes ignis comprehen-
debat, plurimum peruagatus. Cæsarem vero licet moriētibus indignaretur, quod
iniussi porticum ascenderāt, misericordia tamen eorum tetigit. cumq; nemo pro-
hibere posset incendium, hoc erat tamen solatio pereuntibus, quia videbant eius
dolorem, pro quo ipsi animam perderent. vociferans enim & ante alios prosiit
& comites suos quā possent auxilium ferre obsecrās, cernebatur. eiusq; voces &
affectiones quisque, velut aliquam pręclarissimam sepulturam, secum auferens
moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latiore, flammarū qui-
dem periculum euasere. obsessi autem à Iudæis, cum diu faucij restitissent, postre-
mo vniuersi cecidere. Post omnes aut quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic
ornamento fuit calamitati: & quamuis sigillatim digni sint memoria qui periire
omnium tamen fortissimus demonstratus est. Quem Iudæi quidem, quia fortis e-
rat, & quia interficere eum cupiebant, ad se descendere promissa fide hortaban-
tur. frater vero eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Ro-
manamq; militiam dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit: sublatoq; al-
tius gladio,

*Romani flam-
mis exusti*

tius gladio, vt ab vtrifq; partibus cerneretur, ſemetipſum occidit. Eorum autem quos ignis obſederat, Artorius quidam, calliditate ſeruatus eſt. Appellato enim clara voce Lucio quodam, commilitone & contubernali ſuo: hæredem te, inquit, relinquo totius patrimoniꝝ mei, ſi me exceperis. Cum autem ille prompto animo accuſſiſſet, ipſe quidem qui ſe in eum proiecerat, vixit: Lucius vero pondere oppreſſus, conſtratoq; lapidibus ſolo alliſus, continuo moritur. Ea calamitas pauiſper quidem Romanis triſtitiã comparauit, in poſterum tamen cauiores effecit, & aduerſus Iudæorum inſidias iuuit, quibus plerunq; loca moresq; hominũ neſcientes lædebantur. Exuſta eſt vero porticus ad turrim vſque Ioannis, quam ille belli tempore quod cum Simone gerebat, ſupra poſtes qui in Xyſtum ducebant ædificauerat. reliquũ vero Iudæi, poſtquam conſumpti fuerant qui aſcenderant, abſciderunt. Poſtero autem die Romani quoq; porticũ quæ in Boreæ parte fuit, ad orientalem vſque totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, ſuper vallem ædificata: vnde etiam profunda erat & horribilis eius altitudo.

De fame Iudæorum.

Capit VII.

Circa templum quidem ita res ſe habebant. Eorum vero qui per ciuitatem fame corrumpebantur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autẽ clades eueniebant. Per ſingulas nanq; domos, ſicubi aliqua veſtigia cibi apparuiſſent, bellum illico gerebatur: & amiciffimi inter ſe ad manus veniebant, miſeris diripientes animis viaticum. Fides autem penuriæ nec morientibus habebatur: ſed etiam quos viderent expirare, ſcrutabantur latrones: ne quem forte cibum ſinu occultans quiſpiam, moreretur. Ipſos autem ſpes egeſtate victus hiantes, veluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in oſtia, tanquam ebrij ferebãtur, eaſdemq; domos bis ac ter eodem momento deſperatione inquietabant: omniaq; dentibus neceſſitas ſubigebat: & ea colligentes quæ nullum, quãuis ſordidiſſimũ mutorum animalium, non horreret, comedere patiebantur. Deniq; nec cingulis nec calciamentis abſtinuere, coriaq; ſcutis detracta mandebant. Quinetiam foeni veteris laceramenta victui habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor atticis venundabant. Et quid opus eſt famis improbitatem ex rebus anima carentibus demonſtrare? factũ enim relaturus ſum, neq; apud Græcos, neq; apud Barbaros cognitum, & dictu quidem horrendum, auditu vero incredibile. Itaq; libenter hanc calamitatem intermitterem, ne mentiri me poſteri eſtimarent, niſi teſtes multos haberem: & fortasſe frigidam patrię referrem gratiam, parcius ea diſſerens, quorum fata perpeſſa eſt.

De muliere quæ per famem filium coxerat. Cap. VIII.

Mulier quædam ex numero trans Iordanem habitantium incolarũ, Mariæ nomine, Eleazari filia de vico Vetezobra, quod ſignificat domus hyſſopi, genere ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiẽs in Hieroſolymã recepta, cum ceteris obſidebatur. Huius alia quidẽ bona tyranni diripuerunt, quæ ex tranſamnanis locis in oppidũ cõportauerat. reliquias vero conditorũ, & ſi alimenta reperiffent, irrupẽtes domũ eius ſatellites, quotidie auferebãt. Graniter autem mulier indignabatur: proptereaq; ſepiffime raptoribus maledicens, & imprecans, eos cõtra ſe vehementius iritabat: cum neq; iratus, neque miſerans, eam quiſquã vellet interficere. Sed victum quidem parando alijs parabat: vndiq; autẽ adempta iam erat ei etiã reperiendi facultas, famesq; viſceribus & medullis irrepererat. plus vero quàm fames iracundia ſuccẽdebat. Igitur vi animi ac neceſſitate impulſa, rebus aduerſis contra naturã excitatur: raptoq; filio, quem lactentem habebat, miſerũ te ait, infans, in bello & fame & ſeditiõẽ cui te ſeruauero? Apud Romanos etiã ſi vixeris ſeruiturus es: fames autem præuenit ſeruitutem: his vero ſeditioſi ſeniores ſunt. Eſto igitur mihi eibus, & ſeditioſus ſaria, & humanẽ vitę fabula, quæ ſola deeſt calamitatibus Iudæorum. Et hoc ſimul dicens, occidit filium, eoſq; medium comedit. ad opertum vero reliquum ſeruauit. Ecce autem aderant

Lzk z rant

rant seditiosi, & contaminatissimi nidoris odore capti, mortē ei statim, nisi quod parasset ostenderet, minabantur. Illa vero bonam partem se reservasse respondens, aperit filij reliquias. Illos autem confestim horror cepit atq; dementia, visusq; ipso diriguerunt. At mulier: & hic, inquit, est vere filius & facinus meum. comedite: nam & ego comedi. Nolo ut sitis aut foemina molliores aut matre misericordiores. Quod si vos pietatem colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidē comedi, reliquum eius me manebit. Post hoc illi quidem tremantes exierunt, ad hoc solum timidi, vixq; hoc cibi matri cessere. Mox autem repleta est eo scelere tota ciuitas: & vnusquisq; ante oculos sibi cladem illam proponens, tanquā hoc ipse admississet, horrebat. Ab omnibus autem quos fames vrgebat, properabatur ad mortem: & beati appellabantur, qui priusquam id paterentur interijssent. Cito autem Romanis etiam nunciata est illa calamitas: eorumq; alij non credebāt alij miserabantur, multos autem vehementius eius gentis odium cepit. Cēsar autem super hoc deum placabat: siquidem Iudæis pacem obtulisset, eisq; liberā proposuisset omnium obliuionem quæ commiserant. Illos autem pro concordia seditionem, bellum pro pace, pro satietate atq; opulentia famē optasse: & qui proprijs manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere cœperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi victus, ruina sese patriæ operturum: neq; relicturum in orbe terræ, vt sol inspiciat ciuitatem, in qua matres sic vescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mētem recepturos existimabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur.

De expugnatione muri & incendio templi.

Caput IX.

Octauo autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggeres perfecissent, ad exedram occidentalem templi exterioris admoeri arietes iussit: cū diebus antē sex, qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando nihil omnino profecisset. Verum & huius & ceterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portę alij fundamenta suffodiabant: multumque fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuere, ab interioribus autem portę sustinebantur. tamq; diu mansere, donec instrumentorum & vectium conatibus desperatis, Romani scalas porticibus applicuere. Iudęi vero preuenti, ne eas subire prohiberent, cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes precipitabāt, accedentes alios subsidio trucidabāt. multos de scalis egredientes, priusquam se scutis obtegerent, feriētes gladijs praeueniebant, nonnullas autem scalas armatorum plenas, in latus declinantes, deijciebāt. Vnde Romanorum quoq; nō parua cædes sequebatur. Alij signis ablatis pro his decertabant. rapinam eorum grauissimę fore turpitudini ducētes. postremo tamen Iudęi & signis potiuntur: & eos qui vnā ascenderant interficiūt, ceteri vero clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorū quidem nemo non aliquo facto opere procubuit. Seditiosorum autem, qui priorib⁹ prælijs etiā tunc fortiter pugnaverunt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum videret se alieno templo cum damno & nece militū parcere, ignē portis subijci iussit. Inter hæc autem ad eū profugi veniunt, Ananus ex Ammaus Simonis satelles crudelissimus, & archelaus filius Magadati: idcirco sperātes veniam, quod Iudæos victores reliquerant. Titus autem, cum hanc eorū in Iudęos crudelitatem audiuit, vtrunque obtrūcare decreuit. dicebat enim necessitate, nō voluntate venisse: nec salute dignos esse, incensam ipsorum causa patriam deserentes. veruntamen cohibuit iracundiam fides, eosq; dimisit: sed non eo loco habendos, quo etiam alios credidit. Iam vero portis milites ignem admoerant, liquefactoq; argento cito lignum flammæ absumpserant, cum subito auctæ proximas inde porticus corripuere. Iudæis vero ignem circum se videntibus, corpora simul

Scalæ muris
admotæ.

Transfuga

Porticus tem
pli accensa

simul animæq; ceciderunt: & stupore attoniti, adiuvare quidem vel extinguere nemo conatus est: stantes vero aspiciebant, nec tamen his quæ abtumerentur dolentes, saltem ut quod reliquum esset saluum haberent, animum colligebant. Illo quidem die, & quæ secuta est nocte, crescebat incendium: paulatim enim nec simul vndiq; inflammarî porticus potuerunt, postero autem die Titus parte militum iussa incendium restinguere, perq; proxima portis loca viam sternere, ut facilius agminibus esset ascensus, rectores ad se conuocat: sexq; collectis qui erant proceres, Tyberio Alexandro totius militiæ præfecto, & Sexto Cereali quintæ legionis præposito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Frigio quintadecimæ, cum quibus erat etiam Æternius Fronto magister duarum Alexandrinarum legionum & M. Antonius Iulianus procurator Iudææ, congregatisq; præterea chiliarchis & procuratoribus, consilium de templo proposuit. Alijs quidem videbatur legē belli utendum esse: nunquam enim Iudæos à nouis rebus posse desinere templo manente quò omnes vbicunq; essent colligerentur. Nonnulli si templum reliquissent Iudæi, neq; armis pro eo quisquam certaret, conseruandum esse suadebant: si vero id pugna obtinuissent, ignibus consumendum: quoniam castellum iam videretur esse non templum: & piaculum non ipse, verum illi qui id fieri coegere, committerent. Tito autem, nec si super stantes dimicarent Iudæi, pro hominibus animæ carentia vlciscendum esse dicente, neq; se vnquam ratum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoque fore imperij, si maneret: iam certi quid vellet, ad eius accedunt sententiā, Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc quidem consilium dimisit: iussisq; militibus requiescere, itemq; ducebatur ut his in procinctu validioribus vteretur, viam sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, igneq; restinguere. Illo quidem die Iudæos labor itemq; timor ab impetu cōtinuit. Postero autem collectis viribus, & recepta fiducia, per orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora diei procurrunt. Illi autem primam quidem coitionem fortiter exceperunt: septiq; scutis, à fronte murum condensa acie imitantur, certum tamen erat eos non diu duraturos, quod & multitudine infestantium & animis vincerentur. Cæsar autem priusquam vertetur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis venit auxilio, impetum vero eius non sustinere Iudæi: sed primis interfectis, plerique fugam petunt: & cedentibus quidem Romanis, reuertentes instabant, cum autem illi retorissent, iterum refugiebant: donec circa horam quintam, Iudæi vi coacti templum introire conclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam, decreto postridie mane cum omni exercitu aggredi, templumq; oppugnare. Sed id planè dei sententia iam dudum igne damnauerat: euolutisq; temporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus mensis Augusti, quo etiam prius à rege Babyloniorum fuerat concrematum à domesticis autem causam principiumq; impetit incendium. Nam cum paulisper Titus discessu seditiosi quicquissent, Romanos rursus aggrediuntur, custodumq; templi cum ignem exterioris fani restinguentibus pugna committitur. Hiq; Iudæis in fugam versus, vsq; ad templum accesserunt.

Quemadmodum templum incensum est inuito Tito. Cap. X.

Hic itaq; tunc militum quidam, non expectato cuiusquam edicto, neq; tantum facinus veritus, sed diuino quodam motus impetu, à contubernali suo sustollitur: & ex ardente materia raptum ignem in fenestram inferit atreā unde ad membra circum templum ædificata de septentrionali regione aditus erat. Flamma vero excitata, Iudæorum quidem calamitate dignus clamor exoritur, & ad subueniendum properabant: neque iam vitæ parcendum rati, neque viribus temperandum, amisso eo cuius gratia cautissimi videbantur: mature autem hoc Tito quidam nunciat. Et ille (nanque casu in tabernaculo quiescebat sicut à prælio redierat) exilit: templumq; curriculo petit, prohibiturus incendium: omnesq; post eum duces, & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autem ac

Iterum consilium

Templum succenditur.

Lzk 3

tumultus

*Cæsar ingredi
tur templi
adyta*

tumultus erat, tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem voce simul ac dextera pugnantibus signo dato, ignem iubebat extinguere. Sed neque vox eius audiebatur, quod aures eorum maior clamor obstrueret, nutumque dexteræ non attendebant, cum alios bellum, alios ira distraheret. Introcurrentium vero agminum impetum, non præcepta neque interminationes continebant: sed quò furor eos duceret, sequebantur. Ad ipsos autem introitus conferti, multi quidem sese invicem concubabant: multo vero ardentibus adhuc & fumantibus porticu incidentes ruinis eadem quæ victi patiebantur. Cum vero ad templum accessissent, edicta quidem Cæsar non audire simulant, præcedentem quisque, ut ignem immitteret hortabatur: seditiosis autem iam subueniendi quidem spes nulla erat, sed fuga & cedes omnia possidebat. magna vero populi multitudo inualida & inermis, ubicunque occupati fuerant, interficiebantur. & circum aram quidem ingens mortuorum numerus congrebatur: per gradus vero templi, & sanguis multus profuebat, & eorum corpora qui supra ceciderant delabebantur. Cæsar autem ubi neque impetum insipientium militum continere poterat, & flamma dominabatur, intro cum rectoribus ingressus, & sanctum templi, & quæcunque illic erant aspexit, ea quidem quæ apud alienigenas erant fama meliora, iactatione vero & opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex vlla parte ad interiora penetrasset: nec membra quæ circum templum erant depaiceretur, quod erat verum, existimans adhuc illud opus posse seruari, & ipse prosiluit, militesque rogare ut ignem restingerent conabatur: & Liberalem centurionem de stipatoribus suis, fuisse multatos qui non obedirent iussit arcere. Illorum autem furor bellique impetus quidam vehementior, Iudeorumque odia, & Cæsar's reuerentiam & prohibentis metum superabant: plerisque autem prædæ spes incitabat, suspicantes intus omnia pecunia referta esse: quoniam fores auro factas conspicerent. Præterea quidam milites ex his qui intrauerant, cum Cæsar ad inhibendum incendium cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat. tumque subite, postquam flamma intus apparuit, & duces cum Cæsare discedebant, & stantes extra succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo invito Tito exurit. Sed quamvis hoc multum quis deplendum putet, ut opus omnium quæ audimus aut vidimus maxime admirabile tam extructionis genere, quam magnitudinis, itemque munificentie in singulis rebus, & gloriæ quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet solatium quod ut animalibus, ita operibus locisque fatum sit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam & mensē, ut dictum est, cumque diem seruauit, quo primum à Babylonijs templum erat incensum. Et à prima quidem structione templi, quam Solomon rex inchoauerat, usque ad hoc excidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani, mille centum triginta colliguntur anni, & septem menses, ac dies quindecim. A posteriore vero, quæ secundo anno Cyri regis Aggeus fecerat, usque ad excidium quod Vespasiano imperatore sustinuit ciuitas, anni sexcenti trigintanoue, & dies quadragintaquinque.

De sacerdotibus, Gazophylacioque & porticu.

Cap. XI.

DUm templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus forte venisset rapiebatur, & cedes erat infinita depreheniorum. Nec actus fuit ætatis miserationis, aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri & profani similiter interficiebantur, atque omne genus hominum belli calamitas persequabatur, vnaque supplices cum repugnantibus necabantur: flammaque ulterius progrediens, cum gemitu occumbentium concrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisque operis magnitudine, tota quis ardere crederet ciuitatem. illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam & Romanarum legionum fremitus erat, & seditiosorum ferro ignique clausorum clamor ingens, & populi sursum deprehensi ad hostes fuga cum stupore, ac calamitatis conquestio: in colle autem constititis, etiam multitudo oppidi consonabat. Iam vero multi fame maridi, in mortem pene luminibus

nibus clausis, postquam ignem templi videre, in questus interim vires clamoremque receperunt. Resonabat autem & trans fluvium regio & montes circumpositi gravio- rem sonitum reddebant: & tamen erant clades acerbiores tumultu. Nam colle qui- dem in quo templum erat exuti radicitus quis putaret, ita vndique flamma plenum: videbatur autem sanguis igne largior esse, pluresque intersectoribus interfecti: om- nisque terra cadaveribus tegebatur, & supra corpora mortuorum gradientes milites cursum fugientium sequebantur. Latrocinialis quidem multitudo, tandem pulsus Romanis, in exterius templum, deinde in civitatem evadit: populi autem quod *Sacerdotes in templi se muris occultantes* fuit reliquum in exteriorem porticum confugerat. Sacerdotum autem nonnulli, primū veribus itemque sedibus suis, quę ex plumbo factę erant, aulis, in Roma- nos promissilibus utebantur: deinde cum nihil proficerent, ignisque in eos euome- retur, in parietem secedentes octo cubitis latum, ibi manebant. Duo tamen ex no- bilibus, cum ad Romanos transeundo seruari possent, aut communem cum ceteris durare fortunam, semet ipsos in ignem iniicere, & cum templo concremati sunt, Meirus filius Belgę, & Iosephus Dalzi. Romani autem, quod frustra se cir- cum templum ædificijs parcere iudicabant, cum ipsum templum arderet, omnia simul incendunt, & quicquid ex porticibus reliquum erat: & portas: præter unam ex parte orientali, alteram ex meridiana, quamvis eas quoque postea funditus euer- terint. Quinetiam arculas, quę gazophylacia vocantur, incendunt, in quibus ma- gna vis erat pecunię, ac plurimum vestium, aliaque bona, & (vt breuiter dicam) om- nes Iudeorum cōgestę diuitię, quod opulentissimus quisque illuc rotas domos ex- hauserant. Venerunt autem etiam in eam quę restabat, unā porticum, extra tem- plum quod confugerant ex populo mulierculę, itemque pueri & promiscua multitu- do, propē ad sex hominum milia. sed priusquam de his Cæsar quicquam decerne- ret, vel ducibus imperaret, ira flagrantibus milites incendunt porticum. Hincque contigit, vt alij cum se ex flamma precipitarent morerentur, alios ipsa corruppe- ret, ex tanto autem numero nemo seruatus est. His causis interitus quidā pseudo- propheta fuerat, qui eo die predicauerat in ciuitate, quod eos in templum deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim a tyrannis tunc suborna- ti propheta, populo denuntiabant, vt expectarent dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui supra timorem & custodiam fierent, spes retineret. Cito autē in aduersis homini periuaderetur. Quod si etiam malorum instantiū libe- rationem polliceatur qui fallit, necessario qui ea patitur, spei totus efficitur.

De prodigijs excidium Hierosolymę præcedentibus &
prælagijs. Caput. XII.

DEnique miserabilis populus, illis quidem fallacibus deumque calūniantibus, credulus erat. Certis vero prodigijs & futurę solitudinē prænūciantibus neque attēdebant animo, neque credebant: sed velut attoniti, nec aut oculos ha- bentes, aut animas, edicta dei dissimulauerunt modo cum supra ciuitatem sidus ste- tit simile gladio, & per annum perseueravit cometes: modo cum ante defectionem, primique belli motus ad diē festum Azymorum populo conueniente Coctanus autem dies erat Aprilis mensis nona hora nocturna, circum aram itaque templum tantum lumen effuluit, vt clarissimus dies præteretur: & hoc usque ad mediā permāuit hora, quod imperitis quidē bonū augurium esse videbatur: sacrorum vero peritis, priusquam eueniret, statim dijudicatum est. Eodemque festo die etiam bos, cum ad hostiam du- ceretur, agnum in medio fani peperit. Orientalis autē porta interioris templi, cum esset ænea atque grauissima, & sub vesperam vix à viginti viris clauderetur, ferisque ferro vinctis obieraretur, pessulosque altos haberet in saxum limē demissos, vno perpetuo lapide fabricatū, vix autē noctis hora sexta sponte patescere, his autem curriculo per custodes templi, magistratui nūciatis, ascendit ille, vixque eā potuit claudere. Verum & hoc iterum ignavis quidem signū optimum videbatur. Denum- panque bonorum portam sibi aperuisse dicebat. Prudentiores vero templi tutamen-
tudinemque pōte sua dissolutum iri cogitabant: & hostium donum esse, portas aperiti soli-

*Clamor rursus
fieri ac mors*

tudinemque illo ostento signari inter se pronunciabant. Post dies autem festos diebus paucis, vicesimo primo die mensis Maii visio quædam apparuit fidem excelsa. Pro fabula autem fortasse quod dicturus sum haberetur, nisi qui viderunt superessent, & clades dignæ præfagijs secutæ fuissent. Namque ante solis occasum visum sunt per inane ferri currus totis regionibus, & armatæ acies tranantes nubila, & civitati circumfusæ. festo autem die, quam pentecosten vocant, nocte sacerdotes intimum templum more suo ad diuinas res celebrandas ingressi, primum quidem motum quendamque strepitum senserunt: postea vero subitam vocem audire, quæ diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Iesus quidam, filius Anani, plebeius & rusticus, quadriennio priusquam bellum gereretur, in summa civitatis pace atque opulentia, cum ad festum diem venisset, quo ategias in honorem dei componi in templo ab hominibus mos est, repetere exclamare cepit: Vox ab oriente: Vox ab occidente: Vox à quatuor ventis: Vox in Hierosolymam & templum: Vox in maritos novos novasque nuptas, Vox in omnem hunc populum. Atque hæc interdum nocturne clamitans omnes civitatis vicos circuibat. Nonnulli autem virorum insignium, aduersum omen indigne ferentes, corripunt hominem, multisque verberibus afficiunt. Ille autem neque pro se, nec ad eos qui se multabant, secretò quicquam locutus, eadem quæ prius vociferans perseuerabat. Magistratus autem rati, quod erat verum, magis diuinum esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præfectum: ubi plagis usque ad ossa laceratus, neque supplex cuiquam fuit, neque lachrymauit: sed ut poterat inclinans maxime flebiliter vocem ad singulos ictus respondebat: Veh veh Hierosolymis. Albino autem interroganti (is namque iudex erat) quis esset, vel unde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non prius autem cessauit à luctu miseræ civitatis, donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad bellum usque tempus neque adibat quenquam civium, neque loqui visus est: sed quotidie velut orationem quandam meditatus, veh veh Hierosolymis, quærebatur. Sed nec imprecatur est cuiquam, cum in dies singulos multaretur, nec victum offerentibus benedicebat. Sola vero eius responsio ad omnes erat, triste præfagium. Maxime autem diebus festis vociferabatur: idque per annos septem & quinque menses continuos faciens, neque voce rancior fuit, neque delassatus est, donec obsidionis tempore ipsa se perspectis augurijs ipse quieuit. Supra murum enim circumiens iterum, veh veh civitati ac fano ac populo, voce maxima clamitabat. Cum autem ad extremum addidisset, veh etiam mihi, lapis tormento missus eum statim peremit, animamque adhuc illa omnia lugentem dimisit. Hæc si quis reputet, profecto inueniet, deum quidem hominibus contulere, modisque omnibus præmonstrare quæ sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malivoluntarijs interire, quando quidem & Iudæi post Antoniam captam quadratum fanum fecerant, cum in sacris libris scriptum haberent, capiendam civitatem ac templum, si fanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, idem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multique sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudæam creatus est imperator. Sed enim homines fatum vitare non possunt, etiam si præviderint. At vero hi signorum quædam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempsere: donec patriæ excidio suæque perniciæ, eorum iniquitas confutata est.

*Præfagia sunt
iustre Iudæis
intellecta*

De imperio Titi & sacerdotum interfectione.

Caput XIII

Romani quidem, postquam seditiosi ad civitatem confugere, templo itemque omnibus circumlocis ardētibus, signa in fano reposuere contra portam orientalem: hi quoque ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titum imperatorem. Usque adeo vero præda satiati sunt milites universi, ut in Syria dimidio quam

dio quàm pridem fuerat pretio pondus auri veniret. Ex his autem sacerdotibus, *De puero quodam*
 qui in templi pariete perdurauerant, puer sitiens à Romanis custodibus pacem pe-
 tebat, sitimq; fatebatur. Sed vbi illi tam ætatis quàm necessitatis miserti, dedere
 ei dexteram, & ipse bibit, & quam secum attulerat lagena repleta, sursum refu-
 giens abiit ad suos: nec eum quisquam custodum assequi valuit, sed eius perfidia
 maledicebāt. Ille autem nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexteram enim
 sibi datam, non vt apud ipsos remaneret, sed vt tantum descenderet, atque vt a-
 quam acciperet: quæ cum fecerit, in fide mansisse. Asturiam quidem propter æta-
 tem, maxime pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta vero die sacerdotes
 oppressi fame descendunt, & à custodibus ad Titum perducti, vt salutem sibi cō-
 cederet orabant. Ille autem veniæ quidē tempus illis præterisse fatus, perisse ve-
 ro id cuius eos gratia merito conseruasset, decere autem sacerdotes interire cum
 templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum socijs, quoniam bel-
 lo vndique tenebantur, circumdatis autem nusquam erat fugæ copia, Titum ad
 colloquia prouocāt. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum serua-
 re cupiens, & amicis præterea suadentibus (latrones enim iam moderationes fa-
 ctos esse arbitrabantur) in parte occidua templi exterioris consistit. Hic enim su-
 per xystrum erant portæ, ac pons qui ciuitatem superiorem templo iungebat, isq;
 tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multi autem militum vtrinq; den-
 si astabant: Iudæi quidem circum Simonem ac Ioannem suspensū spe veniæ: Ro-
 manivero ad Cæsarem speculari studio, qualiter eos reciperet. Edicto autē da-
 to militibus, Titus, vt & iracundiam & sagittas continerent, adhibitoq; interpre-
 te, quo argumento superior ostendebatur, prior alloqui cœpit. Etiamne saturati
 estis patriæ malis, o viri? quibus neque virtutis nostræ, neque infirmitatis propriæ *Oratio Titī, ad seditiosos*
 venit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatem
 simul ac templum, ipsi quoq; iuste perituri: qui primum quidē, postquā vos Pom-
 peius fortiter debellauerat, nouas res affectare nō destitistis, deinde etiam bel-
 lum apertum contra Ro. populū extulistis: vtrūne multitudine freti? atqui par-
 ua manus vobis Romani exercitus satis restitit. Auxiliatorum fide? Et quæ
 gens imperio nostro libera, Indeos præ Romanis optaret? Sed viribus cor-
 porum? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorum? Et qui ma-
 ior Oceano murus, atque obstaculum? quo septi Britanni, adorant arma Roma-
 norum. Animorū obstinatione, vel astutia ducum? Atqui etiam Carthaginenses
 captos esse noueratis. Itaq; vos cōtra Romanos ipsorū excitauit humanitas, qui
 primum vobis & terram dedimus possidendam, & gētiles imposuimus reges, dein-
 de leges seruauimus patrias, & viuere vos non solum discretos, sed cum alijs etiā
 vestra voluntate cōcessimus: quodq; maximum est, tributum capere dei nomine,
 ac donaria colligere permisimus: eaq; offerentes neque monuimus, neq; prohibui-
 mus, vt hostes nobis efficeremini ditiores, nostraq; pecunia vos cōtra nos instrue-
 retis. Ergo tantis bonis affecti, satietatē in eos qui hæc vobis præstiterant, extuli-
 stis, & immitium exemplo serpentium virus blandiētibus infudistis. Esto, Nero-
 nis negligentia contempsistis, & veluti ruptum aliquod membrum, siue contra-
 ctū alias, male quieti in maiore vitio detecti estis, & ad spes improbas, etiam cu-
 piditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriā vestram, nō vt pœ-
 nas à vobis ob ea quæ in Cestium cōmiseratis, exigeret, sed monitis emēdaret. De-
 niq; cū deberet, si depopulandæ nationis causa venisset, stirpē vestram petere, at-
 que hac delere ciuitatem, Galilæam & circa eā loca vastare maluit, vt pœnitēdi
 vobis præberet inducias. Sed hæc eius humanitas infirmitas videbatur, nostraq;
 lenitate aluistis audaciā. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent, &
 ex intestinis nostris dissensionibus fidutiam præsumpsistis, meq; ac patre meo di-
 gressis ad Ægyptum, ad struendum bellum tempus illud vtile putauistis. Neque
 vos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam duces humanissimos fue-
 rat

ratis experti. Deniq; vbi ad nos confugit imperium, & omnibus in eo quiescentibus, per legatos autem gratulantibus exteris nationibus, ecce iterum hostes Iudæi: & legationes quidem à vobis trās Euphraten vsq; nouarū rerum gratia missæ, murorum autem noui ambitus: seditio etiam, tyrannorumq; contentio, & bellum intestinū, quæ sola huiusmodi nequissimos decet. Iussus ergo ab inuito patre cum mandatis tristibus ad ciuitatem venire, lætabar, cognito populum de pace sentire. Ante bellum rogabam vos desistere, pugnantibus aliquandiu parcebam, sponte ad me venientibus dexteram dedi, fidem seruauī confugientibus, multos captiuos miseratus, verberibus vrgentes bellum coercui, muris vestris machinas inuitus admoui, semper cædis vestræ cupidos milites continui. Quotiens vicini, totiens vos ad pacem tanquā victus prouocauī. Cum propē ad templū accessissem, consulto iterū legis belli oblitus parcere vos proprijs sanctis orabā, templūque seruare, data vobis exeundi copia, & fide salutis: vel etiā pugnare alio tempore si velletis, in alio loco facultates præbui. Ista omnia spreuistis, & templū manibus vestris incendistis. Deinde sceleratissimi nunc me ad colloquiū prouocatis, vt quid tale conferuetis quale periit? Quæ vosmetipsos salute dignos esse post templi excidiū iudicatis? Quin etiā nūc armati statis, & nec in extremis supplices assimulatis. O miseri, quæ fiducia? Nonne populus vester exanimatus? Templum vero periit, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus autē meis habetis animas vestras. Et tamē fortitudinis esse gloriā mortē arbitramini? Nō contendā cum per tinacia vestra. Proiectis autē armis, traditisq; corporibus: vitam vobis indulgeo, & sicut in priuata domo, domusq; mitis vltus grauiora, cætera mihi seruo. Ad hæc illi responderūt, fidem quidem se ab eo minime posse accipere: nam intrasse nunquā id esse facturos: exeundi vero per munitiones, quā murū se sperat, cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem, ipsiq; oppidū relicturos. Ob hoc Titus vehemēter iratus, quod in sortē captorū constituti, victorū sibi conditiones ponerent, declarari quidem his iussit voce præconis, ne vltius ad se profugerēt, nēne fidem sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis autem viribus dimicarent, & quantum possent, salutē suæ consulerent: iam enim se omnia iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atque inflammare permisit. Illi autem ipso quidē die nihil egerūt, postero autē die Archinum, & Acram, & curiam, & qui vocatur Ophla, succendere: & progrediebatur ignis vsq; ad Helenæ regiā, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ vici domusq; ardebāt. Eodē die Izatē regis filij, & fratres, cumq; his multis nobiles ex populo congregati, vt fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autem quanquā cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tūc quidem omnes in custodia habebat, regis autem filios, ac propinquos postea victos, Romam perduxit, fidem obsidum præstatorios

*Superba re
sponsio sedi
tiosorum*

*Seditiosi de
prædantur
regiam*

*Duo milites
Rom. capti*

De præda seditiosorum & succensione interioris ciuitatis. Cap. XIII
Seditiosi autem ad domum regiam profecti, vbi (quia intra erat) multi facultates suas deposuerant, & Romanos hinc pellunt, & omnibus popularibus qui eò conuenerant propē ad octo milia & quadringentos occisus, pecuniā etiā diripere. Viuos autem duos milites Romani cepere, vnum equitem, alterū peditem. & peditem quidem interfectū per omnem traxere ciuitatem, velut vno corpore omnes Romanos vlciscerētur. eques vero quiddā his quod salutē foret, suadere pollicitus, deducitur ad Simonem, cumq; ibi quæ diceret non haberet, Ardalæ cuidam ex numero ducum traditur punitus. Is autem eum reuinctis post terga manibus, oculisq; fascia obstrictis, in conspectum Romanorū veluti capite cecurus produxit. verum ille dum gladium Iudæus educeret, ad Romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset elapsus, non est passus quidem occidi, indignum vero esse Romanorum militem iudicauit, quia viuos fuerat captus: & armis ablatis eum agmine pepulit, quæ res prudenti viro grauior esse morte videbatur. Postremo

tur. Postero autem die Romani, versis in fugam ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam vsq; igni tradidere. & oppidum quidem gaudebant absumi, rapinis vero carebant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in superiorem ciuitatem recedebant. Erat nanque illis malorum quidem nulla poenitudo: arrogantia autem tanquam in rebus secundis. Denique ardere ciuitatem lætis vultibus aspicientes, a lacri voto mortem se expectare dicebant, quod perempto populo, in ceno templo, & flagrante oppido, nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquijs ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidē in eorum crudelitatem atq; impietatem locutus, multa vero pro salute adhortatur, nihil amplius quā elusus est: quia neq; se tradere propter iurandum patiebantur, neq; pugnare cum Romanis ex æquo iam poterant, velati custodia circūuallati: cædisq; insuper cōsuetudo dexteras commouebat. Dispersi aut per ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati insidiātes. Multi autem capiebantur, omnesq; interficiebantur: nam propter inedia fugere non valebant: mortuos autem canibus proijciebant. Omne autē pereundi genus, fame leuius videbatur: adeo ut ad Romanos quoq; sine licentia, etiam desperata misericordia, tamen fugerēt: atq; in seditiosos à cæde non cessantes, sponte inciderēt. nullusq; in ciuitate locus vacuus erat: sed cuncta mortuos habebant, quos fames aut latrones confecerant, & cadaueribus eorum plena erant, qui alimētorum penuria vel seditione perierāt. Tyrannos aut fouebat, factionemq; latronū, spes vltima, sita in cloacis: quod si fugissent, minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio, post Romanorū digressum prodire ac fugere cogitabāt. Id autē planē illis erat somniū. Nec enim vel deum, vel Romanos fuerant latituri. Tūc quidem subterraneis freti, plura quam Romani concremabant, & qui ex incens dijs fugientes in cuniculos descēdissent, eos improbe necabāt, itemq; spoliabant. Quimetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabāt. Erat aut inter se illis iam rapinarū causa bellū: eosq; putauerim, nisi excidio præuerti essent, nimia crudelitate mortuorum quoq; corpora degustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis adoritur, & confugiunt aliqui Iudæorum ad Titum.

Caput

XV

Cæsar autem fieri non posse prospiciens, ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem, in prærupto vndiq; loco sitam, distribuit operibus militem vicesimo die mēsis Augusti. Erat aut transuectio materiæ difficilis: omnib; ut dictū est, circū ciuitatem vsq; ad cētēsimū stadiū in priorū aggerū extructionē detonsis. Quatuor quidem legionū opus, in occidentali parte ciuitatis, cōtra anlam regiā erigitur: auxiliariū vero manus, & cetera multitudo xystum versus, ac pontē, & Simonis turrim: quam cū Ioanne bellum gerēs, pro castello sibi edificauerat. His aut diebus Idumæorū duces clam congregati, consilium de sui traditione cepere: missisq; ad Titum quinq; viris, ut dexteram sibi daret, precabantur. Ille vero tyrannos sperās esse cessuros Idumæis abstractis, quoniā belli pars videbantur, sero quidē, veruntamen vitam his pollicitus, legatos remisit. Discessum autem parantibus Simō præsensit, & eos quidē, qui ad Titū perrexerāt, quinque viros statim occidit: duces vero, quorū nobilissimus erat Solæ fili; Iacobus, correptos in custodiā cōiijt. Nec multitudinem Idumæorū, abductis rectoribus quid ageret nescientē, sine custodia habebat: sed diligentioribus eam custodijs amplectebatur: & tamen custodes profugientibus obstare non poterant. Quamuis enim multi necarentur, plures tamen erant qui fugerēt. Omnes autem suscipiebantur à Romanis, quod Titus nimia lenitate priora præcepta neglexerat: ipsiq; milites iā & spe lucri, & satietate, cædibus tēperabant. Sola enim relictā plebe, aliud vulgus cū coniugibus ac liberis, paruo quēq; pretio venundabant. Cum multi aut distraherētur, & emptores pauci essent, quanquā voce præconis edixerat, ne quis solus trās fugeret, ut eo modo familias suas educerēt, tamē hos quoq; recipiebat:

recipiebat: appositis, qui ab his secernerent, si quis dignus supplicio videretur. Et infinita quidem multitudo venit. Ex populo vero servati sunt, plus quam quadraginta milia, quos imperator quomodo cuique gratum erat, dimisit. Iisdem autem diebus, etiam sacerdotum unus, filius Thebuti, nomine Iesus, accepta fide salutis à Cæsare ut de sacris donariis quædam traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra duo, his quæ in templo erant posita, similia: mensasque & crateras, & pateras, omnia ex auro solido & gravissimo facta. Tradit etiam vela, & pontificum indumenta, cum gemmis, & vasa multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacræ pecuniæ comprehensus, Phineas nomine, vestes & cingula sacerdotum ostendit, multamque purpuram, & coccum, quæ ad usum reposita catapetasmatis servabantur. Cum quibus aliquantum cinnami erat, casia, pigmentorumque aliorum multitudo, quibus commixtis deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex alijs opibus multa, & sacra ornamenta non pauca: quorum gratia, licet vi capto, ut transfugæ tamen data est venia.

De occupata reliqua parte civitatis.

Caput XVI

Am vero perfectis aggeribus, Septembris mensis die septimo, qui erat à cœpto opere octavus & decimus dies, Romani quidem machinas admovebant. Seditiosorum autem alij, qui civitatem desperaverant, muris relictis in Acram recedebant, alij se in cloacas demittebant: multi dispositi prohibebant eos qui arietes applicarent. hos autem superabant multitudine ac virtute Romani: quodque maximè est læti mortuos atque iam debiles. Cum autem pars esset aliqua muri subruta, non nullæque turres arietibus pulsatae cecidissent, statim quidam propugnatores earum diffugiunt: timor autem etiam tyrannos necessitate maior inuadit. nam & priusquam transgrederentur hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendum suspensi erant. Videres autem paulo ante superbos, & factis impijs arrogantes, ita tunc humiles esse, ac tremere, ut miseranda esset, quanquam in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidem ambitu & muro, quo moenia cingebantur, inuaso atque perrupto, custodes pellere, atque egredi: cum vero, quos antea fideles habuerant, nunquam viderent, fugiebant quo quemque necessitas impulisset. Advenientes autem alij, cum totum ab occidente murum tubertum esse nuntiarent, alij subiisse Romanos, ac etiam propinquare se querentes, alij etiam videre hostes in turribus affirmarent, metu fallente conspectum, in ora prostrati, pro sua dementia querebantur: ac veluti iussu vernos, quæ fugerent hæsitabant. Unde & maxime quis, & virtutem dei perspexerit contra iniustos, & fortunam Romanorum. Tyranni siquidem semetipsos tuitione privauere, ac sponte de turribus descendere: unde vi nunquam, sola vero fame capi poterant. Romani vero qui tantum in muris infirmioribus laborauerant, eos quos instrumentis non potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis tres turres validiores erant, de quibus supra memorauimus. Relictis itaque his, vel (quod est verius) dei nutu ab his depulsi, confestim quidem ad vallē Siloam confugere. rursus autem ubi à metu paululum respirauerunt, munitionem qua murus erat accinctus ex ea parte petiere. Vbi autem infirmiori audacia, quam necessitate (iam enim vires eorum labor, metus, & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, & per diversa disiecti, in cloacis delitescunt. Romanive ro muris potiti, signa in turribus ponere: & plausu atque læticia victoriam & cantu celebrabant, quod principio finem belli multo senserant leniorem. Denique sine sanguine murum nacti, novissimum non esse credebant: cumque nullum reluctatorem viderent: pro incerto mirabantur. In angustias autem viarum strictis gladijs fusi, & quos cepissent interficiebant nullo discrimine: domosque totas: cum omnibus qui eo confugerant: igni tradebant. Multas vero vastantes: quas prædæ causa perne trassent: integras mortuorum familias: & plena mortuis tecta: quos fames confecerat: offendeant. Ipsum deinde horribile aspectum: vacuis manibus egrediebantur. Nec tamē eo modo peremptos miserantes idem etiam circa viuos patiebantur: sed unumquemque

vnūquēq; obuium transfigendo, & angusta viarum cadaueribus obstruendo totam ciuitatē sanguine diluere, vt pleraq; incensōrū cēdes exstinguerent. Et occidentes quidē vespere cessabant, nocte vero crescebat incendiū. Ardētibus autē Hierosolymis, illuxit dies Septēbris mensis octauus ciuitati, tot clades cum obūderetur experte; quot bonis si vīsa esset ex quo fuerat cōdita, inuidēda fuisset: nulla tamen alia re tantis infelicitatibus digna, nisi quod talem progeniem qua subuersa est, edidit. Intro aut Titus ingressus, & alia, & ciuitatis munitiones ac turrium cantes miratus est, quas tyrāni per dementiā deseruerant. Conspecta quidē earum solida altitudine, itemq; magnitudine, subtiliq; lapidū compagine singulorum, quantūq; paterent vel quātum erigerentur, deo, inquit, planē adiuuante pugnamus, & deus erat, qui detraxit ab istis munimentis Iudēos. Nā quē hominum manus, aut quē machinē ad istas valerent? Tunc quidē multa eiūmodi cū amicis collocutus est, quos vero à tyrānis vinctos in castellis repperit, relaxauit. Cum aut alia ciuitatis deleteret, murosq; subuerteret, eas tures fortunē suę monumentū reliquit: qua cōmilitante his potius fuisset, quē capi non potuissent. Quia ergo milites interficiendo defatigabātur, magna; adhuc extabat superstitū multitudo, solos quidē armatos Cēsar, & qui manū opponerent, iubet interfici, reliquam vero multitudinē saluam esse. Illi aut cum his, quos occidi mandatū fuerat etiam senes ac debiles trucidabant: vegetos aut atq; vtiliores coactos in templum, in destinatū mulieribus ambitū concluserunt. Custodem aut his Cēsar apposuit vnū ex libertis, & amicum suū Frontonem, qui fortunam quā quisq; meritis esset, decerneret. Ille aut latrones quidē omnes, atq; seditiosos, cum alius ab alio indicaretur, occidit: iuuenes autē lectos, qui procero atq; formoso essent corpore, triūpho seruabat: ex residua multitudine septem & decē maiores annis, vinctos mittit ad Ægyptū, operibus deputādos. Plurimos aut per prouincias Titus distribuit, in spectaculis ferro & bestiis cōsumendos. Qui vero infra decimum & septimum annum ætatis agerent, venditi sunt. Iisdem autem diebus, quibus secernebantur à Frontone, mortui sunt fame duodecim milia, quibus partim odio custodum non præbatur cibus, partim ipsū victus fastidio tenebātur. Erat autem præ multitudine hominum frumenti penuria.

Titus ingreditur urbem

De numero captiuorum & peremptorum.

Cap. XVII.

ET captiuorum quidem omniū qui toto bello comprehensū sunt, nonaginta & septem milium cōprehensus est numerus. Mortuorū vero per omne tēpus obūdionis vndecies centū milia. Horum pleriq; gentiles fuere, sed non indigenę: ab omnibus enim regionibus ad azymorū diem festum cōgregati, bello subito circūfusi sunt: vbi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod aut caperet tantam hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tūc vires ciuitatis ac florē Neroni significare cupiens, contēnenti nationem, à pontificibus petijt, vt si quomodo possent, multitudinē numerarent. Illi aut, cum dies festus adesset, qui pascha vocatur, quando à nona quidē hora vsq; ad vndecimam hostias cēdunt, per singulas vero contubernia nō pauciorum quam decem virorū sunt: solum enim epulari nō licet, multi etiam viceni conueniunt: hostiarū quidē ducenta & quinquaginta sex milia & quingētas numerauere. Fiunt aut, vt denos epulatores per singulas imputemus, vicies centena ac septingētena milia, sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue vitiliginosis, aut semine fluentibus, quos gonoroicos vocāt neq; mulieribus mēstruo cruore pollutis, neq; alijs inquinatis participare sacrificia permittebatur: sed nec alienigenis quidē, nisi qui religionis causa venissent. Magna vero hęc multitudo ab extraneis cōgregabatur. Tunc tñ velut in carcerem tota gens fato cōclusa est, & facta hominibus ciuitas bello obūdebat. Itaq; superat omnē humanā, & diuinitus emissam pestē numerus peremptorum, quos partim palām occidēre, partim cepere Romani. Rimātes enim cloucas, & sepulchra eruentes, quos offendissent ingulabāt. Inuenti sunt aut ibi quoq; plusquam

*Ioannes & Si-
mon capti*

duo milia, quorū alij manu sua, plures autē mutuis se vulneribus interfecerāt, cum alios fames corrupisset. Foedus autē corporū odor introeuntibus occurrebat, adeo ut statim multi recederēt: alij plura habendi cupidine, cōgesta cadavera calcantes, se immergerent. multę nanq; opes in cuniculis inueniebant, nefasq; omnem viā lucri faciebat. Subducebantur autē multi, quos tyranni vinxerat: nec enim in extremis à crudelitate cessauerāt. Vltus est autē deus vtrunq; merito. Et Ioannes quidē oppressus fame cū fratribus in cloacis, quā sepe despexit, à Romanis dextera sibi dari precatus est. Simon vero multa vi cū necessitate luctatus sicut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est autē alter triūpho. Ioānes autē vinculis sempiternis. Romani vero extremas vrbis partes incēdunt, murosq; subuertunt.

Hierosolymæ vrbis historia brevis.

Cap. XVIII.

*Melchisedec
iustus rex*

ITa quidē Hierosolyma capta est, secundo anno principatus Vespasiani, Septembris mensis. viij. die. Quinquies autē prius capta, tunc iterum vastata est. Agyptiorū quidem rex Asochæus, & post eum Antiochus, deinde Pompeius, & post hos cum Herode Solius captā urbem seruauere. Antea vero rex Babyloniorum ea potitus excidit: post annos ex quo ædificata est, mille trecētos sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus autē conditor eius fuerat Chananæorū dynasta qui patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoq; sacerdotium deo primus exhibuit, & sano primū ædificato, Hierosolymā ciuitatem vocauit, cū antea Solyma vocaret. Chananæorū quidem populo rex Iudæorū Dauid pulso, colendā suo populo tradidit: & quadringētesimo sexagesimo quarto anno post, ac mensibus tribus, à Babylonijs euersa est. A rege autē Dauide qui primus Iudæus in ea regnauit, vsq; ad id quod Titus fecit excidium, anni mille centum septuagintanouem. Ex quo primum autē condita est, vsq; ad excidiū, anni duo milia centum septuaginta septē. Sed enim neq; antiquitas, neq; ingētes diuitię, neq; per totū orbem terrę diffusa fama, nec magna religionis gloria quicquam iuuat, quo minus periret. Talis quidē finis Hierosolymorū obsidionis fuit. Postquā vero quos occideret, quidve raperet, nō habebat exercit⁹, quod iratis animis omnia deerāt (nec enim parcendo si esset quod agerent, abstinuissent) iubet eos Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatē ac templum: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phaselo, & Hippico, & Mariāme: muriq; tanto, quantū ciuitatem ab occidente cingebat. Id quidē, ut esset castrum illi custodiæ causa relinquendis: turres autē, ut posteris indicarent qualem ciuitatem, quāme munitissimam, Romanorum virtus obtinuisset. Alium vero totū ambitum ciuitatis ita cōplanauere diruentes, ut qui ad eam accessissent, habitatam aliquādo esse vix crederent. Hic quidem finis eorū dementia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit: clarissimæ ciuitati, & apud omnes homines prædicatissimæ.

*Vrbs funditus
diruta.*

De præmio militum.

Caput XIX.

CÆsar autē præsidio quidem illic statuit relinquere decimam legionem, non nullasq; alas equitū, ac peditum cohortes. Omnibus autē belli partibus administratis, & laudare vniuersum cupiebat exercitū, pro rebus fortiter gestis, & debita viris fortibus præmia persolvere. Cōposito autē in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminetissimis, vnde ab omni milite posset audiri, magnā illis, ait habere se gratiam, quod beneuolentia erga se vtendo perseverassent. Laudabat autem, quod per omnia bella morigeri fuissent, quodq; præliando fortitudinem in multis magnisq; periculis monstraissent, patriæ per se amplificantes imperiū: omnibusq; planum facientes hominibus, quia neq; hostiū multitudo, neq; munitiones regionū, neq; magnitudines ciuitatum, vel audacia inconsulta, & immanitates efferæ aduersantium, possint vnquā Romanorum vires, vel manus effugere, quāuis in multis rebus aliqui fortunam opulantem habuerint. Pulchrū quidem esse, ait, illos etiam bello finem imponere, quod multo tēpore gestum sit. nec enim optasse his quicquā melius, cū id, ingrederentur. Hoc autē pulchrius atq; præclarius, quod duces Romani & administratores imperij, ab his

ab his declaratos ac premissos in imperium cuncti libenter suscipiunt. & his que ipsi decreuere, standum putat, agentes his gratias qui legissent. Mirari autem se eos ac diligere omnes, quia nemo viribus alacritatem habuit tardiores. Et illis tamen, qui pro maiore vi elarius decertassent, vitasque sua condecorassent fortibus factis, & re bene gesta militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se & honores & premia redditurum: nec ullum eorum qui plus alio laborare voluisset, iusta vicissitudine cariturum: magnasque sibi huius rei fore diligentiam, quod magis vellet honorare virtutes eorum, qui militum socij fuissent, quam punire peccata. Confestim ergo iussit eos quorum partes sunt, iudicare, quosnam sciret fortiter aliquid in bello fecisse: & nominatim singulos appellas, presentes collaudabat, quasi qui domesticis recte gestis nimium letaretur: & coronas eis aureas imponebat, & torques, longasque hastas, & signa ex argento facta donabat, & vnicuiusque ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubijs aurum & argentum, itemque vestes, aliamque preda largiter distribuebat. Omnibus autem ita donatis, ut quisque se meritum prebuerat, votisque cum vniuerso exercitu factis, magno fauore descendit, vertitque se ad sacra pro victoria celebranda, magnaque astante bouum multitudine circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipse vero cum honoratis per triduum letatus, milites quidem alios quoque conveniret, dimittit. Hierosolymorum autem custodiam decimae legioni credit: neque ad Euphratem, ubi pridem fuerat, eam remisit. Duodecimam vero legionem, memor quod Cestio duce Iudaeis cesserat, totam Syria pepulit: erat enim olim apud Raphanæas: ad Meliten autem, quae sic vocatur, misit. Haec ad Euphratem in confinio Armeniae & Cappadociae sita est. Duas vero sibi obsequi satis esse duxit, donec ad Aegyptum perueniret, quintam & quintamdecimam legiones. Deinde cum ad maritimam Caesaream cum exercitu descendisset, in eam manubiarum multitudinem reposuit, captiuosque ibi asseruari praecipit, quod ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

De navigatione Vespasiani, deque comprehenso Simone & spectaculo die natalitio exhibito. Caput XX.

PER idem vero tempus, quo Titus Caesar obsidionis causa apud Hierosolymam commorabatur, ascensa naui oneraria Vespasianus Rhodum transmittit. Hinc autem vectus triremibus, postquam omnes quas praeternauigauit ciuitates inuisit, ab his cum votis exceptus, in Graeciam ex Ionia transit. Egressus deinde Corcyra in Iapygiam delatus est, unde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Caesarea reueritus in Caesaream quae Philippi vocatur, aduenit: diuque ibi commorabatur, celebrans omnia genera spectaculorum: multique in ea captiui consumpti sunt, alij bestiis obiecti, alij autem cateruatim more hostium inter se depugnare coacti. Hic Simonem etiam Giorae filium comperit hoc modo comprehensum. Iste Simon cum Hierosolyma obsideretur in superiore ciuitate constitutus, postquam muros ingressus exercitus totam vastare ciuitatem coeperat, tunc fidelissimis amicorum ascitis, & lapidarijs cum ferramentis eorum necessitati congruis, & alimentis quae multis diebus sufficere possent, una cum illis omnibus in quandam occultiore cloacam sese demittit. & quoad fossa patebat, illi progrediebatur: ubi vero soliditas obstitisset eam suffodiebat, sperantes posse ulterius progressos tuto emergere, atque ita seruari. Sed hanc expectationem veram non esse, rei periculum refellebat. Vix enim paululum fossores processerant, iamque alimenta, quantum parce his vterentur, eos deficiebant. tunc igitur velut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, innexaque fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus ubi templum antea fuerat apparuit. Ac primo quidem obstupere qui eum viderunt, locisque suis manebant. deinde propius cum accessissent, quis esset, percotati sunt. & id quidem Simon non dicebat. iubebat autem ad se ducem vocari, statimque accersitus ab his qui ad eum cucurrerant, venit Terentius Rufus: namque is rector militiae relictus erat. Omni autem ab eo veritate comperta, ipsum quidem vincitum custodiebat: Caesari vero quemadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonem quidem in ultio-

nem crudelitatis, qua in cines suos amare ac tyrannice fuerat usus, in potestate hostium quibus maxime inuisus erat ita deus posuit, non vi subditum eorum manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat, falsis criminationibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram dei effugere nequitia, nec inualida res est iustitia, sed quandoque sui temeratores ultiscitur, & grauiorem poenam ingerit criminosis, cum iam se liberatos esse crediderint, eo quod non statim luere commissa: Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus è terra, magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinem iisdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsaream reuerso, victus Simon oblatus est. & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, seruari iussit. ibi autem moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum bestiis depugnarunt, quique ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores periere, duo milia quingentos excessit. Omnia tamen Romanis videbantur hæc licet mille modis illi consumerentur, minus esse supplicij. Postea Cæsar Berytum venit (hec autem est ciuitas Phœnices prouinciæ, colonia Romanorum) & in hac quoque diutius demoratus est, maiore usus claritudine circa natalē patris diem, tam magnificentia spectaculorum, quàm sumptibus alijs excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

De calamitate Iudeorum apud Antiocheneses.

Cap. XXI.

E Venit autem per idem tempus, Iudeos qui apud Antiochiam reliqui erant, acerba & exitiosa pericula perpeti, concitata in eos Antiochenium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præsentia, quàm propter ea quæ fuerant non multo ante commissa. De quibus necessarium mihi videtur pauca prædicere, ut etiam quæ postea gesta sunt, consequenti narratione referamus. Iudeorum nanque gens multum quidem totius orbis indigenis asseminata est. Plurimum autem Syris vicinitate permixta, præcipue apud Antiochiam versabatur, propter magnitudinem ciuitatis. Maxime vero his liberam domicilij facultatē reges, qui post Antiochum fuerant, præbuerunt. Nanque Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus est, vastatis Hierosolymis templum spoliavit. Qui vero post eum regnum assecuti sunt, quicquid æneum in donarijs fuit, hoc Iudeis apud Antiochiam degentibus reddidere, in eorum synagoga dedicatum: concesseruntque ut pari cum Græcis iure ciuitatis vterentur. A secutis quoque postea regibus eodem modo tractati, & multitudine profecere, & extructione itēque magnificentia munerum templum clarius reddidere: semperque religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo sui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum, & recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio: Iudeorum verò odium apud oēs pullulabat, tunc vnus eorum Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam Iudeorum) cum Antiochenium populus concionaretur in theatro, progressus in medium, patrem suum & cæteros deferabat, insimulans eos quod vna nocte totam ciuitatem incendere statuisent: & velut huius consilij participes quosdam hospites Iudeos tradidit. His autē auditis, populus iram cohibere non poterat: sed in eos quidem qui traditi fuerant, ignem iussit afferri: statimque omnes in theatro concremati sunt. In multitudinem vero Iudeorum properabat irruere: si eos celeriter vlti essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere, mutatae voluntatis argumentum, quodque Iudeorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorum ritu sacrificaret: idemque iussit & ceteros compelli facere: renuēdo enim manifestos insidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochēlibus facto, pauci quidem consenserunt: alij vero qui noluerunt, perempti sunt. Antiochus autem acceptis à Romanorum

à Romanorum duce militibus, sæuius instabat suis ciuibus, nequaquam eos die septimo ab opere cessare permittens, sed omnia cogens facere, quæ diebus alijs agerent. Tamq; validam necessitatem imposuit, vt non modo apud Antiochiam septimi diei feriæ soluerentur, sed ab hoc exordio in cæteris quoque ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret. Iudæis autem apud Antiochiam, tunc eiusmodi mala perpeffis, altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati, hæc quoque persecuti fuimus. Nanque quod quadratæ forum exuri contigit, & archiua monumentorumq; receptacula publicorum, itemq; basilicas, vixq; ignis inhibitus est super omnem ciuitatem magna nimis vi ruens, huius facti Antiochus Iudæos accusat: & Antiocheneses, quos scilicet si his infesti antea nō fuissent, recenti tamen ex incendiij tumultu facile calumnia perpulisset, multo magis ex actis fidem habere dictis suis persuasit, vt penē se vidisse ignem à Iudæis iniici arbitrantur: & tanquam furore correpti, magno cum ardore cuncti aduersus eos qui accusabantur, impetum facerent. Vix autem motus eorum potuit reprimere Collega adhuc iuuenis legatus, postulas sibi permitti referre ad Cæsarum gesta. Rectorem nanq; Syriæ Cæsennium Pætum iam quidem Vespasianus ad eam miserat, nondum autem ille peruenerat. Habita vero diligenti quæstione Collega reperit veritatem: & eorum quidem Iudæorum quos Antiochus accusauerat, nemo cōsciis fuit. omne autem facinus admisere homines quidam nocētissimi necessitate debitorum: rati quod si forum & scripta publica cōcremassent, exactio ne liberarentur. Iudæi quidem pro suspensis criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

Quomodo Vespasianus rediens à Romanis exceptus est Cap. XXI.

Tritus autem Cæsar à patre sibi allato nuntio, quod vniuersis quidem Italiae ciuitatibus desiderabilis peruenisset: maxime vero, quod vrbs cum Roma summa cū alacritate & claritudine suscepisset, in maximā lætitiā voluptatemq; translatus est, curis de eo ita vt sibi erat suauissimum liberatus. Vespasianū enim etiam longe absentem, omnes homines Italiae voluntatibus vt præsentem colebant: expectationem suam, quod nimis eum venire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habētes necessitate liberam erga illum beneuolentiā. Nam & senatus memor calamitatum, quæ mutatione principum contigissent, optabat imperatorem suscipere senectutis honore bellicorumq; gestorum maturitate decoratum, cuius præsentiam sciebat soli saluti subiectorum commodaturam: & populus malis intestinis sollicitus, magis eum venire cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absoluendum esse confidens, antiquam vero libertatem cum opulentia recepturum. Præcipue miles ad eum respiciebant. hi enim maxime bellorum per illum patratorem nouerant magnitudinem. imperitiam verò aliorum ducum experti atque ignauiam, magna quidem se optabant turpitudine liberari. eum verò, qui se & seruare & honestare solus posset, recipere precabantur. Cum verò hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore quidem præcipuis viris vltius expectare intollerabile videbatur, sed eum longissime ab vrbe Roma conuenire ante properabant. Nec tamen quisquam moras eas cōueniendi ferebat, sed ita simul omnes effundebantur, & vniuersis facilius & promptius ire, quàm manere videbatur, vt etiam ciuitas ipsa tunc primum inter se iocūdā sentiret hominum charitatem. Erant autem pauciores abentibus remanentes. Vbi verò eum appropinquare indicaretur, quāmq; mansuete singulos suscepisset, qui præcesserant, nuntiatum est, omnis iam reliqua multitudo per vias cum coniugibus & liberis præstolabantur: & quò transiens aduenisset, videndi eius voluntatem, vultusq; lenitatem omnium generum vocibus prosequēbantur, benemeritum & salutis datorem, solumq; dignum Romanorū principem appellantes. Tota vero ciuitas veluti templum erat, fertis atque odoribus plena. Cum autem vix per circumstantem multitudinem in palatium venire potuisset, ipse quidem penetibus dijs aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. Vertunt autem

se ad epulas turbæ; perq; tribus & cognationes & vicinias conuivia exercentes, deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quamplurimum temporis in Romano imperio perseverare, & filium eius, & qui ex his nasceretur seruari inexpugnabilem principatum. Vrbs quidem Romana Vespasiano ita suscepto statim maxima felicitate crescebat.

Domitiani gesta contra Germanos & Gallos Cap. XXIII.

*Classicus
Civilis.*

Ante hæc vero tempora, quibus Vespasianus quidem apud Alexandriam erat, Titus vero Hierosolymam obsidebat, magna pars Germanorū ad defectionem mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirantes, magnā spem contulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarētur. Germanos autem deficere velle, bellumq; inferre, sustulit primo natura bonis consilijs vacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam solis sciunt gentem suam vi coactam seruire Romanis: necnon equidem maximam tempus eis fiduciam dedit. Nam cum viderent Romanum imperium crebris imperatorū mutationibus intestina seditione turbari, omnemq; his subditam orbis terræ partem pendere ac nutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atque discordijs oblatum esse putauerunt. Id autem consilium dabant, & hac eos spe decipiebant, *Classicus* quidam & *Civilis*, ex eorum potentissimis: qui olim quidem res novas cupiebant: occasione autem inducti, suam sententiā prodidere, iamq; alacriter affectæ multitudinis periculum facturi erant: verum maxima parte Germanorum defectionem pollicita, & cæteris fortasse nō dissentientibus, veluti quadam diuina providentia, Vespasianus ad Petiliū Cerealem, qui pridem Germaniam rexerat, literas mittit, quibus etiam consulem declarauit, iussitq; ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quō iussus erat abiēs, audita rebellionē Germanorum, eos iam congregatos aggressus magna clade affecit, depositaq; amentia ad sobrietatem coegit. Sed etiam si ille ad ea loca non peruenisset, tamen haud multo post erant supplicia luituri. Nam vt primum defectionis eorum nuntius allatus est Romam, Domitianus Cæsar hoc audito, non sicut alter in illa ætate fecisset (nam admodum adulescens erat) tantam rei magnitudinem suscipere non detrectauit: sed à patre habens ingenitam fortitudinem, & supra ætatem exercitatus, ilico tendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama perculsi, ei se permisērunt: lucrum hoc ex ea re maximum naçti, vt sine clade pristino iugo subijcerentur. Omnibus ergo circa Galliam vt oportuit ordinatis, ne facile rursus vnquam turbarentur, Domitianus clarus atque insignis, ætatem superantibus factis, & patrium decus afferētibus, Romam regreditur. Cum supradicta vero Germanorum defectione, iisdem diebus etiam Scytharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatæ, maxima multitudo clam transgressi flumen Istrum, violenti atque sæuissimi, propter inopinatum impetum multos Romanorum quos in præsijs offendere interficiunt: & consularem legatum Fonteium Agrippam, qui fortiter his obuinus pugnauerat, occidunt: proximasq; regiones totas ferendo atque agendo, omniāque incendendo peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto, & vastitate Mœsiæ cognita, Rubrum Gallum mittit pœnas de eis sumpturum. à quo multi quidem in prælijs trucidati sunt. qui vero salui esse potuere, cum timore domum refugere. Hoc autem bello magister militum finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus præsijs loca circundedit, vt omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Mœsia quidem ea celeritate debellatum est.

De anæ sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titi celeberrimo.

Caput XXIII.

Prinæps vero Titus aliquandiu quidē Beryti cōmorabatur, ita vt diximus: inde aut reuersus, & per omnes quas obiret Syriæ ciuitates magnificētissima celebrans spectacula, Iudæorum captiuis ad ostentationem cladis eorū abutebatur:

tebatur. Conspicit autē in itinere fluuium cognitione dignissimum. Is fluit medijs inter Arcas & Raphanæas Agrippæ regni ciuitates. Habet autem quoddā peculiare miraculum. Nam cum sit quando fluit plurimus, neque meatu segnīs, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccū exhibet locum videre. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atq; hunc ordinem semper eū obseruare pro certo compertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudæorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autem Antiochenſium populus postquam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra mœnia præ gaudio non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabāt, & vsq; ad tricesimum vel eo amplius stadium progressi, non modoviri, sed etiam fœminæ cum pueris expectabant. Et cum appropinquantē vidissent, ex utroque viæ latere stantes dextras cum salutatione tēdebant: multisq; fauoribus exultantes, cum ipso reuertebantur. Crebro autē inter omnes alias laudes præcabantur, vt Iudæos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulſit, sed otiose quæ dicebantur audiebat. Incerti autem quid sentiret, quidue facturus esset, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochiæ Titus, sed continuo ad Zeugma Euphratem versus iter contendit. Quò missi etiam ab rege Parthorum Vologeso venere, auream ei ferentes coronam, quod Iudæos vicisset. Eaq; suscepta etiam conuiuium exhibuit regijs, atque ita Antiochiam re meauit. Senatu vero & populo Antiochenſi multum petentibus vt in theatrum veniret, vbi omnis eum multitudo præstolabatur, humanissime paruit. Rursus autem fortiter ijsdem instantibus, & crebro postulantibus expelli ciuitate Iudæos, ingeniose respondit, patriam eorum dicens quò expellendi fuerant interiisse, nullumque iam esse locum qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem sese conuertunt Antiochenſes, quod priorem impetrare non potuerunt. Aeneas enim tabulas eum precabantur eximere, quibus incisa essent priuilegia Iudæorū. Sed ne id quidem Titus annuit. verum in eodem statu relictis omnibus quæ habebāt apud Antiochiam Iudæi, ad Ægyptum inde discessit. Iter autem agendo. cū ad Hierosolymam venisset, tristēmque solitudinem quam videbat, antiquæ ciuitatis claritudini compararet, disiectorum operum magnitudinem & veterem pulchritudinem recordatus, miserabatur excidium ciuitatis, non sicut alius fecisset exultans, quod talem ac tantam funditus excidisset, verum multa imprecans seditio- nis autoribus, & qui hanc pœnam ei inferri coegere: ita certus erat, quod nūquam virtutem suam voluisset punitorum calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitijs, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædā enim eruebant Romani, plura vero captiuis indicantibus auferebant, aurum atq; argentū, aliaque instrumenta preciosissima, quæ domini propter incertā belli fortunā terræ condidit. Titus autē propositum iter ad Ægyptum tendēs, emensa velociter solitudine, peruenit Alexandria: decretoq; ad Italiam nauigare, cum se duæ legiones comitarentur, vtrinq; vnde venerant, remisit: quintam quidē in Mœsiā, quintam vero decimam in Pānoniā. Captiuorum autem duces Simonē & Ioannem, & alios numero septingentos viros electos, tam magnitudine corporū quam pulchritudine præstātes, ilico ad Italiā portari præcepit, cupiens eos in triūpho traducere. Peracta verò nauigatione provoto, similiter quidē Roma in eo suscipiēdo erat affecta, & occurſus exhibuit ei quos patri. Claritudinem vero Tito pater attulit, qui venit obuiam, eumq; suscepit. Multitudini autem cinium diuinā quandam lætitiā suggerebat, quòd videbat in vnum tres conuenisse. Non multis autem diebus post, unum communem triumphum ob res gestas agere statuere, quamuis vtriq; senatus propriū decreuisset. Prædicto autem die, quo futura erat pompa victoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes aut cum exissent, loca ubi tantum stare possent occupauerant, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret, concessio necessario transitu. Cuncta vero turba militari ante lucem per turmas atq; ordines progressa cum re-

toribus

*Triumphus
de Iudeis*

ctoribus suis, & circa ostia constituta non palatii superioris, sed prope Iſidis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebāt) prima iam aurora incipiente procedunt Vespasianus & Titus, lauro quidē coronati, amicti vero patria veste purpurea: & ad Octavianas ambulationes transeunt. ibi enim senatus, & ducū proceres, & honorari equites, eorum præstolabantur aduentū. tribunal autē ante porticus factum erat, sellæq; eburneæ in eo præparatæ. Quò cum ascendissent, confederunt. Statimq; eos militaris fauor excepit, multis virtutem testimonijs prædicans. Illi autem inermes erāt, in veste serica laureis coronati. Perceptis autem laudibus eorum Vespasianus cum dicere adhuc vellēt, silentij signum dedit. Magnaq; omnium quiete facta, surrexit, & amictu magnam partem capitis adoperatus, solennia vota celebravit: idemque Titus fecit. Perfectis autem votis, Vespasianus in commune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari solet, dimittit. ipse vero ad portā recedit, quæ ab eo quod per illam semper triumphorum pompa ducitur, nomen accepit. Ibi & cibum prius capiebant, & triumphalibus vestibus amicti, dijs ad portā collocatis cæsa hostia, inter spectacula transeuntes triumphum ducebant, vt multitudini facilius præberetur aspectus. Pro merito autem narrari multitudo illorum spectaculorum & magnificentia non potest, in omnibus quæ quisque cogitauerit, vel artium factis, vel diuitiarum opibus. vel naturæ nouitate. Nam penè quæcunq; hominibus (qui vsquā sunt) fortunatis paulatim quæſita sunt, alijs alia mirabilia atque magnifica, hæc vniuersa ille Romani imperij magnitudinem probauere. Etenim argenti auriq; necnon eboris in omni specie operū multitudinem, non vt in pōpa ferri cerneret, sed vt ita dixerim omnia fluere. & alias quidem vestes ex rarissimis generibus purpuræ portari, alias diligētissima pictura variatas arte Babylonica: gemmæ autem clarissimæ tam multæ, aliæ coronis aureis, aliæ alijs operibus inclusæ traductæ sunt, vt apparet frustra nos earum vsquam rerum esse aliquid suspicari. Ferebantur etiam simulacra, quæ illi deos habent, & magnitudine mirabili, & arte non defunctorie facta. horumque nihil non ex pretiosa materia. Quin & animalium diuersa genera producebātur, proprijs ornamentis induta. Erat autem etiam quæ singula portaret magna hominum multitudo, purpureis vestibus atq; inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pompam fuerant ab alia turba discreti, præcipua & mirabili ornamentorum magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidem vulgus inornatum videres, sed varietas & pulchritudo vestium natam ex fatigatione corporum deformitatem, oculis subtrahebat. Maxime autem stupori erat, pegmatum quæ portabantur fabricatio, pro cuius magnitudine timendum viribus portantium occurrentes putabant. multa enim in tertium nidum quartumque surgebant: & magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat: multis aurata veste circumdatis, cum aurum præterea factum atq; ebur omnibus esset affixum. Multis autem imitationibus bellum aliter in alia diuisum, certā sui faciem demonstrabat. Erat enim cernere vastari quidem fortunatissimam terram, totas vero interfici acies hostiū: & alios fugere, alios captiuos duci: murosq; excellentes magnitudine machinis dirui, & castellorum excindi munimina, & populosa ciuitatum moenia disturbari, exercitumq; intra muros infundi: cædisq; omnia loca plena, & eorum qui manu resistere non poterant preces ignemq; templis immissum, & diūque super dominos post multam vastationem euerſiones: atque amnis tristitiam, defluentis non in arua culta, neq; ad hominum vel pecorum potum, sed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc enim Iudei bello passi sunt: ars autem & confectorum operum magnitudo, nescientibus adhuc facta tanquam præsentibus ostendebant. Erat autem per singula pegmata capte ciuitatis dux, ita vt capti fuerat, ordinatus. Multæ etiam naues sequebantur. Spolia vero alia quidem passim ferebantur. eminebant autem, quæ apud Hierosolymam in templo reperiuntur, mensa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum similiter quidem auro

dem auro factum, sed opere commutato ab vsus nostri cōsuetudinē. nam media quidem columna basū hārebat, tenues autem ab ea cānulæ produebātur, formæ ad similitudinem fuscinæ, ad summum quæq; in lychni speciē fabricatę. erāt autem numero septem, septimi diei, qui apud Iudęos est, indicantes honorem. Post hæc autem portabatur lex Iudæorum, nouissima spoliū. Deinde transibant plurimi victorię simulacra portātes: omnia ex auro & ex ebore facta. Post quę Vespasianus prior ibat: & Titus deinde sequebatur. Domitian⁹ autē adequitabatur, ipse quoq; ornatus pulchritudine, dignumq; spectari exhibens equū. Pompæ autem finis fuit Capitolini Iouis templum. Quò postquam ventum est, cōstitere. Erat autem vetus mos patrius, operiri donec ducis hostium mortē quispiam nuntiaret. Is erat Simon Gioræ, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo vero circumdatus per forum trahebatur, quò eum simul caderēt qui ducebāt. lex autem Romanis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postquam igitur cum finem vitæ habere nuntiatum est, omniumq; fauor secutus est, tunc hostias inchoauere. hisque secūdo pervota solennia omine peractis in palatium recessere. Et alios quidem epulis ipsi excepere, alijs autem omnibus domi cōuiuiorum instructi erant apparatus. Hūc enim diem vrbs Romana celebrabat, victorię quidem in hostes gratulatorium, finem vero malorum ciuiliū, & spei bonæ pro felicitate principium. Post triumphos vero, & Romani imperij firmissimum statum, Vespasianus Paci tēplum edificari decreuit. Itaq; mira celeritate, & quę hominum cogitationem superaret, effectū est: Magna enim diuitiarum largitate vsus, insuper perfectis id picturæ ac figmentorum operibus exornauit. Omnia nanque in illud sanum collecta ac deposita sunt, quorum visendorū studio per totum orbem, qui ante nos fuerūt, vagabantur: quomodo aliud apud alios situm esset, videre cupientes. Hic autem reposuit etiam quę Iudæorum fuerant instrumenta, his se magnifice ferens. I legem vero eorum, & penetralium vela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

*Simon Gioræ
occisus*

*Templum pa-
cis a Vespasia-
no cōstructum*

Herodium & Machærus à Bassocapta

Cap.

X X V

IN Iudæam vero legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cereali Verilliano exercitu, castellum quidem Herodiō cum præsidio deditio cepit. Post autem omni manu militari collecta, multi autē in partes diuisi erant, & legione decima bellū inferre Machæruni statuit. Valde enim necessarium videbatur id excindi castellū, ne multos sui munimine ad defectionē inuitaret. Nā & salutis spem, habitatoribus certam, & aggredientibus hēstationem atq; formidinē, natura loci præstare maximē poterat. Nā ipsum quidem quod muro cinctum est, saxosus est collis, in proceram altitudinē surgēs, & ob hoc etiam capi difficilis videtur: sed ne vel accedi posset eò natura excogitarat, quę vallibus eū ex omni parte valauerat, quarū altitudo oculis cōprehendi nō posset: nec transire erat facile, nec aggestu vlla ratione cōpleri possibile. Nam ea quę ab occidēte secat vallis, sexaginta stadijs distēditur, vñ Asphaltites lacus ei limitē facit. ex hoc vero tractu ipse Machærus altissimo vertice supereminet. A septentrione autē & meridie, vales magnitudine quidē supradicta cingunt, similiter vero sunt inextricabiles ad oppugnationē. eius vero vallis quæ ab oriēte est, altitudo non minor centū cubitis inuenitur: mōte vero ex aduerso Machæruni posito terminatur. Ea loci natura perspecta rex Alexander, primus in eo castellū communiauit, quod postea Gabinus bello cum Aristobolo gesto deposuit. Herodi autem regnanti, omnib⁹ locis dignior cura visus est, & cōstructione tutissima, propter Arabum præcipue vicinitatē. nanq; opportune situs est, eorum fines prospectās. Magno ergo locum muro amplex⁹ ac turribus, ciuitatē illic fecit incolis, vnde in arcē ipsam ferebat ascensus. Quin & circa ipsum verticē rursus murum edificauerat, turresq; in angulis sexagenorum cubitorum erexerat. in medio autē ambitu regiam struxerat, magnitudine simul habitationum & pulchritudine locupletē. Multas vero cister-

Machærus

nas recipiendā

nas recipiendis aquis abunde; suppediandis, locis maxime idoneis fecerat, veluti cum natura certaret, ut quod illa situ loci expugnabile fecerat ipse manu structis munitionibus superaret. Insuper enim & sagittarum multitudinem machinarumque reposuit: & omnem apparatus excogitavit, qui habitatoribus posset magnæ obsidionis præstare cōtemptum. Erat autem in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: à nulla enim sic vel celsitudine vel magnitudine vincebatur, ferebant autem eam ex Herodis temporibus perseverasse: mansissetque ulterius profecto sed ab Iudæis qui locum ceperant excisa est. Vallis autem, qua ciuitas à parte septentrionali cingitur, quidam locus Baaras appellatur, ubi radix eodem nomine gignitur: quæ flammæ quidem assimilis est colore, circa vespem vero veluti inbare fulgurans, accedentibus, eamque euellere cupientibus facilis non est: sed tãditi refugit, nec prius manet, quàm si quis urinam muliebre vel mēstruū sanguinem super eam fuderit. quinetiam tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi forte illam ipsam radicem ferat de manu pendentem. Capitur autem alio quoque modo sine periculo, qui talis est: Totam eam circumsodiunt, ita ut minimum ex radice terra sit conditum. deinde ab ea religant canem: illoque sequi eum à quo religatus est cupiente, radix quidem facile euellitur: canis vero continuo moritur, tanquàm eius vice à quo herba tollenda erat, traditus. nullus enim postea accipietibus metus est. Tantis autem periculis propter vnam vim capi eam operæ precium est. Nam quæ vocantur dæmonia, pessimorum hominum spiritus, vitis immersa, eosque necantia quibus subuentum non fuerit: hæc cito, etiam si tantummodo admoneatur ægrotantibus, abigit. Flunt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multum inter se sapore diuersi. Alij namque amari sunt, alijs nihil dulcedinis deest. Multi autem frigida aquæ ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habet: sed quod amplius quis miretur, in proximo quædam spelunca cernitur, non quidē altè caua, saxo autem imminente protecta: super hoc veluti duæ māmæ inter se paululū distantes eminent: & altera quidem frigidissimum fontem, altera calidissimū fundit. qui mixti lauacrum suauissimum præbent multisque morbis ac vitijs salutare: maxime verò neruorum curationi cōueniens: habetque idem locus metalla sulfuris & aluminis. Bassus autem contemplatus vndique regionem, valle oriētali repleta accessum parare statuit, opusque inchoauit, properans aggerem quamplurimū extollere, facilemque per eum oppugnationem facere. Qui vero intus fuerant deprehensi, ab externis segregati Iudæi, illos quidē coegere, inane vulgus esse existimantes, inferiorem obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius vero castellum ipsi occupatū tenebāt, & propter munitionis firmitatem, & ut saluti suæ consulerent. Impetraturos enim se veniā opinabantur, si locum tradidissent Romanis. Prius autem volebant spem declinandæ obsidionis experiendo conuincere: ideoque alacri animo in dies singulos excursus habebant, & cum his quos sors obtulisset confertis manibus, multi moriebantur, multosque Romanos interficiebant. semper autem vtriusque ex tempore plus victoriæ captabatur: Iudæis quidem, si incautiores aggredierentur: in aggere autem positus, si improuisum excursum eorum bene septi armis exciperent. Sed non is erat finis obsidionis futurus. Res autem quædam fortuito gesta, inopinatam castelli tradendi necessitatem Iudæis imposuit. Erat inter obsessos iuuenis, & audacia ferox, & manu strenuus, Eleazarus nomine. is autem fuerat excursibus nobilis, multos egrēdi aggestumque prohibere obsecrans, & in prælijs semper grauitè Romanos, afficiens: audaciaque sua socios prosequens, impetum quidem facilem his, periculo autem vacuum discessum efficiebat nonissimus recedendo. Itaque discreta quodam die pugna, & vtraque parte digressa, ipse tanquam despiciens omnes, existimans neminem tunc hostium prælium excepturum, extra portam remansit: & in muro stantes alloquebatur: tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem vidit quidam ex castris Romanorum Ægyptius, nomine Rufus: & quod nemo sperasset, impetu facto cum ipsis cum armis repente correptum,

cum

cum hoc viso stātes in muro stupor teneret, in castra Romanorum traduxit. Postquam vero dux nudum pręcepit extendi, & in aperto constitutum, vt ex ciuitate conspiceretur, cędi verberibus, vehementer Iudęos confudit casus ituenis, vniuersaq; ciuitas in fletu erat & questibus, vnus viri clade percussa. Id vbi Bassus animaduertit, consiliorum aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorumq; miserationem augere cupiens, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionē facerent quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem velut mox Eleazarum suspensus, crucem desigi iussit. ea vero conspecta, maior castellanos dolor inuasit, & ululando querebantur, intolerabilem esse calamitatem vociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne vel se despicerent, mortem miserrimam subiturum, sibiq; ipsis salutem pręberent, postquam iam subacti omnes Romanorum viribus ac fortunę concederent. Illi autem & eius sermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & numerosa cognatione genus ducebat) & contra ingenium suum misericordia victi sunt: & quibnsdā celeriter missis colloquebantur, castelli traditionem facere petentes, ac reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti. Cū autē his assensus esset dux Romanorū, multitudo ciuitatis inferioris, inita separatim cum Iudęis cognita pactione, ipsi clā nocte an fugere statuere. Cum vero portas aperuissent, ab his qui deditionem promiserant ad Bassum nuntius venit, sine inuidia salutis eorum, siue formidine, ne eorum fugę causam ipsi pręstarent. Sed fortissimi quidem fugientium, qui pręcesserant, euasere. reliquorum autem, viri quidem mille septingenti perempti sunt, mulierculę vero & pueri in seruitium ducti. Spōsiones autem cum his qui castellum dedidere habitas, Bassus conseruandas esse ratus, & ipsos dimisit, & Eleazarum reddidit.

De Iudęis à Basso interemptis & Iudęa diuendita Cap. XXVI

His autem administratis, in saltū, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. multi enim illuc congregati esse nunciabantur, qui pridem tempore obsidionis, ex Hierosolymis & Macherunte profugerant. Ergo cū ad locum venisset: neq; falsum fuisse nuntiū reperisset, primo quidem omnem locum cum equitibus cingit: vt si quis Iudęorū conatus fuisset euadere, fugiendi per equites copiam non haberet. pedites autem syluam iussit cedere, in quam confugerant. Hoc modo ad necessitatē adducti sunt fortiter aliquid faciendi, velut ex audaci certamine fortasse fugam etiam reperirent. Itaq; simul vniuersi, & cum clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt. illi autem fortiter excipiebant: multaq; his audacia illis contentione vsis, diu quidem pręlium tractum est, non autem similis euenit finis pugnę certantibus. Nam Romanorum quidem duodecim tantum contigit occumbere, neq; multos sauciari: Iudeorū vero ex illo pręlio nullus euasit. Sed cum non essent pauciores tribus milibus, prostrati sunt omnes, eorumq; dux Indas Iairi filius, de quo supra meminimus, qui ordini quidam prępositus cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latenter effugit. Eodem vero tempore Cęsar etiam ad Liberium Maximum scripsit (erat autem procurator) vt omnem terram venderet Iudęorum, nec enim ciuitatem in ea condidit proprium seruās sibi eorum agrum. Solis vero octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui vocatur Ammans. distat autem ab Hierosolymis triginta stadijs. Stipendium vero vbiq; degerēt Iudęis, indixit: binasq; dragmas singulis annis de ferte in Capitolium iussit, ita vt antehac Hierosolymorum templo pendebant. Et res quidem Iudęorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis & eruptione Alanorum in

Armeniam

Cap.

XXVII

IAm vero quarto anno Vespasiano administrante imperiū, contigit Comagenes regē Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex causa huiusmodi. Cēsennius Petus, qui tunc Syriā administrabat, siue re vera, seu propter inimicitias

inimicitias Antiochi (certum non valde patefactum est) (litteras ad Cæsarem misit, Antiochum dicēs deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Parthorum: proptereaque debere illos ante capere: ne si priores novas res adorti essent, totum Romanorum imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nuntium ad se perlatum neglecturus. Nam vicinitas regum, maiore negotium providentia dignum esse faciebat. Samosata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphratem sita est, ut esset Parthis (eo nanque id cogitauere) facillimus transitus, tutum autem receptaculum. Fide igitur habita, & potestate sibi permissa, ut ageret quod expedire videretur, negligendum non putauit. Subito tamen, Antiocho eiusque socijs nihil opinantibus, in Comagenem ingressus est, ex legionibus quidem sextam ducens, & insuper quasdam cohortes, alasque equitum. habebat autem auxilio reges, Chalcidicæ Aristobulum, Emesæque Sohemum. Introitus autem illis erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus valebat opponere. Antiochus enim insperato perculsus nuntio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit autem, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc se Romanis purum ab ea suspicione quæ sibi ingereretur probaturum esse ratus. progressusque de ciuitate centum triginta propemodum stadijs, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatam qui eam capefferent mittit, & per eos ciuitatem tenebat. ipse vero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex vel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicum gerere: sed fortunam suam questus, quiduis pati sustinebat. adolescentibus autem, bellique peritis, vique corporis praestantibus filijs eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaque ad virtutem se conferunt Epiphanes & Callinicus. vehementi autem pugna per totam diem habita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaque parte suarum virium diminuta discedunt. Antiocho vero neque pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile videbatur: sed abducta coniuge cum filiabus, in Ciliciam fugit, atque hoc facto militum suorum animos fregit. nam veluti desperato ab eo regno defecere, & ad Romanos se transtulere, omniumque erat desperatio. Ergo priusquam penitus destituerentur auxilijs, Epiphani cum ceteris seruare se ex hostibus erat necessarium. fiuntque omnes equites decem, qui cum his una transgressi sunt flumen Euphratem. hinc iam sine metu profecti, cum ad Vologesem Parthorum regem venissent, non quasi profugi despecti sunt: sed ac si fortunam pristinam retinerent, omni honore dignati sunt. Antiochum vero, ubi Tarsum Ciliciæ venit, misso centurione Petus victum Romam transmisit. Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, veteris amicitiae habere rationem, quam belli occasione inexorabilem iracundiam seruare. Itaque iubet ei iter agentis auferri vincula intermissaque interim protectione Romam, apud Lacedæmonem degere: magnos vero ei pecuniae redditus prebet, ut non modo copiose sed etiam regie victum haberet. His Epiphanes & ceteri cognitis, qui patri ante metuebant, magna cura & inextricabili animos relaxarunt, & ipsi quoque spem reconciliandi cum Cæsare concepere. Cum autem etiam Vologeses de his scripsisset ad Cæsarem (nec enim quamuis feliciter agerent, extra Romanum vinere patiebatur imperium) (& cum Cæsar his mansuete facultatem dedisset, Romam venerunt. patre autem ad eos ex Lacedæmone statim aduecto, cum omnis honor eis haberetur, ibi mansere. Alanorum autem natio, quod quidem Scythæ sunt, iuxta flumen Tanain & Mæotides paludes sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His vero temporibus inito consilio, ut terram Mediā, & ulterius predandi causa peruaderent, cum rege Hyrcanorum colloquuntur. namque is est illi tractatus dominus: quem rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi prebito, vniuersi nihil suspicantibus Medis incubunt: eorumque fines populosos, omnigenumque pecorum plenos diripiebant, cum resistere nullus auderet.

Nam

Fuga Antiochi

*Antiochus uin-
ctus mittitur
Romam*

*Clementia
Vespasiani*

*Alanorum in
Mediāruptio*

d'eret. Nam qui regnum eius terræ obtinebat Pacorus, metu perculsus, in difficili- Pacorus
 lora loca refugiens, cæteris quidem bonis omnibus cesserat: vix autē ab illis con-
 iugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo
 facultate sine pugna prædabundi, & vsque ad Armeniam vastantes omnia pro-
 cessere. Eius autē Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non
 multum abfuit quin viuis in illa acie caperetur. Procul enim quidam misso eum
 laqueo circumdatum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atq;
 ita fugisset. Illi autē pugna multo magis efferati, terrā quidem depopulati sunt:
 magnam vero hominum multitudinem. aliamq; ducentes prædam ex vtroque re-
 gno, ad sua domicilia rediere.

Excidium Massadæ castelli munitissimi

Cap. XXVIII.

A Pud Iudæā vero mortuo Basso, Flavius Silua in administratione succedit.
 Et aliam quidem terram bello subactam videns, vnum autem adhuc rebel-
 le superesse castellum, omni quæ in illis locis habebatur manu collecta, ad-
 uersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps vero sica- Eleazarus prin-
 riorum, à quibus fuerat occupatum, erat vir præpotens Eleazarus, ex origine Iu- ceps sicariorū
 dæ, qui non paucis Iudæis persuaserat, vt ante diximus, ne professionem facerēt,
 quando censor Cyrenius in Iudæam missus est. Tunc enim sicarij conspirauerūt
 in eos, qui Romanis dicto audientes esse vellent: omniq; modo his quasi hostib;
 utebantur, diripiendo quidem & abigendo eorum bona, ignem vero domibus in-
 iijciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam pe-
 tendam Iudæorum libertatem tanta ignauia prodidissent: magisq; se optare sub
 Romanis seruitium professi essent. Erat autem id planè causatio, & crudelitatis
 atque auaritiæ dicebatur obtentu: manifestum autem rebus effectum est. Nam ija-
 dem illi & defectionis socij fuerunt, & bellum cum Romanis communiter susce-
 pere. Causa vero peior illorum in eos facta est: & cum mentita prior eorum refel-
 leretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitie suæ iustis assertionibus expro-
 brarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudæos omnium generū ma-
 litie foecundissimum: vt nullum opus intermitteretur infectum: nec si quis exco-
 gitando fingere voluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret, Ita & pri-
 uatim & communiter omnes vnum erant, & exuperare alium alius tam impieta-
 te quàm iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male
 tractando, multitudo vero ad interitum potentium properando: Illis enim erat
 dominandi cupiditas: his autem vim faciendi, bonaq; locupletum diripiendi. Pri-
 mi quidē sicarij fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis authores, nullo ne-
 que verbo indicto ad iniuriam, neq; facto intentato ad exitium eorū quibus, in i-
 diarentur penitus prætermisso. Verum & hos Ioannes moderatiores esse demon- Ioannes Gifsa-
 strauit. Non solū enim omnes interficiebat qui necessaria & profutura suaderēt, lenus
 tanquam inimicissimos maxime ciues eius modi impetens: sed etiam patriam ma-
 lis plurimis cumulauit: qualia facturus fuerat qui deum quoq; iam esset ausus im-
 pietate contemnere. Nam & mensa nefaria vescabatur, & legitimam patriamq;
 exterminauerat castimoniam: vt iam sit minime mirum, si mansuetudinis cōmu-
 nionem minime seruabat hominibus, qui dei pietatem furore contempserat. Rur-
 sus Simon Gioræ, quid mali non commisit? quæve liberorum corporū iniuria tem- Simon Gioræ
 perauit, qui eum creatore tyrannum? Quæ vero eos amicitia, quæve cognatio ad
 quotidianas cædes non ferociores effecit? nanq; alienos quidem male tractare,
 inertis nequitie opus esse arbitrabantur: clarissimam vero gloriam, parere cru-
 delitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris æmuli, etiam Idumæi Idumæi
 fuere: illi enim sceleratissimi peremptis pontificibus, ne qua pars conseruaretur
 pietatis in deum, totum quod ex ciuitatis facie supererat, abscidere, summamq;
 per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotæ zelotæ
 appellati sunt, viguit: qui nomen factis verum probauerunt. Omne enim ma-
 litie facinus æmulati sunt, nullo inæmulato, quod ante commissum memoria

Mm

tradidit

tradidit, prætermisso, quamvis nomē sibi ex bonorum æmulatione imposuissent: qui eos quos læderent, propter efferam sui naturam cauillando fallebant, qui malorum quæ maxima essent bona ducebant. Itaque debitum vitæ finem inuenire, merita illis omnibus poena dei voluntate decreta. Cuncta enim, quæ natura hominis posset ferre supplicia, in eos usque ad extremum vitæ terminum congesta sunt, quæ varijs perempti cruciatibus pertulere. Fortasse dixerit aliquis minora eos quam committere perpessos, verum qua tandem digna tātis sceleribus poena affici poterant? De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt, non est huius temporis pro merito conqueri. Rursum igitur ad eam narrationis partem redeo, vnde digressus sum. Venit enim dux Romanorum contra Eleazarum, & qui cum eo Massadam tenebant, sicarios, exercitum ducens. & fines quidem statim omnes obtinuit, præsidijs vbique locis opportunissimis collocatis: castellum autem muro circumdedit, ne quis obsessorum fugiendi facultatem haberet, utque custodes perseverarent. ipse vero castris locum occupat, ad obsidionem quidem idoneum, quem delegerat, qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur, cæterum difficilem ad copias utensilium. Non solum enim commectus ex longinquo, & cum labore Iudæorum maximo portabantur, quibus hæc fuerat cura mandata, verumetiam potus aliunde in castra ducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autem dispositis, Silva obsidionem aggressus est, artis ac laboris egentem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmodi est: Saxum gyro non exiguum, & excelsum longitudine, vndique abruptis atque altis vallibus cingitur intuitibili super fundo habens scopulos: ipsæque omnium sunt animalium gressibus inaccessæ, nisi quod duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem vnum iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, & alterum ab occidente facilius ambulari. Vocatur autem vnum coluber, ex angustia crebrisque flexibus capta similitudine. Quæ enim prominet rupes, frangitur, ac sæpe in se reuertens, paulatim rursum producitur: usque illo itinere gradiens promouet pedem. namque mutati vestigium, necesse est altero pede niti. Est autem certa perniciēs, si quis labatur. altitudo enim rupium vtrinque dehiscit, ut quæ horrore quemvis terrere audacissimum possit. Per eiusmodi viam cum triginta stadijs ascēderis, quod restat, verticis est non in acutum finem coacti, sed ut habeat in summo planiciem. In hac primus quidem Ionathas pontifex castellum ædificauit, & appellauit Massadam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, stadiorum spatio septem, è candido lapide factum, & duodecim altum, latumque octo cubitis: & vigintiseptem turres quinquagenorum cubitorum in eo stabant: ex quibus aditus erant in ædes circa omnem murum intus ædificatas. Rex enim verticem, quod fecundus omnisque planicie mollior esset, culturæ destinauerat: ut si quando externorum alimentorum penuria contigisset, ne hac quidem laborarent, qui salutem suam castello credidissent. Quin & regiam sibi ædificauerat, ab occidentalis partis ascensu, intra moenia quidem arcis positam, vergentem autem ad septentrionem. Regiæ vero murus erat magnus, ac firmissimas quatuor celsitudine sexagenorum cubitorum in angulis turres habebat. Membrorum autem intus, & porticum itēque balnearum varia erat & sumptuosa constructio, columnis quidem è singularibus saxis vndique substitutis, parietibus autem membrisque solida compage lapidum variatis. Ad singula vero habitacula, & in summo, & circa regiā, & ante turreis, multos magnosque puteos in scopulis exciderat, custodes aquarum: tantam molitus abundantiam, quātam qui fontibus vterentur, haberet. Fossæ vero iter ex regia in arcem summam ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifeste quidem viæ facilem sui usum præbere hostibus poterant. Nam orientalis quidem via natura est inaccessa, ut supra memorauimus. Occidentalem vero, magna in angustia posita turri conclusit, quæ non minore mille cubitorum spatio ab arce distaret, quam neque

*Situs Massade
& munitio.*

neque transire posse, neque capi facile videbatur. Inextricabilis autem, quamuis licenter ambulatibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellum erat cōmunitum: Intus autem repositi apparatus, magis & diuturnitatem & opulentiam inuere. Nam & frumentum multum erat conditum, & quod in longum tempus sufficere posset: vinumq; multum & oleum: insuper aut cuiusq; leguminis fructus, & palmulę coaceruatę. Cunctaq; repperit Eleazarus, castello per dolum cum sicarijs occupato; matura, nihilq; recens depositis deteriora: quanquam ferē ex quo apparata sunt, ad excidium à Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, non errauerit, quod arcis altitudine ab omni terrena ac foeculenta materia sit remota. Inuenta est autem omnigenum quoque armorū multitudo, ab rege condita, quę decem milibus virorum sufficerent, ferrumq; infectum, nec non æris & plumbi materia; quippe vt magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt enim Herodem id ipsum castellum sibi ad refugium parauisse, duplex periculum suspicantem: vnum quidem ab Iudæorum populo: ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterum vero maius atque atrocius, ab regina Ægypti Cleopatra. Hęc enim suam sententiam non celabat, sed cum Antonio sæpe verba faciebat, postulans Herodem interfeci, sibi autem obsecrans regnum Iudæorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruisse, male eius amore mancipatum, quàm non donaturum sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Massadam, extremum belli contra Iudęos Romanis opus reliquit: Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit oppugnationem, vno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrim, quę iter ab occidente, quod ad regiam summumq; montem duceret, præcludebat, erat quędam continentia saxi vastior latitudine, multumq; porrecta: celitudine autem Massadę trecentis cubitis inferior, quam Leucen appellabant. Hanc igitur Silua vt ascēdit ac tenuit, aggerem apportare militibus iussit: illis autē alacri animo & magnā manu operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma, neque sufficiens machinis ferendis hęc mensura videbatur: sed super eum tribunal, constructis saxi ingentibus, factum est, altum itemq; latum cubitis quinquaginta. Erat autem & aliarum machinarum fabrica illis assimilis, quas primo quidē Vespasianus ad oppugnationes, postea vero Titus excogitauerat: & turris sexaginta cubitorum effecta est, tota ferro consep̄ta, vnde multis ballistarum tormētorūque iaculis Romani cito eos repulere qui de muro pugnabant, & caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti etiam ariete fabricato, Silua crebro murum pulsari iubet: ac vix quidem tamen aliquam eius deiecit partem interruptam. Cito autem præuenere sicarij, muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & impetus laxare violentiam poterat, hoc modo constructus. Trabes proceritate magnas, & quę sectę sunt continentes composuere: earum autem ordines erant duo similes, tantumq; distantes quanta esset muri latitudo: & inter eos ambos replebant aggere spatium. ne vero crescente cumulo terra deflueret, alijs transuersis trabibus quas in longitudinem posuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem ædificio simile: sed quod cedenti inferebantur machinarum ictus euanescebant, lutoque subsidente strictiorem fabricam faciebant. Hoc vbi Silua considerauit, igni magis murum captum iri putans, multas quidem ardentes faces militibus intrō iaculari præcepit: murus autem, quippe vt magna ex parte lignis constructus, ignē cito comprehendit: & vsque ad imum sui laxitate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio, spirans aquilo Romanis erat horribilis: auertens enim desuper flammam in eos abigebat, & penē machinas

Aggeres ingē
tis altitudinis

Ignis murū
iniecit

Mm z

quasi iam

quasi iam conflagraturas desperaverant. deinde flatu mutato, veluti diuina providentia excitatus auster, multa vi in adversum eam murum repulit: iamque totus ardebat ex alto. Romani quidem cum dei vterentur auxilio, ad castra læti digrediebantur, decreto hostes luce aggredi, & nocte vigiliis accuratiores facere, ne quis eorum clam subterfugeret. Sed neque ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neque alij cuiquam permissurus erat ut faceret. Videns autem murum igne consumptum, alium vero nullum salutis modum neque virtutis excogitans: sed his, quæ Romani in se liberisque suos & coniuges facturi essent si viciissent, ante oculos positus, de omnium morte consilium cepit: idque ex presentibus fortissimum ratus, validioris animi socijs vesperi congregatis, talibus eos verbis ad facinus inuitabat. Cum olim vobis decretum sit viri fortes, neque Romanis, neque cuiquam alij servire, nisi deo: is enim solus est verus & iustus dominus hominum: ecce nunc tempus adest, quod factis vestros probare animos iubeat. Ne igitur ipsi nos dehonestemus, antequam quidem servitutem nec sine periculo passi, nunc autem cum servitute intolerabiles poenas subituri: si viuos in Romanorum potestatem venire contingat. primi enim omnium ab his defecimus, & novissimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hanc nobis à deo gratiam datam, ut bene ac libere possimus mori, quod alijs non evenit præter spem superatis. Nobis autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis conditio cum affectibus: neque enim prohibere id hostes possunt, qui profecto nos optant viuos abducere, neque nos illos iam possumus superare pugnando. Nam fortasse quidam ab initio statim oportuit, quando libertatem defendere cupientibus omnia & à nobis ipsis acerba peioraque ab hostibus eveniebant, de dei voluntate conijcere, & scire, quod amica ei quondam Iudæorum natio damnata esset interitus: manens enim propitius, vel saltem nobis leniter infensus, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset: sacratissimam vero urbem suam igni hostium excidioque prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni genere Iudæorum, speravimus servata libertate superare, tanquam nil in deum deliquissemus, nulliusque culpæ participes fuissemus, qui alios quoque docuimus. Itaque videtis quemadmodum nos vana expectasse redarguit, fortiore nobis speratis rebus malorum necessitate illata. Nec enim quicquam nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem: sed & alimentorum copiam, & armorum multitudinem, aliumque habentes abundantissimum apparatus, ipso deo manifestissime auferente spem salutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hostes, in ædificatum à nobis murum non sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminum, quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quæso ne Romanis iniunctissimis poenas, sed per nos ipsos deo præstemus. istæ autem illis moderatiores sunt. morientur enim coniuges iniuria vacuæ, liberi servitutis expertes. Post illos autem ipsi nobis honestam inuicem gratiam præbeamus, libertate servata optima sepultura. Prius tamen & pecunias & castellum igne exuramus. Mœreant enim Romani, certe scio, si neque corpora nostra tenuerint, compendioque caruerint. Alimenta sola relinquamus. hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quod non penuria victi sumus: sed ita ut ab initio statueramus, mortem servituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum presentium sententiæ congruebant. Sed alij quidem ei obedire properabant, & quasi voluptate replebantur, pulchrâ esse mortem existimantes. Qui vero molliores erant coniugum ac familiarum suarum misericordia, vel etiam propriis quæque apertissimus deterrebat interitus, aliusque aliud intuens, contrarium voluntatis suæ motum lachrymis designabant. Quos cum vidisset Eleazarus formidare, ac magnitudinem consilij animis frangi, pertimuit, ne etiam qui fortiter dicta perceperunt, effœminarent flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermisit: sed erectior, multoque repletus spiritu, clariore de immortalitate animæ oratione incipit: magnaque usus exclamatione, lachryman-

lachrymantes attentius aspectans : Plurimum, inquit, opinione deceptus sum: qui putarem viros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, quam vivere. Vos autem ne cuilibet quidem homini quicquam, neque audacia, neque virtute præstatis, qui etiam magna mala effugituri, mortem timetis: cum oporteret vos super hoc neque cunctari, neque expectare monitorem. Olim enim & à primo sensu nos erudire sacræ patriæ orationes, maiorum quoque nostrorum factis & animis confirmantibus, perseverabant: quod vivere hominis est, non mori, calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præstans, ad proprium purumque locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore vinctæ sunt, vnaque malis eius implentur, quod verisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cum mortali societas turpis est. Multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suum, latenter id mouens, & ultra mortalem naturam gestis producens: Veruntamen cum pondere, quo in terram detrahitur, quodque ab ea pendet, absoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & vndique liberam participat fortitudinem: humanis oculis, ut ipse deus, inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore, conspicitur. Nam & accedit occulta, neque rursus cum recedit videtur, vnam quidem ipsa habens incorruptam naturam, corpori autem causam præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc viuit atque viget: vnde verò digressa fuerit, hoc marcidum moritur: tantum immortalitatis ei superat. Et huius orationis argumentum vobis sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nusquam eas distrahente corpore, iucundissimam quietem agunt: cum deo vero pro cognatione degentes, ubique adsunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere conueniat, qui somni diligimus quietem? quemadmodum autem non sit dementissimum, breuitatem vitæ sequentes, sibi met inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutione meditados, alijs esse exemplo promptæ voluntatis ad mortem. Attamen si ab alienigenis etiam rei fides petenda est, Indorum videamus sapientiæ professores. Illi enim cum sint boni viri, vitæ quidem tempus, quasi quoddam necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant autem animos corporibus soluere: nulloque urgente neque exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros, nec est qui prohibeat quisquam, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos madata mittunt: ita certam veramque animis esse inter se consuetudinem credidere: ipsi autem cum mandata perceperint, igni traditis corporibus, ut immaculata puraque anima seceratur, laudati moriuntur. Facilius enim ad mortem illos amicissimi prosequuntur, quam exterorum hominum quisquam suos ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidem ipsos desunt: illos autem beatos dicunt, quod immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, si deterius Indis sapiamus, propriaque ignauia leges patrias, quæ omnibus hominibus æmulandæ videntur, inhoneste despiciamus? quanquam & si contraria nos à principio instituisse eruditio, quod summum bonum est hominibus vivere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare, dei voluntate & necessario morituros. Olim enim quantum apparet, contra omne Iudæorum genus hoc decretum posuit deus, ut vita careremus, qui ea non eramus quemadmodum oportebat vsuri. Non ausim enim nobismetipsis ascribere, neque Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum absumpserit. Non enim viribus illorum hæc accidere: sed causa fortior interueniens, illis præstitit ut vincere viderentur. Quibus enim armis Romanorum perempti sunt, qui Cæsaream incolebant Iudæi: ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem septimum celebrarent, aggressa Cæsariensium multitudo, neque repugnantes, cum coniugibus ac liberis mactauerunt: nec vel ipsos erubere Romanos, qui nos tantummodo hostes, quod defeceramus, putabant. Sed dicet aliquis, Cæsariensibus semper cum suæ ciuitatis Iudæis fuisse discordiam, tempusque nactus vetus odium

Mm 3

exsaturasse:

exsaturasse: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt, ac nō cum propinquis nostris Romanos vlcisci. Multum igitur his fides illorum ac benevolentia profuit: siquidem ab ipsis cum totis familijs acerbissime trucidati sunt, ac pro auxilijs gratias eis reddidere: nā quæ illos à nobis pati prohibuere, hæc passi sunt, velut ea ipsi committere voluissent. Longum fiet, si velim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enim, quod Syriæ ciuitatum nulla est, quæ non Iudæos apud se habitantes occiderit, nobis quàm Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damasceni, cum ne causam quidem probabilem confingere potuissent, ciuitatem suam cæde nefaria repleuere, octodecim milibus Iudæorum cum coniugibus ac familijs ingulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Ægypto peremptorum sexaginta milium numerum audiebamus excedere. Illi quidem fortasse in aliena terra, cum nullum inuenissent hostibus aduersarium, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum susceperere, nihil deerat eorum, quæ spem totam possent præbere victoriæ. Arma enim & muri, & castellorum inexpugnabiles fabricæ, atque interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum suffecissent, seque sustulissent, maiorum malorum extitere principium. Omnia enim capta sunt, omniæque hostibus succubuerunt, velut illorum nobilioris causa victoriæ, non ad eorum salutem, à quibus instructa fuerant, apparata sunt. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate non perditæ periere. Eorum vero multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quisve non antequam illa patiatur, mori properet? quorum alij torti, tamq; igne quàm verberibus excruciiati periere, alij semes à bestiis ad secundum earum cibum vini seruati sunt: illorum quidem miserrimi habendi sunt, qui adhuc viuunt, qui sæpe mortem optantes non accipiunt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut vbi est quæ totius gentis Iudææ metropolis fuit? Tantis quidem murorum septis munitissima, tot vero ante muros castellis turriumque obiectis moenibus tuta, bellique apparatus vix capiens, tot autem virorum pro se pugnantium multitudinem continēs, quid nobis facta est, quæ deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis erepta est, solæque eius monumenta restant, eorum à quibus excisa est imposita reliquijs castra. Senes vero infelices ad cineres templi assident, & paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruatae. Hæc secum reputans quisquam nostrum, aspicere solem durabit, etiam si viuere sine periculo possit? Quis autem inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parcus animæ, ut eum non poeniteat hucusque vixisse? Atque vtinam omnes fuisset mortui, priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus videremus excindi, priusquam templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniā spes nō instrennua nos illexit, quod forte poterimus pro ea hostes vlcisci: nunc autem euauit, ac solos necessitati dereliquit, mori bene properemus, nostrimet ipsi misereamur, & coniugum liberorumque dum nobis licet à nobis ipsis misericordiam capere. Ad mortem nanque ipsi nati sumus, & quos ex nobis genuimus, eaq; fugere ne fortissimi quidem possunt. iniuria vero & seruitus, & videre coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, non est malum hominibus ex naturæ necessitate profectum: sed hæc sua timiditate perferunt, qui ante mori cum licuit noluere. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta, si nos viuos subiugare potuerint? Miserandi quidem adolescentes erunt, quorum vires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserandi autē prouectiores, quorum ætas clades ferre nō poterit. Videbit alius cōiugem abduci, alius manibus reuinctis vocem filij patrē implorantis exaudiet. Sed dū liberi sunt & gladios habent, pulchrum ministeriū nobis præbeāt, expertes seruitutis hostium. Moriamur liberi, cū filijs & cōiugibus vita decedamus. Hæc nobis leges præcipiunt,

hæc nos

hæc nos coniuges, & filij deprecantur, horum necessitatem deus misit, his contraria Romani uolunt, & ne quis nostrum ante excidium pereat, timent. Festinemus igitur eis, pro sperata potiundi nostri voluptate, stuporem mortis admirationem que relinquere audaciæ. Adhuc eum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac veluti laruis exagitati, alius alium ante capere cupiebat: hoc specimē esse fortitudinis, rectique consilij existimantes, ne quis extremus remanere videretur: Tantus eos & coniugum & filiorum & propriæ cædis amor inuasit. Sed nec, id quod aliquis putauerit, cum facinus accederent obtusi sunt, verum eam seruauere sententiā, quam cum dicta perciperent, habuerunt: proprium quidem charumque affectum retinentibus cunctis, rationi vero cedentibus, quia iam optime filijs consulissent. Simul enim valere vxoribus cum amplexu dicebant, ac liberos gremiis captos extremum lachrymantes osculabantur: & simul tanquam manibus alienis iussa peragētes volentes eos configebant: malorum quæ subditi hostibus passuri fuerant cogitationem, habentes pro solatio necessitatis adcedem. Denique nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem coniunctissimos transfixere: miseri, quibus id necesse fuit, quibusque filios atque vxores occidere, malorum omnium videbatur esse lenissimum. Igitur neque horum iam factorum dolorem tolerantes, & interfectos læsos existimantes, si vel breuissimum tempus eis superuideret, cito quidem vniuersis bonis in vnum congestis ignem iniiciunt, sorte vero ex numero suo decem lectis omnium percussoribus, vniuersum etiam propter liberos ac coniuges prostratos compositi, eosque complexi manibus, parato animo se mactandos præbebant infelicissimum illud exhibentibus ministerium. Isti autem intrepide cunctis occisis, eandem sortis legem in sua quoque morte statuerunt, ut cui obtigisset, nouem peremptis semet super eos occideret. ita omnes sibi confidebant, quod neque in audendo, neque in sustinendo facinore, præstaret alius alij. Et ad extremum ceteri quidem se neci supposuere: vnus vero atque nouissimus, circumspēcta multitudine mortuorum, ne quis forte in multa cæde superesset qui suæ manus egeret: vbi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immittit regiæ: vehementi vero manu toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierāt, nullā credentes animam ex numero suo Romanis subditam reliquisse. Latuit autem vna mulier senior, & alia quedā Eleazari cognata, plurimum doctrina sapientiæque mulieribus præstās, & quinque pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum alij cædibus occupatas mentes haberent, qui erant nongenti numero & sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum vero hostium neminem videret, sed vndique versum acerbam solitudinem, ignemque intus ac silentium, quid factum esset conijcere non poterant: & ad extremum velut impellentes ictum arietis, vulnē, si quem forte prouocarent, dederunt. Clamorem autem sensere mulieres, & ex cloacis emerse, factum Romanis ut erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta vel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facile his verbis adducebantur, ausu magnitudinem verisimilem non credentes. Ignem vero extinguere conabantur, perque hunc viam sectantes cito in regiā peruenere: conspectaque multitudine mortuorum, non ut in hostibus gauisi sunt: sed consilij fortitudinem, & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Interitus sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant

Cap.

X X I X

Huiusmodi autem peracto excidio, in castello quidē præsidium dux reliquit, ipse vero cum exercitu ad Cæsarem profectus est. Nec enim quisquā supererat in illis regionibus hostium, sed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiam procul incolentibus sensum perturbationis ac periculum

M m 4

culum

calum exhibuerat. Nam & circum Alexandriam Ægypti ciuitatem postea contigit multos Iudeorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse: verum & illic nouas res conabantur, ut libertatem defenderent, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, deum vero solum dominum dicerent. Cum autem quidam ijs Iudeorum non ignobiles aduersarentur, illos quidem mactauere, alijs vero instabant, ad defectionem eos hortantes. Eorum autem videntes confidentiam principes seniorum, iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem Iudeis, sicariorum temeritatem publicabant, illos omnium malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant illos, quod nec si fugissent certam spem salutis habituri viderentur, à Romanis enim cognitos statim perituros esse, sibi debita calamitate replere eos qui nullius fuissent delicti participes. cauendum igitur ab eorum exitio multitudinem monebant, & ut pro se Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis, prospecta periculi magnitudine paruere, multoque impetu sicarios aggressi corripuere. quorum sexcenti quidem statim capti sunt: qui vero in Ægyptum Thebasque illius tractus elapsi sunt, non multo post comprehensi reducti sunt: quorum non est qui duritiam, siue confidentia siue pertinacia voluntatis sit dicenda, non obstupeſcat. *Sicariorum pertinacia* Omni enim genere tormentorum & vexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum faterentur, nemo cessit, neque dicere velle visus est: sed omnes illa necessitate validiorem sententiam conseruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque susceperent. Maxime vero puerorum ætas, miraculo spectantium fuit: nec enim vel eorum quisquam commotus est, ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem vis audaciam superabat.

Oniæ templum clausum apud Alexandriam

Caput XXX

Lypus tunc Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Cæsarem motu velociter retulit. Ille autem inquietum Iudeorum circa res nouas studium cauendum esse existimans, ac veritus ne rursus in vnum congregarentur, & quosdam sibi adiungeret, præcepit Lupo, ut templum Iudeorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatem, destrueret: Hæc autem est in Ægypto: quæ ob hanc causam & coli cœpit, & nomen sumpsit. Onias Simonis filius, vnus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriæ cum Iudeis bellum gerente, Alexandriam venit: & à Ptolemæo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus, ait se gentem Iudeorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtemperasset. Cum autem rex ea quæ possent fieri annuisset, rogauit ut in aliqua parte Ægypti templum sibi edificare permitteret, & more patrio deum colere. Ita enim & Antiochum magis odiosum Iudeis, qui templum apud Hierosolymam vastauisset, ipsique beneuolentiores eos fore, eoque multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, ei que locum dedit centum & octoginta stadijs à Memphi distantem: Heliopolitanus autem ille tractus dicitur: ubi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim autem similem exstruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Aræ autem fabricam secundum patriam imitatus est, & donarijs similiter exornauit, præter candelabri confectionem. Candelabrum enim non fecit, sed informatum aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea cathena suspendit. Totum vero circa templum spatium cocto latere circumdedit, saxeas portas habente. Concessit autem rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ redditus: ut & sacerdotibus esse copia ad multa, quæ dei cultus desideraret. Non tamen hæc Onias sana voluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Iudeis apud Hierosolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam: & hoc templo edificato, arbitrabatur ad

tur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quedā annis noningentis septuaginta: Esaiasq; predixerat huius templi futuram in Aegypto constructionem à quodam viro Iudæo. Templū quidem ita fuerat edificatum. Lupo autem rector Alexandriæ susceptis literis imperatoris cum ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donarijs templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donariorum quicquam reliquit (vehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neq; ad templum religionis causa adire volētes admittit: sed clausis foribus ita in accessum fecit, vt ne vestigium quidē diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat vsque clausum templum, ex quo fuerat conditum anni trecenti triginta tres.

*Templum
Onie depre-
datum est*

De interfectione Iudæorum apud Cyrenem Cap. XXXI

Avdacia vero sicariorum, veluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenen oppida erant, contigerat. Elapsus enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non paucis imperitorum vt se attenderent persuasit: perduxitq; eos in solitudines, cum signa & vmbrearum imagines se polliceretur ostendere. & alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat, dignitate vero præstantes Cyrenensium Iudæorum apparatus eius & profectionem Pentapolitanæ Libye rectori Catullo prænunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes facile comprehendit: & magna quidem pars manibus interiit, nonnulli autē viui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathas tunc quidem potuit effugere: multum vero ac diligenter per omnes quæsitus regiones captus est, adductusq; ad Catullum, sibi quidem moram pœnæ moliebatur, Catullo autem iniquitatis præbuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudæorum falso insimulans, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autē criminationes alacri animo suscipiebat, remque delatā multimode cumulabat, tragicis etiam verbis exaggerans, vt & ipse quoddam bellum Iudæorum patraf se videretur: quodque hoc atrocius est, præter credendi facultatem, etiam doctor erat calumniandi sicarijs. Denique cum inisset Iudæum quendam Alexandrum nominare: cui iadudum infensus odiū publicauerat, etiā vxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidē priores occidit, deinde omnes simul pecuniarū copijs eximios, tria simul milia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur, quod eorū patrimonia redivitis Cæsaris adiungebat. Ne vero vel alibi degentium quisquā Iudæorum eius iniustitiā confutaret, etiā longius mendaciū propagauit: ac Ionathæ nonnullisq; alijs qui comprehensū fuerant persuadet, nouarum rerum accusationē viris inferre probatissimis Iudæorū, apud Alexandriam Romanq; degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt, vnus erat Iosephus qui hæc scripsit. Non tamen Catullo fictio ita vt sperauerat cessit. Nam Romā quidē venit, Ionathan ceterosq; victos ducens, finemque arbitrabatur esse quæstionis apud se ac per illum cōflatam calumniam: Vespasianus autem rem suspicatus, veritatem requirebat, cognitoq; non iure hominibus accusationē illatam illos quidem Titi studio criminibus soluit, merito vero pœnam in Ionatham statuit: prius enim verberatus, viuis exustus est. Catullo aut tunc quidem ob lenitatem principum obtigit, ne quid amplius reprehensionis experiretur, nō multo autem post, multiplici morbo & insanabili correptus, acerbissime tortus est nō corporis tantum cruciatū sustinens, sed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat, & crebro videbat sibi instantes vmbas eorum quos peremerat, & clamitabat. Cumq; se tenere non posset, exiliebat stratis, tanquam tormētis sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiente malo, extisq; defluentib; ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia magis diuine providentiæ facto iudicio, quā quod nequissimos vlciscatur. Hic nobis est finis

*Iudæorum tria
milia occisa*

est finis historię, quam promissimus nos cum omni veritate tradituros, cognoscere cupientibus, quem ad modum hoc bellum Romanis gestum est cum Iudeis. & qualiter sit quidem expositum lectoris, ut dicant, relinquatur: de veritate autem confidenter dicere non pigebit, quod eam solam scopum mihi per omnia quę scripsi proposuerim.

FLAVII IOSEPHI

HEBRAEI SACERDOTIS DE ANTIQVITATE IVDÆORUM
contra Apionem grammaticum Alexandrinum ad
Epaphroditum Liber primus.

VFFICIENTER, ut arbitror, & per libros Antiquitatũ, optime virorum Epaphrodite, legentibus eos, aperui de nostro genere Iudæorum, quia & vetustissimum est, & primam originem domesticā habuit. Quinq; milium enim annorum numerũ historiam continẽtem, ex nostris sacris libris græco sermone conscripsi. Quoniam vero multos video, respicientes blasphemiam quorundā insane prolatā: & ea quę a me de antiquitate conscripta sunt, non credentes: putantes menda-

cium nostrum esse genus, eo quod nulla memoria apud Græcorũ nobiles historiographos digni sunt habiti nostri maiores: pro omnibus his arbitratus sum oportere me breuiter hæc dicta conscribere: & derogantium quidem, vesanum spõtanumq; increpare mendacium, aliorum vero ignorantiam pariter emendare: vniuersosq; de nostra antiquitate, qui scilicet veritatem amplectũtur, edocere. Vtar autem in meis dictis testibus eis, qui de omni antiquitate apud Græcos fide digni sunt iudicandi: eos aut̃ qui blasphemie de nobis atque fallaciter, conscribere aliqua, per semetipsos conuictos indubitanter ostendam. Conabor etiam causas exponere, propter quas non multi in Græcis historijs gentis nostrę fecere memoriã: nec non & eos, qui de nobis scribere voluerunt nescientibus aut nescire simulantibus indicabo. Primitus itaque satis admiror eos, qui existimant oportere de rebus antiquis, græcis tantummodo fidem habere, & ab eis consulendam esse veritatis integritatem: nobis autem & alijs hominibus non esse credendum. Sed ego omnia in his contraria video contigisse. Quapropter decet non varias opiniones inspicere, sed ex ipsis rebus iustitiam ponderare. Omnia siquidem Græcorum noua, & heri (ut ita dicam) nuperq; facta cognoui: hoc est fabricã ciuitatum & adinventiones artium conscriptionesque legum: cunctorumque rerum iunior apud eos est historię diligentia conscribendę. Apud Ægyptios aut̃, atq; Chaldęos, & Phœnicas (desino enim nos illis cõnumerare) sicut ipsi fatentur, res gestę antiquissimã & permanentem habent memorię traditionem. Nam & locis omnes inhabitant, quę nequaquam aeris corruptioni subiaceant, & multam prouidẽtiam habuere, ut nihil horum quę apud eos aguntur sine memoria relinqueretur: sed in publicis cõscriptionibus semper a viris sapientissimis dicerentur. Græcorũ vero regionem innumerę corruptiones inuasere, rerum memoriam delẽtes. Qui autem nouas constituentes conuersationes, omnium se primos esse credidere, sciant quia etiam sero & vix naturam potuere agnoscere literarũ. Nam antiquissimum earum vsum habuisse creduntur a Phœnicibus, & a Cadmo se didicisse gloriantur: Sed neq; illo tempore poterit aliquis demonstrare seruata conscriptionẽ, neque in templis, neque in publicis anathematis: quando etiam de Troianis rebus, vbi tot annis militatũ est, postea multa quęstio atq; cõtẽtio facta est, vtrum literis vsũ sint: & magis veritas obtinuit, quod vsus modernarum literarum illis fuisset incognitus. Constat autem, quod apud Græcos, nulla inuenitur cõscriptio,

Omnia Græcorum esse noua

poemate